

INSTITUTUL NATIONAL DE CERCETARE-
DEZVOLTARE IN TURISM

BUCUREȘTI, Str. Apolodor nr. 17, sector 5
Tel. 021-316.25.35; Tel./fax: 021-316.25.65
e-mail: incdt@incdt.ro; www.incdt.ro

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Turismului în Județul Constanța, 2019-2028

FAZA I

Analiză diagnostic privind dezvoltarea turismului în județul Constanța

Beneficiar: Consiliul Județean Constanța

2019

**Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Turismului în Județul
Constanța,
2019-2028**

Faza I

Analiză diagnostic privind dezvoltarea turismului în județul Constanța

București

2019

Echipa de elaborare:

Dr. Ec. Doru Tudorache, manager de proiect

Ec. Roxana Aștefănoaiei, expert marketing turistic

Ec. Alina Cârlogea, expert turism și investiții în turism

Geol. Georgeta Maiorescu, expert valorificarea resurselor turistice

Dr. Arh. Victor Timotin, expert amenajarea turistică a teritoriului

Geogr. Adrian Rădulescu, expert GIS

Dr. Ec. Camelia Surugiu, expert turism

Ec. Alina Niculescu, expert turism

Ec. Mioara Pavel Musteață, expert turism

Ec. Cristina Lixândroiu, expert turism

Ec. Mihaela Barbu, expert turism

CUPRINS

Capitolul 1. Introducere	6
1.1. Implicarea Consiliului Județean Constanța în dezvoltarea turismului	6
1.2. Premisele de bază ale strategiei	14
1.3. Obiectivele elaborării strategiei de dezvoltare turistică	16
1.4. Metodologia de elaborare	16
Capitolul 2. Analiza factorilor externi care au influență asupra dezvoltării turismului în județul Constanța	19
2.1. Prezentarea județului Constanța în context regional	19
2.2. Cadrul natural	19
2.3. Infrastructura tehnico-edilitară necesară dezvoltării turismului	20
2.4. Cadrul economic	24
2.5. Cadrul social	28
2.6. Probleme de mediu și factori de risc natural	31
2.7. Aspecte legislative și politice	36
Capitolul 3. Relația strategiei de dezvoltare a turismului din județul Constanța cu politica de turism și politica de dezvoltare regională (strategii naționale, regionale, județene, locale, proiecte în derulare)	45
Capitolul 4. Analiza stadiului actual de dezvoltare a turismului din județul Constanța	64
4.1. Analiza ofertei turistice din județul Constanța	64
4.1.1. Resurse turistice naturale și antropice	65
4.1.1.1. Resurse turistice naturale	65
4.1.1.2. Resurse turistice culturale	73
4.1.1.3. Evaluarea resurselor turistice	94
4.1.2. Zonele turistice din județul Constanța, formele de turism practicate	104
4.1.3. Structuri de primire turistică	110
4.1.3.1. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare	110
4.1.3.2. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație	136
4.1.3.3. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de agrement	139
4.1.3.4. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de tratament balnear și wellness	146
4.1.4. Infrastructura pentru turismul de afaceri	151
4.1.5. Structuri de informare și promovare turistică	153
4.1.6. Produse turistice existente la nivel județean (programe, pachete, circuite etc)	157
4.1.7. Resurse umane din turism	160
4.1.8. Principalele instituții și organizații locale cu rol în dezvoltarea turismului	165

4.1.9. Structura de management a destinației și promovarea acesteia	171
4.1.10. Inițiative ale autorităților publice locale pentru sprijinirea activităților turistice	172
4.2. Analiza cererii turistice din județul Constanța	173
4.2.1. Evoluția și structura cererii turistice	173
4.2.2. Sezonalitatea cererii turistice	183
4.3. Analiza raportului cerere-ofertă turistică (indicele de utilizare netă a locurilor de cazare)	188
4.4. Comportamentul, motivațiile și așteptările vizitatorilor români sosiți în județul Constanța	190
Capitolul 5. Tendințe în turism la nivel național și internațional	202
5.1. Tendințe ale cererii și ofertei turistice la nivel național și internațional	202
5.1.1. Tendințe ale ofertei turistice	202
5.1.2. Tendințe ale cererii turistice	216
5.2. Analiza concurenței	218
Capitolul 6. Analiza SWOT	229
Bibliografie	238
Anexe	245

CAPITOLUL I INTRODUCERE

1.1. Implicarea Consiliului Județean Constanța în dezvoltarea turismului

Printre atribuțiile Consiliului Județean, conform articolului 173(1) din OUG 57/2019 privind Codul Administrativ, se numără dezvoltarea economico-socială a județului, administrarea domeniului public și privat al județului, cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern, gestionarea serviciilor publice de interes județean (inclusiv furnizarea serviciilor publice de interes județean privind: turismul, cultura, sportul, protecția și refacerea mediului, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, grădinilor publice și rezervațiilor naturale, dezvoltarea rurală).

În exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul Județean poate asigura, în tot sau în parte, cu acordul instituției sau autorității publice titulare a dreptului de proprietate sau de administrare, lucrări de amenajare, dotare și întreținere a clădirilor sau terenurilor aflate în proprietatea publică sau privată a statului, în scopul creșterii nivelului de atractivitate turistică a unității administrativ-teritoriale, cu condiția ca, prin acordul exprimat, titularul dreptului să permită accesul publicului în spațiile astfel îmbunătățite pe o perioadă de minimum 5 ani. Bunurile achiziționate pentru dotări rămân în proprietatea județului (Art 173(8),b)).

În plus, conform Articolului 20 din Ordonanța Guvernului nr. 58/1998 cu modificările și completările ulterioare, privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România, consiliile județene au o serie de atribuții în domeniul turismului:

- inventarierea principalelor resurse turistice;
- administrarea registrelor locale ale patrimoniului turistic;
- elaborarea de propuneri de dezvoltare a turismului, care stau la baza Programului anual de dezvoltare a turismului;
- participarea la omologarea traseelor turistice și a pârtiilor de schi;
- contribuirea la creșterea calității produselor turistice;
- urmărirea activității turistice, în așa fel încât agenții economici cu activitate în domeniul turismului să aibă acces la resursele turistice, cu respectarea normelor de punere în valoare și protecție a acestora;
- organizarea de centre naționale sau locale de informare și promovare turistică în localitățile turistice;
- asocierea în scopul înființării organizațiilor de management al destinației, cu obligația de a-și asigura o reprezentativitate de cel puțin 50%;
- să asigure sursele de finanțare necesare funcționării organizației de management al destinației, din taxele speciale instituite în temeiul prevederilor art. 484 din Legea nr. 227/2015, cu modificările și completările ulterioare, și/sau din alte sume colectate în scopul promovării și dezvoltării turismului.

În cazul în care va intra în vigoare proiectul de Lege a Turismului, Consiliul Județean ar dobândi atribuții noi în acest domeniu, precum: clasificarea/înregistrarea structurilor de primire turistică/a operatorilor economici din turism, emiterea de brevete turistice, atestarea ghizilor, omologarea de pârtii și trasee montane, autorizarea de plaje turistice și a activităților din industria de agrement, avizarea documentațiilor tehnice privind construcții din domeniul turismului. De asemenea, conform acestui proiect, Consiliile Județene vor putea finanța promovarea turistică din bugetele proprii, inclusiv prin finanțarea organizațiilor de management al destinațiilor și cu alte sume, în afara cotizației de membru al organizației de management al destinației.

Direcția de Turism și Coordonarea Instituțiilor de Cultură

În aceste condiții, în vederea susținerii activității de turism, la nivelul Consiliului Județean Constanța, a luat ființă Direcția de Turism și Coordonarea Instituțiilor de Cultură (prin H.C.J. Constanța nr. 53/31.03.2017), ca urmare a reorganizării fostei Direcții de Cultură, Sport, Turism și Sănătate.

Această direcție are în subordine:

- Serviciul Turism, Promovare Turistică și Coordonarea Centrului de Excelență în Turism
- Compartimentul de Coordonarea Instituțiilor de Cultură Subordonate.

În privința *Serviciului Turism, Promovare Turistică și Coordonarea Centrului de Excelență în Turism*, obiectul principal de activitate îl reprezintă elaborarea de propuneri de dezvoltare durabilă a turismului, promovarea și punerea în valoare a ofertei turistice a județului Constanța, editarea și distribuirea materialelor de promovare turistică, participarea la târguri și evenimente cu caracter turistic, coordonarea Centrului de Excelență în Turism Tomis, precum și a viitorului Punct de Informare Turistică, care se va afla în incinta acestuia, instruirea în vederea preluării competențelor în domeniul turismului, de la nivel central la nivel local.

Conform denumirii, *Compartimentul de Coordonare a Instituțiilor de Cultură Subordonate* se ocupă de coordonarea activității instituțiilor de cultură subordonate Consiliului Județean Constanța, conform normelor legale în vigoare.

Instituțiile de cultură aflate în subordinea Consiliului Județean Constanța sunt următoarele:

Biblioteca Județeană "I.N. Roman"	Constanța, Str.Mircea cel Bătrân nr.104 A, cod 900663	www.bjconstanta.ro
Centrul Cultural Județean "Teodor T. Burada"	Constanța, Bd.Tomis nr.110, cod 900657	www.cctb.ro
Muzeul de Istorie Națională și Arheologie	Constanța, Piața Ovidiu nr.12, cod 900745	www.minac.ro
Complexul Muzeal de Științe ale Naturii	Constanța, Bd.Mamaia nr.255, cod 900552	www.delfinariu.ro
Muzeul de Artă	Constanța, Bd.Tomis nr. 82-84, cod 900055	www.muzeuldeartaconstanta.ro
Teatrul de Stat	Constanța, Bd.Ferdinand nr.11, cod 900726	www.teatruldestatconstanta.ro
Teatrul pentru Copii și Tineret „Căluțul de Mare”	Constanța, Str.Al.Karatzali nr.16, cod 900746	www.teatruldelamare.ro
Centrul Multifuncțional Educativ	Constanța, Bd.Ferdinand nr. 56 ,	www.cmeptjc.cjc.ro

pentru Tineret Jean Constantin	900178
--------------------------------	--------

Sursa: site-ul web al Consiliului Județean Constanța (www.cjc.ro)

Printre activitățile derulate de *Serviciul Turism, Promovare Turistică și Coordonarea Centrului de Excelență în Turism*, se pot enumera:¹

- organizarea evenimentului „Școala de Bune Practici în Turism”. Evenimentul a durat 3 zile, a avut circa 90 de invitați și 12 lectori, a constat în prezentări, expuneri și modele de bune practici în turism;
- organizarea evenimentului “Ziua Multietnicității Dobrogene” (4.08.2018);
- instruirea a două persoane din cadrul Serviciului în cadrul *Programului Pilot al Ministerului Turismului privind preluarea atribuțiilor de clasificare și autorizare a agenților economici din turism, la nivelul consiliilor județene*;
- demersuri pentru organizarea și desfășurarea de cursuri de calificare/perfecționare profesională în meseriile din turism în cadrul Centrului de Excelență în Turism, proiect ce urmează a se desfășura pe baza unui parteneriat cu Universitatea Ovidius Constanța;
- elaborarea de propuneri de noi proiecte în turism, finanțate prin Programul de cooperare interregională Interreg Europe (rute nautice maritime și dunărene, îndiguiri și consolidare maluri în zonele inundabile din Lunca Dunării de Jos, acolo unde se construiesc porturile turistice);
- întocmirea documentației privind oferta turistică a Județului Constanța, cu toate componentele sale și formele de turism practicabile, pentru o mai bună promovare a acesteia, prin introducerea pe site-ul web al Consiliului Județean, în sub-domeniul „Turism”;
- reeditarea materialelor de promovare realizate prin proiectele *Itinerarii și evenimente inedite în Dobrogea și Județul Constanța – o descoperire mereu actuală*, în perioada 2011-2013;
- participarea la o serie de târguri de turism: Târgul de Turism al României București, târgurile de turism din Sankt Petersburg, Bilbao, Chișinău și Londra (2018); Târgul de Turism al României București, târgurile de turism din Tel Aviv, Berlin, Dubai, Varșovia, Moscova (2019).

Proiecte

Atât în perioada actuală de programare, cât și în perioada anterioară, Consiliul Județean Constanța a fost implicat în implementarea unor proiecte cofinanțate din Fonduri Europene, proiecte care au avut în vedere valorificarea și promovarea patrimoniului existent pe teritoriul județului.

Proiecte implementate în perioada 2007-2013:²

- a. POR, AP 1 Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere, DMI 1.1 Planuri integrate de dezvoltare urbană, Sub-domeniul: Poli de creștere:
 - **Centrul de Excelență în Turism și Servicii "Tomis"** (29.01.2013-28.02.2016)
S-a urmărit crearea unei structuri de sprijinire a afacerilor prin reabilitarea și modernizarea unei clădirii situate în Constanța, strada Nicolae Titulescu nr. 32, racordarea acesteia la utilități, precum și dotarea acesteia cu mobilier și echipamente IT. Consiliul Județean a organizat o serie

¹ http://www.cjc.ro/dyn_doc/cjc/rapoarte_activitate_consilieri_judeteni/2017-2018/RA_Tutuianu_Marius_Horia_2017-2018.pdf, informații completate cu date primite de la *Serviciul Turism, Promovare Turistică și Coordonarea Centrului de Excelență în Turism*

² <http://www.cjc.ro/sectiune.php?s=169> și informații primite de la Consiliul Județean Constanța, Direcția Generală de Proiecte

de licitații publice în vederea închirierii spațiilor unor firme a căror activitate se încadrează în tipologia activităților de prestare servicii în domenii asimilabile turismului și sectorului terțiar (consultanță în turism și în domenii conexe, consultanță în accesare fonduri europene, ofertare de pachete turistice, formare/specializare în turism și industria ospitalității, servicii de proiectare și inginerie, organizare de expoziții pe diferite teme etc.).

- **Creșterea atractivității turistice a Complexului Muzeal de Științe ale Naturii Constanța** (în parteneriat cu Complexul Muzeal de Științe ale Naturii Constanța, 29.01.2013-31.08.2016)
Proiectul a urmărit acoperirea și extinderea Delfinariului cu 783 noi locuri pentru spectatori, extinderea spațiilor de expunere de sub gradene, amenajare de grupuri sanitare, dotarea și echiparea cu lift special hidraulic pentru persoanele cu dizabilități, extinderea utilităților (alimentare cu: energie electrică, apă, canalizare și încălzire).
 - **Centrul multifuncțional educativ pentru tineret** (01.04.2013-01.11.2016)
Proiectul a vizat reabilitarea și transformarea fostului cinematograf „Republica” în Centrul multifuncțional educativ pentru tineret „Jean Constantin”.
 - **Centru productiv meșteșugăresc pentru susținerea activităților turistice și de agrement Ovidiu** (în parteneriat cu UAT Ovidiu)
S-au avut în vedere construirea imobilului în care va funcționa centrul productiv meșteșugăresc, dotarea și echiparea noului corp de clădire, extinderea utilităților.
- b. POR, AP 2 Îmbunătățirea infrastructurii de transport regionale și locale, DMI 2.1. Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri județene, străzi urbane, inclusiv construcția/reabilitarea șoselelor de centură:
- **Reabilitare și modernizare de drumuri în stațiunea Techirghiol** (2010 – 2011)
- c. POR, AP 5 Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului, DMI 5.1. Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, precum și crearea / modernizarea infrastructurilor conexe:
- **HIPERB-Muzeu al secolului XXI pentru turiștii din Constanța** (25.03.2010 - 25.04.2012)
Proiectul a urmărit realizarea lucrărilor necesare pentru consolidarea și modernizarea clădirii Muzeului de Istorie Națională și Arheologie din Constanța.
 - **Restaurarea, consolidarea, protecția, conservarea și punerea în valoare a sitului arheologic Cetatea Capidava** (01.08.2013 - 31.12.2018)
Proiectul a avut în vedere restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea sitului arheologic, punerea în valoare a acestuia prin conceperea unor trasee de vizitare, înființarea unui punct de informare turistică, reabilitare drum de acces, realizarea unei zone de parcare și a aleilor pietonale de acces.
 - **Reabilitarea Monumentului Triumfal Tropaeum Traiani** (în parteneriat cu Consiliul Local Adamclisi, 30.12.2010 - 29.08.2013)
Prin acest proiect s-a urmărit, în principal, reabilitarea arhitecturală a monumentului. De asemenea, s-au avut în vedere asfaltarea drumului de acces între monument și cetate, reabilitarea drumului de acces către monument din DN3, reabilitarea parcării existente în vecinătatea monumentului, amenajarea peisagistică din jurul monumentului, amenajarea parcării din vecinătatea Cetății, realizarea de indicatoare, înființarea de grupuri sanitare, înființarea de infocentre.

d. POR, AP 5 Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului, DMI 5.3. Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare, în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică:

- **Județul Constanța – o descoperire mereu actuală** (28.02.2011-06.01.2012)

Prin acest proiect s-a urmărit: realizarea unui site de turism al județului Constanța (www.turismct.ro, nefuncțional în prezent), realizarea unui album de prezentare al Județului în 4 limbi de circulație, realizarea de broșuri pe diferite teme, pliante, flyere, afișe, DVD-uri, distribuirea materialelor promoționale.

- **Itinerarii și evenimente inedite în Dobrogea** (06.03.2012-05.03.2013)

Printre activitățile proiectului s-au numărat: realizarea de materiale promoționale (broșuri tematice pentru promovarea următoarelor produse turistice specifice județului Constanța: proprietățile balneare și de cură ale factorilor naturali caracteristici spațiului constănțean, enogastronomie, diversitatea etnică și culturală, litoralul Mării Negre, obiective de interes cultural; realizarea unui videoclip de promovare a litoralului românesc și a obiectivelor turistice reprezentative pentru județul Constanța), diseminarea în mass-media și în cadrul târgurilor de turism; organizarea unei școli de vară. În cadrul școlii de vară a fost elaborat un plan de măsuri și un set de soluții viabile privind fundamentarea unei strategii de relansare turistică a zonelor constănțene cu potențial semnificativ.³

e. PO de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria (PO RO-BG), Axa 1: Accesibilitate, DMI 1.1. Îmbunătățirea infrastructurii de transport:

- **Drum transfrontalier Dobromir-Krushari**
- **Drum transfrontalier Lipnita-Kainargea**

f. PO de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria (PO RO-BG), Axa 3: Dezvoltare economică și socială - Dezvoltare economică și coeziune socială prin identificarea și consolidarea în comun a avantajelor comparative ale zonei, DMI 3.1. Sprijinirea cooperării transfrontaliere în mediul de afaceri și promovarea unei imagini și identități regionale:

- **Creșterea potențialului pentru dezvoltarea prin facilități de organizare și de îmbunătățire a infrastructurii turistice în regiunea transfrontalieră” (POFTIC)”** (aprilie 2011 - septembrie 2012)

Obiectivele specifice ale proiectului au fost: a) îmbunătățirea structurilor existente de turism cultural în regiunea Dobrich-Constanța, prin reînnoirea, modernizarea și dezvoltarea Complexului Muzeal de Științe ale Naturii din orașul Constanța și a Centrului pentru Protecția Naturii și a Animalelor din orașul Dobrich; b) asigurarea condițiilor pentru dezvoltare economică durabilă în regiunea transfrontalieră Dobrich-Constanța prin inițiative comune menite să diversifice și să promoveze serviciile turistice transfrontaliere.

Tot în perioada anterioară ar trebui punctate și două proiecte finanțate de Administrația Fondului Cultural Național, proiecte care au avut în vedere digitizarea și realizarea unor animații 3D pentru câteva obiective culturale și turistice importante:

- **Incursiuni virtuale în istoria antică a Tomisului** (finalizat în anul 2011)

³ <http://www.cjc.ro/proiecte/itinerarii/index.html>

Proiectul a avut în vedere crearea unor modele tridimensionale pentru Edificiul Roman cu Mozaic, Mormântul pictat Hypogeu din zona Restaurantului Zorile și pentru Zidul de incintă al cetății Tomis.

- **Misterul din dealul de cretă - Bisericile Rupestre de la Basarabi (Murfatlar)** (finalizat în anul 2012)

În viitor, aceste animații 3D ar putea fi folosite pentru realizarea unor replici ale monumentelor originale sau pentru aplicații de mobil care folosesc realitatea augmentată.

Proiecte aflate în curs de implementare în perioada 2014-2020:⁴

- a. POR 2014-2020, Axa Prioritară 5 Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, PI 5.1 Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural

- **Restaurarea, conservarea, amenajarea și punerea în valoare a Edificiului Roman cu Mozaic** (01.07.2016 - 28.02.2022)

Se are în vedere restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentului, inclusiv a mozaicurilor interioare și a plasticii fațadei și a acoperișului, dotări interioare, dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil, activități de marketing și promovare turistică a obiectivului, inclusiv digitizarea acestuia.

- **Salvarea și punerea în valoare a Mormântului pictat Hypogeu** (01.07.2016 - 28.02.2022)

Prin proiect se urmăresc conservarea, restaurarea și protejarea monumentului prin reconstituirea picturii murale din interior, refacerea arhitecturii și realizarea unei structuri de protecție; realizarea unei construcții anexe formată din punct de informare și corp anexă care să găzduiască instrumentele de prezentare și interpretare ale monumentului, configurate particular și care să asigure toate utilitățile administrative; amenajarea peisagistică a obiectivului conexe aferent obiectivului de patrimoniu; asigurarea dotărilor pentru expunerea, protecția și punerea în valoare a monumentului, realizarea activităților de marketing, inclusiv digitizarea acestuia.

- **Reabilitarea Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța** (în parteneriat cu Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, 01.07.2016 - 28.02.2022)

Proiectul presupune restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentului istoric, prin realizarea de lucrări de revitalizare a zidărilor de piatră și cărămidă și a bolților cu degradări, lucrări de restaurare interioare la spațiile boltite și la componentele artistice ale sălilor și frescei din aula „Adrian Radulescu”, lucrări de restaurare exterioare la fațade și acoperisuri, lucrări de arhitectură, lucrări de intervenție structurală și lucrări de instalații precum și dotarea (inclusiv lifturi) și punerea în valoare a monumentului.

- **Restaurarea, conservarea, amenajarea și valorificarea cultural-turistică a Cetății Carsium (Hârșova)** (01.08.2015 - 31.03.2022)

Proiectul urmărește conservarea, restaurarea și protejarea Cetății Carsium, prin: realizarea de lucrări aferente sectorului Turnul Comandantului și zidurilor acestuia; consolidare Zid Sector Port; lucrări aferente Zidului Sector Incinte Vest; lucrări amenajare sit; lucrări împrejmuire. Se va realiza un corp multifuncțional care să asigure toate utilitățile administrative cât și

⁴ <http://www.cjc.ro/sectiune.php?s=168>

informațiile turistice necesare. Totodată se va dota și pune în valoare corespunzător monumentul.

- b. *POR 2014-2020*, Axa prioritară 6 Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională, PI 6.1 și PI 6.1. ITI Delta Dunării – Stimularea mobilității regionale prin conectarea nodurilor secundare și terțiare la infrastructura TEN-T, inclusiv a nodurilor multimodale.
- **Reabilitarea și modernizarea drumului județean DJ223, tronsonul Cernavodă - Rasova - Aliman - Ion Corvin** - rută de transport rutier care urmează linia Dunării în jumătatea de sud a județului Constanța, oferind avantaje deosebite prin conectarea la rețeaua TEN-T, la valorificarea importanțelor atracții turistice dunărene.
 - **Modernizare infrastructură de transport regională pe traseul DJ226A Cetatea Histria - DN22 / Tariverde;**
 - **Modernizare infrastructură de transport regională pe traseul DJ226 Corbu – Săcele – Istria – Mihai Viteazu.**
- c. Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020
- **TREASURE - Patrimoniul Cultural Comun - Sursa pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului în Bazinul Mării Negre** (Consiliul Județean Constanța este lider de proiect);
 - **Monitorizarea și protejarea în comun a mediului înconjurător în Bazinul Mării Negre.**
- d. Programul pentru dezvoltarea investițiilor în turism al Ministerului Turismului (conform HG 558/2017)
- Extindere Delfinariu Constanța.** Proiectul are în vedere alinierea la reglementările europene în domeniu dar și diversificarea activităților derulate cu delfinii, urmărindu-se realizarea unor spații specializate pentru naștere/ creșă delfini, lucru cu persoane cu dizabilități, spații de recreere pentru delfinii implicați în spectacole.

În plus, în prezent (august 2019) sunt în faza de evaluare alte câteva proiecte care, odată implementate, vor avea un impact pozitiv asupra dezvoltării turismului din județul Constanța:⁵

- “Cooperare transfrontalieră pentru a asigura un mediu înconjurător și o societate sănătoasă în Bazinul Mării Negre” – în parteneriat cu Direcția de Sănătate din Kirklareli – lider și Consiliul Raional Ungheni. Principalele activități pe care le va desfășura Consiliul Județean Constanța: dotarea, expoziția și restaurarea obiectelor de patrimoniu din cadrul Muzeului de Arheologie de la Adamclisi și achiziția de echipamente privind digitizarea și tehnologizarea colecțiilor de patrimoniu din cadrul Muzeului de Arheologie de la Adamclisi, respectiv device holografic cu proiectare ghizi virtuali (model Dac și model Roman).
- Dezvoltarea comună și durabilă a patrimoniului cultural și natural în Bazinul Mării Negre – CJ Constanța este lider de proiect, iar partenerii sunt Comitetul Executiv al Consiliului Local Izmail (Ucraina), Fundația Sozopol (Bulgaria) și Consiliul Raional Ungheni (Republica Moldova); Dezvoltarea și promovarea turismului activ în Bazinul Mării Negre – CJ Constanța este partener în cadrul proiectului alături de Consiliul Județean Galați (lider), Primăria Vikovo (Ucraina),

⁵ informații primite de la Consiliul Județean Constanța, Direcția Generală de Proiecte

Consiliul Raional Cantemir (Moldova) și Autoguvernarea orașului Kutaisi (Georgia). Proiectul vizează elaborarea planului de dezvoltare al turismului pe segmentul de agrement și aventură.

- Extinderea Muzeului de Artă, transmis Ministerului Culturii și Identității Naționale, în baza OUG 76/ 2018. Se dorește realizarea unui corp nou în curtea interioară din spatele muzeului P+2 (cu spațiu liber la nivelul solului) pentru a se asigura spațiile necesare unui atelier de restaurare și a unei săli de conferință precum și utilizarea în vederea asigurării accesului la toate nivelurile muzeului a persoanelor cu dizabilități.
- Reabilitare și modernizare Teatrul de Vară Mamaia, transmis Ministerului Culturii și Identității Naționale, în baza OUG 76/ 2018.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Turism Dobrogea (ADIT Dobrogea)

Un alt important demers inițiat de Consiliul Județean Constanța a fost acela de înființare a ADIT Dobrogea, care să includă atât județul Constanța, cât și județul Tulcea. Această asociație a fost înființată conform prevederilor art. 1, alin. (2) lit. c) din Legea 215/2001 privind administrația publică locală, actualizată, conform căreia asociațiile de dezvoltare intercomunitară sunt definite ca „structuri de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, înființate, în condițiile legii, de unitățile administrativ-teritoriale pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice”.

Consiliul Județean Constanța a realizat actul constitutiv și statutul acestei asociații, pe care l-a aprobat prin Hotărâre a Consiliului Județean (HCl nr. 179/30.05.2018), dar din păcate, până în prezent, asociația nu este funcțională deoarece ceilalți parteneri fondatori (Consiliul Județean Tulcea, Primăria Municipiului Constanța și Primăria Municipiului Tulcea) nu au aprobat prin hotărâri de consiliu aderarea la ADIT Dobrogea.

Conform statutului, scopul Asociației este dezvoltarea durabilă și promovarea turismului din regiunea Dobrogea, în totalitatea multiplelor sale forme, atât în țară cât și în afara acesteia, în condițiile legii, precum și acordarea suportului necesar pentru elaborarea, finanțarea și implementarea strategiilor/proiectelor cu finanțare internațională, europeană, națională, regională, locală de dezvoltare a turismului din regiunea Dobrogea. Pentru îndeplinirea scopului Asociației, sunt avute în vedere, printre altele: inventarierea resurselor turistice din regiunea Dobrogea; stabilirea priorităților de dezvoltare prin turism; identificarea surselor de finanțare și implementarea proiectelor din domeniul turismului durabil; coordonarea activității de promovare turistică a regiunii; crearea unei rețele de centre de informare turistică la nivel regional; atragerea și facilitarea investițiilor în turism în Dobrogea; protejarea, conservarea și întreținerea mediului înconjurător, patrimoniului cultural, istoric și turistic din regiune; crearea brand-ului turistic regional "Dobrogea".

Misiunea și viziunea Consiliului Județean Constanța în domeniul turismului

În ultimii ani, Consiliul Județean Constanța a depus eforturi continue pentru dezvoltarea produsului turistic (reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a unor obiective turistice), pentru îmbunătățirea accesului în interiorul destinației (reabilitarea unor drumuri cu valoare turistică) și pentru promovarea produsului turistic (în trecut ca membru în cadrul Asociației pentru Promovarea și Dezvoltarea Turismului Litoral – Delta Dunării, în prezent prin înființarea în cadrul Consiliului Județean a Direcției de Turism și Coordonarea Instituțiilor de Cultură Subordonate și prin eforturile depuse pentru înființarea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Turism Dobrogea.

Deținând cele mai importante obiective turistice și culturale din județ, dar și elemente importante ale infrastructurii de acces, Consiliului Județean Constanța are **misiunea** de a coagula în jurul său întregul ecosistem turistic de pe teritoriul său, în vederea dezvoltării și promovării unui produs turistic competitiv.

În acest domeniu, **viziunea** este de a revitaliza sectorul turistic la nivelul întregului județ Constanța, în vederea creării unei destinații turistice pentru 365 de zile pe an, durabile și competitive la nivel național și internațional.

1.2. Premisele de bază ale strategiei

Județul Constanța deține un bogat și diversificat potențial turistic, și anume:

- o zonă de litoral cu o lungime de circa 120 km;
- cursul inferior al Dunării mărginește partea de vest a județului, străbătând o zonă bogată în resurse turistice naturale și istorice, fiind un factor care poate favoriza apariția unui nou pol de dezvoltare a turismului la nivelul județului;
- Canalul Dunăre - Marea Neagră traversează partea centrală a județului pe direcția vest-est, reprezentând o oportunitate de dezvoltare a unei artere de transport naval, folosită inclusiv în scop turistic;
- numeroase arii naturale protejate răspândite la nivelul întregului județ, lucru ce favorizează dezvoltarea turismului bazat pe natură și a ecoturismului și, totodată, atragerea unei părți din fluxurile turistice din zona de litoral spre aceste areale din interiorul județului;
- localități cu potențial vini-viticol și agrozootehnic. Acest potențial poate reprezenta suportul pentru dezvoltarea turismului oenologic și a agroturismului în localitățile aflate în afara liniei costiere, precum și pentru dezvoltarea durabilă a localităților rurale din interiorul județului;
- diversitate culturală și etnică – cu tradiții și obiceiuri, gastronomie, manifestări artistice, monumente istorice specifice. Din păcate, patrimoniul cultural imaterial este în prezent prea puțin integrat în cadrul produsului turistic județean;
- numeroase vestigii arheologice, în special din perioada greacă și romană, răspândite pe teritoriul întregului județ. Deși sunt câteva obiective reprezentative introduse în circuitul turistic (Adamclisi, Histria, Edificiul Roman cu Mozaic), totuși o mare parte a acestui „tezaur” este încă adânc „îngropat” în solul Dobrogei și prea puțin valorificat turistic;
- importante resurse balneo-climatice în zona de litoral, lucru care reprezintă o oportunitate importantă pentru prelungirea sezonului turistic în acest areal și totodată de prelungire a duratei medii a sejurului;
- existența unor obiective turistice incluse în cadrul Rutelor Culturale Europene (Monumentul de la Adamclisi, Centrele viticole de la Ostrov) și a unor obiective cu potențial de a intra în cadrul acestor rute, lucru care poate contribui la creșterea notorietății destinației turistice în ansamblu;
- existența Rezervației Biosferei Delta Dunării (parțial în județul Constanța), sit aflat în Patrimoniul Mondial UNESCO, reprezintă un important element de diferențiere a destinației;

- poziția strategică în Bazinul Mării Negre și avantajele ce survin din această poziție pentru dezvoltarea turismului de croaziere, conectivitatea cu alte țări, dezvoltarea de produse turistice comune.

Din păcate, o mare parte din avantajul dat de prezența potențialului turistic nu este încă valorificat. Cu toate acestea, datorită fâșiei de litoral, județul Constanța este principala destinație turistică la nivel național, cu 13,4% din structurile de primire turistice și cu 27,2% din locurile de cazare din România. De asemenea, în privința circulației turistice, 10,2% din numărul de turiști și 17,5% din numărul de înnoptări în structurile de cazare din România sunt înregistrate în județul Constanța. În aceste condiții, turismul este un domeniu economic destul de important în economia județului Constanța. Conform datelor statistice, Valoarea Adăugată Brută din ramura *comerț, hoteluri și restaurante* reprezintă un procent de 22,5% din totalul valorii adăugate brute aferente județului Constanța. În plus, turismul (hoteluri&restaurante) reprezintă un procent de 7,7% din numărul mediu de salariați existenți la nivelul județului Constanța.

Cu toate acestea, se constată o importantă concentrare spațială a spațiilor de cazare și a fluxurilor turistice în zona de litoral (incluzând aici municipiul Constanța și stațiunea Techirghiol). Acest areal deține mai mult de 99% din numărul de locuri de cazare și peste 99% din numărul de turiști din județul Constanța. De asemenea, din numărul total de turiști sosiți în județul Constanța, 95% sunt turiști români. O altă problemă importantă o reprezintă sezonabilitatea accentuată a cererii turistice – aproximativ 89% din numărul de turiști și 92,2% din numărul de înnoptări se înregistrează în perioada de sezon (perioada mai-septembrie), iar 62,3% din numărul de turiști și 67,6% din numărul de înnoptări se înregistrează în perioada de vârf de sezon (perioada iulie-august).

Această concentrare în timp și spațiu generează o serie de efecte negative. Astfel, o aglomerare excesivă în perioada de vârf de sezon și, în special în weekend-urile din vârf de sezon, creează o serie de probleme, pe de-o parte legate de gradul de satisfacție a turiștilor sosiți pe litoral, iar pe de altă parte legate de protejarea factorilor de mediu, în perioada de vârf de sezon, adesea depășindu-se capacitatea de suport a plajei.

În același timp, lipsa turiștilor în extrasezon conduce la închiderea structurilor de cazare, alimentație și agrement turistic în această perioadă, cu efecte negative asupra resursei umane din turism. Este dificil de atras și păstrat personal calificat în domeniu, care să fie dispus să lucreze doar câteva luni pe an.

De asemenea, un sezon turistic foarte scurt înseamnă practicarea unor prețuri necompetitive în perioada de vârf de sezon, până la nivelul pragului de rentabilitate, generând de multe ori un raport calitate-preț mai mic decât așteptările turiștilor.

Slaba valorificare prin turism a obiectivelor turistice din afara zonei de litoral face ca efectele economice pozitive generate de turism în zona de litoral să se propage doar în foarte mică măsură spre interiorul județului.

Printre cauzele care au contribuit la reducerea numărului de turiști străini o reprezintă degradarea stațiunilor turistice din zona de litoral, într-o lungă perioadă de timp, în care investițiile au fost la un nivel minim, iar acolo unde s-au realizat, dezvoltarea s-a făcut în general haotic (ex. Mamaia Nord).

De asemenea, competiția acerbă din partea unor destinații de litoral din apropiere – Bulgaria, Grecia, Turcia, Croația, Muntenegru, destinații care beneficiază de condiții meteorologice mai favorabile

și de un produs turistic mai atractiv, a condus în timp la reducerea numărului de turiști străini. De asemenea, un număr în creștere de turiști români optează pentru destinațiile enumerate anterior.

Poziția periferică a județului Constanța la nivel național, la care se adaugă numărul foarte mic de zboruri pe Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu (număr și mai mic în extrasezon), dar și încetarea contractelor cu marii turoperatori internaționali au contribuit la reducerea în timp a numărului de turiști străini.

Mai mult, avantajele oferite de prezența anumitor resurse, care ar putea contribui la extinderea sezonului turistic (existența resurselor balneare, potențial economic ridicat, care poate contribui la dezvoltarea turismului de afaceri), sunt valorificate doar în mică măsură, în general lipsind structurile moderne dimensionate adecvat.

În plus, lipsa unei abordări de dezvoltare și de promovare unitară la nivelul întregului județ, absența informațiilor turistice coerente despre alternativele de petrecere a timpului liber în afara zonei de litoral și în afara sezonului turistic, au accentuat această concentrare a cererii turistice. În aceste condiții, dezvoltarea turistică la nivel județean s-a realizat din inerție, fără o viziune clară și unitară.

1.3. Obiectivele elaborării strategiei de dezvoltare turistică

Studiul de față urmărește să prezinte stadiul actual de dezvoltare a turismului la nivelul județului Constanța, să identifice principalele probleme cu care se confruntă acest sector și să propună un set de direcții care să orienteze eforturile de valorificare prin turism durabil a unei destinații de top la nivel național.

Studiul se dorește a fi un instrument util, coerent și corelat cu alte strategii naționale, regionale și locale, prin care Consiliul Județean Constanța să fundamenteze politica de dezvoltare a turismului la nivel județean.

De asemenea, documentul se dorește a fi un ghid de dezvoltare turistică durabilă a destinației, care să îndrume factorii interesați în consolidarea și creșterea competitivității acestei destinații turistice cu tradiție.

Coagularea stakeholderilor relevanți și asumarea de către aceștia a anumitor acțiuni din cadrul strategiei, în vederea dezvoltării și promovării unitare a turismului la nivel județean, este un alt obiectiv avut în vedere.

În urma realizării acestui document, se are în vedere oferirea unei palete variate și de calitate superioară de posibilități de petrecere a timpului liber, echilibrat distribuite pe întreg teritoriul județului și pe întreaga perioadă a anului, lucru ce va conduce la creșterea veniturilor din turism, la creșterea numărului de persoane ocupate direct și indirect în cadrul acestui sector și, mai presus de orice, la îmbunătățirea calității vieții comunităților locale.

1.4. Metodologia de elaborare

În vederea realizării strategiei au fost integrate rezultatele diferitelor cercetări și s-a ținut cont de părerile stakeholderilor din județ.

Cercetări

Realizarea unei *cercetări cantitative privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români cazați în județul Constanța în ultimii 3 ani*. Ancheta s-a desfășurat în perioada 5.03 - 5.04.2019, on-line, pe un eșantion de conveniență. Chestionarul a fost promovat pe Facebook (atât pe dispozitive

desktop cât și pe mobil) și a avut un reach de 22.552 de persoane, un engagement de 776 persoane (3,4%) și o rată de răspuns de 0,9% (213 persoane).

Eșantionul asupra căruia s-a desfășurat cercetarea este nonprobabilist - eșantion de conveniență, deoarece participarea la anchetă a fost pe baza voluntariatului. Din acest considerent nu este asigurată o reprezentativitate la nivelul tuturor segmentelor cererii turistice din județ. Cercetarea s-a realizat în trei etape:

- prima campanie a ținut audiența din România (persoane de ambele sexe, cu vârsta cuprinsă între 18 - 64 de ani, care prin activitatea lor pe Facebook au manifestat interes pentru următoarele subiecte: vacanțe, turism de litoral, ecoturism, înot, croaziere, camping, natură, cu studii medii și peste). Prima campanie a avut un reach de 2.491 de persoane și un engagement de 300 de persoane (12,0%).
- a doua campanie a avut o audiență generală (persoane de ambele sexe, din România, cu vârsta cuprinsă între 18 - 64 de ani). Campania a avut un reach de 15.686 persoane, dar un engagement de doar 63 de persoane (0,4%).
- a treia campanie s-a concentrat pe populația din orașe mari, deoarece probabilitatea de implicare a populației urbane în astfel de anchete este mai mare. Această campanie a avut un reach mai mic (4.375 persoane), dar un engagement mai mare (413 persoane - 9,4%).

Cercetarea a vizat două categorii de respondenți identificați printr-o serie de întrebări filtru: vizitatorii de o zi (excursioniștii – vizitatorii care nu înnoptează în județul Constanța) și turiștii (care petrec cel puțin o noapte în structurile de cazare din județ).

Ancheta a avut următoarele obiective:

- identificarea tipurilor de consumatori - turiști sau vizitatori de o zi și a variabilelor socio-demografice ale acestora;
- identificarea principalei motivații de consum al produsului turistic;
- identificarea principalelor aspecte ce țin de planificarea călătoriei: cu cine călătoresc, cu ce mijloc de transport ajung la destinație, ce surse de informare folosesc pentru a-și planifica călătoria;
- identificarea comportamentului de consum al turistului: scopul vizitei, care sunt activitățile preferate, ce i-a plăcut cel mai mult în timpul sejurului/excursiei sau de ce a fost dezamăgit;
- identificarea unor soluții pentru creșterea atractivității turistice a județului Constanța;
- măsurarea gradului de satisfacție privind serviciile de cazare, alimentație, oferta de agrement, ambianța/atractivitatea locației, infrastructura de acces/vizitare, informațiile disponibile, facilitățile pentru familii cu copii etc;
- determinarea cheltuielilor efectuate de vizitatori/turiști în timpul călătoriei.

Realizarea unei *cercetări pe bază de chestionar semistrukturat în rândul autorităților publice locale*. Prin intermediul acestei cercetări s-a dorit identificarea principalelor resurse turistice (naturale, culturale), a planurilor de dezvoltare turistică avute în vedere de autoritățile publice locale. La acest chestionar au răspuns 41 din cele 70 UAT-uri de pe teritoriul județului, corespunzând unei rate de răspuns de 58,6%;

Realizarea unor *cercetări în mediul on-line* (cercetare în cadrul platformei Tripadvisor.com privind review-urile acordate obiectivelor turistice din județul Constanța de vizitatorii acestora,

cercetare prin intermediul instrumentului Google Trends, ce arată nivelul căutărilor pe motorul de căutare Google în funcție de un anumit subiect);

Realizarea unor *cercetări în surse de date secundare*, folosind datele statistice oficiale furnizate de Institutul Național de Statistică, dar și informațiile existente în baza de date a Ministerului Turismului (structuri turistice cu funcțiuni de cazare clasificate; structuri turistice cu funcțiuni de alimentație clasificate). O importanță deosebită a avut și studierea literaturii naționale și internaționale din domeniu, a postărilor din mediul on-line, a legislației existente la nivel național și a strategiilor de dezvoltare a turismului existente la nivel național, regional, județean sau local.

Interviuri semistructurate /discuții individuale

În perioada ianuarie - mai au fost realizate o serie de interviuri/discuții individuale cu diferiți stakeholderi din județul Constanța, respectiv cu:

- reprezentanți ai Consiliului Județean Constanța;
- reprezentanți ai primăriilor din județ (în special ai primăriilor din zonele cu potențial turistic ridicat sau foarte ridicat – Constanța, Eforie, Mangalia, Năvodari, Costinești, Techirghiol, Cernavodă, Ostrov, Hârșova etc.);
- reprezentanți ai organizațiilor patronale din județ (Organizația Patronală Mamaia Constanța, Organizația Patronală Eforie)
- reprezentanți ai Camerei de Comerț Industrie Navigație și Agricultură Constanța;
- reprezentanți ai câtorva centre de informare turistică din județ (Eforie Sud, Neptun-Olimp, Cernavodă, Murfatlar);
- reprezentanți ai unor crame viticole reprezentative (SCDVV Murfatlar, Crama Viișoara);
- reprezentanți ai unor instituții culturale din județ (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Complexul Muzeal de Științele Naturii, Complexul Muzeal Histria, Centrul Cultural Județean Teodor Burada);
- reprezentanți ai Aeroportului Internațional Mihail Kogălniceanu.

CAPITOLUL II

ANALIZA FACTORILOR EXTERNI CARE AU INFLUENȚĂ ASUPRA DEZVOLTĂRII TURISMULUI ÎN JUDEȚUL CONSTANȚA

2.1. Prezentarea județului Constanța în context regional

Județul Constanța este situat în extremitatea sud-estică a României, în jumătatea sudică a Dobrogei, aparținând Regiunii de Dezvoltare Sud-Est. Se învecinează la nord cu județul Tulcea, la est cu Marea Neagră, la sud cu Bulgaria și la vest cu fluviul Dunărea, care îl separă de județele Călărași, Ialomița și Brăila.

Cu o suprafață de 7.071 kmp (3,0% din suprafața națională; 19,8% din suprafața regiunii), județul Constanța ocupă locul 8 ca mărime la nivel național și locul doi la nivel regional, după județul Tulcea.

Din punct de vedere al populației după domiciliu, cu 766.315 locuitori, județul Constanța ocupă prima poziție la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (27,1% din total regional) și este pe locul 4 la nivel național, după municipiul București și județele Iași și Prahova (3,5% din total național). Cu un număr de 3 municipii și 9 orașe, Constanța este județul cel mai urbanizat din România, cu circa 70% din totalul populației cu domiciliul în mediul urban.

Prin HG 998/2008 pentru desemnarea polilor naționali de creștere cu modificările ulterioare (HG 1149/2008), Constanța a fost desemnată ca „**pol național de creștere** în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională”, în timp ce Brăila și Galați au fost desemnate ca „**poli de dezvoltare urbană** în care se realizează cu prioritate investiții din POR 2007-2013, Axa Prioritară 1”.

2.2. Cadrul natural

Relief

Predomină relieful de podiș cu altitudine redusă (în general sub 200 m, doar pe alocuri în nordul județului atingând 250 m altitudine). În partea de sud se întinde Podișul Dobrogei de Sud, cu aspect de câmpie înaltă, puternic fragmentat de o rețea hidrografică, cu văi ramificate. În partea de nord a județului se desfășoară marginea sudică a Podișului Casimcea, format din șisturi verzi strâns cutate, peste care sunt dispuse calcare jurasice și depozite de loess.

Litoralul Mării Negre este format la nord din cordoane de nisip, care separă o serie de lacuri de la Marea Neagră, iar în partea sudică se remarcă o faleză abruptă formată din calcare și loess, cu înălțimi de 15-30 m.

Climă

Având în vedere poziția geografică (între Dunăre și Marea Neagră) și particularitățile reliefului, clima are caracter continental, cu nuanțe excesive, cu veri fierbinți și uscate, ierni reci, vânturi puternice din nord-est, ploi rare și neuniform repartizate.

În zona litorală, climatul este continental de stepă, cu influențe marine, fiind caracterizat prin veri a căror căldură este atenuată de briza mării și ierni blânde, marcate de vânturi relativ puternice și cu frecvență mare (frecvența calmului în zona litorală: 9%). Temperaturile medii anuale variază între 10°C în nordul și centrul județului și puțin peste 11°C, în sud. Precipitațiile medii anuale variază între 400 mm/an - 500 mm/an, litoralul beneficiind de cea mai mică cantitate de precipitații (cu o medie multianuală de 400 mm).

Rețeaua hidrografică

Județul Constanța este mărginit la vest de fluviul Dunărea (pe o distanță de 137 km) și la vest de Marea Neagră, fiind totodată traversat de la vest la est de Canalul Dunăre-Marea Neagră, care face legătura între fluviu și mare. Totuși, făcând abstracție de aceste elemente definitorii, densitatea rețelei hidrografice are cea mai redusă valoare de pe întreg teritoriul țării.

Râurile, de mici dimensiuni, care străbat județul (Valea Carasu, Valea Baciui și Casimcea), se îndreaptă fie spre Dunăre, fie spre lacurile de pe țărmul Mării Negre. Rețeaua hidrografică mai cuprinde și lacuri naturale și de luncă, lagune, limane marine, cum ar fi: Oltina, Istria, Sinoe, Corbu, Techirghiol, Tașaul, Nuntași, Siutghiol, Tatlageac, Mangalia, precum și limanele marine.

Floră și faună

În acest areal s-au dezvoltat specii de plante care s-au adaptat condițiilor climatice de umiditate redusă, caracteristice zonei de stepă (elemente floristice est-europene și specii mediteraneene și balcanice) și de litoral.

Condițiile naturale de pe teritoriul județului au avut influență și asupra faunei. În zona de litoral se întâlnesc diferite specii de reptile și mai multe specii de pescăruși. Printre mamiferele care trăiesc pe teritoriul județului se numără iepurii, dihorii, lupii, vulpile etc.

2.3. Infrastructura tehnico-edilitară necesară dezvoltării turismului

Infrastructură de acces

Rutieră:

Județul Constanța este accesibil prin următoarele artere rutiere:

- din *București*, accesul se poate realiza pe Autostrada Soarelui (A2) București – Constanța (202 km). Ca alternative pot fi utilizate: DN 3 (București - Lehliu Gară), DN 3A (Lehliu Gară – Fetești), A2 (Fetești – Cernavodă), DN 22C (Cernavodă – Constanța) - 240 km; E85/DN2 (București - Urziceni) – E60/DN2A (Urziceni – Hârșova – Constanța) – 250 km. Aceste alternative sunt mult mai puțin folosite după darea în folosință a autostrăzii A2. Prin nodul rutier București se face legătura cu principalele centre urbane din nordul și vestul țării;
- din *Tulcea*, pe E 87 Tulcea – Babadag – Ovidiu – Constanța (101 km);
- din *Urziceni* (situat de E85) sau prin Slobozia (situat de E60) se face conexiunea cu orașele din partea de est a țării – Brăila, Galați, Buzău, Focșani etc.;
- din *Bulgaria*, legătura se face prin trei puncte importante de trecere a frontierei - Ostrov, Negru Vodă, Vama Veche, de unde sunt următoarele sectoare de drumuri europene/naționale: E 87 Vama Veche – Constanța; E 675: Negru Vodă – Agigea; DN 3: Ostrov – Murfatlar – Constanța.

Deosebit de importantă din punct de vedere turistic este și centura ocolitoare a municipiului Constanța (Autostrada A4), care leagă orașul Ovidiu cu portul Agigea, facilitând conexiunea între stațiunile Mamaia și Mamaia Nord (Năvodari) și stațiunile din sudul litoralului. Din păcate lipsa conexiunii directe cu stațiunea Mamaia și a unei autostrăzi până la Vama Veche, aglomerează foarte mult accesul auto în perioada de vârf de sezon, când se creează deseori ambuteiaje.

Din Constanța există curse regulate directe de autobuz/microbuz către numeroase localități din județ, dintre care importanță turistică mai mare au cele spre Mangalia, Năvodari, Techirghiol, Hârșova, Cernavodă etc. De asemenea, din Mangalia există microbuze de linie cu orar fix către 2 Mai și Vama Veche.

Conexiuni bune cu mijloacele de transport în comun există și între municipiul Constanța și stațiunea Mamaia, în special în timpul sezonului estival. Astfel, există linia de transport turistic

Constanța City Tour (autobuze etajate), dar și alte linii de transport urban deosebit de utile turiștilor: linia 40 Gara Constanța – Zona Pescărie; linia 100 Gara Constanța – Satul de Vacanță; linia 100E Gara Constanța – Satul de Vacanță – nordul stațiunii Mamaia (doar în sezonul estival); linia 102E Depou C.E.T. - Str. Soveja – Delfinariu – Pescărie – nordul stațiunii Mamaia (doar în sezonul estival).

Feroviară:

- Legătura între capitala țării (principalul centru emitent de turiști) și județul Constanța se face prin magistrala 800 București – Cernavodă – Medgidia – Constanța – Mangalia. Această linie, modernizată în ultimii ani, asigură un timp minim de deplasare de 2 ore - 2 ore și 20 minute până în municipiul Constanța, comparabil cu deplasarea pe cale rutieră. Totuși mai departe pe relația Constanța – Mangalia (distanță de 43 km), timpii de călătorie sunt foarte mari (în jur de o oră și jumătate)⁶.
- În Medgidia, din magistrala principală se desprind două linii ferate secundare, care fac legătura cu Tulcea spre nord și Negru Vodă (punct de trecere a frontierei RO/BG) spre sud. Totuși, accesibilitatea feroviară pe relația Constanța – Tulcea (pentru a se permite accesul turiștilor la Delta Dunării) nu este foarte bună, neexistând un tren direct și presupune un timp de călătorie relativ mare⁷. În prezent nu mai circulă trenuri de călători pe ruta Medgidia-Negru Vodă, linia fiind folosită doar pentru transportul de marfă⁸.

Prin capitala țării, municipiul București, județul Constanța este conectat pe cale ferată cu importante centre urbane din țară (marile orașe din Moldova și Transilvania: Iași, Galați Suceava, Timișoara, Arad, Oradea, Satu-Mare, Brașov, Sibiu). Dar, pe măsură ce distanțele cresc, competitivitatea acestui mijloc de transport scade (din cauza costurilor crescute și a timpului de deplasare). De asemenea, din pricina rutelor limitate și a frecvenței inadecvate, această destinație este puțin competitivă pe cale feroviară pentru turiștii sosiți din afara țării.

Aeriană:

- ✓ Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu (amplasat la aproximativ 26 de km de municipiul Constanța).

În privința zborurilor externe, pentru sezonul estival 2019 sunt disponibile curse directe spre/dinspre Istanbul, Londra și Talinn, în timp ce în afara sezonului sunt disponibile curse doar spre/dinspre Istanbul (via Varna) și Londra. Conexiunea cu aeroportul din Istanbul asigură legături foarte bune (1-4 ore perioadă de transfer) cu numeroase destinații europene și din întreaga lume (Paris, Madrid, Roma, Amsterdam, Dusseldorf, Copenhaga, New York, Miami, San Francisco, Washington, Chicago, Havana, Singapore, Maldive, Mauritius, Lagos, Tokio, Hong Kong, Antalya, Ankara, Trabzon, Adana).⁹ Din păcate, în ultimii ani, numărul de vizitatori străini intrați în țară prin Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu a fost în continuă scădere (-9,3% în anul 2018 comparativ cu anul 2017; iar numărul de vizitatori străini intrați în anul 2018 reprezintă mai puțin de un sfert din numărul de vizitatori străini intrați prin Aeroportul

⁶Cel mai rapid tren face o oră și 21 de minute iar cel mai lent o oră și 45 de minute (informații preluate de pe site-ul <https://mersultrenurilor.infofer.ro>, date accesate la 3 iulie 2019 pentru data de 4 iulie 2019)

⁷Cel mai rapid se ajunge în 3 ore și jumătate și cel mai mult în 6 ore și jumătate (informații preluate de pe site-ul <https://mersultrenurilor.infofer.ro>, date accesate la 3 iulie 2019 pentru data de 4 iulie 2019)

⁸Informații comunicate telefonic de Primăria Negru Vodă la data de 4 iulie 2019.

⁹ Informații oferite de reprezentanții Aeroportului Internațional Mihail Kogălniceanu, în cadrul Târgului de Turism al României (februarie 2019)

Internațional Mihail Kogălniceanu în anul 2014).¹⁰

În privința zborurilor interne, în timpul sezonului turistic (sezonul 2019) există conexiuni cu 2 centre urbane importante aflate la distanță de peste 500 km: Cluj Napoca, Satu Mare. În extrasezon nu sunt curse interne spre Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu.

Există mai multe firme private de microbuze/autobuze care asigură conexiunea cu Gara CFR Constanța (durata medie este de 30 minute). Nu există posibilitatea de transfer public de la aeroport direct spre stațiuni.

- ✓ Aeroportul Internațional Henri Coandă (situat la circa 243 km). Există curse regulate de autobuz care leagă municipiul Constanța cu aeroportul.

Fluvială și maritimă:

- ✓ porturi maritime sunt la Constanța și Mangalia. *Portul Constanța* este principalul port al României la Marea Neagră, dar și unul dintre cele mai importante porturi europene. Terminalul său de călători, cu o capacitate de operare de 100.000 de pasageri pe an, este conectat cu trasee de croazieră maritimă și fluvială (prezența Canalului Dunăre - Marea Neagră are un important rol în facilitarea legăturilor dintre litoral și centrul Europei pe cale fluvială). Din păcate, această capacitate este insuficient exploatată. Pentru anul 2019, CN Administrația Porturilor Maritime SA Constanța a prognozat acostarea a 21 de nave (19 fluviale și 2 maritime).¹¹
- ✓ *porturile turistice Tomis (Constanța), Mangalia și Marina Eforie* asigură infrastructura portuară destinată navelor de pasageri și ambarcațiunilor de agrement. Acestea sunt deservite de nave de coastă de mici dimensiuni care efectuează în sezonul estival curse regulate de-a lungul litoralului românesc.

Rețele de utilități

După cum se poate observa în tabelul de mai jos, în privința infrastructurii tehnico-edilitare, principalele probleme sunt legate de rețelele de alimentare cu gaze naturale și cu energie termică, iar acest lucru a constituit, pentru o bună perioadă, o piedică în dezvoltarea turismului în extrasezon pe litoralul românesc. Dar, pentru perioada următoare există planuri pentru realizarea/extinderea rețelelor de pe litoral, lucru care poate contribui la dezvoltarea activităților turistice și în perioada rece.

Tabelul nr. 2.1.

Rețele de utilități tehnico-edilitare în localitățile din județul Constanța (2017)

	Lungime rețea distribuție apă potabilă (km)	Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor (mc)	Lungime rețea de canalizare (km)	Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor (km)	Energia termică distribuită (Gcal)	Lungimea străzilor orășenești (km)	Lungimea străzilor orășenești modernizate (km)
Municipiul Constanța	602,5	17.439	654,9	465,6	394.807	511	428
Municipiul Mangalia	129,4	2.597	125,7	89	48.413	104	80
Municipiul Medgidia	119,3	1.472	75,1	79,9	5.367	120	79
Orasul Băneasa	21,3	125	3			35	28
Orasul Cernavodă	41,7	977	35,9		70.517	49	47
Orasul Eforie	92,5	957	131,7	3,4		78	59
Orasul Hârșova	46,1	330	20,5			48	41
Orasul Murfatlar	63,7	393	30,3			32	26

¹⁰ INS, Călătoriile internaționale înregistrate la frontierele României, 2014, 2017, 2018

¹¹ http://www.portofconstantza.com/apmc/portal/static.do?package_id=term_pasageri&x=load

Orasul Năvodari	101,4	2.484	52,6	96,4	55.760	261	178
Orasul Negru Vodă	75,1	182	18,7	28,7		38	14
Orasul Ovidiu	58,6	612	29,8	43,3		70	49
Orasul Techirghiol	38,9	478	34,2			43	27
Comuna 23 August	52	262	0,3	56			
Comuna Adamclisi	21,2	77	1,5				
Comuna Agigea	46,9	702	16,3	44,5			
Comuna Albești	35	164					
Comuna Aliman	25	70					
Comuna Amzacea	24,2	152	0,5				
Comuna Bărăganu	8,6	10					
Comuna Castelu	24,1	127					
Comuna Cerchezu	39,7	53					
Comuna Chirnogeni	42,5	142					
Comuna Ciobanu	32	95					
Comuna Ciocârlia	24,6	70					
Comuna Cobadin	47,2	270	6,9				
Comuna Cogealac	37	257	44	21,6			
Comuna Comana	26,6	74					
Comuna Corbu	38,8	116	11,7				
Comuna Costinești	46	436	37,6	31,6			
Comuna Crucea	9,3	39					
Comuna Cumpăna	46,1	496	43,7	59,2			
Comuna Cuza Vodă	23,9	80	8,7				
Comuna Deleni	43,2	217					
Comuna Dumbrăveni	8,8	14					
Comuna Fântânele	18	65	5,6				
Comuna Gârliciu	14	62	0,6				
Comuna Ghindărești	11,4	65	0,5				
Comuna Grădina	8,8	140					
Comuna Horia	24,8	106	0,8				
Comuna Independența	28,7	62					
Comuna Ion Corvin	30,7	58					
Comuna Iстриa	20,1	26					
Comuna Limanu	44	839	35,6				
Comuna Lipnița	36,8	87	2				
Comuna Lumina	39,7	460	42,4	50,9			
Comuna Mereni	15,4	50					
Comuna Mihai Viteazu	5,7	17					
Comuna Mihail Kogălniceanu	34	493	29,4	41,5			
Comuna Mircea Vodă	25,2	131					
Comuna Nicolae Bălcescu	13,3	80					
Comuna Oltina	23,7	205					
Comuna Ostrov	24,8	326	7,8				
Comuna Pantelimon	16,7	120					
Comuna Pecineaga	22,5	123					
Comuna Peștera	35	239	0,7				
Comuna Poarta Albă	51,4	205	10,4				
Comuna Rasova	21	241					
Comuna Săcele	13,9	10					
Comuna Saligny	32,7	73					
Comuna Saraiu	22,9	180					
Comuna Seimeni	16,2	101					
Comuna Siliștea	19,6	27					
Comuna Târgușor	21,6	45					

Comuna Topalu	55,5	85	0,7				
Comuna Topraisar	27,3	233					
Comuna Tortoman	13,2	38					
Comuna Tuzla	52,4	278	22,8				
Comuna Valu lui Traian	120,2	814	42,9	68,6			
Comuna Vulturii	8,8	45	0,7				
Total	3.063,2	38.098	1.586,5	1.180,2	574.864	1389	1.056

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>)

O altă problemă, identificată în zonele antropizate rapid în ultimii ani, o constituie lipsa infrastructurii generale și edilitare adecvate. De exemplu, în Năvodari lungimea rețelei de canalizare reprezintă jumătate din lungimea rețelei de alimentare cu apă, iar mai mult de 30% din străzile urbane sunt nemodernizate. În plus, dacă este luată în considerare strict stațiunea Mamaia Nord, lucrurile sunt și mai grave.

2.4. Cadrul economic

Nivelul de dezvoltare economică poate fi exprimat sintetic cu ajutorul unor indicatori precum: **valoarea adăugată brută (VAB)**,¹² **produsul intern brut pe cap de locuitor**, **cifra de afaceri**¹³.

VAB a înregistrat la nivelul anului 2016 o valoare de 30.893,6 milioane lei în prețuri curente, cu 7% mai mult decât în anul precedent, reprezentând 43,1% din VAB la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud Est și 4,5% din VAB la nivel național.

În anul 2016, domeniul de activitate *comerț, transporturi, hoteluri și restaurante* (A04) a cumulat un procent de 22% din totalul valorii adăugate brute aferente județului Constanța (a se vedea graficul alăturat). Din acest punct de vedere, acest domeniu de activitate este devansat doar de *industrie* (A02) cu 38%, dar este peste domeniile de activitate precum: *tranzacții imobiliare* (A07) – 10%; *administrație publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială* (A09) – 9%; *construcții* (A03) – 8%; *activități de servicii administrative și activități de servicii suport* (A08) – 4%; *agricultură, silvicultură și pescuit* (A01) – 3%; *activități culturale și spectacole; reparații de produse de uz casnic și alte servicii* (A10) – 3%; *informații și comunicații* (A05) – 2%; *activități profesionale, științifice și tehnice; intermediari financiare și asigurări* (A06) – 1%.

¹² Valoarea adăugată brută măsoară excedentul valorii bunurilor și serviciilor produse peste valoarea bunurilor și serviciilor consumate pentru producție, reprezentând deci valoarea nou creată în procesul de producție.

¹³ Cifra de afaceri reprezintă veniturile totale înregistrate de întreprinderi, provenite atât din activitatea principală, cât și din activitățile secundare exercitate de aceasta. Cifra de afaceri nu include TVA și veniturile din vânzarea sau transferul mijloacelor fixe.

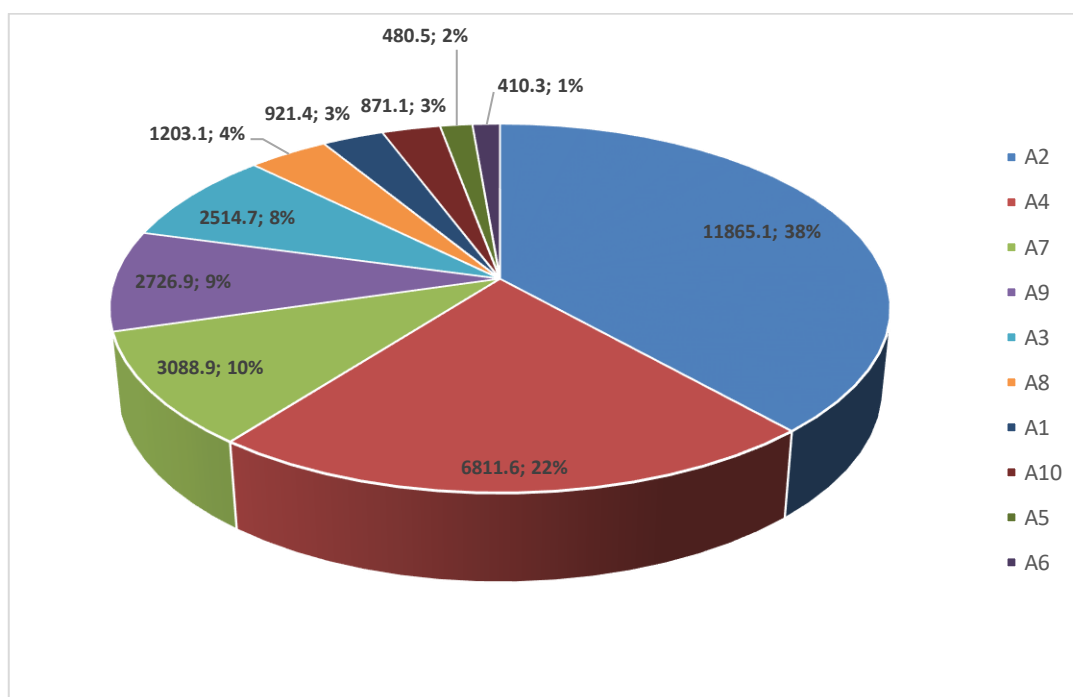

Figura nr. 2.1. Valoarea adăugată brută a județului Constanța, pe ramuri de activitate (2016)

Sursa – date prelucrate de la Institutul Național de Statistică, broșura "Conturi naționale regionale 2012– 2016", publicată în anul 2019

În ceea ce privește evoluția acestei ramuri în perioada 2012 – 2016, se poate observa în tabelul de mai jos faptul că s-au înregistrat oscilații, respectiv o scădere până în anul 2014, urmată de o creștere în anii următori. Totuși, acest domeniu de activitate (A04) s-a menținut în permanență pe locul *al doilea* la nivel județean în perioada analizată, după industrie.

Tabelul nr. 2.2.

Evoluția valorii adăugate brute a județului Constanța, pe ramuri de activitate, în perioada 2012-2016

milioane lei, prețuri curente

	Total	A01	A02	A03	A04	A05	A06	A07	A08	A09	A10
2012	23.111,9	934,8	7.162,8	2.490,4	6.019,0	301,3	273,5	2.434,0	772,9	2.007,8	715,4
2013	26.961,2	954,2	10.207,5	2.534,2	6.004,6	478,4	370,6	2.859,0	837,0	2.081,7	634,0
2014	30.050,2	922,8	13.117,0	2.467,3	5.719,3	443,2	327,9	2.819,4	1.083,8	2.445,8	704,3
2015	28.852,4	1.052,5	1.0873,7	2.348	6.490,5	482,2	328,2	2.942,5	1.104,7	2.202	1.028,1
2016	30.893,6	921,4	11.865,1	2.514,7	6.811,6	480,5	410,3	3.088,9	1.203,1	2.726,9	871,1

Sursa – Institutul Național de Statistică, broșura "Conturi naționale regionale 2012 – 2016", publicată în anul 2019

Chiar dacă turismul este o activitate importantă la nivel de județean, conform informațiilor primite de la primării (figura de mai jos), doar pentru o mică parte din localitățile din județul Constanța turismul se regăsește printre activitățile economice principale (în primele 5 opțiuni).

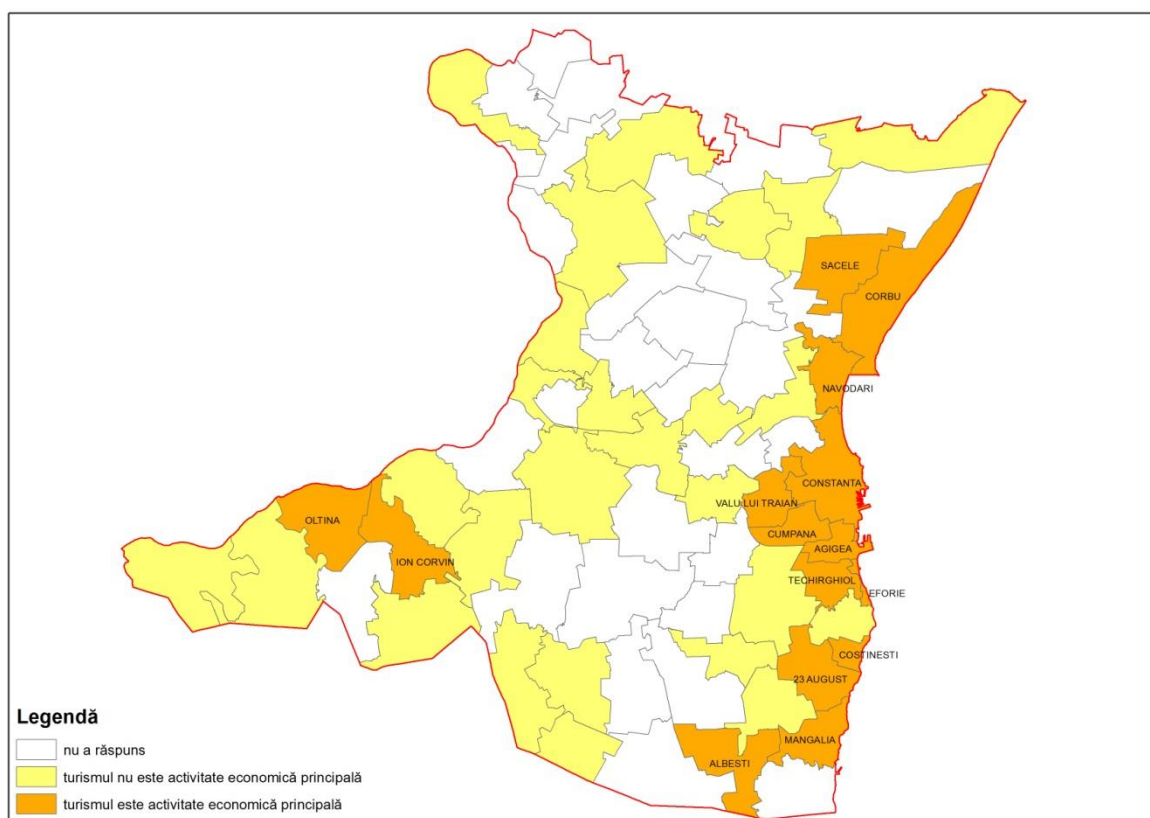

Figura nr. 2.2. Localități din județul Constanța în care turismul este considerat activitate economică principală¹⁴

Sursă: informații primite de la primăriile din județul Constanța (pe baza chestionarului)

În ceea ce privește indicatorul *Produsul Intern Brut pe cap de locuitor* în anul 2016, județul Constanța a înregistrat o valoare superioară mediei naționale, deținând poziția a patra, cu 4,5% din total, după municipiul București și județele Timiș și Cluj.

Produsul Intern Brut pe cap de locuitor la nivelul județului Constanța a avut o evoluție pozitivă în termeni nominali în perioada 2012-2014 (+29% în anul 2014 comparativ cu anul 2012), fapt care a semnalat o creștere a economiei locale, a productivității și a nivelului de trai. O ușoară reducere s-a înregistrat totuși în anul 2015 (-3,2%), comparativ cu anul precedent. În pofida scăderii din anul 2015 a performanței economice din județul Constanța, acesta a dominat în Regiunea de Dezvoltare Sud-Est în ceea ce privește PIB-ul pe cap de locuitor din punct de vedere valoric (50.654,0 lei/locuitor în 2016), dublu față de județele Buzău și Galați.

Tabelul nr. 2.3.

Produsul Intern Brut/locuitor în cadrul regiunii de dezvoltare Sud-Est, în perioada 2012-2016

lei, prețuri curente

Județul	2012	2013	2014	2015	2016
Brăila	21,863.4	23,606.6	23,726.7	25,197.0	27,807.9
Buzău	19,489.4	21,622.1	21,510.5	23,645.1	24,351.7
Constanța	38,470.7	44,656.1	49,637.7	48,061.4	50,654.0

¹⁴ în primele 5 în ordinea importanței. Au fost asimilate turismului și activitățile de alimentație publică, menționate în localitățile Cumpăna, Valu lui Traian și Săcele.

Galați	21,243.8	23,026.2	24,019.3	24,140.4	25,049.4
Tulcea	23,223.1	25,100.2	24,862.2	26,961.3	29,423.1
Vrancea	18,334.5	19,671.6	20,154.2	21,946.8	23,493.5

Sursa: date prelucrate de la Institutul Național de Statistică, baza de date online TEMPO (PIB regional și Populația rezidentă)

Potrivit informațiilor furnizate de Institutului Național de Statistică, cifra de afaceri totală rezultată din activitățile desfășurate de hoteluri, alte facilități de cazare, restaurante și agenții turistice în anul 2017 a însumat 1.541.559.560 lei, ceea ce a reprezentat 3,4% din cifra totală a domeniilor de activitate din județul Constanța. În perioada 2013 – 2017, cifra de afaceri a activităților de turism a crescut cu 56,7%, asta în condițiile în care cifra de afaceri totală la nivel județean aproape că a stagnat. Astfel, dacă în anul 2013 acest tip de afaceri dețineau 2,2% din cifra de afaceri, în prezent s-a ajuns la 3,4%.

Tabelul nr. 2.4.

Cifra de afaceri a întreprinderilor active din județul Constanța, în perioada 2013 - 2017

lei

	2013	2014	2015	2016	2017
Total domenii de activitate, din care:	44.640.521.503	45.607.349.710	44.166.254.796	42.177.088.057	44.672.535.846
Domeniul HRA*	983.700.816	1.086.868.232	1.399.752.043	1.460.529.931	1.541.559.560

Sursa: baza de date TEMPO a Institutului Național de Statistică

* Hoteluri, celelalte facilități de cazare, Restaurante și Agenții turistice

Din punct de vedere al cifrei de afaceri, domeniul HRA din județul Constanța se situează pe locul al șaselea, după industrie (1), comerț (2), transporturi (3), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (4), agricultură și vânătoare (5).

Potrivit prelucrării datelor de bilanț ale firmelor din județul Constanța, cifra de afaceri a agenților economici care activează în domeniul Hoteluri & Restaurante (HR) a crescut cu 9,1% în anul 2017 comparativ cu anul 2016, de la 615.300.589 lei la 671.063.770 lei. În același timp, cifra de afaceri medie pe unitate în domeniul HR a crescut cu 6,9%, de la 846.355,69 lei la 904.398,61 lei, asta în condițiile în care numărul de agenți economici din domeniu a crescut cu 2,1%, de la 727 la 742. Ponderea cifrei de afaceri din HR în total cifră de afaceri înregistrată la nivel județean a crescut de la 2,8% la 2,9%.¹⁵

Conform aceleiași surse, în anul 2017 profitul brut înregistrat de agenții economici din domeniul HR din județul Constanța a crescut cu 68,7% (de la 71.725.127 lei la 120.996.239 lei), iar profitul mediu brut pe unitate a crescut cu 65,3% (de la 98.659,1 lei la 163.067,7 lei), antrenând și o creștere a ratei profitului de la 11,65% la 18,03%. Ponderea profitului brut al agenților economici din domeniul HR în total profit brut înregistrat la nivel județean a crescut de la 5,4% la 8,7%.

Cu toate acestea, conform informațiilor primite de la reprezentanții operatorilor din turism, pentru ultimul an (2018) se pare că profitul total al structurilor din domeniu este în scădere, lucru petrecut în condițiile în care atât numărul de turiști, cât și veniturile generate de aceștia au crescut. Printre cauze pot fi enumerate dificultatea găsirii personalului calificat, salariile mai mari plătite

¹⁵ Aivaz Kamer Ainur, *Dynamics of the Profit Rate of Companies Grouped by Activity Fields in Constanta*, "Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series Volume XVIII, Issue 2 /2018 (<http://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/wp-content/uploads/2019/02/1-1.pdf>)

acestora, reducerea productivității muncii, creșterea prețurilor cu utilitățile și cu materiile prime alimentare.

Tot pe baza prelucrării datelor din bilanțul firmelor din județul Constanța s-a determinat faptul că aproape jumătate din dezvoltarea economică a județului s-a datorat activităților din sectorul serviciilor, patru domenii de activitate (Hoteluri și restaurante; Comerț cu ridicata și cu amănuntul, repararea autovehiculelor și motocicletelor; Transporturi și depozitare; Activități profesionale, științifice și tehnice) contribuind cu 44,3% și 48,1% la crearea valorii adăugate în județ, în anii 2016 și respectiv 2017.¹⁶

2.5. Cadrul social

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, **populația rezidentă**¹⁷ din județul Constanța este în ușoară scădere în ultimii ani. Astfel, în perioada 2014-2018, numărul de locuitori a scăzut de la 684.392 la 676.215 locuitori (a se vedea graficul de mai jos). Această scădere demografică din județul Constanța se corelează cu cea înregistrată la nivelul întregii țări, precum și la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud – Est.

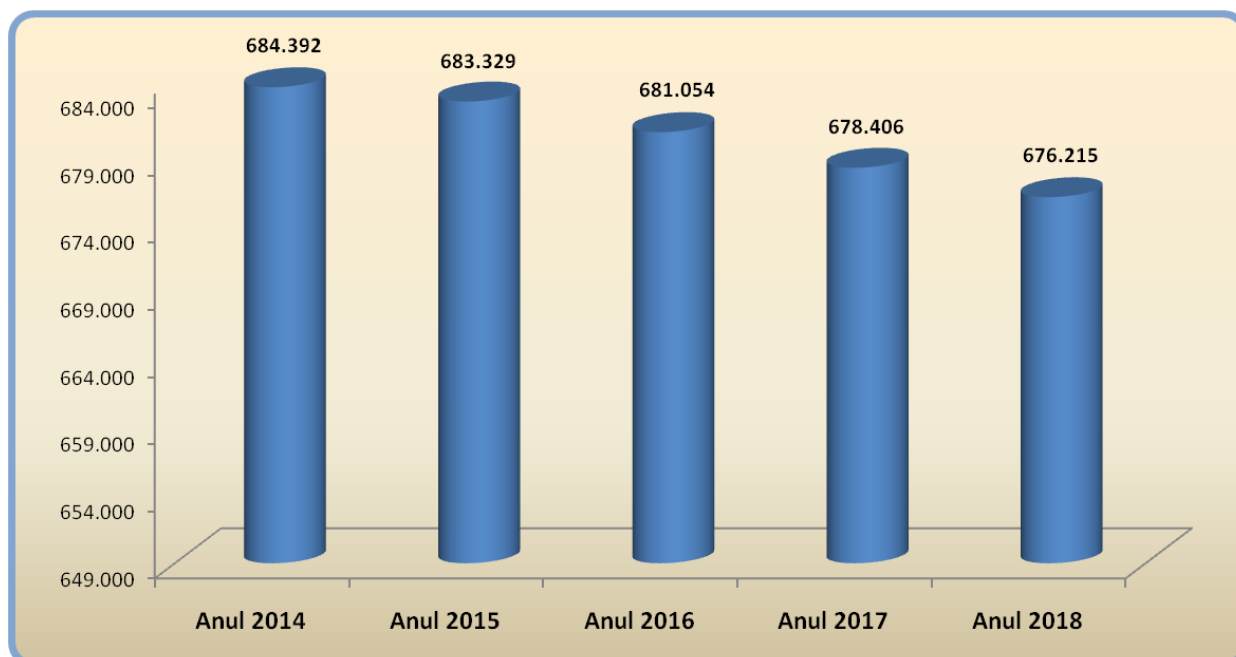

Figura nr. 2.3. Evoluția populației rezidente la 1 ianuarie din județul Constanța în perioada 2014-2018

Sursa: date prelucrate din baza de date TEMPO a Institutului Național de Statistică

În termeni procentuali, populația totală rezidentă (stabilă) a județului Constanța în anul 2018 a reprezentat 3,5% din populația totală a României și 27,9% din cea a Regiunii de Dezvoltare Sud – Est.

În anul 2018, din perspectiva numărului de locuitori, județul Constanța a ocupat prima poziție la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, urmat de județele Galați (509.471 locuitori), Buzău (419.829

¹⁶ Jugănarul Dănuț Ion, *The Dynamics of the Economic and Financial Efficiency, in Correlation with the Size of the Human Resources Used by the Companies in the Services Sector in Constanta County, Romania*, Ovidius University Annals, Economic Sciences Series Volume XIX, Issue 1 /2019 (<http://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/wp-content/uploads/2019/08/14.pdf>)

¹⁷ populația rezidentă reprezintă totalitatea persoanelor cu cetățenie română, străini și fără cetățenie, care au reședința obișnuită pe teritoriul României.

locuitori), Vrancea (324.545 locuitori), Brăila (294.143 locuitori) și Tulcea (197.754 locuitori). La nivel național, județul Constanța ocupă locul 6, fiind printre cele mai populate județe din România, după municipiul București (1.827.810 locuitori) și județele Iași (791.210 locuitori), Prahova (725.609 locuitori), Cluj (704.759 locuitori) și Timiș (701.499 locuitori).

Tabelul nr. 2.5.

Populația rezidentă a județului Constanța, pe sexe și grupe de vârstă, în perioada 2014 - 2018

Nr. crt.	Grupa de vârstă	Sexul	2014	2015	2016	2017	2018
1.	Total general	Total, din care:	684.392	683.329	681.054	678.406	676.215
		masculin	334.380	333.450	331.876	330.603	329.279
		feminin	350.012	349.879	349.178	347.803	346.936
2.	0 – 19 ani	masculin	73.421	73.591	73.846	74.201	74.112
		feminin	70.491	70.753	70.902	71.028	70.982
		Total	143.912	144.344	144.748	145.229	145.094
3.	20 – 64 ani	masculin	221.362	218.207	214.878	212.002	209.275
		feminin	221.601	218.463	215.611	212.119	209.328
		Total	442.963	436.670	430.489	424.121	418.603
4.	peste 65 ani	masculin	39.597	41.652	43.152	44.400	45.892
		feminin	57.920	60.663	62.665	64.656	66.626
		Total	97.517	102.315	105.817	109.056	112.518

Sursa: date prelucrate din baza de date TEMPO a Institutului Național de Statistică

Județul Constanța este județul cel mai urbanizat din România, cu circa 69,3% din populație domiciliată în mediul urban, iar aproximativ 62,2% din populație este domiciliată în localitățile cu ieșire la Marea Neagră.

După cum se poate observa în tabelul de mai sus, datele Institutului Național de Statistică indică faptul că în anul 2018 cea mai mare pondere din totalul populației o deținea *grupa de vârstă 20-64 de ani*, care reprezintă categoria majoritară (61,9% din total). Celelalte categorii de vârstă au înregistrat procente mai mici, respectiv de 21,4% (*intervalul de vârstă 0-19 ani*) și 16,7% (*grupa locuitorilor de peste 64 de ani*).

Pentru perioada de analiză 2014 – 2018, semnalăm *scăderi* ale grupei de vârstă 20-64 de ani, *creșteri* ale populației peste 65 ani (județul fiind afectat de fenomenul accentuat de îmbătrânire demografică) și ale categoriei de vârstă 0-19 ani până în anul 2017.

Analiza structurii populației județului Constanța pe sexe în anul 2018, a relevat faptul că din totalul populației rezidente, 329.279 sunt locuitori de *sex masculin* (48,7%) și 346.936 sunt locuitori de *sex feminin* (51,3%).

În privința *sporului natural*, indicatorul a fost negativ în ultimii 5 ani în județul Constanța, pe fondul înregistrării mai multor decese decât nașteri, iar fenomenul s-a accentuat în ultimii ani, diferența dintre numărul de decese și numărul de nașteri fiind tot mai mare.

Tabelul nr. 2.6.

Sporul natural al populației rezidente din județul Constanța, în perioada 2014 - 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Născuți vii	7.382	7.503	7.473	7.361	6.666

Decedați	7.842	7.907	8.116	8.287	8.343
Sporul natural	-460	-404	-643	-926	-1.677

Sursa: baza de date TEMPO a Institutului Național de Statistică

Cu privire la *mișcarea migratorie* a persoanelor din județul Constanța, se poate observa faptul că diferența între numărul de plecări cu domiciliul și numărul de stabiliri cu domiciliul a crescut permanent în perioada 2014 - 2018. Acest lucru, alături de un spor natural negativ, au contribuit la scăderea constantă a numărului de locuitori din ultimii ani.

Tabelul nr. 2.7.

Mișcarea migratorie din județul Constanța, în perioada 2014 - 2018

	2014	2015	2016	2017	2018
stabiliri cu domiciliul (incl. migrația externă)	12.812	13.053	13.968	13.622	13.795
plecări cu domiciliul (incl. migrația externă)	13.184	13.480	14.533	14.295	14.572
sold	-372	-427	-565	-673	-777

Sursa: baza de date TEMPO a Institutului Național de Statistică

În privința *șomajului* din județul Constanța, datele Institutului Național de Statistică arată faptul că numărul persoanelor fără loc de muncă a scăzut în perioada 2014 – 2018, tendința descendentă manifestându-se de la un an la altul, pe fondul creșterii economice, care a adus o mai mare stabilitate a locurilor de muncă. Semnalăm procentul mult mai ridicat al șomerilor în rândul populației feminine.

Tabelul nr. 2.8.

Evoluția numărului de șomeri din județul Constanța, în perioada 2014 – 2018

Nr. șomeri	2014	2015	2016	2017	2018
TOTAL, din care:	11.978	10.907	10.421	9.099	8.001
masculin	5.419	4.755	5.099	3.759	3.092
feminin	6.559	6.152	5.322	5.340	4.909

Sursa: baza de date TEMPO a Institutului Național de Statistică

În același timp, se remarcă creșterea *numărului mediu de salariați* din județul Constanța, în perioada 2013-2017 (+4,4%).

Tabelul nr. 2.9.

Evoluția numărului mediu de salariați¹⁸ din județul Constanța pe activități ale economiei naționale, în perioada 2013 – 2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Număr mediu de salariați	167.739	169.065	166.819	167.184	175.071

Sursa: baza de date TEMPO a Institutului Național de Statistică

În anul 2017, Constanța a fost județul cu cel mai mare număr de salariați din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est (175.071 persoane), urmat de județul Galați (110.192 salariați) și Buzău (80.482 salariați), pe ultimul loc fiind județul Tulcea (44.877 salariați).

¹⁸ Conform Institutului Național de Statistică, numărul mediu al salariaților cuprinde persoanele angajate cu contract de muncă/raport de serviciu pe durată determinată sau nedeterminată (inclusiv lucrătorii sezonieri, managerul sau administratorul), al căror contract de muncă/raport de serviciu nu a fost suspendat în perioada de referință.

2.6. Probleme de mediu și factori de risc natural

Analiza riscurilor naturale

Strict pentru **zona costieră a Mării Negre**¹⁹, au fost identificate următoarele tipuri de riscuri naturale, care pot avea un impact negativ asupra populației din comunitățile locale și asupra turismului²⁰:

Riscuri naturale majore²¹:

- **risc de inundații:** stațiunea Costinești a fost extrem de afectată de o furtună puternică în anul 2005, când ploi torențiale au căzut încontinuu aproape 36 de ore, în rafale puternice. Toate căile de comunicație au fost întrerupte, iar șuvoaiele de apă au venit cu o putere atât de mare, încât au rupt o bucată semnificativă din plajă. Ca urmare a precipitațiilor căzute și a gradului mare de agitație al mării, s-au produs șiroiri masive de apă în zona falezei, care s-au scurs către plajă. Din cauza acestor șiroiri, nisipul a fost antrenat către mare, formându-se ravene pe toată lungimea plajei. Cu această ocazie, plaja turistică din Costinești a fost afectată pe o suprafață de 4,13 ha, mare parte din gospodării și din structurile turistice au fost inundate (44 case au fost inundate sau avariate parțial, 37 au fost distruse complet), calea ferată a fost afectată pe o lungime de 1,5 km, drumurile de acces pe o lungime de 800 m, dar cel mai grav este faptul că s-au înregistrat și 6 pierderi de vieți omenești. Au fost alocate zeci de milioane de euro în refacerea stațiunii: s-au refăcut plaja centrală, aleile pietonale dintre lac și plajă, sistemul de descărcare a lacului în mare, s-au amenajat malul și perimetrul lacului Costinești, a fost consolidată faleza din zona de nord și s-a înnisipat artificial plaja pe sectorul falezei înalte. În urma acestor evenimente grave, Administrația Bazinală de Apă Dobrogea – Litoral a desemnat sectorul de litoral Mangalia – Costinești pe o lungime de 20 km ca zonă cu potențial semnificativ la inundații.
- **risc de furtuni și tornade**
 - în stațiunea Costinești, în anul 2012, în urma unei furtuni foarte puternice (cod portocaliu), o parte din faleză (din dreptul străzii Azur) a luat-o la vale, prăbușindu-se peste plajă. În urma acestui eveniment, s-a încercat stabilizarea malului prin introducerea de planșete metalice, având rolul de a opri pământul să o mai ia la vale. În timp, aceste lucrări s-au dovedit a fi ineficiente, deoarece o nouă furtună și mai puternică (cod roșu), înregistrată în anul 2014, a degradat și mai tare situația. Valurile uriașe au măturat întreaga faleză, care s-a desprins cu tot cu planșetele uriașe din oțel, riscând să ajungă în mare;
 - în municipiul Constanța, digul de nord al portului este punctul de întâlnire al vânturilor și al curenților marini; acesta este un loc periculos, unde de-a lungul timpului multe nave s-au confruntat cu dificultăți majore.

¹⁹ Facem precizarea că resursele oferite de zona costieră asigură un suport semnificativ pentru activitățile economice locale (inclusiv pentru turism). De altfel, aproximativ 7% din populația României locuiește în zona de coastă care, datorită resurselor sale are un rol important în economia regională și națională.

²⁰ Conform "*Planului de analiză și acoperire a riscurilor al județului Constanța (2018)*", întocmit de Comitetul județean pentru situații de urgență al județului Constanța, și conform rapoartelor privind evaluarea riscurilor pentru populație și a posibilităților de diminuare a impactului asupra siguranței turiștilor, realizate de INCD Turism, INCD GeoEcoMar, INCDM Grigore Antipa în cadrul proiectului "Cercetări în sprijinul dezvoltării capacității de monitorizare, evaluare și valorificare a resurselor naturale oferite de zonele umede de importanță internațională din România și de zona costieră a Mării Negre" (2018).

²¹ Riscurile majore au frecvență mică de producere, dar efecte nedorite mari. Pot produce leziuni extinse, pierderea capacității de producție, pierderi financiare majore.

- **risc de eroziune a țărmului și plajelor:**

- în *Eforie*, rata de eroziune a fost de 2m/an, cu valori mai ridicate de-a lungul extremității sudice. Reducerea suprafeței plajei este un risc foarte important de luat în considerare pentru sectorul turistic. Eroziunea costieră a afectat și falezele. Plaja de la Eforie este considerată ca fiind o "zonă critică, cu un grad de eroziune extrem de avansat, cu structuri de protecție deteriorate și proprietăți puse în pericol în zone de hinterland". Un loc aparte îl prezintă sectorul Eforie – Centru, caracterizat de cordonul litoral care separă lacul Techirghiol de mare, unde, pe termen lung, există riscul producerii unei breșe, care ar avea un impact semnificativ asupra mediului unic al lacului Techirghiol. Se preconizează că astfel se va influența salinitatea lacului, atât timp cât în cazul unor furtuni extrem de violente din ce în ce mai multă apă de mare va ajunge în lac, modificându-se echilibrul fizico-chimic al lacului. Eroziunea plajei și a falezelor va duce la un risc ridicat pentru mediul antropic, pentru proprietățile comerciale și rezidențiale, pentru amenajările turistice și pentru infrastructură, îndeosebi pentru rețeaua de drumuri și căi ferate, care constituie legături de transport strategice de-a lungul coastei;
 - în *municipiul Mangalia*, fenomenul de eroziune prezintă un risc major în cadrul mai multor areale, respectiv:
 - ✓ în zona mlaștinii Mangalia, dintre stațiunile Venus și Saturn, care este una naturală, fără nici un fel de structuri de protecție costieră. Ținutul mlăștinos este amenințat de eroziunea plajei barieră din dreptul său. Există riscul ca furtunile extreme să conducă la spălarea sedimentelor plajei;
 - ✓ frontul stațiunii Saturn, care este în întregime artificial. Structurile de protecție costieră sunt în stare precară, ineficiente și prezintă riscuri pentru sănătate și siguranță;
 - ✓ în zona Saturn-Mangalia plajele se erodează;
 - ✓ în zona Cap Tuzla-Mangalia, plajele sunt înguste, de asemenea afectate de eroziune;
 - în *stațiunea Costinești* faleza prezintă pericole pentru turiști, dar și pentru localnici. O porțiune de circa 100 m din faleză este căzută, în zona reabilitată în urmă cu 5 ani, când, pentru ca tonele de pământ să nu se prăbușească peste turiștii care vin la plajă, s-au montat panouri/grinzi de oțel, care însă nu au rezistat forței cu care au lovit valurile. Din cauza valurilor mari, peretele de beton a cedat (fisurile sunt tot mai adânci de la un an la altul) și o parte dintre grinzi au acum o poziție înclinată, care pune în pericol securitatea turiștilor care se așează în această zonă de plajă, dar și a localnicilor care se plimbă în zonă. Autoritățile au dispus în luna iunie 2018 ca aceste grinzi metalice să fie îndepărtate și s-a luat măsura de a amplasa panouri de avertizare, prin care să se atragă atenția asupra faptului că plaja este nesigură. Această măsură este temporară, până se va trece la consolidarea falezei care riscă să se prăbușească (deoarece principala problemă este fragilitatea falezei). Dacă tendința de eroziune se menține sau, mai grav, va crește, aceasta va afecta în continuare siguranța populației locale și a turiștilor, precum și gradul de atracție a amenajărilor turistice din Costinești, odată cu degradarea și pierderea structurilor de protecție.
- **risc de alunecări de teren:**
- în zona falezei nordice a *municipiului Constanța*, implicațiile alunecărilor de teren pot fi majore, în mod special asupra construcțiilor dispuse în imediata apropiere a incintei

portului Constanța (cele mai expuse elemente sunt populația, construcțiile, mediul natural și activitățile social-economice);

- în orașul Eforie alunecările de teren se referă în principal la prăbușirile de faleză regăsite la Eforie Nord și Eforie Sud, mai exact în zonele:
 - ✓ faleza mării, zona cuprinsă între Complexul Steaua de Mare și Hotel Belona, din Eforie Nord;
 - ✓ faleza mării, zona cuprinsă între sanatoriul S.O.T.R.M și Pescărie, din Eforie Sud;
 - ✓ faleza lacului Techirghiol, zona cuprinsă între Băile Reci și Vila Șincai, din Eforie Nord;
 - ✓ faleza lacului Techirghiol, zona cuprinsă între Băile Reci și Gara din Eforie Sud.

Este important de menționat faptul că fenomenul de prăbușire a falezelor din Eforie este datorat și eroziunii costiere, atunci când în lipsa plajelor, apa mării ajunge până la baza falezelor. Alte cauze pentru care are loc o instabilitate a falezei sunt alunecările de teren datorate infiltrațiilor de ape pluviale, lipsa drenajului, scurgerile din conducte de apă și canalizare sau încărcările excesive.

Riscuri naturale moderate²²:

- ***risc de inundații:***

- localitatea Eforie s-a confruntat în luna februarie 2012 cu inundații cauzate de o furtună pe mare, fiind afectate vilele din imediata apropiere a plajelor din Eforie Nord și Eforie Sud, precum și secțiuni considerabile de plajă. De asemenea, inundații s-au produs și în anul 2007, la începutul lunii august, în plin sezon estival;
- potrivit hărții de hazard și de risc la inundații realizate de Administrația Națională "Apele Române" (ca suport decizional, dar și pentru întocmirea planurilor de management și pentru conștientizarea populației), *municipiul Mangalia, orașul Năvodari, comunele Corbu și Limanu* prezintă un risc de inundații de nivel mediu;

- ***risc de eroziune costieră:***

- plaja de la Mamaia, situată la nord de *municipiul Constanța* a fost erodată cu peste 80 m. În Mamaia Nord plaja este, în general, stabilă, dar este supusă eroziunii în timpul furtunilor. În Mamaia Centru și Mamaia Sud există un risc sporit pentru mediul construit, deoarece există active turistice semnificative care ar fi supuse riscului de inundare și eroziune, inclusiv un număr de proprietăți care sunt construite în afară, pe plajă, către mare. Totodată, se poate manifesta și un potențial impact negativ asupra Lacului Siutghiol, dacă are loc o breșă. Astfel, în cazul în care apare o ruptură în plaja barieră, pe termen lung sau dacă ritmul eroziunii crește semnificativ, există riscul incursiunii apei sărate în ecosistemul cu apă dulce al Lacului Siutghiol;
- în *comuna Limanu* există un fenomen de eroziune activă a falezelor, care sunt constituite în special din loess, din care, prin dezagregare, rezultă sedimente fine care nu sunt reținute pe plaje, ci se dispersează în larg în timpul furtunilor. În sub-sectoarele Limanu și Vama Veche tendințele de evoluție a liniei țărmului prezintă eroziuni între 0 și 2 m/an, respectiv între 0 și

²² Riscurile moderate au frecvență medie de producere, pot cauza vătămări ce necesită tratamente medicale, pierderi financiare mari.

1,2 m/an. Se așteaptă ca tendința actuală de eroziune să continue la același nivel ca cel din prezent. La 2 Mai faleza este afectată de alunecări;

• **risc de poluare a apelor de suprafață:**

- o sursă importantă de poluare a apelor costiere este fluviul Dunărea. Concentrațiile ridicate de nutrienți și contaminanți (organici și anorganici) ale apelor Dunării, împreună cu regimul curenților marini, în general, contribuie la intensificarea eutrofizării și poluării apelor costiere din zona litorală, cu efecte negative asupra biodiversității (modificări ale structurii calitative și cantitative ale comunităților de fitoplancton, zooplancton, bentonice);
- activitățile portuare (Constanța, Agigea, Mangalia);
- activitățile industriale (Midia-Năvodari, Constanța);
- activitățile de turism necontrolat contribuie la creșterea riscului ecologic (depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor menajere pe plaje, pe malurile lacurilor etc.).

• **risc de poluare a solului** – în *comuna Corbu*, din cauza lipsei de gestiune corespunzătoare a gunoiului menajer a apărut fenomenul de poluare a solului.

• **risc de poluare a aerului:**

- în *municipiul Constanța*, calitatea aerului este afectată de transportul rutier, de activitățile industriale și în zona portuară. Creșterea traficului auto în perioada sezonului estival și înmulțirea numărului de autovehicule au contribuit la poluarea aerului și a mediului înconjurător;
- în *orașul Năvodari*, sursele principale de poluare a aerului sunt Combinatul Petromidia, CET Midia și Fertilchim. Totodată, din studiile și strategiile consultate a reieșit faptul că zona rafinăriei/combinatului, prin emisiile de gaze CO₂, SO₂, H₂S și hidrocarburilor volatile, este o zonă critică sub aspectul poluării aerului (inclusiv a trupului de pădure din apropiere). Un alt factor cu risc de poluare este reprezentat de creșterea necontrolată a traficului autovehiculelor, cu consecințe negative asupra emisiilor în aer;
- în *comuna Corbu*, din cauza vecinătății rafinăriei Petromidia, deversarea (directă sau indirectă) hidrocarburilor sau a altor substanțe poluante în zona costieră a Mării Negre, aparținătoare acestei comune (pe o lungime de 22 km) și în zona lacurilor Tașaul și Corbu, poate fi considerat un risc cu grad mediu. În funcție de suprafața afectată, efectul ecologic negativ asupra mediului ambiant, incluzând flora, fauna, apele de suprafață și cele subterane și solul, va fi în consecință.

Referitor la calitatea aerului din județul Constanța, problemele nu sunt încă majore, deoarece nu s-au înregistrat depășiri ale poluanților SO₂ și CO. Conform Raportului anual privind starea mediului în județul Constanța în anul 2017, efectele locale ale poluării aerului sunt percepute în special la mică distanță de zonele industriale, precum și în imediata vecinătate a zonelor cu trafic intens.

• **practici necorespunzătoare de colectare, transport și depozitare a deșeurilor:**

- în *municipiul Constanța*, actualele practici de colectare, transport și depozitare a deșeurilor au facilitat înmulțirea și diseminarea agenților patogeni și a vectorilor acestora (insecte, câini vagabonzi etc.). Un aspect negativ este acela că multe materiale reciclabile și utile sunt depozitate împreună cu cele nereciclabile, fiind amestecate și contaminate din punct de vedere chimic și biologic;

- în *comuna Limanu*, colectarea deșeurilor se practică în doar 2,2% din locuințe, oamenii aruncând la întâmplare tot ce nu le mai este necesar (inclusiv deșeuri menajere, materiale de construcții).
- **periclitarea speciilor de faună și floră:**
 - înnisipările și dezvoltarea infrastructurii portuare vor afecta habitatele bentale (care trăiesc pe fundul apei) litorale, chiar și pe cele aflate în perimetrele ariilor protejate. Fragmentarea habitatelor existentă deja, se va accentua odată cu construcția noilor diguri costiere și de larg. Tot aici, traulările (pescuitul industrial) ilegale la rapane și calcan și supraexploatarea resurselor piscicole, chiar și în perimetrul ariilor marine protejate, constituie amenințări permanente pentru integritatea și sustenabilitatea habitatelor bentale și pelagice.
- **risc de incendii:**
 - prezent în zona Combinatului Petrochimic Midia - Năvodari.

În **afara zonei de litoral**, riscurile sunt mai izolate și au efecte mai reduse asupra dezvoltării turismului. Au fost identificate următoarele probleme de ordin natural care prezintă riscuri:²³

- **inundațiile** pot afecta următoarele zone:
 - în *situația creșterii Dunării peste cota de atenție*: Ostrov – zona stadion, Izvoarele, Dunăreni – zona localității, Vlahii, Rasova, Cochirleni – zona dig, Cernavodă – zona port, Seimeni, Dunărea, Capidava – cetate, Topalu (zona veriga; zona carieră stâncă), Ghindărești – zona pietrei, Hârșova – zona port, Vadu Oii, Ciobanu, Gârliciu;
 - în *situația creșterii debitelor râurilor interioare și a revărsărilor de pe versant*: Băneasa, Cerchezu, Independența, Plopeni, Chirnogeni, Cotu Văii, Vârtop, Albești, Agigea, Eforie, Moșneni, Pietreni, Peștera, Făclia, Ștefan cel Mare, Nicolae Bălcescu, Băltăgești, Runcu, Cogeașca, Tariverde, Nuntași, Istria, Mihai Viteazu;
- **seceta** – se poate manifesta prin lipsa ploilor, prin vânturi uscate și arșiță, care dăunează plantelor și în special culturilor agricole. Seceta, furtunile și tornadele se pot produce pe întreg teritoriul județului, preponderent în zonele turistice și agricole;
- **înzăpeziri și polei** se pot produce pe DN2A, DN39, DN22, DN3, DN22A, DN22C, DN22B, precum și toate drumurile județene și comunale din județul Constanța;
- **blocaje de ghețuri** pot apărea iarna pe Canalul Dunăre - Marea Neagră, Canalul Poarta Albă - Midia Năvodari și pe fluviul Dunărea;
- **incendiile de pădure**: prezintă un risc mai mare fondurile forestiere limitrofe terenurilor agricole, miriștilor și pășunilor incendiate anual.
- **cutremure de pământ** - având în vedere zonarea seismică a teritoriului României, după intensități pe scara MSK, întocmită conform SR 11100-1:93 (*Zonarea seismică. Macrozonarea teritoriului României*), județul Constanța se situează în zona seismică 7₁, cu perioada de revenire de minimum 50 ani. Conform Codului P.100-1/2013, hazardul seismic pentru proiectare construcții este exprimat prin valoarea de vârf a accelerației orizontale a terenului, a_g , pentru intervalul mediu de recurență $IMR = 225$ ani și de Perioada de control (de colț) T_c a spectrului de răspuns. Pentru județul Constanța, hărțile de încadrare seismică evidențiază o probabilitate redusă de producere a unor dezastre naturale majore, legate de focarul Vrancea, precum și

²³ Comitetul Județean pentru Situații de Urgență al Județului Constanța, *Planul de analiză și acoperire a riscurilor al județului Constanța (2018)* (<http://www.isudobrogea.ro/wp-content/uploads/2016/06/PAAR-CONSTANTA-2018.pdf>)

valori moderate în ceea ce privesc caracteristicile geotehnice ale terenului pentru construcții (a se vedea *Anexele nr. 1-3*).

- **alunecări de teren** - pericol de producere a unor surpări și prăbușiri de teren în zonele fluviale (zona Ghindărești, Topalu, Capidava; zona Dunărea - Seimeni; zona Cochirleni-Rasova; zona Dunăreni - Oltina), cu potențial de producere de la scăzut spre mediu (conform PATN – Secțiunea a V-a – Zone de risc natural).
- **poluări de ape** - posibilele locuri de apariție a acestora și zonele care ar putea fi afectate, sunt: Dunăre, tronson Ostrov – Hârșova; zona Canalului Dunăre - Marea Neagră și zona Canalului Poarta Albă Midia – Năvodari.

2.7. Aspecte legislative și politice

Legea nr. 190/2009 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a zone cu resurse turistice

Prin Planul de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice s-a stabilit că la nivelul județului Constanța există un număr de 11 unități administrativ-teritoriale (UAT) cu concentrare foarte mare a resurselor turistice și 25 unități administrativ-teritoriale cu concentrare mare a resurselor turistice. Acestea reprezintă puțin peste jumătate (51,4%) din totalul UAT-urilor din județul Constanța.

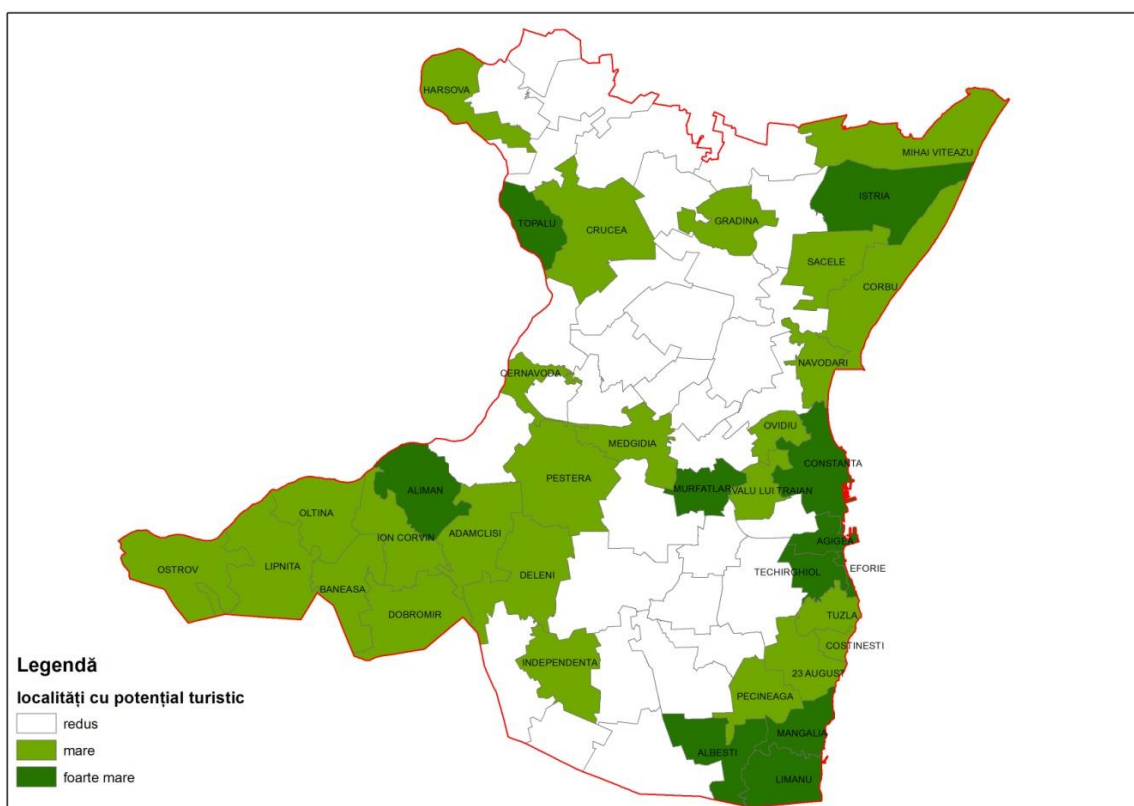

Figura nr. 2.4. Unitățile administrativ-teritoriale din județul Constanța cu potențial turistic mare și foarte mare
Sursa: realizată de autori, pe baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice, OUG aprobată prin Legea nr. 190/2009.

Prin respectivul act normativ se stabilește că în cadrul acestor UAT-uri (cu concentrare mare și foarte mare a resurselor turistice) turismul constituie o activitate economică prioritară, iar investițiile pentru dezvoltarea acestei activități vor fi orientate cu precădere spre aceste zone.

Hotărârea Guvernului nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice

Acest act normativ stabilește criteriile pe care ar trebui să le îndeplinească o localitate/parte a unei localități pentru a deveni stațiune turistică de interes național sau local. În județul Constanța sunt declarate 12 stațiuni turistice, toate de interes național: Cap Aurora, Costinești, Eforie Nord, Eforie Sud, Jupiter, Mamaia, Mangalia, Neptun – Olimp, Saturn, Techirghiol, Venus, Zona Mamaia Nord - orașul Năvodari.

Prin Articolul 38 din **Ordonanța Guvernului nr. 58/1998 cu modificările și completările ulterioare, privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România**, zonele și stațiunile turistice beneficiază de priorități pentru:

- realizarea infrastructurii generale necesare dezvoltării turismului;
- acordarea de asistență tehnică de specialitate de către Ministerul Turismului pentru dezvoltarea funcției turistice și promovarea produsului turistic propriu;
- ameliorarea și protecția mediului înconjurător prin măsuri și programe speciale, care vizează asigurarea și încurajarea dezvoltării funcției turistice, elaborate de Ministerul Turismului în colaborare cu autoritățile administrației publice locale și cu alte organisme interesate.

Hotărârea Guvernului nr. 558/2017 privind aprobarea Programului pentru dezvoltarea investițiilor în turism - Masterplanul investițiilor în turism - și a criteriilor de eligibilitate a proiectelor de investiții în turism

Masterplanul investițiilor în turism, urmărește:

- a) dezvoltarea comunităților locale din zonele cu potențial turistic ridicat, prin creșterea investițiilor publice în infrastructura turistică;
- b) dezvoltarea competitivă a turismului prin identificarea, evaluarea, prioritizarea pe forme de turism și o direcționare eficientă a investițiilor publice;
- c) dezvoltarea unei rețele de destinații turistice competitive pe plan internațional;
- d) valorificarea durabilă a specificului local și a elementelor de identitate națională prin turism;
- e) identificarea unei abordări integrate a politicii turistice la nivelul regiunilor, prin dezvoltarea durabilă a turismului.

Dintre cele 6 direcții de dezvoltare identificate în cadrul acestui document, 4 sunt deosebit de importante pentru turismul din județul Constanța, și anume:

- dezvoltarea echilibrată și integrată a zonei turistice din Delta Dunării și a stațiunilor de pe litoralul Mării Negre;
- dezvoltarea turismului de sănătate;
- dezvoltarea infrastructurii turistice de agrement;
- dezvoltarea infrastructurii turistice de-a lungul Dunării.

În cadrul acestui document au fost identificate o serie de proiecte prioritare în județul Constanța, după cum urmează:

Investiții de importanță națională

- Dezvoltarea infrastructurii turistice de agrement - port turistic, Constanța (Amenajarea portului de agrement Diamant Port, municipiul Constanța, județul Constanța)

Investiții de importanță locală

- Amenajarea unor centre de prevenție, tratament medical primar și a punctelor de salvamar din zona litorală a județului Constanța
- Miniporturi turistice, Ostrov, Capidava, Rasova, Ghindărești
- Extindere Delfinariu, municipiul Constanța
- Amenajarea portului de agrement Marina Nord, municipiul Constanța
- Amenajarea obiectivului turistic natural de utilitate publică - Lacul Belona, orașul Eforie
- Realizarea unui port de agrement, orașul Eforie
- Creșterea atractivității turistice a stațiunilor Eforie Nord și Eforie Sud; Dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear, orașul Eforie
- Centru multifuncțional de turism balneo-fizioterapeutic, orașul Techirghiol

Prin **Hotărârea de Guvern nr. 357/2018** cu completările și modificările ulterioare a fost aprobată **lista proiectelor strategice de investiții care urmează a fi pregătite și atribuite în parteneriat public-privat de către Comisia Națională de Strategie și Prognoză.**

Din cadrul acestei liste face parte:

- *Construcția unui sistem de resorturi de lux la Marea Neagră – New Costinești.*

Conform respectivului act legislativ se are în vedere valorificarea a aproximativ 2,5 km de plajă la Marea Neagră, în zona Costinești – 23 August, spațiu neexploatat în prezent, prin realizarea de noi spații de cazare la standarde occidentale, care să facă o concurență reală celor existente în Bulgaria, Grecia și Turcia.

- *Extinderea Portului Constanța (Molurile nr. 3 și 4 din Portul Constanța Sud)*

Se are în vedere crearea unor dane/terminale suplimentare de operare, obiectiv inclus în Master Planul de Transport. Datorită adâncimii mari a apelor din zona cheiurilor nou-construite, aparținând molurilor nr. 3 și nr. 4, există oportunitatea creării premiselor pentru operarea în cadrul acestora de nave de mare capacitate, dar și posibilități de realizare a unor noi terminale specializate, cum ar fi terminalul auto, Ro-Ro, terminalul pentru cereale și mărfuri generale și un terminal pentru feriboturi.

O bună parte dintre obiectivele turistice culturale din județ sunt înscrise în Lista monumentelor istorice (lista este anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată). În cadrul acestei liste, în județul Constanța sunt 694 monumente. În afară de municipiul reședință de județ, unde sunt concentrate circa 30% din aceste monumente, în restul județului se observă o răspândire relativ uniformă a acestora. În vederea valorificării în circuitul turistic, acestea se supun rigorilor **Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, cu completările și modificările ulterioare.**

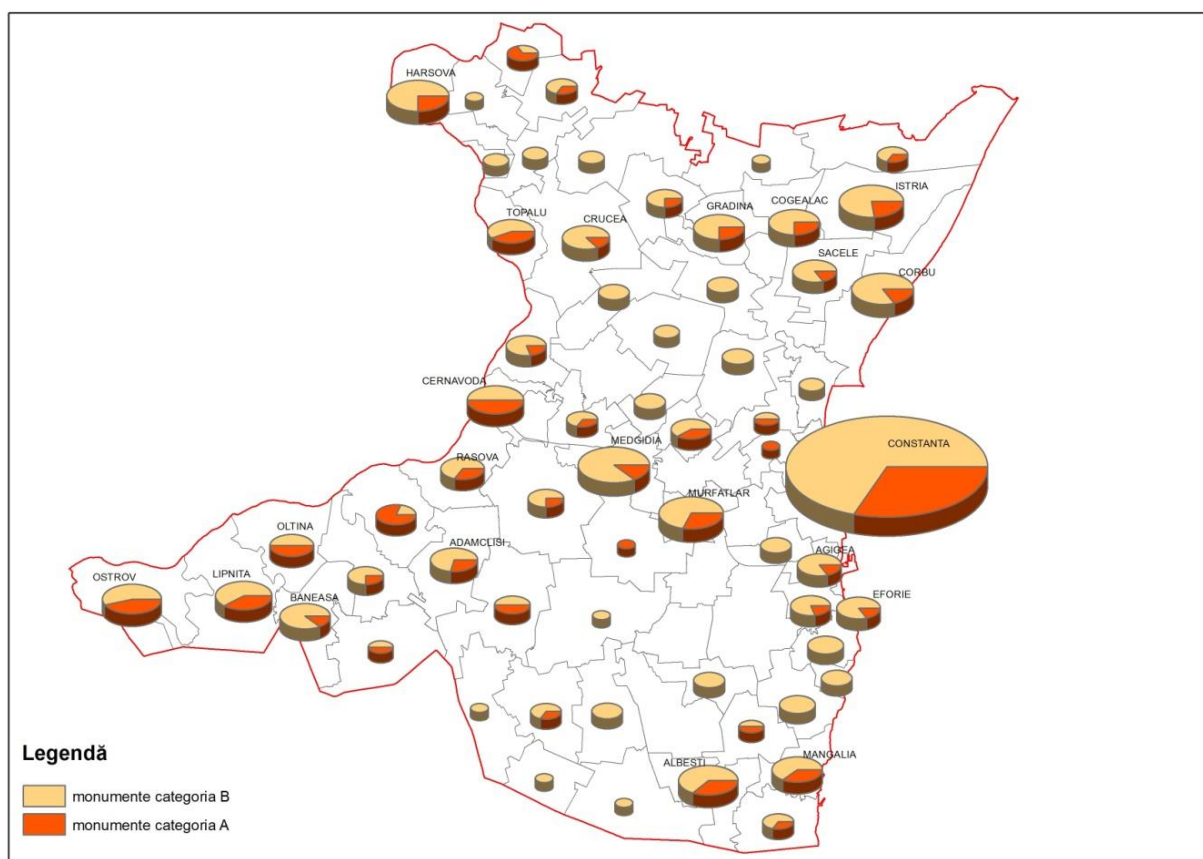

Figura nr. 2.5. Distribuția monumentelor istorice din județul Constanța, pe localități

Sursă: realizată de autori, pe baza Listei Monumentelor Istorice (Anexă la Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015, pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată)

Pe de altă parte, majoritatea obiectivelor turistice naturale din județ sunt incluse în cadrul sistemului național de arii naturale protejate. Astfel, în județul Constanța se regăsesc: o Rezervație a Biosferei (Delta Dunării – parțial), 5 Zone Umede de Importanță Internațională RAMSAR, 24 Situri de Importanță Comunitară (SCI), 22 Arii de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) și 38 rezervații naturale, monumente ale naturii și rezervații științifice. Orice intervenții în cadrul acestor areale se supun **Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, cu modificările și completările ulterioare.**

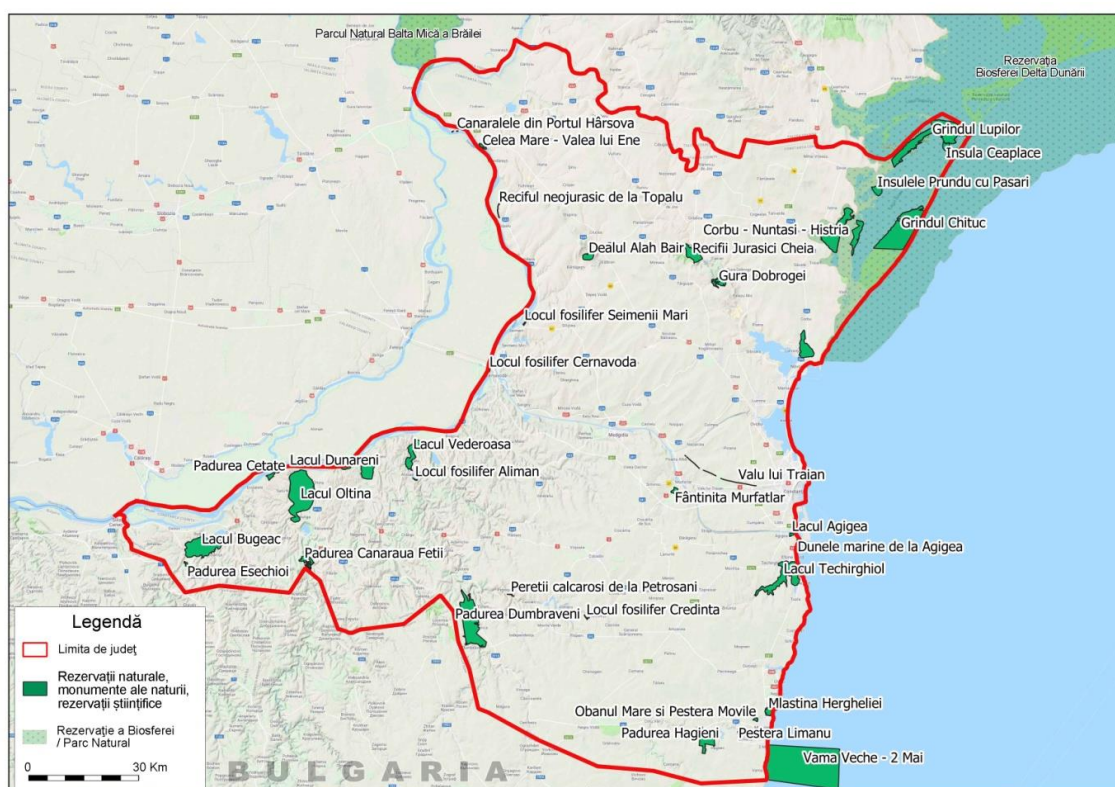

Figura nr. 2.6. Rezervații naturale, monumente ale naturii și rezervații științifice în județul Constanța

Sursă: realizată de autori, pe baza datelor GIS descărcate de site-ul web al Ministerului Mediului (<http://www.mmediu.ro>)

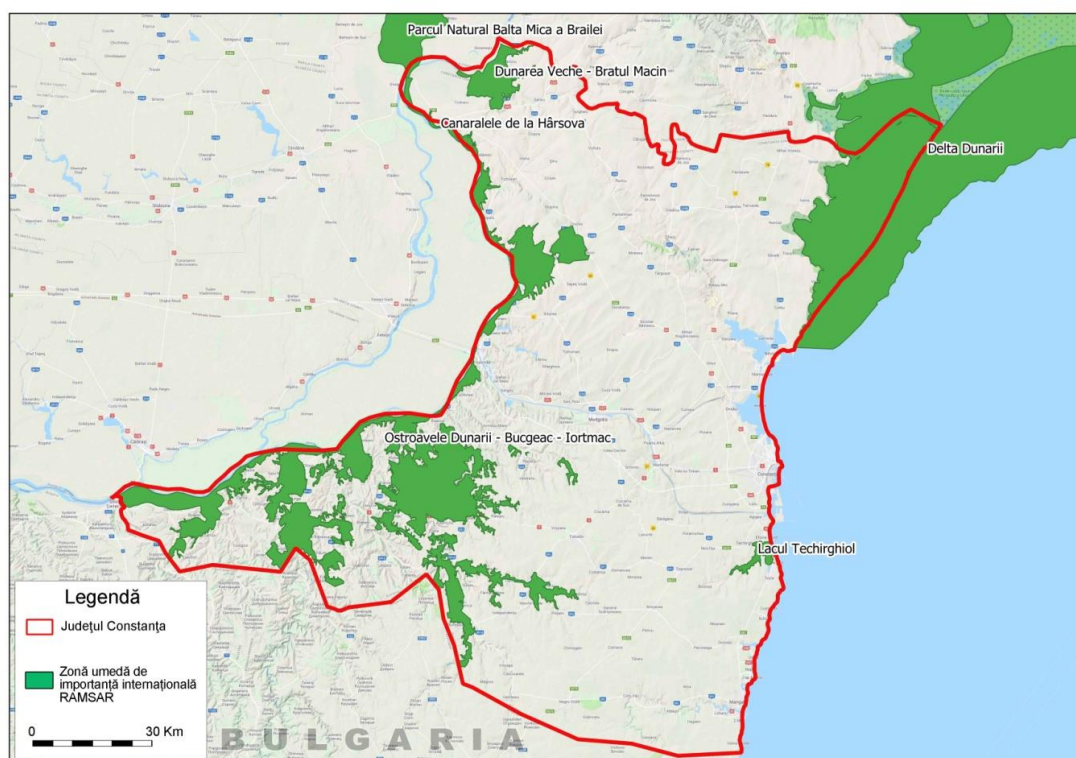

Figura nr. 2.7. Zone umede de importanță internațională RAMSAR din județul Constanța

Sursă: realizată de autori, pe baza datelor GIS descărcate de site-ul web al Ministerului Mediului (<http://www.mmediu.ro>)

Figura nr. 2.8. Siturile de Importanță Comunitară (SCI) din județul Constanța

Sursă: realizată de autori, pe baza datelor GIS descărcate de site-ul web al Ministerului Mediului (<http://www.mmediu.ro>)

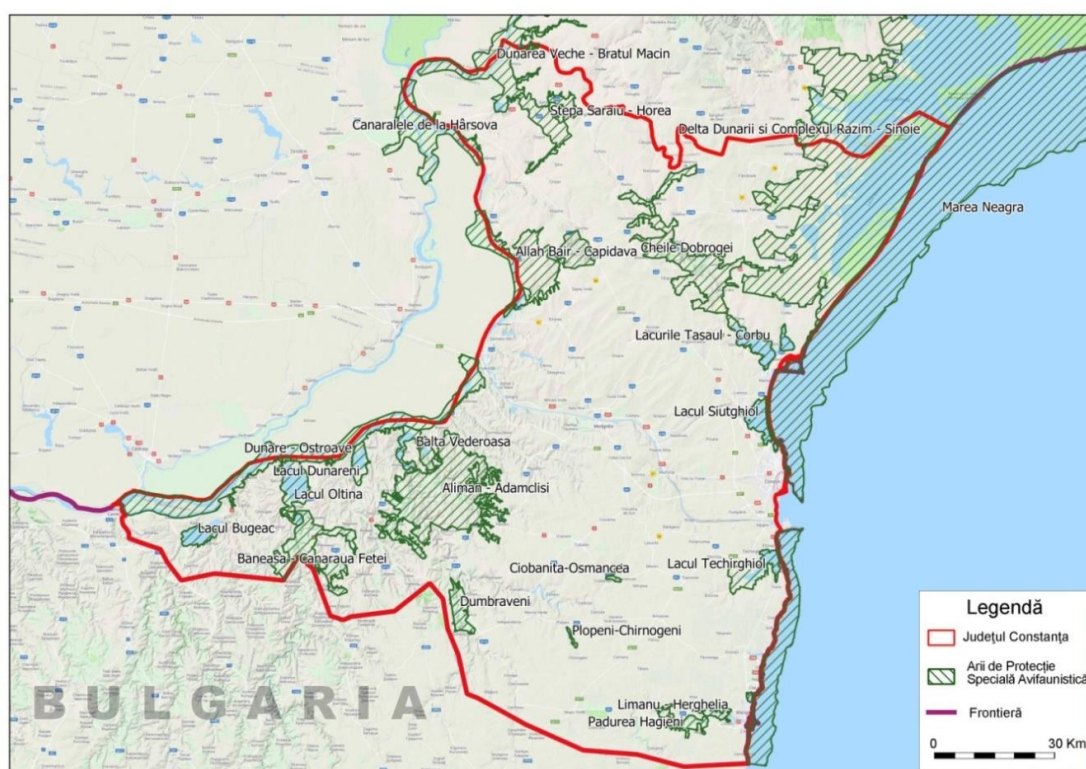

Figura nr. 2.9. Ariile de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) din județul Constanța

Sursă: realizată de autori, pe baza datelor GIS descărcate de site-ul web al Ministerului Mediului (<http://www.mmediu.ro>)

Legea nr. 275 din 23 noiembrie 2018 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 15/2017 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România

Sunt definite destinația turistică și organizația de management al destinației, astfel:

- destinație turistică - areal cu o varietate de produse turistice, având o imagine de marketing unitară și coerentă, ce dispune de o rețea de servicii generale și specifice, care contribuie la realizarea produselor turistice;
- organizație de management al destinației - persoană juridică, care realizează politica de dezvoltare turistică a destinației, inclusiv politica de marketing a destinației, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare;

Conform Capitolului I¹ din acest document legislativ,

- Organizația de management al destinației este asociație de utilitate publică, prin derogare de la prevederile cap. VI din Ordonanța Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează recunoașterea unei asociații sau fundații ca fiind de utilitate publică (Articolul 2²).
- (1) Organizația de management al destinației se constituie ca asociație în temeiul Ordonanței Guvernului nr. 26/2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare. (2) Organizația de management al destinației se înființează prin asocierea autorității publice locale din componența destinației cu plătitori de taxă specială pentru promovare turistică, respectiv: a) membri din cadrul destinației ai confederațiilor/federațiilor patronale reprezentative, cu activități în domeniul turismului; b) organizații patronale; c) angajatori din cadrul destinației turistice. (3) Pot adera la organizația de management al destinației în calitate de membru asociat, cu rol consultativ, și alte entități relevante, cum ar fi: asociații de promovare, asociații profesionale, administratori ai ariilor protejate, reprezentanți din mediul academic, din instituțiile de cercetare-dezvoltare, școli de formare profesională în turism, camere de comerț și industrie și alte asemenea entități care funcționează potrivit legii pe teritoriul destinației turistice (Articolul 2³).
- Deciziile membrilor, plătitori ai taxei pentru promovare turistică, în vederea îndeplinirii obiectivelor organizației de management al destinației turistice, sunt luate prin vot, proporțional cu cuantumul taxei pentru promovare turistică stabilite și plătite conform art. 484 din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, până la data de 31 decembrie a anului precedent. Votul acestor membri se exprimă în adunarea generală conform deciziei luate (Articolul 2⁴).

Alte documente legislative importante pentru activitățile turistice (în general) și pentru turismul pe litoral (în special) sunt:

- **Hotărârea nr. 31/1996 pentru aprobarea Metodologiei de avizare a documentațiilor de urbanism privind zone și stațiuni turistice și a documentațiilor tehnice privind construcții din domeniul turismului**
- **Hotărârea nr. 511/2001 privind unele măsuri de organizare a activității de agrement în stațiunile turistice.** Conform acestui act normativ, în stațiunile turistice, activitățile de agrement

se vor realiza numai în locuri special amenajate care dețin autorizații de funcționare eliberate de primari, conform reglementărilor legale în vigoare, cu avizul prealabil al Ministerului Turismului.

- **Legea nr. 280/2003 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență nr. 202/2002 privind gospodărirea integrată a zonei costiere, cu actualizările și modificările ulterioare.** Acest act normativ reglementează utilizarea durabilă a zonei costiere pe baza principiilor care asigură protecția mediului, peisajului, moștenirii culturale, istorice și arheologice.
- **Hotărârea nr. 335/2002 privind unele măsuri de implementare în România a programului "Steagul Albastru - Blue Flag".²⁴**
- **Hotărârea nr. 452/2003 privind desfășurarea activității de agrement nautic.** Această hotărâre stabilește condițiile de desfășurare a activității de agrement nautic în apele naționale navigabile, în scopul asigurării protecției și securității turiștilor și al protejării mediului ambiant.
- **Ordonanța de Urgență nr. 19 din 22 februarie 2006 privind utilizarea plajei Mării Negre și controlul activităților desfășurate pe plajă, cu actualizările și modificările ulterioare.** Această ordonanță de urgență are ca obiect reglementarea modului de utilizare a plajelor Mării Negre, în scopul conservării corespunzătoare a acestora și al asigurării unei protecții adecvate pentru turiști.
- **Ordinul nr. 1204/2010 pentru aprobarea Normelor metodologice privind autorizarea plajelor în scop turistic, cu modificările și completările ulterioare.** Acest act normativ reglementează criteriile de autorizare a plajelor utilizate în scop turistic și modul de acordare și retragere a autorizației turistice pentru plajă.

Printre actele legislative care contribuie la încurajarea activităților turistice la nivel național se numără:

- **Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 8/2009 privind acordarea voucherelor de vacanță, modificată și completată prin Ordonanță de Urgență nr. 46/2017**

Conform Articolului 1(1), pentru recuperarea și întreținerea capacității de muncă a personalului salarial, angajatorii care încadrează personal prin încheierea unui contract individual de muncă pot acorda, în condițiile legii, bonuri de valoare, denumite în continuare vouchere de vacanță.

Conform Articolului 1 (2) Instituțiile și autoritățile publice, astfel cum sunt definite la art. 2 alin. (1) pct. 30 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, și la art. 2 alin. (1) pct. 39 din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare, indiferent de sistemul de finanțare și de subordonare, inclusiv activitățile finanțate integral din venituri proprii, înființate pe lângă instituțiile publice, precum și operatorii economici, astfel cum sunt definiți de Ordonanța Guvernului nr. 26/2013 privind întărirea disciplinei financiare la nivelul unor operatori economici la care statul sau unitățile administrativ-teritoriale sunt acționari unici ori majoritari sau dețin direct ori indirect o participație majoritară, aprobată cu completări prin Legea nr. 47/2014, cu modificările și completările ulterioare, acordă, în limita sumelor prevăzute în buget alocate cu această destinație, în perioada 1 iulie 2017-30 noiembrie 2018, o singură indemnizație de vacanță sau o singură primă de vacanță, după caz, sub formă de vouchere, în cuantum de 1.450 lei pentru un salariat.

²⁴ pentru sezonul 2019 în România există doar 3 plaje etichetate Blue Flag: Marina Regia Beach și Phoenicia Beach (Năvodari) și Vega Vintage Beach (Mamaia).

Art. 1(2⁴) În limita resurselor bugetare, angajatorul stabilește, în condițiile alin. (2), când acordă voucherele de vacanță, de comun acord cu organizațiile sindicale legal constituite sau cu reprezentanții salariaților, după caz.

Art. 1 (4) Nivelul maxim al sumelor care pot fi acordate salariaților sub formă de vouchere de vacanță de către alți angajatori decât cei prevăzuți la alin. (2) reprezintă contravaloarea a maximum șase salarii de bază minime brute pe țară, garantate în plată, pentru un salariat, în decursul unui an fiscal. Salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată este cel stabilit în condițiile legii.

- **Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal.**

Conform Articolului 291 (3) d) și e), cazarea în cadrul sectorului hotelier sau al sectoarelor cu funcție similară, inclusiv închirierea terenurilor amenajate pentru camping și serviciile de restaurant și de catering beneficiază de o cotă redusă de TVA, de 5%.

- **Legea nr. 170 din 7 octombrie 2016 privind impozitul specific unor activități**

Prin această lege se calculează impozitul specific (derogare de la prevederile titlului II din Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal) pentru persoanele juridice române care desfășoară activități corespunzătoare codurilor CAEN: 5510 - "Hoteluri și alte facilități de cazare similare", 5520 - "Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată", 5530 - "Parcuri pentru rulote, campinguri și tabere", 5590 - "Alte servicii de cazare", 5610 - "Restaurante", 5621 - "Activități de alimentație (catering) pentru evenimente", 5629 - "Alte servicii de alimentație n.c.a.", 5630 - "Baruri și alte activități de servire a băuturilor".

În privința structurilor de cazare turistică, impozitul se calculează în funcție de tipul unității, categoria de confort, amplasament și număr de locuri de cazare.

Deciziile luate la nivel guvernamental au contribuit la impulsivitatea activității din industria ospitalității. Cu toate acestea, conform reprezentanților industriei, încă există un număr mare de structuri de cazare care activează la negru (în jur de o treime), iar în acest sens ar mai trebui luate anumite măsuri (de exemplu: impozitare progresivă în funcție de suprafața construcției).²⁵

²⁵ discuție avută cu reprezentantul Camerei de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanța

CAPITOLUL III

RELAȚIA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A TURISMULUI DIN JUDEȚUL CONSTANȚA CU POLITICA DE TURISM ȘI POLITICA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ

Programul de guvernare 2018-2020

Obiectivul central al Programului de guvernare 2018-2020 îl reprezintă fundamentarea unei creșteri economice inteligente, sustenabile și incluzive, de natură a furniza premisele consolidării unui stat puternic, proactiv și a unei societăți echilibrate, cu o clasă de mijloc extinsă, iar în vederea atingerii acestui obiectiv, în domeniul turismului se are în vedere atragerea mai multor fonduri europene, calificarea forței de muncă din domeniul turismului, creșterea numărului de turiști și, în special, a turiștilor străini.

Printre măsurile avute în vedere se află acordarea de tichete de vacanță pentru angajații din sistemul public, elaborarea Legii Turismului și înființarea Organizațiilor de Management al Destinațiilor (OMD). Se propune înființarea de OMD-uri la nivel micro (la nivel de stațiune până la nivel de județ), mezo (la nivel de regiune) și macro (la nivel național).

Reabilitarea infrastructurii de acces și dezvoltarea și reabilitarea rețelelor de utilități în stațiunile turistice și în zonele turistice importante reprezintă alte măsuri avute în vedere. De asemenea, stimularea dezvoltării infrastructurii de agrement turistic (programul Primul Centru de Agrement) și valorificarea prin turism a zonelor naturale protejate, a valorilor culturale autentice din mediul rural sunt aspecte avute în vedere. În vederea creșterii calității serviciilor turistice oferite și pentru a reduce deficitul de personal din turism (în special pentru destinațiile cu sezonabilitate pronunțată) s-a propus înființarea unui centru național de învățământ și reînființarea școlilor de meserii, inclusiv a celor postliceale pentru formarea profesională a forței de muncă în domeniul turismului. În plus, pentru zona de litoral, se are în vedere asigurarea unei reglementări astfel încât operatorul economic care are în administrare structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare în zona plajelor, să aibă drept de preemțiune la închirierea suprafețelor de plajă situată în imediata vecinătate.²⁶

În privința îmbunătățirii accesibilității spre destinație și în interiorul acesteia, prin Programul de guvernare sunt prevăzute o serie de investiții în infrastructura rutieră (Constanța – Vama Veche, Constanța – Tulcea – Brăila (+ pod peste Dunăre), feroviară (investiții în calea ferată București-Constanța și reabilitarea podurilor dunărene pe această magistrală) și navală (modernizarea terminalului de pasageri al portului Constanța și construirea în colaborare cu autoritățile locale a facilităților portuare pentru turiști). De asemenea, Aeroportul Internațional "Mihail Kogălniceanu" Constanța este unul dintre cele 5 aeroporturi care sunt luate în considerare pentru a fi transformate în hub-uri internaționale.

Pentru domeniul culturii, sunt stabilite o serie de măsuri care pot contribui la dezvoltarea turismului în județul Constanța. Spre exemplu, digitizarea patrimoniului cultural, încurajarea investițiilor private în patrimoniul cultural imobil prin oferirea de facilități fiscale, investiții în infrastructura culturală (teatre, muzee, instituții de cultură, așezăminte culturale), prezervarea și promovarea meseriilor

²⁶ Programul de guvernare 2018-2020 (<http://gov.ro/ro/obiective/programul-de-guvernare-2018-2020>)

tradiționale, continuarea programului „Limes”, dedicat inventarierii și cercetării arheologice a frontierei Imperiului Roman de pe teritoriul României.

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007 - 2026 a fost elaborat de către o echipă de experți ai Organizației Mondiale a Turismului împreună cu omologii din România în numele Guvernului României. Acesta își propune să aprobe principiile dezvoltării durabile a turismului, și anume satisfacerea cerințelor prezente ale turiștilor și regiunilor turistice în concordanță cu protejarea și creșterea oportunităților viitoare de dezvoltare.

Obiectivul central al acestui studiu este de a confirma România ca o destinație turistică de succes prin identificarea mijloacelor prin care produsele pot fi adaptate nevoilor pieței²⁷.

În cadrul acestei strategii, Litoralul Mării Negre este recunoscut ca destinație turistică principală alături de Delta Dunării, București, Maramureș, Bucovina și Transilvania.

Unul dintre obiectivele evidențiate este: “identificarea oportunităților și luarea măsurilor care să permită extinderea sezonului turistic de către stațiunile de pe litoralul Mării Negre”.

Datorită lipsei coeziunii la nivelul stațiunilor de pe litoral, cauzate de gradul înalt al fragmentării proprietății ca urmare a privatizării activelor statului la începutul anilor 90, se consideră că fiecare stațiune/grup de stațiuni ar trebui să întocmească un plan de dezvoltare integrată, care să încorporeze reconstrucția infrastructurii turistice existente. Se spune că un astfel de plan trebuie să cuprindă majoritatea, dacă nu chiar toate elementele următoare:

- Porturi de ambarcațiuni și facilități de practicare a sporturilor nautice;
- Facilități de practicare a sporturilor în orice anotimp;
- Golf și alte sporturi de aspirație;
- Călărie;
- Wellness și tratamente de îngrijire și înfrumusețare;
- Atracții și distracții culturale;
- Locuri amenajate pentru multiple utilizări, pentru conferințe și spectacole;
- Parcuri de distracții tematice;
- Diverse opțiuni pentru petreceri nocturne;
- Magazine de calitate;
- Activități în interiorul stațiunii;
- Excursii.

Scopul ar fi oferirea de facilități pentru petrecerea timpului liber, astfel încât stațiunea să poată funcționa pe parcursul întregului an.

O altă acțiune propusă a fost înființarea unor companii de management al stațiunilor cu acționari care dețin un număr de acțiuni proporțional cu terenul aflat în proprietate. Aceste companii să colaboreze la crearea unei oferte coerente de produse ale stațiunii și stabilirea unei direcții viitoare și a marketingului stațiunii.

Un alt aspect abordat a fost înființarea a două instituții de formare profesională pe litoral, lucru care ar veni în sprijinul soluționării problemelor legate de lipsa personalului.

Atragerea unor companii aeriene low cost la Aeroportul Kogălniceanu din Constanța este o altă problemă luată în considerare.

²⁷ OMT, *Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026*, pag. 169

Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2014-2020 (SNDR)

SNDR reprezintă viziunea Guvernului României privind dezvoltarea regională, prin care se stabilesc prioritățile de dezvoltare ale regiunilor, precum și relațiile instituționale care să faciliteze corelarea cu strategiile sectoriale. Acest document reprezintă baza strategică pentru fundamentarea programelor de finanțare din fonduri externe/comunitare, naționale, regionale și/sau locale care au ca scop dezvoltarea regională.

Abordarea SNDR este corelată cu cea a Planurilor pentru Dezvoltare Regională elaborate de Agențiile pentru Dezvoltare Regională, respectiv propune o viziune largă pentru a include activități care pot fi finanțate din multiple surse de finanțare (buget național, buget local, instrumente structurale/alte instrumente financiare).

Dezvoltarea durabilă a turismului este una din cele 7 priorități de dezvoltare regională identificată.

Se consideră că îmbunătățirea infrastructurii zonelor turistice și a serviciilor conexe va conduce la creșterea calitativă a ansamblului condițiilor de practicare a turismului, cu impact direct asupra creșterii cererii de turism pentru România, ca destinație turistică europeană, dar și asupra creșterii calității vieții și a competitivității regiunilor.

Cele două domenii de intervenție identificate au fost:

- Valorificarea durabilă a patrimoniului cultural cu potențial turistic (restaurarea, protecția și valorificarea prin turism a patrimoniului cultural);
- Crearea/modernizarea infrastructurii specifice de turism în vederea creșterii atractivității și competitivității regiunilor (crearea infrastructurii de agrement, valorificarea potențialului balnear, valorificarea specificului local).

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030

Documentul urmează prescripțiile metodologice ale Comisiei Europene și reprezintă un proiect al Guvernului României, prin Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă. Strategia stabilește obiective concrete pentru trecerea, într-un interval de timp rezonabil și realist, la un nou model de dezvoltare propriu Uniunii Europene și larg împărtășit pe plan mondial – cel al dezvoltării durabile, orientat spre îmbunătățirea continuă a vieții oamenilor și a relațiilor dintre ei în armonie cu mediul natural.

În vederea realizării unei creșteri economice susținute, se are în vedere, printre altele, dezvoltarea unui turism durabil care să creeze locuri de muncă și să promoveze diversitatea culturală, produsele locale și respectul pentru tradiții și mediul în care trăim. În aceste condiții:

- pentru *Orizontul 2020* se are în vedere elaborarea și punerea în aplicare a unui program coerent de dezvoltare a turismului, inclusiv a agroturismului, generator de locuri de muncă și venituri considerabile, prin îmbunătățirea infrastructurii și căilor de acces la obiectivele turistice, profesionalizarea personalului și valorificare înțeleaptă a tradițiilor culturale și specificului național.
- pentru *Orizontul 2030* este vizat realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică.

Strategia națională privind schimbările climatice și creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon, pentru perioada 2016-2020

Documentul identifică acțiuni cheie de reducere a emisiilor de carbon și de adaptare la schimbările climatice, pentru diferite sectoare ale economiei.

Turismul este unul din sectoarele afectate de schimbările climatice, iar dintre obiectivele strategice care vizează acest sector menționăm: *“Adaptarea și protejarea turismului de litoral în ceea ce privește infrastructura la schimbările climatice”*.

Urmare a riscului de inundații pentru zona de litoral, datorat creșterii nivelului mării, în cadrul acestei strategii s-a propus realizarea unor hărți de risc, indicarea zonelor de risc în cadrul regulamentelor urbanistice pentru a se interzice construirea în aceste zone și elaborarea de planuri de măsuri în caz de dezastru pentru zonele turistice de litoral. De asemenea, sunt considerate prioritare activitățile ce au în vedere protecția și reconstituirea plajelor, urmare a eroziunii.

Creșterea temperaturilor ar putea pe viitor să contribuie la reducerea numărului de turiști din perioada de vârf de sezon (iulie-august) și creșterea numărului acestora în extrasezon (primăvara și toamna). În aceste condiții este necesară adaptarea ofertei turistice și a activităților de marketing la noile tendințe.

Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2014-2020

Obiectivul general al Planului de Dezvoltare Regională Sud-Est 2014-2020 este de a promova dezvoltarea durabilă și îmbunătățirea calității vieții populației, astfel încât aceasta să devină o regiune competitivă pe termen lung și atractivă pentru investiții, cu valorificarea patrimoniului de mediu, a resurselor umane superior calificate, crearea de noi oportunități de ocupare a forței de muncă și creșterea semnificativă a PIB-ului regional până în 2020, până la 90% din media națională.

Îmbunătățirea calității turismului reprezintă una din prioritățile de dezvoltare la nivelul Regiunii (Prioritatea 4). Activitățile avute în vedere au fost grupate în două domenii de intervenție:

- Investiții în activități/evenimente culturale cu potențial turistic;
- Investiții în infrastructura turistică pentru îmbunătățirea facilităților turistice.

Printre activitățile prioritare care vor contribui la dezvoltarea turismului regional se numără:

- Crearea, dezvoltarea și promovarea centrelor de informare și promovare turistică;
- Construirea, reabilitarea, modernizarea infrastructurii publice și private din stațiunile turistice;
- Reabilitarea monumentelor, inclusiv crearea de noi puncte de atracție;
- Promovarea potențialului arheologic din mediul rural;
- Organizarea de festivaluri, concerte, târguri de produse tradiționale;
- Crearea de trasee turistice (ex. al vinului, gastronomic), amenajarea pistelor pentru biciclete și a traseelor de cicloturism;
- Înființarea, reabilitarea, dezvoltarea infrastructurii turismului cultural și religios, științific;
- Crearea, dezvoltarea, modernizarea infrastructurii de tratament balnear, dezvoltarea rețelelor de captare și/sau de transport a izvoarelor minerale cu potențial terapeutic;
- Crearea, extinderea, modernizarea de structuri agroturistice și pentru activități de turism rural;
- Promovarea agroturismului, ecoturismului și a tradițiilor conservate în mediul rural;
- Crearea de locuri de campare, locuri pentru picnic;
- Înființarea, dezvoltarea porturilor turistice și dezvoltarea turismului de croazieră;
- Înființarea, reabilitarea, dezvoltarea infrastructurii specifice activităților de agrement acvatic maritim și fluvial;

- Amenajări pentru sporturi acvatice (ștranduri naturale și artificiale);

În plus, sunt o serie de alte activități adiacente, incluse în cadrul celorlalte domenii prioritare, care pot contribui la dezvoltarea turismului regional.

Astfel, în cadrul *Priorității 1 Dezvoltarea urbană durabilă integrată* sunt avute în vedere activități precum: restaurarea, protejarea, promovarea și valorificarea monumentelor istorice din mediul urban; construirea/extinderea spațiilor din structurile muzeale ce adăpostesc colecții de patrimoniu; lucrări de restaurare/reconstituire arheologice pentru obiective de interes regional, inclusiv realizarea infrastructurii de acces; investiții în expoziții muzeale de promovare a patrimoniului natural și cultural; lucrări în infrastructura de comunicare, networking și promovare a obiectivelor de patrimoniu.

În cadrul *Priorității 2 Dezvoltarea infrastructurii de transport la nivel regional* sunt avute în vedere activități care urmăresc creșterea accesibilității, inclusiv către destinații și obiective turistice.

În cadrul *Priorității 8 Valorificarea superioară a resurselor din mediul rural și modernizarea economiei rurale* sunt avute în vedere anumite activități care indirect pot contribui la dezvoltarea turismului rural. De exemplu: investiții pentru crearea/extinderea activităților non-agricole tradiționale cu specific local (fierărit, olărit, broderie, confecționarea instrumentelor muzicale tradiționale), precum și desfacerea acestor produse; restaurarea, protejarea, promovarea și valorificarea monumentelor istorice; sprijin pentru crearea de grupuri locale păstrătoare de tradiții (meșteșugari, formații de dansuri și muzică, satul tradițional, satul pescăresc etc.).

În cadrul *Priorității 9 Îmbunătățirea resurselor umane la nivel regional, în contextul specializării regionale inteligente*, una din activitățile avute în vedere se referă la înființarea și dotarea centrelor de instruire și perfecționare pentru resursele umane.

În cadrul *Priorității 10 Promovarea cooperării transfrontaliere și interregionale*, sunt prevăzute anumite acțiuni care pot contribui la dezvoltarea unor produse turistice transfrontaliere: construcția/modernizarea/extinderea/reabilitarea infrastructurii turistice cu potențial transfrontalier, inclusiv a zonelor de agrement; promovarea rețelelor turistice și diversificarea serviciilor turistice transfrontaliere și interregionale existente; marketingul și promovarea în comun a produselor transfrontaliere.

Programul Operațional Regional 2014-2020 (POR 2014-2020)

POR 2014-2020 își propune să asigure continuitatea viziunii strategice privind dezvoltarea regională în România, prin completarea și dezvoltarea direcțiilor și priorităților de dezvoltare regională conținute în Planul Național de Dezvoltare și Cadrul Național Strategic de Referință 2007 – 2013 și implementate prin POR 2007–2013, precum și prin alte programe naționale.

POR 2014–2020 își propune ca **obiectiv general** *creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a condițiilor infrastructurale și a serviciilor, care să asigure o dezvoltare sustenabilă a regiunilor, capabile să gestioneze în mod eficient resursele, să valorifice potențialul lor de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.*

POR 2014–2020 cuprinde 15 axe tematice prioritare, între care cu impact direct asupra turismului sunt:

- ✓ **Axa prioritară 2: Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii**

Prioritatea 2.1.: Promovarea spiritului antreprenorial, în special prin facilitarea exploataării economice a ideilor noi și prin încurajarea creării de noi întreprinderi, inclusiv prin incubatoare de afaceri

Programul finanțează: construirea, extinderea spațiilor de producție/servicii; dotarea cu active corporale, necorporale, inclusiv instrumente de comercializare on-line. Lucrările de modernizare pot fi considerate eligibile doar în măsura în care sunt aferente unei investiții inițiale.

Beneficiari eligibili: societăți sau societăți cooperative care se încadrează în categoria microîntreprinderilor.

Prioritatea 2.2.: Sprijinirea creării și extinderea capacităților avansate de producție și dezvoltarea serviciilor

Programul finanțează:

- construirea, extinderea spațiilor de producție/servicii; dotarea cu active corporale, necorporale, inclusiv instrumente de comercializare on-line (ajutor de stat regional). Lucrările de modernizare pot fi considerate eligibile doar în măsura în care sunt aferente unei investiții inițiale care constă în activități de construire/ extindere/ dotare cu active corporale a spațiilor de producție/ prestări de servicii;
- implementarea procesului de certificare/recertificare a produselor, serviciilor sau diferitelor procese specifice, sistemelor de management al calității, mediului sau sănătății; internaționalizare (participarea, la nivel internațional, în afara României, la târguri, misiuni comerciale, expoziții, în calitate de expozant) (ajutor de minimis).

Beneficiari eligibili: societăți comerciale încadrate în categoria IMM-urilor din mediul urban, sau a întreprinderilor mijlocii din mediul rural.

Proiecte finalizate/aflate în curs de implementare: prin cele două priorități au fost cofinanțate un număr de 42 de proiecte care au în vedere construcție/ extindere/modernizare/diversificarea ofertei de servicii pentru structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare din județul Constanța. De asemenea, prin prioritatea 2.2. s-a cofinanțat înființarea unui port turistic de agrement pe malul lacului Siutghiol.²⁸

✓ **Axa prioritară 5: Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural.**

Prioritatea de investiții 5.1.: Conservarea, protecția, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural.

Programul finanțează: restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice; restaurarea, protecția, conservarea și realizarea picturilor interioare, frescelor, picturilor murale exterioare; restaurarea și remodelarea plasticii fațadelor; dotări interioare; dotări pentru expunerea și protecția patrimoniului cultural mobil și imobil; activități de marketing și promovare turistică a obiectivului restaurat, în cadrul proiectului.

Beneficiari eligibili: autorități ale administrației publice locale și centrale, unități de cult, ONG-uri și parteneriate între aceste entități.

Tabelul nr. 3.1.

Proiecte aflate în curs de implementare, pe POR 2014-2020, Axa 5, PI 5.1./5.1. SUERD

Denumire proiect	Beneficiar
Restaurarea, conservarea, amenajarea și punerea în valoare a Edificiului Roman cu Mozaic	UAT Județul Constanța

²⁸ <http://www.inforegio.ro/ro/implementare/lista-proiectelor-finantate> (lista proiectelor contractate până la 30 septembrie 2018)

Salvarea și punerea în valoare a mormântului pictat Hypogeu	UAT Județul Constanța
Reabilitarea Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța	UAT Județul Constanța
Restaurarea, conservarea, amenajarea și valorificarea cultural – turistică a Cetății Carsium (Hârșova)	UAT Județul Constanța
Sit arheologic Ovidiu - Conservare, reconstituire parțială și punere în valoare pentru integrarea în circuit turistic a Castrului Roman	UAT Orașul Ovidiu
Reabilitarea fațadelor, a picturii murale exterioare și interioare, consolidarea structurii de rezistență, sistematizarea curții, refacerea împrejurimii, reabilitarea tuturor instalațiilor și construire lumânărar pentru Biserica Sf. Mare Mucenic Gheorghe	UAT Mangalia, în parteneriat cu Parohia Mangalia 1

Sursă: <http://www.inforegio.ro/ro/implementare/lista-proiectelor-finantate> (lista proiectelor contractate până la 30 iunie 2019)

Prioritatea de investiții 5.2.: Realizarea de acțiuni destinate îmbunătățirii mediului urban, revitalizării orașelor, regenerării și decontaminării terenurilor industriale dezafectate (inclusiv a zonelor de reconversie), reducerii poluării aerului și promovării măsurilor de reducere a zgomotului

Programul finanțează: reconversia funcțională și/sau reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate și neutilizate din interiorul orașelor și transformarea lor în zone de agrement și petrecere a timpului liber pentru comunitate.

Beneficiari eligibili: unități administrativ-teritoriale, definite conform Legii administrației publice locale nr. 215/2001, cu modificările și completările ulterioare, din mediul urban, cu excepția municipiilor reședință de județ.

Tabelul nr. 3.2.

Proiecte finalizate/aflate în curs de implementare, pe POR 2014-2020, Axa 5, PI 5.2.

Denumire proiect	Beneficiar
Amenajare spații verzi în orașul Negru Vodă, județul Constanța	UAT Negru Vodă
Zona de relaxare și agrement în orașul Ovidiu	UAT Oraș Ovidiu
Îmbunătățirea mediului urban prin amenajarea de parcuri, scuaruri publice și spații verzi în orașul Năvodari	UAT Oraș Năvodari
Reconversia terenurilor degradate pentru folosul cetățenilor din Orașul Eforie	UAT Oraș Eforie
Amenajare spații verzi în orașul Hârșova, județul Constanța	UAT Oraș Hârșova
Îmbunătățirea mediului urban prin transformarea unui teren neutilizat în grădină publică, în oraș Techirghiol, Jud. Constanța	UAT Oraș Techirghiol

Sursa: <http://www.inforegio.ro/ro/implementare/lista-proiectelor-finantate> (lista proiectelor contractate până la 30 iunie 2019)

✓ **Axa prioritară 7: Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului.**

Prioritatea de investiții 7.1.: Sprijinirea unei creșteri favorabile ocupării forței de muncă, prin dezvoltarea potențialului endogen ca parte a unei strategii teritoriale pentru anumite zone precum și sporirea accesibilității și dezvoltarea resurselor naturale și culturale specifice.

Programul finanțează: dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear; crearea și extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilităților aferente; amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică precum și crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică; dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice; activități de marketing și promovare turistică ale obiectivului finanțat.

Beneficiari eligibili: autorități ale administrației publice locale și parteneriate între acestea. Teritoriile vizate sunt localitățile din mediul urban și rural, inclusiv stațiunile turistice.

Tabelul nr. 3.3.

Proiecte finalizate/aflate în curs de implementare, pe POR 2014-2020, Axa 7, PI 7.1./7.1. SUERD

Amenajarea obiectivului turistic natural de utilitate publică - lacul Belona, Orașul Eforie	UAT Orașul Eforie
Prin proiect va fi ecologizat lacul, vor fi amenajate alei pietonale, spații verzi și o pistă de biciclete în lungime de 1,2 km, promenadă de tip ponton și un turn belvedere cu înălțimea de 20 m. Va fi creată infrastructura conexă de utilitate publică – iluminare publică, mobilier urban, cișmele de băut apă. ²⁹	
Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică pentru valorificarea atracțiilor turistice în Orașul Eforie	UAT Orașul Eforie
Prin implementarea proiectului se are în vedere modernizarea infrastructurii rutiere (Bd. Tudor Vladimirescu, Str. Mării 1 și Str. Mării 2), amenajare zonă de promenadă (Bd. Tudor Vladimirescu, Str. Mării 2), realizare pistă de role și biciclete, montare mobilier urban, amenajări parcaje, trotuare și amenajări peisagistice. ³⁰	
Dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear și a activităților recreative în stațiunea balneară Techirghiol, județul Constanța	UAT Orașul Techirghiol
Principalele activități ale proiectului sunt reabilitarea a 13 străzi, instalare sistem WI-FI, dotare cu mobilier urban (bănci parc, coșuri de gunoi, amenajare zonă fitness, dotare cu toalete ecologice). ³¹	
Dezvoltare turistică în stațiunea Saturn	UAT Municipiul Mangalia
Proiectul are ca obiectiv specific realizarea de infrastructuri publice la scară mică în stațiunea Saturn: modernizarea străzilor Greenport, Henny Ignatie, Corneliu Coposu și Lavrion (parte carosabilă, parcuri, trotuare, piste de biciclete); realizarea sistemului de iluminat public aferent celor 4 străzi; amenajarea spațiului verde (unde este cazul); montarea de diverse dotări de elemente de mobilier urban (bănci, coșuri de gunoi, panouri de informare, stații de autobuz, totemuri, panouri indicatoare, stații de biciclete).	
Valorificarea potențialului balnear și turistic al Lacului Techirghiol prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare	UAT Techirghiol
Obiectivul general al proiectului este de a asigura infrastructura publică necesară dezvoltării turismului balnear în stațiunea Techirghiol și valorificarea extinsă și durabilă a Lacului Techirghiol, ca resursă naturală și culturală pentru întregul litoral românesc.	
Modernizarea și reabilitarea infrastructurii conexe de utilitate publică în scopul creșterii competitivității destinațiilor turistice în Stațiunea Eforie Sud	UAT Eforie
Proiectul vizează dezvoltarea infrastructurii pentru turism balnear prin: modernizarea infrastructurii rutiere și a rețelelor de utilități din corpul drumului, crearea unei piste de biciclete, amenajarea de trotuare/alei/ trasee pietonale, creșterea suprafeței de spațiu verde amenajată.	
Creșterea atractivității turistice a stațiunii balneare Techirghiol prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare Zona A 202	UAT Techirghiol
Proiectul vizează valorificarea verde a sitului Natura 2000 Lacul Techirghiol și asigurarea unei infrastructuri tehnico-edilitare care protejează mediul înconjurător și extinde capacitatea de planificare și dezvoltare turistică a stațiunii Techirghiol.	
Dezvoltare turistică în Stațiunea Neptun Olimp	UAT Mangalia
Proiectul include investiții în reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere și pietonale pe străzile Scriitorilor, Delta, Gării, Crinului, Plopilor, Școlii, Aleea Steaguri, Vilele Speciale, Faleza Neptun din stațiunea Neptun Olimp precum și investiții în modernizarea sistemului de iluminat public rutier și pietonal, amenajarea de piste de bicicliști și spații verzi pe străzile modernizate.	
Lucrări de amenajare și modernizare zone de interes turistic –	UAT Mangalia

²⁹ <http://www.fonduri-ue.ro/presa/comunicate/2261-o-investitie-din-fonduri-europene-pentru-amenajarea-lacului-belona-din-eforie-va-creste-cu-15-numarul-de-turisti-in-zona>

³⁰ <https://www.primariaeforie.ro/comunicate/reabilitarea-si-modernizarea-infrastructurii-de-utilitate-publica-pentru-valorificarea-atractiilor-turistice-in-orasul-eforie/>

³¹ <https://www.telegrafonline.ro/orasul-techirghiol-se-schimba-la-fata>

Sudul litoralului (Mangalia Saturn)

Obiectivul specific al proiectului este creșterea gradului de siguranță și modernizarea falezei în zona Mangalia-Saturn.

Sursa: <http://www.inforegio.ro/ro/implementare/lista-proiectelor-finantate> (lista proiectelor contractate până la 30 iunie 2019)

✓ **Axa Prioritară 13 Sprijinirea regenerării orașelor mici și mijlocii**

Prioritatea de investiții 9B Oferirea de sprijin pentru revitalizarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din regiunile urbane și rurale, Obiectivul specific 13.1 – „Îmbunătățirea calității vieții populației în orașele mici și mijlocii din România”

Programul vizează îmbunătățirea a calității vieții populației în orașele mici și mijlocii din România, se va realiza prin îmbunătățirea serviciilor sociale, educaționale, culturale, recreative, prestate la nivel urban, inclusiv a condițiilor de locuire pentru grupurile vulnerabile, precum și prin îmbunătățirea calității spațiilor publice urbane (infrastructura rutieră, spații verzi, utilități etc).

Beneficiari eligibili: Unitățile administrativ-teritoriale orașe/municipii, sub 100.000 de locuitori.

Tabelul nr. 3.4.

Proiecte finalizate/aflate în curs de implementare, pe POR 2014-2020, Axa 13, PI 9B, OS 13.1.

Denumire proiect	Beneficiar
Modernizare și extindere teatrul de vară și reabilitare trotuare din zona adiacentă în oraș Techirghiol, jud Constanța	UAT Techirghiol

Sursa: <http://www.inforegio.ro/ro/implementare/lista-proiectelor-finantate> (lista proiectelor contractate până la 30 iunie 2019)

Strategiile de dezvoltare locală ale Grupurilor de Acțiune Locală (GAL-uri)

- **GAL Dobrogea SUD-VEST (localități Adamclisi, Cerchezu, Cobadin, Deleni, Dobromir, Independența, Ion Corvin, Lipnița, Oltina, Ostrov)**
Conform Strategiei de dezvoltare locală „Dobrogea Sud-Vest”, una dintre măsurile prevăzute are în vedere oferirea de sprijin pentru diversificarea activităților în mediul rural prin investiții în activități non-agricole.³²
- **GAL Constanța–Sud (localități Negru Vodă, Agigea, Amzacea, Bărăganu, Chirnogeni, Comana, Mereni, Topraisar)**
Conform Strategiei de dezvoltare locală, se oferă sprijin pentru înființarea/realizarea de investiții non-agricole, printre care: construcția, extinderea/modernizarea și dotarea agropensiunilor și a altor structuri de primire turistică (camping, sat de vacanță, bungalow-uri etc.); înființarea de ateliere meșteșugărești; înființarea/modernizarea/dotarea prin activități de agrement (trasee turistice, parcuri tematice de tip paint-ball, aventuri, etc).³³
- **GAL Constanța Centru (localități Castelu, Cuza Vodă, Grădina, Lumina, Mihail Kogălniceanu, Pantelimon, Siliștea, Târgușor, Vulturii)**
Conform Strategiei de dezvoltare locală, se oferă sprijin pentru:
 - ✓ investiții non-agricole. Printre activitățile eligibile se remarcă: construcția, extinderea/modernizarea și dotarea agropensiunilor și a altor structuri de primire turistică (camping, sat de vacanță, bungalow-uri etc.); înființarea de ateliere meșteșugărești; înființarea/

³² <https://galdobrogeasv.ro/strategia-de-dezvoltare-locala/>

³³ <http://www.galconstantasud.ro/categorie/3-strategie>

modernizarea/dotarea prin activități de agrement (trasee turistice, parcuri tematice de tip paint-ball, aventuri, etc).

- ✓ conservarea patrimoniului. Printre activitățile eligibile se remarcă: reabilitarea, renovarea, dotarea de spații destinate păstrării și transmiterii de meșteșuguri, tradiții și alte tipuri de activități tradiționale; reabilitarea și refuncționalizarea de obiective/construcții, care păstrează caracteristicile patrimoniului construit tradițional, autentic; realizarea unor trasee de patrimoniu (turism cultural) axate pe promovarea operelor de valoare și a unor personalități reprezentative zonelor; organizarea evenimentelor bazate pe tradiții populare, valori culturale și naturale, cu scopul menținerii tradițiilor locale etc.³⁴
- *GAL Dobrogea Centrală (localități Aliman, Ciocârlia, Crucea, Gârliciu, Ghindărești, Horia, Mircea Vodă, Peștera, Rasova, Saligny, Saraiu, Seimeni, Topalu, Tortoman, Casimcea)*
În cadrul Strategiei de dezvoltare locală, există o măsură specială dedicată turismului, prin care se pot finanța activități turistice, crearea de infrastructură agroturistică care să respecte arhitectura locală, folosind ca soluție constructivă materialele tradiționale în condiții de calitate.³⁵
- *GAL Histria-Razim-Hamangia (localități Corbu, Săcele, Istria, Mihai Viteazu, Cogealac, Fântânele)*
În cadrul Strategiei de dezvoltare locală, există o măsură specială dedicată turismului, prin care se finanțează activități turistice atât în zona complexului de lacuri din zona GAL, cât și pe litoralul central al Mării Negre. Acestea vor respecta arhitectura tipică a caselor din satele pescărești, folosind ca soluție constructivă materialele tradiționale, în plus alegându-se soluții de producere a energiei electrice și/sau termice din surse regenerabile.
De asemenea, în cadrul măsurii *Creșterea gradului de atractivitate și siguranță în teritoriul G.A.L.*, se pot face investiții în reabilitarea lăcașelor de cult de clasă B și în reabilitarea clădirilor de patrimoniu.³⁶
- *GAL Cumpăna - Poarta Albă - Valu lui Traian (localități Cumpăna, Poarta Albă, Valu lui Traian)*
Conform Strategiei de dezvoltare locală, se oferă suport pentru dezvoltarea echilibrată a teritoriului prin activități non-agricole, printre care activități meșteșugărești și de agroturism.³⁷
- *GAL Dobrogea Verde (localități Techirghiol, Tuzla, Albești, Pecineaga, 23 August, Limanu)*
Conform Strategiei de dezvoltare locală, se oferă suport pentru dezvoltarea activităților non-agricole, printre care: activități de artizanat și alte activități tradiționale non-agricole (olărit, brodat, prelucrarea manuală a fierului, lânăii, lemnului, pielii etc.); unități de primire turistică de tip agroturistic, proiecte de activități de agrement și alimentație publică.
În plus, în cadrul măsurii *Dezvoltarea locală a UAT-urilor din cadrul GAL Dobrogea Verde*, sunt eligibile, printre altele, activități de restaurare, conservare și dotare a clădirilor/monumentelor din patrimoniul cultural imobil de interes local de clasă B; activități de restaurare, conservare și / sau dotare a așezămintelor monahale de clasă B; activități de modernizare, renovare și/sau dotare a căminelor culturale, activități care contribuie la creșterea atractivității turistice a localităților.³⁸

³⁴ http://www.galconstantacentru.ro/upload/atasamente/SDL_V2_2018.pdf

³⁵ <http://galdc.ro/masuri-gal/>

³⁶ <http://gal-histria.ro/sdl.php>

³⁷ <http://galcanaldunaremareneagra2016.ro/wp-content/uploads/2018/12/SDL-cu-modificarea-2.pdf>

³⁸ <http://www.galdobrogeaverde.ro/despre/60/strategie-de-dezvoltare-locala>

Planul de mobilitate urbană durabilă Polul de creștere Constanța (PMUD)

Viziunea privind PMUD a fost definită astfel: realizarea unui sistem de transport eficient, integrat, durabil și sigur, care să promoveze dezvoltarea economică, socială și teritorială și care să asigure o bună calitate a vieții în Polul de Creștere Constanța.³⁹

Printre măsurile/proiectele cu impact asupra turismului incluse în PMUD, se remarcă:

Măsuri în cadrul scenariului "DO MINIMUM"

- CP6: Introducerea VMS pe DC86 la capetele de nord și de sud ale stațiunii Mamaia privind disponibilitatea locurilor de parcare la spațiul de 400 de locuri al MSCP (Punct de Control Mobilitate și Servicii) propus în prezent la capătul de nord al stațiunii Mamaia și parcare de 800 locuri din capătul sudic al stațiunii;
- IM1: Construirea unui spațiu nou MSCP cu 400 de locuri în capătul de nord al stațiunii Mamaia și introducerea facilităților de park&ride;
- IM2: Construirea unui spațiu nou MSCP cu 800 de locuri de parcare în capătul de sud al stațiunii Mamaia și introducerea facilităților de park&ride.

Măsuri în cadrul scenariului "DO SOMETHING 1" (DO MINIMUM+...)

- MB8: Reabilitarea pasajelor subterane și a podurilor pentru pietoni și realizarea unor noi treceri de pietoni;
- IT1: Introducerea sistemului de urmărire a autobuzelor/flotei, a sistemului de colectare automată a taxei de călătorie și a sistemului de informații în timp real la stațiile de autobuz/tren, plus un site web pentru transportul public și o aplicație pe telefonul mobil.

Măsuri în cadrul scenariului "DO SOMETHING 2" (DO SOMETHING 1 + ...)

- MB1: Îmbunătățirea calității rețelei pietonale în zona centrală (din jurul centrului vechi) a municipiului Constanța;
- MB2: Conectarea locațiilor importante și atracțiilor turistice la rețeaua de biciclete;
- MB3 Spațiu comun început cu o extensie către zona deja reabilitată în zona centrală din jurul orașului vechi, al primăriei și până la Strada Ștefan cel Mare la nord și Strada Ion Gheorghe Duca la vest (circa 0,6 km²);
- MB4: Indicatoare de orientare începând cu o extensie către zona deja reabilitată în zona centrală din jurul orașului vechi;
- MB6: Extinderea punctelor de închiriere a bicicletelor în conformitate cu schema Black Sea Bike;
- CP1: Introducerea unei ZPC (Zonă de Parcare Controlată) pilot în zona centrală: limitare fizică împotriva parcării ilegale pe stradă folosind piloni/copaci;
- CP2: Construirea unei noi parcări subterane (250 locuri) în Parcul Teatrului;
- PT8: Introducerea unui serviciu de taxi navigabil pe Lacul Siutghiol care să conecteze Constanța/Năvodari și Ovidiu, inclusiv un chei nou lângă clădirile CERONAV, care poate fi folosit ca nod de schimb al modurilor de transport;
- IM3: Introducerea facilităților de tip Park & Ride.

Măsuri în cadrul scenariului "DO SOMETHING 3" (DO SOMETHING 2 + ...)

- CP5: Reabilitarea hotelului neterminat de pe Strada Lebedei (lângă Portul Turistic Tomis) și re folosirea infrastructurii ca parcare etajată;
- TM1: Drum costier nou și promenadă nouă;
- PT5: Redezvoltarea zonei Gării Centrale din Constanța.

³⁹ WSP, Planul de Mobilitate Urbană durabilă Polul de Creștere Constanța, 2015

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană 2017-2023 Zona Metropolitană Constanța

Consiliul Județean Constanța are planificate o serie de proiecte (unele sunt deja în curs de implementare), care au în vedere:

- lucrări de reabilitare, conservare și valorificare a unor obiective de patrimoniu și a unor instituții muzeale (Edificiul Roman cu Mozaic, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Complexul Muzeal de Științele Naturii (Acvariu, Delfinariu), Ansamblul Rupestru Basarabi, Mormântul Hypogeu Constanța, Muzeul de Sculptură Ion Jalea, Muzeul de Artă Constanța, Palatul Administrativ și alte clădiri cu funcții administrative, fântâna antică din parcul Tribunalului etc.);
- lucrări de reabilitare/conservare/punere în valoare a altor obiective culturale (Biblioteca Județeană Ioan N Roman, Centrul Cultural Județean Teodor Burada, Teatrul de Stat, Teatrul Soveja, Teatrul de copii și tineret „Căluțul de Mare”);
- realizarea unor porturi turistice (Tuzla, Eforie Sud);
- realizarea unui sat tradițional dobrogean (Corbu);
- reabilitarea și modernizarea unor grădini de vară și a unor cinematografe în aer liber;
- realizarea unui Exotarium.

Municipiul Constanța

- realizare Centru de transfer tehnologic și Cluster IT „Marea Neagră”;
- îmbunătățirea managementului transportului de călători în Polul de Creștere Constanța;
- îmbunătățirea mobilității în interiorul municipiului și în zonele turistice (ex. între Gara CFR și stațiunea Mamaia, în stațiunea Mamaia, în zona Portului Turistic Tomis și Plaja Modern, zona Delfinariu-Faleză Nord etc.);
- îmbunătățirea mobilității pietonale și pentru bicicliști în zona Mamaia Nord; îmbunătățirea mobilității pietonale în zona centrală;
- reamenajarea integrată a zonei pietonale din centrul istoric al Municipiului Constanta;
- Riviera Tomis – Accesibilizarea zonei de coastă între centrul orașului și stațiunea Mamaia;
- realizarea unor terminale de transport intermodal (zona Gară CFR Constanța); terminale HUB destinate transportului interurban (Sud, Nord, Vest, Centru) și platforme “Park and Ride” (Mamaia Sud - Aqua Magic, Mamaia Nord);
- îmbunătățirea mediului urban - reconversia și refuncționalizarea unor suprafețe de teren degradat (Tomis I – Centru, Tomis II, Tomis III, Tomis Nord, Tomis Plus, Coiciu – Casa de Cultură, Delfinariu-Faleză Nord etc.);
- realizarea de spații verzi și zone de recreere (Centru, Faleză Sud, Gara CFR, Far etc.);
- creșterea atractivității Parcului Tăbăcăriei, realizare pistă de biciclete în jurul lacului;
- realizare Velo Park;
- implementarea proiectului Velo City (construirea/modernizarea/extinderea pistelor/traseelor pentru biciclete, amplasarea de indicatoare; instalarea de rastele; construirea de parcaje pentru biciclete; stații de închiriere biciclete; achiziționarea de biciclete etc.);
- reabilitarea și punerea în valoare a unor obiective turistice importante: Termele Romane; Casino Constanța; Muzeul de Artă Populară; Muzeul Portului Constanța (Ministerul Transporturilor),

Muzeul Marinei Române (Ministerul Apărării Naționale), Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I” Constanța (Ministerul Apărării Naționale);

- realizarea unui dig de apărare peste promenada Cazinou și realizarea unei pasarele de acces (Apele Române);
- reabilitarea/restaurarea unor obiective de cult religios (Biserica Grecească „Metamorphosis”, Catedrala Ortodoxă „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, Moscheea Carol I, Biserica Bulgărească Sf. Nicolae, Biserica Armenească „Sfânta Maria”, Sinagoga Mare, Basilica Romano-Catolică “Sfântul Anton de Padova”, Geamia Hunkiar, Biserica Sf. Gheorghe (str. N. Iorga), Bisericii „Sf. Împărați Constantin și Elena”) – se are în vedere realizarea de parteneriate cu unitățile de cult religios;
- creșterea atractivității turistice a stațiunii Mamaia (dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear, crearea și extinderea infrastructurii de agrement, amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică, dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice, activități de marketing și promovare turistică);
- Mamaia Teleschi - Realizarea unei instalații de agrement nautic pe lacul Siutghiol;
- Telegondola II - Extinderea instalației de transport și agrement pe cablu, tronsonul Cazinou-Mamaia Nord;
- Imaginarius - Reabilitarea Teatrului de Vară Mamaia și transformarea acestuia într-un centru de agrement destinat în special copiilor și tinerilor;
- amenajarea unor mici porturi de agrement (în zona Cazinoului, în zona Pescărie, stațiunea Mamaia);
- Black Sea Esplanade - Amenajarea accesului la plajă pe porțiunea Constanța-Mamaia-Năvodari prin realizarea unei promenade destinate exclusiv deplasării pietonale și a bicicletelor;
- Implementarea unor proiecte de cooperare transfrontalieră/transnațională - în vederea promovării litoralului Mării Negre (*Better cooperation for Black Sea coast promotion*); în vederea promovării folclorului și tradițiilor în Regiunea Mării Negre (*Better cooperation between institutions that promote folk traditions*); îmbunătățirea utilizării durabile a patrimoniului cultural și istoric - realizarea unui parc de agrement cu miniaturi în Parcul Tăbăcărie (*Joint Romanian-Bulgarian Cultural and Historical Heritage - Miniature Park*);
- Reabilitare/construcție baze sportive (stadionul Farul, stadionul de rugby, sală polivalentă, patinoar);
- Connect City - Crearea de facilități pentru conectivitate - acces wi-fi în spațiile publice;
- Realizarea unui Centru Național Multicultural Dobrogea.

Orașul Eforie

- îmbunătățirea mobilității și accesibilizării (la nivelul orașului, între stațiunile Eforie Sud și Eforie Nord, în zona turistică Eforie-Techirghiol, în zona plajei Belona și a portului turistic), realizare „park and ride”;
- îmbunătățire imagine urbană, creșterea atractivității turistice a celor două stațiuni, realizare spații verzi, zone de recreere și de agrement;
- activități de promovare turistică a celor două stațiuni turistice;
- realizare Velo Park;
- crearea unui complex balnear;
- modernizare și extindere port turistic Eforie Nord;

- amenajarea lacului Belona.

Orașul Murfatlar

- îmbunătățirea mobilității la nivelul orașului;
- îmbunătățire imagine urbană, realizare spații verzi și zone de recreere;
- realizare Velo Park.

Orașul Năvodari

- îmbunătățirea mobilității la nivelul orașului, accesibilizarea stațiunii, realizare “Park and Ride” în stațiunea Năvodari;
- îmbunătățirea imaginii urbane, realizare spații verzi și zone de recreere (în oraș și stațiunea turistică Năvodari);
- realizarea unui centru balnear;
- realizarea unui parc pentru expoziție permanentă de miniaturi și machete în aer liber;
- realizare rețele de alimentare cu apă, stații de pompare și rețele de canalizare menajeră și/sau pluvială în zona litorală a orașului Năvodari;
- amenajarea unui Velo Park.

Orașul Ovidiu

- îmbunătățirea mobilității la nivelul orașului, accesibilizarea lacului Siutghiol (în zona orașului Ovidiu și a comunei Lumina);
- amenajarea unei pasarele pietonale pe malul lacului Siutghiol;
- amenajarea unei pasarele pietonale între orașul Ovidiu - Insula Ovidiu - Mamaia;
- transformarea unor terenuri degradate în zone de relaxare și agrement;
- dezvoltarea unor mici ateliere meșteșugărești tradiționale în orașul Ovidiu;
- amenajarea unui Velo Park;
- conservarea, reconstruirea parțială și punerea în valoare pentru integrarea în circuit turistic a castrului roman;
- Centrul de pregătire în domeniul turismului nautic și acvatic - amenajarea unui centru de canotaj/ bob pe apă/ schi nautic (prin parteneriat ADI ZMC/ ONG/ UAT Orașul Ovidiu/ Regiunea Dobrich);
- creșterea atractivității economice a insulei Ovidiu.

Orașul Techirghiol

- îmbunătățirea mobilității;
- îmbunătățirea spațiului urban, realizarea/reamenajarea de spații verzi, zonă de promenadă și zonă de recreere;
- realizarea unui Velo Park;
- reabilitarea și modernizarea Teatrului de vară “Jean Constantin”;
- modernizare complex sportiv;
- construirea și dotarea unui Centru multifuncțional de turism balneo-fizioterapeutic;
- amenajare ponton de promenadă și acostare;

- dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear și a activităților recreative (dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear, crearea și extinderea infrastructurii de agrement, amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică, dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice, activități de marketing și promovare turistică).

Comuna 23 August

- realizarea infrastructurii (alimentare cu apă, canalizare, rețea de distribuție energie electrică, asfaltare drumuri) pentru zona turistică – lac Tatlageac, faleza Mării Negre;
- realizarea unui Centru de Informare Turistică;
- îmbunătățirea mobilității;
- realizarea/reamenajarea de spații verzi, zonă de promenadă și zonă de recreere;
- realizare Velo Park.

Comuna Costinești

- îmbunătățirea mobilității;
- realizarea/reamenajarea de spații verzi, zonă de promenadă și zonă de recreere;
- realizare centru de tineret.

Comuna Agigea

- îmbunătățirea mobilității;
- realizarea de spații verzi și zonă de recreere;
- realizare Velo Park.

Comuna Corbu

- îmbunătățirea mobilității;
- realizarea de spații verzi și zonă de recreere;
- realizare Velo Park;
- modernizare și dotare cămine culturale;
- decolmatarea, amenajarea și taluzarea cursului derelei Corbu; amenajarea și consolidarea malurilor lacului Corbu.

Comuna Cumpăna

- îmbunătățirea mobilității și realizare piste pentru bicicliști;
- realizarea de spații verzi, zone de recreere și de odihnă, spații de joacă;
- realizare complex sportiv;
- realizare Velo Park;
- amenajarea unei zone de promenadă și a unei piațete destinate recreării în centrul civic.

Comuna Lumina

- îmbunătățirea mobilității;
- realizarea de spații verzi și zonă de recreere;
- realizare complex sportiv;

- realizare Velo Park.

Comuna Mihail Kogălniceanu

- îmbunătățirea mobilității;
- realizarea de spații verzi și zonă de recreere;

Comuna Poarta Albă

- îmbunătățirea mobilității;
- realizarea de spații verzi și zonă de recreere;
- realizare Velo Park.

Comuna Tuzla

- îmbunătățirea mobilității;
- realizarea de spații verzi și zonă de recreere;
- îmbunătățirea facilităților de agrement;
- realizare Velo Park;
- amenajare teren de sport.

Comuna Valu lui Traian

- realizare drum de acces către Centrul Dobrogean de Informare și Agrement "La răscrucea naturii cu istoria" și la Obiectivul turistic Valu de Piatră;
- realizare proiect transfrontalier în domeniul conservării, valorificării și promovării potențialului natural al zonei: "Istorie-natură-apă - o nouă ofertă turistică transfrontalieră pentru o nouă destinație Kaynardja-Valu lui Traian";
- realizare Velo Park;
- realizarea unor structuri de agrement (bazin de înot, patinoar);
- reabilitarea și dotarea căminului cultural.

Proiecte care au în vedere îmbunătățirea pregătirii profesionale și creșterea șanselor de integrare pe piața muncii:

- creșterea șanselor de ocupare a persoanelor inactive (parteneriat ADI ZMC cu mai multe localități din zona metropolitană);
- creșterea șanselor de ocupare pentru tinerii din județul Constanța (Parteneriat ONG-uri Constanța);
- coaching și formare profesională pentru antreprenori și manageri (parteneriat ADI ZMC/ONG/CCINA);
- creșterea șanselor de ocupare a persoanelor de etnie romă (Parteneriat ADI ZMC cu mai multe localități din zona metropolitană).

Proiecte care au în vedere îmbunătățirea accesibilității:

- modernizare a Aeroportului Mihail Kogălniceanu (S.N. Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu - Constanța S.A);
- electrificarea și reabilitarea căii ferate pe ruta Constanța-Mangalia (Ministerul Transporturilor);

- realizare variantă ocolitoare Eforie-Techirghiol (Ministerul Transporturilor);
- îmbunătățirea conexiunii pe șoseaua DN3 între Constanța și Valu lui Traian / Murfatlar (Ministerul Transporturilor);
- realizare legătură rutieră nouă între șoseaua de centură A4 și DN2A - Bulevardul Tomis (Ministerul Transporturilor);
- realizare drum expres Constanța - Tulcea - Brăila (CNADNR/Ministerul Transporturilor);
- realizare drum expres Intercoridorul Moldova - Dobrogea (CNADNR/ Ministerul Transporturilor);
- crearea unui sistem pentru închiriere biciclete (investiție privată).

De asemenea, în cadrul acestui studiu s-a mai ținut cont de strategiile de dezvoltare a turismului și de strategiile de dezvoltare durabilă realizate de autoritățile publice locale:

- Strategia de dezvoltare și promovare a turismului în municipiul Constanța (<http://www.primaria-constanta.ro/docs/default-source/documente-pwpmc/de-interes-public---legea-52-2003/transparen%C8%9B%C4%83-decizional%C4%83/strategia.pdf?sfvrsn=6>)
- Strategia de dezvoltare locală 2016-2023 a municipiului Mangalia (<https://www.mangalianews.ro/wp-content/uploads/2016/11/SDL-Mangalia-Strategia-Locala-Dezvoltare-2016-2023.pdf>)
- Strategia de dezvoltare locală a municipiului Medgidia pe perioada 2014-2020 (<http://primaria-medgidia.ro/docs/strategia-2014--2020.pdf>)
- Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Eforie 2014 -2020 (<https://consiliullocaleforie.ro/wp-content/uploads/2018/08/Strategie-dezvoltare-OE-1.pdf>)
- Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Năvodari 2015 – 2020 (http://primaria-navodari.ro/wp-content/uploads/2013/02/images_transparenta_2016_01.07.2016.pdf)
- Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Ovidiu 2016-2020 (<http://www.primariaovidiu.ro/wp-content/uploads/2016/09/STRATEGIA-ORASULUI-OVIDIU.pdf>)
- Strategia de dezvoltare durabilă a orașului Techirghiol 2015 – 2020 (<http://www.primariatechirghiol.ro/wp-content/uploads/2016/03/SDDL-Techirghiol.pdf>)
- Strategia de dezvoltare a orașului Băneasa 2013-2018 (<http://www.primaria-baneasa.ro/documente/STRATEGIA%20ORASULUI%20BANEASA%202013%20-%202018.pdf>)
- Strategia de dezvoltare integrată a orașului Cernavodă 2015-2020 (<http://www.primaria-cernavoda.ro/Fisiere/Strategia%20de%20dezvoltare/Strategia2015-2020.pdf>)
- Strategia de dezvoltare locală a orașului Murfatlar 2014 – 2020 (https://www.primaria-murfatlar.ro/doc/primarie/murfatlar_strategia_de_dezvoltare_2014_2020.pdf)
- Strategia de dezvoltare locală a orașului Hârșova 2017 – 2025 (<http://www.primaria-harsova.ro/documente/Strategie%20Dezvoltare%202016.pdf>)
- Strategia de dezvoltare economico-socială a comunei Adamclisi 2014-2020 (<http://primaria-adamclisi.eu/strategii-dezvoltare>)
- Strategia de dezvoltare a comunei Agigea 2008 – 2018 (<https://www.primaria-agigea.ro/documente/Strategia%20de%20Dezvoltare.pdf>)
- Strategia de dezvoltare locală a comunei Albești 2014-2020 (<http://www.primaria-albesti.ro/documente/STRATEGIE%20ALBESTI%202014.pdf>)
- Strategia de dezvoltare locală a comunei Amzacea 2014 –2020 (<http://www.primaria-amzacea.ro/documente/Strategie%20comuna%20AMZACEA%202014-2020.pdf>)

- Strategia de dezvoltare a comunei Chirnogeni 2014-2020 (<http://www.primaria-chirnogeni.ro/documente/Strategie%20Dezvoltare%202014-2020.pdf>)
- Strategia de dezvoltare a comunei Corbu în perioada 2008-2028 (http://primariacorbu.ro/wp-content/uploads/2018/05/strategia_de_dezv_2028.pdf)
- Strategia de dezvoltare locală a comunei Dumbrăveni 2017-2023 (<http://primaria-dumbraveni.ro/wp-content/uploads/2018/06/SDL-DUMBRAVENI-FINAL.pdf>)
- Strategia de dezvoltare a comunei Horia (http://primariahoriaconstanta.ro/proiecte_investitionale)
- Strategia de dezvoltare locală Mihai Viteazu (<https://www.primaria-mihaiviteazu.ro/documente/strategia.pdf>)
- Strategia de dezvoltare locală a comunei Mircea Vodă 2016 – 2020 (<http://www.primaria-mirceavoda.ro/documente/Strategie%202016%20-%202020.pdf>)
- Strategia de dezvoltare locală 2014-2020 a comunei Pecineaga (<http://www.primaria-pecineaga.ro/documente/Strategie%202014-2020.pdf>)
- Strategia de dezvoltare locală a Comunei Săcele 2016 – 2020 (<http://www.primariasacelect.ro/>)
- Strategia de dezvoltare locală a Comunei Seimeni 2014 – 2020 (<https://primaria-seimeni.ro/Strategia%20de%20Dezvoltare%20Locala.pdf>)
- Strategia de dezvoltare a comunei Siliștea 2014 – 2020 (<http://www.primaria-silistea.ro/documente/Strategie%202015.pdf>)
- Strategia de dezvoltare locală pentru perioada 2014 – 2020 a comunei Tortoman (<http://www.primaria-tortoman.ro/documente/Strategia%20Tortoman%202014-2020.pdf>)

dar și de o serie de strategii/planuri realizate în cadrul proiectelor de cooperare transfrontalieră:

- *Strategia de dezvoltare a unei economii care protejează resursele naturale și culturale în România și Bulgaria* (<http://heritagerobg.eu/ro/wp-content/uploads/2016/08/Strategia-Heritage-executive-summary-ianuarie-2017-1.pdf>), realizată în cadrul proiectului “Patrimoniul pentru Economia RO-BG - O economie transfrontalieră favorabilă patrimoniului în România și Bulgaria”;
- *Strategia comună pentru popularizarea patrimoniului roman din zona transfrontalieră România – Bulgaria* (<https://www.archiverobg.eu/tinymce/upload/Documents/15.2.1.038%20ARCHIVE%20JSP.pdf>) și *Planul de management pentru conservarea siturilor culturale și arheologice romane* (<https://www.archiverobg.eu/tinymce/upload/Documents/15.2.1.038%20ARCHIVE%20MP%20P.pdf>), realizate în cadrul proiectului “Mediul de vizualizare interactivă a patrimoniului cultural roman antic pentru zona transfrontalieră Bulgaria și România (ARCHIVE)”;
- *Planul comun de promovare a patrimoniului cultural al regiunii transfrontaliere Balciș – Mangalia* (<http://mangalia.ro/wp-content/uploads/2018/07/TRADUCERE-PLAN-COMUN.pdf>), realizat în cadrul proiectului “Publicitatea patrimoniului cultural regional în 3D -Arch 3D”;
- *Strategia de dezvoltare, perfecționare și inovare a produsului turistic cultural-istoric comun –Ruta „Frontiera romană pe teritoriul regiunii transfrontaliere România –Bulgaria”* (<http://danubelimes-robg.eu/images/docs/3-Strategy%20on%20development,%20enhancement%20and%20innovation%20-%20RO.pdf>) și *Strategia integrată de marketing și promovare a unui produs turistic cultural și istoric comun: ruta „Frontiera romană pe teritoriul regiunii transfrontaliere România –Bulgaria”* (<http://danubelimes-robg.eu/images/docs/2-Integrated%20marketing%20strategy%20-%20RO.pdf>), realizate în cadrul

proiectului “LIMES - Dezvoltarea și promovarea unui produs turistic integrat și al patrimoniului cultural: Ruta “*Frontiera Romană în cadrul regiunii transfrontaliere România-Bulgaria*”

- Strategia de marketing și de promovare din cadrul proiectului “Dezvoltarea și promovarea unui produs turistic comun al patrimoniului natural: Ruta *Patrimoniul natural protejat în regiunea transfrontalieră România-Bulgaria*”;
(https://www.keep.eu/sites/default/files/project_files/Parc_Marketing_strategy_final_ENG.pdf)
- Strategie comună pentru managementul resurselor umane din sectorul turistic în regiunea transfrontalieră (<https://tourism-jobs-robg.com/en/research-and-analyzis/>), realizată în cadrul proiectului “*Îmbunătățirea condițiilor de angajare a tinerilor în sectorul turistic*”.

CAPITOLUL IV

ANALIZA STADIULUI ACTUAL DE DEZVOLTARE A TURISMULUI DIN JUDEȚUL CONSTANȚA

4.1. Analiza ofertei turistice din județul Constanța

Figura nr. 4.1. Elemente definiții ale ofertei turistice actuale din județul Constanța

Sursa: răspunsuri primite de la 41 dintre cele 70 UAT-uri de pe teritoriul județului Constanța

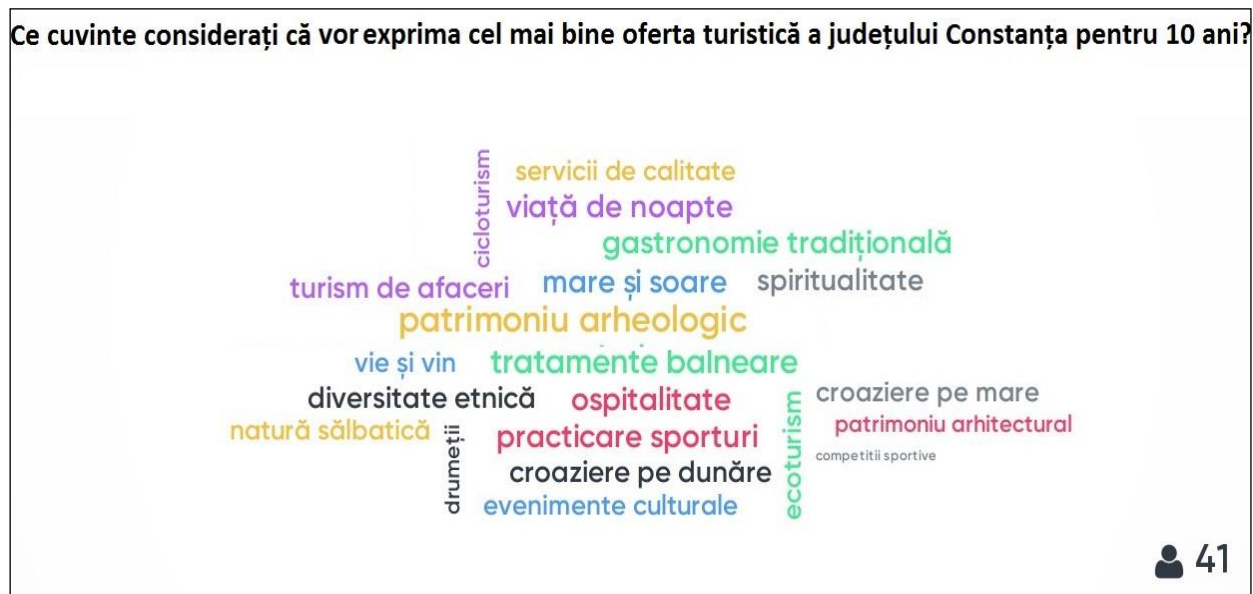

Figura nr. 4.2. Elemente definiții ale ofertei turistice din județul Constanța peste 10 ani

Sursa: răspunsuri primite de la 41 dintre cele 70 UAT-uri de pe teritoriul județului Constanța

4.1.1. Resurse turistice naturale și antropice

Potențialul turistic reprezintă condiția esențială a dezvoltării turismului, iar din punct de vedere al conținutului, el reunește o mare diversitate de elemente ce se constituie în motive de călătorie.

4.1.1.1. Resurse turistice naturale

Marea varietate de atracții turistice naturale de care dispune județul Constanța oferă posibilitatea practicării unei palete largi de forme de turism, multe dintre ele nedezvoltate la potențialul real: cură heliomarină, tratament balnear și de recuperare medicală, practicarea unor sporturi nautice, drumeții, plimbări cu bicicleta, birdwatching, scufundări, speoturism, turism vini-viticol, croaziere pe Dunăre sau pe mare, pescuit sportiv, turism științific și, bineînțeles, turism de recreere.

Apa de mare, prin compoziția chimică, salinitatea relativ redusă comparativ cu cea a altor mări, contrastul termic cu aerul, acțiunea valurilor, constituie un factor important de cură în forme specifice, ca baia în apă de mare și talasoterapia. Totodată, apa de mare creează cadrul propice practicării sporturilor nautice, plonjărilor subacvatice sau croazierelor.

Plaja se diferențiază printr-o serie de particularități precum: orientarea spre est și sud-est, ceea ce determină o îndelungată expunere la soare (circa 10 ore pe zi), coborârea în mare cu o pantă lină, lățimea relativ mare, calitatea nisipului (tip, puritate, granulație, grad de uscare), asigurând condiții excelente pentru cura heliomarină (băi de soare, băi de mare, băi de nisip), din acest punct de vedere având puțini concurenți în Europa (coastele sudice ale Italiei și, în parte, cele ale Bulgariei).

Lacurile cu apă dulce din zona litoralului - îmbogățesc aspectul peisagistic al zonei și sunt deosebit de importante pentru agrement. Practic, fiecare stațiune estivală cu câteva excepții (Eforie Sud, Cap Aurora, Saturn) cuprinde în organizarea sa un lac pe malurile căruia a fost instalată baza materială pentru sporturile nautice.

Vegetația, specifică zonei de stepă, este importantă în special prin pădurile de foioase, în care se remarcă arbori precum stejarul brumăriu sau pufos, cer, mojdrean, cărpiniță etc., formând deseori asociații forestiere cu valoare științifică deosebită și declarate drept "rezervații naturale" (pădurile Hagieni, Dumbrăveni, Esecchio, Cetate sau Bratca). Pe lângă însemnătatea științifică, acestea au și o importantă valoare pentru turism, acestea reprezentând locuri de recreere și odihnă, dar și peisaje atractive.

Cursul Inferior al Dunării reprezintă o importantă atracție turistică, prin valoarea peisagistică, științifică, piscicolă, cât și prin cea de cale de transport turistic și de agrement.

- În sectorul Ostrov – Cernavodă relieful este vălurit, are sub 200 m altitudine, iar fluviul a intrat pe gurile de vărsare ale râurilor, formând numeroase și pitorești lacuri de liman (Cochirleni, Vederoasa, Dunăreni, Oltina, Bugeac, Baciului), care îmbogățesc și diversifică peisajul. Acestea prezintă un important interes cinegetic și piscicol, dar și posibilitatea de a fi amenajate pentru odihnă și recreere. În acest areal se impune Podișul Oltina, prin văi în canion, turnuri și lapiezuri (Canaraua Fetii), arcade (Valea Gârliței), chei și doline (văile Baciului și Vederoasa), păduri de silvostepă.
- În sectorul Cernavodă – Hârșova, Podișul Dobrogei are altitudini mai mari (aproape 200 m) și este mai puțin vălurit, iar faleza este mai înaltă (15-30 m). În acest sector, fluviul are mai puține lacuri, dar mai multe ostroave. Aproximativ de Hârșova se găsesc și numeroase surse de ape termale, care ar putea fi folosite în turismul balnear.

Fluviul oferă posibilități pentru amenajarea turismului nautic, ecoturism, birdwaching, pentru pescuit sportiv sau turism cinegetic (păsări de baltă).

Factori naturali terapeutici⁴⁰

Conform HG 1.154 / 2004, privind aprobarea Normelor tehnice unitare pentru realizarea documentațiilor complexe de atestare a funcționării stațiunilor climatice și balneoclimatice și de organizare a întregii activități de utilizare a factorilor naturali, în categoria factorilor naturali terapeutici (art. 43) sunt incluși:

- apele minerale terapeutice
- lacurile terapeutice
- nămolurile terapeutice
- gazele terapeutice
- ansamblul elementelor fizico-chimice ale litoralului marin
- ansamblul elementelor climatice ale litoralului marin
- factorii sanogeni ai principalelor tipuri de bioclimă ai României, inclusiv de la nivelul peșterilor și salinelor.

Apele minerale⁴¹ de pe teritoriul județului sunt ape de adâncime (sistemul acvifer de adâncime) sau de suprafață (sistemul acvifer freatic) și se găsesc în următoarele zone sau localități:

- zona *Mangalia* – ape minerale din izvoare (caracter sulfuros, temperatura 22°C, debite reduse) și ape subterane, au fost aduse la zi prin foraje; din punct de vedere hidrochimic, apele minerale din foraje sunt clorosodice, sulfatate, cu concentrații cuprinse între 1,877 – 3,373 g/l, cu un puternic miros de H₂S, (concentrația în H₂S: 0,008 – 0,0016 mg/l) și o temperatură de 26°C; sunt recomandate pentru cură externă, în tratamentul bolilor aparatului locomotor, ginecologice, dermatologice, boli profesionale, respiratorii, endocrine sau în cură internă, pentru tratarea afecțiunilor hepatobiliare, digestive, metabolice.
- în zona *Saturn, Venus și Neptun* au fost puse în evidență prin lucrări de foraj (șase foraje, în perioada 1960 – 1990), acumulări de ape termominerale sulfuroase, oligominerale, hipotone, cu proprietăți fizico-chimice apropiate: temperaturi cuprinse între 24 – 26°C, mineralizare totală situată în intervalul 9 – 13 g/l, conținut de H₂S de până la 17,5 mg/l, debite mari, între 6 l/s – 111 l/s, cu rezerve omologate, ca *rezerve probabile*; sunt recomandate a fi utilizate în cura externă, pentru tratarea afecțiunilor reumatismale cronice degenerative, reumatism abarticular, sechele musculo-articulare posttraumatice, afecțiuni neurologice cronice, afecțiuni ginecologice cronice.
- Stațiunea *Eforie Nord* – beneficiază de ape minerale mezotermale, puse în evidență prin foraje, sunt de tip bicarbonat, sodice, bromurate, slab sulfuroase, cu temperatura de 24°C, mineralizare totală 0,6 g/l, recomandate pentru cură externă și internă;
- Orașul *Hârșova* – ape minerale subterane, aduse la zi prin foraje, din punct de vedere hidrochimic sunt clorurate, bromurate, sodice, bicarbonatate, calcice, sulfuroase, cu

⁴⁰ Teodoreanu Elena, Dacos-Swoboda Mariana, Voiculescu Camelia, Enache L., *Bioclima stațiunilor balneoclimatice din România*, Ed. Sport – Turism, București, 1984

⁴¹ Pricăjan A., *Ape minerale și termale din România*, Ed. Tehnică, București, 1972

SC Lafor Service SRL, *Raport geologic ca urmare a efectuării lucrărilor de explorare din perimetrul Saturn, județul Constanța*, 2002

mineralizare totală de 2,66 g/l, temperatura 38°C, debit minim de 1 l/s (debit la forare, în 1978, de 6 l/s); sunt recomandate pentru cură externă, în tratamentul afecțiunilor cronice reumatismale, posttraumatice ale aparatului locomotor, neurologice periferice, ginecologice, dermatologice.

- apele termo-minerale de pe *aliniamentul Hârșova – Topalu – Capidava – Ghindărești* sunt legate de o linie de fractură care afectează depozitele jurasice din adâncime și apar la zi ca izvoare; sunt ape sulfuroase, termale, cu o mineralizare totală medie de 2,6 g/l, au o temperatură cuprinsă între 22 - 38°C; la Hârșova, temperatura apelor din “Privalul Puturosu” (canal natural de mică adâncime, care deversează în Dunăre) și au în jur de 36 – 38°C; un foraj executat la Ostrovul Gâsca a interceptat, la 82 m adâncime, un acvifer artezian, cu ape termale sulfuroase, legat de același aliniament de falie, cantonat în calcare jurasice și au o temperatură de 52°C.

Lacurile sărate⁴²

- *Mlaștina Hergheliei* (Balta Mangalia) – este amplasată în perimetrul Mangalia – Saturn, s-a format pe o suprafață de 90 ha, pe seama unor izvoare cu apă termominerală (21 de emergențe), generând o arie mlăștinoasă, care drenează formațiuni calcaroase; izvoarele au o apă termominerală, sulfuroasă, ale căror debite totalizează circa 400 l/s. Analizele fizico-chimice și microbiologice efectuate (de către INRMFB), au evidențiat o apă – clorurată, bicarbonată, sodică, ± calcică, hipotonă, cu o mineralizare totală de 975,5 – 1.014,0 mg/l, pH-ul = 7,3, dar și prezența ionului de amoniu NH₄⁺ (între 1,4 mg/l și 2,7 mg/l), cu valori peste concentrația maximă admisă (0,5 mg/l), de aproximativ de 3 până la de 5 ori mai mari, ceea ce constituie un factor de risc pentru sănătate. Pe fundul mlaștinii s-a format în timp un strat de *nămol de turbă*, sulfuros, cu grad mare de umiditate (peste 83 g %), un pH ușor acid (6,5), recomandat în tratarea afecțiunilor reumatismale, neurologice periferice cronice, sechele osteoarticulare posttraumatism.
- *Lacul Techirghiol*, amplasat la 1,8 m alt., deasupra nivelului mării, pe un vechi curs de apă, la circa 2 km de Eforie Nord, are o suprafață de 11,6 km², o adâncime maximă de 9,7 m și un volum de apă circa 42 mil. m³. Apa lacului este clorosodică, iar salinitatea a avut, în timp, concentrații diferite, în funcție de aportul de apă dulce a unor izvoare proprii, provenite din calcarele sarmațiene (de ex.: 99,6 g/l - în anul 1936, 58,7 g/l - în anul 1999 sau 78,557 g/l - în anul 2007). Ceea ce se remarcă în conținutul apei este prezența borului și caracterul slab radioactiv.

Nămolurile terapeutice⁴³ (Techirghiol, Nuntași, Tatlageac, Agighiol, Agigea) sunt o resursă naturală care sporește atractivitatea și valoarea potențialului turistic din zona litoralului și a zonei limitrofe, asigurând elementele necesare unui tratament balnear complex (profilactic, terapeutic, recuperator), dar nestudiat și nevalorificat decât parțial.

- *Nămolul terapeutic din Lacul Techirghiol*, rezultat al proceselor biochimice îndelungate, are un volum total apreciat la circa 2.454.000 m³, are calitățile terapeutice cele mai bune în partea centrală a lacului; nămolul este negru, onctuos, plastic și cu granulație foarte fină; analizele

⁴² Pricăjan A., *Ape minerale și termale din România*, Ed. Tehnică, București, 1972

SC Lafor Service SRL , *Raport geologic ca urmare a efectuării lucrărilor de explorare din perimetrul Saturn, județul Constanța, 2002*

⁴³ idem

fizico-chimice, microbiologice și farmacodinamice, realizate în anul 2007 de INRMFB București, au indicat o mineralizare totală a soluției apoase din nămol de 6,92 g/l (determinată la 105 °C), umiditatea, în procent de 61,56 %, substanțele volatile – 8,085 %, iar substanțele minerale 30,355 % din compoziția globală. Se mai remarcă prezența H₂S, în concentrație de 92,521 mg/l. Este recomandat în cură externă, la tratarea afecțiunilor reumatismale degenerative, posttraumatice, afecțiuni ale sistemului nervos periferic, cronice, afecțiuni ginecologice cronice, afecțiuni dermatologice.

Elemente de climatoterapie și bioclimat aferente litoralului⁴⁴

Sunt dependente de condițiile locale de relief, altitudine, parametri climatici și vegetație (temperatura și umiditatea aerului, dinamica atmosferică și cantitatea de precipitații, durata de strălucire a soarelui, presiunea atmosferică), de complexul meteorologic al electricității aerului și al aerosolilor, determinând condiții favorabile practicării activității de turism, cu influențe benefice (profilactice și curative) asupra organismului uman.

Prin poziția sa geografică, litoralul Mării Negre se încadrează în climatul continental de stepă cu influențe marine puternice, caracterizat prin veri călduroase și ierni blânde, fără valori extreme ale elementelor climatice de referință, creșterea umezelii aerului, vitezei vântului și a insolației.

Caracteristici climatice ale zonei de litoral:

- climat de stepă cu influențe marine;
- temperatura medie multianuală se situează între 11 °C – 11,2°C, a lunii celei mai calde, iulie, este cuprinsă între +22 °C – 22,5°C, iar a lunii celei mai reci, ianuarie, de 0°C;
- nebulozitatea medie anuală este între 5 – 5,5 zecimi, numărul mediu anual de zile cu cer senin între 70 - 80, iar cel al zilelor cu cer acoperit variază între 9 - 100;
- umiditatea medie relativă a aerului, în luna iulie, <72%;
- durata medie anuală de strălucire a soarelui însumează o valoare de 2.350 ore, în nord (Mamaia, Năvodari) și 2.400 ore în localitățile/stațiunile de la sud de Constanța;
- media anuală a precipitațiilor atmosferice este de 400 mm; numărul mediu anual de zile cu precipitații se situează în jurul valorii de 60 zile, iar cel al zilelor cu strat de zăpadă este ≤25; grosimea medie multianuală a stratului de zăpadă este de 4,5 cm.

Caracteristici fizice ale aerului

- *aeroionizarea naturală* a aerului se situează în zona litorală între 750 – 1.000 ioni, cu predominarea ionilor pozitivi (400 – 500); valori mai ridicate ale aeroionizării s-au obținut în condițiile brizei de uscat; la creșterea umezelii și intensificarea vântului nivelul aeroionizării scade și crește cu creșterea temperaturii; pentru zona Eforie – Costinești: 900 ioni/cm³, din care 425 ioni –/cm³ și 475 ioni +/cm³, cu coeficient de unipolaritate de 1,12; pentru zona Mangalia – Neptun, nivelul aeroionizării este de 1.020 ioni/cm³, din care 505 ioni –/cm³ și 515 ioni +/cm³, coeficientul de unipolaritate fiind de 1,02;
- *conținutul de gaz carbonic (CO₂)* are o valoare normală de 0,03 %, proporție volumică, dar poate prezenta valori crescute în cazul unei poluări sau a unor emanații naturale. Lipsa obiectivelor industriale poluante și prezența vegetației forestiere, de-a lungul litoralului,

⁴⁴ Teodoreanu Elena, Dacos-Swoboda Mariana, Voiculescu Camelia, Enache L., *Bioclima stațiunilor balneoclimatice din România*, Ed. Sport – Turism, București, 1984
Atlasul RSR, Ed. Academiei RSR, 1978

determină zone cu aer curat, nepoluat, favorabile desfășurării activităților turistice și curative.

Caracteristici bioclimatice

Bioclimatul este un factor de cură, dependent în principal de temperatură, presiune atmosferică, mișcarea aerului și radiația solară.

Relația dintre temperatură, umezeală și vânt, pe de o parte și organismul uman, pe de altă parte, stă la baza determinării **indicelui de confort termic**, factor important în stabilirea bioclimatului. Cercetările au stabilit că zona de confort termic este situată între 16,8°C și 20,6°C temperaturi echivalent efective, iar în condiții de adăpost de vânt, confortul termic se realizează între pragurile 17,5°C și 24°C. *Numărul mediu de zile cu confort termic* pe litoralul românesc, în luna iulie, la amiază, este de circa 11 zile, inconfortul prin încălzire înregistrându-se în numai 5 zile ale lunii.

În ceea ce privește **stresul bioclimatic cutanat**, ca expresie a acțiunii temperaturii și vântului asupra pielii, arealul beneficiază de trei luni relaxante pe an (mai, septembrie și octombrie), cu un indice mediu anual cuprins între 15 - 21.

Indicele de **stres bioclimatic pulmonar**, ca o rezultată a acțiunii vaporilor de apă asupra mucoaselor căilor respiratorii, este destul de ridicat, între 43 - 49, cu trei luni nesolicitante, echilibrate pe an (mai, septembrie și noiembrie).

Indicele de **stres bioclimatic total mediu anual**, ca rezultat al însumării celor două tipuri de stres, reprezintă solicitarea globală a climatului asupra organismului și are, pentru zona de litoral, valori ridicate, cuprinse între 55 – 75, valori ce evidențiază o solicitare mare a organismului la condițiile de mediu.

Indicii bioclimatici analizați mai sus evidențiază în ansamblu un **bioclimat marin excitant și solicitant** pentru organism.

Cura helio-marină este recomandată în tratamentul afecțiunilor degenerative, inflamatorii și abarticulare, afecțiuni posttraumatice, afecțiuni neurologice și periferice, afecțiuni ale sistemului nervos central, afecțiuni ginecologice, dermatologice, afecțiuni respiratorii și afecțiuni asociate (boli otorinolaringologice, boli cardiovasculare, endocrine, boli metabolice și de nutriție, boli profesionale), decalcifieri, anemii secundare. La copii tratează rahitismul și tulburările de creștere.

Podgorii

Relieful zonei format dintr-o alternanță de coline și terenuri plane, la care se adaugă climatul continental cu veri fierbinți și un sol fertil ce conține toate elementele chimice de care vița de vie are nevoie, creează premisele pentru producerea unui vin de calitate. Toate aceste condiții au favorizat practicarea acestei activități de mai bine de 2000 de ani, vinurile făcând obiectul schimburilor comerciale dintre populația autohtonă și coloniile grecești de pe malul Mării Negre.

În județul Constanța se regăsesc podgoriile Murfatlar, Ostrov și Istria-Babadag (parțial). În cadrul acestora se află 8 centre viticole (Istria, Cernavodă, Medgidia, Murfatlar, Aliman, Băneasa, Ostrov și Oltina), iar exterior acestora, încă 5 centre viticole independente (Dăeni, Hârșova, Mangalia, Adamclisi, Chirnogeni).

Importanță turistică au sau pot avea:

- Domeniile Ostrov, cu Cramele Ostrov și Lipnița, Muzeul Vinului, vinoteca, stația de vinificație (unde se pot face prezentări ale fluxului tehnologic). În cadrul domeniilor Ostrov se pot vizita herghelia proprie și ferme de animale. Turiștii pot fi cazați în cadrul hotelului Dionis (sat Lipnița)

- și în cadrul pensiunii Curtea dintre vii (sat Ostrov);⁴⁵
- Domeniile Clos des Colombes (comuna 23 August) – deține restaurant, cramă, spații de cazare. Pot fi organizate degustări, cursuri de gastronomie;⁴⁶
 - Crama Rasova (oraș Cernavodă) – sunt organizate degustări și se pot face vizite ghidate cu prezentarea procesului de vinificație;⁴⁷
 - Crama Darie (comuna Topalu) - se pot face degustări de vinuri;⁴⁸
 - Crama Vlădoi (situată în sat Siminoc, oraș Murfatlar) - se pot face degustări de vinuri;⁴⁹
 - Crama Gabai (situată în cadrul Podgoriei Murfatlar, în comuna Valu lui Traian) - sunt organizate degustări și vizite ghidate;⁵⁰
 - Crama Trantu (oraș Cernavodă) - se pot organiza degustări de vinuri;
 - Crama Vișoara (comuna Cobadin, sat Vișoara) – restaurant, cramă, magazin de vinuri, mini-muzeu, sunt organizate degustări și se pot face vizite ghidate;⁵¹
 - Crama Histria (comuna Cogealac) - se pot organiza degustări de vinuri;⁵²
 - Crama Frâncu (comuna Adamclisi) - se pot organiza degustări de vinuri;
 - Crama Alira (comuna Aliman) - se pot organiza degustări de vinuri;
 - Crama Stațiunii de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație - sunt organizate vizite și degustări pentru grupuri. Pentru viitor, se intenționează reabilitarea unei clădiri din patrimoniul societății, în vederea deschiderii unui spațiu muzeal.⁵³
 - Combinatul de Vinificație Murfatlar – aici au funcționat până în urmă cu ceva timp *Crama Murfatlar* și *Muzeul Vinului și al Viei*. Din păcate, după privatizare, acest complex a falimentat, și atât punctul de degustare, cât și muzeul au fost închise.

Arii naturale protejate

Județul Constanța deține peisaje și obiective naturale de valoare științifică deosebită, care pentru a fi protejate și conservate, au fost declarate arii naturale protejate.

Au fost identificate 22 de situri de protecție specială avifaunistică (SPA), 24 de situri de importanță comunitară (SCI) și 24 de rezervații și monumente ale naturii. La acestea se adaugă Rezervația Biosferei Delta Dunării (doar o foarte mică parte din sudul RBDD este în județul Constanța).

Unele dintre acestea au o importanță turistică deosebită. Dintre acestea pot fi enumerate:

- **Rezervația Biosferei Delta Dunării** (Sit RAMSAR, Sit UNESCO) – extremitatea sudică a RBDD, cu rezervațiile științifice Grindul Lupilor, Grindul Chituc, Cetatea Histria.
- **Lacul Techirghiol** (Sit RAMSAR și Sit SPA) - cel mai întins lac salin din România, cu lungimea de 7.500 m, adâncimea de maximum 9 m și salinitatea de peste 70g/l. Fauna nevertebratelor este dominată de crustaceul *Artemia salina*, care împreună cu alga *Cladophora cristalina* furnizează materia primă pentru producerea nămolului sapropelic cu componenți minerali activi care îi dau o valoare terapeutică deosebită. Printre speciile de păsări global amenințate pot fi menționate

⁴⁵ <https://domeniileostrov.ro/>

⁴⁶ <http://www.closdescolombes.eu/>

⁴⁷ <http://cramarasova.ro/>

⁴⁸ <http://www.cramadarie.ro/index.php>

⁴⁹ <http://cniptmurfatlar.ro/restaurante/>

⁵⁰ <https://cramagabai.ro/>

⁵¹ <https://www.cramaviisoara.ro/>

⁵² <https://cramahistria.ro/>

⁵³ informații primite de la SCDVV Murfatlar

gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*) și rața cu cap alb (*Oxyura leucocephala*). Pe lângă speciile migratoare de păsări remarcabil este și numărul mare de specii cuibăritoare din această zonă.

- **Locul fosilifer Aliman** (rezervația paleontologică) ce se prezintă ca un perete abrupt constituit dintr-o alternanță de calcare cu marno-calcare și mai rar cu argile marnoase, ce aparțin cretacului inferior. Rezervația este inclusă în cadrul *Situl SCI Dumbrăveni – Valea Urluia – Lacul Vederoaș* și în cadrul *Situl SPA Balta Vederoaș și în imediata apropiere a sitului SPA Aliman-Adamclisi*. Împreună cu cele 3 situri Natura 2000 formează un areal important datorită habitatelor de stepă și silvostepă unde au fost identificate numeroase specii de păsări protejate, dar și datorită monumentului Tropheum Traiani și a ruinelor cetății bizantine de la Adamclisi.
- **Fântânița-Murfatlar** (rezervație botanică și zoologică), situată în partea centrală a județului, pe teritoriul administrativ al localității Murfatlar, adăpostește câteva specii rare, multe dintre acestea găsindu-se numai în Dobrogea. Se întrepătrund elemente cu origini diferite, predominând cele pontice, balcanice, continentale, submediteraneene și eurasiatice. Adăpostește numeroase specii de animale, caracteristice zonelor de stepă dobrogeană (dihorul de stepă, dihorul pătat, grivanul, broasca țestoasă dobrogeană). Este unul din locurile preferate pentru weekend ale constănțenilor. Rezervația este inclusă în *Situl SCI Fântânița Murfatlar*.
- **Cheile Dobrogei** (Sit SPA, include și *Situl SCI Recifii Jurasici Cheia*). Important din punct de vedere speologic și paleontologic (Peștera La Adam - aici s-au determinat numeroase specii de mamifere cuaternare și tot aici a fost descoperit un molar de *Homo sapiens fossilis*; Peștera Gura Dobrogei cu peste 480 m lungime, trei intrări și două galerii importante), botanic, faunistic (speciile de reptile, păsări și chiroptere) și peisagistic. Este un loc preferat al alpiștilor, în această zonă fiind numeroase trasee de alpinism amenajate și marcate.
- **Canaralele din Portul Hârșova** (rezervație geologică și paleontologică), inclusă în *Situl SPA Canaralele din Portul Hârșova și în Situl SCI Canaralele Dunării*. Rezervația se remarcă prin habitate de stâncărie (calcare jurasice) bine reprezentate, cu un aspect peisagistic deosebit, cărora le sunt asociate specii de floră și faună tipice. Aspectul peisagistic este dublat de cel istoric, prin existența în zonă a ruinelor cetății Carsium.
- **Obanul Mare și Peștera La Movile** (rezervație naturală mixtă). Peștera *La Movile*, descoperită în anul 1986 lângă Mangalia, este unică în lume pentru ecosistemul descoperit în interiorul ei. Acesta funcționează pe baza chemosintezei și a fost separat complet de mediul exterior timp de circa 5,5 milioane de ani. În total aici s-au descoperit 35 de specii complet noi care trăiesc într-un mediu foarte bogat în hidrogen sulfurat, cu o atmosferă foarte săracă de oxigen, dar bogată în dioxid de carbon și metan. Deasupra peșterii se găsesc *obanele* care reprezintă forme geomorfologice particulare, relativ rare. *Obanul Mare* apare ca o depresiune largă circulară (100 – 150 m diametru) a cărei margine este alcătuită din calcare sarmatiene. Din punct de vedere al vegetației, aici sunt prezente specii xerofite și specii ruderales, care au invadat situl. Rezervația este inclusă în cadrul *Sitului SCI Mlaștina Hergheliei – Obanul Mare și Peștera Movilei*.
- **Peștera Limanu** (monument al naturii) este singura peșteră labirintică din România, întinsă pe mai mult de patru kilometri. Peștera Limanu are valoare istorică deosebită, aici fiind descoperite numeroase vestigii arheologice, dar totodată prezintă și o deosebită importanță speologică. Ea este o peșteră freatică dezvoltată în calcare stratificate orizontale. Peștera este interesantă și din punct de vedere biospeologic. Există o faună de nevertebrate bogată a cărei principală sursă de hrană o constituie acumulările de guano de la coloniile de lilieci care se

adăpostesc în peșteră mai ales iarna. Este inclusă în *Situl SCI Peștera Limanu* și în *Situl SPA Limanu - Herghelia*.

- **Mlaștina Hergheliei** (rezervație naturală mixtă) este un fost golf maritim care ulterior a fost transformat într-o lagună prin închiderea lui de către cordonul maritim. În prezent, este mlaștină eutrofă tipică cu depozit de turbă. Orizontul de turbă este întrerupt din loc în loc de ochiuri de apă prin care se observă izvoare ascendente sulfuroase. Prezența izvoarelor sulfuroase mezotermale conferă mlaștinii un topoclimat cald făcând posibilă existența pe tot parcursul anului a unui loc în care păsările pot găsi un bun adăpost mai ales în cursul lunilor de iarnă. Este inclusă în *Situl SPA Limanu – Herghelia*.
- **Pădurea Hagieni** (Rezervație naturală botanică și zoologică) apare ca o insulă de arbori termofili în stepă dobrogeană. Interesul științific al acestei rezervații este foarte mare, aici fiind adăpostite asociații fitocenologice unice în peisajul românesc, adevărate enclave mediteraneene și submediteraneene, și specii de animale rare. Această rezervație adăpostește o faună remarcabilă, cu specii de origine sudică, unele fiind ocrotite de lege, cum ar fi speciile de reptile: *Testudo graeca iberica - broasca țestoasă dobrogeană* și *Vipera ammodytes montandoni – vipera dobrogeană cu corn*. Rezervația este inclusă în *Situl SPA Pădurea Hagieni* și în *Situl SCI Pădurea Hagieni – Cotul Văii*.
- **Situl SCI Pădurea și Valea Canaraua Fetei – Iortmac** (în sud-vestul județului Constanța, include și *Siturile SPA Lacul Oltina, Lacul Dunăreni și Băneasa – Canaraua Fetei*) – important pentru prezența speciilor rare de floră, a speciilor de ornitofaună protejate, a speciilor submediteraneene, balcanice și pontice de mamifere, reptile și a speciilor de nevertebrate.
- **Situl SCI Pădurea Eseschioi – Lacul Bugeac** (în sud-vestul județului Constanța, include situl SPA Lacul Bugeac și rezervația forestieră Pădurea Eseschioi). Vegetația forestieră a Pădurii Eseschioi este reprezentată prin arborete de stejari xerofiti și cărpiniță și vegetație ierboasă ce cuprinde elemente sudice balcanice și mediteraneene. Lacul Bugeac, liman fluviatil, prezintă maluri înalte și abrupte care pot atinge și 30 m înălțime. Remarcabilă este și existența pe versantul drept al lacului Bugeac a unei grote neexploatate turistic, formată în depozitele fosilifere din această zonă. Constituie un loc prielnic pentru populațiile de păsări acvatice majoritatea deosebit de importante din punct de vedere conservativ. Pe lac sunt organizate mai multe exploatări piscicole.
- **Situl SPA Alah Bair – Capidava** (în vestul județului Constanța, înglobează și rezervația naturală Dealul Alah Bair) - are importanță floristică (adăpostind specii endemice, rare și periclitare pentru flora României), geologică și geomorfologică, peisagistică și culturală (ruinele cetății Capidava).
- **Pereții calcaroși de la Petroșani** (8 ha) - monument al naturii de tip geologic, zoologic, științific, situat pe teritoriul administrativ al comunei Deleni, sat Petroșani. Pereții calcaroși impresionează prin aspectul rezultat în urma acțiunii agenților externi, prin eroziunea apelor, și sunt compuși din depozite cretacice cenomaniene, în care se remarcă prezența conglomeratelor și resturilor fosile de amoniți, lamelibranhiate, echinide. Situl este frecvent folosit pentru escaladă și alpinism.⁵⁴
- **Pădurea Dumbrăveni** - reprezintă o rezervație naturală (păduri de foioase, păduri în tranziție, pajiști naturale, stepe) aflată în bazinul hidrografic al râului Urluia (în Podișul Dobrogei de Sud);

⁵⁴ <https://audiotravelguide.ro/peretii-calcarosi-de-la-petrosani-petrosani/>

ce asigură condiții prielnice de hrană, cuibărit și viețuire pentru mai multe specii de păsări migratoare, de pasaj sau sedentare. Rezervația este inclusă în *Situl SCI Dumbrăveni – Valea Urluia – Lacul Vederoasa* și în *Situl SPA Dumbrăveni*.

- **Dunele marine de la Agigea** - rezervație botanică situată în comuna Agigea, la o distanță de 50 m de litoralul Mării Negre. Este formată din dune de nisip fixate la sol de specii vegetale termofile, cu faună caracteristică zonelor aride (stepă dobrogeană) și elemente floristice constituite din asociații de plante vasculare. Rezervația ocupă o suprafață de 25 ha și se suprapune Sitului SCI Dunele marine Agigea. Prin Planul de Management al sitului se propune limitarea numărului de persoane în cadrul sitului, marcarea unor trasee de vizitare și amplasarea de panouri informative.⁵⁵

Din păcate, în cazul ariilor naturale protejate existente în județul Constanța, infrastructura de vizitare (trasee turistice amenajate, trasee tematice, observatoare pentru păsări, panouri informative și interpretative, centre de vizitare etc.) lipsește cu desăvârșire.

4.1.1.2. Resurse turistice antropice

Vestigii arheologice

Întreaga suprafață a județului este brăzdată de situri arheologice. Un număr de 476 obiective arheologice au fost declarate monumente istorice de interes național (categoria A) sau local (categoria B). Din păcate, dintre acestea doar un număr foarte mic au fost valorificate și introduse în circuitul turistic.

Edificiul roman cu mozaic (mun. Constanța) - Situat pe faleza de vest, deasupra portului modern, edificiul cuprindea trei terase și făcea legătura între orașul antic și port. Terasa superioară include o sală de mari dimensiuni, din care se păstrează o parte a peretelui principal, unii dintre pereții laterali și circa 850 din cei 2000 mp din pardoseala în mozaic policrom. Edificiul a fost construit în secolele II-IV și a funcționat până în secolul VII-lea, când își încheie existența odată cu părăsirea cetății antice Tomis, în urma năvălirilor barbare. În prezent, este în curs de implementare un proiect al Consiliului Județean Constanța pe POR Axa 5, Prioritatea de investiții 5.2. de restaurare, conservare și de punere în valoare a acestui obiectiv.

Mormântul pictat Hypogeu (mun. Constanța) – construit în prima jumătate a secolului IV. Pictura murală din interior are influențe atât păgâne cât și creștine. Și în acest caz este în curs de implementare un proiect al CJC de salvare și punere în valoare.

Zidul roman de incintă (mun. Constanța) construit în sec. III pentru apărarea orașului. O porțiune a zidului a fost dezvelită împreună cu un turn de apărare de formă rotundă (Turnul Măcelarilor). Turnul este o adăugire mai târzie. Au fost, de asemenea, scoase la suprafață urme de porți ale cetății Tomis și ale altor turnuri de apărare.

Termele romane (mun. Constanța) – au fost construite în aceeași perioadă cu Edificiul roman cu mozaic, la circa 150 metri de acesta. În prezent, se pot vedea circa 300 mp din fostele terme. Conform informațiilor primite de la Primăria Constanța, sunt anumite planuri pentru reabilitarea și valorificarea turistică a acestui obiectiv.

Parcul arheologic (mun. Constanța), organizat în apropierea Turnului Măcelarilor - sunt prezentate chipuri, coloane, frize, cornișe, blocuri de piatră din vechile construcții. Pe peretele fostei

⁵⁵ Plan de management ROSCI0073 "Dunele marine de la Agigea", 2011

clădiri a Bibliotecii municipale a fost montată, tot în cadrul parcului, o hartă arheologică a Dobrogei, cu cele mai importante așezări din epoca greco-romană.

Ruinele Orașului Antic Callatis (mun. Mangalia)⁵⁶

Colțul de nord – vest al cetății Callatis (în apropierea muzeului, către centrul orașului), unde se află și un turn de apărare. Lângă colțul de nord-vest al cetății sunt expuse, în parcul arheologic, coloane antice și diverse fragmente arhitectonice, precum și sarcofage din perioada romană.

Zidul de incintă, latura de nord a cetății Callatis. Zidul de apărare împrejmuia suprafața mai importantă a orașului antic. Au fost ridicate două incinte: prima – construită la sfârșitul secolului IV î.Chr. (perioada greacă), iar cea de-a doua, în secolul II d.Chr (perioada romană). Zidul proteja principalele construcții ale orașului (temple, piețe, edificii publice și private). Zidul a fost construit din blocuri mari de piatră de calcar, de forme paralelipipedice. Dacă înălțimea inițială era de 8 – 9 m, acum se mai păstrează maximum 2 m din acesta, iar lățimea zidului este de 3,12 – 3,40 m. Lângă zidul de nord al cetății Callatis se află palatul episcopal și bazilica de tip sirian. Edificiul este construit din blocuri mari de piatră de calcar, frumos cioplite, legate cu mortar de var.

Mormântul Scitic (cu papirus) datează din sec al IV-lea î.Hr. Lângă scheletul celui înmormântat au fost găsite fragmente dintr-un papirus scris în limba greacă, primul document de acest gen din România. Mormântul cu papirus se află în incinta Muzeului de Arheologie "Callatis".

Edificiul bizantin - În colțul de nord-est al cetății, lângă zidul de incintă, în recepția Hotelului „New Belvedere”, a fost descoperit un mare edificiu romano-bizantin datat în secolele V-VI d.Ch. Clădirea este de formă rectangulară și a fost construită din blocuri mari de piatră de calcar, legate cu mortar de var. Se păstrează doar baza construcției. Situl arheologic descoperit în această zonă a fost restaurat și înglobat în cadrul Hotelului New Belvedere (în hol și la subsol, și poate fi vizitat).⁵⁷

Mormântul Creștin cu Psalmi - necropolă romano-bizantină (sec IV-V d.Chr.), aflată în partea de vest a orașului. Pe tencuiala camerei funerare au fost pictate două inscripții cu caracter creștin: „Doamne, Ajutorul meu și Izbăvitorul (Mântuitorul) meu” și „Nu mă voi teme de rele, pentru că Tu cu mine ești, Doamnel”. Ambele inscripții sunt citate din Psalmi (o raritate pentru monumentele din perioada creștinismului timpuriu).

În perioada 2007-2013, s-a derulat proiectul *Callatis - Istorie la Malul Mării Negre - Măsurile de conservare, restaurare și valorificare a patrimoniului istoric și cultural al Municipiului Mangalia*, implementat de Primăria Municipiului Mangalia, prin care se are în vedere restaurarea și valorificarea anumitor secțiuni din patrimoniul Orașului Antic Callatis.

Complexul funerar tumular de la Movila Documaci (la circa 3 km de mun. Mangalia) - în vara anului 1993, a fost descoperit un complex funerar de mari dimensiuni, format dintr-un mormânt princiar și o construcție anexă. Pe pereții mormântului au fost realizate sgraffito-uri cu reprezentări antropomorfe, zoomorfe, precum și pentagrame și reprezentări de nave. Aceste sgraffito-uri își găsesc analogii la monumentele rupestre de la Basarabi, cariera de la Aliman, complexul dintre Dumbrăveni și Olteni și la monumentele medievale timpurii din Bulgaria. Concluzia este că aceste desene au fost realizate de populația care a folosit acest mormânt pentru locuire în secolele X-XII. Monumentul nu este amenajat pentru a fi vizitat.

Cetatea Histria (comuna Istria) – cel mai vechi oraș de pe actualul teritoriu al României, a fost întemeiată la jumătatea sec. 7 î.Hr. de coloniștii greci din Milet, ca port la Marea Neagră și distrusă prin

⁵⁶ <http://mangalia.ro/index.php/2012/10/28/cetatea-callatis-locuri-ce-pot-fi-vizitate/>

⁵⁷ <https://hotelnewbelvedere.ro/mangalia/>

secolul al VII-lea d.Hr. de invaziile avaro-slave. În cadrul cetății se păstrează vestigii din poarta mare a incintei romane târzii (sec IV-VII d.Hr.), piața mare a orașului roman târziu (sec. VI d.Hr.), cartierul oficial al orașului roman târziu (sec. IV d.Hr.), termele romane (sec. I-IV d.Hr.), basilica creștină (sec. VI d.Hr.), basilica episcopală (sec. VI d.Hr.), cartierul rezidențial (sec. VI d.Hr.), zona sacră grecească (sev VII î.Hr. - sec I d.Hr.), incinta elenistică (sec. IV a.Hr. - sec I d.Hr.), termele romane (sec II-III d.Hr.). Cetatea este amenajată pentru vizitare, iar în apropiere a fost realizat un muzeu arheologic, prin intermediul căruia se realizează interpretarea bogatului patrimoniu.

Cetatea Tropaeum Traiani (comuna Adamclisi) a fost întemeiată de împăratul Traian pe locul vechii așezări geto-dacice. Făcea parte din sistemul limesului creat de Traian la Dunărea de Jos. Cetatea se află pe o prelungire joasă a dealului pe care a fost construit monumentul, de care se leagă printr-o limbă de pământ îngustă. Platoul este înconjurat pe toate celelalte laturi de pante mai mult sau mai puțin abrupte, care constituie o protecție naturală. Incinta închide o suprafață de cca. 10 ha.⁵⁸

Monumentul triumfal Tropaeum Traiani (comuna Adamclisi), ridicat în anul 109 d.Hr., în timpul împăratului Traian. Tropaeum Traiani este unul dintre cele mai importante monumente antice de pe teritoriul României. Primele săpături au fost întreprinse începând cu anul 1882 de către Grigore Tocilescu. Monumentul a fost reconstituit în varianta actuală în anul 1977. Este alcătuit dintr-un soclu cilindric, care are la bază mai multe rânduri de trepte circulare, iar la partea superioară un acoperiș conic, cu solzi pe rânduri concentrice de piatră, din mijlocul căruia se ridică suprastructura hexagonală. La partea superioară se află trofeul bifacial, înalt de 10,75 m, înfățișând o armură cu patru scuturi cilindrice. La baza trofeului se află două grupuri statuare care conțin fiecare reprezentarea trupurilor a trei captivi. Înălțimea monumentului, împreună cu trofeul, este aproximativ egală cu diametrul bazei și anume circa 40 m. De jur împrejur, cele 54 de metope (lespezi dreptunghiulare) din calcar de Deleni, înfățișează în basorelief scene de război. Din cele 54 metope inițiale, se mai păstrează 48. Deasupra metopelor se află o friză cu 26 de creneluri, din care s-au păstrat numai 23, sculptate și ele în basorelief, care alcătuiesc coronamentul nucleului circular.⁵⁹

În apropierea monumentului a fost realizat un muzeu arheologic.

Cetatea elenistică de la Albești (comuna Albești) – Cetatea a fost ridicată de greci în secolul IV î.e.n. și se încadrează în categoria fortificațiilor cu caracter permanent, cu rol în apărarea și exploatarea agricolă a zonei. Cetatea era situată pe limita vestică a teritoriului callatian, și pe linia unei artere de circulație ce asigură legătura dintre așezările din sud-estul Dobrogei cu cele din zona Dunării.⁶⁰ Nu există infrastructură de vizitare a cetății, cu excepția indicatoarelor rutiere.

Cetatea Carsium (orașul Hârșova) – castrul roman a fost întemeiat pe faleza înaltă a Dunării de împăratul Traian în anul 103 pe locul unei așezări dacice. În secolul al X-lea aceasta este reconstruită de bizantini și mai târziu de genovezi. Între secolul al XV-lea și prima parte a secolului al XIX-lea este stăpânită de turci. Prin pacea de la Adrianopol, turcii sunt obligați să dărâme fortificațiile de pe malul drept al Dunării, iar cetatea este distrusă. În prezent, se mai văd câteva ziduri impunătoare. „Turnul comandantului”, pe latura de nord a incintei mici, se păstrează pe înălțimea de peste 9 m. La Dunăre, un zid monumental, lung de cca 40 m, marchează zona în care a activat portul din antichitate până la distrugerea cetății.⁶¹ În prezent, CJC are în curs de implementare un proiect de restaurare, conservare, amenajare și valorificare cultural – turistică a Cetății Carsium.

⁵⁸ <http://primaria-adamclisi.ro/istoric.html>

⁵⁹ <http://primaria-adamclisi.ro/istoric.html>

⁶⁰ <http://www.minac.ro/cetatea-elenistica-de-la-albesti.html>

⁶¹ <http://www.harsova.ro/cetatea-carsium/>

Cetatea Capidava (comuna Topalu) - se ridică pe malul drept al Dunării, la jumătatea distanței dintre Hârșova și Cernavodă. Fortificația are forma unui patrulater (105m x 127m), cu ziduri groase de peste 2 m și înalte de 5-6 m, cu 7 turnuri de peste 10 m, o poartă lată de 2,50 m situată pe latura de SE care făcea legătura cu restul teritoriului și o ieșire strategică pe latura de SV a turnului dinspre Dunăre, unde era amenajat portul. Cetatea ocupa un loc important în sistemul defensiv roman făcând parte din seria de fortificații ridicate în timpul împăratului Traian, la începutul secolului al II-lea, în cadrul măsurilor de organizare a limes-ului dunărean. Din păcate, cetatea a fost grav afectată de lucrările de restaurare realizate în perioada 2014-2016. În prezent (noiembrie 2018), au fost reluate lucrările de restaurare, conservare și punere în valoare a cetății.⁶²

Cetatea Axiopolis (orașul Cernavodă) este situată pe un platou de pe versantul drept al Dunării din dreptul insulei Hinog, aflată la circa 3 km sud de capul podului de la Cernavodă. A fost fondată de regele trac Lisimah în secolul II î.e.n. Ulterior, a fost extinsă și fortificată de romani, aici fiind descoperite ruinele unei bazilici din secolul IV (din timpul lui Constantin cel Mare). În prezent, ruinele cetății nu pot fi vizitate deoarece, în incinta cetății, a fost înființat un depozit de muniții încă de dinaintea Primului Război Mondial.⁶³

Cetatea Sacidava (comuna Aliman) – așezare geto-dacică și castru roman (sec. II – III). Nu este valorificată din punct de vedere turistic – lipsește infrastructura de vizitare.

Cetatea bizantină Vicina (insula Păcuiul lui Soare, comuna Ostrov) – construită în secolul X, în timpul domniei împăratului bizantin Ioan Tzimiskes, fiind la vremea respectivă o construcție solidă. Din păcate, datorită inundațiilor repetate la care este supusă, în prezent doar circa 10-15% din ruinele cetății mai sunt vizibile. Soluții pentru reabilitarea și includerea cetății antice într-un circuit turistic există, însă acest lucru ar necesita un efort financiar uriaș. Nu există amenajări turistice, dar sunt localnici care efectuează traversări cu barca.⁶⁴

Cetatea Ulmetum (comuna Pantelimon, sat Pantelimonu de Jos) - cetate construită la sfârșitul secolului al IV-lea (în perioada împăratului Theodosius I (379-395), peste resturile unei așezări cu caracter mixt (civil și militar) din sec. II-IV p.Chr.⁶⁵ Nu sunt realizate amenajări turistice, dar Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța intenționează să realizeze un proiect de restaurare a unor porțiuni din zidul de apărare (mai ales în zona Porții de Nord-Vest), dar și a bazilicii paleocreștine din sectorul de Sud, a cărei cercetare a fost finalizată.⁶⁶ Oportunitatea restaurării cetății și a înființării unui muzeu local de arheologie a fost identificată și de autoritatea publică locală, care intenționează să sprijine MINAC în acest sens.⁶⁷

Fortificația de tip quadriburgium de la Ovidiu (orașul Ovidiu) - fortificație romană din sec. V-VI, edificată ca avanpost în defensiva nordică a Tomisului, precum și pentru a apăra sursa de apă de unde se aproviziona, printr-un apeduct subteran, și Tomisul antic. Autoritatea publică locală intenționează să introducă obiectivul în circuitul turistic, iar în acest sens are în curs de implementare un proiect în cadrul POR Axa 5, Prioritatea de investiții 5.2 de conservare, reconstituire parțială și punere în valoare.

Ansamblul rupestru de la Basarabi – Murfatlar (orașul Murfatlar) format din șase biserițe, câteva încăperi, galerii și morminte creștine, toate cioplite în masivul de cretă. Se crede că Ansamblul Rupestru de la Murfatlar adăpostește prima biserică și primele chilii ale unei mănăstiri, de pe teritoriul

⁶² <https://www.replicaonline.ro/palaz-incepe-restaurarea-cetatii-capidava-371633/>

⁶³ <https://ro.wikipedia.org/wiki/Axiopolis>

⁶⁴ <https://audiotravelguide.ro/cetatea-bizantina-vicina-insula-pacuiul-lui-soare/>

⁶⁵ <http://www.minac.ro/cetatea-ulmetum.html>

⁶⁶ <http://www.minac.ro/santiere-arheologice.html>

⁶⁷ <https://www.pantelimonct.ro/comuna/traditii-si-obiceiuri/>

României. Din suprafața de aproape 3 hectare, doar o treime a fost acoperită printr-o construcție de beton armat, cu acoperișul în trepte, ridicată în anii 70. Interiorul nu este deschis pentru vizitatori, dar autoritățile publice locale caută soluții pentru restaurarea, întreținerea și amenajarea acestuia în vederea introducerii în circuitul turistic.⁶⁸

Componenta arheologică este insuficient promovată și pusă în evidență, infrastructura turistică existentă fiind de calitate scăzută, iar obiectivele slab promovate din punct de vedere vizual. În general, situația juridică incertă a vestigiilor îngreunează sau face uneori imposibilă atragerea de fonduri pentru punerea acestora în valoare. Conform UAT Municipiul Constanța, ar fi necesară prioritizarea la nivel județean și național a recuperării patrimoniului arheologic, permițând astfel exploatarea sa turistică în raport cu dezvoltarea turismului cultural în Constanța.⁶⁹

Monumente istorice de arhitectură reprezentative

Zona peninsulară Constanța – prin aglomerarea de clădiri administrative, monumente de cult religios, muzee, situri arheologice, clădiri reprezentative, reprezintă în sine unul dintre cele mai importante obiective turistice din municipiul Constanța, dar și din județ. Cu o suprafață de 90 ha, constituie nucleul istoric al orașului și este declarată rezervație arheologică și de arhitectură de interes național.

În ultimii ani, zona peninsulară (inclusiv Piața Ovidiu și faleza Cazinoului) a fost supusă unui proces de reabilitare, urmărindu-se punerea în valoare a numeroaselor obiective turistice existente aici. De asemenea, pentru a crește atractivitatea turistică a acestei zone, dar și pentru protejarea acesteia, începând din anul 2018, accesul autoturismelor a fost restricționat.⁷⁰ În această zonă se găsesc câteva obiective simbol ale orașului, care vor fi tratate separat în continuare:

- **Cazinoul** (mun. Constanța) - clădire simbol a municipiului Constanța, a fost construit în stilul „art nouveau” în perioada 1909-1910 după planurile arhitectului Daniel Renard. În perioada 1985-1987, clădirea a fost renovată, iar mobila a fost complet schimbată. În prezent, clădirea este în paragină și nu poate fi vizitată. Primăria Municipiului Constanța (proprietarul clădirii), împreună cu Compania Națională de Investiții, va demara în perioada următoare un proiect de reabilitare a monumentului.
- **Comandamentul Flotei** (mun. Constanța) – clădirea a fost construită ca hotel între anii 1879-1881 (Hotel Terminus). În anul 1978, clădirea devine sediul Marinei Militare, iar din 2009 este sediul Comandamentului Flotei. În ultimii ani, festivitățile prilejuate de *Ziua Marinei Române* (15 august), se desfășoară pe faleza din fața clădirii.⁷¹
- **Hotel Palace** (mun. Constanța) – inaugurat în anul 1914, având drept proprietar pe baronul Edgar de Marçay, unul dintre acționarii cazinoului din Monte Carlo.
- **Clădirea Tribunalului** (mun. Constanța) - construită între anii 1904-1906, după planurile aceluiși arhitect ca și Cazinoul, clădirea a fost destinată familiei regale ca reședință de vară. După al Doilea Război Mondial a intrat în posesia Ministerului Justiției, devenind pe rând sediul Curții de Apel, apoi sediul Tribunalului.⁷²

⁶⁸ <http://www.murfatlarorasul.ro/atracție/ansamblu-rupestru-murfatlar>

⁶⁹ chestionar aplicat autorităților publice locale

⁷⁰ <http://www.primaria-constanta.ro/docs/default-source/documente-pwpmc/de-interes-public---legea-52-2003/transparen%C8%9B%C4%83-decizional%C4%83/regulament-de-acces-%C3%AEn-zona-peninsular%C4%83-a-municipiului-constan%C8%9Ba.pdf?sfvrsn=2>

⁷¹ <http://www.merglamare.ro/ghid-arhitectura>

⁷² <http://www.merglamare.ro/ghid-arhitectura>

- **Palatul Arhiepiscopiei Tomisului** (mun. Constanța) - construit între anii 1928-1932, în stil neobizantin, după planurile arhitectului Ion D. Enescu.⁷³
- **Casa cu Lei** (mun. Constanța) – construită în perioada 1895-1898, după planurile arhitectului Ion Berindei. Numele clădirii provine de la existența celor patru lei sculptați, care tronează pe coloanele imobilului. Din păcate, în prezent este într-un stadiu avansat de degradare;
- **o serie de alte case valorose: Bârzănescu, Cănanău, Zottu, Șomănescu etc.;**
- **o serie de obiective de cult religios și o serie de clădiri ce găzduiesc muzee** (vor fi tratate mai jos).

Unele dintre aceste obiective sunt valorificate și în scopuri turistice, însă marea majoritate fie nu sunt integrate în circuite turistice sau semnalizate, fie necesită lucrări de restaurare pentru a fi redat uzului turistic și public (indiferent de funcțiune). Sunt deja semne că refacerea infrastructurii din zona peninsulară ar putea conduce la reabilitarea clădirilor și la dezvoltarea afacerilor (restaurante, baruri etc.). În prezent, se află în stadiul de elaborare actualizarea Planului Urbanistic Zonal pentru zona peninsulară, care include măsuri de protecție și punere în valoare a arhitecturii valoroase de aici.

Vila Regală din Mamaia (stațiunea Mamaia, mun. Constanța) - a fost construită în perioada 1923-1926, după planurile arhitectului Mario Stoppa, pentru Regina Maria a României. După 1989, aici a funcționat un restaurant/club. În prezent, clădirea a fost privatizată, aflându-se într-un stadiu avansat de degradare.

Conacul Kogălniceanu (orașul Murfatlar) este construit în stil eclectic, prezentând detalii specifice modei occidentale din secolul al XIX-lea, dar și elemente de influență maură vizibile în cazul frontonul crenelat sau în cazul turnului-belvedere. Este înconjurat de un parc în care se mai află postamentul troiței ridicată în 1943, în memoria eroilor căzuți pe front. În prezent, aici funcționează o grădiniță.⁷⁴

Clădirea Primăriei (mun. Medgidia), a cărei construcție a început în anul 1893.

Casa Murad G. Ali (mun. Medgidia), construită în anul 1906.

În zona rurală, elemente valoroase de arhitectură sunt destul de puține și doar izolat incluse în anumite ansamble (ex. casele cu specific german din Albești; casele bulgărești din Lipnița; casele dobrogene, zidurile de piatră din Dumbrăveni).⁷⁵

Edificii religioase

Catedrala ortodoxă „Sf. Apostoli Petru și Pavel” (mun. Constanța) este situată mai jos de Piața Ovidiu, în fața clădirii Arhiepiscopiei Tomisului. Clădirea a fost construită între anii 1883 – 1885, după planurile arhitectului Carol Benesch, planurile de interior fiind realizate de arhitectul Ion Mincu. Construcția, din cărămidă presată, impune prin monumentalitatea fațadei și prin turnul înalt de 35 m. Sculptura este bine reprezentată la catapeteasmă și strane, ca și la candelabre, policandre și sfeșnice (aliaj metalic din bronz cu alamă) proiectate tot de I. Mincu și lucrate la Paris. Pictura a fost lucrată în frescă în perioada 1959-1961, fiind opera pictorilor Gheorghe Popescu și Niculina Dona. În catedrală sunt depuse moaștele Sf. Pantelimon (27 iulie), Sfinților Axentiu (14 februarie) și Simeon Stâlplnicul (1 septembrie) și moaștele Sfinților Epictet și Astion, descoperite la Halmyris.

Biserica Romano-Catolică “Sf. Anton de Padova” (mun. Constanța) a fost construită în perioada 1937-1938 după planurile arhitectului Romano de Simon. Are structura unei bazilici din nordul Italiei.

⁷³ <https://audiotravelguide.ro/palatul-arhiepiscopiei-constanta/>

⁷⁴ <https://audiotravelguide.ro/conacul-mihail-kogalniceanu-murfatlar/>

⁷⁵ Pe baza răspunsurilor primite de la primării

Contrafortul și motivele geometrice amintesc de stilul romanic din secolul al XIII-lea.

Moscheea Mare (Carol I) (mun. Constanța) este principalul edificiu al cultului musulman din Constanța. A fost construită de statul român în anul 1910, reprezentând un cadou făcut de regele Carol I către comunitatea musulmană din Dobrogea. Proiectul moscheii aparține marelui inventator român ing. Gogu Constantinescu, iar execuția arhitectului Victor Ștefănescu. Edificiul este o îmbinare armonioasă între stilul egiptean-bizantin, cu unele motive arhitecturale românești, concepție arhitecturală pe care nu o mai găsim la alte moschei din Dobrogea. În interior se poate admira imensul covor adus în 1965 din insula Ada Kaleh, donație a sultanului Abdul Hamid (1876 - 1909), lucrare a celebrului Centru de artizanat Hereke, din Turcia.⁷⁶ Turiștii au posibilitatea de a urca în minaretul înalt de 47 m, de unde pot admira o superbă panoramă asupra zonei vechi a orașului.

Geamia Hunchiar (mun. Constanța) ctitorită de sultanul Abdulaziz (1830 - 1876) și dată în folosință în anul 1869, este poziționată în zona centrală a orașului vechi. Construcția este făcută din piatră cioplită de meșterii pietrari turci, iar zidurile au o grosime de 85 cm.⁷⁷

Biserica „Sf. Nicolae”, fostă bulgară (mun. Constanța) construită în anul 1890, păstrează caracteristicile stilului arhitectonic românesc, având pictura executată de Ioanid Bătrânul. După 1940, biserica bulgară cu hramul Sf. Nicolae a fost preluată de Episcopia Tomisului și dată cultului ortodox român.⁷⁸

Biserica Greacă Metamorphosis (mun. Constanța) este construită prin contribuția comunității grecești din oraș, care a primit aprobarea sultanului Abdul-Azis. Construcția s-a terminat în 1867 (deși pe fațadă este indicat anul 1868), după planul arhitectului grec Teoharidi. În 1947 se adaugă pe latura dreapta un turn clopotniță a cărui semicupolă se sprijină pe coloane scurte.⁷⁹

Biserica armenească (mun. Constanța) este construită în 1880, în stilul arhitectonic tradițional armenesc, de Nazaret Torosian.⁸⁰

Biserica Veche Sf. Gheorghe (Mangalia), monument istoric și de arhitectură religioasă, datează din anul 1685, suferind modificări între 1914-1929.

Biserica Sf. Mina (Mangalia) este o biserică de lemn, de tip maramureșean. Locul bisericii a fost sfințit pe 4 martie 2006, construcția fundației a demarat în lunile imediat următoare, iar biserica propriu-zisă de lemn a fost montată, în întregime, în luna mai 2007.

Geamia Esmahan Sultan (Mangalia) – cel mai vechi lăcaș de cult musulman din România. Este situată în centrul Mangaliei, vis-a-vis de Sanatoriul Balnear, foarte aproape de faleza orașului și portul turistic. A fost ctitorită de Esmahan, fiica Sultanului Selim al-II-lea (1566-1574) și a fost dată în folosință în anul 1575. Construcția este făcută din piatră, cu grosimea de 85 cm, luată din zidurile cetății Callatis. Moscheea are o capacitate de 200 de persoane și este funcțională fiind utilizată pentru rugăciunile comunității musulmane locale și poate fi vizitată de către turiști.⁸¹ În curtea lăcașului de cult se găsește o fântână și morminte mahomedane vechi de peste 300 de ani.

Mănăstirea Sf. Maria (Techirghiol) a fost construită din lemn de gorun în jurul anului 1750, în satul Maiorești (jud. Mureș) și a fost împodobită cu o pictură naivă, în tempera pe lemn de meșterii zugravi ai satului. În anul 1934, biserica este strămutată de regele Carol al II-lea la castelul Pelisor-Sinaia.

⁷⁶ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=243&-Moscheea-Carol-I-CONSTANTA>

⁷⁷ https://ro.wikipedia.org/wiki/Geamia_Hunchiar

⁷⁸ https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_Sf._Nicolae_din_Constan%C8%9Ba

⁷⁹ https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_%E2%80%9ESchimbarea_la_fa%C8%9B%C4%83%E2%80%9D_din_Constan%C8%9Ba

⁸⁰ https://ro.wikipedia.org/wiki/Biserica_armeneasc%C4%83_din_Constan%C8%9Ba

⁸¹ <https://www.vacanta.ro/lucruri-de-v%C4%83zut/moscheea-esmahan-sultan-mangalia/94>

În 1951, micuța biserică din lemn va fi strămutată de la Pelișor la căminul preoțesc. Sculptorul Patriarhiei îi va modifica silueta, adăugându-i un pridvor și două turle.

Mănăstirea „Sfânta Elena de la Mare“ (Costinești) – a luat ființă pe un teren donat de Elena, mama regelui Mihai, în anul 1921. Actuala biserică a fost sfințită în anul 1998. Prin așezarea ei la țărm de mare, la 3 km de satul Schitu, mănăstirea este unicat în peisajul monastic dobrogean. Aceasta oferă cazare și masă pelerinilor pe timpul verii și un centru de recuperare medicală, realizat cu fonduri europene.⁸²

Mănăstirea Dervent (sat Canlia, comuna Lipnița) a luat ființă în anul 1923, iar în anul 1936 a fost pusă piatra de temelie a actualei biserici, ridicată după proiectul arhitectului N. Săndulescu și sfințită pe 13 septembrie 1942. Închisă în anii '60, redeschisă în 1970 ca biserică de mir a satului Galita, a fost resfințită ca mănăstire în anul 1990.⁸³

Mănăstirea Peștera Sf. Apostol Andrei (comuna Ion Corvin) adăpostește peștera în care se pare că a sălășluit Apostolul Andrei. Locul a fost sfințit la 30 iulie 1944 de episcopul Chesarie Păunescu, iar în vara anului 1990, doi viețuitori de la Mănăstirea Sihăstria, au sosit cu gândul de a reface vechea vatră monahală.

Mănăstirea Colilia (comuna Cogealac) – aceasta a fost inițial o biserică romano-catolică ridicată de localnicii de origine germană stabiliți aici. După al Doilea Război Mondial, locașul de cult a revenit Bisericii Ortodoxe Române. Mănăstirea cu hramul Intrarea Maicii Domnului în Biserică a luat ființă în anul 2006.

Mănăstirea Dumbrăveni (comuna Dumbrăveni) - în apropierea localității s-a descoperit în ultimii ani un complex rupestru, format din mai multe morminte creștine și o bisericuță. Pentru a pune în valoare importanța religioasă și culturală a acestuia, în anul 2004 a fost înființată, în imediata sa apropiere, o mănăstire de călugări, cu hramul Acoperământul Maicii Domnului.⁸⁴

Mănăstirea Peștera Sfântului Ioan Casian (comuna Târgușor) a fost înființată în anul 2001, în apropierea peșterii în care au sihăstrit, în sec. IV, Sf. Ioan Casian și Sf. Gherman.⁸⁵

Schitul Deleni (comuna Deleni) este construit pe unul dintre frumoasele dealuri de lângă localitate, la o distanță de 700 de metri de drumul național DN3 (drumul spre Peștera Sfântului Andrei și Mănăstirea Dervent).⁸⁶

Mănăstirea Înălțarea Domnului Mircea Vodă (comuna Mircea Vodă) – construită după anul 2001, în apropierea Cimitirului Eroilor. Cimitirul a fost creat în perioada 1 mai-1 octombrie 1932, aici fiind înhumați 5160 de eroi din Primul Război Mondial (români - 99 cunoscuți și 1218 necunoscuți, ruși - 78 cunoscuți și 988 necunoscuți, germani - 76 cunoscuți și 428 necunoscuți, bulgari - 134 cunoscuți și 1894 necunoscuți, sârbi - 1 cunoscut și 244 necunoscuți).⁸⁷

Mănăstirea Poarta Albă (comuna Poarta Albă) a fost ridicată pe terenul donat de Primăria Poarta Albă (3 ha) și de o familie de credincioși (2 ha). În apropiere s-a ridicat și un monument închinat memoriei deținuților politici care și-au dat viața în anii '50 la Canalul Dunăre-Marea Neagră.⁸⁸

⁸² <https://www.experttravel.ro/individual/Costinesti-807191-7697/Complex+Balnear+Sf.+Elena+de+la+Mare-247743>

⁸³ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/manastirea-dervent-117463.html>

⁸⁴ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/manastirea-dumbraveni-117464.html>

⁸⁵ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/manastirea-pesterea-santului-ioan-casian-117470.html>

⁸⁶ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/schitul-deleni-117472.html>

⁸⁷ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/manastirea-inaltarea-domnului-mircea-voda-117466.html>

⁸⁸ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/manastirea-sfintilor-romani-poarta-alba-117471.html>

Mănăstirea Histria (comuna Istria) a fost construită în vecinătatea cetății Histria, centru creștin foarte dezvoltat, cu scaun episcopal, centru monahal și șapte basilici paleocreștine. Mănăstirea a luat ființă în anul 2004, piatra de temelie a bisericii mari fiind pusă trei ani mai târziu.⁸⁹

Mănăstirea Adamclisi (comuna Adamclisi) a fost înființată în anul 2005, la circa 1 km de cetatea Tropaeum Traiani, loc în care au fost descoperite moaștele a cinci sfinți, trăitori în sec. al IV-lea.⁹⁰

Mănăstirea Basarabi (oraș Murfatlar) - înființată în anul 2004, cu hramul Sf. Teotim, episcopul Tomisului. Mănăstirea a fost construită în apropierea Ansamblului rupestru de la Basarabi, descoperit într-un deal de cretă în anul 1957, un ansamblu monahal antic format din șase bisericuțe rupestre unice în țară.⁹¹

Mănăstirea Capidava (comuna Capidava) a luat ființă în anul 2009. În situl arheologic din apropiere au fost descoperite oseminte ale unor sfinți martiri.

Mănăstirea Crucea (comuna Crucea) a luat ființă în anul 2005, fiind ridicată din lemn, în stil maramureșean. Mănăstirea se află la 4 km de șoseaua Constanța – Hârșova și este amplasată în vecinătatea unui izvor tămăduitor.

Geamia Abdul Mecid (mun. Medgidia) - construită în stil neoclasic otoman, are specificul arhitecturii islamice. Interiorul păstrează absolut toate detaliile originale încă din perioada construcției: coloanele, plafonul, balcoanele și balustradele sunt realizate din lemn. A fost ridicată în perioada 1859 – 1865, în cinstea sultanului Abdul Mecid. Tot în cinstea lui, orașul și-a luat numele de Mecidiye. În interior se află o colecție muzeală. În prezent, geamia este cea mai veche clădire din oraș și una din cele două lăcașe de cult islamic din Medgidia.

Geamia Sultanului Mahmut (orașul Hârșova) construită în jurul anului 1812, în timpul sultanului Mahmut al II-lea.

Geamia Memet Efendi (orașul Cernavodă) a fost construită în anul 1756, în timpul domniei sultanului Osman III (1699 - 1757).

Biserica Sf. Constantin și Elena (oraș Hârșova) - sfințită în anul 1908, profanată de turci în Primul Război Mondial și resfințită în anul 1919. Are 7 turle, 2 principale, una centrală înconjurată de 4 mai mici. Biserica actuală se află așezată în partea de Apus a orașului, pe un masiv de piatră calcaros ce s-a aflat în interiorul fostei cetăți romane Carsium.⁹²

Biserica „Înălțarea Domnului” (sat Satul Nou, comuna Oltina) – biserică din paiantă (nuiele, pământ și paie), construită în anul 1863, pe când Dobrogea era înglobată în Imperiul Otoman.

Biserica „Sf. Mare Mucenic Dimitrie” (sat Izvoarele, comuna Lipnița) – biserică din paiantă, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Biserica „Sfânta Treime - Sfântul Nicolae” (comuna Istria) – construită de locuitorii bulgari ai satului Istria, după anul 1857. Fiind construită în perioada otomană, lăcașul de cult a putut fi construit doar respectând anumite reguli impuse de turci și anume: biserica nu trebuia să fie mai înaltă decât geamia din sat, nu avea voie să aibă turle sau să fie pictată, nici forma exterioară nu trebuia să indice că acolo există un lăcaș de cult. În incinta bisericii există și un micuț muzeu de artă bisericească.⁹³

⁸⁹ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/manastirea-histria-117465.html>

⁹⁰ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/manastirea-adamclisi-117456.html>

⁹¹ <https://www.crestinortodox.ro/manastiri/manastirea-basarabi-117459.html>

⁹² <https://audiotravelguide.ro/biserica-sf-constantin-si-elena-harsova/>

⁹³ <https://www.i-tour.ro/biserica-ingropata-comuna-istria-dobrogea/>

Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena” (orașul Cernavodă) a fost realizată între anii 1882-1895 în stil bizantin, în forma de cruce, cu o cupolă mare la mijloc, din piatră, cărămidă și acoperită cu tablă.

Biserica „Nașterea Maicii Domnului” (orașul Murfatlar) a fost construită în perioada 1903-1906, cu turlle înalte, după planul arhitectului D. Bănescu.

Muzee și case memoriale

Muzeul de Istorie Națională și Arheologie (Constanța) este localizat în Piața Ovidiu, în clădirea fostei Primării, clădire proiectată de arhitectul Vasile Ștefănescu. Muzeul deține mai multe colecții, grupate în 24 de săli: Tezaur, Expoziția de numismatică, Expoziția de icoane, Expoziția de podoabe din argint, Expoziția de pipe (sec. XVIII-XIX). Această instituție administrează și Edificiul Roman cu Mozaic, Complexul Muzeal Histria, Complexul Muzeal Tropaeum Traiani Adamclisi, Muzeul Carsium Hârșova, Muzeul Axiopolis Cernavodă. Conform datelor primite de la reprezentanții muzeului, în perioada 2016-2018, numărul anual de vizitatori a oscilat între 22.000 și 30.000, având un profil variat: atât localnici, cât și turiști, familii, turiști de croazieră, elevi (cei mai mulți). În prezent, Consiliul Județean Constanța derulează un proiect de reabilitare a muzeului (POR 5.2.).

Muzeul de Artă Populară (Constanța) este găzduit într-o clădire ridicată în anul 1893, având un plan arhitectural cu influențe brâncovenești. Expoziția de bază a muzeului prezintă publicului eșantioane reprezentative ale creației artistice populare din toate zonele etnografice ale țării: costume populare, textile pentru decorul interioarelor, obiecte din lemn, metal și ceramică, elemente de arhitectură populară și mobilier, icoane pe sticlă și lemn, obiecte de cult datând din secolele XVIII și XIX. Civilizația tradițională dobrogeană este reprezentată prin țesături decorative de interior, obiecte de inventar gospodăresc, piese de port și podoabe aparținând românilor, aromânilor, turco-tătarilor și lipovenilor. Muzeul se află în subordinea Primăriei Municipiului Constanța, fiind vizitat de peste 30.000 de persoane anual, în mare vizitatori care beneficiază de gratuitate. Pentru viitor se are în vedere restaurarea clădirii, reorganizarea tematică a expoziției permanente, achiziția de mobilier de expoziție și generarea de spații speciale pentru activitățile elevilor.⁹⁴

Muzeul de Artă (Constanța), înființat în 1961, are astăzi un patrimoniu de peste 7.400 de opere de artă românească modernă și contemporană - pictură, sculptură, grafică și artă decorativă (ceramică, porțelan, tapiserie, mobilier). Instituția este în subordinea Consiliului Județean Constanța și primește circa 10.000 de vizitatori. O politică de dezvoltare de audiențe și creșterea portofoliului de produse culturale fac parte din planurile de viitor ale instituției.⁹⁵

Muzeul de Sculptură "Ion Jalea" (Constanța) a fost înființat în anul 1968, cu lucrările donate de artist și cuprinde sculpturi (circa 200 lucrări), desene și schițe, reliefuri, statui, busturi.

Muzeul Marinei Române (Constanța), înființat în anul 1969, prezintă istoria marinei militare și comerciale românești, de la simpla luntre cioplită în trunchi de copac, până la navele moderne de astăzi. Muzeul are numeroase colecții importante de arme, medalistică, uniforme, navomodele, ancore, lucrări de artă, fotografii, numismatică. Instituția este în subordinea Ministerului Apărării Naționale. Îmbunătățirea comunicării cu publicul țintă și dezvoltarea de noi produse culturale fac parte din nevoile identificate în vederea dezvoltării.⁹⁶

Muzeul Portului Constanța se află situat pe un fost dig de intrare în port, proiectat la începutul

⁹⁴ AGORAPOLIS, *Strategia de dezvoltare și promovare a turismului în municipiul Constanța*, 2018

⁹⁵ idem

⁹⁶ idem

secolului XX de Anghel Saligny. Se află în subordinea Administrației Portului Constanța și este frecventat de circa 30.000 de vizitatori anual.⁹⁷

Muzeul Militar Național Regele Ferdinand I, Filiala Constanța – prezintă colecții de arme albe și de foc, din diferite perioade istorice, armament de artilerie și aparate optice, harnașament și uniforme originale, elemente de camuflaj militar și tehnică de transmisiuni, precum și documente sau obiecte personale ale militarilor dobrogeni. Muzeul se află în subordinea Ministerului Apărării Naționale. Pentru viitorul apropiat, se are în vedere finalizarea parcului tematic și realizarea unei infrastructuri coerente, în raport cu nevoile unui muzeu.

Complexul Muzeal de Științe ale Naturii (Constanța) format din: Acvariu, Delfinariu, Planetariu, Microrezervația și Expoziția de Păsări Exotice și de Decor, Centru de echitație.⁹⁸

- **Delfinariul** – și-a început activitatea în 1972, constituind prima formă muzeistică de acest gen din țară. După unele lucrări de modernizare și extindere în 2016, Delfinariul și-a mărit capacitatea de la 600 la 1300 locuri, fapt ce a contribuit la o creștere importantă a numărului de vizitatori. În aceste condiții, Delfinariul a devenit o atracție reprezentativă în cadrul destinației, fiind un obiectiv pe lista turiștilor sosiți pe litoral, dar din ce în ce mai mult și un factor atractor, în special pentru grupurile de copii aflate în excursii cu școala. În viitor, urmează să se realizeze o nouă extindere a Delfinariului, pentru a corespunde normelor naționale și legislației europene, din punct de vedere al spațiului necesar pentru mamiferele marine aflate în captivitate. De asemenea, se are în vedere realizarea unui nou acvariu (mai mare decât cel actual) și a unui planetariu nou de vară.⁹⁹
- **Acvariul**, înființat în 1958, este găzduit de o clădire construită la începutul secolului XX ca anexă a Cazinoului. De-a lungul timpului, Acvariul din Constanța a adunat peste 100 de specii de pești și viețuitoare marine care aparțin unor zone geografice diverse.
- **Planetariul** este primul obiectiv de acest gen din țară (1969). Aici sunt realizate proiecții cu un aparat de tip ZKP-2 (1988) pe o cupolă cu diametrul de 8 m, putând fi observate stele (aproximativ 5000), planete, luna, constelații (constelații zodiacale), comete, meteori, sateliții galileeni ai lui Jupiter, sateliți artificiali, Sistemul Solar etc.
- **Microrezervația și Expoziția de Păsări Exotice și de Decor** este o grădină zoologică în miniatură ce se întinde pe o suprafață de 12 ha. Patrimoniul acestui obiectiv deține avifauna acvatică (pelicani, lebede, rațe și găște sălbatice), avifauna terestră (păuni, fazani) și mamifere (mufloni, cerbi lopătari, căpriori, care se regăsesc în Rezervația Biosferei Delta Dunării și în Rezervația Negureni).
- **Centrul de echitație** - manejul are o suprafață de 3.000 de metri pătrați și este deschis pe tot parcursul anului. Echitația de la Complexul Muzeal de Științe ale Naturii se face într-o incintă închisă pe timpul iernii și în aer liber, în sezonul cald.

Complexul Muzeal de Științe ale Naturii este cel mai vizitat obiectiv turistic din județul Constanța, cu peste 500.000 de vizitatori anual (circa 350.000 vizitatori la Delfinariu și circa 150.000 vizitatori la Acvariu), dintre care în mare parte sunt turiști.¹⁰⁰

Muzeul de Arheologie „Callatis” (Mangalia) expune descoperiri arheologice din Mangalia și împrejurimi (datând din preistorie și din perioada greco-romană): vase, amfore, recipiente de sticlă,

⁹⁷ idem

⁹⁸ <http://www.delfinariu.ro>

⁹⁹ discuții cu directorul Complexului Muzeal de Științele Naturii (februarie 2019)

¹⁰⁰ AGORAPOLIS, *Strategia de dezvoltare și promovare a turismului în municipiul Constanța*, 2018

tuburi de apeducte și canalizări, mozaicul unei încăperi de epocă elenistică, colecție numismatică, inventarul Mormântului cu papirus, statuete de Tanagra, basoreliefuluri.¹⁰¹ O importanță aparte are vestitul Mormânt cu papirus (secolul IV î.Chr.). Muzeul se află în coordonarea Direcției de Cultură și Sport Mangalia, direcție din cadrul primăriei.

Muzeul Marinei (Mangalia) - este situat la ieșirea din Mangalia spre 2 Mai, pe partea dreapta. Muzeul a fost înființat în anul 2004, ca filială a Muzeului Marinei Constanța, fiind adăpostit în clădirea fostei Infirmerii a garnizoanei Mangalia și include un spațiu expozițional interior, o bibliotecă tematică și o expoziție în aer liber. În interiorul clădirii sunt expuse obiecte de armament, inclusiv torpile, și tehnică navală care au aparținut Garnizoanei Mangalia. În spațiul exterior sunt expuse piese de artilerie navală și antiaeriană care au aparținut artileriei de coastă.¹⁰²

Complexul Muzeal Tropaeum Traiani este format din trei obiective: Monumentul triumfal Tropaeum Traiani, cetatea omonimă și muzeul de sit. Concepută ca un lapidarium, clădirea muzeului (inaugurată în 1977) cuprinde și numeroase vestigii arheologice descoperite în cetate și împrejurimi. Pe o parte a muzeului sunt expuse metopele, friza inferioară și cea superioară, pilaștrii, crenelurile și blocurile de parapet ale stilului attic festonat. În centrul sălii este expusă statuia colosală a trofeului, inscripția și friza cu arme. Celelalte exponate sunt constituite de colecțiile ceramice (vase aparținând culturii Hamangia, ceramică getică, amfore grecești, romane și bizantine), opaițe, unelte, podoabe, fragmente de apeducte, sculptură, documente epigrafice.¹⁰³ Complexul muzeal este secție a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța și, conform informațiilor primite, este vizitat de circa 20.000 de persoane. Dacă în trecut a fost implementat un proiect de reabilitarea monumentului, pentru viitor se intenționează demararea unui proiect de reabilitare a cetății.

Complexul Muzeal Histria (comuna Istria) este format din Muzeul Cetății Histria și ruinele orașului greco-roman (secolul VII î.Hr. - secolul VII d.Hr.). În muzeu sunt expuse piese de arheologie greacă, romană și bizantină, provenind din cercetările de la Histria și din împrejurimi: amfore, inscripții, vase ceramice, sticlă, opaițe, podoabe, basoreliefuluri elenistice, inscripții. În cetate se pot vedea zidul de incintă din perioada romano-bizantină, cu turnuri și porți, străzile și piețele antice, fundații de basilici, case și magazine, băile romane, temple antice etc.¹⁰⁴ Complexul muzeal este secție a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța și este unul dintre cele mai importante obiective turistice din județul Constanța, cu peste 30.000 de vizitatori anual (fără a lua în calcul biletele gratuite).

Muzeul Axiopolis (orașul Cernavodă), secție a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța, a fost inaugurat în anul 2006. În prezent, este găzduit într-o clădire veche, îngrijit restaurată, și prezintă, în cele circa 6 săli, o frumoasă colecție de arheologie preistorică și romană, precum și piese de artă decorativă din secolul al XIX-lea: servicii de masă și de birou, paftale și podoabe. Nu sunt uitate evocarea unor monumente și personalități care au marcat imaginea orașului: macheta celebrului pod construit de Anghel Saligny, obiecte care au aparținut familiei compozitorului Dumitru Chiriac și altele.¹⁰⁵ În plus, prin intermediul proiectului de cooperare trans-frontalieră România-Bulgaria „Restaurarea moștenirii culturale unice comune și promovarea produsului turistic comun, Hamangia – prima civilizație a vechii Europe”, urmează să fie restaurată o clădire situată în imediata apropiere, în vederea deschiderii unei noi secție muzeale.

¹⁰¹ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=231>

¹⁰² <https://www.vacanta.ro/lucruri-de-v%C4%83zut/muzeul-marinei-mangalia/287>

¹⁰³ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=246>

¹⁰⁴ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=225&-Complexul-Muzeal-Histria-ISTRIA-Constanta>

¹⁰⁵ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=1660&-Muzeul-Axiopolis-CERNAVODA-Constanta>

Muzeul Carsium (orașul Hârșova) – primul muzeu a fost deschis în anul 1904, în prezența Regelui Carol I. După ce a fost distrus în Primul Război Mondial, redeschis în perioada interbelică și desființat în primii ani ai perioadei comuniste, muzeul, în forma actuală, a fost inaugurat în anul 2006. Muzeul prezintă dezvoltarea civilizației materiale și spirituale din spațiul dunărean, din neolitic până la începutul epocii moderne. Sunt expuse piese cu valoare deosebită, unele prezentate în expoziții internaționale sau naționale, tipice culturilor neolitice (Hamangia, Gumelnița), culturii epocii metalelor, dezvoltării civilizației romane, romano-bizantine și medievale la Dunărea de Jos.¹⁰⁶ Muzeul este secție a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța și este vizitat anual de circa 1.000 de persoane.

În prezent, în cadrul proiectului de cooperare trans-frontalieră România-Bulgaria „O uniune transfrontalieră în umbra istoriei” se va realiza *Restaurarea, conservarea și punerea în valoare a Ansamblului „Vasile Cotovu” – Centrul Multicultural*, clădirea care a adăpostit prima bibliotecă și primul muzeu regional al Dobrogei, iar colecția Muzeului Carsium va fi adusă aici.

Muzeul de artă Lucian Grigorescu (municipiul Medgidia) a fost înființat în 1964 și are ca tematică pictură românească cu subiecte inspirate de peisajul dobrogean (N. Tonitza, Gh. Petrașcu etc.) lucrări realizate de artiști dobrogeni (L. Grigorescu, I. Ciucurencu, Ion Pacea, Ion Nicodim, Ion Bițan etc.), precum și lucrări de sculptură semnate Ion Jalea, B. Caragea etc., precum și peste 100 de lucrări de ceramică realizate în taberele de artă "Hamangia".¹⁰⁷ Începând cu anul 2009 este închis, dar Primăria Medgidia intenționează să îl readucă la viață.¹⁰⁸

Muzeul de artă Dinu și Sevasta Vintilă (comuna Topalu) este organizat în anul 1960 în fosta locuință a dr. Dinu Gheorghe Vintilă. Prezintă 228 de lucrări de pictură: ale lui Ioan Andreescu, Octav Băncilă, Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian, Gheorghe Petrașcu, Nicolae Tonitza, Alexandru Ciucurencu; sculptură: lucrări de Dimitrie Paciurea, Cornel Medrea, G. Tudor; grafică: lucrări de Theodor Aman, Nicolae Tonitza, Corneliu Baba, Nicolae Dărăscu.¹⁰⁹ Muzeul este secție a Muzeului de Artă Constanța.

Muzeul Viei și Vinului (orașul Murfatlar). Deși încă este promovat pe site-ul web al Primăriei¹¹⁰, muzeul este în prezent închis. Stațiunea de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație intenționează să reabiliteze o clădire din patrimoniul societății și să deschidă un nou spațiu muzeal în apropiere.¹¹¹

Colecția de Artă Limanu (comuna Limanu) a luat ființă cu lucrări realizate de membrii Uniunii Artiștilor Plastici din București, cu ocazia documentării făcute, în vara anului 1960, pe teritoriul Dobrogei. Colecția cuprinde pictură, sculptură, grafică românească contemporană.

Casa tătarească "Zulfie Totay" (comuna Cobadin) - prezintă o colecție de broderii, țesături și obiecte de artă orientală. Colecție privată, se vizitează la cerere.¹¹² Poziția sa, pe drumul care face legătura cu Adamclisi și Mănăstirea Derwent, favorizează introducerea în circuitul turistic.

Punct muzeal al Uniunii Democrate a Tătarilor Turco-Musulmani din România (municipiul Constanța) - expoziția este amenajată într-o încăpere a sediului UDTTMR (Str. B. P. Hașdeu nr. 53) și prezintă istoria și tradiția tătarilor. Se poate vizita la cerere.¹¹³

¹⁰⁶ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=1635&-Muzeul-Carsium-HARSOVA-Constanta>

¹⁰⁷ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=229&-Muzeul-de-Arta-Lucian-Grigorescu-MEDGIDIA-Constanta>

¹⁰⁸ <https://www.ziuaconstanta.ro/stiri/administratie/muzeul-de-arta-lucian-grigorescu-revine-in-patrimoniul-medgidiei-621804.html>

¹⁰⁹ <https://muzeuldeartaconstanta.ro/muzeul-topalu.html>

¹¹⁰ <http://www.murfatlarorasul.ro/atracție/muzeul-viei-i-al-vinului>

¹¹¹ informații primite de la SCDVV Murfatlar

¹¹² <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=1828&-Casa-tatareasca-%E2%80%9DZulfie-Totay%E2%80%9D-din-cadrul-Fundatiei-Insanlik-Omenia-COBADIN-Constanta>

Muzeul etnografic al aromânilor "Gheorghe Celea" (comuna Mihail Kogălniceanu) – a fost fondat în 2006 și adăpostește obiecte de uz casnic, produse tradiționale din lână, dar și o secție culinară, toate specifice vieții aromânilor. În secția textilă, vizitatorii pot vedea întregul proces de prelucrare a lânii, de la tunsul oii, până la realizarea cuverturilor cu motive tradiționale aromâne. În camera de artă gastronomică aromână sunt expuse diferite feluri de mâncare, de la renumita plăcintă cu praz până la diverse feluri preparate din carne de miel. Se poate vizita la cerere.¹¹⁴

Colecția muzeală a Mănăstirii Ortodoxe Dervent (comuna Ostrov) - prezintă o colecție de artă religioasă, carte veche și numismatică. Se organizează expoziții de artă contemporană. Se poate vizita la cerere.¹¹⁵

Muzeul Mănăstirii Sf. Maria Techirghiol, înființat în anul 1990, adăpostește piese autentice, mărturii creștine din secolele IV-VI (capitel provenind de la o biserică de la Callatis (Mangalia), placaj al unei mese și coloana de biserică descoperite la Tomis). Muzeul mai cuprinde și veșminte preoțești din secolul al XVIII-lea, obiecte de cult și icoane din lemn și lemn ferecat în alamă din aceeași perioadă. În cadrul mănăstirii funcționează o bază de odihnă și tratament și un muzeu.¹¹⁶

Grădina Botanică Techirghiol a fost realizată în cadrul proiectului 'Arta grădinăritului transfrontalier la Marea Neagră', finanțat prin Programul de Cooperare Transfrontalieră România — Bulgaria 2007-2013. Obiectivul, deschis în anul 2017, a fost realizat având ca model Grădina Botanică din Balcic. Pe o suprafață de 56.000 mp, pe malul Lacului Techirghiol, au fost sădite 20.000 de plante, arbori și arbuști, din cadrul a 100 de specii botanice, a fost amenajată o cascadă cu lac artificial, alei, pergole, chioșcuri și foișoare și a fost construit un pavilion administrativ cu săli pentru conferințe sau activități culturale, precum și o seră pentru plantele exotice și colecția de cactuși. Tot aici a fost amenajat și o tablă pentru un joc de maxi șah și au fost amplasate două statui reprezentându-i pe Regina Maria și pe Regele Mihai I.¹¹⁷

Construcții tehnice-economice și științifice

Canalul Dunăre - Marea Neagră -

Cale de navigație, lucrare de artă inginerescă. A fost dat în funcțiune în anul 1984, la 35 de ani de la startul lucrărilor. Traversează Dobrogea și scurtează drumul spre Constanța cu circa 400 km. Lungime: 64,4 km; lățimea la fund: 70 m; lățimea la suprafață: 90-120 m; adâncimea minimă: 7 m. Ecluzele Cernavodă și Agigea constituie elemente de atractivitate, dar sunt necesare realizarea unor facilități de vizitare și de interpretare pentru a le crește valoarea turistică. Drumul de piatră de pe malul

¹¹³ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=1869&-Punct-muzeal-al-Uniunii-Democrate-a-Tatarilor-Turco-musulmani-din-Romania-CONSTANTA>

¹¹⁴ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=1878&-Muzeul-etnografic-al-aromanilor-Gheorghe-Celea-MIHAIL-KOGALNICEANU-Constanta>

¹¹⁵ <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro/id.asp?k=1779&-Colecția-muzeala-a-Manastiri-Ortodoxe-Dervent-GALITA-Constanta>

¹¹⁶ <http://www.sfanta-maria.ro/>

¹¹⁷ <https://www.statiuneatechirghiol.ro/gradina-botanica-techirghiol/>

canalului ar putea fi marcat și amenajat pe viitor ca traseu cicloturistic.

Canalul Poarta Albă-Midia Năvodari face legătura acvatorului portului maritim Midia și al celui al portului Luminița din Lacul Tașaul (Năvodari) cu Canalul Dunăre – Marea Neagră, în zona localității Poarta Albă. El a fost deschis navigației la 26 octombrie 1987. Are o lungime de 31,2 km și este situat între Portul Midia, km 0 al canalului, și confluența cu Canalul Dunăre-Marea Neagră la km 236 al acestuia, în dreptul localității Poarta Albă. La km 3 are o bifurcație ce face legătura cu Portul Luminița printr-un canal cu o lungime de 5,5 km. Atât Portul Luminița cât și Ovidiu, sunt parte integrantă a canalului. Ecluzele Ovidiu și Năvodari constituie elemente de atractivitate, dar și în acest caz realizarea unor facilități de vizitare și de interpretare ar crește valoarea turistică a acestora. Există un proiect de realizare a unei ecluze între Canalul Poarta Albă - Midia Năvodari și lacul Siutghiol. Se estimează că prin construirea acestei ecluze în zona Mamaia-sat, traficul de nave specializate în transportul de persoane și a celor de agrement va crește cu 30 % - 50 % pe an.¹¹⁸

Podul Carol I cu statuile „Dorobanții” (orașul Cernavodă) a fost construit între 1890 și 1895, după proiectul inginerului Anghel Saligny, pentru a asigura legătura feroviară între București și Constanța. La momentul respectiv, ultimul pod peste Dunăre era Podul Franz Josef din Novi Sad, situat la 955 de km în amonte.

Epava de la Costinești (Costinești) - „Evanghelia” a fost o navă comercială greacă aparținând vestitului om de afaceri Aristotel Onassis, care a eșuat la sfârșitul anilor '60, din cauza condițiilor atmosferice nefavorabile și a vizibilității reduse. Din pricina costurilor mult prea mari de recuperare, ea a fost abandonată, intrând ulterior în patrimoniul statului român și devenind simbolul Costineștilui. În timpul sezonului, sunt organizate plimbări cu vaporușul către epavă.

Gara Maritimă (mun. Constanța)¹¹⁹ - a fost construită între anii 1931-1934, după planurile arhitectului Gheorghe Brătescu, ca terminal de pasageri, cu toate serviciile aferente acestei activități: Serviciul Maritim Român, vamă, poștă, căpitănie, restaurant, casă de bilete. Gara Maritimă, actualul sediu al Companiei Naționale Administrația Porturilor Maritime SA (CN APM) Constanța, a fost supusă unor reparații capitale în anii 1965 și 1991, iar în anul 2013 au fost reabilitate fațadele clădirii.¹²⁰

Farul Genovez (mun. Constanța) este situat pe faleza din apropierea Cazinoului și a fost construit între 1860-1861, în amintirea negustorilor genovezi care au frecventat Pontus Euxin în secolul al XIII-lea, pe locul unui mai vechi far atestat într-o litografie din anul 1822. Farul octogonal are o înălțime de 8 metri, iar în vârf are o cupolă metalică.

Farul din Mangalia (1958). Primăria intenționează să îl reabiliteze și să îl introducă în circuitul turistic.¹²¹

Statui și monumente de for public

Statuia poetului Ovidiu (1887), sculptor Ettore Ferrari, Piața Ovidiu, municipiul Constanța

Statuia poetului Mihai Eminescu (1932), sculptor Oscar Han, faleza Cazinou, municipiul Constanța

Statuia Victoriei (1968), sculptor Boris Caragea, municipiul Constanța

Grupul statuar Marea și Navigația (1965), sculptor Zoe Băicoianu, digul Portului Tomis, municipiul Constanța

¹¹⁸ https://ro.wikipedia.org/wiki/Canalul_Poarta_Alba-Midia_N%20vodari

¹¹⁹ <https://audiotravelguide.ro/gara-maritima-constant-constant/>

¹²⁰ <https://www.ziuconstantina.ro/stiri/social/istoricul-sediilor-institutiilor-constantene-gara-maritima-cladire-monument-in-care-functioneaza-apm-498946.html>

¹²¹ <http://www.radioconstantina.ro/2018/01/27/planuri-pentru-reabilitarea-farului-de-la-mangalia/>

Grupul statuar „Pescarii”, sculptor Corneliu Medrea, parcul Central, municipiul Constanța

Grupul statuar „Faun și Nimfa” (1963), sculptor Constantin Baraschi, în fața Teatrului de Stat, municipiul Constanța

Statuia Reginei Elisabeta (1937), sculptor Ion Jalea, faleza Cazinou, municipiul Constanța

Bustul lui Ion Bănescu (1910), sculptor Dimitrie Paciurea, Parcul Primăriei, municipiul Constanța

Statuia lui Anghel Saligny (1957), sculptor Oscar Han, Bd. Elisabeta, colț cu str. Ovidiu, deasupra Porții nr. 1 Port Constanta, municipiul Constanța

Statuia Arcașul (1961), sculptor Ion Jalea, Faleza Domino, municipiul Constanța

Statuia Femeie cu Harpă (1933), sculptor Ion Jalea, Piațeta Decebal, municipiul Medgidia

Monumentul Tineretului de la Straja (1988), sculptor Pavel Bucur, comuna Cumpăna

Monumentul Eroilor Neamului (1998), municipiul Mangalia

Grupul statuar „Păstorul cu măgarul Tekir” (2005), sculptor Titi Ceară, orașul Techirghiol

Cadranul Solar (2003) – în fața Primăriei comunei Cumpăna este aplasată o copie a obiectului descoperit în anul 1960 în localitate. Piesa originală, găzduită de Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, reprezintă unul dintre puținele cadrane solare antice descoperite vreodată în Dobrogea, fiind datată sec. II d. Hr.

Monumente comemorative legate de primul război mondial: Hârșova, Techirghiol, Topalu), obeliscuri (Târgușor, Siliștea, Dobromir, Cerchezu, Vulturu).

Patrimoniul imaterial

În multe sate constănțene se păstrează elemente specifice de cultură populară românească în ocupații, amenajarea și organizarea interiorului, în piesele textile și de mobilier tradițional, în elementele caracteristice de port popular etc.

Se întâlnesc și aspecte din arhitectură populară românească tradițională, pe alocuri și case alungite sub acoperișul cărora trăiesc mai multe familii, aspecte de veche tradiție din creșterea locală a animalelor, mai ales în satele românești din zona riverană a Dunării, aspecte caracteristice ale tradiției pescuitului.¹²²

În plus, județul Constanța se bucură de o diversitate de tradiții istorice și culturale pe care i le conferă numărul important de minorități conlocuitoare – turci, tătari, ruși-lipoveni, greci, armeni, bulgari, aromâni ș.a. Patrimoniul construit, alături de patrimoniul imaterial specific acestor comunități sunt parte a conștiinței publice și pot constitui puncte de interes atât pentru turiști care fac parte din respectiva identitate etnică, cât și pentru alte categorii de turiști interesați de cultura locală.

Dintre elementele imateriale ale comunităților etnice, care pot aduce plus-valoare și care pot contribui la diversificarea produsului turistic constănțean, se remarcă: gastronomia specifică, obiceiurile și tradițiile, activitățile artistice, portul tradițional. Există o serie de organizații/asociații create cu scopul de a revigora și transmite pe mai departe valorile culturale și tradiționale ale acestor comunități: Uniunea Democrată Turcă din România; Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani din România, Filiala Constanța; Asociația “Comunitatea Aromână din România” – Filiala Constanța; Comunitatea Rușilor Lipoveni din România; Uniunea Armenilor din România etc. Aceste organizații sprijină derularea unor activități culturale menite să pună în valoare bogatul patrimoniu al respectivelor comunități.

Marea majoritate a primăriilor din județul Constanța care au răspuns la chestionar nu au putut identifica pe teritoriul lor anumite meșteșuguri/activități tradiționale care să fie folosite în turism (35 dintre cele 41 de UAT-uri care au completat chestionarul). Acest lucru este generat de lipsa unor astfel

¹²² Ion Vlăduțiu, *Turism cu manualul de etnografie*, Editura Sport Turism, București, 1976, pag 148

de activități, dar în unele cazuri și din ne-cunoașterea sau sub-aprecierea potențialului anumitor activități. Dintre localitățile în care au fost identificate anumite activități tradiționale cu potențial de a fi valorificate în turism se remarcă: Valu lui Traian (sculptură în lemn), Cernavodă (modelare lut), Murfatlar (bucătărie tradițională dobrogeană și tătărească), Techirghiol și Corbu (pescuit tradițional). În plus, municipiul Constanța, prin Muzeul de Artă Populară, joacă rolul de poartă de intrare și punte de legătură cu universul multicultural al Dobrogei. Conform răspunsului primit de la UAT Constanța, meșteșugurile tradiționale păstrate în zona Dobrogei sunt: olăritul (obiecte tradiționale decorative sau de uz gospodăresc, modelate din lut), țesutul, torsul, brodatul, obținerea borangicului, împletitul din papură, confecționarea costumelor populare, realizarea obiectelor din lemn și a podoabelor din mărgele.

Totuși, în privința *meșterilor populari*, numărul acestora este unul destul de redus în județul Constanța. Consiliul Județean Constanța, prin Centrul Cultural Județean Teodor Burada, a identificat un număr de 9 meșteșugari din diferite zone ale județului, pe care îi promovează:

- George Marincu (sculptor în lemn), comuna Valu lui Traian;
- Marian Bălan (sculptor), comuna Pecineaga;
- Mihai Antoneag (meșter opincar), municipiul Constanța;
- Laura Macri (icoane pe sticlă), municipiul Constanța;
- Vasile Preda (curelar, hamuri), comuna Cobadin;
- Răcaru Tuța (cusături/ costume populare), municipiul Mangalia;
- Moroșan Adrian (prelucrare piele), comuna Lumina;
- Chitic Ion (traforaje), comuna Techirghiol;
- Suceveanu Romulus (ceramică decorativă), municipiul Mangalia.

În vederea sprijinirii meșteșugarilor și activităților tradiționale locale, Muzeul de Artă Populară a organizat mai multe manifestări culturale, respectiv:

- *Târgul Meșterilor Populari din Dobrogea* (19-21 mai 2018), în cadrul Zilei Constanței - prima manifestare de acest gen aparținând etniilor din Dobrogea. La târg au participat meșteri români, ruși lipoveni, bulgari, greci, turci, tătari și armeni, care au expus țesături, împletituri, împletituri din papură, ceramică, broderie manuală, rogojini, obiecte din lemn, piese de costum, tărtăcuțe pictate, broderii și podoabe din mărgele.
- simpozionul "Memoria satului dobrogean" (22 septembrie 2018, satul Vișina, comuna Jurilovca) - în cadrul lui, meșterii populari din Dobrogea de Nord și-au etalat obiectele tradiționale, unele dintre ele vechi de peste 100 de ani;
- expoziția temporară "Ocupații și meșteșuguri tradiționale din Dobrogea" (iunie – octombrie 2016) - a evidențiat unele aspecte legate de principalele ocupații și meșteșuguri specifice satelor dobrogene;
- manifestarea "Olăritul, tradiție și contemporaneitate" (20 – 22 iulie 2018), prin organizarea căreia și-a propus să ofere o privire de ansamblu asupra evoluției și continuității meșteșugului olăritului în timp, în formele sale autentice.

În vederea promovării tradițiilor și meșteșugurilor locale sunt organizate o serie de evenimente, cum ar fi zilele localităților, serbări câmpenești, zile multiculturale, kureș (lupte tătărești), festivaluri folclorice, dar totodată sunt sprijinite și anumite ansambluri folclorice locale (ex. Ansamblul de dansuri aromâne "Armâni di văr chiro, Cogealac"; Ansamblul "Trandafirul Dobrogean", Crucea; Ansamblurile

“Româncuța”, “Mugurașii Cumpenei”, “Boboceii Cumpenei”, Cumpăna; Ansamblul de dansuri “Carsium”, Hârșova; Ansamblul de dansuri „Valea Dobrogei”, Mircea Vodă; Ansamblul de dansuri „Luminițe Dobrogene”; Grupul de Cuci din Lipnița; Ansamblul folcloric “Țărăncuța”, Independența; Ansamblul de dansuri “Cartalu”, Vultur; Ansamblul folcloric “Tradiții Dobrogene”, Pecineaga; Ansamblul “Pandelașul”, Medgidia).

În orașul Cernavodă, în vederea sprijinirii olăritului și a modelării în lut, prin intermediul unui proiect finanțat prin fonduri europene se intenționează înființarea unui atelier de olărit și creație “Hamangia” în centrul localității.¹²³

Evenimente cultural-artistice și sportive

Turismul este susținut prin organizarea unor evenimente cultural-artistice și sportive care au devenit o tradiție, unele având rolul de a oferi noi motive de călătorie potențialilor turiști, în timp ce altele reprezintă un factor suplimentar de atracție pentru turiștii deja sosiți în cadrul destinației.

În continuare sunt prezentate cele mai importante evenimente organizate în județul Constanța:

Tabelul nr. 4.1.

Evenimente cultural-artistice și sportive organizate în județul Constanța

Localitate	Data/luna	Eveniment	Profil
Constanța	martie septembrie	Proiecții de filme documentare – Complexul Muzeal Științele Naturii	Știință, cultură generală
	aprilie	Gala Filmului Românesc – Centrul Multifuncțional Educativ pentru Tineret „Jean Constantin”	Artă cinematografică
	mai	Festivalul Berii, ediția a III-a - Pavilionul Expozițional Constanța	Muzică, gastronomie
	mai	Festivalul Tradițiilor și meșteșugurilor dobrogene” - Pavilionul Expozițional Constanța	Tradiții, artă populară
	mai	Festivalul Scoicilor, ediția IV-a – Piața Ovidiu	Gastronomic
	mai	Constanța Street Food Festival – Piața Ovidiu	Gastronomic
	mai	Dacia Clasic	Show auto
	mai	Ziua Constanței	Cultural – artistic
	iunie	Festivalul Internațional de Teatru „Miturile Cetății”	Teatru
	iunie	Festivalul Înghetei	Gastronomic
	iulie	4V Rally Raid	Sport, auto
	iulie	Neversea – plaja Constanța	Muzică
	iulie-august	Festivalul de muzică rock ONE! – Piața Ovidiu	Muzică
	august	Ziua Marinei	Paradă marina militară, show, muzică, tradiții
	august	Festivalul Pontus Euxinus – Povestea Vinului Dobrogean	Gastronomic, cultural – artistic, implicare civică, educație
	august	Marina Food Challenge	Gastronomic
	august	Festivalul Gustului Românesc	Gastronomic
	august – noiembrie	Festivalul Mondial de Arte și Interculturalitate Ovidius, la Teatrul Național de Operă și Balet Oleg Danovski, Parcul Tăbăcărie, Piața Ovidiu, Faleza Cazinou Constanța	Teatru, film, coregrafie, artă plastică și poezie
	august –	Festivalul Antic – Tomis – la Termele Romane	Istorie, educație,

¹²³ informație primită de la primărie, prin intermediul chestionarului

	septembrie		arheologie experimentală, meșteșuguri
	august – septembrie	Publius Ovidius Naso la Pontul Euxin	Teatru, expoziție
	septembrie	Festivalul Luminii – Cercetașii României – Parcul Teatrului Național de Operă și Balet „Oleg Danovski”	Educație, relaxare
	septembrie	Festivalul Internațional de Teatru Independent de la Constanța, ediția a II – a, Teatrul Național de Operă și Balet Oleg Danovski	Teatru
	septembrie	Amare Street Fest – Festivalul Internațional de Teatru de Stradă Constanța – Bd Tomis – Piața Ovidiu – Zona Peninsulară	Teatru, paradă
	noiembrie	„Ziua Dobrogei”	Cultural – artistic
	noiembrie	Festivalul Internațional al Muzicii și Dansului, ediția a 45-a – Teatrul Național de Muzică și Balet „Oleg Danovski”	Muzică, dans
	decembrie – ianuarie	Festivalul Iernii – Tărâmul Magic al Crăciunului – Parcul Tăbăcărie	Cultural – artistic, educativ, gastronomic
Mamaia	martie	Maratonul Nisipului ediția a VI-a	Sportiv
	aprilie-mai	SUNWAVES Festival	Muzică electronică
	mai	Autism 24H Marea Neagră	Sportiv, caritabil
	iulie	The Color Run	Sportiv
	iulie	Festivalul Național de Creație și Interpretare „Mamaia Copiilor”	Muzică
	august	Târgul Internațional „Gaudeamus Litoral” – piațeta Perla	Carte
	august	Strongman	Sportiv
	septembrie	Thriathlon Challenge Mamaia – stațiunea Mamaia și Lacul Siutghiol	Sportiv
Medgidia	aprilie	Festival de jocuri și reconstituiri istorice „DAPYX”, ediția a III-a	Istorie, tradiție
	mai	Festivalul de muzică ușoară și populară „Tinere Speranțe”, ediția a VIII-a	Muzică
	septembrie	Festivalul de dans Sportiv Medgidia	Sport, dans
Mangalia	mai	Mangalia Super Rally	Sportiv
	iunie	Festivalul Interetnic Mangalia, ediția a II-a	Muzică, dans, tradiții
	iulie	Europa FM Live pe plajă	Muzică
	august	Ziua Marinei	Paradă marina militară, show, muzică, tradiții
	august – septembrie	Festivalul Național Concurs de Folclor pentru Copii și tineri Interpreți al Cântecului și Dansului Popular Național „Dobroge, vatră de folclor”, ediția a XII-a	Tradiție, muzică, concurs
	august – septembrie	Publius Ovidius Naso la Pontul Euxin	Teatru, expoziție
	septembrie	Ziua Mangaliei	Cultural – artistic
Cernavodă	august	Zilele orașului Cernavodă	Cultural – artistic, gastronomie, expoziții, tradiții
	august	Festivalul Concurs de Interpretare Muzică Ușoară „Axiopolis”, ediția a XI-a	Muzică
	noiembrie	Festivalul Folcloric Concurs „Aneta Stan”, ediția a	Muzică, folclor

		II-a	
	noiembrie	Festivalul Internațional de Muzică Corală „I.D. Chirescu”, ediția a XXXVII-a	Muzică
Eforie	mai	Balneo – Turism la Eforie	Medical, muzică, artă fotografică
	august	Euforia Eforiei	Parada militară, parada costumelor de epocă, obiceiuri, tradiții, gastronomie, divertisment
Hârșova	mai	Festival-Concurs de Interpretare a Cântecului și Dansului Popular ”Primăvară Dobrogeană-Primăvară de Folclor”, ediția a III-a - Casa de Cultură „Carsium”	Muzică, dans
	august	Cupa Hârșova la Taekwondo	Sportiv
	septembrie	Zilele orașului Hârșova	Cultural – artistic
Murfatlar	martie	Șezătoare de mucenici	Serbare câmpenească, muzică, tradiții
	iunie	Ziua Murfatlarului	Serbare câmpenească, muzică, tradiții
	iunie	Kureș	Serbare câmpenească tătarască, tradiții, gastronomie, muzică
Năvodari	iulie- august	Zilele Orașului Năvodari	Cultural – artistic
	Septembrie	Festivalul Peștelui	Gastronomie, muzică
	aprilie	Festival du Bonheur (Mamaia Nord)	Gastronomic
Negru Vodă	septembrie	Festivalul Internațional de dansuri Populare „Rădăcini comune”, ediția a VI-a	Dansuri, muzică, tradiții
Ovidiu	iunie	Festivalul Cântecului Popular „Elena Roizen”	Muzică, tradiții
	iunie	Zilele Orașului Ovidiu	Serbare câmpenească
Techirghiol	iunie	Festivalul Național de Muzică Ușoară „Glasul Speranțelor”	Muzică
	august	Zilele orașului Techirghiol	Cultural – artistic
Adamclisi	august	Cupa Tropaeum Adamclisi	Sportiv
Agigea	martie	Festivalul Concurs "Festivalul Primăverii"	Muzică, dans, teatru, poezie, modelling, pictura
Albești	mai - iunie	Festivalul Concurs Interjudețean "Sunt mândru de portul meu", ediția a VI-a	Muzică, dans, tradiții
Amzacea	mai	Ziua Fiii Satului	Serbare câmpenească
Castelu	mai	Întâlnirea Fiilor Satului - Castelu și Nisipari	Serbare câmpenească
Costinești	septembrie	Gala Tânărului Actor HOP	Teatru
Cumpăna	mai	Festivalul Concurs Internațional de Folclor pentru Tineri Interpreți "Dor de Cânt Românesc", ediția a XIV-a	Muzică
	mai	Ziua Internațională a Muncii	Serbare câmpenească
	iulie	Festivalul "Conviețuire pe plaiuri dobrogene", ediția a XII-a	Gastronomic/Artă culinară, tradiții, muzică
	septembrie	Festivalul Internațional "Rodul Pământului", ediția a XVII-a	Gastronomie, etnografie, folclor, expoziție cu vânzare, paradă, concurs de sculptură, muzică
Grădina	aprilie	Maratonul Argonauților Cheile Dobrogei	Sportiv, turism
	mai	Ziua Comunei Grădina	Cultural – artistic
Limanu	august	The Black Sea Film Festival, Vama Veche	Artă cinematografică

Lumina	mai	Ziua Comunei Lumina	Serbare câmpenească
Mihai Viteazu	iulie	Ziua Comunei Mihai Viteazu	Serbare câmpenească
Mircea Vodă	ianuarie	Concurs hipic	Hipic/ sportiv
	mai	Ziua comunei Mircea Vodă	Serbare câmpenească
Oltina	aprilie	Ziua comunei Oltina	Cultural - artistic, serbare câmpenească
Ostrov	octombrie	Festivalul Vinul Nou	Oenologic, gastronomie
Peștera	mai	Ziua Comunei – Sărbătoarea Florii de Salcâm	Serbare câmpenească
Siliștea	mai	Festivalul Folcloric al Prieteniei și Diversității Culturale "Ethnos - Dobrogea Internațional", ediția a III-a	Cultural - educativ, tradiții, muzică, dans
Topalu	iulie-august	Academia de Vară pentru Tineret, Știință, Cultură, Artă și Sport Atlantykon (iulie-august), pe insula Atlantikon, Capidava, comuna Topalu	Știință, artă, cultură, sport
	octombrie	Festivalul - Concurs Național de Interpretare a Cântecului Popular Românesc "Dan Moisescu", ediția a XXIII-a	Muzică, folclor
Tuzla	martie	Festivalul Cultural Istoric "Suntem ceea ce iubim"	Cultură, artă, istorie
	iunie	Dakini Festival Internațional	Muzică, spiritualitate
	iulie	Festivalul aviatic AEROMANIA - Aeroportul Alexandru Podgoreanu	Aviatic
	august	Festivalul de Interpretare Vocală "Music, My Love!" - ediția a IX-a	Muzică
	august	Living Rock Tuzla	Muzică
	septembrie	Săptămâna culturală a Tuzlei	Tradiție, muzică, gastronomie
	octombrie	Târgul Gospodarului	Tradiție, muzică, gastronomie
	noiembrie	Săptămâna Dobrogei	Tradiție, muzică, gastronomie
Valu lui Traian	mai	Kureș	Serbare câmpenească tătarască, tradiții, gastronomie, muzică
	iunie	Cupa 1 iunie	Sportiv
	octombrie	Ziua Recoltei	Serbare câmpenească
	decembrie	Cupa 1 Decembrie	Sportiv
	decembrie	Cupa Moș Crăciun	Sportiv
Vultur	ianuarie	Zilele Comunei Vultur	Cultural-artistic și sportiv

Sursa: Informații primite de la Centrul Cultural Județean Constanța Teodor T. Burada și de la primăriile din județul Constanța

Se remarcă numărul mare de evenimente cu intrare liberă, organizate outdoor, multe dintre ele destinate comunităților locale (ex. zilele localităților), dar și evenimente cu destinație mixtă, care deși poate nu constituie pentru turist un motiv pentru a veni în destinație, oferă totuși un factor suplimentar de atractivitate (ex. organizate periodic în Piața Ovidiu din Constanța). De asemenea, se poate observa o concentrare mai mare de evenimente în nordul litoralului și o mai mare diversificare a acestora față de sudul litoralului. Deși sudul litoralului își dorește să targeteze familiile cu copii, sunt foarte puține evenimente adresate acestui segment. Luna octombrie, care poate contribui la prelungirea sezonului prin turism balnear și turism de afaceri, este aproape lipsită de evenimente. Un număr mic de evenimente se organizează în localitățile din interiorul județului, în afara liniei costiere.

Evenimente de mare amploare, la care se face o promovare intensă (ex. Neversea Constanța, Europa FM Mangalia), pot constitui motivația principală de călătorie pentru un număr mare de turiști. În

acest sens, sunt anumite agenții de turism care oferă pachete speciale cu ocazia unui astfel de eveniment (oferte făcute de agenția de turism LitoralulRomânesc.ro cu ocazia festivalului Neversea).¹²⁴ De asemenea, Questo – o aplicație/joc de explorare urbană a realizat un joc/tur tip misiune al centrului istoric al municipiului Constanța pentru turiștii sosiți la festival (The Hidden Treasures of Neversea).¹²⁵ Dezvoltarea unui număr mai mare de astfel de evenimente, în special în capetele de sezon, poate constitui un instrument important în vederea atenuării sezonalityi.

4.1.1.3. Evaluarea resurselor turistice

S-a considerat că cea mai bună evaluare a obiectivelor turistice din Constanța este cea făcută de persoanele care le-au vizitat. În acest sens, s-a făcut o sinteză a review-urilor realizate de aceștia în cadrul platformei Tripadvisor.com. Astfel, au fost cercetate obiectivele care apar în respectiva platformă la *Things to Do in Constanta County*¹²⁶, mai precis toate acelea care au obținut minim 3 review-uri din partea vizitatorilor.

Tabelul nr. 4.2.

Evaluarea obiectivelor turistice din județul Constanța

Nr. crt.	Denumire obiectiv	Număr evaluări	Medie evaluări	Sinteză a comentariilor vizitatorilor
1.	Plaja Mamaia	629	3,86	Plajă mare, frumoasă și cu nisip fin; numeroase baruri și restaurante în apropiere de plajă; numeroase cluburi de noapte; extrem de aglomerată în sezon; atmosferă dezolantă în extrasezon. În privința curățeniei, părerile sunt împărțite. Sunt persoane care și-au exprimat nemulțumirea cu privire la șezlongurile scumpe, puținele spații libere pentru activități de plajă, muzica prea tare, locurile de parcare insuficiente.
2.	Cazinoul Constanța	599	3,77	Clădire simbol al orașului; o clădire frumoasă, cu arhitectură deosebită; loc bun de fotografiat; în stadiu avansat de degradare. Majoritatea celor care au postat apreciază clădirea și amplasamentul acesteia, dar se simte regretul că un astfel de monument este lăsat să se degradeze.
3.	Moscheea Carol I, Constanța	277	4,18	Cea mai importantă moschee din Constanța; arhitectură interesantă; panoramă frumoasă din vârful minaretului asupra orașului și portului; preț modic pentru a urca în minaret. În general, majoritatea turiștilor consideră că merită să fie vizitată, dar sunt și persoane care nu văd nimic spectaculos. Sunt exprimate anumite păreri de rău cu privire la clădirile abandonate din jur!
4.	Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța	227	4,11	Un muzeu interesant; "o frumoasă introducere în locul unde a fost exilat Ovidiu"; obiecte numeroase și valoroase pentru cei pasionați de istorie și arheologie; prețul este considerat moderat (de unii) sau exagerat (de alții);

¹²⁴ https://www.litoralulromanesc.ro/oferta_festival_neversea.htm#Mamaia

¹²⁵ <https://www.questoapp.com/explore/constantia/the-hidden-treasures-of-neversea-614>

¹²⁶ https://www.tripadvisor.com/Attractions-g2699699-Activities-Constanta_County_Southeast_Romania.html#FILTERED_LIST.

În cadrul platformei Tripadvisor.com, la categoria *Things to Do in Constanta County*, intră resursele turistice, dar și structuri de primire cu funcțiuni de agrement, și chiar stațiunile turistice în întregime. În comentariile făcute de noi, toate acestea se vor regăsi cu denumirea generică de "obiective turistice".

				<p>clădirea este frumoasă, dar are nevoie de lucrări de reabilitare.</p> <p>Deși pentru mulți a reprezentat o surpriză plăcută vizita la acest muzeu, au fost și persoane care au considerat că ghidajul este aproape inexistent, că expoziția ar trebui reorganizată sau că la multe exponate lipsește traducerea.</p>
				 <p>4xMartinei Ploiesti, Romania 46 likes, 16 thumbs up</p> <p>Reviewed 6 days ago</p> <p>Nice exhibits but poor organized.</p> <p>Located in the old town area, the museum has a lot to show in terms of exhibits; however, guidance is almost non existing or vey old style, everything needs to be reorganized and much better presented.</p> <p>Date of experience: February 2019</p>
5.	Portul Turistic Tomis, Constanța	175	4,33	<p>Un loc liniștit unde se poate servi masa; restaurante și baruri deschise și în extrasezon; vara se pot face excursii pe mare; atmosferă relaxantă, mâncare bună, muzică bună; priveliște frumoasă asupra portului turistic.</p> <p>Deși părerile sunt în general pozitive, sunt și persoane care consideră că este doar un mic port turistic, fără ceva special, fără conexiuni pe mare cu alte orașe din apropiere. Alții se declară chiar dezamăgiți, atât de port, cât și de restul orașului.</p>
				 <p>NomadicTraveller7 Fuerteventura 1136 likes, 642 thumbs up</p> <p>Reviewed August 14, 2018</p> <p>Not particularly interesting or pretty</p> <p>We have seen many prettier harbours than this one. We arrived in Romania from the Greek islands and we say many more pretty harbours there. It was just really like the rest of Constanța – disappointing, particularly after the other marvellous sights to see in Romania.</p> <p>Show less</p> <p>Date of experience: July 2018</p>
				 <p>Nicolae D Bucharest, Romania 16 likes, 19 thumbs up</p> <p>Reviewed July 20, 2018</p> <p>A small tourist harbor with no tourist navy traffic!!</p> <p>Excepting some restaurants and shops, no other attraction is available for tourists.... There is no connection by Black See to other Romanian harbors (for example Mangalia or Sulina) or foreign harbors (for example Istanbul or Odessa)...</p> <p>Date of experience: July 2018</p>
6.	Delfinariu, Constanța	174	3,88	<p>În general, spectacolul oferit de delfini și de lei de mare este apreciat, deși anumite persoane îl consideră scump și de scurtă durată; este potrivit pentru familiile cu copii; clădirea a fost recent renovată. Biletele se pot cumpăra și on-line și chiar se recomandă acest lucru.</p> <p>Sunt numeroși prieteni ai animalelor care nu sunt de acord cu un astfel de loc de distracție (spațiul pentru delfini este prea mic, aglomerație mare în tribune).</p>
7.	Plaja Constanța	132	3,78	<p>Plajă frumoasă; foarte lată; recomandată pentru plimbare și relaxare; nu așa de aglomerată; atmosferă grozavă; pot fi închiriate șezlonguri; există baruri pe plajă (deschise doar în sezon). Este ușor accesibilă din centrul orașului, totuși, datorită numărului mare de trepte, este inaccesibilă persoanelor cu dizabilități. În privința curățeniei, părerile sunt împărțite, după unii este curată,</p>

				iar după alții este murdară. Alte persoane se plâng de câinii fără stăpân, care își fac apariția în extrasezon, de muzica tare sau de numărul mare de șezlonguri. Cu toate acestea, în ultimii ani, numărul celor care au postat comentarii negative a scăzut.
8.	Piața Ovidiu, Constanța	127	3,99	Punctul central al orașului vechi; zonă bună pentru o plimbare; destul de animată cu spectacole de stradă (în special în weekend); atmosferă calmă și relaxantă; frumos renovată; numeroase restaurante, muzee și magazine în apropiere. Totuși, sunt numeroase persoane care s-au declarat dezamăgite de starea clădirilor din apropiere. Cineva consideră că moștenirea lăsată de poetul Ovidiu ar putea fi mai bine valorificată (ex. crearea unui traseu tematic).
9.	Telegondola Mamaia	121	4,19	Oferă o priveliște excelentă asupra stațiunii, plajei, mării și lacului; o experiență de neuitat; unul dintre cele mai interesante lucruri de făcut în Mamaia; sunt persoane care apreciază că prețul este un pic cam mare și există nemulțumirea că nu se poate lua bilet dus-întors.
10.	Acvariul, Constanța	102	3,34	Un acvariu mic, dar grozav; recomandat pentru familii cu copii; arhitectura clădirii este frumoasă; biletul de intrare este ieftin și sunt o mulțime de pești de văzut; foarte aglomerat în timpul verii. Alți turiști, comparându-l cu alte acvarii, îl consideră mic și nespectaculos, iar prețul destul de ridicat.
11.	Aqua Magic, Mamaia	88	3,74	Primul parc acvatic din România; multă distracție; tobogane pentru toate vârstele. Totuși, sunt și numeroase persoane care îl consideră a fi învechit, cu posibilități de distracție limitate pentru adulți și destul de scump. Aglomerația, personalul neprietenos, probleme legate de siguranță și igienă au fost alte aspecte semnalate.
12.	Edificiul Roman cu Mozaic, Constanța	83	3,59	Mozaic roman de mari dimensiuni (alții îl consideră de mici dimensiuni), bine conservat, dar clădirea construită să îl protejeze este urâtă și neîngrijită; are nevoie de restaurare; prezentarea (interpretarea) nu este foarte atractivă; sunt destul de multe persoane dezamăgite de atitudinea personalului, de faptul că locul pare abandonat și neîntreținut. În general, se consideră că acest obiectiv este deosebit de interesant pentru cei pasionați de istorie și arheologie și plictisitor pentru ceilalți.
13.	Catedrala Sf. Petru și Pavel, Constanța	81	4,43	Cea mai mare și mai frumoasă biserică ortodoxă din Constanța; foarte impresionantă atât la interior (picturile murale, mozaicurile, iconostasul), cât și la exterior (arhitectura, picturile); există un magazin bisericesc la intrare; sunt mai multe persoane care au remarcat cu surprindere apropierea catedralei ortodoxe de catedrala romano-catolică și de moschee. Sunt persoane care apreciază că este cea mai frumoasă clădire din centrul vechi al Constanței (intrând în contrast cu alte clădiri degradate). Majoritatea recomandă ca acest obiectiv să fie vizitat.
14.	City Park Mall, Constanța	71	3,79	Multe persoane apreciază că este cel mai bun și cel mai mare mall din oraș; cu o mare varietate de magazine; spațiu mare dedicat restaurantelor; spațiu de joacă pentru copii; prețuri rezonabile; singurul cinematograf din

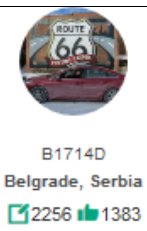
				oraș 4DX. Sunt totuși și persoane nemulțumite de faptul că mall-ul a fost construit într-un parc sau de numărul redus de locuri de parcare.
15.	Monumentul Tropaeum Traiani, Adamclisi	70	4,36	Un loc istoric drăguț, monument roman reconstruit; este destul de dificil de ajuns acolo; merită vizitate și muzeul și cetatea din apropiere; tarif de intrare deosebit de mic. Păreră generală este că se merită făcută o excursie de o zi până acolo, dar sunt și persoane dezamăgite că au găsit un monument reconstruit (fake) și foarte puține explicații în limba engleză. Alții consideră că, deși este recent renovat, nu există facilități pentru vizitatori (ex. spații de servit masa).
<div data-bbox="233 667 347 779"> </div> <div data-bbox="226 801 352 869"> <p>LarakZ Prague, Czech Republic</p> </div> <div data-bbox="240 880 338 902"> <p>97 68</p> </div> <div data-bbox="384 667 737 694"> <p>Reviewed March 19, 2018</p> </div> <div data-bbox="379 705 1240 775"> <p>A place to go back in time, take the full experience including the museum and the old fortress</p> </div> <div data-bbox="379 786 1249 873"> <p>This is a place of historical interest only and on a sunny day offers also beautiful nature panoramas but don't expect many facilities around and frankly speaking best this way to really keep that feeling of going back in time.</p> </div> <div data-bbox="379 878 1201 963"> <p>The location is rather remote requiring an hour trip from Constanta on roads that are sometimes bumpy but if you go there on a day with good weather the panorama will worth the trip.</p> </div> <div data-bbox="379 967 1244 1142"> <p>The most imposing is the Tropheum Traiani Monument itself but this is a reconstruction with new elements so make sure you include in the trip also the fortress that keeps original elements and offers a nice view back on the monument and the natural soundings - the fortress ruins are 1.5 km away just follow indications or ask at the entry. Typically if you are lucky not to collide with a bus of tourists you almost have the whole area to yourself.</p> </div> <div data-bbox="379 1146 1219 1202"> <p>And last but not least stop in the museum that holds original pieces of the monument itself of historical treasures found in the area.</p> </div> <div data-bbox="379 1207 1256 1263"> <p>The entry fee is almost nothing compared to similar places in other countries and really if you are around would be a pity to miss the place.</p> </div> <div data-bbox="379 1267 488 1292"> <p>Show less</p> </div> <div data-bbox="379 1310 697 1339"> <p>Date of experience: July 2017</p> </div>				
16.	Complexul Muzeal Histria	67	3,9	Sit arheologic foarte frumos și interesant; cel mai vechi oraș de pe teritoriul României; există panouri informative în limba engleză; există și un mic muzeu și restaurant în cadrul sitului. Cineva este nemulțumit că nu există posibilitatea de acces cu mijloace de transport public, iar altcineva consideră că în cazul realizării anumitor investiții și cu mai multă promovare ar putea deveni mai interesant pentru turiști. Sunt anumite nemulțumiri legate de starea sitului (iarba prea mare, lipsa panourilor informative) dar, în general, astfel de mesaje sunt mai vechi.
17.	Plaja Corbu	63	3,98	Plajă sălbatică, liniștită, fără baruri pe plajă, fără muzică, puțin aglomerată. Deși majoritatea celor care au postat apreciază această ultimă plajă sălbatică de pe litoralul românesc, sunt persoane care reclamă mizeria de pe plajă și accesul îngreunat (din cauza infrastructurii) până acolo.

	 <p>B O Paris, France 100 35</p>	<p>Reviewed February 18, 2015</p>	<p>une future plage, non encore aménagée</p> <p>Google Translation</p>	<p>beau sable, mais dommage, plein de détrit. personne ne passe pour nettoyer. IL y a un très bon resto de pêcheurs, avec une belle vue, mais difficile d'accès si pas de véhicule 4x4.</p> <p>Show less</p> <p>Date of experience: July 2014</p>
18.	Stațiunea Eforie Nord	60	3,33	<p>Plajă imensă, bună pentru plimbări, sporturi și activități în aer liber; plaje, restaurante și baruri bune, dar nimic mai mult; multe magazine, locuri de servit masa și posibilități de distracție; recomandabilă pentru familii cu copii; destul de ieftin; posibilități de tratament cu nămol terapeutic din lacul Techirghiol. Sunt totuși numeroși turiști care apreciază că este destul de mult gunoi pe stradă, că muzica depășește de multe ori limita maximă de zgomot admisă, că numeroase clădiri sunt degradate, că s-a construit haotic sau că nu există un restaurant decent în stațiune (doar restaurante cu autoservire).</p>
	 <p>Bolthaus-Team Bucharest, Romania 20 6</p>	<p>Reviewed September 16, 2017 via mobile</p>	<p>Disgusting, abandoned resort town</p>	<p>No investments have been made here in years - run down, abandoned, dirty place. Nothing to do, very few restaurants and an un-organised beach.</p> <p>Date of experience: September 2017</p> <p>2 Thank Bolthaus-Team</p>
19.	Muzeul de Artă Populară, Constanța	54	4,15	<p>Colecție excelentă de costume populare, icoane și obiecte de uz gospodăresc din întreaga țară; tariful de acces deosebit de mic; clădire frumoasă.</p> <p>Deși majoritatea consideră că merită vizitat, sunt totuși câteva persoane care s-au declarat nemulțumite (expoziție de mici dimensiuni, plictisitoare, pierdere de timp, personalul nu prea vorbește engleza, lipsa aerului condiționat). Cineva consideră că deși personalul este drăguț, modalitatea de prezentare nu este așa de bună.</p>
20.	VIVO! Constanța	52	4,15	<p>Un mall foarte bun pentru cumpărături și distracție; numeroase magazine internaționale și restaurante; cinematograful este extraordinar; pe timpul iernii este amenajat un patinoar. Sunt persoane care consideră că nu este foarte ieftin, nemulțumite că sunt doar magazine internaționale și că lipsesc magazinele românești, dar în general atitudinea este una pozitivă.</p>
21.	Muzeul Marinei Române, Constanța	47	4,36	<p>Părerea generală este că merită vizitat, este un muzeu foarte interesant; cu exponate de calitate; prezentând o parte din istoria navală a României; cu tarif de intrare redus. Deosebit de apreciate sunt și exponatele din exteriorul clădirii. Sunt persoane care consideră că ar mai trebui investit în modernizarea sa, că ar fi interesant dacă ar avea anumite panouri interactive sau prezentări video. În privința anumitor aspecte, părerile sunt împărțite: cineva spune că majoritatea exponatelor au explicații în limbile engleză, franceză și română, în timp ce altcineva</p>

				menționează că explicațiile sunt doar în limba română (este posibil ca din acest punct de vedere lucrurile să se fi îmbunătățit).
22.	Biserica ortodoxă Sf. Mina, Constanța	45	4,47	O frumoasă biserică din lemn în stil ortodox, situată pe malul lacului Tăbăcărie, în parcul cu același nume, în mijlocul naturii; interesantă din punct de vedere arhitectural (stil Maramureșean), diferită de bisericile catolice. Părerea generală este că merită vizitată.
23.	Plaja de Carte, Vama Veche	30	4,5	Cel mai bun loc pentru a experimenta Vama Veche. Atmosferă frumoasă, un colț de paradis, muzică bună, nu foarte tare, șezlonguri confortabile, cărți de citit și prețuri accesibile; plajă mixtă atât pentru nudiști, cât și pentru non-nudiști. Sunt persoane care consideră că în Vama Veche nu mai este atmosfera de altă dată.
24.	Muzeul de Arheologie, Mangalia	29	4,17	Muzeul este mic, situat într-o clădire drăguță, cu exponate valoroase. Sunt persoane care consideră că prezentarea colecției lasă de dorit (lipsesc informațiile în limba engleză, personalul este insuficient pregătit) și că marketingul este defectuos.
25.	Stațiunea Eforie Sud	28	4,04	Stațiune liniștită; plaja este destul de lungă, cu șezlonguri și umbreluțe; plajă curată, nu foarte aglomerată; stațiune pentru persoane cu buget redus. Sunt persoane nemulțumite de experiența avută, în special de serviciile oferite sau persoane care nu au găsit un restaurant de calitate, în timp ce alte persoane apreciază curele cu nămol de Techirghiol.
26.	Stațiunea Costinești	27	3,81	Locația perfectă pentru tineri, în special pentru grupuri de tineri; plajă frumoasă, dar foarte aglomerată; viață de noapte; numeroase magazine de suveniruri, restaurante, baruri, cluburi; posibilități de practicare a sporturilor acvatice; recomandată pentru vacanțe cu buget redus. Sunt totuși oameni care nu apreciază aglomerația de pe plajă, zgomotul și mizeria, dar și faptul că nu prea sunt lucruri de vizitat.
27.	Moscheea Esmaham Sultan, Mangalia	26	4,35	Loc spiritual și istoric; oferă o călătorie în timp; atmosferă deosebită și relaxantă; nu este spectaculoasă, dar bine păstrată; se poate servi o cafea turcească sau un ceai; arhitectură otomană veche. Majoritatea opiniilor sunt pozitive, dar există totuși o persoană care este nemulțumită de faptul că trebuie să plătească pentru a avea acces într-un astfel de loc.
28.	Complexul Muzeal de Științele Naturii, Constanța	26	4,04	Un spațiu pentru familii cu copii; o oază de liniște; se recomandă pentru plimbare; pot fi achiziționate bilete combinate Rezervație – Delfinariu – Planetariu. Cu toate acestea, sunt persoane care apreciază că nu este suficient spațiu pentru animale, iar unele dintre acestea arată rău.
29.	2 Mai	26	3,88	Fost sat pescăresc; locație liniștită, excelentă pentru familii cu copii; pentru camping, dar și un loc preferat de nudiști; plaja puțin aglomerată. Sunt și persoane dezamăgite că totul este închis în extrasezon (luna aprilie) sau de faptul că este destul de multă mizerie. Alte inconveniente remarcate sunt zgomotul și poluarea produse de șantierul naval din Mangalia.
30.	Epava din Costinești	26	3,62	Se poate ajunge cu o barcă acolo; este un loc bun de fotografiat; este un simbol al stațiunii; este foarte

				degradată, lipsită de protecție.
31.	Footprints of Joy, Cernavodă	21	5,0	Adăpost pentru animale (câini, pisici, cai, măgari); ușor accesibil din autostradă; zonă naturală deosebită, în apropierea Dunării; oferă tururi ghidate, programe educative, onoterapie. Toate comentariile lăsate de vizitatori sunt pozitive.
32.	Mănăstirea Peștera Sf. Andrei, Ion Corvin	20	4,5	Loc spiritual liniștit; locul unde a sihăstrit Apostolul Andrei; împrejurimi frumoase; o oază pentru minte și trup. Deși majoritatea apreciază acest loc spiritual, sunt și persoane care se declară nemulțumite de facilitățile oferite turiștilor (ex: toaletele).
33.	Plaja H2O, Mamaia Nord	20	4,35	Plajă confortabilă, cu muzică bună; atmosferă deosebită, minunată pentru sporturi acvatice; nisipul nu este foarte bun (plin de cochilii). Sunt totuși și turiști dezamăgiți, care se consideră înșelați (aceste cazuri par excepții).
34.	Plaja Shut Up, Mamaia	20	4,0	Părerile despre această plajă sunt împărțite. Anumite persoane au postat că plaja este murdară, serviciile de proastă calitate și muzica prea tare. La polul opus, sunt persoane care au spus că nisipul este bun, plaja este confortabilă și curată, iar muzica bună.
35.	Faleză Cazino, Constanța	18	4,28	Faleză frumos amenajată pentru plimbare, meditație și pentru a admira marea; dominată de clădirea fostului Cazinou, aflată în ruină; foarte aproape de centrul orașului; aici se poate vizita Acvariul.
36.	Stațiunea Venus	18	3,56	Stațiune liniștită, în special pentru familii cu copii; plaja este considerată, în general, curată și frumoasă, dar sunt și persoane care văd plaja ca fiind murdară și periculoasă; prețurile sunt decente. Anumite zone din stațiune par părăsite, dar în fiecare an se reabilitează noi structuri de cazare. O persoană face anumite propuneri de îmbunătățire: transformarea anumitor străzi din stațiune în drumuri pietonale pe timpul serii, reamenajarea aleii de promenadă din apropierea mării, amenajarea mai multor baruri, cafenele, restaurante și locuri de joacă și iluminat stradal.
	 <p>floringh Timisoara, Romania 11 13</p>	 <p>Reviewed September 2, 2014</p>	<p>We want to make Turism or not?</p> <p>Venus.... the name is beautiful, the potential HUGE.... but reality poor. let's see: one area for kids only with some mechanical things.... poor market same products at all vendors but more then that not organized at ALL! Why don't you consider to close the road in the evening and make it pedestrian?</p> <p>reduced number of restaurants and NO fresh sea food... really, it was an adventure to find a place with good sea food.</p> <p>the beach could be improved, the sunumbrellas bigger, imagine that should cover 2 beds. maybe some extra cleaning for algae.</p> <p>Quality and volume of the music.... really guys, only on one beach I found both on a good level.</p> <p>Did someone consider to reaarange the near sea walking area? I wish to see more open pubs, coffeteria, playgrounds for kids, and light during evenings.</p> <p>Show less</p> <p>Date of experience: August 2014</p>	
37.	Cetatea Capidava	16	4,5	Loc bun de vizitat; cetate interesantă păstrată în stare bună; situată pe malul Dunării (panorama frumoasă asupra Dunării reprezintă un avantaj). Din păcate, poate fi vizitată doar la exterior, din cauza lucrărilor de restaurare.

				Se consideră faptul că lucrările de restaurare realizate sunt improprii. Se recomandă vizitarea cetății Capidava într-un circuit în care să fie incluse și Muzeul de Artă din Topalu și ruinele cetății Carsium din Hârșova.
38.	Opera din Constanța (Teatru Național de Operă și Balet Oleg Danovski)	13	4,46	Sunt foarte apreciate spectacolele de operă și/sau balet; acustica bună; arhitectura clădirii este remarcată. În special, în comentariile mai vechi (de acum 3-5 ani), se specifică faptul că sunt necesare lucrări de reabilitare.
39.	Muzeul de Artă, Constanța	12	4,5	Muzeul pare destul de mic, dar găzduiește numeroase lucrări ale unor artiști români celebri. În general, atitudinea vizitatorilor este pozitivă, se consideră că sunt disponibile informațiile necesare. Cu toate acestea, sunt și persoane care consideră că expoziția nu este bine pusă în valoare.
40.	Ograda Veseliei, satul Arsa	11	4,18	Loc ideal pentru familiile cu copii; loc curat; numeroase animale; combinație excelentă între distracție și educație pentru copii; prețuri decente; personal prietenos, dar se observă că nu au prea multă experiență. Sunt anumite persoane care consideră că locul are nevoie de anumite îmbunătățiri și că adulții nu prea au ce face, dar în general atitudinea este pozitivă.
41.	Tomis Antiques, Constanța	10	5,0	Mai mult decât un magazin de suveniruri; produse de calitate; prețuri bune; un loc fermecător, cu personal prietenos.
42.	Rezervația Cheile Dobrogei	9	4,78	Un loc bun pentru drumeții, plimbări cu bicicleta sau picnic, indiferent de sezon; natură spectaculoasă; peisaje grozave; priveliște frumoasă din vârful. Sunt persoane care consideră că locul este destul de murdar și neîntreținut (numeroase vetre de foc, gunoaie în interiorul peșterilor).
43.	Stațiunea Olimp	9	3,33	Mai liniștită și mai ieftină decât alte stațiuni; plaja nu este foarte mare, dar bine organizată. Stațiune celebră în perioada comunistă, majoritatea hotelurilor construite în acea perioadă nu sunt în stare bună, unele fiind închise. Unii turiști îl consideră drept un loc pierdut în timp, plictisitor.
44.	Tomis Mall, Constanța	9	3,33	Părerile sunt împărțite. Anumite persoane consideră că este cel mai bun mall din Constanța, cu numeroase magazine, spații de servit masa, cinema; locație bună; atmosferă confortabilă. Alte persoane îl consideră un mall vechi, cu numeroase magazine închise, prețuri mari. În ultima perioadă, comentariile sunt mai mult negative decât pozitive. În trecut, era un Manager Relații Publice, care oferea răspunsuri la comentarii, dar doar la cele pozitive.
45.	Herghelea Mangalia	8	4,25	Loc bun de petrecut timpul cu copii; există numeroși cai; personal prietenos; se poate călări. În general, părerile sunt pozitive, chiar dacă sunt anumite persoane care consideră că locul nu este foarte bine organizat (în special în privința informațiilor oferite, a tururilor organizate), iar caii nu sunt bine îngrijiți.
46.	Biserica Greacă Metamorphosis, Constanța	7	4,43	Nu are nimic din măreția altor biserici cu valoare turistică; liniștită; cu valoare istorică; frescele au nevoie de reparații; nu trebuie ratată în timpul vizitei în Constanța.
47.	Casa cu Lei, Constanța	7	3,57	Complet abandonată (ca multe alte clădiri din centrul istoric); nu poate fi vizitată; clădire istorică frumoasă în

				stilul Renașterii italiene. Sentimentul general este de tristețe, că astfel de clădiri de patrimoniu sunt lăsate în paragină.
	 <p>Most beautiful edifice in Constanta</p> <p>It's such a shame that such a beautiful Italian renaissance house is so neglected. The house belonged to a rich Armenian trader, and is situated in sole center of the old town. You'll see it when walking from the Mosque towards St. Anton Catholic church on the corner. The front facade has 4 Greek columns (two on each side of the entrance) adorned with 4 lions on top of them.</p> <p>Besides that, I noticed the entire old town, which is surely the most visited part of town is a pretty run down area. I wonder why the Romanians neglected it so and left it to age??</p> <p>Show less</p> <p>Date of experience: August 2018</p>			
48.	Muzeul de Sculptură Ion Jalea, Constanța	7	3,29	Muzeu găzduit într-o casă frumoasă; situat lângă Catedrală, Cazinou și Acvariu; muzeu interesant; pentru iubitorii de artă; anumite persoane au fost nemulțumite că l-au găsit închis în extrasezon.
49.	Game World, Constanța	6	3,83	Design interior plăcut, atmosferă bună, personal amabil (indiferent dacă joci sau nu joci în cadrul cazinoului). În general, turiștii au avut o experiență pozitivă, chiar dacă a fost o persoană extrem de nemulțumită. Au un Manager Relații Publice care răspunde la toate comentariile.
50.	Centrul de Vinificație Murfatlar	6	3,33	Comentariile postate în urmă cu 4-5 ani erau în general pozitive. Turiștii apreciau experiența trăită aici, degustarea de vinuri, vizita muzeului și a cramei. Ultima postare este din urmă cu doi ani, când era greu de vizitat. În prezent, acest centru este închis vizitatorilor.
51.	Mănăstirea Sf. Elena de la Mare, Costinești	5	4,6	Mănăstire nouă; loc liniștit; ușor accesibilă; datorită falezei înalte, oferă o panoramă superbă asupra mării; aici există un hotel și bază de tratament.
52.	Microrezervația Constanța	5	3,8	Loc bun de mers cu copiii; se poate cumpăra bilet combinat cu Delfinariu și Planetariu; mai mică decât o grădină zoologică obișnuită, dar are numeroase animale; se pot face plimbări cu poneii; există locuri de joacă.
53.	Gravity Park, Constanța	5	3,4	Facilități bune de cățărat; atât pentru începători, cât și pentru avansați; singurul astfel de parc din Constanța; loc ideal de petrecere a timpului liber. Totuși, cineva reclamă faptul că este prea mic și că nu s-au mai făcut investiții de la inaugurare.
54.	Biserica Ortodoxă Nașterea Maicii Domnului, Eforie Nord	4	4,25	Biserică drăguță, cu picturi frumoase în interior, dar nimic special. Un turist consideră că este unul dintre puținele lucruri de văzut în Eforie Nord.
55.	Marea Sinagogă, Constanța	4	3,25	Patrimoniu arhitectural; foarte deteriorată; nu poate fi vizitată.
56.	Crama Rasova, Cernavodă	3	5,0	O cramă modernă pe malul Dunării; peisaje și vinuri uimitoare; se pot organiza vizite cu prezentarea procesului de producție a vinului.
57.	Vega Vintage Beach, Mamaia	3	4,33	Plajă certificată Blue Flag; plajă mare și frumoasă; nisip fin, dar plină cu gunoi; prețuri ridicate pentru șezlonguri.
58.	Insula Ovidiu	3	4,33	Insulă pitorească; posibilități de cazare și servit masa; personalul de la restaurant nepolitic; experiență pozitivă. În legătură cu mâncarea, părerile sunt împărțite.

59.	Biserica Nașterea Sf. Ioan Botezătorul, Eforie Sud	3	3,33	Biserică veche în centrul stațiunii Eforie Sud; biserică simplă, nimic special.
60.	Ansamblul Rupestru Basarabi	3	2,0	Nu poate fi vizitat, deși sunt indiciatori spre acest obiectiv.
TOTAL review-uri		3.847	3,97	

Sursa: https://www.tripadvisor.com/Attractions-g2699699-Activities-Constanta_County_Southeast_Romania.html#FILTERED_LIST
(informații extrase în perioada 15-23.02.2018)

Concluziile care se desprind în urma acestei analize sunt următoarele:

- numărul obiectivelor turistice evaluate de vizitatori la nivelul întregului județ Constanța prin intermediul platformei Tripadvisor.com, este relativ mic – doar 60 de obiective au primit cel puțin 3 review-uri;
- cele 60 de obiective au primit în total un număr de 3.847 de evaluări și o medie a acestor evaluări de 3,97 puncte din 5;
- mai mult de jumătate din numărul de obiective evaluate (33; 55,0%) au obținut review-uri foarte bune (media peste 4 puncte); 28,3% au obținut evaluări medii (între 3,5 și 3,99 puncte); iar 16,7% foarte slabe (media sub 3,5 puncte);

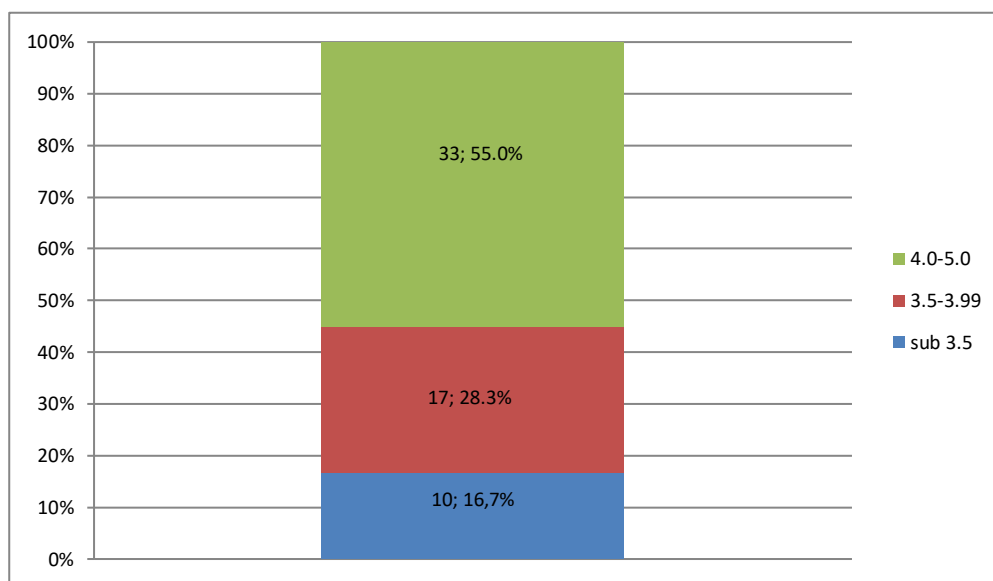

Figura nr. 4.3. Structura obiectivelor turistice din județul Constanța, în funcție de evaluările primite în cadrul platformei Tripadvisor.com

- doar 10 obiective au primit cel puțin 100 de review-uri, toate aceste obiective fiind situate în zona Constanța-Mamaia. De altfel, 35 dintre atracțiile evaluate (58,3%) sunt situate în acest areal, incluzând aici și stațiunea Mamaia Nord;
- doar 10 obiective (16,7%) sunt situate în afara zonei de litoral. Dintre acestea, doar două obiective au primit mai mult de 25 de review-uri (Complexul Muzeal Histria și Monumentul Tropaeum Traiani Adamclisi);
- nu mai puțin de 13 dintre cele 60 de obiective analizate (21,7%) sunt stațiuni sau plaje din zona de litoral. În general, în cazul plajelor, se apreciază calitatea acestora (plaje lungi, nisip fin,

intrare în apă lină), dar sunt mai puțin apreciate mizeria, muzica prea tare și aglomerația din perioada de vârf de sezon;

- sunt evaluate un număr de 10 obiective de cult religios (biserici și mănăstiri ortodoxe, moschei, biserică ortodoxă greacă, sinagogă). În general, aceste obiective au primit review-uri destul de ridicate, dovadă că respectivele culte sunt implicate activ în menținerea acestora, dar și în deschiderea lor pentru vizitatori (excepție face Sinagoga, aflată într-un stadiu avansat de degradare);
- sunt evaluate 14 obiective arheologice și/sau structuri muzeale de diferite tipuri. În general, se consideră că deși obiectivele/exponatele sunt deosebit de valoroase, prezentarea acestora lasă de dorit, iar în cele mai multe cazuri lipsesc explicațiile în principalele limbi de circulație internațională. De asemenea, sunt obiective care nu sunt introduse în circuitul turistic, deși sunt promovate ca atare (Ansamblul Rupestru Basarabi);
- 19 obiective sunt situate în zona peninsulară a municipiului Constanța sau în imediata apropiere. O mare parte a acestora sunt într-un stadiu avansat de degradare (Cazinoul, Sinagoga, Casa cu Lei). Vizitatorii judecă destul de aspru autoritățile publice locale pentru că nu fac eforturi mai consistente pentru salvarea acestui patrimoniu. De asemenea, și în cazul evaluării altor obiective din zona centrală, se fac trimiteri la clădirile degradate/neterminate din apropierea acestora, lucru care strică un pic imaginea întregului ansamblu.

4.1.2. Zonele turistice din județul Constanța, formele de turism practicate

Zonarea turistică a județului Constanța a fost realizată prin Hotărârea Consiliului Județean Constanța nr. 45/2007. Prin acest document au fost identificate 7 zone turistice, după cum urmează:

Zona 1 – Municipiul Constanța

În componența acestei zone intră:

- Municipiul Constanța, cu:
 - valoroase vestigii arheologice ale antichității grecești și romane (Zidul de incintă al cetății Tomis; Edificiul roman cu mozaic; Mormântul pictat Hypogeu; Termele etc.);
 - numeroase monumente de arhitectură și de artă religioasă și laică;
 - instituții muzeale și culturale;
 - Plaja Modern;
 - Portul Turistic Tomis.
- stațiunea Mamaia - cea mai modernă dintre stațiunile de pe litoralul românesc al Mării Negre, unde oferta de cazare și de divertisment se situează la parametrii cei mai înalți.

Forme de turism practicate în Zona 1:

- turism de odihnă și relaxare – cea mai importantă formă de turism, favorizată de cei aproximativ 13 km de plajă în Constanța și Mamaia;
- turism balnear și de sănătate – favorizat de existența factorilor naturali terapeutici;
- turism de distracție nocturnă – în ultima perioadă, stațiunea Mamaia a dobândit notorietate pentru cluburile sale de noapte (partea de nord a stațiunii);
- turismul cultural – are potențial mare de dezvoltare, datorită numărului mare de monumente arhitecturale, arheologice, muzee, teatre, evenimente culturale, patrimoniului imaterial al minorităților etnice etc.;

- turism de afaceri – statutul de pol de dezvoltare urbană conferă municipiului Constanța un potențial enorm pentru dezvoltarea turismului de business. Conform *Strategiei de dezvoltare și promovare a turismului în municipiul Constanța*, destinația are nevoie de noi infrastructuri indoor pentru a fructifica această oportunitate și de înființarea unui Convention Bureau;
- turism de evenimente – existența unor evenimente cultural-artistice gen “Neversea” reprezintă factori atractori la nivelul destinației. Folosirea unor astfel de evenimente la capetele de sezon și chiar în afara sezonului turistic, ar avea rolul de a atenua sezonalitatea. De asemenea, infrastructura sportivă din oraș (Sala Sporturilor, Baza Sportivă Farul Constanța), creează oportunități pentru derularea unor evenimente sportive;
- turism sportiv – favorizat de prezența Mării Negre și a lacului Siutghiol, unde sunt dezvoltate numeroase facilități pentru sporturi nautice;
- turism de croaziere – favorizat de prezența Portului turistic Tomis și a Terminalului de pasageri din cadrul Portului Constanța.

Zona 2 – delimitată la nord de comuna Mihai Viteazu, la est de lacul Sinoe, la sud de orașul Năvodari și la vest de latura estică a comunei Crucea.

În componența acestei zone intră:

- Stațiunea turistică Mamaia Nord (Năvodari);
- Zona litorală de la Nord de Capul Midia (Corbu, Vadu), mult mai sălbatică;
- Rezervația Biosferei Delta Dunării (partea de sud a rezervației), cu zonele strict protejate Grindul Chituc, Grindul Lupilor, Cetatea Histria;
- Lacurile Tașaul, Sinoie, Nuntași;
- Situl SPA Cheile Dobrogei – zonă naturală cu importanță speologică, paleontologică, faunistică, botanică și peisagistică. Se remarcă prin peșterile La Adam și Gura Dobrogei (monumente ale naturii) și prin rezervația naturală Recifii Jurasici Cheia (o spectaculoasă zonă de chei);
- Mănăstirea Peștera Sfântului Ioan Casian (comuna Târgușor);
- Cetatea Histria – primul oraș atestat pe actualul teritoriu al României. Alături se află unul dintre cele mai frumoase muzee din județ;
- Cetatea Ulmetum (Pantelimon) – cu potențial de a fi amenajată și introdusă în circuitul turistic;
- Centrul viticol Histria.

Forme de turism practicate în Zona 2:

- turism de odihnă și relaxare – în zona de litoral (atât în Năvodari – stațiunea Mamaia Nord, cât și în zona Vadu – Corbu);
- turism de distracție nocturnă – stațiunea Mamaia Nord, alături de Mamaia, au devenit pe timpul verii polul distracției nocturne;
- turism de agrement nautic – în zona de litoral (Mamaia Nord);
- ecoturism – favorizat de numeroasele arii naturale protejate din nordul județului. Cadrul natural deosebit de generos oferă oportunități pentru amenajarea unor trasee tematice de vizitare, pentru realizarea unor observatoare de păsări (birdwatching) în zona lacurilor, în apropiere de Cetatea Histria etc., pentru dezvoltarea unor trasee de drumeție sau de cicloturism;
- turism speologic – favorizat de existența peșterilor *La Adam și Gura Dobrogei*;
- sporturi extreme – practicarea alpinismului pe versanții abrupti din Gura Dobrogei;
- turism cultural – existența uneia dintre cele mai bine conservate cetăți din Dobrogea (Histria)

și a muzeului amenajat în apropierea cetății;

- turism vini-viticol – favorizat de existența cramei Histria (comuna Cogealac), unde se pot face degustări;
- turism religios și de pelerinaj – cel mai important obiectiv pretabil pentru această formă de turism este Mănăstirea Peștera Sf. Ioan Casian;
- pescuit sportiv - în zona lacurilor din nord;
- turism balnear – poate fi o formă de turism de perspectivă, în cazul în care sunt valorificați factorii terapeutici ai Lacului Nuntași.

Zona 3 – pe malul Dunării, în partea de nord – vest a județului, delimitată la nord-est de comuna Gârliciu și Crucea, la sud de comuna Seimeni

În componența acestei zone intră:

- Hârșova – cu cetatea și muzeul Carsium, geamia cu minaret, rezervația Canaralele din portul Hârșova, izvoare de apă minerală;
- Topalu – cu rezervație fosilieră, Muzeul de artă Dinu și Sevasta Vintilă, dar și un important festival concurs de muzică populară;
- Cetatea Capidava (sat Capidava, comuna Topalu), una dintre cetățile Limesului Dunărean;
- Cursul inferior al Dunării, între Capidava și Hârșova;
- Pădurea și lacul Băltăgești;
- Existența altor situri antice, precum cetatea de pământ Hallstattiana (Horia), cetatea romano – bizantină Cius (Gârliciu), neintroduse în circuitul turistic.

Forme de turism practicate în Zona 3:

- turism cultural – este favorizat de existența a numeroase obiective culturale, dar și de efortul autorităților publice locale de valorificare a acestui patrimoniu - Cetatea Carsium (urmează a fi reabilitată și introdusă în circuitul turistic), Cetatea Capidava (în curs de reabilitare), muzeul Carsium din Hârșova (în prezent sunt lucrări de reabilitare a clădirii Școlii Vechi, unde urmează a fi mutată colecția muzeală), Muzeul de artă Dinu și Savasta Vintilă Topalu. La dezvoltarea acestei forme de turism contribuie și evenimentele organizate la nivel local (ex. Festivalului de muzică populară organizat anual în comuna Topalu);
- ecoturism – favorizat de existența ariilor naturale protejate din zonă. Realizarea anumitor trasee tematice de vizitare, a unor panouri informative, a unor trasee cicloturistice, a unor observatoare de animale, ar putea contribui la dezvoltarea unor programe ecoturistice în cadrul acestui areal.
- turism cinegetic și pescuit sportiv – în lunca Dunării;
- turism nautic – cu condiția realizării unor amenajări minime de acostare pe Dunăre;
- turism vini-viticol – favorizat de prezența centrului viticol Hârșova. Degustări de vinuri de pot face la Crama Darie (comuna Topalu);
- turismul de tranzit – favorizat de existența unor drumuri europene și naționale: DN2A (E60) Urziceni – Hârșova – Constanța și Hârșova – Tulcea, străbătute de importante fluxuri de turiști;
- turism balnear – poate reprezenta o formă de turism de perspectivă, cu condiția captării izvoarelor mezotermale din zona Hârșova.

Zona 4 – pe malul Dunării, la vest, se întinde până în centrul județului

În componența acestei zone intră:

- Murfatlar, cu ansamblul rupestru, rezervația naturală "Fântânița Murfatlar", podgorie;
- Medgidia, muzeul de artă, cu cele mai multe lucrări originale ale pictorului Lucian Grigorescu (momentan închis), geamia Abdul Medgit, necropole, așezare medievală timpurie, podgorie;
- Cernavodă, cu Muzeul Axiopolis (este în curs de amenajare o a doua aripă a muzeului), Geamia Memet Efendi, Cetatea Axiopolis (nu poate fi vizitată, este obiectiv militar), Mormântul pictat de pe Dealul Hinog (nu este amenajat pentru vizitare), crame viticole deschise vizitatorilor, obiective de patrimoniu tehnic-industrial (ecluza, canalul, centrala nucleară, portul, podul proiectat de ing. Anghel Saligny);
- Canalul Dunăre – Marea Neagră;
- Cursul inferior al Dunării, în zona orașului Cernavodă;
- Locul fosilifer Cernavodă.

Forme de turism practicate în Zona 4:

- turism vini-viticol – favorizat de prezența podgoriei Murfatlar. Până de curând, în cadrul Combinatului de Vinificație a funcționat un Muzeu al Viei și Vinului. În prezent, există planuri pentru amenajarea unui muzeu al vinului în cadrul Stațiunii de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Murfatlar. Există alte posibilități de degustări în cadrul cramelor Vlădoi (sat Siminoc, oraș Murfatlar), Gabai (comuna Valu lui Traian), Rasova și Trantu (Cernavodă);
- turism cultural – sunt câteva obiective culturale, unele cu mare potențial (ex. Ansamblul rupestru Murfatlar, obiectiv aflat pe Lista Indicativă UNESCO¹²⁷), cetatea Axiopolis, Mormântul pictat de pe Dealul Hinog, dar care nu sunt valorificate din punct de vedere turistic;
- turism de croazieră – Conform discuțiilor avute cu reprezentanții autorității publice locale, anual sunt 200-600 de vapoare de croazieră care opresc în Cernavodă, fiecare cu 80-180 pasageri. Dintre aceștia, jumătate merg în excursie cu autocarul la Constanța, iar cealaltă jumătate rămâne pe vapor. Pe viitor se dorește atragerea unei părți însemnate a acestor turiști în zona de faleză, care în prezent este în curs de amenajare.
- turism de agrement nautic – ar putea fi dezvoltat cu condiția realizării unor amenajări în zona de confluență a Dunării cu Canalul Dunăre - Marea Neagră;
- turism industrial - se pot face vizite organizate cu programare prealabilă, pentru reprezentanții instituțiilor, organizațiilor, școlilor, universităților (pentru maxim 30 de persoane/grup) la simulator și obiectivele exterioare de la CNE Cernavodă;¹²⁸
- ecoturism – oportunități oferite de existența unor arii naturale protejate (ex. Rezervația Fântânița Murfatlar);
- cicloturism – orașul este tranzitat de cicloturiști care vin din vestul Europei, străbătând traseul de-a lungul Dunării. Un traseu de cicloturism ar putea fi amenajat de-a lungul Canalului Dunăre Marea Neagră, zonă în care există un drum pietruit. Din păcate, infrastructura necesară pentru dezvoltarea acestei forme de turism este slab dezvoltată la nivel național, în condițiile în care legislația în domeniul marcării și semnalizării rutelor de cicloturism nu este încă aprobată;
- turism de tranzit – zona este tranzitată de sute de mii de turiști pe timpul verii, în drum spre mare. Odată cu deschiderea secțiunii de autostradă Cernavodă-Constanța, opririle turiștilor în acest areal sunt tot mai rare.

¹²⁷ Lista Indicativă este un inventar de situri situate pe teritoriul fiecărei țări Parte a Convenției Patrimoniului Mondial, considerate ca fiind susceptibile de a fi înscrise în Lista Patrimoniului Mondial

¹²⁸ <https://www.nuclearelectrica.ro/cne/relatii-publice/programul-usi-deschise/>

Zona 5 – delimitată la nord, nord-vest de fluviul Dunărea, la sud de granița cu Bulgaria și la est de comuna Deleni

În componența acestei zone intră:

- Ostrov, cu Mănăstirea Derwent, insula "Păcuiul lui Soare", pădurea Esehioi, podgorie, lacul Bugeac.
- Adamclisi, cu monumentul Tropaeum Traiani, cetatea romano-bizantină, muzeul cetății;
- Ion Corvin, cu Mănăstirea "Peștera Sf. Andrei";
- Aliman, cu Lacul Vederosa, ruinele castrului roman Sacidava;
- Oltina, cu ruinele cetății romane Altenum, lacul Oltina;
- Băneasa, cu Pădurea Canaraua Fetii, Pădurea Negureni.

Forme de turism practicate în Zona 5:

- turism cultural-istoric – favorizat de existența a numeroase vestigii istorice, unele amenajate (Monumentul și Cetatea de la Adamclisi), iar altele care ar putea fi amenajate;
- turism cultural-religios și de pelerinaj – Mănăstirile Derwent și "Peștera Sf. Andrei" sunt printre cele mai importante situri de pelerinaj din Dobrogea;
- turism vini-viticol. Această zonă este cunoscută și prin Podgoria Ostrov, cu Cramele Ostrov și Lipnița, Muzeul Vinului, stația de vinificație (unde se pot face prezentări ale fluxului tehnologic). De asemenea, în ultimii ani a devenit tradiție organizarea Festivalului „Vinul Nou”;
- turism de agrement nautic - favorizat de Cursul Dunării și de prezența a numeroase lacuri.
- ecoturism și turism rural – favorizat de numărul mare de arii naturale protejate, dar și de caracterul rural al acestei zone;
- turism ecvestru - poate fi practicat în cadrul Domeniilor Ostrov, acolo unde este amenajat un centru ecvestru;
- cicloturism – drumurile puțin circulat din această parte a județului pot fi folosite pentru efectuarea unor trasee cu bicicleta. De altfel, zona este frecventată de cicloturiști care urmează cursul Dunării. Din păcate nu sunt trasee special amenajate;
- pescuit sportiv – cursurile de apă pot fi folosite pentru astfel de activități.

Zona 6 – delimitată la vest de comuna Adamclisi, la sud de granița cu Bulgaria, la nord de comuna Cobadin, la est de zona litorală

În componența acestei zone intră:

- Rezervațiile naturale de la Dumbrăveni și Hagieni (cea mai mare rezervație naturală de bujori sălbatici din Europa);
- Complexul rupestru de la Dumbrăveni;
- Câțeva situri antice nevalorificate turistic - Chirnogeni (așezare din epoca bronzului - cultura Coslogeni), Pecineaga (așezare romană);
- Centrul viticol Chirnogeni.

Forme de turism practicate în Zona 6:

- ecoturism – favorizat de existența unor rezervații naturale, deosebit de valoroase;

- turism vini-viticol - Crama Viișoara (comuna Cobadin, sat Viișoara), unde sunt organizate degustări și se pot face vizite ghidate.
- turism de vânatoare – factorul favorizant îl constituie pădurile întinse din acest areal.

Zona 7 – zona litorală, include, pe lângă stațiunile din sudul litoralului românesc al Mării Negre, Lacul Techirghiol

În componența acestei zone intră:

- Stațiunile turistice de litoral: Eforie Nord, Eforie Sud, Costinești, Neptun-Olimp, Jupiter, Cap Aurora, Venus, Saturn, Mangalia;
- Techirghiol – stațiune balneoclimatică, lacul cu nămol sapropelic, Mănăstirea "Sfânta Maria";
- Mangalia – vestigii ale orașului antic Callatis (zidul de apărare al cetății, edificiul romano-bizantin, basilica creștină "Mormântul cu papyrus"), Herghelia Mangalia, Complexul funerar tumular de la Movila Documaci, Peștera Movile;
- Limanu – Peștera Limanu, așezare și necropolă neolitică (cultura Hamangia), muzeul sătesc cu obiecte de artă modernă;
- Vama Veche – rezervație subacvatică, așezare greco-romană;

Forme de turism practicate în Zona 7:

- turism de odihnă și relaxare – cea mai importantă formă de turism, favorizat de existența unui bioclimat excitant-solicitant;
- turismul balnear – favorizat de prezența factorilor naturali terapeutici. Este practicat în stațiunea Techirghiol, situată pe malul lacului cu același nume, dar și în alte stațiuni unde au fost înființate baze de tratament balnear (Eforie Nord, Eforie Sud, Neptun, Saturn, Mangalia);
- turism cultural-istoric este facilitat de existența vestigiilor arheologice și muzeele din Mangalia;
- turism cultural religios și de pelerinaj – Mănăstirea Sf. Maria din Techirghiol a devenit în ultimii ani un loc de pelerinaj din ce în ce mai frecventat;
- turism de agrement nautic – există numeroase amenajări pentru practicarea agrementului nautic în stațiunile de pe litoral;
- turismul ecvestru – prin posibilitățile de practicare a echitației la Herghelia de la Mangalia;
- turism de croaziere - existența porturilor turistice din Eforie Nord și Mangalia facilitează practicarea acestei forme de turism;
- turism vini-viticol - Domeniile Clos des Colombes (comuna 23 August) unde pot fi organizate degustări, cursuri de gastronomie;
- turism speologic – peștera Limanu are potențial deosebit pentru a fi amenajată și introdusă în circuitul turistic;
- turism de afaceri - favorizat de existența spațiilor și facilităților pentru seminarii, conferințe, reuniuni din cadrul unor hoteluri din Eforie Nord sau Mangalia;
- turism științific – prin existența unor rezervații naturale în zonă (ex. Acvatoriul litoral marin Vama Veche, Dunele Marine de la Agigea).

4.1.3. Structuri de primire turistică

4.1.3.1. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare

Dezvoltarea turismului este favorizată de existența posibilităților de **cazare** a turiștilor. Tocmai de aceea, capacitatea de cazare condiționează în cea mai mare măsură volumul fluxurilor turistice într-o anumită zonă sau stațiune turistică.

Având în vedere calitățile sale fizico-geografice, litoralul românesc s-a bucurat de-a lungul timpului de o atenție deosebită, zona beneficiind în perioada 1965-1980 de cele mai mari investiții în structuri de primire turistică. În aceste condiții, Constanța a devenit județul cu cel mai mare număr de structuri și cu cel mai mare număr de locuri de cazare din țară.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică (pentru anul 2018), la nivelul județului Constanța erau deschise 834 unități (9,9% din total național) cu un total de 84.891 locuri de cazare (24,0% din total național).

Tabelul nr. 4.3.

Evoluția capacității de cazare la nivelul județului Constanța și pentru total țară

Ani	Județul Constanța			România			% din total România		
	unități	locuri existente	locuri în funcțiune	unități	locuri existente	locuri în funcțiune	unități	locuri existente	locuri în funcțiune
2012	738	84.690	10.656.862	5821	301.109	74.135.614	12,7%	28,1%	14,4%
2013	745	85.756	9.979.198	6009	305.707	77.028.488	12,4%	28,1%	13,0%
2014	746	87.496	10.618.068	6130	311.288	77.676.817	12,2%	28,1%	13,7%
2015	755	87.848	11.059.024	6821	328.313	81.872.539	11,1%	26,8%	13,5%
2016	761	85.285	10.149.109	6946	328.888	83.323.220	11,0%	25,9%	12,2%
2017	838	84.157	10.448.065	7905	343.720	87.655.762	10,6%	24,5%	11,9%
2018	834	84.891	10.376.230	8449	353.308	87.796.861	9,9%	24,0%	11,8%
18/12	+13,0%	+0,2%	-2,6%	+45,1%	+17,3%	+18,4%			

Sursa: INS, baza de date Tempo-online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>)

Conform datelor oficiale oferite de Institutul Național de Statistică, în ultimii 7 ani se observă următoarea situație cu privire la capacitatea de cazare din județul Constanța:

- numărul de structuri de cazare a crescut ușor, la nivelul anului 2018 fiind cu 13,0% mai multe unități decât în 2012;
- numărul locurilor de cazare existente a rămas la un nivel oarecum constant;
- capacitatea de cazare în funcțiune (număr locuri-zile) s-a redus cu 2,0% în 2018 comparativ cu 2012.

Situația poate fi explicată prin faptul că noile structuri, deși mai numeroase, sunt totuși de dimensiuni mult reduse (pensiuni, vile), comparativ cu unitățile de mari dimensiuni ce au ieșit din diverse motive din circuitul turistic (campinguri, tabere, hoteluri). În plus, reducerea capacității de cazare în funcțiune se datorează și reducerii sezonului turistic, fapt ce a făcut ca unitățile de cazare, și în special marile hoteluri din stațiunile turistice, să fie deschise de la an la an pentru o perioadă tot mai scurtă de timp. Perioada medie de funcționare a structurilor de cazare din județul Constanța a scăzut în intervalul analizat de la 125,8 zile în anul 2012 la 124 zile în anul 2017. Prin comparație, media la nivel național este de circa 255 zile.

Există o diferență mare între datele existente în baza de date a INS și datele furnizate de Ministerul Turismului.¹²⁹ Conform acestora din urmă (decembrie 2018), în județul Constanța există **1807 structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare, cu un total de 122.262 locuri**. Raportat la total țară, se constată faptul că județul Constanța deține **13,4% din numărul total de structuri** de cazare și **27,2% din numărul de locuri de cazare**, din acest punct de vedere județul Constanța, și în special zona de litoral a județului, fiind cea mai importantă destinație turistică din țară.

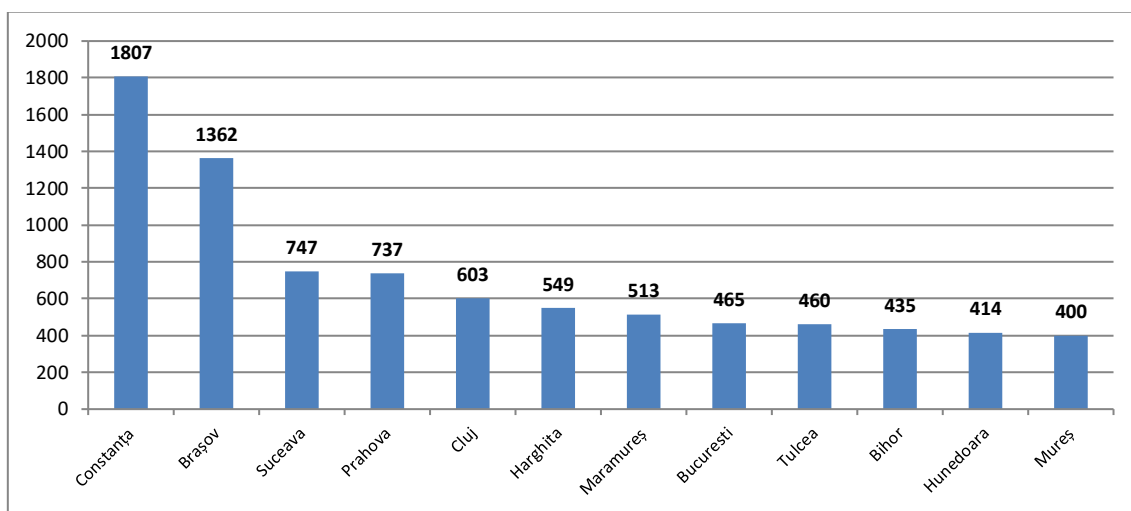

Figura nr. 4.4. Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare, pe județe (dec. 2018)

Sursa: Ministerul Turismului, Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

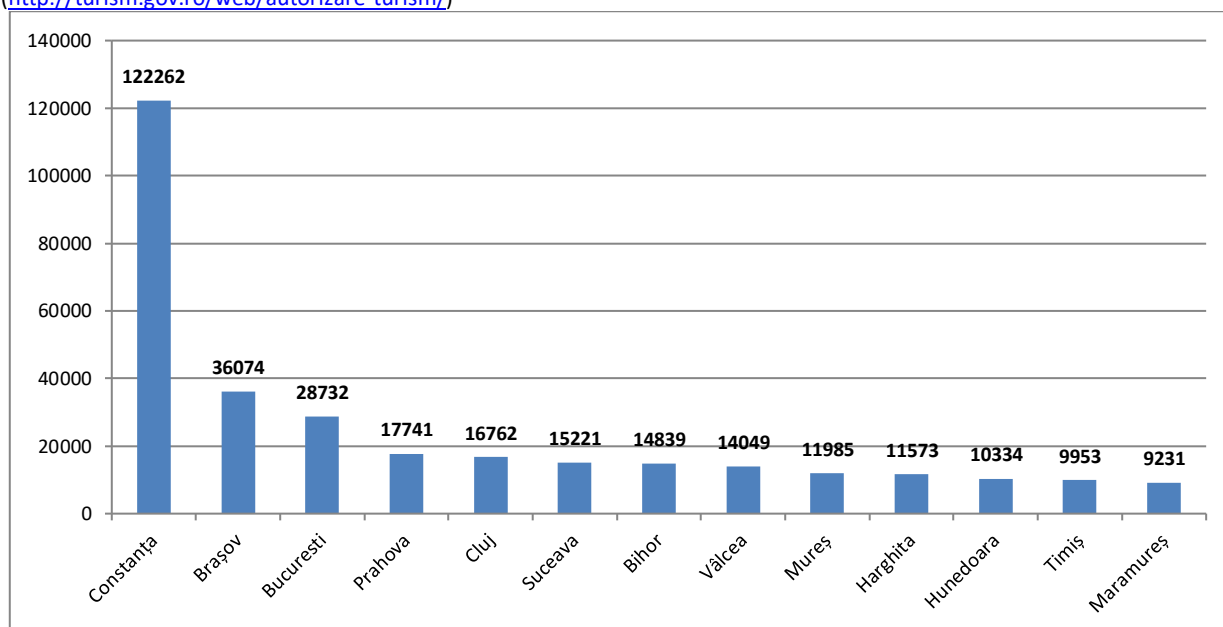

Figura nr. 4.5. Numărul de locuri de cazare, pe județe (decembrie 2018)

Sursa: Ministerul Turismului, Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

Așa cum se observă din figura de mai jos, aproximativ 85% din locurile de cazare din județul Constanța sunt încadrate la 1-3 stele (47,9% la 3 stele) și mai puțin de 15% la 4-5 stele. Pondere mare

¹²⁹ o bună parte din această diferență este dată de faptul că la INS nu se regăsesc unități tip "apartamente/camere de închiriat"

a unităților/locurilor de cazare încadrate la clase inferioare de confort se explică prin numărul mare al unităților construite în perioada comunistă. Deși la o parte din aceste unități au fost realizate investiții consistente, există încă o ‘masă critică’ de astfel de structuri încadrate la 2-3 stele în stațiunile turistice de pe litoralul românesc.

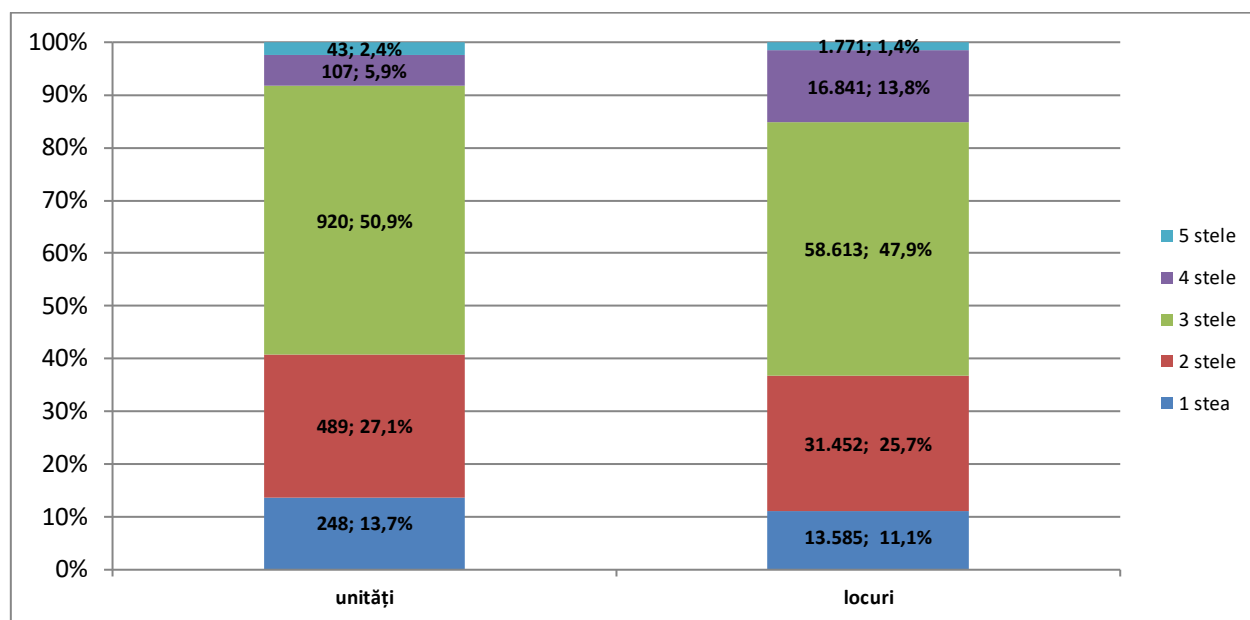

Figura nr. 4.6. Structura unităților și locurilor de cazare din județul Constanța, pe categorii de confort (decembrie 2018)

Sursa: Ministerul Turismului, Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

Se remarcă numărul mare de structuri tip camere/apartamente de închiriat, unități de mici dimensiuni, construite și introduse în circuitul turistic în ultimii ani (788 unități; reprezentând 43,6% din numărul de unități). Acestea sunt urmate de hoteluri (376 unități; 20,8%), vile turistice (319 unități; 17,7%); hosteluri (119 unități; 6,6%); pensiuni turistice (109 unități; 6,0%) etc.

Pe de altă parte, din punct de vedere al numărului de locuri de cazare, hotelurile, fiind în general unități de mari dimensiuni, dețin o pondere de circa 58,8% din numărul de locuri (peste 70.000 de locuri). Ponderi importante au și locurile din unități tip apartamente/camere de închiriat (16,2%), camping (7,1%), hosteluri (6,9%), vile turistice (6,7%) etc.

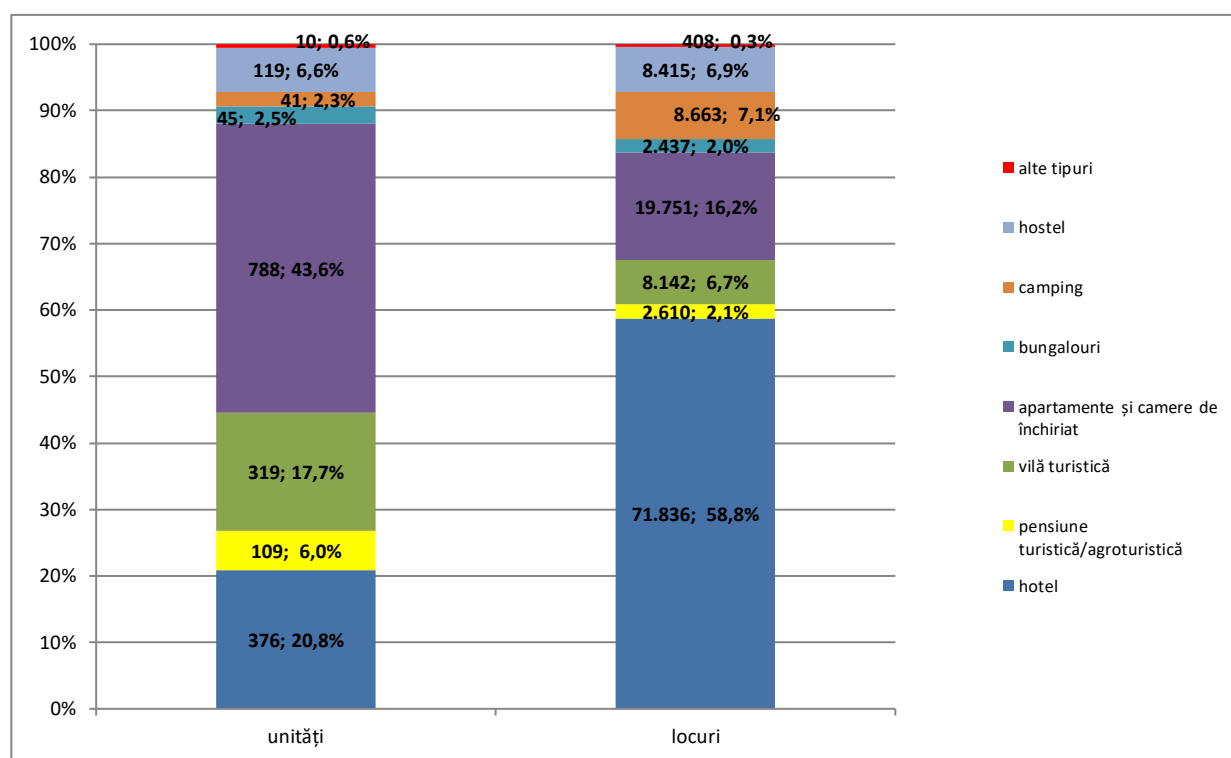

Figura nr. 4.7. Structura unităților și locurilor de cazare din județul Constanța, pe tipuri de structuri (decembrie 2018)

Sursa: Ministerul Turismului, Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

1.520 de structuri de primire turistică (84,1% din numărul de unități de cazare din județ) și 111.992 locuri de cazare (91,6% din locurile de cazare din județ) sunt concentrate în cele 12 stațiuni turistice de interes național - Mamaia, Năvodari, Eforie Nord, Eforie Sud, Techirghiol, Costinești, Neptun-Olimp, Jupiter, Cap Aurora, Venus, Saturn și Mangalia. Dacă la acestea se adaugă structurile de cazare situate în celelalte localități situate de-a lungul țărmului (Constanța, 2 Mai, Vama Veche, 23 August, Tuzla, Corbu, Agigea), rezultă că peste 99% din locurile de cazare din județul Constanța sunt situate de-a lungul litoralului sau în imediata apropiere (stațiunea Techirghiol).

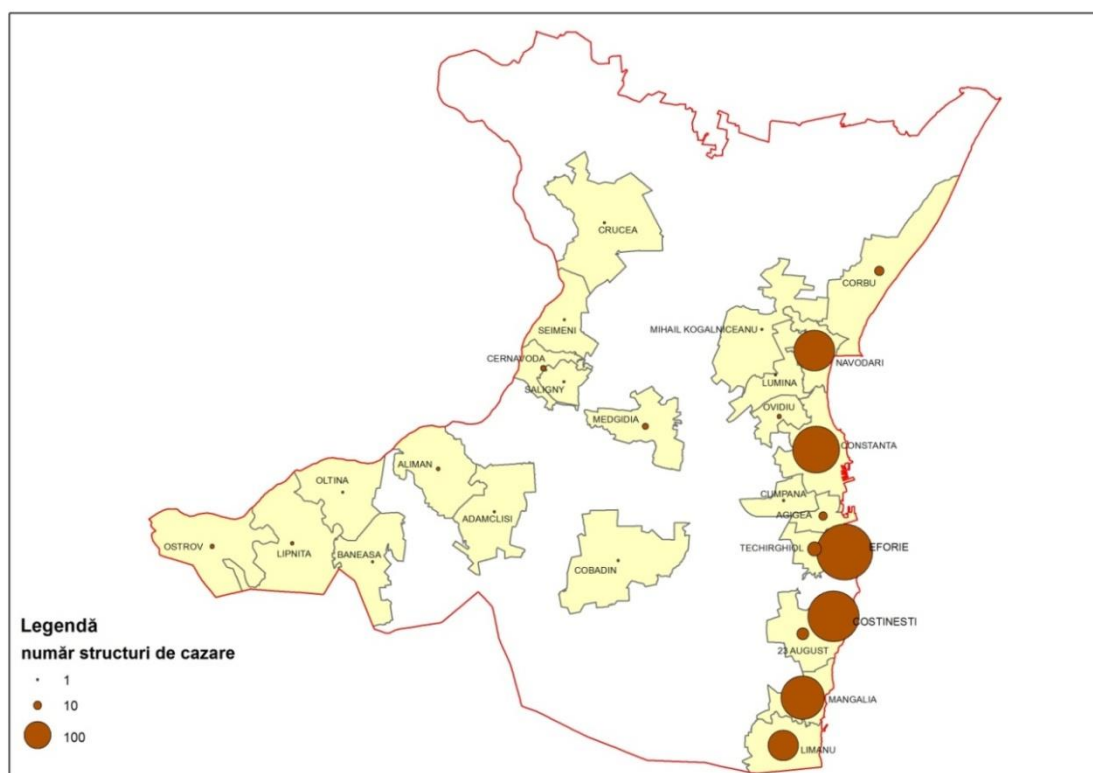

Figura nr. 4.8. Distribuția unităților de cazare din județul Constanța, în funcție de destinație

Sursa: MT, Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

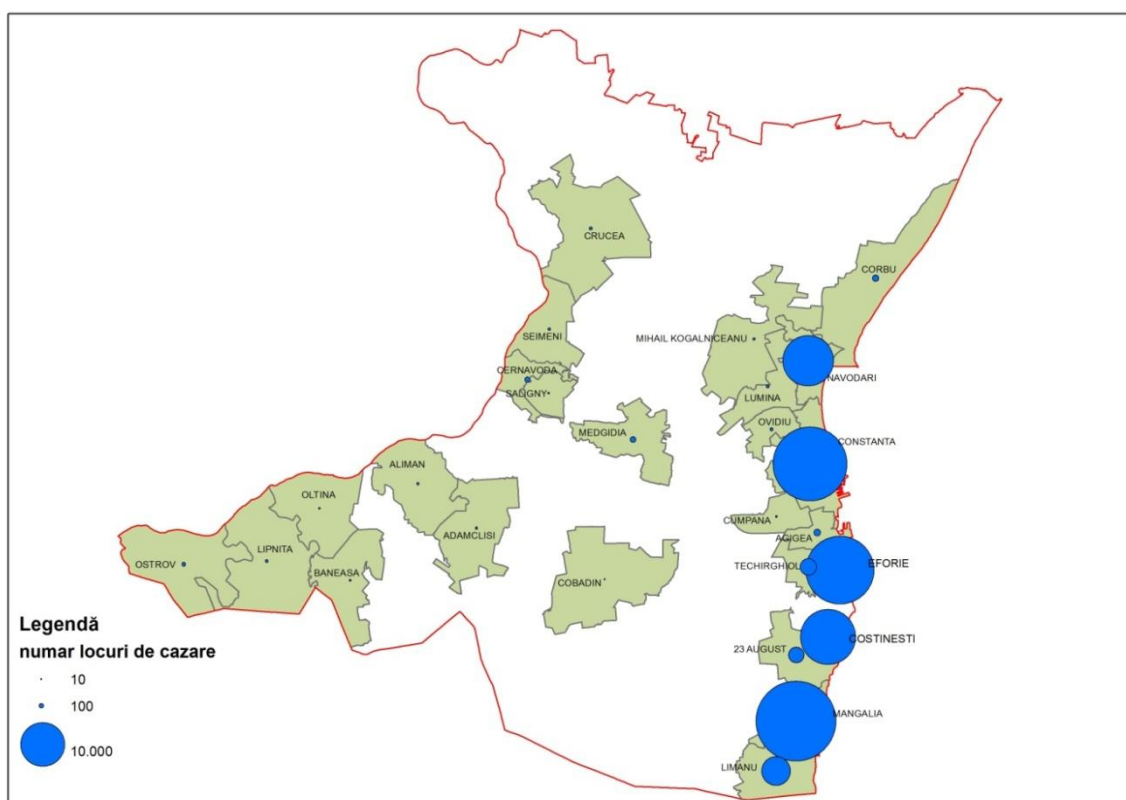

Figura nr. 4.9. Distribuția locurilor de cazare din județul Constanța, în funcție de destinație

Sursa: MT, Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

Tabelul nr. 4.4.

Capacitatea de cazare din județul Constanța, pe localități (decembrie 2018)

Localități	Structuri de cazare		Locuri de cazare	
	număr	pondere	număr	pondere
Constanța	309	17.1%	28.396	23.2%
Constanța	87	4.8%	3.519	2.9%
Mamaia	222	12.3%	24.877	20.3%
Mangalia	258	14.3%	32.904	26.9%
Mangalia	29	1.6%	1.683	1.4%
Cap Aurora	7	0.4%	2.184	1.8%
Jupiter	36	2.0%	5.848	4.8%
Neptun-Olimp	88	4.9%	9441	7.7%
Saturn	40	2.2%	6.438	5.3%
Venus	58	3.2%	7.310	6.0%
Eforie	431	23.9%	23.857	19.5%
Eforie Nord	318	17.6%	17.795	14.6%
Eforie Sud	113	6.3%	6.062	5.0%
Costinești	355	19.6%	15.850	13.0%
Limanu	127	7.0%	4.177	3.4%
2 Mai	38	2.1%	1.047	0.9%
Vama Veche	88	4.9%	3.084	2.5%
Limanu	1	0.1%	46	0.0%
Năvodari	226	12.5%	13.114	10.7%
Techirghiol	28	1.5%	1.390	1.1%
alte localități	73	4.0%	2.574	2.1%
Adamclisi	1	0.1%	30	0.0%
Agigea	10	0.6%	204	0.2%
Aliman	2	0.1%	28	0.0%
Băneasa	1	0.1%	20	0.0%
Cernavodă	4	0.2%	142	0.1%
Cobadin	1	0.1%	10	0.0%
Crucea	1	0.1%	54	0.0%
Cumpăna	1	0.1%	18	0.0%
Lipnița	2	0.1%	42	0.0%
Lumina	1	0.1%	59	0.0%
Medgidia	6	0.3%	188	0.2%
Mihail Kogălniceanu	1	0.1%	36	0.0%
Oltina	1	0.1%	16	0.0%
Ostrov	3	0.2%	74	0.1%
Ovidiu	3	0.2%	63	0.1%
Saligny	1	0.1%	12	0.0%
Seimeni	1	0.1%	32	0.0%
23 August	20	1.1%	1.314	1.1%
Corbu	13	0.7%	232	0.2%
TOTAL	1.807	100%	122.262	100%

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

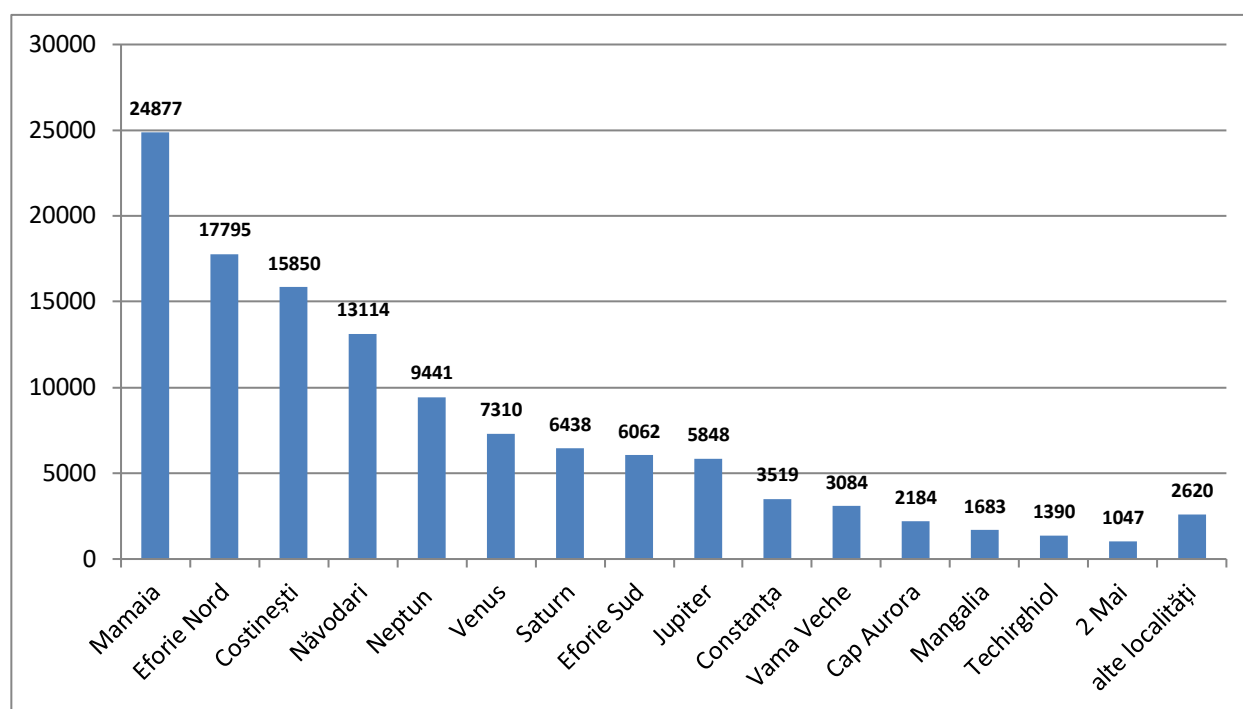

Fig. nr. 4.10. Capacitatea de cazare din județul Constanța, pe localități (decembrie 2018)

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

Principalele stațiuni de pe litoralul românesc al Mării Negre după numărul de locuri de cazare sunt: Mamaia (24.877, 20,3% din numărul de locuri), Eforie Nord (17.795, 14,6%), Costinești (15.850, 13,0%), Năvodari (13.114, 10,7%), Neptun (9.441, 7,7%), Venus (7.310, 6,0%), Saturn (6.438, 5,3%), Eforie Sud (6.062, 5,0%), Jupiter (5.848, 4,8%).

O analiză detaliată a situației din fiecare stațiune este prezentată în cele ce urmează:

Constanța

Tabelul nr. 4.5.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în Constanța

	Număr structuri de cazare						Număr locuri de cazare					
	Total	5*	4*	3*	2*	1*	Total	5*	4*	3*	2*	1*
Hotel	37	-	6	25	5	1	2542	-	287	1827	397	31
Pensiune turistică	6	-	-	2	2	2	128	-	-	31	40	57
Hostel	3	-	-	2	1	-	164	-	-	150	14	-
Vilă turistică	15	1	2	5	6	1	355	13	26	147	141	28
Camere/apartamente de închiriat	26	-	-	24	2	-	330	-	-	326	4	-
Total	87	1	8	58	16	4	3519	13	313	2481	596	116

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

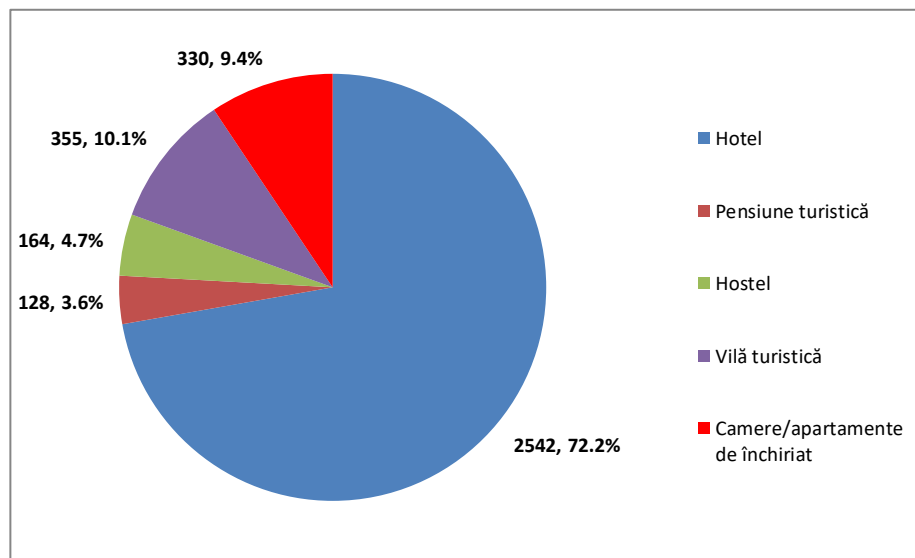

Fig. 4.11. Structura locurilor de cazare clasificate din Constanța, pe tipuri de unități

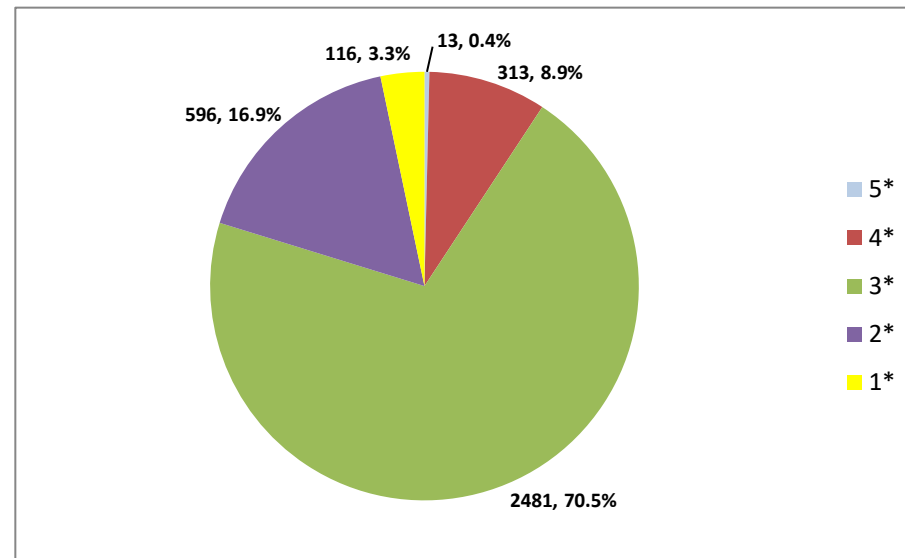

Fig. 4.12. Structura locurilor de cazare clasificate din Constanța, pe categorii de confort

Mamaia

Tabelul nr. 4.6.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Mamaia

	Număr structuri de cazare						Număr locuri de cazare					
	Total	5*	4*	3*	2*	1*	Total	5*	4*	3*	2*	1*
Hotel	92	3	31	43	13	2	20747	502	6028	10078	3849	290
Pensiune turistică	12	-	1	2	8	1	266	-	29	52	173	12
Hostel	10	-	-	4	6	-	1024	-	-	208	816	-
Vilă turistică	17	1	3	12	-	1	464	20	68	354	-	22
Camere/apartamente de închiriat	87	-	-	79	5	3	1079	-	-	926	46	107
Bungalow	1	-	-	1	-	-	48	-	-	48	-	-
Camping și căsuțe tip camping	3	-	-	1	2	-	1249	-	-	20	1229	-
Total	222	4	35	142	34	7	24877	522	6125	11686	6113	431

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

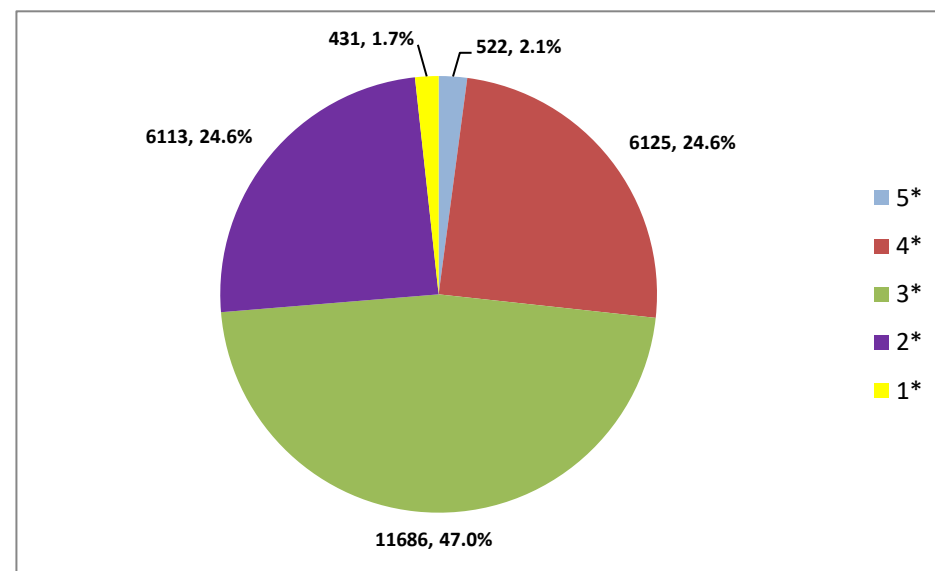
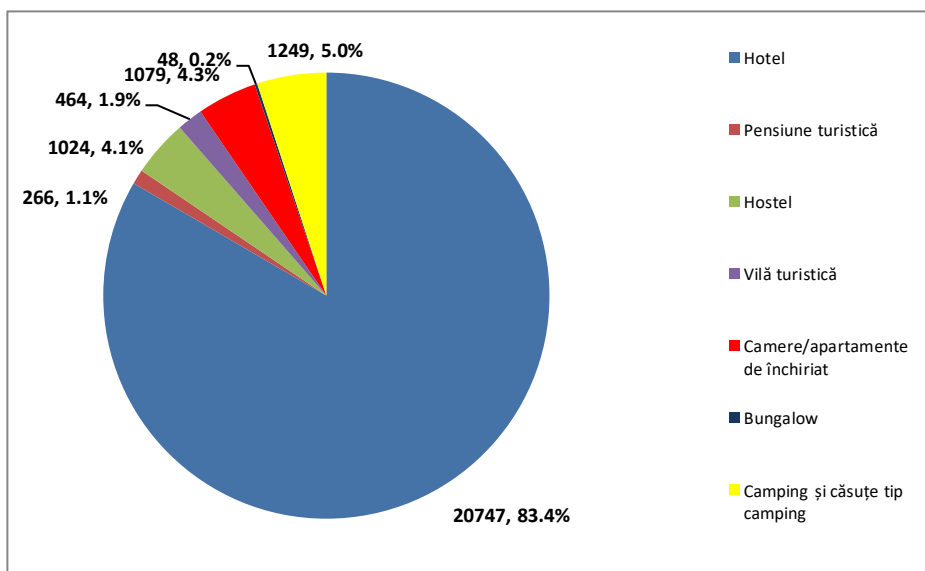

Fig. 4.13. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Mamaia, pe tipuri de unități Fig. 4.14. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Mamaia, pe categorii de confort

Năvodari

Tabelul nr. 4.7.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în orașul Năvodari

	Număr structuri de cazare						Număr locuri de cazare					
	Total	5*	4*	3*	2*	1*	Total	5*	4*	3*	2*	1*
Hotel	15	2	6	4	3	-	1749	386	794	229	340	-
Pensiune turistică	12	3	2	7	-	-	295	80	46	169	-	-
Hostel	18	-	5	9	2	2	1849	-	750	377	74	648
Vilă turistică	52	28	1	17	6	-	1166	190	96	722	158	-
Camere/apartamente de închiriat	110	-	-	99	6	5	2838	-	-	2579	193	67
Bungalow	8	-	-	2	4	2	856	-	-	52	132	672
Camping și căsuțe tip camping	11	-	-	3	2	6	4361	-	-	760	119	3482
Total	226	33	13	141	23	15	13114	656	1687	4888	1016	4869

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

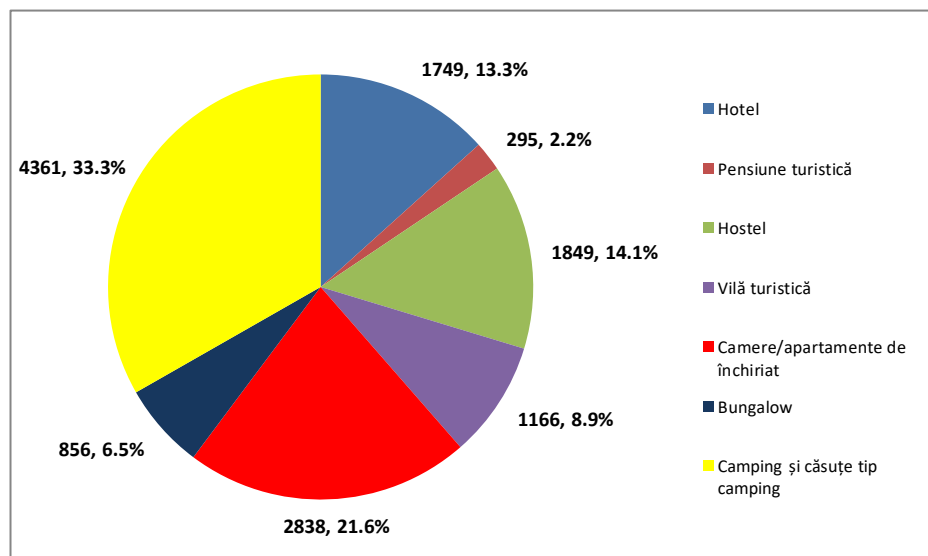

Fig. 4.15. Structura locurilor de cazare clasificate din orașul Năvodari, pe tipuri de unități

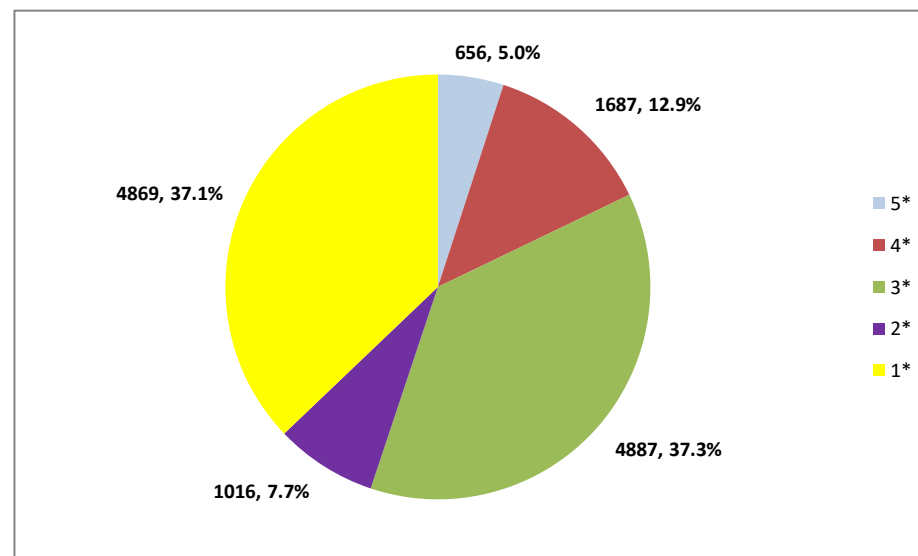

Fig. 4.16. Structura locurilor de cazare clasificate din Năvodari, pe categorii de confort

Eforie Nord

Tabelul nr. 4.8.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Eforie Nord

	Număr structuri de cazare						Număr locuri de cazare					
	Total	5*	4*	3*	2*	1*	Total	5*	4*	3*	2*	1*
Hotel	70	-	7	41	17	5	10468	-	2087	5644	2358	379
Pensiune turistică	14	1	-	8	1	4	344	30	-	223	16	75
Hostel	11	-	-	4	5	2	731	-	-	301	384	46
Vilă turistică	53	-	2	29	19	3	1421	-	36	824	498	63
Camere/apartamente de închiriat	165	-	-	83	60	22	4370	-	-	2472	1535	363
Bungalow	1	-	-	-	1	-	42	-	-	-	42	-
Camping și căsuțe tip camping	3	-	-	-	-	3	283	-	-	-	-	283
Popas turistic	1	-	-	-	-	1	136	-	-	-	-	136
Total	318	1	9	165	103	40	17795	30	2123	9464	4833	1345

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

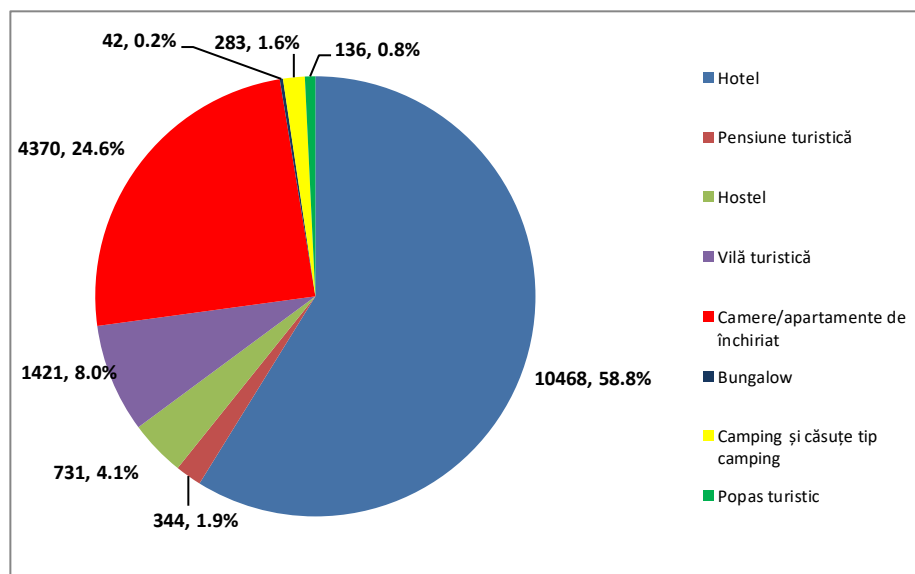

Fig. 4.17. Structura locurilor de cazare clasificate din Eforie Nord, pe tipuri de unități

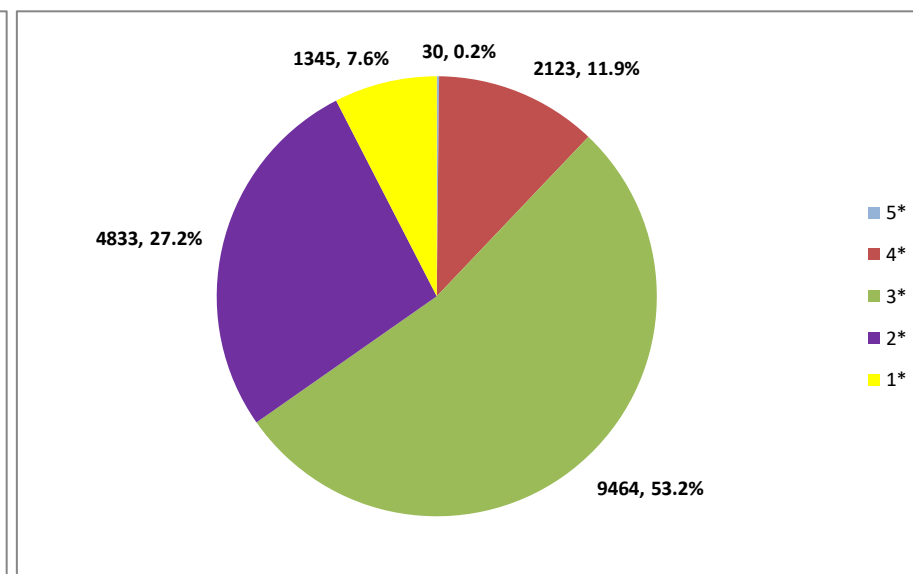

Fig. 4.18. Structura locurilor de cazare clasificate din Eforie Nord, pe categorii de confort

Eforie Sud

Tabelul nr. 4.9.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Eforie Sud

	Număr structuri de cazare						Număr locuri de cazare					
	Total	5*	4*	3*	2*	1*	Total	5*	4*	3*	2*	1*
Hotel	19	-	-	8	10	1	2476	-	-	722	1634	120
Pensiune turistică	6	-	1	4	1	-	130	-	24	76	30	-
Hostel	9	-	-	3	4	2	516	-	-	135	205	176
Vilă turistică	28	1	-	8	12	7	694	22	-	180	287	205
Camere/apartamente de închiriat	45	-	-	23	14	8	1146	-	-	654	336	156
Bungalow	3	-	-	-	2	1	295	-	-	-	151	144
Camping și căsuțe tip camping	3	-	-	-	1	2	805	-	-	-	8	797
Total	113	1	1	46	44	21	6062	22	24	1767	2651	1598

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

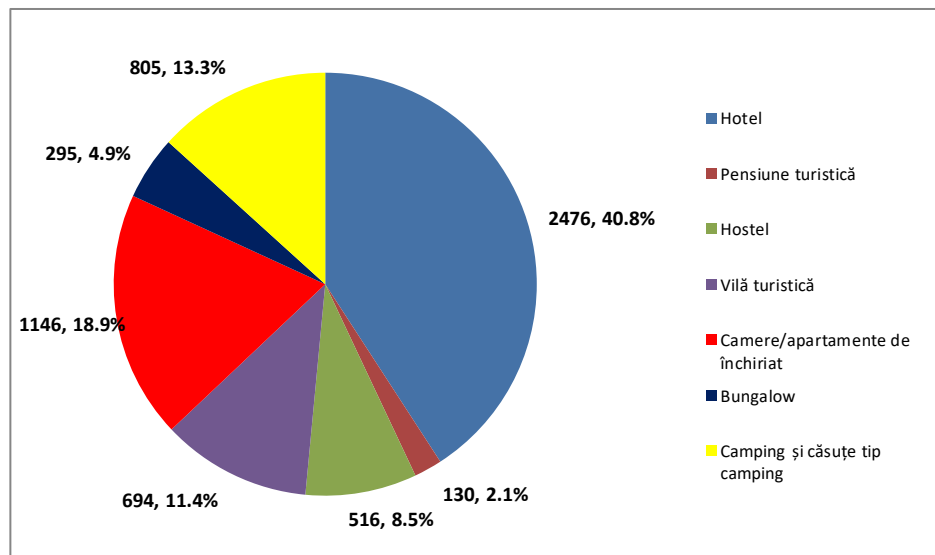

Fig. 4.19. Structura locurilor de cazare clasificate din Eforie Sud, pe tipuri de unități

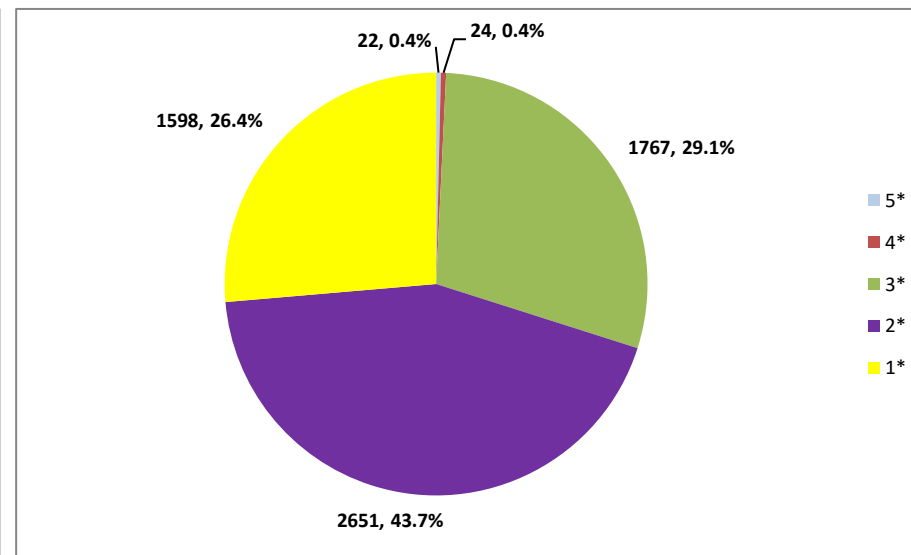

Fig. 4.20. Structura locurilor de cazare clasificate din Eforie Sud, pe categorii de confort

Techirghiol

Tabelul nr. 4.10.

Situția structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Techirghiol

	Număr structuri de cazare					Număr locuri de cazare				
	Total	4*	3*	2*	1*	Total	4*	3*	2*	1*
Hotel	4	1	1	2	-	708	108	78	522	-
Pensiune turistică	5	-	5	-	-	118	-	118	-	-
Vilă turistică	15	-	5	7	3	457	-	117	208	132
Camere/apartamente de închiriat	4	-	3	1	-	107	-	82	25	-
Total	28	1	14	10	3	1390	108	395	755	132

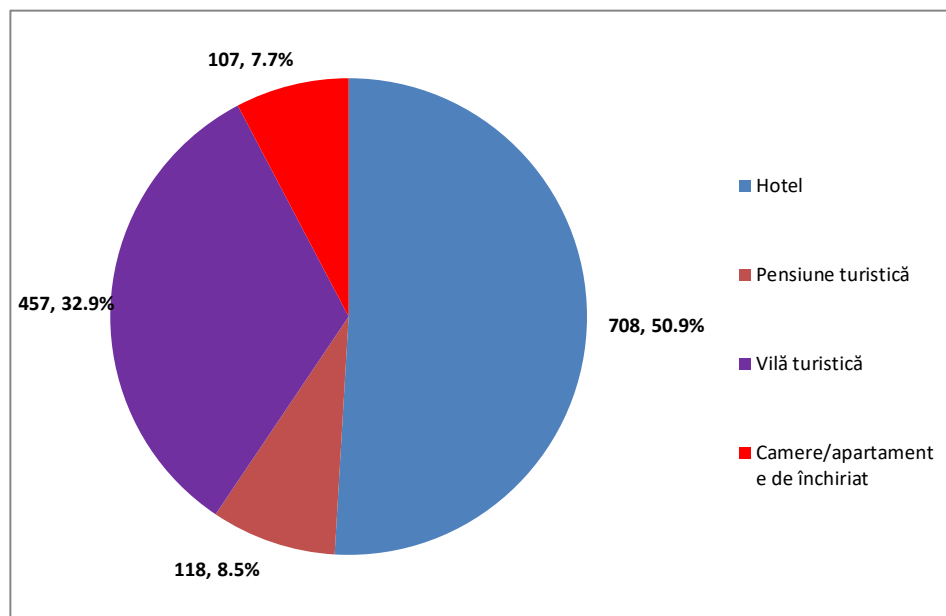
Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

Fig. 4.21. Structura locurilor de cazare clasificate din Techirghiol, pe tipuri de unități

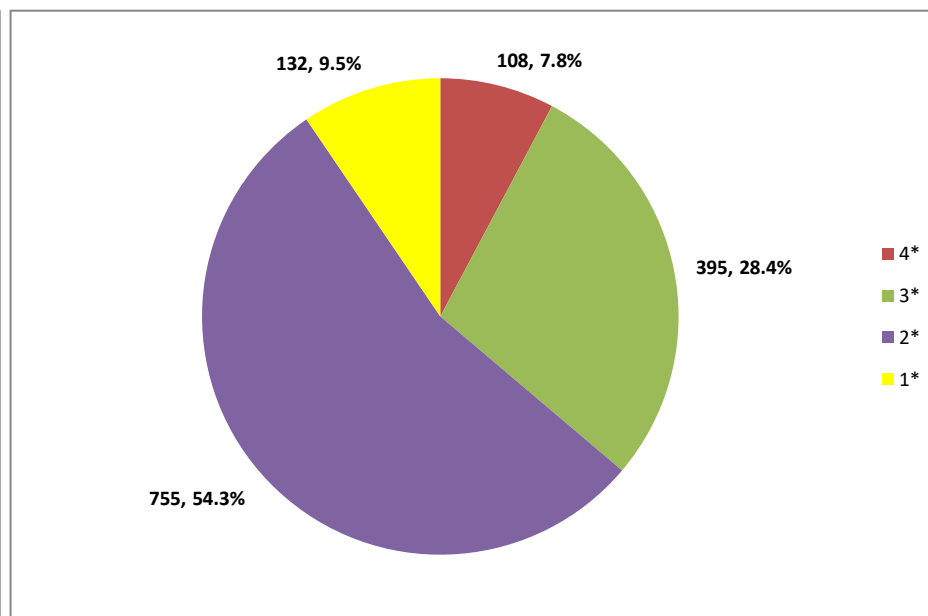

Fig. 4.22. Structura locurilor de cazare clasificate din Techirghiol, pe categorii de confort

Costinești

Tabelul nr. 4.11.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Costinești

	Număr structuri de cazare					Număr locuri de cazare				
	Total	4*	3*	2*	1*	Total	4*	3*	2*	1*
Hotel	21	1	7	12	1	3440	875	734	1783	48
Pensiune turistică	27	1	8	14	4	691	20	164	383	124
Hostel	36	-	17	11	8	2960	-	1679	637	644
Vilă turistică	60	-	15	32	13	1866	-	546	970	350
Camere/apartamente de închiriat	186	-	55	48	83	5976	-	2185	1579	2212
Bungalow	21	-	1	9	11	872	-	20	202	650
Camping și căsuțe tip camping	1	-	-	-	1	24	-	-	-	24
Cabană turistică	1	-	-	-	1	21	-	-	-	21
Total	355	2	103	126	124	15850	895	5328	5554	4073

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

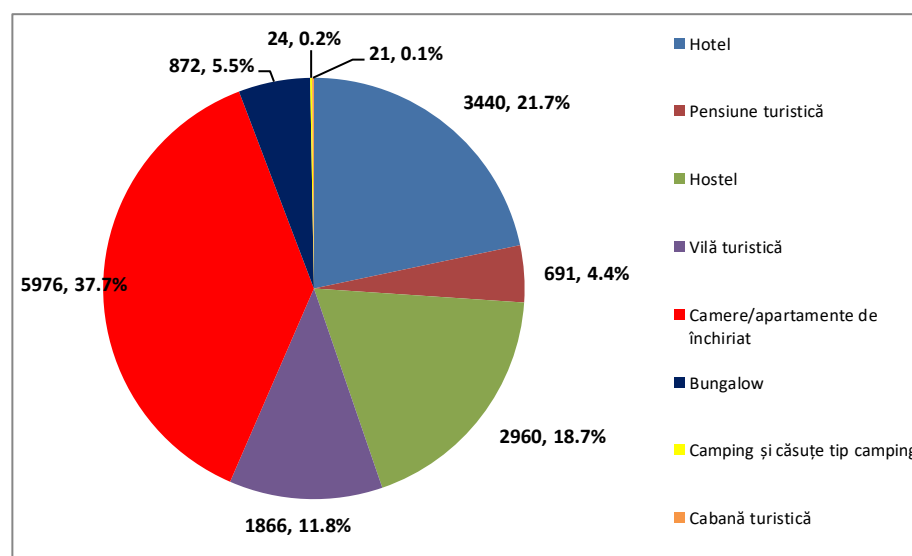

Fig. 4.23. Structura locurilor de cazare clasificate din Costinești, pe tipuri de unități

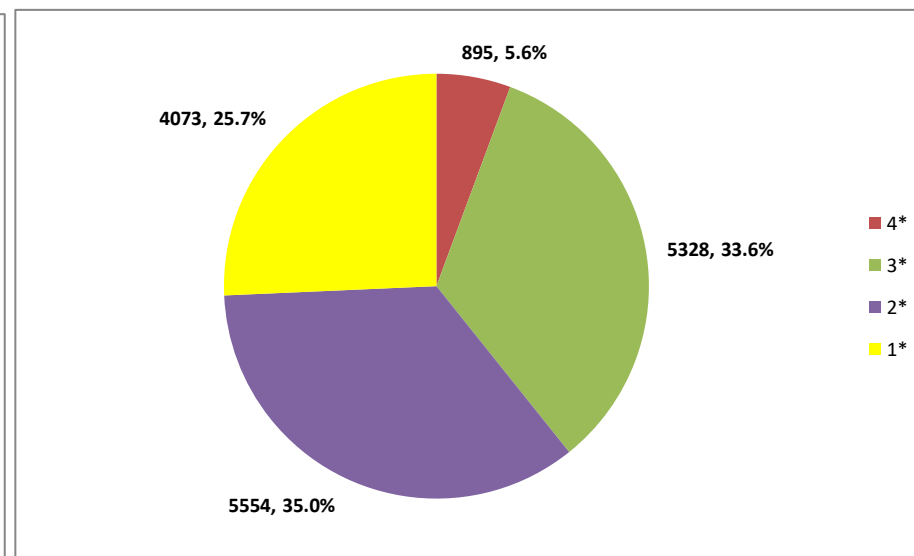

Fig. 4.24. Structura locurilor de cazare clasificate din Costinești, pe categorii de confort

Neptun-Olimp

Tabelul nr. 4.12

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Neptun-Olimp

	Număr structuri de cazare					Număr locuri de cazare				
	Total	4*	3*	2*	1*	Total	4*	3*	2*	1*
Hotel	27	3	15	8	1	7835	572	4889	2354	20
Pensiune turistică	1	-	1	-	-	22	-	22	-	-
Hostel	9	-	4	4	1	280	-	102	168	10
Vilă turistică	27	16	9	2	-	566	310	184	72	-
Camere/apartamente de închiriat	20	-	14	4	2	390	-	310	16	64
Bungalow	1	-	1	-	-	22	-	22	-	-
Camping și căsuțe tip camping	2	-	1	-	1	226	-	188	-	38
Sat de vacanță	1	-	1	-	-	100	-	100	-	-
Total	88	19	46	18	5	9441	882	5817	2610	132

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

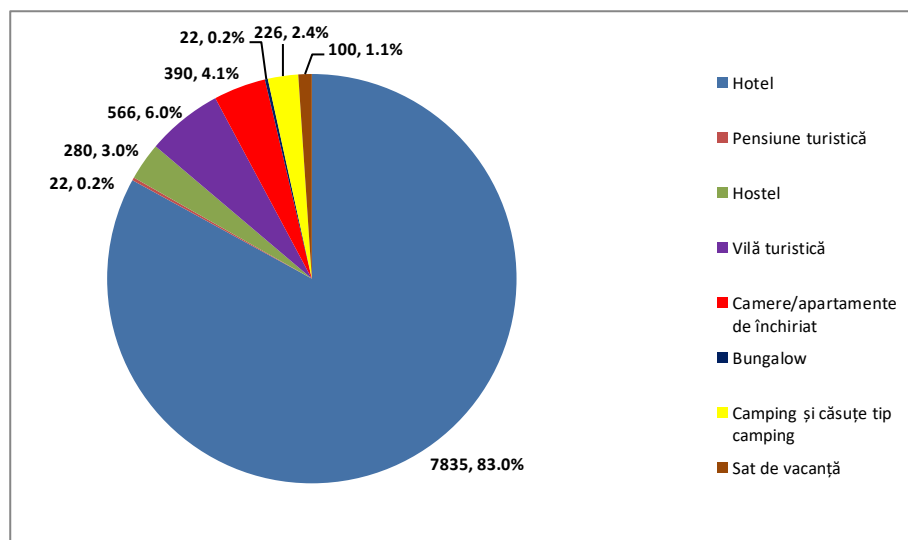

Fig. 4.25 Structura locurilor de cazare clasificate din Neptun-Olimp, pe tipuri de unități

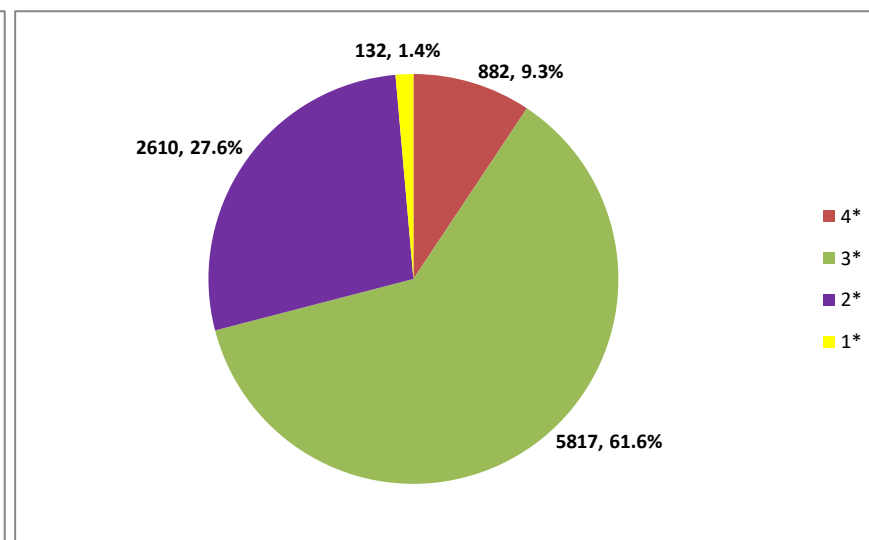

Fig. 4.26. Structura locurilor de cazare clasificate din Neptun-Olimp, pe categorii de confort

Jupiter

Tabelul nr. 4.13.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Jupiter

	Număr structuri de cazare				Număr locuri de cazare			
	Total	3*	2*	1*	Total	3*	2*	1*
Hotel	18	13	4	1	4766	3866	856	44
Vilă turistică	5	4	1	-	224	200	24	-
Camere/apartamente de închiriat	10	9	1	-	308	284	24	-
Bungalow	1	-	1	-	20	-	20	-
Camping și căsuțe tip camping	2	-	2	-	530	-	530	-
Total	36	26	9	1	5848	4350	1454	44

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

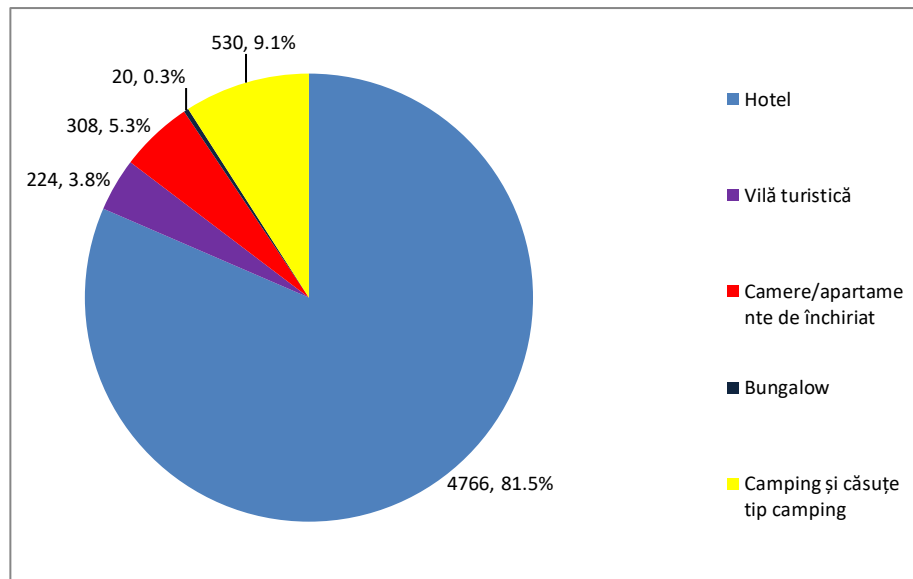

Fig. 4.27. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Jupiter, pe tipuri de unități

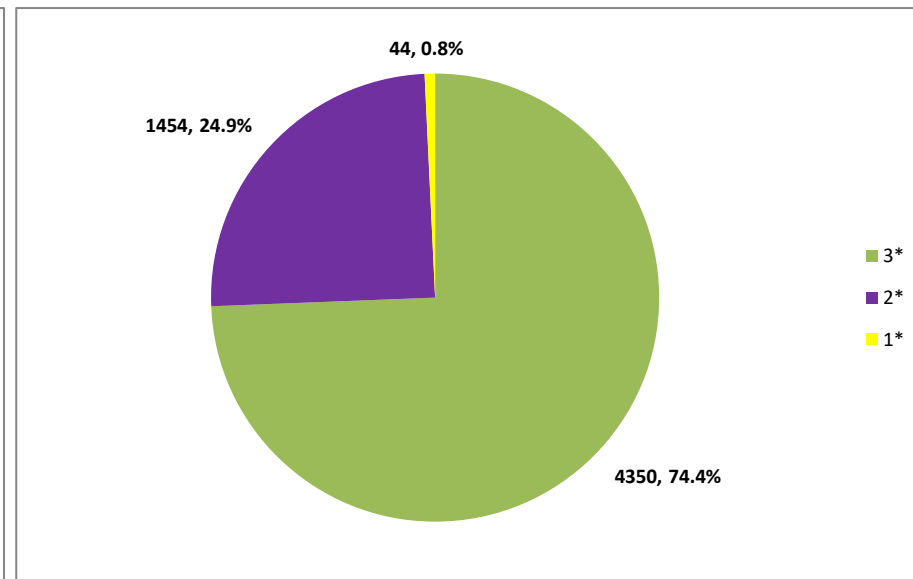

Fig. 4.28. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Jupiter, pe categorii de confort

Cap Aurora

Tabelul nr. 4.14.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Cap Aurora

	Număr structuri de cazare				Număr locuri de cazare			
	Total	4*	3*	2*	Total	4*	3*	2*
Hotel	7	1	3	3	2184	690	904	590
Total	7	1	3	3	2184	690	904	590

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

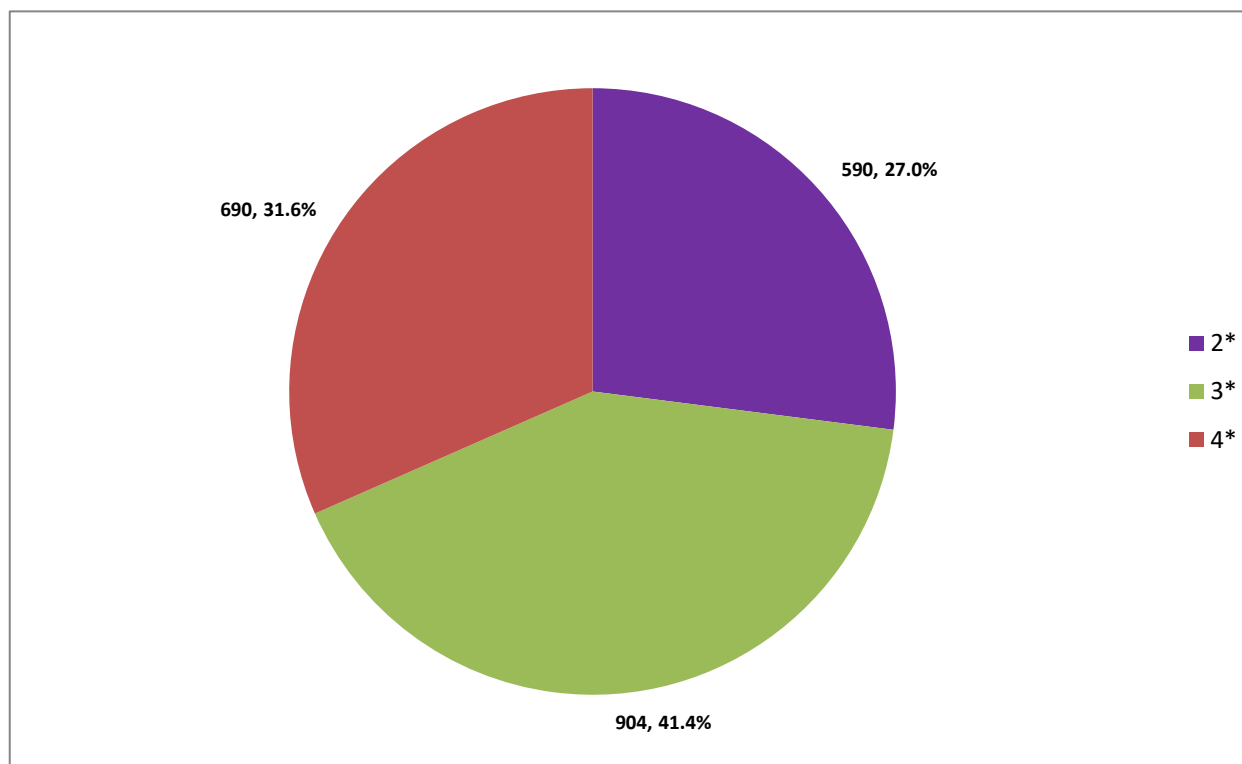

Fig. 4.29. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Cap Aurora, pe categorii de confort

Venus

Tabelul nr. 4.15.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Venus

	Număr structuri de cazare						Număr locuri de cazare					
	Total	5*	4*	3*	2*	1*	Total	5*	4*	3*	2*	1*
Hotel	26	1	6	13	5	1	6057	204	2036	2773	1034	10
Pensiune turistică	2	-	-	-	1	1	82	-	-	-	60	22
Vilă turistică	10	-	1	6	3	-	285	-	30	182	73	-
Camere/apartamente de închiriat	16	-	-	11	5	-	464	-	-	322	142	-
Camping și căsuțe tip camping	4	-	-	2	1	1	422	-	-	296	96	30
Total	58	1	7	32	15	3	7310	204	2066	3573	1405	62

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

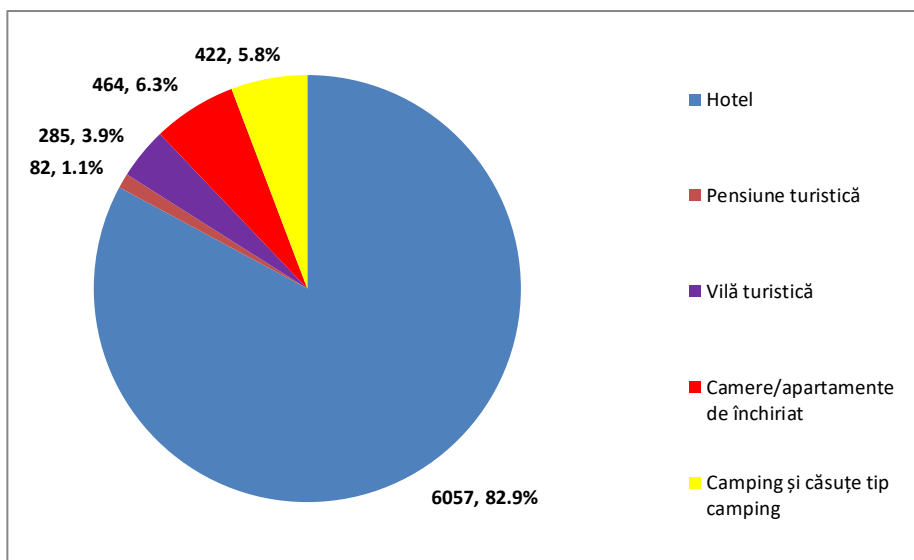

Fig. 4.30. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Venus, pe tipuri de unități

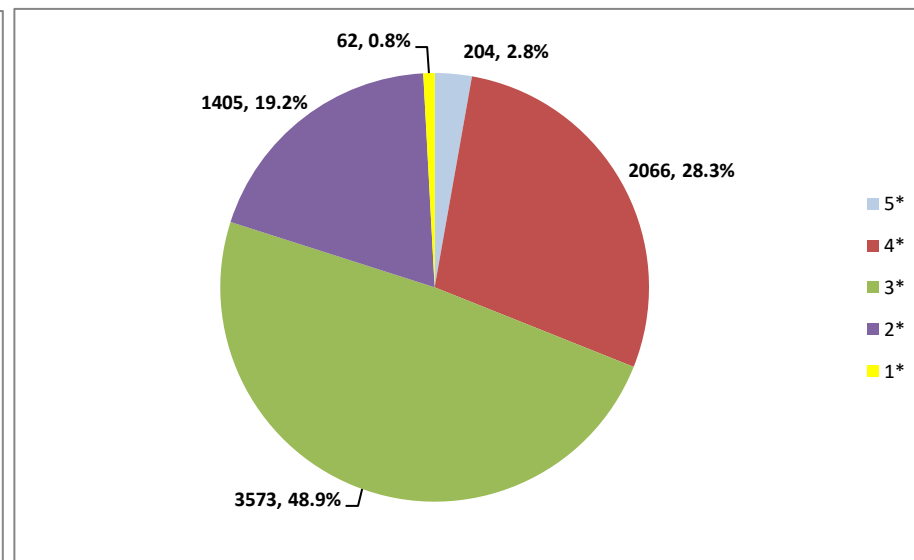

Fig. 4.31. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Venus, pe categorii de confort

Saturn

Tabelul nr. 4.16.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Saturn

	Număr structuri de cazare						Număr locuri de cazare					
	Total	5*	4*	3*	2*	1*	Total	5*	4*	3*	2*	1*
Hotel	14	1	1	9	3	-	5781	182	554	3985	1060	-
Hostel	2	-	-	2	-	-	76	-	-	76	-	-
Vilă turistică	12	-	-	3	8	1	266	-	-	90	152	24
Camere/apartamente de închiriat	6	-	-	3	1	2	99	-	-	16	31	52
Bungalow	6	-	-	2	1	3	216	-	-	120	10	86
Total	40	1	1	19	13	6	6438	182	554	4287	1253	162

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

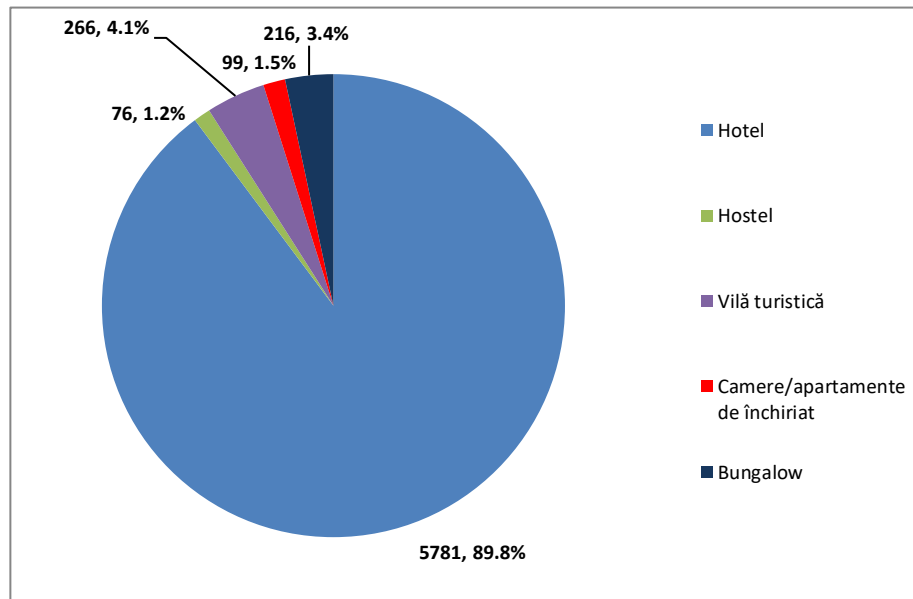

Fig. 4.32. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Saturn, pe tipuri de unități

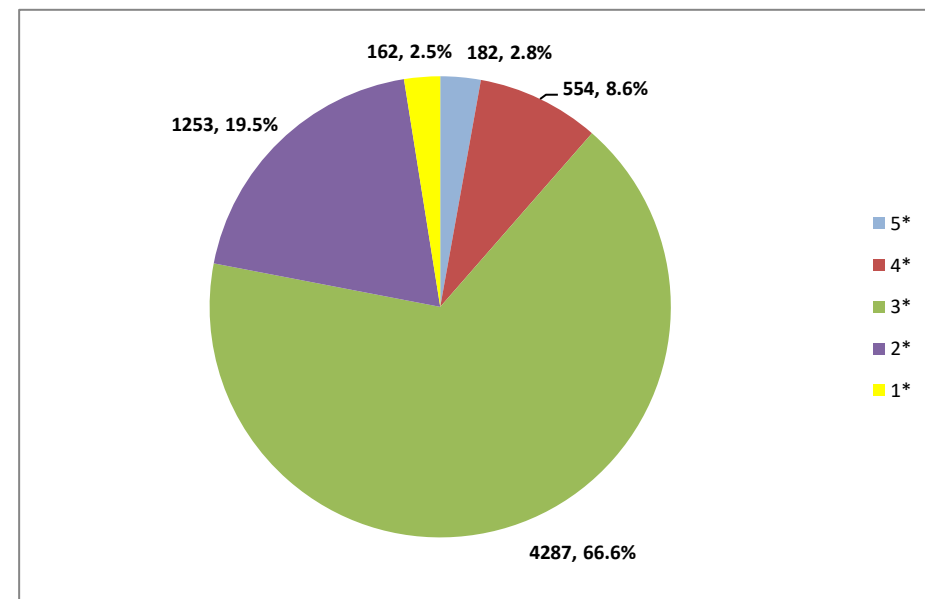

Fig. 4.33. Structura locurilor de cazare clasificate din stațiunea Saturn, pe categorii de confort

Mangalia

Tabelul nr. 4.17.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în stațiunea Mangalia

	Număr structuri de cazare						Număr locuri de cazare					
	Total	5*	4*	3*	2*	1*	Total	5*	4*	3*	2*	1*
Hotel	9	1	2	5	1	-	1266	142	159	765	200	-
Hostel	1	-	-	1	-	-	52	-	-	52	-	-
Pensiune turistică	2	-	-	2	-	-	26	-	-	26	-	-
Vilă turistică	2	-	-	-	2	-	32	-	-	-	32	-
Camere/apartamente de închiriat	14	-	-	8	3	3	277	-	-	112	59	106
Motel	1	-	-	1	-	-	30	-	-	30	-	-
Total	29	1	2	17	6	3	1683	142	159	985	291	106

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

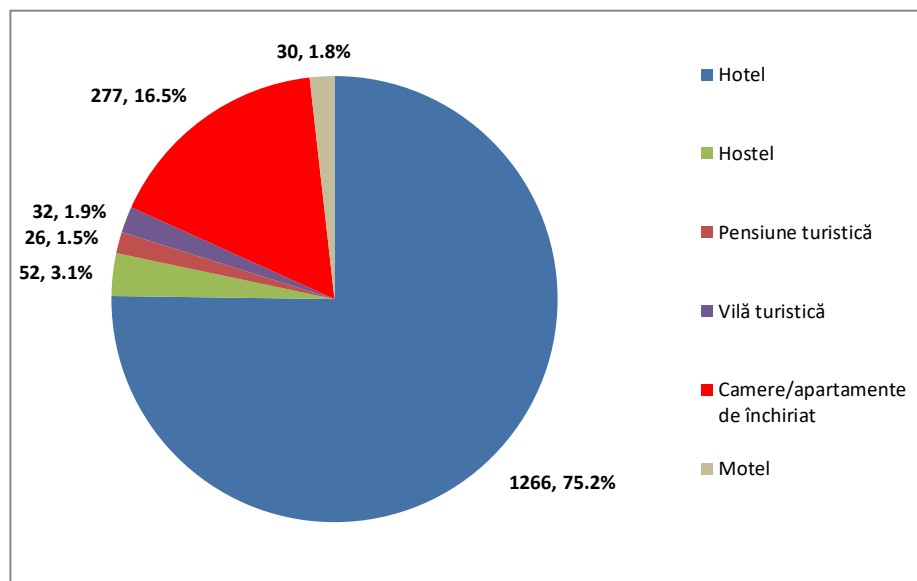

Fig. 4.34. Structura locurilor de cazare clasificate din Mangalia, pe tipuri de unități

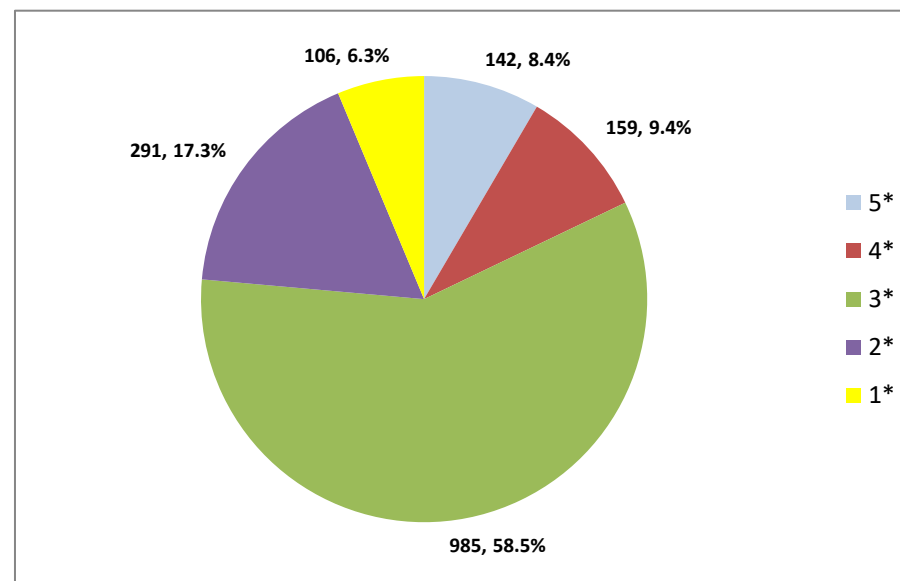

Fig. 4.35. Structura locurilor de cazare clasificate din Mangalia, pe categorii de confort

2 Mai

Tabelul nr. 4.18.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în 2 Mai

	Număr structuri de cazare				Număr locuri de cazare			
	Total	3*	2*	1*	Total	3*	2*	1*
Pensiune turistică	6	4	2	-	148	78	70	-
Hostel	2	-	2	-	28	-	28	-
Vilă turistică	2	1	1	-	52	28	24	-
Camere/apartamente de închiriat	26	13	11	2	701	378	276	47
Camping și căsuțe tip camping	2	-	-	2	118	-	-	118
Total	38	18	16	4	1047	484	398	165

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

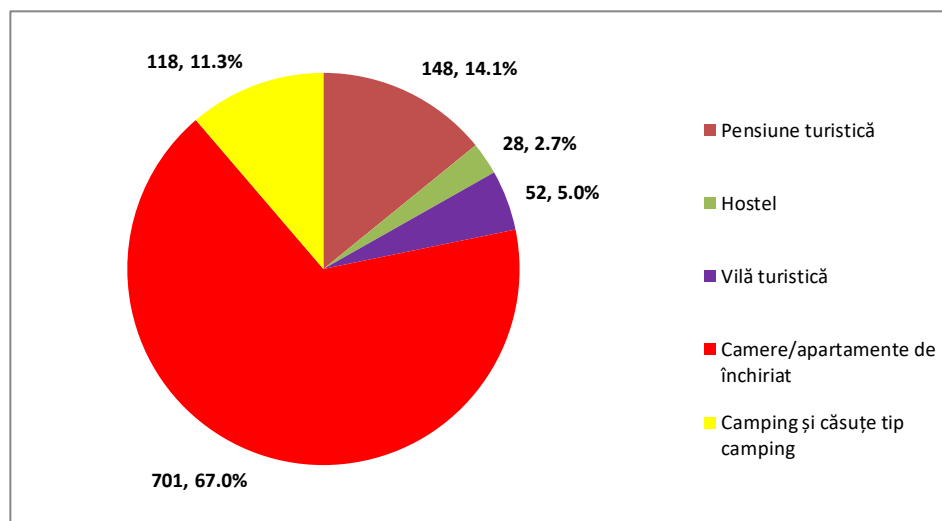

Fig. 4.36. Structura locurilor de cazare clasificate din 2 Mai, pe tipuri de unități

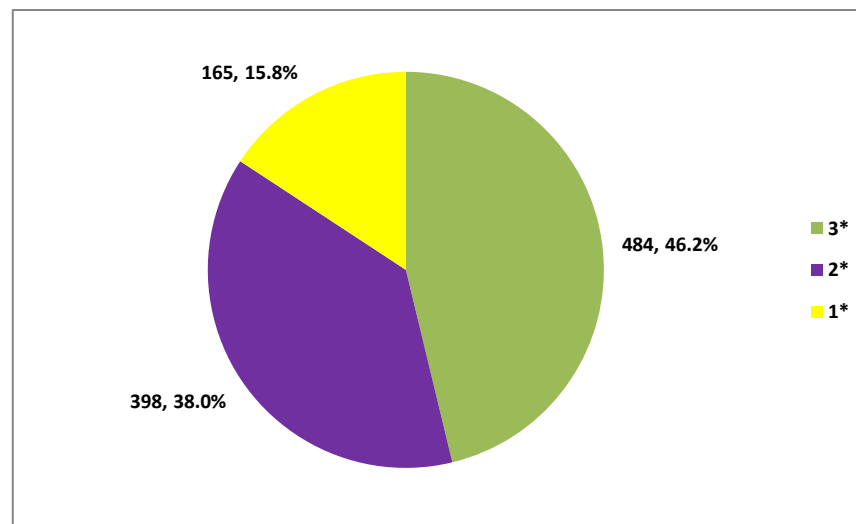

Fig. 4.37. Structura locurilor de cazare clasificate din 2 Mai, pe categorii de confort

Vama Veche

Tabelul nr. 4.19.

Situația structurilor turistice de cazare clasificate în Vama Veche

	Număr structuri de cazare					Număr locuri de cazare				
	Total	4*	3*	2*	1*	Total	4*	3*	2*	1*
Hotel	7	-	3	4	1	427	-	173	254	-
Pensiune turistică	4	1	3	-	-	86	28	58	-	-
Hostel	13	-	8	3	2	556	-	365	124	67
Vilă turistică	1	-	-	1	-	12	-	-	12	-
Camere/apartamente de închiriat	53	-	26	20	7	1346	-	692	446	208
Camping și căsuțe tip camping	9	-	-	5	4	633	-	-	547	86
Motel	1	-	1	-	-	24	-	24	-	-
Total	88	1	41	33	13	3084	28	1312	1383	361

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

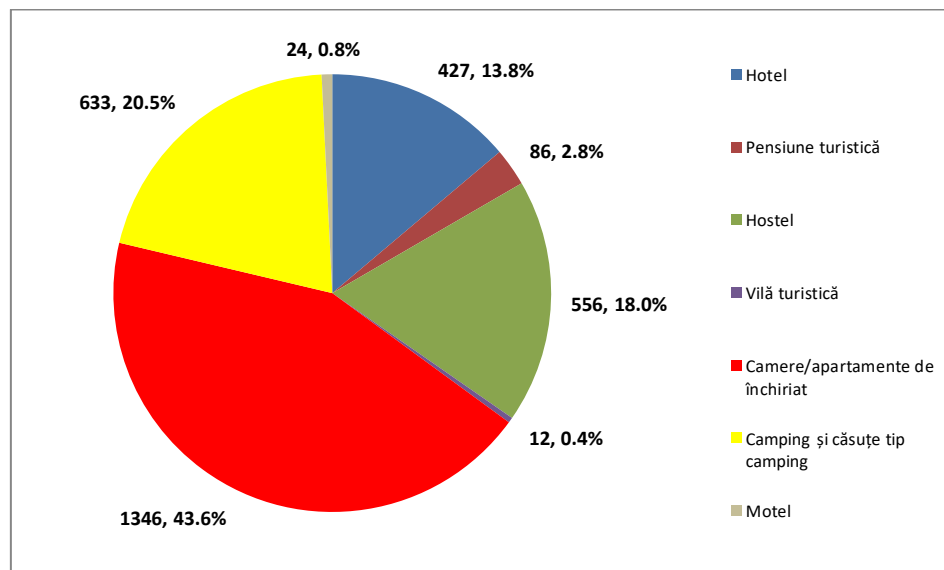

Fig. 4.38. Structura locurilor de cazare clasificate din Vama Veche, pe tipuri de unități

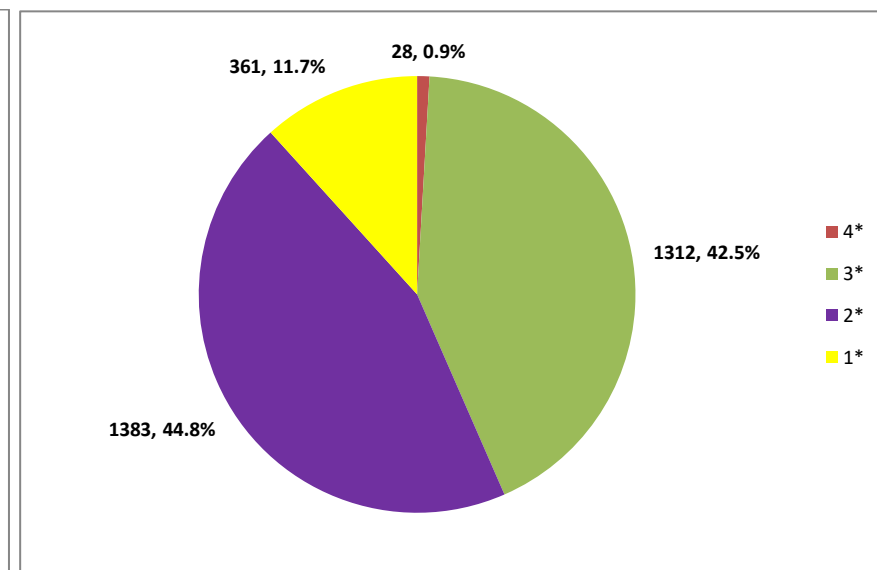

Fig. 4.39. Structura locurilor de cazare clasificate din Vama Veche, pe categorii de confort

Concluzii:

- Deși un număr mare de unități de cazare de pe litoral au fost construite în anii '60-'80, datorită lucrărilor de modernizare (ex. Mamaia, Venus etc.), dar și realizării unor structuri noi (ex. Năvodari), gradul mediu de confort a crescut considerabil comparativ cu situația existentă cu ceva timp în urmă. În prezent, la categoria 3-5 stele sunt încadrate 80,0% din locurile de cazare din stațiunea Venus (din care 31,1% la 4-5 stele); 79,8% din locurile din municipiul Constanța; 78,0% din locurile din Saturn; 76,3% din locurile din Mangalia; 74,4% din locurile din Jupiter (toate la 3 stele); 73,7% din locurile din Mamaia (din care 26,7% la 4-5 stele); 73,0% din locurile din Cap Aurora (din care 31,6% la 4 stele); 70,9% din locurile din Neptun – Olimp; 65,3% din locurile din Eforie Nord; 55,2% din locurile din Năvodari. La polul opus, cu cote sub 50% se află stațiuni/localități axate în special pe turismul de tineret sau pe turismul balnear: 2 Mai (46,3%); Vama Veche (43,4%); Costinești (39,2%); Techirghiol (36,2%) și Eforie Sud (29,9%).

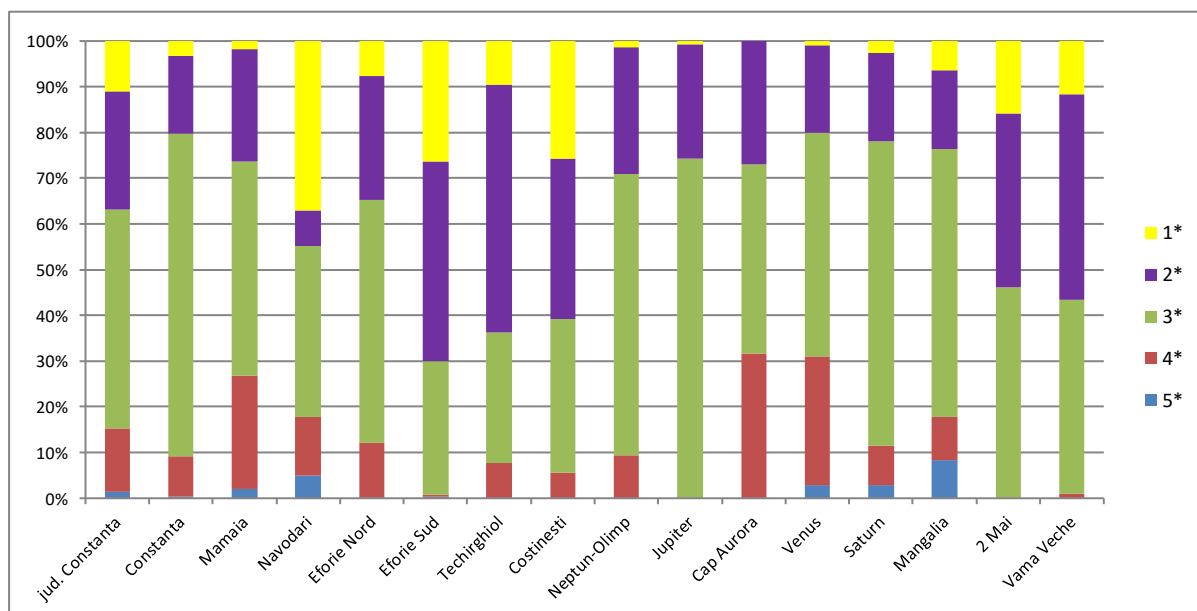

Figura nr. 4.40. Distribuția locurilor de cazare, pe stațiuni/localități și categorii de confort

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

- structurile de cazare sunt variate ca tipuri de unități, dar predomină hotelurile, care au totodată și cele mai multe locuri disponibile. În ultima perioadă, s-au construit noi structuri de cazare de dimensiuni reduse (pensiuni turistice, hosteluri, vile turistice, camere și apartamente de închiriat) în zone mai puțin dezvoltate în trecut (2 Mai, Vama Veche, Năvodari, Costinești).

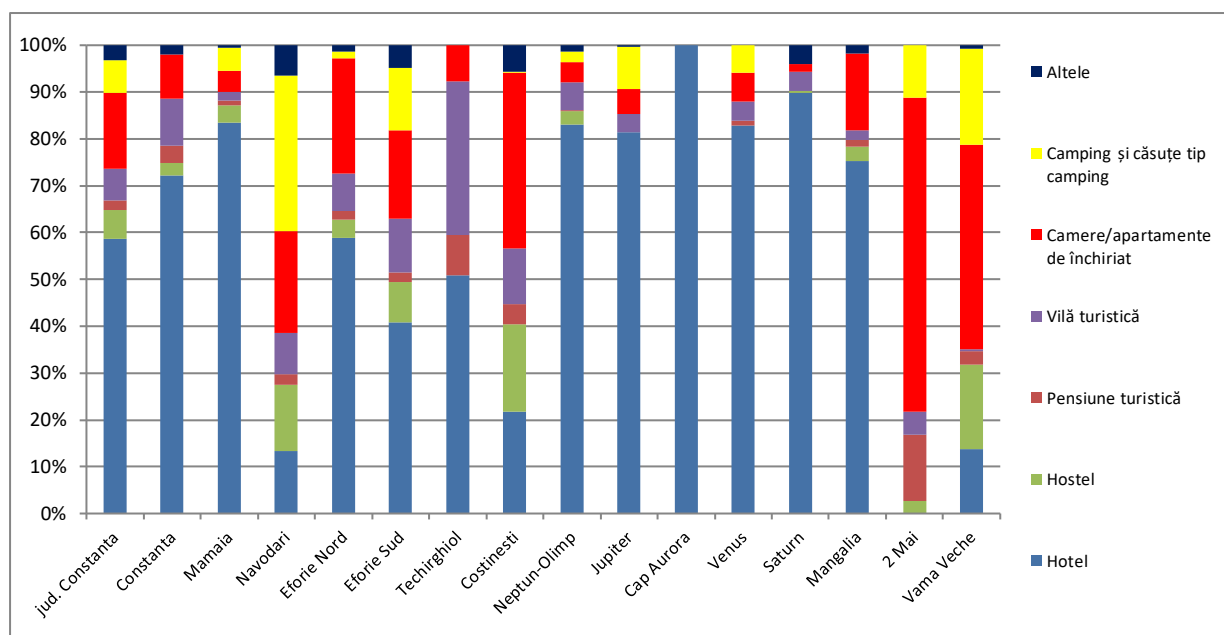

Figura nr. 4.41. Distribuția locurilor de cazare, pe stațiuni/localități și tipuri de structuri

Sursa: baza de date a Ministerului Turismului, date prelucrate

Având în vedere faptul că în prezent, un număr tot mai mare din călătorii sunt planificate prin intermediul site-urilor de rezervare on-line, a fost realizată o cercetare în cadrul platformei booking.com. Scopul a fost de a vedea numărul de unități de cazare înscrise în această platformă și calificativele primite de acestea, pe principalele localități.

Tabelul nr. 4.20.

Evaluarea structurilor de cazare din județul Constanța, prin platforma booking.com

Localitate/ stațiune	3 motive pentru a vizita	număr de proprietăți înscrise	calificative booking.com					
			9,0- 10	8,0- 8,9	7,0- 7,9	6,0- 6,9	sub 6,0	fără calif.
Constanța	litoral, plajă, plimbări pe plajă	452	157	71	32	11	3	178
Mamaia	plimbare cu copii, plaje și viață de noapte	451	200	80	27	4	-	140
Năvodari	natură, plaje naturiste și kitesurfing	205	59	23	10	1	2	110
Eforie Nord	plaje, relaxare, plaje cu nisip	111	29	47	15	4	1	15
Eforie Sud	liniște, relaxare, excursii cu familia	26	6	7	6	2	-	5
Techirghiol	activități în aer liber, plaje și floră și faună	14	7	4	1	1	-	1
Costinești	plaje, viață de noapte, relaxare	83	23	30	19	1	-	10
Neptun	natură, plaje și excursii cu familia	26	2	11	7	1	-	5
Olimp	plaje, excursii cu familia și plimbare cu copii	22	5	7	2	2	-	6
Jupiter – Cap Aurora	plaje, excursii cu familia și excursii cu buget redus	7	1	2	3	1	-	-
Venus	liniște, relaxare, excursii cu familia	13	1	7	4	1	-	-
Saturn	plaje, relaxare, liniște	14	2	-	5	6	-	1
Mangalia	explorarea centrului istoric, ambianță și plaje	83	14	22	6	1	1	39
2 Mai	activități în aer liber, escapadă romantică și plaje	23	8	10	4	-	-	1
Vama	atmosferă, viață de noapte, plaje	24	10	10	1	2	-	1

Veche								
Corbu	natură, plaje și plaje naturiste	18	5	9	2	-	-	2
23 August	natură, plimbări pe plajă și liniște	4	1	1	-	-	-	2
Tuzla		6	2	2	-	-	-	2
Agigea		3	-	-	1	-	-	2
Ostrov		3	-	-	-	-	-	3
Ovidiu		2	-	-	-	-	-	2
Hârșova		2	-	1	-	-	-	1
Seimeni		1	-	1	-	-	-	-
Medgidia		1	-	-	1	-	-	-

Sursa: <https://www.booking.com> – date prelucrate în luna decembrie 2018

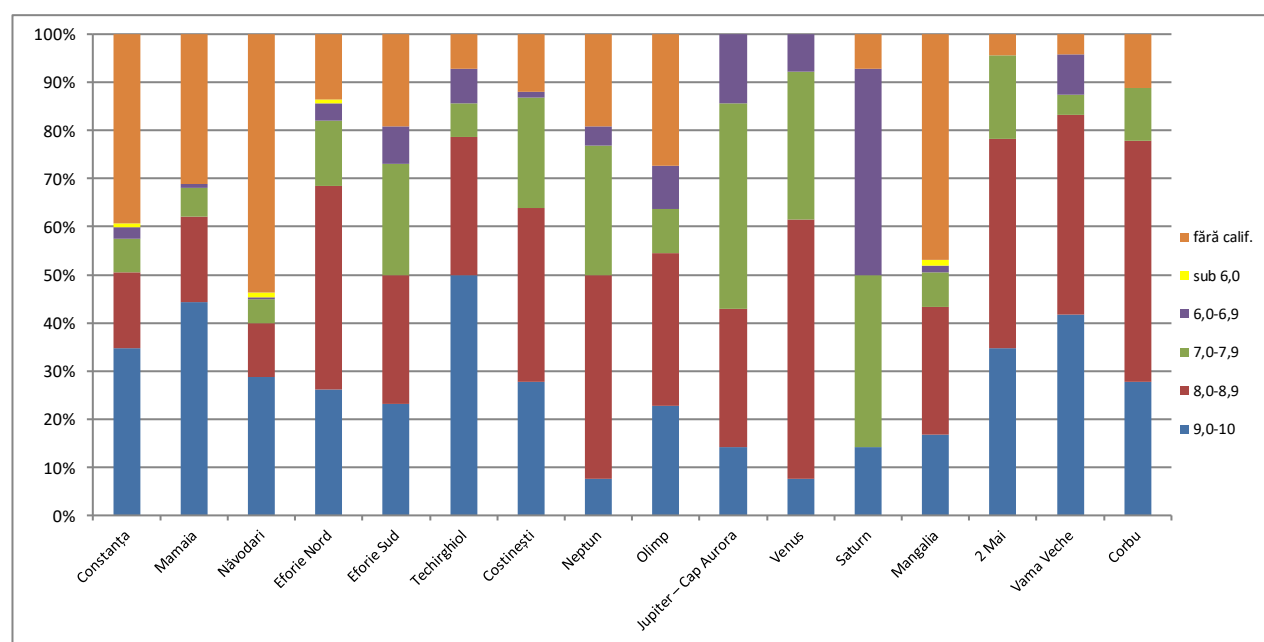

Figura nr. 4.42. Evaluarea structurilor de cazare în principalele localități turistice din județul Constanța, prin intermediul platformei booking.com

Sursa: <https://www.booking.com> – date prelucrate

Analizând datele extrase din booking.com, se constată următoarele:

- aproximativ 60% din hotelurile de pe litoralul românesc sunt postate pe această platformă;
- aproximativ 80% din totalul structurilor de cazare clasificate sunt postate pe această platformă. La acestea, se adaugă o serie de unități neclasificate de Ministerul Turismului;
- pentru majoritatea localităților/stațiunilor din județul Constanța, peste 50% din structurile de cazare postate pe site au obținut calificative peste 8, ceea ce înseamnă un raport bun calitate-preț. Excepție fac: Saturn (14,3% din structuri au obținut peste 8), Mangalia (43,4%), Jupiter-Cap Aurora (42,9%), Năvodari (40,0%).

Având în vedere sezonabilitatea pronunțată a produsului turistic “litoral”, este deosebit de util de văzut care este numărul de structuri de cazare deschise tot timpul anului.

Tabelul nr. 4.21.

Hoteluri deschise iarna în stațiunile/localitățile de pe litoral

Stațiune/localitate	Nr. unități	Nr. locuri
Constanța	17	1.294
Mamaia	18	3.748
Năvodari / Mamaia Nord	3	230
Eforie Nord	6	791
Neptun-Olimp	1	76
Mangalia	6	978
TOTAL	51	7117

Sursă: https://www.litoralulromanesc.ro/hoteluri_iarna.htm și baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

Centralizând datele existente pe platforma www.litoralulromanesc.ro (Anexa nr. 5), rezultă că un număr de 51 de hoteluri, cu un total de 7.117 locuri de cazare, sunt deschise pe toată perioada anului în zona de litoral, mare parte a acestora (38 unități și 5.272 locuri) fiind localizate în zona de nord (Mamaia-Mamaia Nord-Constanța). Cele 7.117 locuri de cazare reprezintă **doar 10% din capacitatea de cazare hotelieră** din zona costieră.

Un alt aspect important pentru oferta hotelieră din zona litoralului îl reprezintă unitățile de cazare all-inclusive. Considerăm importante aceste unități, în special pentru apetența turiștilor români de a consuma un astfel de produs turistic și mai puțin pentru impactul economic pe care îl poate aduce la nivelul comunităților locale.

Tabelul nr. 4.22.

Hoteluri all-inclusive în stațiunile/localitățile de pe litoral

Stațiune/localitate	Nr. unități	Nr. locuri
Mamaia	6	2.122
Năvodari / Mamaia Nord	6	1.204
Eforie Nord	2	450
Neptun-Olimp	1	642
Jupiter	7	3.030
Cap Aurora	1	228
Venus	4	1.524
Saturn	1	182
Mangalia	1	491
TOTAL	29	9.873

Sursă: https://www.litoralulromanesc.ro/hoteluri_all_inclusive.htm și baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

Așa cum se observă din datele alăturate (furnizate de www.litoralulromanesc.ro), în zona de litoral funcționează un număr de 29 de hoteluri all-inclusive (Anexa nr. 6), cu un total de 9.873 locuri de cazare. Din acest punct de vedere, zona de sud a litoralului stă mai bine - 15 structuri cu 6.097 locuri de cazare (cumulat în stațiunile Neptun, Jupiter, Cap Aurora, Venus, Saturn și Mangalia), față de 12 structuri și 3.326 locuri de cazare în zona de nord (Mamaia-Năvodari) și 2 unități cu 450 locuri în zona centrală (Eforie Nord).

4.1.3.2. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație

Structurile de primire turistice cu funcțiuni de alimentație constituie, de asemenea, o componentă importantă a bazei tehnico-materiale a turismului. De obicei, aceste unități se adresează atât turiștilor cât și localnicilor și de aceea este dificil de făcut o delimitare riguroasă a unităților strict destinate turismului. Se acceptă totuși faptul că unitățile de alimentație publică amplasate în cadrul unităților de cazare și cele în zone cu circulație turistică sunt specifice turismului.

Conform bazei de date a Ministerului Turismului, care prezintă date privind lista de structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică clasificate, localitățile din județul Constanța totalizează 178.088 de locuri la mese ce sunt repartizate în 1.266 de structuri de alimentație clasificate.

În ceea ce privește repartitia pe localități / stațiuni componente ale arealului studiat, cele mai multe locuri la mese se regăsesc în stațiunea Mamaia (53.627 locuri, 30,1%), Eforie Nord (19.618 locuri, 11,0%), urmată de Neptun-Olimp (18.470 locuri, 10,4%), de municipiul Constanța (17,296 locuri, 9,7%), Costinești (14.650 locuri, 8,2%), Eforie Sud (8.194 locuri, 4,6%), Năvodari (8.017 locuri, 4,5%), Venus (7.780, 4,4%) Mangalia (7.096, 4,0%), Saturn (6.854 locuri, 3,8%), Jupiter (6.801, 3,8%) etc. Și în cazul structurilor de alimentație se constată o concentrare teritorială puternică: stațiunile Mamaia, Eforie Nord și Neptun dețin mai mult de jumătate din numărul total de locuri la mese din județul Constanța.

Tabel nr. 4.23.

Structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație, clasificate de Ministerul Turismului

Localități	Unități alimentație		Locuri mese	
	număr	pondere	număr	pondere
Constanța	544	43.0%	70923	39.8%
Constanța	199	15.7%	17296	9.7%
Mamaia	345	27.3%	53627	30.1%
Mangalia	287	22.7%	48663	27.3%
Mangalia	55	4.3%	7096	4.0%
Cap Aurora	7	0.6%	1662	0.9%
Jupiter	40	3.2%	6801	3.8%
Neptun-Olimp	99	7.8%	18470	10.4%
Saturn	34	2.7%	6854	3.8%
Venus	52	4.1%	7780	4.4%
Eforie	221	17.5%	27812	15.6%
Eforie Nord	161	12.7%	19618	11.0%
Eforie Sud	60	4.7%	8194	4.6%
Costinești	88	7.0%	14650	8.2%
Năvodari	53	4.2%	8017	4.5%
Limanu	40	3.2%	3456	1.9%
2 Mai	8	0.6%	377	0.2%
Vama Veche	31	2.4%	2999	1.7%
Limanu	1	0.1%	80	0.0%
Techirghiol	9	0.7%	941	0.5%
alte localități	24	1.9%	3626	2.0%
Agigea	3	0.2%	710	0.4%
Aliman	1	0.1%	48	0.0%
Cernavodă	2	0.2%	320	0.2%
Crucea	1	0.1%	60	0.0%
Cumpăna	1	0.1%	48	0.0%

Horia	1	0.1%	127	0.1%
Lumina	1	0.1%	250	0.1%
Medgidia	5	0.4%	872	0.5%
Mihail Kogălniceanu	2	0.2%	340	0.2%
Ostrov	1	0.1%	40	0.0%
Ovidiu	2	0.2%	225	0.1%
Seimeni	1	0.1%	260	0.1%
23 August	3	0.2%	326	0.2%
TOTAL	1.266	100%	178.088	100%

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

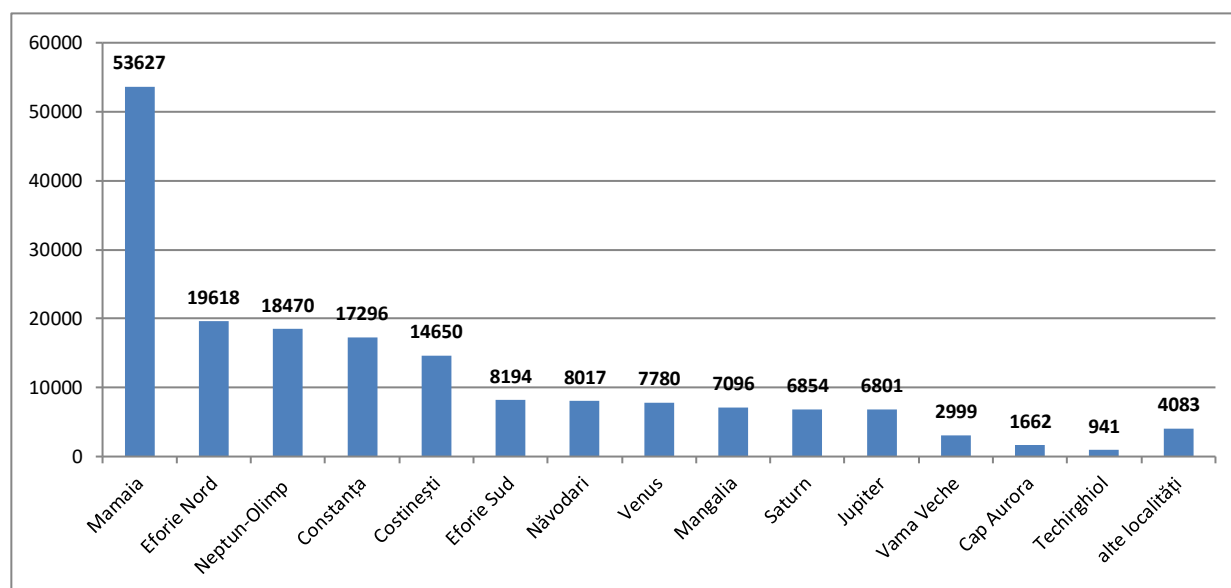

Figura nr. 4.43. Numărul de locuri la mese în structurile de primire turistică cu funcțiuni de alimentație clasificate în județul Constanța, pe localități

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

Aproape jumătate din locurile la mese sunt încadrate la 2 stele (48,1%), iar un pic mai mult de o treime la 3 stele (34,3%). Ponderi reduse sunt la 4 stele (9,3%), 1 stea (6,8%) și 5 stele (1,5%). Trebuie remarcat faptul că unitățile de alimentație de categorie superioară (3, 4 și 5 stele) sunt devansate de unități de alimentație clasificate la o categorie inferioară (1 și 2 stele), ceea ce denotă faptul că mai este loc de creștere la categoriile superioare.

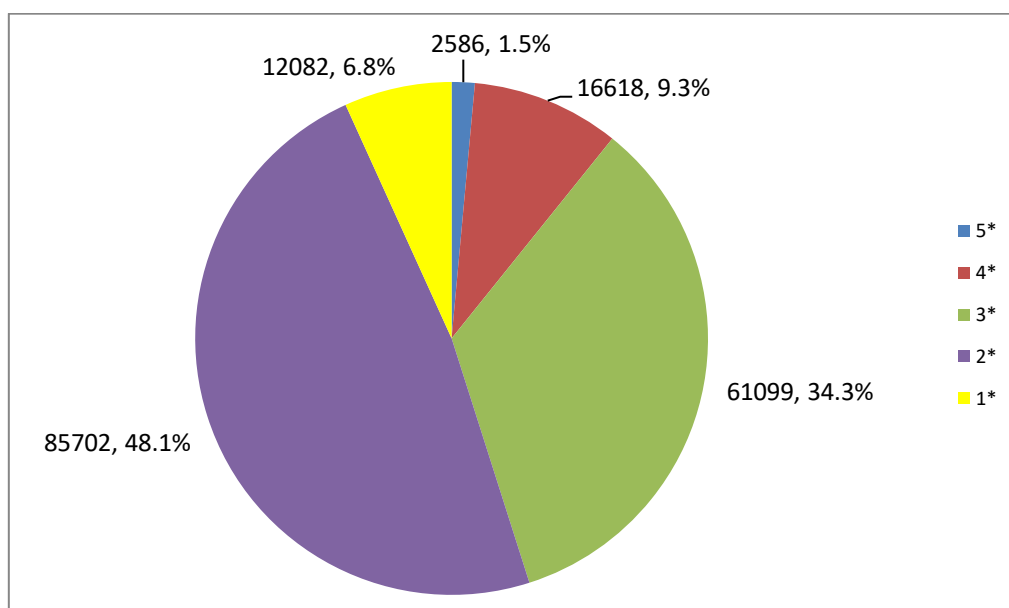

Figura nr. 4.44. Structura locurilor din alimentație publică, pe categorii de confort

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

Din punct de vedere al tipologiei structurilor de primire turistică cu funcțiuni de alimentație (luând ca bază de calcul numărul de locuri la mese) se constată că restaurantul clasic este cel mai întâlnit tip de unitate (56,2%), urmat la mare distanță de restaurantele - autoservire (9,2%), structurile bar de zi (7,5%) și disco-bar (5,2%). Cele din urmă au și un rol important în agrementul turiștilor sosiți pe litoral. Conform datelor existente în baza de date a Ministerului Turismului, cele mai multe disco-baruri/cluburi/discoteci se găsesc în stațiunile Mamaia (13) și Costinești (5), iar cumulativ, cele două stațiuni dețin două treimi din capacitatea totală (numărul de locuri) de pe litoral. Celelalte tipuri de unități de alimentație au ponderi deosebit de reduse (sub 4%).

Tabelul nr. 4.24.

Structurile de primire turistică cu funcțiuni de alimentație din județul Constanța, pe tipuri de unități (decembrie 2018)

	Unități		Locuri	
	Număr	Pondere	Număr	Pondere
Profil restaurant	643	50.8%	125323	70.4%
clasic	458	36.2%	100138	56.2%
specializat	30	2.4%	5288	3.0%
• restaurant pensiune	17	1.3%	2256	1.3%
• restaurant cu specific pescăresc	12	0.9%	2936	1.6%
• restaurant cu specific vânătorec	1	0.1%	96	0.1%
cu specific	22	1.7%	4723	2.7%
• cramă	2	0.2%	184	0.1%
• restaurant cu specific național	8	0.6%	1950	1.1%
• restaurant cu specific local	1	0.1%	36	0.0%
• restaurant cu specific internațional	11	0.9%	2553	1.4%
restaurant cu program artistic	2	0.2%	948	0.5%
braserie	54	4.3%	5917	3.3%
grădină de vară	14	1.1%	1988	1.1%
terasă	63	5.0%	6321	3.5%
Profil bar	447	35.3%	29756	16.7%

bar de zi	317	25.0%	13326	7.5%
bufet bar	57	4.5%	4984	2.8%
disco bar	37	2.9%	9310	5.2%
café bar	36	2.8%	2136	1.2%
Profil fast food	167	13.2%	22553	12.7%
restaurant autoservire	85	6.7%	16410	9.2%
pizzerie	22	1.7%	2161	1.2%
fast food	31	2.4%	1914	1.1%
bufet tip expres	4	0.3%	77	0.0%
snack bar	25	2.0%	1991	1.1%
Cofetărie	5	0.4%	352	0.2%
Patiserie	4	0.3%	103	0.1%
TOTAL	1266	100.0%	178087	100.0%

Sursă: baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>) – date prelucrate

Raportul dintre numărul total al locurilor la masă (178.088) și numărul total al locurilor de cazare clasificate (122.262) este de 1,5 ceea ce permite un grad optim de acoperire a cererii pentru serviciile de alimentație.

4.1.3.3. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de agrement

Componentă de bază a produsului turistic, agrementul asigură petrecerea agreabilă a timpului liber pentru turiști. Și în acest caz, analiza acestuia se face distinct pe fiecare localitate / stațiune componentă a zonei costiere analizate.

Constanța este capitala județului, cel mai important port maritim de pe litoralul românesc, dar și un important centru cultural și turistic. Din oferta turistică a orașului fac parte: plaja, vizitarea numeroaselor vestigii istorice (Parcul Arheologic, Termele romane), muzee (Muzeul de Artă, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Complexul Muzeal de Științe ale Naturii etc.), edificii religioase, monumente sau se pot viziona spectacole artistice (Teatrul de Stat, Teatrul pentru Copii și Tineret „Căluțul de Mare”, Centrul Cultural Județean Constanța, Teatrul de balet Oleg Danovski, Casa de Cultură a Sindicatelor) sau sportive.

- *Plajele Modern și Trei Papuci* sunt cele mai căutate din oraș, având un nivel mediu de dotări pentru agrement (terase, restaurante, puncte salvamar, terenuri de fotbal și volei). Plaja Modern este situată la adăpostul unei faleze înalte, fiind astfel ferită de vânturi puternice. Apa la mal este puțin adâncă, fundul este nisipos și are o ușoară înclinare spre larg. Aici, în fiecare an, este organizat cel mai mare festival pe plajă din România – Neversea.
- *Portul turistic Tomis* - deservit de nave de coastă mici, ce efectuează în sezonul estival curse de-a lungul litoralului românesc.
- *Complexul Muzeal de Științe ale Naturii*. Acesta cuprinde Acvariul, Delfinariul, Planetariul, Microrezervația și Expoziția de Păsări Exotice și de Decor, Centrul de Echitație. Delfinariul este unul dintre cele mai vizitate obiective turistice și de agrement din municipiul Constanța și din județ. În afară de educație și de divertisment, parcul are ca obiectiv principal sporirea conștiinței asupra mediului.
- *Lake View* - centru de agrement cu o suprafață de 4.300 mp, înființat în 2010. Dispune de 12 piste de bowling, 16 mese de biliard, tenis de masă, darts, fitness, masaj, saună, aerobic, cardio, loc de joacă pentru copii, restaurant cu specific italian.¹³⁰

¹³⁰ <https://audiotravelguide.ro/lake-view-constanta/>

- *Gravity Park* (8.500 mp) este un complex destinat practicantilor de sporturi extreme (dirt jumping, Rollerblading, Skateboarding, BMX, MTB, Speed Climbing, Bouldering).
- *Țara Piticilor* – zonă cu locuri de joacă pentru copii, situată în Parcul Tăbăcăriei.
- *Aquarius Dive Center* - centru de scufundări de agrement și servicii de instruire a viitorilor scafandri.
- 11 *parcuri amenajate* - pot fi folosite atât de localnici, cât și de turiști: Tăbăcărie, Tomis II, Casa de Cultură, Parcul Teatrul Oleg Danovski, Parcul Arheologic, Parcul Carol I, Parcul Cazinoului, Parcul Gării, Parcul Far, Parcul Viitorului, Parcul Faleza Sud.¹³¹
- *facilități sportive*, care pot atrage vizitatori: Sala Sporturilor (2000 locuri), Complexul sportiv Tomis, Baza sportivă Stadionul Farul, cu pistă de atletism (aflat în stare avansată de degradare). Din păcate, cu mici excepții, infrastructura existentă nu reușește să atragă decât evenimente sportive de importanță locală sau zonală.
- 3 mall-uri (City Park Mall, Tomis Mall, Mall Vivo!) - reprezintă o nouă formă de petrecere a timpului liber atât pentru localnici, cât și pentru turiști.
- Black Sea Bike – printr-un proiect transfrontalier CBC România – Bulgaria, au fost realizate 24 stații de închiriat biciclete în Constanța și Mangalia.

Mamaia - stațiunea a cunoscut o dezvoltare dinamică, oferind în prezent cele mai diversificate servicii de agrement de pe litoralul românesc.

Plaja din Mamaia are aproape 8 km lungime și între 100 - 250 m lățime. Panta ce caracterizează platforma litorală, lipsa stâncilor de pe fund, nisipul fin și prezența brizei sunt doar câteva dintre calitățile plajei stațiunii. De-a lungul plajei există un număr destul de mare de restaurante, terase, baruri, cluburi, pizzerii, discotecii, puncte de închirieri biciclete și terenuri de sport (tenis, volei, bowling, minigolf, baschet). De altfel, Mamaia este cunoscută și pentru terenurile de tenis de bună calitate, ceea ce face ca în fiecare sezon să se organizeze diverse turnee.

Pe lângă acestea, în stațiunea Mamaia există:

- diverse posibilități de practicare a sporturilor de apă, atât pe mare (plimbări cu barca, hidrobicicleta, yole, vaporețe, tractări cu banane gonflabile, ridicări cu parașuta, skijet-uri, bărci cu vele tip Catamaran și Caravelle etc.), cât și pe lacul Siutghiol (bază nautică și piscicolă - yachting, wind surfing, parapantă, pescuit etc.).
- *Insula Ovidiu*, aflată în mijlocul Lacului Siutghiol - se poate ajunge cu vaporețul sau șalupa. Aici este amenajat un complex turistic, cu restaurant și spații de cazare.
- *Parcul acvatic Aqua Magic* - una dintre principalele atracții ale stațiunii, situat la intrarea în Mamaia, cu o capacitate de 2.500 vizitatori. Parcul deține și un ring de dans în aer liber, cu sonorizare și lumini performante;
- *Satul de Vacanță Luna Park* – oferă posibilități de distracție atât pentru cei mici (trenulețe, mașinuțe), cât și pentru tineri și părinți (piste de bowling, mese de biliard, cluburi, restaurante decorate în stilul regiunii pe care o reprezintă);
- *viața de noapte* – stațiunea este recunoscută pentru cluburile sale (Bellagio, LUV, Princess, Cafe del Mar etc., cu concerte live, spectacole de sunet și lumini, terase în aer liber). La acestea se adaugă cazinouri, restaurante cu folclor și dans tradițional;
- *Telegondola* (inaugurată în anul 2004) permite traversarea aeriană a stațiunii. Traseul său începe în dreptul parcului acvatic Aqua Magic, se deplasează deasupra hotelurilor și se

¹³¹ AGORAPOLIS, Strategia de dezvoltare și promovare a turismului în municipiul Constanța, 2018

termină după cazinoul din Mamaia, însumând 2.000 de metri și atingând o înălțime maximă de 50 m. Capacitatea de transport este de 600-1.500 de persoane/oră;

- *Autobuzele supraetajate* (introduse în anul 2007) - realizează traseul turistic „Constanța City Tour”, de la Gara Constanța până în Zona Butoaie din Mamaia;
- *Teatru de Vară* - au loc spectacole de varietăți, concerte de muzică, reprezentații teatrale etc.;
- *zone de promenadă* – promenada pietonală și pista de biciclete între Mamaia și Năvodari; zonele de promenadă Perla și Casino. În zona Perla sunt amenajate grădini cu bănci pentru odihnă și fântâni arteziene. În zona Cazinoului există o pasarelă suspendată deasupra mării. În apropiere, vara sunt organizate spectacole în aer liber și parade tematice.

Năvodari și-a dobândit un renume încă din perioada comunistă, datorită complexului de tabere pentru copii și tineret. În prezent, complexul de tabere a rămas o umbră a ceea ce era odată, iar în imediata apropiere s-a dezvoltat cea mai tânără stațiune a litoralului românesc, stațiune aflată în plină dezvoltare și transformare – Mamaia Nord.

Plaja este foarte lată și acoperită cu nisip fin, fiind destul de puțin amenajată. Intrarea în apă se face lin. Aceste caracteristici ale plajei o fac potrivită pentru cei aflați în căutarea liniștii și relaxării și pentru familiile cu copii. În timpul verii, plaja de aici (1,5 km lungime și 100 – 200 m lățime) găzduiește concerte și evenimente internaționale (ex. Sunwaves). Existența lacului Siutghiol a favorizat dezvoltarea agrementului nautic, numeroși agenți economici au construit baze de agrement (pontoane, bărcuțe, hidrobiciclete, scutere acvatice, bărci cu vele tip Catamaran și Caravelle). Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Constanța a realizat o bază nautică modernă pe canalul Poarta Albă – Midia Năvodari, unde au loc numeroase competiții de juniori organizate de Federația Română de Canotaj. Cluburile de noapte Ego Club, Club Fratelli Beach, Club Loft, Le GaGa sunt câteva dintre cele mai celebre de pe litoralul românesc.

Eforie Nord a îmbinat dintotdeauna turismul recreativ cu cel balnear. Stațiunea se remarcă printr-o faleză înaltă, loc perfect de promenadă. Plaja stațiunii are o lungime de aproximativ 4 kilometri, iar lățimea sa variază între 20 și 100 de metri. Pe toată întinderea plajei, intrarea în apă se face lin, iar nisipul are o granulație mai mare decât cel din Mamaia și Constanța.

Una dintre cele mai importante atracții ale stațiunii este Eforie Aqua Park (capacitate peste 3000 locuri), dotat cu tobogane, piscine pentru copii și adulți, restaurante, baruri, magazine de suveniruri, fântâni luminate. Sunt organizate spectacole și petreceri interactive pentru copii și adulți.¹³²

Lubitorii sporturilor nautice pot închiria veliere și alte ambarcațiuni sau pot lua lecții de scufundări în cadrul Ana Yacht Club, primul port privat de agrement din România.

În stațiune se găsesc terenuri de sport și de minigolf, locuri de joacă pentru copii, piscine, Teatrul de Vară etc. În stațiune există câteva complexe de magazine și bazaruri, atât în centru cât și în zona falezei.¹³³

Eforie Sud a beneficiat de apropierea lacului Techirghiol, cunoscut pentru calitățile curative ale nămolului. Având ca motivație principală tratamentul, structurile destinate agrementului s-au dezvoltat într-o mai mică măsură.

Plaja este principalul punct de atracție. Cu o lungime de 2 km, aceasta este foarte îngustă în multe dintre porțiunile sale, retrăgându-se mult în ultimele decenii din cauza eroziunii permanente.

¹³² <https://www.eforieonline.ro/eforie-aqua-park.html>

¹³³ <https://www.info-eforienord.ro/resurse-turistice/agrement/>

Fenomenul de eroziune a afectat și faleza înaltă, care s-a prăbușit în unele porțiuni. Pentru a proteja faleza stațiunii, autoritățile locale au demarat proiecte de consolidare a acesteia.

Alte puncte de atracție sunt: faleza stațiunii, mărginită de restaurante, terase, magazine; Teatrul de Vară (redeschis în 2018), micul parc de distracții situat pe faleză, iar pentru viața de noapte, Clubul The One.

Techirghiol se numără printre stațiunile balneoclimaterice cu renume național și internațional, datorită proprietăților curative ale lacului Techirghiol (cel mai întins lac salin din România). Apa sărată și bogată în minerale și nămolul sapropelic extras din adâncurile sale sunt utilizate cu succes în tratarea reumatismului, anemiei, rahitismului, spondilozei, hipotiroidiei și a altor afecțiuni neuromotorii, cutanate sau endocrine. Lacul cu plaja sa este principala atracție a stațiunii. În timpul verii, plaja de dimensiuni reduse este ferită de aglomerația specifică litoralului. Activități cultural-recreative sunt organizate în cadrul Teatrului de vară „Jean Constantin” și în cadrul Casei de Cultură “Constantin Tănase”.

Costinești este o stațiune de tradiție pentru tineret. Plaja stațiunii Costinești are o lungime de circa 1 kilometru și o lățime care variază de la un sector la altul. Cea mai lată, dar și cea mai aglomerată este în zona Obeliscului. Spre Epavă, plaja este mai îngustă, acoperită cu nisip fin și mărginită de o faleză joasă.

Activitățile de agrement și distracție pentru tinerii care vin în Costinești constau în prezența numeroaselor discoteci și baruri (Disco Ring, Mega Discoteca Tineretului, Vox Maris No1 Club, White Horse Rock'n Roll), unde sunt organizate multe concerte live. Pentru cei care preferă distracțiile mai liniștite, este disponibil Teatrul de Vară, deschis în anul 2018 (cu o capacitate de 1.750 locuri).

În zona centrală a stațiunii, destul de aglomerată în plin sezon, sunt amplasate numeroase tarabe și magazine cu suveniruri. Pentru o plimbare relaxantă se poate alege noua faleză nordică din apropierea epavei sau faleza sudică care impresionează prin peisajul inedit.

În întreaga stațiune sunt răspândite baze sportive: terenuri de volei, baschet, handbal, tenis de masă și de câmp, dotări pentru sporturi nautice. Agrementul nautic se practică atât pe mare (plimbări cu hidrobiciclete, vaporeșe, skijet-uri, salteaua gonflabilă), cât și pe lacul Costinești (cu o suprafață de 7 ha), prin intermediul unei baze compuse din bărci, hidrobiciclete. Pe lac a fost amenajat un parc acvatic JT Watersports care oferă diferite trasee în funcție de vârsta vizitatorilor și de gradul de dificultate dorit.¹³⁴ De asemenea, se pot face scufundări în zona Epavei, închiriind echipamente speciale din centrele specializate. În stațiune există și un parc de distracții amplasat lângă gară.

Neptun-Olimp este situată într-o ambianță deosebită, cu o pădure bogată (Comorova) și două lacuri de apă dulce (Neptun I și Neptun II). Plajele de aici au nisipul ceva mai grosier decât cel din stațiunile din nordul litoralului, intrarea în apă este ușor înclinată, iar adâncimea apei crește brusc. Lățimea plajei din Neptun variază de la 30 la 100 de metri. Cea mai cunoscută și una dintre cele mai frumoase plaje ale litoralului românesc este "La Steaguri". Pe plajă sunt amenajate terenuri de volei și fotbal. Datorită golfurilor care o brăzdează din loc în loc, plaja din Olimp are un aspect diferit față de cea din Neptun. Este mai lată în partea de nord, în zona Complexului Amfiteatru-Panoramic-Belvedere, și se îngustează treptat către sud, acolo unde este încadrată de o faleză înaltă.

Dintre facilitățile de agrement se remarcă:

¹³⁴ <http://jtwatersports.ro/index.php>

- Parcul de Aventură Paradis Land, cu 14 trasee cu dificultate progresivă, traseu tiroliană, panou de cățărare, tir sportiv cu arcul și airsoft, locuri de joacă pentru copii, escape room, organizare de evenimente, închiriere biciclete;¹³⁵
- aproximativ 10 km de trasee de biciclete prin pădurea Comorova;
- baze de agrement nautic, atât pe lac, cât și pe plajă (plimbări cu hidrobiciclete, vaporeșe, skijet-uri, banane);
- Parcul de distracții Prichindel (bowling, bazar, Luna Parc);
- grădină de vară (nefuncțională);
- posibilități de plimbare în jurul Lacului Neptun și în zona centrală a stațiunii, mărginită de terase;
- piscine acoperite și două descoperite, terenuri polivalente de sport, terenuri de echitație, terenuri de tenis și minigolf, centre de închiriere a bicicletelor.

Jupiter este o stațiune relativ liniștită, cu o plajă de aproximativ 1 kilometru. Aceasta este brăzdată de câteva golfuri delimitate de diguri de protecție. În stațiune sunt amenajate terenuri de tenis, terenuri de minigolf, piscine în aer liber și un parc de distracții. În ceea ce privește sporturile nautice pe mare, acestea pot fi practicate cu deosebire în zona Complexului „Paradis” (hidrobiciclete, bărci de pescuit, yole și planșe pentru surfing). De asemenea, există un Teatru de Vară și cluburi de noapte. În centrul stațiunii există un punct de închiriat biciclete.

Cap Aurora. Plaja stațiunii este îngustă și modelată de golfuri. Pe plajă se găsește un loc de joacă pentru copii („Baby Land Delta”), cu topogane și jucării gonflabile, precum și diferite programe pentru copii, două piscine cu apă de mare.¹³⁶ Între stațiunile Jupiter și Cap Aurora există Centrul de Scufundări și Sporturi Acvatice. Mai există terenuri de tenis, un teren de minigolf și un parc de distracții.

Venus este una dintre cele mai frumoase și mai liniștite stațiuni de pe litoralul românesc, fiind bogată în spații verzi. Plaja stațiunii, întinsă pe 1,5 kilometri, este brăzdată de golfuri care intră adânc în țărâm. Cel mai frecventat sector este cel din apropiere de stațiunea Saturn unde plaja ajunge până la 200 de metri lățime. În schimb, în nordul stațiunii malul este presărat cu pietre, aceasta fiind zona preferată de cei care doresc liniște și intimitate.

Stațiunea dispune de diverse posibilități de petrecere a timpului liber: agrement acvatic (plimbări cu diverse ambarcațiuni pe mare și pe lacul Venus, lecții de scuba diving), terenuri de tenis și minigolf, volei, handbal, parc de distracții. Între stațiunile Venus și Saturn, sezonier, vine Circul și tot în această zonă, anual, este organizat evenimentul Europe FM Live pe Plajă.

Saturn deține o plajă dantelată de numeroase golfuri artificiale în partea de sud și ceva mai lată (până la 150 m) și dreaptă în partea de nord, acoperită cu nisip grosier. Plaja este mărginită de faleza pe care sunt amenajate numeroase baruri și terase.

Activitățile de agrement includ: practicarea diferitelor sporturi nautice (plimbări cu barca cu vâsle și pânze și hidrobicicleta pe mare, skijet-ul); grădini de vară, terase, bowling, terenuri de sport, cinematograf în aer liber, două Aqua Parkuri de mici dimensiuni (Balada și Cleopatra).

Mangalia oferă turiștilor diverse oportunități de petrecere a timpului liber: plajă, plimbare în portul turistic, vizite la muzee, monumente și cetăți, distracții acvatice, spectacole, festivaluri și evenimente culturale.¹³⁷ Plaja este acoperită cu nisip fin, iar lățimea cea mai mare o atinge în partea centrală (circa 120 metri). Plaja este mărginită de faleză, care este folosită ca zonă de promenadă.

¹³⁵ <https://www.paradisland.ro/>

¹³⁶ <http://capaurora.ro/atracii-agrement.html>

¹³⁷ <https://www.litoralulromanesc.ro>

Principalele facilități de agrement sunt:

- Portul turistic și de agrement Mangalia (146 locuri de acostare), loc ideal de promenadă și gazda unor evenimente estivale (concerte, expoziții de veliere etc.);
- Herghelia Mangalia (înființată în anul 1926) și Hipodromul Mangalia (unicul din țară special conceput pentru cursele de galop, se întinde pe o suprafață de 19 ha și are o capacitate a tribunelor de 500 de locuri). În timpul sezonului estival, herghelia poate fi vizitată în fiecare zi, se pot organiza lecții de călărie și plimbări cu trăsura;
- Parcul Evergreen (3 ha) – cu locuri de joacă pentru copii, platforme pentru fitness, mobilier urban modern, pistă pentru biciclete/role, rollerparc, fântâni arteziene etc. A fost finanțat prin POR 2007-2013, Axa Prioritară 5.
- piscina acoperită, teren de tenis, minigolf, baza nautică.

2 Mai este o destinație de vacanță din ce în ce mai căutată de cei care caută o plajă liniștită, în mare parte neamenajată. În localitate se află Centrul de agrement 2 Mai, unde sunt organizate tabere școlare. Centrul este dotat cu locuri de joacă pentru copii, teren de minigolf, teren de sport, discotecă în aer liber.

Vama Veche a fost și a rămas încă una dintre cele mai nonconformiste destinații de vacanță de pe litoral, în ciuda transformărilor la care a fost supusă în ultimii ani. Plaja constituie și aici principalul punct de atracție. Aceasta este lată, având în unele zone peste 200 metri, intimă și sălbatică. În Vama Veche se află unele dintre cele mai originale terase și restaurante. Pentru agrementul nocturn se remarcă cluburi precum Stuf Vama Veche și Expirat. Turiștii pot lua parte la lecții de scufundare (Marine Explorers).

Tuzla dispune de o plajă îngustă, sălbatică și pitorească, căutată de cei care apreciază liniștea și discreția. În localitate există Aerodromul Tuzla (36 ha) de unde se pot efectua zboruri de agrement și salturi cu parașuta. De asemenea, periodic aici se organizează evenimente aviatice.

23 August are un potențial turistic apreciabil, deși nevalorificat, constând în special în prezența lacului Tatlageac și a plajei maritime, lungă de circa 4 km, de interes pentru pasionații de scufundări. Lacul Tatlageac este un liman fluvio-marin, unde se pot practica sporturi nautice și pescuitul sportiv. Pe teritoriul comunei 23 August este în curs de finalizare un complex de agrement sportiv de mari dimensiuni (circa 13.000 mp), constând în 6 corpuri de clădire (centru spa, piscină olimpică, piscină de sărituri, piscine de interior și exterior, terenuri de sport). În momentul în care va fi finalizat, acest complex va putea găzdui diverse loturi sportive aflate în cantonament, asigurând condiții optime pentru acest segment.

Alte structuri de agrement reprezentative, situate în alte localități:

- Ferma animalelor Ograda Veseliei¹³⁸ (sat Arsa, comuna Albești, la 12 km de Mangalia) – fermă cu animale domestice, locuri de joacă pentru copii, tiroliană, labirint, teren futsal, restaurant, activități team building, petreceri pentru copii;
- Portul Turistic Limanu – Life Harbour Limanu¹³⁹ (comuna Limanu) - sporturi nautice (închiriere skijet-uri, bărci gonflabile cu motor, bărci cu vâsle, caiace); plimbări cu yachtul, școală de yachting acreditată.

¹³⁸ <https://www.ogradaveseliei.ro/>

¹³⁹ <http://lifeharbour.ro/>

- Complexul Domneasca (comuna Seimeni, sat Seimenii Mici) - oferă echitație, plimbări cu barca sau hidrobicicleta, programe de vânatoare și pescuit sportiv, observare de păsări.¹⁴⁰
- In Deep Club (comuna Cumpăna) – club integrat de scuba diving.
- ANBO SPA (comuna Cogealac) – centru spa cu bazin de înot.
- But Aqua (municipiul Medgidia) – ștrand.
- Via Verde (orașul Cernavodă) – proiect în curs de implementare. Se are în vedere reabilitarea falezei, amenajarea de spații verzi, realizarea de locuri de joacă, realizarea unui bazin semiolimpic.¹⁴¹
- Pârția de schi Brebeni (comuna Ion Corvin), cu o lungime de 256 m, categorie ușoară.¹⁴²

O situație a facilităților de agrement din cadrul structurilor de cazare din zona litoralului a fost centralizată cu ajutorul informațiilor extrase din cadrul portalului <https://www.litoralulromanesc.ro>, site web unde sunt listate 410 unități de cazare din zona litoralului (22,7% din structurile clasificate din județul Constanța), dintre care 328 hoteluri (87,2% din hotelurile din județul Constanța).

Tabelul nr. 4.25.

Facilități de agrement în cadrul structurilor de primire turistice cu funcțiuni de cazare

Localitate/ stațiune	Piscină	Loc de joacă	Spa	Sală de fitness	Jacuzzi	Structuri de cazare	
						Total	Hoteluri
Constanța	2	1	-	4	6	25	25
Mamaia	34	29	13	15	10	93	86
Mamaia Nord	14	13	4	5	4	29	15
Eforie Nord	14	29	7	5	8	75	55
Eforie Sud	1	3	-	1	-	20	13
Costinești	1	9	-	1	1	40	21
Neptun Olimp	17	17	2	6	5	41	39
Jupiter	8	14	-	-	2	21	18
Venus	12	13	5	6	4	25	25
Saturn	9	10	2	4	2	22	16
Mangalia	2	1	1	3	-	10	9
Vama Veche – 2 Mai	3	4	-	-	1	7	4
Techirghiol	-	-	-	-	1	2	2
TOTAL	117	143	34	50	44	410	328

Sursa: <https://www.litoralulromanesc.ro/>

Conform acestui portal, în zona litoralului există un număr de 117 structuri de cazare care dețin piscină (28,5% dintre unitățile listate), 143 au loc de joacă (34,9%), 34 au baze spa (8,3%), 50 au sală de fitness (12,2%), 43 au jacuzzi (10,7%). Așa cum se observă din datele de mai sus, stațiunea Mamaia deține cel mai mare număr de structuri de cazare dotate cu facilități de agrement (34 unități de cazare dotate cu piscină; 29 dotate cu spațiu de joacă, 13 dotate cu spa, 15 dotate cu sală de fitness, 10 dotate cu jacuzzi). Aproape o treime dintre structurile de cazare dotate cu piscină din zona litoralului se află în stațiunea Mamaia, dar în același timp, doar 39,5% dintre hotelurile din Mamaia dețin piscină. Comparativ, stațiuni precum Mamaia Nord, Saturn sau Venus dețin ponderi mai mari în privința

¹⁴⁰ <http://cazarepescuitvanatoare.ro/index.php/cazare/>

¹⁴¹ Informații oferite de Primăria Cernavodă

¹⁴² <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>

hotelurilor cu facilități de agrement (93,3%, 62,5% și respectiv 52% din hotelurile din cele 3 stațiuni dețin piscină).

4.1.3.4. Structuri de primă turistică cu funcțiuni de tratament balnear și wellness

În județul Constanța sunt autorizate un număr de 21 baze de tratament balnear, în stațiunile/localitățile: Eforie Nord (7), Techirghiol (5), Saturn (3), Eforie Sud, Mangalia, Neptun, Năvodari, Costinești, Mamaia (câte 1). În total, în cadrul celor 21 de baze de tratament pot fi efectuate un total de 24.800 proceduri pe zi.

Bazele de tratament care dețin autorizație de funcționare în județul Constanța

Stațiune	Denumire bază de tratament	Proprietar	Factor natural de cură folosit	Proceduri aplicate	Nr. proceduri/zi
Mangalia	Sanatoriul Balnear și de Recuperare Mangalia (spitalul de recuperare cu 2 secții – 150 paturi, Hotelul CALLATIS - 200 locuri, la 2* + ambulatoriu)	MINISTERUL SĂNĂTĂȚII	Apa minerală Nămol terapeutic Climat de litoral	Hidroterapie, electroterapie, kinetoterapie, masoterapie (masaj uscat sau cu nămol), aerosoloterapie, acupunctură, tratamente complementare	3.000
Neptun	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului DOINA , (601 locuri, 3*)	RAPPS sucursala Neptun	Apa minerală Nămol terapeutic Climat de litoral	Hidroterapie (băi cu apă sulfuroasă, băi de plante, băi de nămol), electroterapie, masoterapie, aerosoloterapie, peloidoterapie, kinetoterapie, termoterapie	2.400
Saturn	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului HORA , (566 locuri, 3*)	S.C. BALNEOTERAPIA SATURN S.R.L. Mangalia	Nămol sapropelic din L Techirghiol Apă sulfuroasă din F 4076 Apă salină din Marea Neagră Climat de litoral	Hidroterapie (băi cu apă sulfuroasă, băi de sulf, băi cu apă de mare+bule, băi de plante), electroterapie, termoterapie (cu nămol), kinetoterapie (CFM), masoterapie (masaj segmentar, masaj cu nămol), diapulse	1.500
	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului SIRENA (566 locuri, 3*)	S.C. BALNEOTERAPIA SATURN S.R.L. Mangalia	Nămol sapropelic din L.Techirghiol Apă sulfuroasă din F. 4076 Apă salină din Marea Neagră Climat de litoral	Hidroterapie (băi cu apă sulfuroasă, băi de sulf, băi cu apă de mare+bule, băi de plante), termoterapie (cu nămol), electroterapie, kinetoterapie (ocupațională), masoterapie (cu nămol), diapulse	1.250
	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului BALADA (566 locuri, 3*)	S.C. BALNEOTERAPIA SATURN S.R.L. Mangalia	Nămol sapropelic din L. Techirghiol Apă sulfuroasă din F. 4076 Apă salină din Marea	Hidroterapie (băi cu apă sulfuroasă, băi de sulf, băi cu apă de mare+bule, băi de plante), termoterapie (cu nămol),	1.250

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Turismului în Județul Constanța, 2019-2028

Faza 1 - Analiza diagnostic privind dezvoltarea turismului în județul Constanța

			Neagră Climat de litoral	electroterapie, kinetoterapie (ocupatională), masoterapie (cu nămol), diapulse	
Eforie Nord	Baza de tratament medico-balnear a Complexul BRAN, BRAD, BEGA – BALNEO SPA (438 locuri, 2*)	S.C. BALNEOTERAPIA SATURN S.R.L., Mangalia	Nămol terapeutic din Lacul Techirghiol Climat de litoral	Hidroterapie, electroterapie, kinetoterapie, băi de plante și bule, termoterapie (cu parafină și nămol), masoterapie, peloidoterapie (cu nămol), cură geriatrică	1.100
	Baza de tratament medico-balnear a SPITALULUI DE RECUPERARE, MEDICINĂ FIZICĂ ȘI BALNEOLOGIE Clinica Grand – 150 paturi + ambulatoriu)	MINISTERUL SĂNĂTĂȚII	Apă minerală (L. Techirghiol) Nămol sapropelic (L. Techirghiol) Climat de litoral	Hidroterapie (cu apă din L. Techirghiol), peloidoterapie, aerosoloterapie, termoterapie, kinetoterapie	800
	Baza de tratament medico-balnear a Centrului Medical ANA ASLAN HEALTH SPA – Hotel EUROPA (442 locuri, 4*)	S.C. ANA HOTELS S.A., București	Apă minerală (L. Techirghiol) Nămol sapropelic (L. Techirghiol) Climat de litoral	Hidroterapie, kinetoterapie, electroterapie, peloidoterapie, termoterapie, masoterapie, mezoterapie	630
	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului TRAIAN (384 locuri, 3*)	S.C. CSDR SIND TURISM S.R.L., București	Apă minerală (L. Techirghiol) Nămol sapropelic (L. Techirghiol) Climat de litoral	Hidroterapie (apă din L. Techirghiol), electroterapie, kinetoterapie, masoterapie, termoterapie, aerosoloterapie (cu apă de mare), peloidoterapie (nămol din L. Techirghiol)	1.420
	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului AMALIA (52 locuri, 4*)	S.C. AXYDUM TURISM S.R.L., Eforie Nord,	Apă minerală (L. Techirghiol) Nămol sapropelic (L. Techirghiol) Climat de litoral	Hidroterapie, kinetoterapie, electroterapie, peloidoterapie (cu nămol din L. Techirghiol), masoterapie	200
	Baza de tratament medico-balnear a Complexului hotelier MIRAGE (150 locuri, 4*)	S.C. BRIZA MĂRII NEGRE S.R.L., Eforie Nord	Apă minerală (L. Techirghiol) Nămol sapropelic (L. Techirghiol) Climat de litoral	Hidroterapie, kinetoterapie, electroterapie, peloidoterapie (cu nămol din L. Techirghiol), termoterapie, masoterapie	290-360

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Turismului în Județul Constanța, 2019-2028

Faza 1 - Analiza diagnostic privind dezvoltarea turismului în județul Constanța

	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului PETROLUL (338 locuri, 3*)	S.C. BN SIND BALNEO TURISM S.R.L., București	Apă minerală (L. Techirghiol) Nămol sapropelic (L. Techirghiol) Climat de litoral	Peloidoterapie, hidroterapie, electroterapie, aerosoloterapie, sonoterapie, fototerapie, kinetoterapie, masoterapie	900
Eforie Sud	Baza de tratament medico-balnear FORTUNA (Hotel SIRENA , 44 locuri, 3*)	FUNDAȚIA CULTURAL ȘTIINȚIFICĂ „CONCORD” Constanța	Apă minerală (L. Techirghiol) Nămol sapropelic (L. Techirghiol) Climat de litoral	Hidroterapie, electroterapie, peloidoterapie, kinetoterapie, termoterapie (cu parafină sau nămol terapeutic), masoterapie	200
	Baza de tratament medico-balnear a Complexului balnear de recuperare CAA Hotel CORPORE SANO (108 loc., 4*)	S.C. Complex balnear și de Recuperare C.A.A. S.R.L., Techirghiol	Nămol sapropelic Apa salină Climat de litoral	Hidroterapie, hidrokineto- terapie, electroterapie, masoterapie, kinetoterapie, hidrotermo-terapie (cu nămol și parafină), drenaj limfatic	1.000
Techirghiol	Baza de tratament medico-balnear “ SF. PANTELIMON ” Hotel „ SF. MARIA ” (170 locuri, 2*)	PATRIARHIA ROMÂNĂ – CENTRUL SOCIAL-PASTORAL „ SF.MARIA ””, Techirghiol	Nămol sapropelic Apa Lacului Techirghiol Climat de litoral	Hidroterapie (baie cu nămol și plante), electroterapie, masoterapie, kinetoterapie	2.620
	Baza de tratament medico-balnear – SANATORIUL BALNEAR ȘI DE RECUPERARE Techirghiol	MINISTERUL SĂNĂTĂȚII	Nămol sapropelic Apa Lacului Techirghiol Climat de litoral	Peloidoterapie, hidroterapie (baie cu nămol), electroterapie, masoterapie, kinetoterapie	3.870
	Baza de tratament medico-balnear – SANATORIUL BALNEAR ȘI DE RECUPERARE - SECȚIA SANATORIALĂ NEUROMOTORIE COPII Techirghiol	MINISTERUL SĂNĂTĂȚII	Nămol sapropelic Apa Lacului Techirghiol Climat de litoral	Peloidoterapie, hidroterapie (baie cu nămol), electroterapie, masoterapie, kinetoterapie	530
	Baza de tratament medico-balnear – Sanatoriul Balnear și de Recuperare - SECTOR BĂI RECI , Techirghiol	MINISTERUL SĂNĂTĂȚII	Nămol sapropelic Apa Lacului Techirghiol Climat de litoral	Peloidoterapie, hidroterapie (baie cu nămol), masoterapie, kinetoterapie	1.500
Năvodari	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului ARENA REGIA (142 locuri, 5*)	S.C. MARINA RESIDENCE S.R.L., Năvodari	- nămol terapeutic din L. Techirghiol + L. Balta Albă (Pell Amar) - apa de mare - plaja marină	Hidroterapie, kinetoterapie, electroterapie, peloidoterapie (cu nămol din L. Techirghiol și L. Balta Albă (Pell Amar), hidrotermo-terapie, aerosoloterapie,	70

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Turismului în Județul Constanța, 2019-2028

Faza 1 - Analiza diagnostic privind dezvoltarea turismului în județul Constanța

			- climat de litoral	masoterapie	
Costinești	Baza de tratament medico-balnear SF. ELENA , Costinești (50 locuri, 3 stele)	S.C. TBR BN SIND BALNEOTURISM S.R.L., București	Apă de mare Nămol terapeutic de la Techirghiol Climat de litoral	Hidroterapie (băi de nămol și de plante), electroterapie, kinetoterapie, termoterapie, masoterapie	100
Mamaia*	Baza de tratament medico-balnear a Hotelului RIVIERA (484 locuri, 3*)	S.C.OLĂNEȘTI RIVIERA S.A., Băile Olănești	Climat de litoral Apa mării	<i>Nu mai dispune de bază de tratament</i>	

Sursa: INCDT, *Evaluarea bazelor de tratament balnear din România*, 2016

Așa cum s-a văzut în subcapitolul anterior, alături de hotelurile cu baze de tratament, în zona litoralului se găsesc 34 de hoteluri cu facilități spa și wellness. Dintre acestea, 13 sunt situate în stațiunea Mamaia (38,2%), 7 sunt situate în Eforie Nord (20,6%), 5 în Venus (14,7%), 4 în Mamaia Nord (11,8%), câte 2 în Saturn și Neptun-Olimp (5,9%), 1 în Mangalia (2,9%).

4.1.4. Infrastructura pentru turismul de afaceri (săli de conferințe, săli de congrese, complexuri expoziționale etc.)

Fiind unul dintre cele mai importante centre economice ale țării și cel mai mare port la Marea Neagră, municipiul Constanța constituie o destinație de turism de afaceri cu mare potențial de creștere.

Principala structură destinată organizării evenimentelor de mare amploare (târguri, expoziții, conferințe) la nivelul județului este **Pavilionul Expozițional Constanța**, obiectiv administrat și operat de Consiliul Județean Constanța, prin Direcția Administrare Domeniu Public și Privat – Autoritatea Județeană de Transport, Biroul Pavilionul Expozițional.¹⁴³ În cadrul Pavilionului Expozițional Constanța se desfășoară activități de interes public organizate atât de Consiliul Județean Constanța, cât și de alte instituții sau persoane fizice și juridice care solicită organizarea de evenimente în interiorul sau exteriorul imobilului.

- Corp Expozițional – spațiu pentru organizare târguri, expoziții, evenimente cu caracter cultural, artistic, sportiv, de promovare și prezentare de produse din sectoarele economice reprezentative
- Săli de conferințe:
 - Sala Ceremonii, capacitate 372 locuri;
 - Sala Roșie, capacitate 70 locuri;
 - Sala Albastră, capacitate 35 locuri;
 - Sala Verde, capacitate 25 locuri;
 - Sala Nicodim.

Un actor important în dinamizarea acestei forme de turism este **Camera de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanța (CCINA Constanța)**, organizație autonomă, cu personalitate juridică, neguvernamentală, de utilitate publică, apolitică, fără scop patrimonial, non-profit, creată pentru a reprezenta, apăra și susține interesele membrilor săi și ale comunității de afaceri, în raport cu autoritățile publice și cu organismele din țară și din străinătate.¹⁴⁴

Printre altele, CCINA Constanța vine în sprijinul comunității de afaceri prin promovarea domeniilor cheie ale economiei regionale (navigație, turism, agricultură, comerț), organizarea de târguri, expoziții, forumuri de afaceri, acțiuni de parteneriat economic, în țară și în străinătate, sprijinul oferit comercianților pentru a participa la târguri și expoziții în străinătate etc.

În vederea stimulării afacerilor pe plan local și pentru a facilita realizarea de parteneriate la nivel național și internațional, în cadrul CCINA Constanța funcționează o serie de centre de afaceri care acoperă următoarele domenii:

- Enterprise Europe Network - afaceri în spațiul European;
- Biroul de informare și asistență antreprenorială – inițierea și dezvoltarea unei afaceri;
- Punctul Regional de Contact ORIZONT 2020 – programe de cercetare și inovare;

¹⁴³ http://www.cjc.ro/dyn_doc/Hotarari/2016/140.pdf

¹⁴⁴ <https://www.ccina.ro/despre-ccina-constanta>

- Centrul Regional de Promovare a Protecției Proprietății Intelectuale – protecția proprietății intelectuale;
- Centrul EuroAgricultura – fonduri europene pentru mediul rural și agricultură;
- Centrul de Informare Tehnologică (CIT) – inovare și transfer tehnologic;
- TradeNet Constanța – afaceri în zona bazinului Mării Negre;
- BU.RO.COOP – afaceri transfrontaliere româno-bulgare;
- EuroDobrogea – afaceri transfrontaliere româno-bulgare;
- Biroul de Asistență Responsabilitatea Socială a Întreprinderii;
- Școala Română de Afaceri – filiala Constanța – formare profesională.

Pentru organizarea evenimentelor de afaceri, CCINA dispune de 2 săli de conferințe (una modular - 140 locuri și alta mai mică - 15 locuri), destinate întâlnirilor de afaceri, meselor rotunde, organizării de seminarii și training-uri, prezentări de firme, lansări de produse, etc¹⁴⁵.

De asemenea, dezvoltarea acestei forme de turism este susținută de existența a numeroase structuri de cazare, cu facilități aferente. O situație a facilităților pentru turismul de afaceri din cadrul structurilor de cazare din zona litoralului a fost centralizată cu ajutorul informațiilor extrase din cadrul portalului <https://www.litoralulromanesc.ro>.

Tabelul nr. 4.27.

Numărul de structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare dotate cu săli de conferință, în zona litoralului

Localitate/ stațiune	Număr structuri de cazare cu săli de conferință	Structuri de cazare	
		Total	Hoteluri
Constanța	18	25	25
Mamaia	48	93	86
Mamaia Nord	12	29	15
Eforie Nord	23	75	55
Eforie Sud	5	20	13
Costinești	10	40	21
Neptun Olimp	11	41	39
Jupiter	11	21	18
Venus	11	25	25
Saturn	3	22	16
Mangalia	6	10	9
Vama Veche – 2 Mai	3	7	4
Techirghiol	-	2	2
TOTAL	161	410	328

Sursa: <https://www.litoralulromanesc.ro/>

Conform informațiilor de mai sus, un număr de 161 de unități de cazare (39,2% din numărul de unități postate în cadrul portalului www.litoralulromanesc.ro) din zona litoralului românesc sunt dotate cu săli de conferință. Aproape 30% dintre acestea sunt situate în municipiul Constanța, iar circa 50% sunt în partea de nord a litoralului (Constanța – Mamaia – Năvodari). În Anexa nr. 7 este prezentată o selecție a facilităților de afaceri oferite de principalele hoteluri de pe litoral.

¹⁴⁵ <https://www.ccina.ro/servicii/organizare-evenimente/inchiriere-sali>

În vederea organizării diferitelor evenimente (conferințe, întâlniri de afaceri), poate fi folosită și infrastructura culturală existentă (casele de cultură), dar și diferite centre de afaceri care au luat naștere în ultimii ani, în cadrul diferitelor proiecte. Mai jos sunt câteva exemple în acest sens:

- *Casa de Cultură a Sindicatelor "Lucian Grigorescu"* (mun. Medgidia) – deține sală pentru conferințe, ședințe și organizare recepții (72mp); foaier parter (290 mp), foaier etaj (190 mp), sală pentru activități cultural-artistice (84 mp). Găzduiește diverse activități culturale, dar și conferințe și congrese, prezentări de afaceri, expoziții de artă tradițională și contemporană, precum și târguri de produse din toate domeniile.¹⁴⁶
- *Casa de Cultură "I.N.Roman"* (mun. Medgidia) – deține sală de spectacole, unde se pot organiza și conferințe.
- *Casa de Cultură* (orașul Hârșova) – deține o sală de spectacole (364 locuri), care poate fi folosită pentru organizare de conferințe. În cadrul edificiului există și 3 foaiere în care se pot organiza activități cu un număr restrâns de invitați (50 persoane).¹⁴⁷
- *Centrul Transfrontalier de Oenologie și Viticultură "Terasele Dunării"* (comuna Ostrov) – deține o sală de conferințe (40 locuri)¹⁴⁸
- *Centru transfrontalier de afaceri, Valu lui Traian* – deține o sală de conferințe¹⁴⁹
- *Centru de Afaceri Carmen Sylva* (oraș Eforie, Eforie Sud) - dispune de 2 săli de conferințe.¹⁵⁰
- *Centrul de afaceri Trittech* (comuna Poarta Albă) – deține 2 săli de conferință.¹⁵¹
- *Centru de afaceri Năvodari* – deține 5 săli de ședințe, 2 săli de expoziție, 1 amfiteatru cu o capacitate de 400 de locuri.¹⁵²

În prezent, se simte nevoia dezvoltării unor noi infrastructuri indoor de mari dimensiuni (cu o capacitate de 1.500-2.000 persoane), pentru a fructifica oportunitățile oferite de dezvoltarea acestei forme de turism și, de asemenea, necesitatea înființării unui Convention Bureau, pentru a atrage grupuri mari de profesioniști.

4.1.5. Structuri de informare și promovare turistică

În județul Constanța funcționează 8 Centre Naționale de Informare și Promovare Turistică realizate în perioada de finanțare 2007-2013, în cadrul *Programului Operațional Regional, AP 5 Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului, DMI 5.3. Promovarea potențialului turistic și crearea infrastructurii necesare, în scopul creșterii atractivității României ca destinație turistică* localizate în Băneasa, Cernavodă, Eforie Nord, Eforie Sud, Murfatlar, Saturn, Jupiter, Neptun-Olimp¹⁵³.

Tabel nr. 4.28.

Centrele Naționale de Informare și Promovare Turistică din județul Constanța

Denumire	Pagină web	Informații oferite de pagina web
CNIPT Băneasa	http://www.baneasacnipt.ro	Arealul promovat este format din orașul Băneasa Sunt prezentate: - informații geografice;

¹⁴⁶ <http://www.casadeculturaasindicatelorimedgidia.ro/>

¹⁴⁷ <https://www.primaria-harsova.ro/documente/Strategie%20Dezvoltare%202016.pdf>

¹⁴⁸ <http://www.oenologycentre.com/centre>

¹⁴⁹ <http://www.valuluitraian-kaynardja.ro/contact.html>

¹⁵⁰ <http://www.csbc.ro/>

¹⁵¹ <http://www.tritechlogistic.ro/>

¹⁵² <https://www.facebook.com/CentrudeAfaceriNavodari/>

¹⁵³ <http://old.inforegio.ro/ro/implementare/proiecte-finantate.html>

		<ul style="list-style-type: none"> - posibilități de acces; - informații despre obiectivele turistice și despre structurile de primire turistică din Băneasa și localitățile limitrofe. <p>În limbile: română, engleză, franceză, germană.</p>
CNIPT Cernavodă	http://www.cernavoda-turistica.ro/	<p>Arealul promovat este format din orașul Cernavodă și localitățile limitrofe (Topalu, Seimeni, Rasova, Aliman). Sunt prezentate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - date cu caracter general: informații geografice, istorice, climatice, demografice etc; - posibilități de acces; - evenimente; - hărți; - informații despre obiectivele turistice și despre structurile de primire turistică din Cernavodă și localitățile limitrofe. <p>În limbile: română, engleză, franceză, germană.</p>
CNIPT Eforie Nord	https://www.info-eforienord.ro/	<p>Arealul promovat este format din stațiunea Eforie Nord. Sunt prezentate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - date cu caracter general: informații geografice, istorice, climatice etc; - informații despre obiectivele turistice și despre structurile de primire turistică; - posibilități de acces; - evenimente; - hărți; - galerie foto și video; - sugestii de trasee turistice cu plecare din Eforie Nord (spre Adamclisi – Ion Corvin, Mănăstirea Sf. Andrei, Mănăstirea Dervent; spre Eforie Nord – Jurilovca – Delta Dunării; spre Munții Măcinului). Din păcate, în cazul traseelor turistice nu sunt oferite informații nici despre posibilitățile de acces și nici despre anumiți operatori care ar vinde astfel de programe turistice. <p>În limbile: română, engleză, franceză, germană.</p>
CNIPT Eforie Sud	https://www.info-eforiesud.ro/	<p>Arealul promovat este format din stațiunea Eforie Sud. Sunt prezentate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - date cu caracter general: informații geografice, istorice, climatice etc; - informații despre obiectivele turistice și despre structurile de primire turistică (cazare, alimentație, agrement, tratament balnear); - posibilități de acces; - evenimente; - hărți; - galerie foto și video; - sugestii de trasee turistice cu plecare din Eforie Sud (spre Mangalia - Adamclisi – Ostrov; spre Constanța – Histria – Cheile Dobrogei; spre mănăstirile din nordul Dobrogei; degustare de vinuri la Murfatlar; tur al orașului Constanța;). Din păcate, în cazul traseelor turistice nu sunt oferite informații nici despre posibilitățile de acces și nici despre anumiți operatori care ar vinde astfel de programe turistice; <p>În limbile: română, engleză, franceză, germană.</p>
CNIPT Murfatlar	http://cniptmurfatlar.ro/	<p>Arealul promovat este format din orașul Murfatlar. Sunt prezentate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - date cu caracter general: informații geografice, istorice,

		<p>climatic etc;</p> <ul style="list-style-type: none"> - informații despre obiectivele turistice și despre structurile de primire turistică (cazare, alimentație, agrement); - posibilități de acces; - evenimente; - hărți; <p>În limbile: română, engleză, franceză, germană, spaniolă, bulgară, greacă.</p>
CNIPT Jupiter	http://turistinfo-jupiter.ro/	<p>Arealul promovat este format din stațiunile Jupiter și Cap Aurora.</p> <p>Sunt prezentate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - date cu caracter general: informații geografice, climatice, informații despre plajă etc; - informații despre structurile de primire turistică (cazare, alimentație, agrement, tratament balnear); - posibilități de acces; - evenimente; - hartă; - trasee turistice (principalele obiective turistice din Mangalia și din localitățile din apropiere); <p>În limbile: română, engleză, franceză, germană.</p>
CNIPT Neptun-Olimp	http://turistinfo-neptunolimp.ro/	<p>Arealul promovat este format din stațiunea Neptun-Olimp.</p> <p>Sunt prezentate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - date cu caracter general: informații geografice, climatice, istorice, informații despre plajă etc; - informații despre structurile de primire turistică (cazare, alimentație, agrement, tratament balnear). - posibilități de acces; - evenimente; - hartă; - trasee turistice (principalele obiective turistice din Mangalia și din localitățile din apropiere); <p>În limbile: română, engleză, franceză, germană.</p>
CNIPT Saturn	http://turistinfo-saturn.ro	<p>Arealul promovat este format din stațiunea Saturn.</p> <p>Sunt prezentate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - date cu caracter general: informații geografice, climatice, istorice, informații despre plajă etc; - informații despre structurile de primire turistică (cazare, alimentație, agrement, tratament balnear). - posibilități de acces; - evenimente; - hartă; - trasee turistice (principalele obiective turistice din Mangalia și din localitățile din apropiere). <p>În limbile: română, engleză, franceză, germană.</p>

Sursa: prelucrarea datelor existente pe site-urile web ale celor 8 CNIPT

O analiză a site-urilor web ale celor 8 CNIPT existente în județul Constanța scoate în evidență următoarele:

- informațiile turistice sunt sumare și pe alocuri incomplete;
- nu sunt informații legate de programele turistice din cadrul destinației (excursii în împrejurimi), alături de informații de contact ale celor care organizează astfel de programe/excursii;
- cu mici excepții, nu sunt realizate prezentări ale obiectivelor turistice din apropiere;

- nu sunt realizate conexiuni între CNIPT-urile existente la nivelul județului Constanța;
- nu există un sistem integrat de rezervare, interconectat cu unitățile de cazare;
- sunt traduse cel puțin în limbile engleză, franceză și germană.

La aceste 8 Centre Naționale de Informare și Promovare Turistică se adaugă o serie de alte puncte de informare realizate din fonduri proprii ale primăriilor (ex. Costinești, Năvodari – în cadrul Centrului de Afaceri) sau prin Programul Național de Dezvoltare Rurală - Crucea, Agigea, Mihai Viteazu, Corbu.

Deși scriptic județul Constanța este acoperit destul de bine cu astfel de structuri de informare, totuși în alegerea locațiilor nu s-au luat întotdeauna cele mai bune decizii, unele dintre acestea fiind situate în afara traseelor turistice obișnuite, iar în alte cazuri, durata de viață a acestora se pare că va fi destul de scurtă. De asemenea, un alt minus este faptul că în câteva puncte cheie din județ nu sunt localizate astfel de centre (municipiul Constanța, stațiunea Mamaia). Consiliul Județean Constanța intenționează să amenajeze un punct de informare turistică în cadrul Centrului de Excelență în Turism și Servicii Tomis, structură localizată în centrul istoric al municipiului Constanța, pe strada Nicolae Titulescu.

În afară de proiectele prin care au fost realizate cele 8 CNIPT-uri, în perioada anterioară de programare, au mai fost implementate un număr de 12 proiecte ce au vizat îmbunătățirea activităților de promovare și informare turistică (realizarea de materiale de promovare, diseminarea acestora la târguri de turism, realizarea unor site-uri de promovare turistică etc.) a diferitelor sub-destinații din cadrul județului.

Tabelul nr. 4.29.

Proiecte implementate prin POR 2007-2013, Axa 5, PI 5.3.

Denumire proiect	Beneficiar	Site web proiect
Județul Constanța - o descoperire mereu actuală	Consiliul Județean Constanța	www.turismct.ro (nefuncțional)
Itinerarii și evenimente inedite în Dobrogea	Consiliul Județean Constanța	-
Să redescoperim Techirghiol	Primăria Techirghiol	
Pe urmele argonauților: promovarea traseului turistic Constanța, Istria, Cheile Dobrogei	Consiliul Local Istria	http://www.histria-cheiledobrogei.ro (nefuncțional)
Promovarea activităților de marketing și a produselor specifice destinației turistice Eforie	Primăria Eforie	https://hailaeeforie.ro
Mangalia-produs turistic integrat	Primăria Mangalia	
Constanța, primul pas în lunga ta călătorie- Promovarea zonei turistice Constanța-Mamaia	Primăria Constanța	http://constanta-turistica.ro (nefuncțional)
Dezvoltarea turismului, creșterea circulației turistice și dezvoltarea sustenabilă a industriei turistice locale și regionale prin promovarea resurselor turistice ale orașului Murfatlar, Creuzet de cultură, istorie și frumuseți naturale Dobrogea	Primăria Murfatlar	http://visit-murfatlar.com/
Drumul vechilor cetăți dobrogene	Asociația Profesioniștilor de Turism din România	
Promovarea turistică a zonei Ostrov - Adamclisi	Consiliul Local Ostrov	http://traseeostrovadamclisi.judetul-constanta.ro/

Tradiții în Scythia Minor de azi	Asociația Ecologică de Turism Montan Absolut	http://www.traditiidobrogene.ro/
Comorova-pădurea de la malul mării	Fundația Universitară Bioterra	http://www.padureacomorova.ro/index.html

Sursa: <http://old.inforegio.ro/ro/implementare/proiecte-finantate.html>

În momentul de față, prezența județului Constanța în mediul virtual este ne semnificativă. Nu există un portal turistic la nivel județean care să promoveze destinația în ansamblu și care să integreze toate inițiativele locale de promovare (sub-destinații), care să centralizeze informații cu privire la obiective turistice, evenimente, programe turistice, structuri turistice existente la nivelul întregului județ. În plus, informația oferită de terți pe site-urile lor este în general incompletă și neactualizată.

Informații mai cuprinzătoare sunt oferite de portalurile turistice internaționale 'cu greutate', precum Tripadvisor.com, Booking.com, Lonely Planet, Wikitravel, dar și în acest caz, informația este concentrată pe zona de litoral și doar tangențial pe anumite obiective din afara zonei de coastă.

De asemenea, mai sunt câteva site-uri private concentrate pe promovarea Dobrogei sau a litoralului, cum ar fi: www.discoverdobrogea.ro, www.povestilemariinegre.ro, www.merglamare.ro.

Nici în cazul aplicațiilor pentru mobil oferta de informații nu este foarte generoasă. Mai jos, a fost realizată o sinteză a principalelor instrumente de acest tip realizate pentru această destinație:

Tabelul nr. 4.30.

Aplicații pentru mobil dedicate facilitării accesului turiștilor în județul Constanța

Denumirea aplicației	Informații oferite	Utilizatori	Rating
City tour Constanta	Ghid turistic al municipiului Constanța, cu circa 100 de atracții turistice aflate de-a lungul traseului autobuzului turistic. Realizată de Regia Națională de Transport în Comun Constanța, în limbile română și engleză.	1000+	4,3
Constanta Romania Map	Hartă a litoralului cu puncte de interes turistic și motor de căutare (limba română).	500+	2,0
Ghid Constanța	Ghid turistic al litoralului, cu 27 de atracții turistice. Programul evenimentelor, concertelor și festivalurilor din Constanța. Realizat de City Walk Guide, în limba română	1+	-
Constanta Museums	Ghid al muzeelor (13 muzee din municipiul Constanța și 1 din comuna Topalu). Realizat de Asociația Identitate Culturală Contemporană, în limba engleză.	50+	3,0
Black Sea Bike Constanta App	Harta standurilor de biciclete din cadrul sistemului Black Sea Bike din Constanța (limba română)	10+	-
Audio Travel Guide	Ghid turistic audio pentru toată zona transfrontalieră România-Bulgaria (în total peste 1500 de obiective turistice, dintre care 170 în județul Constanța, în limbile română, engleză și bulgară)	100+	3,0

Sursă: Google Play (<https://play.google.com>)

4.1.6. Produse turistice existente la nivel județean (programe, pachete, circuite etc)

Conform informațiilor culese de pe site-ul Ministerului Turismului, în prezent sunt licențiate 55 agenții de turism în județul Constanța, dintre care 26 agenții organizatoare, 3 agenții organizatoare on-line, 20 agenții intermediare și 6 agenții intermediare on-line.

Din păcate, în urma accesării paginilor web ale acestora, am constatat că majoritatea sunt axate mai mult pe turism de outgoing și mai puțin pe a aduce turiști în județul Constanța.

Programele turistice oferite în județul Constanța vizează, în special, oferte de **sejur în stațiunile de pe litoral**, pentru perioada verii **și/sau pachete de tratament balnear** în stațiunile din județ. Câteva agenții au realizat și anumite oferte pentru capetele de sezon (Litoralul pentru toți, Start Summer), dar și oferte pentru anumite perioade/evenimente (1 Mai, Paște, Rusalii, Festivalul Neversea).

Programe pentru turiștii cazați pe litoral

Pentru turiștii cazați în stațiunile de pe litoral sunt oferite o serie de programe turistice în zona limitrofă (unele sunt în întregime în județul Constanța, dar sunt anumite trasee care depășesc granița județului și chiar granița națională).

Mai jos, sunt enumerate programele oferite de una din agențiile turoperatoare din zonă:¹⁵⁴

- **Ruta Albastră - Excursie o zi în Delta Dunării**, pe ruta Mamaia (la cerere, contra-cost, se poate face transferul și din celelalte stațiuni) – Cetatea Enisala - Mahmudia (prânz) - Delta Dunării (2 ore plimbare pe canale) - Mahmudia - Ovidiu (cină, degustare de vinuri și dansuri macedonene) – Mamaia. Se oferă transport cu ambarcațiune, autocar sau microbuz, acces la obiective, prânz și cină (4 zile pe săptămână, 31 iulie – 30 septembrie);
- **Ruta Albastră - Excursie între cetăți și ape**, pe ruta Mamaia (la cerere, contra-cost, se poate face transferul și din celelalte stațiuni) – Histria – Sinoe – Vișina – Cetatea Enisala – Cheile Dobrogei – Ovidiu – Mamaia. Se oferă transport cu autocar sau microbuz, acces la obiective, prânz și cină (3 zile pe săptămână, 10 mai – 30 septembrie);
- **Ruta Verde – Crucea Sudului**, pe ruta Neptun (la cerere, contra-cost, se poate face transferul și din celelalte stațiuni) – Mănăstirea Sf. Apostol Andrei - prânz tradițional dobrogean servit în pensiunea unei ferme agricole din zonă – Tropaeum Traiani - Cobadin (dansuri și cântece tătărești) - Domeniile Clos de Colombes (vizitarea podgoriei, a instalațiilor de produs și îmbuteliat vin, degustare) – Neptun. Se oferă transport cu autocar sau microbuz, acces la obiective, prânz și cină (3 zile pe săptămână, 10 mai – 30 septembrie);
- **Ruta Verde - Turul Secretul Templierilor**, pe ruta: Neptun (la cerere, contra-cost, se poate face transferul și din celelalte stațiuni) - Mangalia – Negru Vodă - Deleni – Tropaeum Traiani – Mănăstirea Dervent – Crama Ostrov (degustare de vinuri și cină) – Neptun. Se oferă transport cu autocar sau microbuz, acces la obiective, prânz și cină (3 zile pe săptămână, 10 mai – 30 septembrie);
- **Ruta Mov - Aventurile Casienilor**, pe ruta Mamaia (la cerere, contra-cost, se poate face transferul și din celelalte stațiuni)- Cheile Dobrogei - Cetatea Histria - Mănăstirea și Peștera Casian - Ovidiu – Mamaia. Se oferă transport cu autocar sau microbuz, acces la obiective, prânz și cină (3 zile pe săptămână, 10 mai – 30 septembrie);
- **La pas în Centrul Vechi al Constanței (3-4 ore)**, pe ruta Bd. Ferdinand - Lupoanca - Muzeul de Artă Populară – Piața Ovidiu - Faleză Casino. Se oferă transport cu microbuzul, acces la obiective și cină tradițională (4 zile pe săptămână, 10 mai – 30 septembrie);
- **Excursie în Dobrogea de Sud - O zi în Balcic**, pe ruta Mamaia - Mangalia - Cap Kaliakra - Balcic - Mangalia – Mamaia. Se oferă transport cu autocar, acces la obiective, prânz (4 zile pe săptămână, 30 iunie-30 septembrie);

¹⁵⁴ https://www.litoralulromanesc.ro/excursii_si_tururi_litoralul_romanesc.htm

- **Cazino Tour - Plimbare cu elicopterul** (12 minute), pe ruta Heliport Mamaia Nord - Mamaia - Cazino Constanța - Heliport Mamaia Nord (la cerere, tur pentru 4 persoane);
- **Delta Tour - Plimbare cu elicopterul** (40 minute), pe ruta Heliport Mamaia Nord - Gura Portiței (staționare la alegere) - Heliport Mamaia Nord (la cerere, tur pentru 4 persoane);
- **Histria Antic Tour - Plimbare cu elicopterul** (20 minute), pe ruta Heliport Mamaia Nord - Cetatea Histria (staționare la alegere) - Heliport Mamaia Nord (la cerere, tur pentru 4 persoane);
- **VIP Safari Tour - Plimbare cu elicopterul** (60 minute), pe ruta Heliport Mamaia Nord - Lacul Sinoe - prânz / cină Cetatea Enisala - Heliport Mamaia Nord (la cerere, tur pentru 4 persoane);
- **Tabăra Danais**, pe ruta Mamaia - Lumina - Histria – Mamaia (cu ateliere de reconstituire și experiențe istorice). Se oferă transport cu autocar, acces la obiective, prânz, cină (4 zile pe săptămână, 1 iulie-10 septembrie);
- **Escape the Rain**, Mamaia - Constanța - Năvodari - Constanța - Mamaia, include escape room, prânz pescăresc, degustare de vinuri, cină (în funcție de cerere, 10 mai – 30 septembrie).

Programe turistice pentru turiștii sosiți în croazieră

Cele mai solicitate programe pentru turiștii sosiți în croazieră în Portul Constanța sunt:

- Tur al Bucureștiului,
- Croazieră de o zi în Delta Dunării,
- Tur al Constanței și/sau Litoral,
- Degustări de vinuri,
- Tururi arheologice și la mănăstiri,
- Programe cu spectacole folclorice și dejun tradițional românesc.

Excursiile sunt oferite, promovate și organizate de către agențiile de turism specializate în activitatea de incoming-shore excursions. Din cauza schimbării condițiilor geopolitice din zona Mării Negre, în ultimii ani, numărul de turiști străini (în principal americani, francezi, italieni, germani) veniți în croazieră a scăzut destul de mult. Se apreciază faptul că din numărul total de turiști de croazieră, un procent de 40% participă la tururile organizate, 30% vizitează orașul pe cont propriu, iar 30% rămân pe navă.¹⁵⁵

Programe turistice cu plecare din București (exemple)

- program de pelerinaj (1 zi): București – Mănăstirea Peștera Sfântului Apostol Andrei – Mănăstirea Sfântul Ioan Botezătorul din Lipnița – Mănăstirea Derwent – București, oferit de agenția de turism Basilica Travel. Pentru anul 2019 sunt programate 4 plecări.¹⁵⁶
- circuit de 6 zile *Dobrogea –Traseul vinurilor și gusturilor autentice*. Aproximativ jumătate din timpul petrecut în cadrul acestui program turistic se desfășoară în județul Constanța, unde se oferă 3 nopți de cazare în Mamaia, un tur ghidat în centrul vechi din Constanța, o excursie la Techirghiol (inclusiv un tur ghidat în fabrica de cosmetice Techir), degustări de vinuri în cramele locale, preparate gastronomice dobrogene, turcești și grecești, vizitarea unor obiective turistice

¹⁵⁵ <http://www.infotravelromania.ro/incoming/Prezentare%20ALDD%20si%20Portul%20Constanta.pdf>

¹⁵⁶ <https://www.pelerinaj.ro/rezervari/pelerinaj-in-dobrogea-1-zi-2019/>

din județ (Cetatea Histria, Adamclisi, Mănăstirea Sfântul Andrei). Pentru anul 2019 sunt programate 12 plecări în capetele de sezon.¹⁵⁷

- excursii de o zi în Constanța și Mamaia, cu vizitarea unor obiective precum: Muzeul Național de Istorie și Arheologie și Muzeul de Artă Populară, tur ghidat prin centrul orașului etc.¹⁵⁸

4.1.7. Resurse umane din turism

Conform datelor statistice oficiale, în județul Constanța, domeniul de activitate “Hoteluri și restaurante”(H&R) înglobează 7,7% din numărul mediu al salariaților (anul 2017). Se remarcă faptul că dintre toate domeniile de activitate, numărul salariaților din H&R a avut cea mai importantă creștere în ultimii 5 ani (+44,2%). În perioada analizată, ponderea sectorului H&R în numărul total de locuri de muncă a crescut de la 5,5% la 7,7%.

De menționat ar mai fi și faptul că pe lângă locurile de muncă din H&R, turismul generează și un număr de locuri de muncă indirecte în activități precum: activități culturale, de spectacole și recreative (parțial), transporturi (parțial), construcții (parțial), comerț cu amănuntul, alte activități de servicii (parțial).

Tabelul nr. 4.31.

Evoluția numărului mediu de salariați¹⁵⁹ din județul Constanța pe activități ale economiei naționale, în perioada 2013 – 2017

Activități ale economiei naționale	2013	2014	2015	2016	2017	2017/2013
Agricultură, silvicultură și pescuit	4.319	3.407	4.106	4.200	4.490	+4,0%
Industria extractivă	1.485	1.444	1.314	1.278	1.162	-21,8%
Industria prelucrătoare	25.213	25.000	25.215	25.982	25.057	-0,6%
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	4.057	3.779	3.655	3.471	3.399	-16,2%
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	6.413	6.118	5.710	5.277	5.593	-12,8%
Construcții	15.419	15.222	14.001	13.635	13.744	-10,9%
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	31.905	32.182	32.132	33.020	34.453	+8,0%
Transport și depozitare	18.725	18.081	18.546	17.033	18.603	-0,7%
Hoteluri și restaurante	9.290	11.396	11.046	11.720	13.396	+44,2%
Informații și comunicații	2.817	3.111	2.982	3.086	3.346	+18,8%
Intermedieri financiare și asigurări	2.674	2.465	2.282	2.257	2.238	-20,6%
Tranzacții imobiliare	933	1.064	973	1.080	1.251	+34,1%
Activități profesionale, științifice și tehnice	2.912	3.421	2.921	3.549	3.620	+24,3%
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	10.980	11.450	11.110	10.250	11.459	+4,4%
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	5.879	5.921	5.993	6.153	6.421	+9,2%
Învățământ	10.632	11.344	10.597	10.438	10.511	-1,1%

¹⁵⁷ <https://www.paradistours.ro/excursii/dobrogea-traseul-vinurilor-i-gusturilor-autentice.html>

¹⁵⁸ <https://www.lonelyplanet.com/romania/constanta/activities/a/pa-act/360394>

¹⁵⁹ conform Institutului Național de Statistică, numărul mediu al salariaților cuprinde persoanele angajate cu contract de muncă/raport de serviciu pe durată determinată sau nedeterminată (inclusiv lucrătorii sezonieri, managerul sau administratorul), al cărui contract de muncă/raport de serviciu nu a fost suspendat în perioada de referință.

Sănătate și asistență socială	10.184	9.800	10.430	11.203	12.197	+19,8%
Activități de spectacole, culturale și recreative	2.254	2.478	2.262	1.946	2.212	-1,9%
Alte activități de servicii	1.648	1.382	1.544	1.606	1.919	+16,4%
TOTAL	167.739	169.065	166.819	167.184	175.071	+4,4%

Sursa: Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo-online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>)

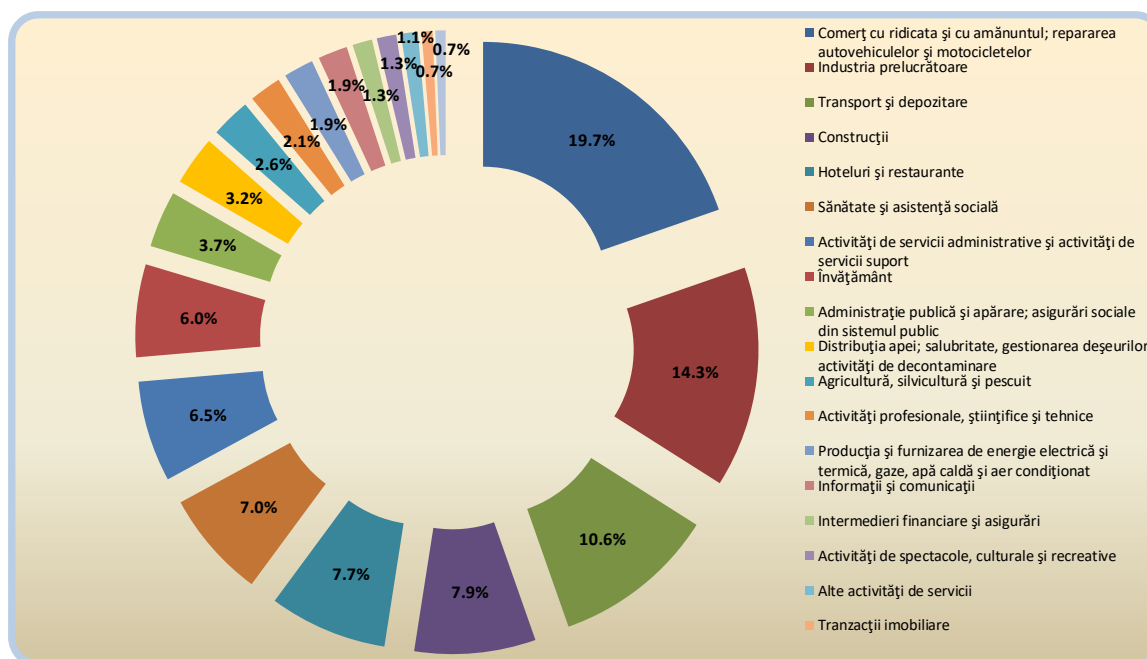

Figura nr. 4.45. Structura ocupațională a populației din județul Constanța, pe domenii de activitate (2017)

Sursa: date prelucrate din baza de date TEMPO a Institutului Național de Statistică

Domeniul de activitate H&R este *al cincilea* domeniu angajator de persoane din județul Constanța (13.396 persoane), după comerț (34.453 persoane), industrie prelucrătoare (25.057 persoane), transporturi (18.603 persoane) și construcții (13.744 persoane).

Instituții de învățământ superior

Conform H.G. nr. 692/5 septembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 786/13 septembrie 2018, respectiv H.G. nr. 735/13 septembrie 2018,¹⁶⁰ instituțiile de învățământ superior de stat și particulare acreditate din județul Constanța care oferă programe de perfecționare în domeniul turismului sunt:

- **UNIVERSITATEA "OVIDIUS" DIN CONSTANȚA** (*instituție de învățământ superior de stat*)
 - Facultatea de Științe Economice oferă programe academice la nivel de licență și masterat. În domeniul turismului, programele oferite sunt: Administrarea Afacerilor, Specializarea: *Economia comerțului, turismului și serviciilor* (licență) și Administrarea Afacerilor, Specializarea: *Administrarea afacerilor în turism, comerț și servicii* (masterat);¹⁶¹

¹⁶⁰ https://www.edu.ro/institutii%20inv_superior%20de%20stat%20civile

¹⁶¹ <http://stec.univ-ovidius.ro/>

- Facultatea de Științe ale Naturii și Științe Agricole oferă următoarele programe de studii în domeniul turismului: *Geografia turismului* (licență), *Geografie aplicată și evaluarea resurselor turistice* (masterat, aflat în curs de acreditare).¹⁶²
- Facultatea de Teologie oferă, în cadrul domeniului de masterat Teologie, programul de studiu "*Managementul Turismului Religios*" (2 ani).¹⁶³

Universitatea Ovidius din Constanța este/a fost implicată în câteva proiecte de cooperare transfrontalieră, care au (avut) în vedere crearea condițiilor durabile pentru mobilitatea forței de muncă, angajare și antreprenoriat. În acest fel, pot fi enumerate proiectele: "*Îmbunătățirea condițiilor de angajare a tinerilor în sectorul turistic*", "*LAB mobile - Servicii și inițiative comune pentru angajare durabilă și mobilitate a forței de muncă în aria transfrontalieră din districtul Dobrich și județul Constanța*", "*Stimularea și creșterea angajărilor și a mobilității transfrontaliere în regiunea transfrontalieră*".

- **UNIVERSITATEA "SPIRU HARET" BUCUREȘTI** (*instituție de învățământ superior particular, acreditată*)

În cadrul Facultății de Științe Juridice și Științe Economice Constanța¹⁶⁴ sunt oferite programele de studii universitare de licență *Management și Management (predare în limba engleză)*, programe care pregătesc specialiști în domeniul științelor economice, oferind posibilitatea absolvenților de a profesa ca Manager în diferite domenii de activitate, printre care și Manager în activități de turism. În plus, în cadrul facultății este derulat Programul postuniversitar de formare și dezvoltare profesională continuă *Managementul activităților de turism* (10 săptămâni, 180 ore).

- **UNIVERSITATEA ANDREI ȘAGUNA, CONSTANȚA** (*instituție de învățământ superior particular, acreditată*)

În ceea ce privește turismul, în cadrul Facultății de Științe Economice există *Programul de studii masterale „Finanțarea și Organizarea Afacerilor în Turism-Servicii”*, care asigură formarea noului tip de economist-manager, cu abilități antreprenoriale, care să răspundă pe deplin cerințelor și problematicii mediului economic puternic concurențial al afacerilor în turism și servicii.¹⁶⁵ De asemenea, există și un *Cerc Studențesc “Organizarea Afacerilor în Turism”*, unde sunt abordate elemente de natură conceptuală și metodologică și aspecte care privesc modalitățile de trecere de la teorie la practică. Cercul vine în întâmpinarea studenților, contribuind la crearea de competențe practice în domeniul managementului turistic.

- **UNIVERSITATEA TOMIS, CONSTANȚA** (*instituție de învățământ superior particular, autorizată să funcționeze provizoriu, care organizează programe de studii universitare acreditate sau autorizate provizoriu*)

Universitatea oferă Programul de studii „Economia Comerțului, Turismului, Serviciilor și Managementul Calității”, care pregătește specialiști, oameni de afaceri în domeniile menționate, în vederea înființării și administrării organizațiilor de comerț, turism și servicii.

- **UNIVERSITATEA CREȘTINĂ "DIMITRIE CANTEMIR" BUCUREȘTI** (*instituție de învățământ superior particular, acreditată*).¹⁶⁶

¹⁶² <http://snsa.univ-ovidius.ro/>

¹⁶³ <http://teologie.univ-ovidius.ro/>

¹⁶⁴ <https://sjse-ct.spiruharet.ro/>

¹⁶⁵ <http://se.andreisaguna.ro/>

¹⁶⁶ <http://constanta.ucdc.ro/index.html>

Facultatea de Management Turistic și Comercial, Constanța – asigură desfășurarea unui proces de învățământ pe două niveluri succesive:

- cursuri de licență, cu o durată de trei ani, învățământ de zi și învățământ cu frecvență redusă la specializarea Economia Comerțului, Turismului și Serviciilor, în domeniul Administrării afacerilor;
- studii Masterale, cu o durată de doi ani, în domeniul managementul afacerilor în turism și comerț și administrarea și negocierea afacerilor.

Instituții de învățământ preuniversitar

Conform Inspectoratului Școlar Județean Constanța, unitățile de învățământ preuniversitar de stat și particulare, care oferă specializări în domeniul turismului sunt¹⁶⁷:

Tabel nr. 4.32.

Unități de învățământ preuniversitar de stat

Denumire	Localitate	Specializare	Calificare profesională
Liceul Tehnologic "Jean Dinu"	Adamclisi	Turism și alimentație	Tehnician în gastronomie, Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație
Colegiul "Dobrogea"	Castelu	Liceu Tehnologic Turism și alimentație	Tehnician în turism
		Școala Profesională Alimentație publică și turism	Cofetar-patiser
Liceul Cobadin	Cobadin	Economic	Tehnician în activități economice
Liceul Tehnologic "Nicolae Dumitrescu"	Cumpăna	Învățământ LICEAL (4 ani) Turism și alimentație	Tehnician în gastronomie Tehnician în turism
		Învățământ PROFESIONAL (3 ani) Turism și alimentație	Ospătar, Chelner – Vânzător în unități de alimentație
Grup Școlar Independența	Independența	Turism și alimentație	Tehnician în turism
Colegiul Comercial "Carol I"	Constanța	Învățământ LICEAL (4 ani) Turism și alimentație	Tehnician în turism bilingv, tehnician în turism, tehnician în gastronomie
		Învățământ LICEAL (4 ani) Economic	Tehnician în activități economice, tehnician în administrație
		Învățământ LICEAL (4 ani) Comerț	Tehnician în activități de comerț
		Învățământ PROFESIONAL (3 ani) Turism și alimentație	Bucătar, ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație, cofetar-patiser
Colegiul Tehnic "Pontica"	Constanța	Turism și alimentație	Tehnician în turism
		Economic	Tehnician în activități economice
Liceul Tehnologic "C.A.Rosetti"	Constanța	Turism și alimentație	Tehnician în turism, tehnician în hotelărie
Liceul Tehnologic de Electrotehnică și Telecomunicații	Constanța	Economic	Tehnician în activități economice
Liceul Tehnologic	Constanța	Turism și alimentație	Tehnician în turism, tehnician în

¹⁶⁷ <http://www.isjcta.ro/category/retea-scolara/>

“Gheorghe Miron Costin”			gastronomie, organizator banqueting ¹⁶⁸ , ospătar (chelner), vânzător în unități de alimentație, lucrător hotelier, cofetar-patisier/bucătar)
Liceul Tehnologic “Ioan N. Roman”	Constanța	Turism și alimentație	Tehnician în turism
		Economic	Tehnician în activități economice
Liceul Tehnologic “Virgil Madgearu”	Constanța	Învățământ liceal (4 ani) Turism și alimentație	Tehnician în turism, organizator banqueting
		Învățământ profesional (3 ani) Turism și alimentație	Ospătar (chelner) – vânzător în unități de alimentație
		Economic	Tehnician în activități economice, tehnician în administrație
		Comerț	Tehnician în activități de comerț
Colegiul Economic Mangalia	Mangalia	Învățământ liceal (4 ani) Turism și alimentație	Tehnician în turism, organizator banqueting
		Învățământ profesional (3 ani) Turism și alimentație	Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație, bucătar
		Economic	Tehnician în activități economice
		Comerț	Tehnician în activități de comerț
Colegiul Tehnic “Nicolae Titulescu”	Medgidia	Economic	Tehnician în activități economice
Liceul Teoretic “Carmen Sylva”	Eforie Sud	Turism și alimentație	Tehnician în turism
Liceul Tehnologic “Carsium”	Hârșova	Economic	Tehnician în activități economice
		Comerț	Tehnician în activități de comerț
Liceul Teoretic Murfatlar	Murfatlar	Economic	Tehnician în activități economice
Liceul Tehnologic “Lazăr Edeleanu”	Năvodari	Turism și alimentație	Tehnician în turism
Liceul Teoretic “Emil Racoviță”	Techirghiol	Turism și alimentație	Tehnician în gastronomie

Sursă: <http://www.isjcta.ro>, <https://www.admitereliceu.ro>, site-urile unităților de învățământ

Tabel nr. 4.33.

Unități de învățământ preuniversitar particular

Denumire	Localitate	Domeniul /Specializare	Calificarea profesională	Autorizat/Acreditat	Nivel
Liceul Tehnologic “Concord”	Constanța	Specializarea Turism	Tehnician în turism	Autorizat	liceal
Școala Postliceală “Gaudeamus”	Constanța	Domeniul Comerț	Tehnician activități comerciale, Asistent manager	Autorizat	postliceal

Sursă: <http://www.isjcta.ro>, <https://www.admitereliceu.ro>, site-urile unităților de învățământ

Furnizori de formare autorizați în județul Constanța

Conform Agenției Județene pentru Plăți și Inspecție Socială Constanța, Formare Profesională – Secretariatul Tehnic al Comisiei de Autorizare Constanța, agenție care deține *Registrul furnizorilor*

¹⁶⁸ Organizator banqueting va desfășura pe piața muncii activități privind organizarea serviciilor de protocol, planificarea activităților de servire în bar și în restaurant și realizarea unei decontări operative privind serviciile prestate.

autorizați de formare profesională a adulților, în județul Constanța sunt înscriși 30 furnizori autorizați de Autoritatea Națională pentru Calificări în programe de formare profesională în turism și domenii conexe.¹⁶⁹ În total, aceștia furnizează un număr de 83 programe de formare, majoritatea încadrându-se în calificări adresate persoanelor cu studii medii – ospătar, bucătar, cameristă, barman. Un număr mai mic de programe de formare sunt oferite persoanelor cu studii superioare – director hotel, director restaurant. O centralizare a furnizorilor și a programelor oferite de aceștia se găsește în Anexa nr. 8.

Din păcate, numărul de absolvenți/personal calificat nu acoperă nevoile pieței muncii de pe litoral. Creșterea constantă a nevoii de forță de muncă în turism, creștere realizată pe fondul reducerii populației active din județ, a condus în timp la o adevărată criză a forței de muncă. Această problemă a apărut și pe fondul sezonității accentuate a activității turistice pe litoral și a atractivității scăzute a acestor joburi. Problema este semnalată din ce în ce mai des de mediul de afaceri de pe litoral. Printre soluțiile propuse de aceștia se numără: schimbarea structurii anului școlar (o parte din personalul din turism de pe litoral o reprezintă elevii de liceu), o relaxare fiscală pentru salariile plătite în extrasezon de agenții economice din turism de pe litoral, o relaxare a legislației în privința importului de forță de muncă; stimularea învățământului dual.¹⁷⁰

4.1.8. Principalele instituții și organizații locale cu rol în dezvoltarea turismului¹⁷¹

Agencia de Dezvoltare Regională pentru Regiunea Sud-Est (ADRSE) reprezintă un organism non-guvernamental, non-profit, de utilitate publică, cu personalitate juridică, care acționează în domeniul dezvoltării regionale, promovându-l prin activitatea specifică, atât prin intermediul Planului de Dezvoltare Regională 2014-2020, cât și prin intermediul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est. Prin intermediul Structurii de Sprijin pentru Dezvoltare Urbană, ADR S-E poate reprezenta un actor important atât în faza de elaborare a strategiei, cât și în cea de implementare.

Administrația publică locală

Consiliul Județean Constanța, beneficiarul prezentei Strategii, reprezintă autoritatea publică locală cu atribuții privind dezvoltarea economico-socială și gestionarea patrimoniului la nivelul Județului Constanța, precum și gestionarea serviciilor publice din subordine.

Începând cu anul 2017, în cadrul Consiliului Județean a fost înființată Direcția de Turism și Coordonarea Instituțiilor de Cultură Subordonate, ale cărei atribuții au fost detaliate în cadrul capitolului I. Alături de aceasta, se identifică următoarele compartimente și direcții care pot avea rol în oferirea de informații sau chiar în implementarea prezentei Strategii:

- *Compartiment Mediu de Afaceri, Atragere Investiții, Creșterea Calității Vieții Cetățenilor*
- *Serviciul de Analiză Strategică și Creșterea Competitivității (Intelligence Competitive)*

¹⁶⁹ <http://constanta.mmanpis.ro/formare-profesionala/>

¹⁷⁰ <http://www.horeca.ro/ospitalitate/5404-sezonul-2019-va-acutiza-lipsa-personalului-in-turism.html>;
<http://www.ziare.com/vacanta/turism/criza-de-angajati-in-turism-hoteluri-pline-pe-litoral-insa-iumate-din-personal-a-plecat-deja-acasa-1527656>; <https://www.profit.ro/taxe-si-consultanta/hotelierii-reclama-cea-mare-criza-forta-munca-ultimii-28-ani-litoral-putin-inainte-inceperea-sezonului-cameristele-cer-salarii-peste-500-euro-bucatarii-buni-peste-3-000-euro-18070347>; <https://romanalibera.ro/economie/lipsa-de-viziune-motivul-crizei-de-personal-in-turism-724100>,
<https://www.trendshrb.ro/actual/sezonul-estival-2018-ploi-vouchere-si-lipsa-de-personal/>; https://www.profit.ro/must-read/patronatul-din-turism-reia-ideea-scutirii-de-taxe-pe-salariile-angajatilor-in-extrasezon-un-sfert-din-personalul-de-pe-litoral-ar-vrea-sa-lucreze-tot-anul-dar-intra-in-somaj-sau-pleaca-din-tara-18405285?utm_source=Profit&utm_medium=Click%2BCitesteSi&utm_campaign=CitesteSi%2Bprofit

¹⁷¹ În identificarea stakeholderilor locali, de ajutor a fost studiul: Agorapolis, *Strategia de dezvoltare și promovare a turismului în municipiul Constanța*, 2018

- *Direcția Generală de Proiecte*
- *Direcția Generală Administrarea Domeniului Public și Privat-Autoritatea Județeană de Transport*
- *Direcția Generală Tehnică Urbanism și Amenajarea Teritoriului*
- *Direcția de Dezvoltare Județeană și Coordonarea Instituțiilor de Sănătate, Sport și Învățământ*

Primăriile celor 70 localități de pe teritoriul județului – aceste instituții sunt direct interesate de dezvoltarea economică și socială la nivelul teritoriului administrativ pe care îl gestionează, iar turismul este pentru unele dintre ele domeniul economic prioritar.

Dintre acestea, o importanță mare au:

- *Primăria municipiului Constanța*
Constanța, împreună cu stațiunea Mamaia, reprezintă cea mai importantă destinație turistică din cadrul județului. În cadrul Direcției Autorizare și Sprijin Operatori Economici este organizat un Compartiment de Turism, iar din anul 2018 dispune de o Strategie de dezvoltare și promovare turistică.
- *Primăria municipiului Mangalia*
Mangalia, împreună cu stațiunile Saturn, Venus, Cap Aurora, Jupiter, Neptun-Olimp, formează a doua destinație de vacanță estivală din județ. În cadrul primăriei există o direcție specifică - Direcția de Turism și Mediu de Afaceri.¹⁷²
- Alte autorități publice locale din zona litoralului:
 - *Primăria orașului Eforie,*
 - *Primăria orașului Năvodari,*
 - *Primăria comunei Costinești,*
 - *Primăria comunei Limanu,*
 - *Primăria comunei 23 August,*
 - *Primăria comunei Tuzla,*
 - *Primăria comunei Agigea,*
 - *Primăria comunei Corbu.*
- Alte autorități publice locale cu potențial turistic din afara zonei de litoral:
 - *Primăria municipiului Medgidia,*
 - *Primăria orașului Techirghiol,*
 - *Primăriei orașului Murfatlar,*
 - *Primăria orașului Cernavodă,*
 - *Primăria orașului Hârșova,*
 - *Primăria orașului Ovidiu,*
 - *Primăria comunei Istria,*
 - *Primăria comunei Adamclisi,*
 - *Primăria comunei Ostrov,*
 - *Primăria comunei Aliman,*
 - *Primăria comunei Topalu etc.*

Mare parte a acestor localități au introdus în cadrul strategiilor de dezvoltare proiecte care contribuie la dezvoltarea turismului local și județean.

¹⁷² <http://mangalia.ro/index.php/2016/11/11/organigrama/>

Asociații ale administrațiilor publice locale

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Zona Metropolitană Constanța” (ADI ZMC) reprezintă o asociație de drept privat și utilitate publică între Municipiul Constanța, Județul Constanța și un număr de 5 orașe și 10 comune aflate pe teritoriul de influență metropolitană al Municipiului. Scopul acesteia reprezintă dezvoltarea durabilă a UAT-urilor componente, prin realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare și prin furnizarea în comun a unor servicii publice. Strategia de Dezvoltare Integrată a Zonei Metropolitane Constanța 2017-2023 conține o serie de proiecte prioritare, inclusiv în domeniul turismului.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Turism „Dobrogea” – în măsura în care va deveni operațională, va deveni un actor cheie în dezvoltarea turismului la nivel regional.

Grupurile de Acțiune Locală (GAL)

Grupul de Acțiune Locală este o formă de parteneriat constituit într-un teritoriu rural care reunește reprezentanți ai sectoarelor public, privat și ai societății civile din teritoriul respectiv, creat cu scopul de a implementa metodele LEADER de dezvoltare rurală. La nivelul județului Constanța au fost constituite 8 GAL-uri, după cum urmează:

- ✓ GAL Dobrogea SUD-VEST (localități componente: Adamclisi, Cerchezu, Cobadin, Deleni, Dobromir, Independența, Ion Corvin, Lipnița, Oltina, Ostrov);
- ✓ GAL Constanța Sud (localități componente: Negru Vodă, Agigea, Amzacea, Bărăganu, Chirnogeni, Comana, Mereni, Topraisar);
- ✓ GAL Constanța Centru (localități componente: Castelu, Cuza Vodă, Grădina, Lumina, Mihail Kogălniceanu, Pantelimon, Siliștea, Târgușor, Vulturii);
- ✓ GAL Dobrogea Centrală (localități componente: Aliman, Ciocârlia, Crucea, Gârliciu, Ghindărești, Horia, Mircea Vodă, Peștera, Rasova, Saligny, Saraiu, Seimeni, Topalu, Tortoman, Casimcea);
- ✓ GAL Histria-Razim-Hamangia (localități componente: Corbu, Săcele, Istria, Mihai Viteazu, Cogealac, Fântânele);
- ✓ GAL Cumpăna - Poarta Albă - Valu lui Traian (localități componente: Cumpăna, Poarta Albă, Valu lui Traian);
- ✓ GAL Dobrogea Verde (localități componente: Techirghiol, Tuzla, Albești, Pecineaga, 23 August, Limanu).

Așa cum se poate observa în capitolul III al prezentului document, în cadrul strategiilor de dezvoltare locală realizate de cele 8 GAL-uri din județul Constanța se oferă suport pentru dezvoltarea activităților non-agricole (inclusiv pentru activități cu profil turistic) și pentru activități de restaurare, conservare și dotare a clădirilor/monumentelor de interes local (categorie B).

Instituții publice de cultură și operatori culturali

Un mare număr de obiective de interes cultural sunt administrate de:

Consiliul Județean Constanța:

- Muzeul Național de Istorie Națională și Arheologie Constanța (cu mai multe secții la nivel județean: Histria, Adamclisi, Cernavodă, Hârșova, Cetatea Capidava, Ansamblul Rupestru de la Murfatlar);
- Complexul Muzeal de Științe ale Naturii din Constanța;
- Muzeul de Artă Constanța;
- Muzeul de Sculptură „Ion Jalea”;
- Muzeul de Artă "Dinu și Sevasta Vintilă”;

- Teatrul de Stat Constanța;
- Teatrul de copii și tineret „Căluțul de Mare”;
- Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”;
- Centrul Multifuncțional Educativ pentru Tineret „Jean Constantin”;
- Centrul Cultural Județean “Teodor Burada”.

Primării:

- Muzeul de Artă Populară Constanța;
- Muzeul de Arheologie Callatis;
- Colecția de artă Limanu.

Instituții ale administrației publice centrale:

- Muzeul Militar Național Regele Ferdinand I, Filiala Constanța (în subordinea Ministerului Apărării Naționale);
- Muzeul Marinei Române Constanța (în subordinea Ministerului Culturii și Identității Naționale);
- Teatrul Național de Operă și Balet Oleg Danovski (în subordinea Ministerului Culturii și Identității Naționale).

Regii Autonome:

- Muzeul Portului Constanța, în Administrația Portului Constanța.

Sindicate:

- Casa de Cultură a Sindicatelor.

Culte religioase:

- Muzele bisericești (Derwent, Techirghiol).

O parte dintre aceste instituții sunt deosebit de active în derularea anumitor proiecte care contribuie la dezvoltarea ofertei turistice a destinației și pot reprezenta, în viitor, parteneri importanți în implementarea anumitor acțiuni din cadrul strategiei.

Regii autonome

Regia Autonomă „Exploatarea Domeniului Public și Privat” Constanța administrează, gestionează și întreține fondul locativ de stat, spații cu altă destinație, terenuri, piețe agroalimentare, târguri, oboare, bazare, platouri și grupuri sanitare, aparținând domeniului public și privat al municipiului Constanța. Această instituție reprezintă unul dintre actorii locali care pot avea rol în implementarea strategiei, prin accesibilizarea și valorificarea resurselor de teren și construcții la nivelul Municipiului Constanța.

Regia Autonomă de Transport în Comun Constanța (RATC) se află subordinea Consiliului Local Constanța. În afara celor 18 trasee zilnice, RATC asigură și transport sezonier prin trasee estivale ce fac legătura între gara C.F.R și Mamaia, respectiv Constanța City Tour. RATC reprezintă un stakeholder relevant din punct de vedere al necesității accesibilizării și promovării obiectivelor turistice, dar și al ofertei de pachete de servicii competitive, având în gestionare activitatea de vânzare a biletelor și abonamentelor pentru transportul public local și putând astfel fi implicat în crearea unor produse turistice atractive.

Companii și societăți de interes național

Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere SA

Societatea Națională de Transport Feroviar de Călători – CFR Călători SA

Societatea Națională Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu SA
Compania Națională Administrația Porturilor Maritime SA Constanța
Administrația Canalelor Navigabile SA Agigea

Aceste companii asigură infrastructura necesară accesului turiștilor pe cale rutieră, feroviară, aeriană și navală în județul Constanța, fiind jucători deosebit de importanți în cadrul acestui “puzzle”. De dinamismul și investițiile realizate de aceștia în infrastructură depinde însăși dezvoltarea destinației.

Administrația Bazinală de Apă Dobrogea Litoral este sucursală cu personalitate juridică a Administrației Naționale Apele Române, care administrează zona costieră a litoralului românesc.

Datorită caracteristicilor geografice, morfologice și hidrografice și a existenței unor elemente unice ale cadrului natural (plajele litorale și lacul terapeutic Techirghiol), activitățile derulate de această instituție prezintă anumite particularități, fiind axate, în principal, alături de exploatarea, întreținerea și repararea lucrărilor hidrotehnice, pe acțiuni de protecție și întreținere a plajelor litoralului Mării Negre și de menținere în stare de funcționare a sistemului de protecție a Lacului Techirghiol.

Atât în perioada actuală, cât și în perioada anterioară de programare, **Administrația Bazinală de Apă Dobrogea Litoral** a derulat o serie de proiecte cu rol de protecție, reabilitare și reducere a eroziunii costiere pe litoralul românesc.

Perioada 2007-2013

Programul Operațional Sectorial Mediu, AP 5 Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc, DMI 5.2 – Reducerea eroziunii costiere

- *Protecția și reabilitarea părții sudice a litoralului românesc al Mării Negre în zona municipiului Constanța și Eforie Nord*

Perioada 2014-2020

Programul Operațional Infrastructură Mare, AP 5 Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor, DMI 5.1 Reducerea efectelor și a pagubelor asupra populației cauzate de fenomenele naturale asociate principalelor riscuri accentuate de schimbările climatice, în principal de inundații și eroziune costieră

- *Reducerea eroziunii costiere. Etapa I - zonele Stăvilare Edighiol și Periboina, Mamaia, Tomis, Agigea și Eforie (Centru și Sud).*
- *Reducerea eroziunii costiere. Etapa a II-a - zonele: Costinești, Olimp, Jupiter-Neptun, Balta Mangalia-Venus-Aurora, Mangalia-Saturn, 2 Mai.*

Grupuri de interes, asociații de specialitate și organizații neguvernamentale la nivelul destinației

- **Camera de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanța (CCINA)** este o organizație autonomă, cu personalitate juridică, neguvernamentală, de utilitate publică, apolitică, fără scop patrimonial, non profit, creată pentru a reprezenta, apăra și susține interesele membrilor săi și ale comunității de afaceri, în raport cu autoritățile publice și cu organismele din țară și din străinătate. În momentul de față (ianuarie 2019), în cadrul secțiunii Turism sunt înscriși 35 de membri.¹⁷³ De-a lungul timpului a derulat o serie de proiecte care au avut ca scop dezvoltarea și

¹⁷³ <https://www.ccina.ro/membri/lista-membrilor/-/d-turism-13,pag>

promovarea turismului în județul Constanța, dezvoltarea competențelor profesionale ale angajaților din turism, parteneriate transfrontaliere în domeniu. Printre proiectele în care s-a implicat recent, se numără proiectele de cooperare transfrontalieră: *LIMES - Dezvoltarea și promovarea unui produs turistic integrat și a patrimoniului cultural: Ruta "Frontiera Romană în cadrul regiunii transfrontaliere România-Bulgaria"* sau *"O economie transfrontalieră de patrimoniu, favorabilă în România și Bulgaria"*,¹⁷⁴

- Organizații patronale din turism:
 - **Organizația Patronală Mamaia - Constanța;**
 - **Organizația Patronală Eforie;**
 - **Organizația Patronală Mangalia;**
 - **Patronatul Firmelor din Turism "Ion Movilă" (PFTIM);**
 - **Patronatul Neptun – Olimp;**
 - **Patronatul Industriei Hoteliere Marea Neagră;**
 - **Asociația de Turism Sud Litoral;**
 - **Asociația Investitorilor în Stațiunea Turistică Venus.**
- Clustere (**Cluster Inomar**).

Grupuri de interes, asociații de specialitate și organizații nonguvernamentale la nivel național

Asociații profesionale de reprezentare și apărare a intereselor profesionale, asociații patronale și de promovare, care, prin reprezentarea intereselor membrilor și coordonarea acestora, reprezintă unul din pilonii esențiali ai turismului local:

- ✓ **Asociația Națională a Agențiilor de Turism din România (ANAT);**
- ✓ **Organizația Patronală a Hotelurilor și Restaurantelor din România (HORA);**
- ✓ **Federația Patronatelor din Turismul Românesc;**
- ✓ **Asociația de Ecoturism din România (AER);**
- ✓ **Federația Industriei Hoteliere din România.**

Sistemul de învățământ, furnizori de formare profesională

- Universitățile cu specializări de profil (Universitatea Ovidius Constanța, Facultatea Științe Economice; Universitatea Andrei Șaguna din Constanța, Facultatea de Științe Economice; Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Facultatea de Management Turistic și Comercial Constanța);
- Liceele din județ cu clase cu specializare turism și alimentație;
- Furnizori autorizați de formare profesională (printre aceștia se remarcă și Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Constanța și Camera de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanța).

Entități economice private din cadrul destinației

- Touroperatori;
- Agenții de turism;
- Furnizori de servicii turistice și agrement;
- Furnizori de alimentație publică;
- Furnizori de servicii de transport;

¹⁷⁴ <https://www.ccina.ro/proiecte/in-derulare>

- Comercianți;
- Furnizori de servicii suport etc.

Finanțatorii și instituțiile financiare

Finanțatorii și instituțiile financiare dețin un rol important în dezvoltarea turismului la nivelul județului Constanța. Acestea includ:

- Comisia Europeană, prin Instrumentele Structurale puse la dispoziția României, implementate prin Programele Operaționale descrise în cadrul Acordului de Parteneriat între România și Comisie;
- Banca Mondială;
- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD);
- Banca Europeană pentru Investiții (BEI);
- fonduri de capital;
- bănci.

Locuitorii județului

- parte componentă a unei destinații turistice, comunitatea locală poate acționa în mod negativ sau pozitiv asupra atractivității acesteia, în funcție de comportamentul pe care aceștia îl au atunci când interacționează cu turiștii; alături de produsele turistice, sunt purtători ai mesajului respectivei destinații, parte a brandului, de aceea implicarea lor în conservarea resurselor, dezvoltarea sau promovarea turismului este esențială. Sunt beneficiari ai dezvoltării, dar totodată și cei care ar trebui să suporte o eventuală dezvoltare turistică haotică, cu degradarea factorilor de mediu și a culturii locale.

Turiștii

- sunt actorii principali și cei mai activi participanți în domeniu. Ei oferă motivații pentru activitățile tuturor celorlalți actori implicați.

4.1.9. Structura de management a destinației și promovarea acesteia

Până în anul 2018, zona de litoral s-a promovat împreună cu Delta Dunării, prin intermediul Asociației pentru Promovarea și Dezvoltarea Turismului Litoral – Delta Dunării, care a jucat rolul de structură de management a destinației.

Din cadrul acestei asociații făceau parte autorități publice locale (Consiliile Județene Constanța și Tulcea, primăriile Constanța, Tulcea, Năvodari, Eforie, Costinești), Camera de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanța (CCINA), Organizația Patronală Mamaia – Constanța, Patronatul Firmelor din Turism “Ion Movilă”, Patronatul ANAT, Patronatul în Turism Delta Dunării, Societatea Națională Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu SA, Compania Națională Administrația Porturilor Maritime SA Constanța, Danubius – TUI România.

În prezent, odată cu destrămarea acestei entități și în așteptarea definitivării legislației din domeniu (adoptarea Normelor metodologice de aplicare/funcționare a Organizației de Management a Destinației), se încearcă încheierea unor OMD-uri la nivel local - pentru arealul Mamaia-Constanța; pentru Eforie Sud-Eforie Nord și pentru Sudul Litoralului, prin asocierea autorităților publice locale cu patronatele din turism.

La nivel regional, așa cum s-a mai spus, sunt anumite demersuri pentru realizarea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Turism „Dobrogea” (ADIT Dobrogea), asociație care își propune realizarea în

comun a unor proiecte de dezvoltare de interes regional, dar și activități comune de promovare și crearea unui brand turistic regional "Dobrogea".

4.1.10. Inițiative ale autorităților publice locale pentru sprijinirea activităților turistice

În vederea stimulării activităților turistice și pentru prelungirea sezonului turistic, Primăria Constanța a instituit o schemă de ajutor de minimis pentru acordarea de reduceri (60%) la plata impozitului pe teren și pe clădiri pentru facilitățile existente pe raza administrativ-teritorială a municipiului și care sunt utilizate pentru prestarea de servicii turistice cel puțin 6 luni pe an. Conform răspunsurilor primite de la primăriile din județ, inițiative asemănătoare sunt înregistrate și în Mangalia și Agigea.

De asemenea, tot pentru sprijinirea mediului de afaceri local, Primăria municipiului Constanța dispune de un Compartiment de Studii și Proiecte Economice, în cadrul Direcției Autorizare și Sprijin Operatori Economici, care acordă consultanță operatorilor economici (inclusiv a celor din turism) care își desfășoară activitatea pe raza localității. În plus, tot în cadrul primăriei există un Compartiment de Turism, care va face legătura între autoritate și viitorul OMD. Pentru viitor, primăria și-a propus realizarea unui incubator de afaceri sectorial, destinat sectorului industriilor creative, în cadrul căruia să fie asigurate servicii de suport de înaltă calitate pentru firmele incubate și să fie create mecanisme de facilitare a transferului de experiență, know-how și de cunoștințe specifice dezvoltării afacerilor de succes.¹⁷⁵

O altă inițiativă demnă de luat în seamă, în orașul Hârșova este în curs de implementare proiectul "Măsuri integrate pentru categorii defavorizate din zona de Vest a orașului Hârșova – ADMIS" (finanțat prin POCU), prin care se acordă consultanță și finanțare celor interesați în dezvoltarea unei afaceri.

Sintetizând un pic acest subcapitol 4.1. dedicat ofertei turistice din județul Constanța, este prezentată mai jos o diagramă cu **principalele avantaje competitive pe care le are această destinație**, față de alte zone de litoral din apropiere (din perspectiva autorităților publice locale/primăriilor din județ).

¹⁷⁵ Informații primite de la primăria municipiului Constanța

Figura nr. 4.46. Avantaje competitive ale județului Constanța

Sursa: răspunsurile primite de la 41 dintre cele 70 UAT de pe teritoriul județului Constanța

4.2. Analiza cererii turistice din județul Constanța

4.2.1. Evoluția și structura cererii turistice

Circulația turistică din județul Constanța va fi analizată prin prisma evoluției și structurii a trei indicatori principali: *sosiri* turiști, *înnoptări* în structurile de cazare și *durata medie a sejurului*, indicatori care au fost analizați pentru perioada 2008-2018. De menționat faptul că datorită lipsei datelor această analiză nu include vizitatorii de o zi (turiștii care vizitează județul Constanța și nu înnoptează aici) sau cei care apelează la forme de cazare privată (cazare la gazde/particulari, cazare la rude sau prieteni).

Tabelul nr. 4.34.

Evoluția principalilor indicatori ai circulației turistice în județul Constanța, în perioada 2008 - 2018

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
turiști	total	977.975	897.677	803.096	844.802	953.008	859.634	883.947	1.021.475	1.162.958	1.235.542	1.312.418
	modificare	+5,6%	-8,2%	-10,5%	+5,2%	+12,8%	-9,8%	+2,8%	+15,6%	+13,9%	+6,2%	+6,2%
	români	912.923	847.586	755.376	799.091	898.211	811.210	832.988	962.723	1.102.050	1.173.084	1.249.667
	modificare	+8,3%	-7,2%	-10,9%	+5,8%	+12,4%	-9,7%	+2,7%	+15,6%	+14,5%	+6,4%	+6,5%
	străini	65.052	50.091	47.720	45.711	54.797	48.424	50.959	58.752	60.908	62.458	62.751
	modificare	-21,9%	-23,0%	-4,7%	-4,2%	+19,9%	-11,6%	+5,2%	+15,3%	+3,7%	+2,5%	+0,5%
înnoptări	total	4.435.702	3.753.245	3.166.706	3.361.073	3.799.526	3.418.997	3.616.980	4.181.306	4.541.851	4.729.186	5.010.766
	modificare	-0,8%	-15,4%	-15,6%	+6,1%	+13,0%	-10,0%	+5,8%	+15,6%	+8,6%	+4,1%	+6,0%
	români	4.145.724	3.557.257	2.985.101	3.187.914	3.599.982	3.225.901	3.381.118	3.902.667	4.307.360	4.519.372	4.818.638
	modificare	+2,6%	-14,2%	-16,1%	+6,8%	+12,9%	-10,4%	+4,8%	+15,4%	+10,4%	+4,9%	+6,6%
	străini	289.978	195.988	181.605	173.159	199.544	193.096	235.862	278.639	234.491	209.814	192.128
	modificare	-32,2%	-32,4%	-7,3%	-4,7%	+15,2%	-3,2%	+22,1%	+18,1%	-15,8%	-10,5%	-8,4%
durata medie a sejurului	total	4,5	4,2	3,9	4,0	4,0	4,0	4,1	4,1	3,9	3,8	3,8
	români	4,5	4,2	4,0	4,0	4,0	4,0	4,1	4,1	3,9	3,9	3,9
	străini	4,5	3,9	3,8	3,8	3,6	4,0	4,6	4,7	3,8	3,4	3,1

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Numărul de turiști¹⁷⁶ sosiți în structurile de primire cu funcțiuni de cazare din județul Constanța a înregistrat o evoluție oscilantă în ultimul deceniu, cu reduceri importante în anii 2009, 2010 și 2013, dar și creșteri consistente în ultimii 5 ani analizați, cu o medie anuală de +8,7%. În aceste condiții, în perioada 2013-2018, numărul de turiști a crescut cu 52,7%, de la 859.634 turiști în anul 2013 la 1.312.418 turiști în anul 2018.

În privința turiștilor străini, numărul acestora a scăzut destul de abrupt în perioada 2008-2011, de la 65.052 la 45.711 persoane (cu 29,7%). În plus, deși în ultimii 5 ani numărul turiștilor străini a crescut constant, totuși ritmul de creștere al acestora a fost sub ritmul de creștere al turiștilor români (+5,3%, față de +8,8% medie anuală). În aceste condiții, numărul de turiști străini sosiți în județul Constanța în anul 2018 este încă sub numărul de turiști străini din anul 2008 (62.751 față de 65.052), iar ponderea acestora în numărul total de turiști a scăzut de la 6,4% la doar 4,8%.

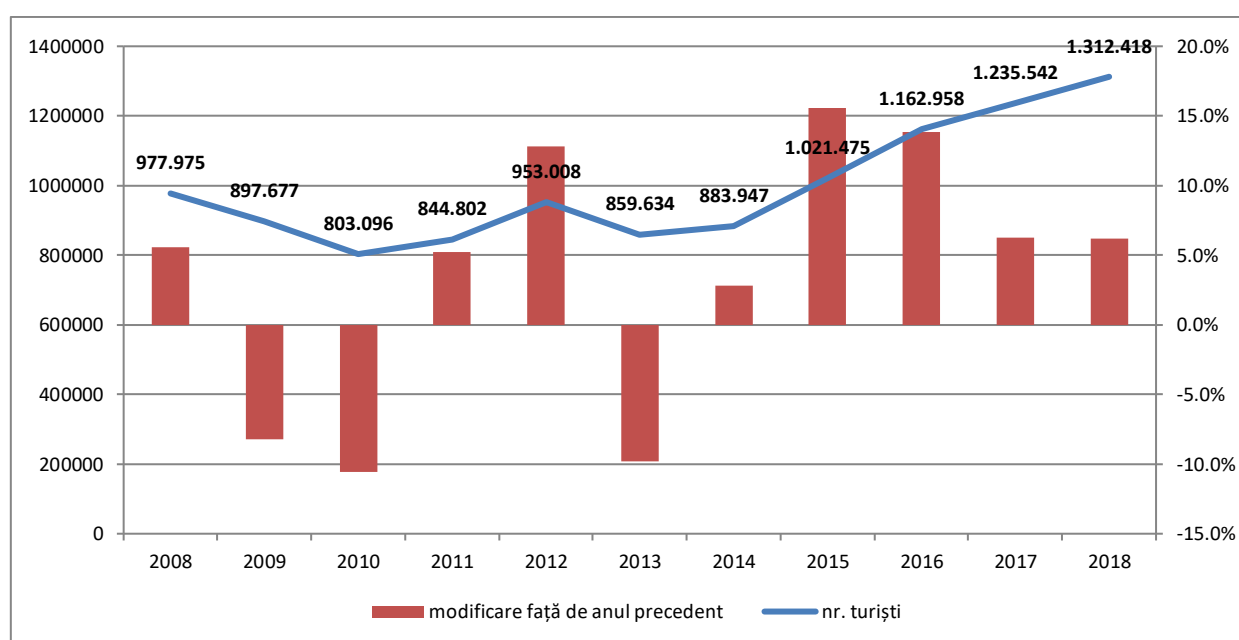

Figura nr. 4.47. Evoluția numărului de turiști în județul Constanța, în perioada 2008-2018

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

¹⁷⁶ datele statistice furnizate de Institutul Național de Statistică (INS) ar trebui privite cu o oarecare rezervă din mai multe motive:

- acestea date iau în considerare doar unitățile de cazare centralizate de INS, unități cu cel puțin 5 locuri-pat;
- numărul de locuri de cazare din structurile centralizate de INS în județul Constanța, la nivelul anului 2018, este cu mult mai mic decât numărul de locuri din cadrul structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare clasificate de Ministerul Turismului (84.891 comparativ 122.262 locuri de cazare). O altă observație importantă este că deși comunele Adamclisi, Aliman, Băneasa, Lipnița, Oltina, Ostrov, Cobadin, Crucea, Lumina, Agiea dețin cel puțin o unitate de cazare clasificată conform datelor furnizate de Ministerului Turismului, nu există date statistice privind circulația turistică înregistrată în aceste localități în anul 2018 (cel mai probabil DJS Constanța nu are în evidență astfel de unități sau acestea nu au mai furnizat date către statistica oficială). În același timp trebuie recunoscut că aceste localități au cumulat o pondere neglijabilă în capacitatea de cazare a județului (sub 1%);
- statistica oficială nu ia în considerare structurile de cazare neclasificate (conform unor estimări, circa 30% din numărul de structuri de cazare de pe litoral funcționează "la negru").

Cu toate aceste rezerve, considerăm datele deosebit de utile pentru a avea o privire de ansamblu cu privire la tendințele și structura cererii turistice din județul Constanța.

Numărul de înoptări a avut o evoluție asemănătoare cu cea a numărului de turiști, cu reduceri importante în intervalul 2008-2010 (de la 4.435.702 la 3.166.706 zile-turist, în medie cu -15,5% anual) și în anul 2013 (-10,0%) și cu creșteri consistente în ultimii 5 ani (de la 3.418.997 la 5.010.766 zile-turist, respectiv o creștere medie anuală de +8,1%).

În privința înoptărilor turiștilor străini, cu mici excepții reprezentate de anii 2012, 2014 și 2015, numărul acestora a scăzut continuu, în ritmuri foarte accelerate. Chiar și în ultimii ani, perioadă în care numărul turiștilor străini a crescut, pe fondul reducerii duratei sejurului, înoptările acestora au scăzut. În aceste condiții, în perioada 2008-2018, s-a înregistrat un regres cu 33,7% al numărului de înoptări al turiștilor străini, de la 289.978 la 192.128 zile-turist.

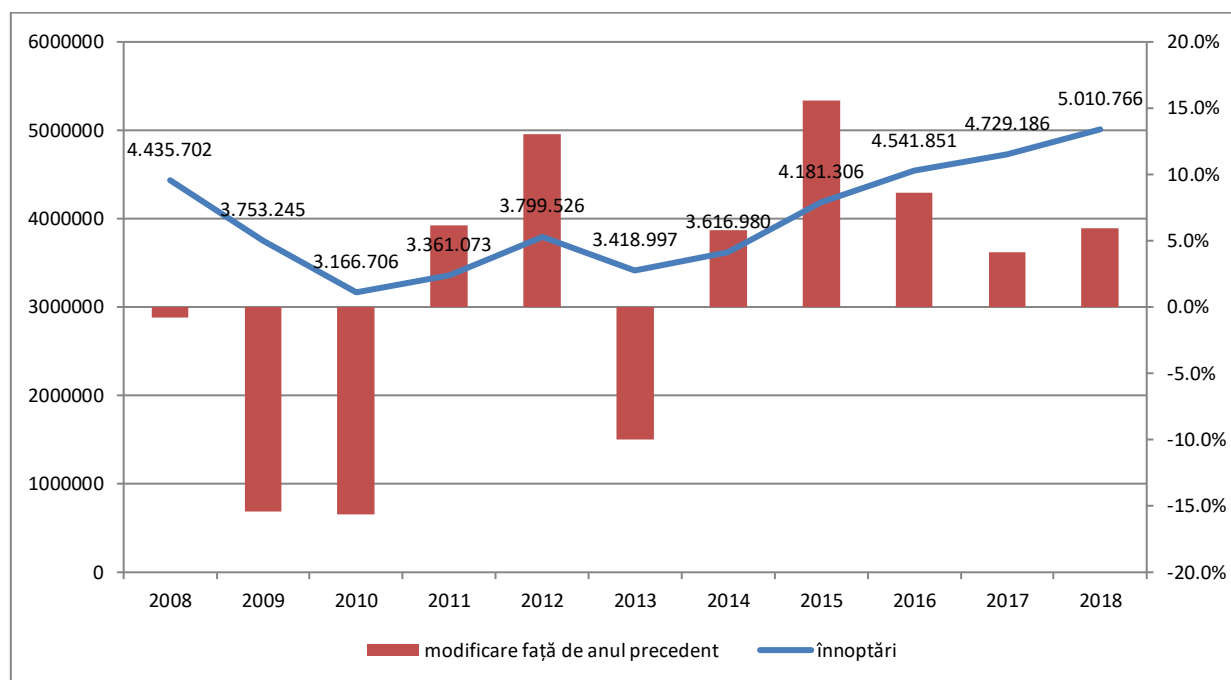

Figura nr. 4.48. Evoluția numărului de înoptări în județul Constanța, în perioada 2008-2018

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Un alt aspect îngrijorător îl reprezintă reducerea **duratei sejurului turiștilor**, și în special a sejurului turiștilor străini. Așa cum se observă în graficul alăturat, dacă în anul 2008 durata sejurului turiștilor străini era la același nivel cu durata sejurului turiștilor români (4,5 zile), în anul 2018 acest indicator s-a redus atât pentru turiștii români (3,9 zile), cât mai ales în ceea ce îi privește pe turiștii străini (3,1 zile), iar media generală a ajuns la 3,8 zile.

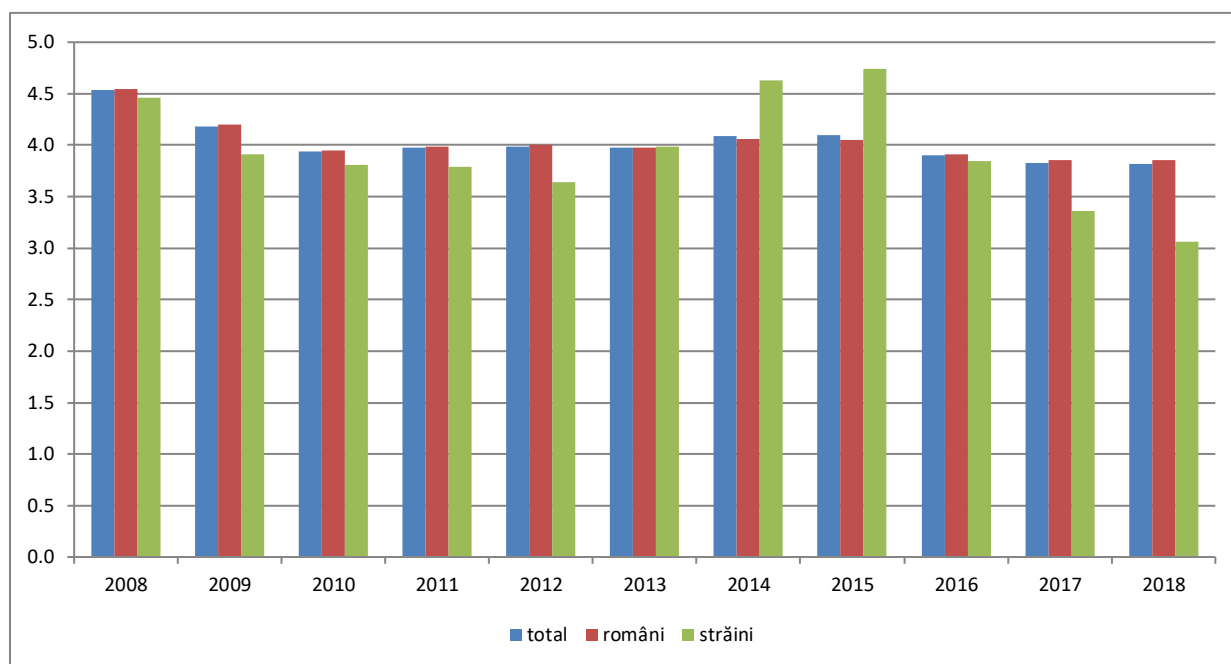

Figura nr. 4.49. Evoluția duratei sejurului turiștilor în județul Constanța, în perioada 2008-2018

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Chiar dacă numărul de turiști și numărul de înnoptări au crescut în perioada analizată (2008-2018), ponderea turiștilor cazați în județul Constanța în totalul turiștilor cazați la nivel național a înregistrat o scădere cu 3,5 puncte procentuale (de la 13,7% în anul 2008 la 10,2% în anul 2018), iar ponderea înnoptărilor în județul Constanța în total național a scăzut cu 3,8 puncte procentuale (de la 21,4% la 17,6%).

Structura turiștilor în funcție de destinația aleasă, scoate în evidență faptul că circa 97,6% din numărul de turiști aleg localitățile de pe coasta Mării Negre, incluzând aici municipiul Constanța, dar fără a lua în seamă stațiunea Techirghiol. Un procent asemănător (96,7%) se înregistrează și în cazul numărului de înnoptări.

În privința numărului de turiști cazați, municipiul Constanța, incluzând stațiunea Mamaia, este lider la nivel județean, cu o pondere de 43,9% din total; fiind urmat de municipiul Mangalia (stațiunile Mangalia, Saturn, Venus, Cap Aurora, Jupiter, Neptun-Olimp) cu 25,9% și orașul Eforie (stațiunile Eforie Sud și Eforie Nord) cu 16,7%. La distanță ceva mai mare se află orașul Năvodari, cu cea mai nouă stațiune a litoralului românesc (Mamaia Nord) – 5,4%; Costinești - 4,2%; Limanu (cu Vama Veche și 2 Mai) – 1,3% și Techirghiol – 1,2%. Toate celelalte localități din județ au înregistrat doar 1,4% din numărul de turiști.

Analiza dinamicii cererii turistice scoate în evidență faptul că numărul de turiști a înregistrat creșteri importante în toate localitățile din zona de coastă. În ultimii zece ani, cele mai mari creșteri relative s-au înregistrat în Năvodari (+471,1%), Limanu (+365,3%), Costinești (+132,4%), Techirghiol (+80,8%). În cifre absolute, creșterile cele mai mari s-au înregistrat în municipiul Constanța, unde în anul 2018 au fost cazați cu 114.612 turiști mai mult decât în anul 2008 și cu 139.152 turiști mai mult decât în anul 2013.

Tabelul nr. 4.35.

Sosiri ale turiștilor în structurile de cazare din județul Constanța, pe localități

Localități	2008		2013		2018		2018/ 2013	2018/ 2008
	număr	%	număr	%	număr	%		
Constanța	461.086	47,1%	436.546	50,8%	575.698	43,9%	+31,9%	+24,9%
Mangalia	303.762	31,1%	213.936	24,9%	339.824	25,9%	+58,8%	+11,9%
Eforie	145.222	14,8%	117.380	13,7%	218.813	16,7%	+86,4%	+50,7%
Năvodari	12.347	1,3%	33.289	3,9%	70.518	5,4%	+111,8%	+471,1%
Techirghiol	8.636	0,9%	13.214	1,5%	15.611	1,2%	+18,1%	+80,8%
Costinești	23.926	2,4%	23.532	2,7%	55.608	4,2%	+136,3%	+132,4%
Limanu	3.723	0,4%	9.548	1,1%	17.323	1,3%	+81,4%	+365,3%
alte localități	19.273	2,0%	12.189	1,4%	19.023	1,4%	+56,1%	-1,3%
Ovidiu	4.024	0,4%	5.230	0,6%	4.732	0,4%	-9,5%	+17,6%
Medgidia	7.558	0,8%	2.927	0,3%	6.922	0,5%	+136,5%	-8,4%
Cernavodă	0	0,0%	0	0,0%	3.285	0,3%		
Hârșova	471	0,0%	0	0,0%	0	0,0%		
23 August	0	0,0%	831	0,1%	2.440	0,2%	+193,6%	
Agigea	0		96	0,0%	0	0,0%		
Corbu	443	0,0%	0	0,0%	171	0,0%		-61,4%
Mihail Kogălniceanu	6.777	0,7%	2.703	0,3%	1.128	0,1%	-58,3%	-83,4%
Saligny	0	0,0%	207	0,0%	183	0,0%	-11,6%	
Seimeni	0	0,0%	0	0,0%	129	0,0%		
Tuzla	0	0,0%	195	0,0%	0	0,0%		
Cumpăna	0	0,0%	0	0,0%	33	0,0%		
TOTAL	977.975	100,0%	859.634	100,0%	1.312.418	100,0%	+52,7%	+34,2%

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.inse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/inse-table>)

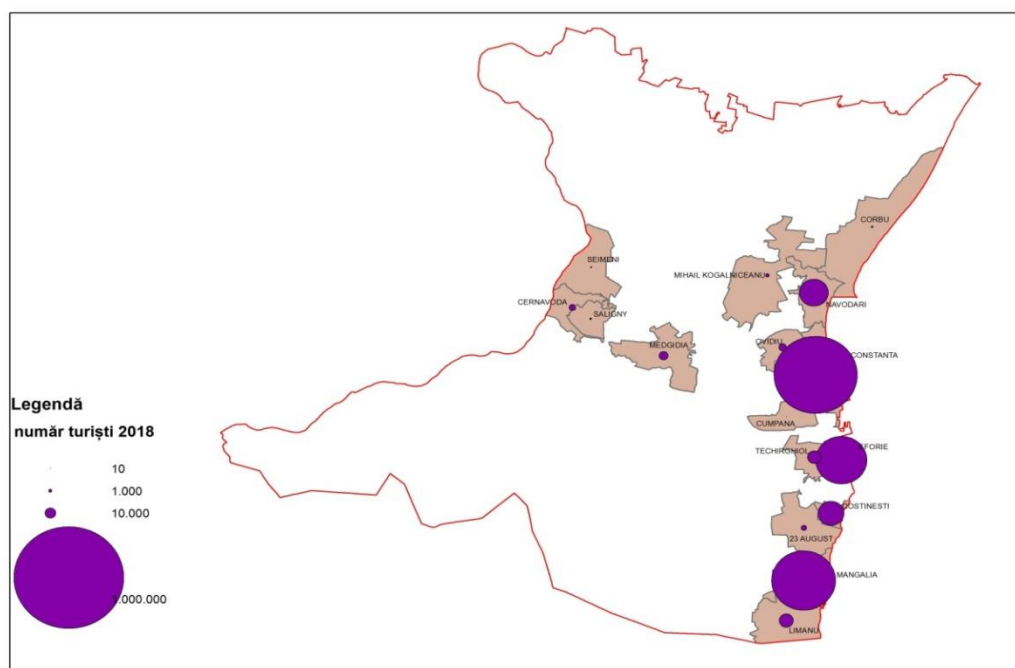

Figura nr 4.50. Distribuția spațială a turiștilor cazați în județul Constanța, pe localități

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.inse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/inse-table>) – date prelucrate

În privința numărului de înoptări, primul loc este deținut tot de municipiul Constanța (35,3%), urmat fiind de municipiul Mangalia (32,7%), de Eforie (18,8%), Năvodari (4,5%); Costinești (4,2%); Techirghiol (2,6%); Limanu (1,1)%. Toate celelalte localități din județul Constanța au atras în anul 2018 doar 0,8% din numărul de înoptări.

Analizând evoluția numărului de înoptări pe ultimii 10 ani, cea mai dinamică locație din județul Constanța/de pe litoral este orașul Năvodari (stațiunea Mamaia Nord), care a înregistrat o creștere de +507,8%. Acesta a fost urmat de comuna Limanu (Vama Veche și 2 Mai), cu +192,1%; Costinești (+87,8%); Ovidiu (+50,8%); Costinești (+40,2%). În privința municipiului Mangalia, deși în anul 2018 s-a consemnat cu 5,7% mai puține înoptări comparativ cu anul 2008, totuși, în ultimii 5 ani, pe fondul investițiilor făcute aici (în stațiunea Venus), s-a înregistrat o creștere consistentă a acestui indicator (+42,0%; cu 484.962 mai multe înoptări).

Tabelul nr. 4.36.

Înoptări ale turiștilor cazați în structurile de cazare din județul Constanța, pe localități

Localități	2008		2013		2018		2018/ 2013	2018/ 2008
	număr	%	număr	%	număr	%		
Constanța	1.679.252	37,9%	1.416.403	41,4%	1.767.115	35,3%	+24,8%	+5,2%
Mangalia	1.739.522	39,2%	1.155.230	33,8%	1.640.192	32,7%	+42,0%	-5,7%
Eforie	718.635	16,2%	450.268	13,2%	942.290	18,8%	+109,3%	+31,1%
Năvodari	37.453	0,8%	109.033	3,2%	227.639	4,5%	+108,8%	+507,8%
Techirghiol	94.498	2,1%	129.534	3,8%	132.496	2,6%	+2,3%	+40,2%
Costinești	110.812	2,5%	93.446	2,7%	208.096	4,2%	+122,7%	+87,8%
Limanu	18.759	0,4%	29.366	0,9%	54.797	1,1%	+86,6%	+192,1%
alte localități	36.771	0,8%	35.717	1,0%	38.141	0,8%	+6,8%	3,7%
Ovidiu	6.251	0,1%	7.153	0,2%	9.427	0,2%	+31,8%	+50,8%
Medgidia	13.962	0,3%	17.804	0,5%	12.693	0,3%	-28,7%	-9,1%
Cernavodă	0	0,0%	0	0,0%	6.001	0,1%		
Hârșova	471	0,0%	0	0,0%		0,0%		
23 August	0	0,0%	2.108	0,1%	6.673	0,1%	+216,6%	
Agigea	0	0,0%	288	0,0%		0,0%		
Corbu	2.281	0,1%	0	0,0%	559	0,0%		-75,5%
Mihail Kogălniceanu	13.806	0,3%	7.522	0,2%	2.208	0,0%	-70,6%	-84,0%
Saligny	0	0,0%	208	0,0%	220	0,0%	+5,8%	
Seimeni	0	0,0%	0	0,0%	241	0,0%		
Tuzla	0	0,0%	634	0,0%		0,0%		
Cumpăna	0	0,0%	0	0,0%	119	0,0%		
TOTAL	4.435.702	100,0%	3.418.997	100,0%	5.010.766	100,0%	+46,6%	+13,0%

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

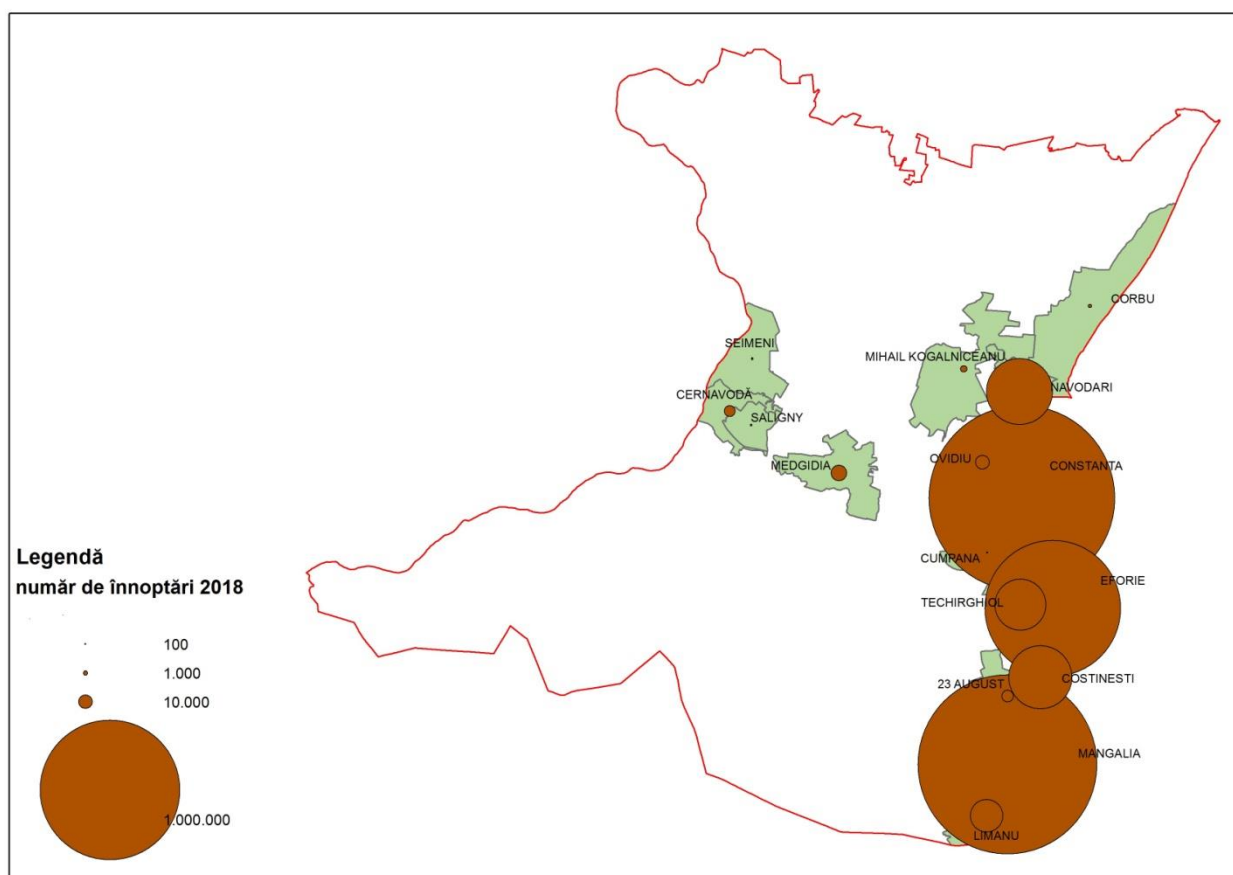

Figura nr 4.51. Distribuția spațială a înnoptărilor turiștilor cazați în județul Constanța, pe localități

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Așa cum se poate observa în graficul de mai jos, cu excepția orașului Năvodari, în cei 10 ani analizați, durata medie a sejurului a înregistrat scăderi consistente în majoritatea destinațiilor turistice importante din județul Constanța.

Demn de remarcat este faptul că există o diferență mare între durata medie a sejurului înregistrată într-o destinație cu funcție balneară, cum este Techirghiol (8,5 zile în anul 2018) și celelalte destinații de pe litoral (Mangalia – 4,8 zile; Eforie – 4,3 zile; Costinești -3,7 zile; Limanu și Năvodari -3,2 zile; Constanța 3,1).

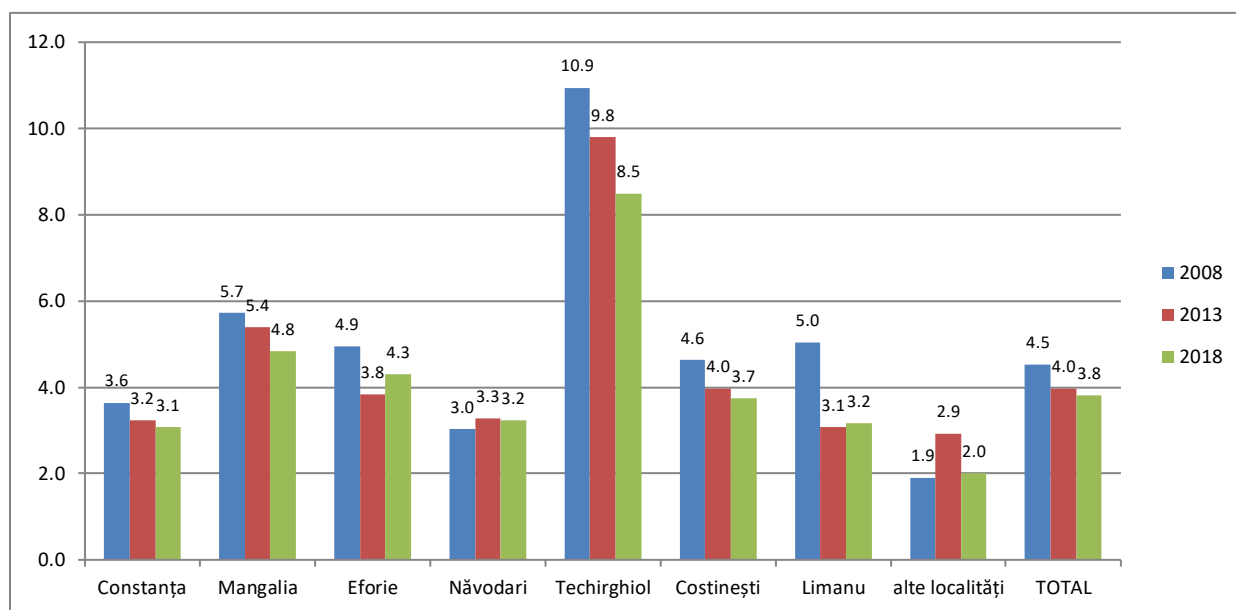

Figura nr. 4.52. Evoluția duratei medii a sejurului în principalele destinații turistice din județul Constanța

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>)

Turiști străini în stațiunile de pe litoral

54,3% (35.345 persoane) din numărul total de turiști străini cazați în anul 2018 în județul Constanța s-au cazat în stațiunile din zona de litoral (exclusiv municipiul Constanța), stațiuni în care în mare parte structurile de cazare sunt deschise sezonier

În privința structurii acestora, se observă ponderea mare a turiștilor germani (21,8%), urmați fiind de britanici (6,8%), albanezi (6,7%), francezi (6,3%), americani (6,0%), polonezi (5,3%), italieni (4,8%), israelieni (4,0%) etc.

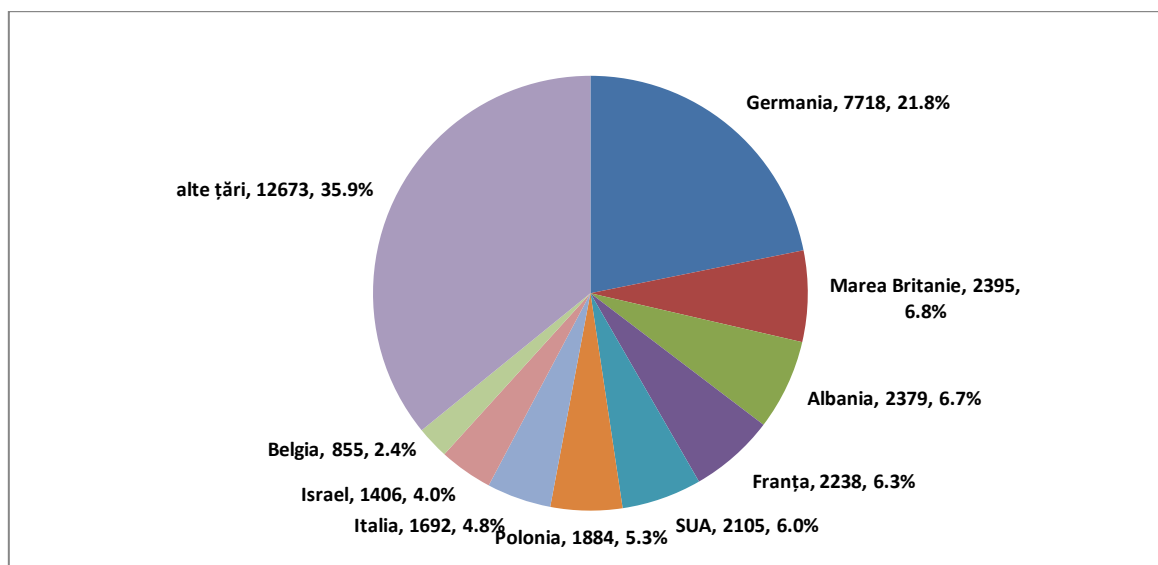

Figura nr. 4.53. Structura turiștilor străini cazați în stațiunile turistice din zona de litoral, exclusiv municipiul Constanța (2018)

Sursa: INS, Frecvența structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare clasificate, anul 2018

Comparativ cu anul anterior, se observă faptul că numărul turiștilor străini sosiți în stațiunile de pe litoral a crescut cu 4,9%, de la 33.683 la 35.345 persoane. Creșteri relative importante s-au înregistrat în privința turiștilor din Marea Britanie (+48,9%) și Germania (+27,7%). De asemenea, remarcabilă este apariția Albaniei în topul țărilor emitente de turiști pentru stațiunile de litoral din România, dar dat fiind numărul relativ redus de turiști străini în stațiunile de litoral această situație este posibilă.

O durată mai mare a sejurului au înregistrat turiștii din Franța (4,9 zile), Albania (4,1 zile) și Belgia (4,0 zile), în timp ce la polul opus se află turiștii din Israel (2,7 zile), Italia (3,0 zile), SUA și Marea Britanie (3,2 zile).

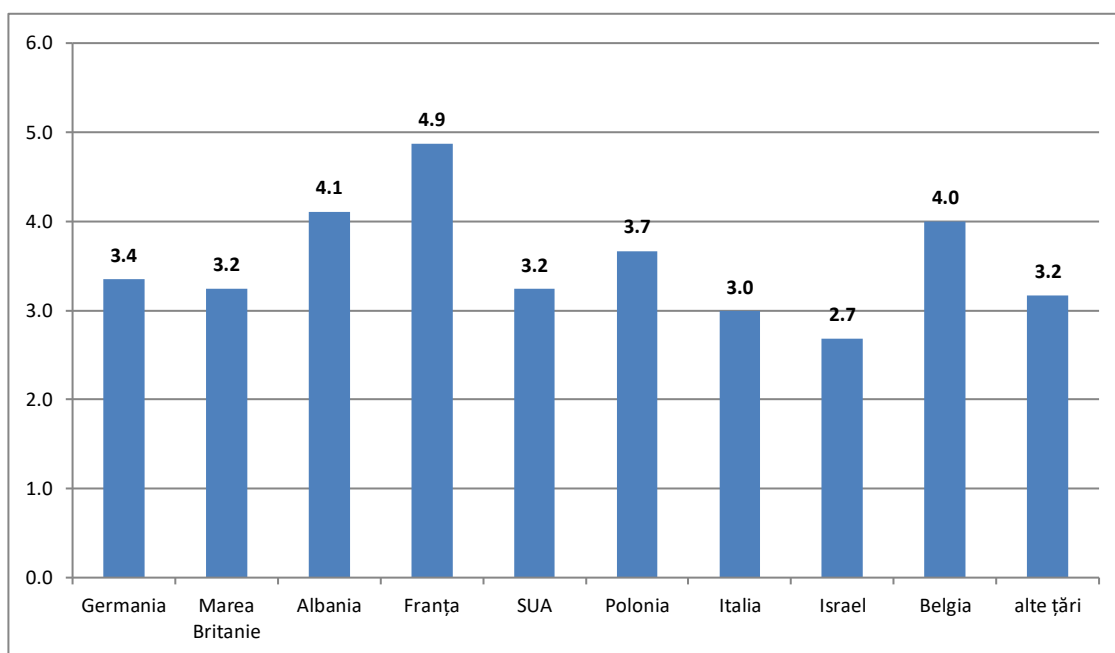

Figura nr. 4.54. Durata medie a sejurului străini cazați în stațiunile turistice din zona de litoral, exclusiv municipiul Constanța (2018)

Sursa: INS, Frecvența structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare clasificate, anul 2018

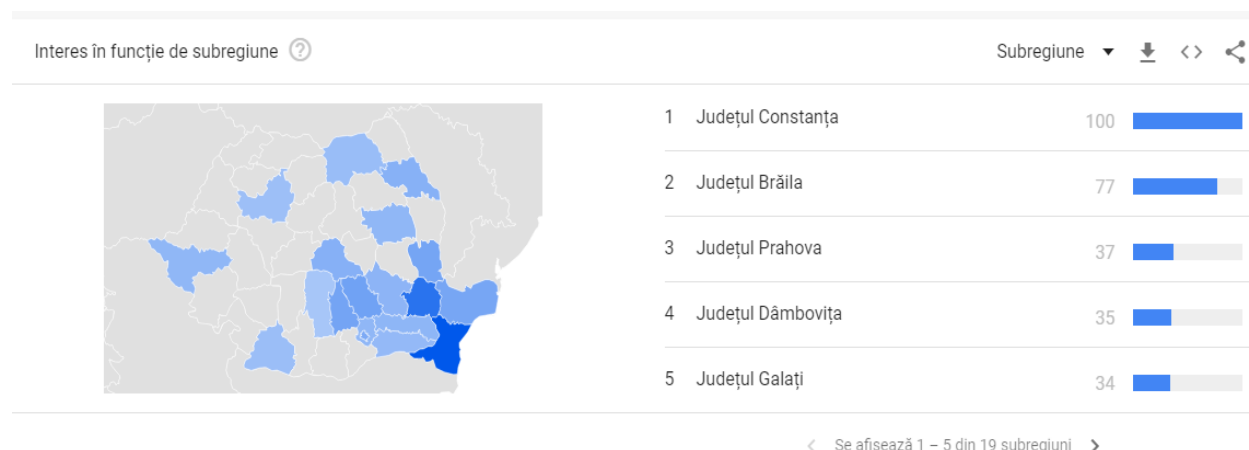
Distribuția spațială a cererii turistice interne pe baza analizei intențiilor de călătorie

Din păcate, nu există date statistice oficiale cu privire la distribuția spațială a cererii turistice interne. Pentru a compensa acest lucru, a fost realizată o analiză cu ajutorul aplicației Google Trends care generează statistici privind expresiile populare folosite la căutarea prin motorul de căutare Google.

Conform interogării realizate cu ajutorul acestei aplicații, se observă faptul că interesul pentru destinație (cel puțin din punct de vedere al căutărilor pe internet) este mai mare în partea de sud - est a țării. Astfel, pentru expresia de interogare "cazare Constanța", se observă o popularitate maximă în județele Constanța, Brăila și Prahova¹⁷⁷.

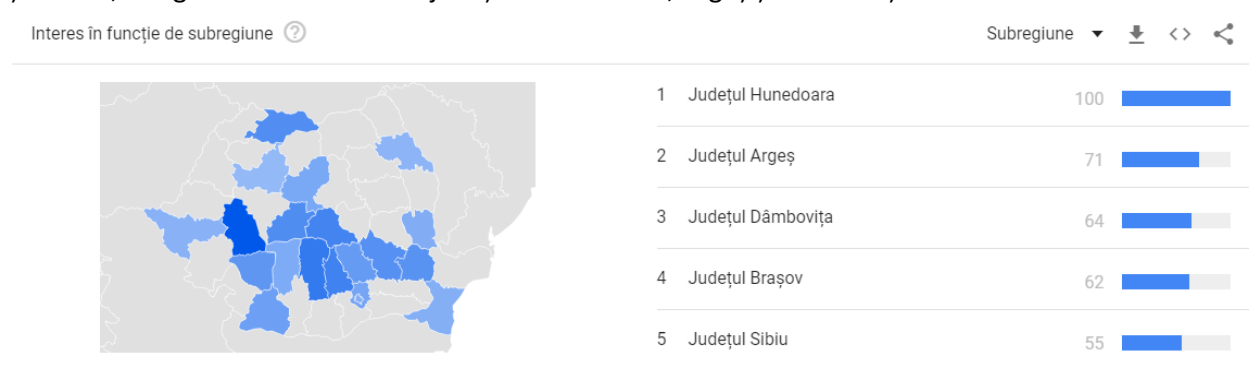
¹⁷⁷ Se observă în ce locație a fost cel mai popular termenul specificat, în intervalul de timp specificat. Valorile sunt calculate pe o scară de la 0 la 100, unde 100 este valoarea atribuită locației cu cea mai mare popularitate ca parte din numărul total de căutări din locația respectivă, iar valoarea 50 indică o locație cu jumătate din popularitatea primei. Valoarea 0 indică o locație în care nu sunt disponibile suficiente date pentru acest termen.

Notă: o valoare mai mare înseamnă o proporție mai mare din numărul total de interogări, nu un număr absolut de interogări mai mare.

Sursa: <https://trends.google.com>

În privința expresiei "cazare litoral", popularitatea acesteia se extinde în jumătatea de sud a țării și centru, înregistrând un maxim în județele Hunedoara, Argeș și Dâmbovița.

Sursa: <https://trends.google.com>

Deși circulația turistică (numărul de turiști și numărul de înnoptări) pe litoral a crescut și, de asemenea, au crescut și veniturile obținute de hotelieri, totuși în ultimul an, profitul acestora nu l-a depășit pe cel din anul anterior. Cauzele sunt creșterea fondului de salarii, productivitatea scăzută a angajaților, creșterea costurilor pentru utilități, dar și majorarea semnificativă a prețurilor materiilor prime alimentare.¹⁷⁸

4.2.2. Sezonalitatea cererii turistice

Sezonalitatea este o caracteristică de bază a activității turistice. Este evident că o concentrare excesivă a cererii turistice într-o anumită perioadă are un impact negativ asupra destinației, având efecte atât asupra gradului de satisfacție a turiștilor, asupra mediului, dar și asupra forței de muncă din turism.

¹⁷⁸ <https://www.profit.ro/povesti-cu-profit/turism/analiza-litoralul-a-avut-cu-8-mai-multi-turisti-cu-toate-ca-a-fost-afectat-de-vremea-ploiasa-de-promovarea-haotica-si-de-faptul-ca-voucherele-de-vacanta-au-fost-acordate-tarziu-18455710> (această informație a fost confirmată și de reprezentantul Camerei de Comerț, Industria, Navigație și Agricultură Constanța)

Din păcate, așa cum se observă și din datele de mai jos, județul Constanța, și în special zona de litoral a județului, este destinația turistică românească cu sezonabilitatea cea mai pronunțată.

În privința **numărului de turiști** sosiți în județul Constanța se constată următoarele aspecte:

- la nivelul anului 2018, 89% din numărul total de turiști au fost înregistrați în perioada de sezon (mai-septembrie), iar 62,3% în perioada de vârf de sezon (lunile iulie-august). Practic, 2/3 din numărul de turiști au venit în lunile iulie și august;
- chiar dacă numărul de turiști a crescut în mod constant în ultimii 5 ani, ponderea turiștilor sosiți în sezon s-a menținut oarecum constantă (la nivelul anului 2014, în perioada de sezon au fost înregistrați 88,6% din numărul de turiști, iar în vârf de sezon 64,2%);
- ceva mai puțin dependenți de condițiile meteo sunt turiștii străini. Astfel, în anul 2018, un procent de 27,5% din numărul acestora a fost consemnat în perioada de extrasezon, în timp ce doar 10,2% din sosirile turiștilor români au fost înregistrate în cele 7 luni de extrasezon;
- din păcate, numărul turiștilor străini este extrem de mic (sub 5%), iar ritmul de creștere al acestora este la jumătate din ritmul de creștere al turiștilor români.

În privința **numărului de înnoptări**, discrepanțele sunt și mai mari. Astfel:

- la nivelul anului 2018, 92,2% din numărul de înnoptări în județul Constanța au fost înregistrate în sezon, iar 67,6% în vârful de sezon;
- doar 25,3% din înnoptările turiștilor străini și 7,3% din înnoptările turiștilor români sunt consemnate în extrasezon;
- ponderea înnoptărilor turiștilor străini este extrem de mică (3,8%), iar numărul acestora a scăzut în perioada analizată (cu 18,5% în perioada 2014-2018), pe fondul scăderii duratei medii a sejurului acestora (de la 4,6 zile la 3,1 zile).

Tabelul nr. 4.37.

Sezonalitatea cererii turistice – evoluția numărului de sosiri de turiști

	2014		2015		2016		2017		2018		2018/2014
Turiști români	832.988	94,2%	962.723	94,2%	1.102.050	94,8%	1.173.084	94,9%	1.249.667	95,2%	+50,0%
Sezon (mai-septembrie)	746.994	84,5%	864.455	84,6%	990.324	85,2%	1.055.246	85,4%	1.122.613	85,5%	+50,3%
Vârf de sezon (iulie-august)	549.674	62,2%	633.231	62,0%	727.803	62,6%	740.154	59,9%	792.084	60,4%	+44,1%
Extrasezon	85.994	9,7%	98.268	9,6%	111.726	9,6%	117.838	9,5%	127.054	9,7%	+47,7%
Turiști străini	50.959	5,8%	58.752	5,8%	60.908	5,2%	62.458	5,1%	62.751	4,8%	+23,1%
Sezon (mai-septembrie)	36.031	4,1%	42.312	4,1%	46.211	4,0%	46.651	3,8%	45.496	3,5%	+26,3%
Vârf de sezon (iulie-august)	18.134	2,1%	23.326	2,3%	25.362	2,2%	23.424	1,9%	25.467	1,9%	+40,4%
Extrasezon	14.928	1,7%	16.440	1,6%	14.697	1,3%	15.807	1,3%	17.255	1,3%	+15,6%
Total turiști	883.947	100,0%	1.021.475	100,0%	1.162.958	100,0%	1.235.542	100,0%	1.312.418	100,0%	+48,5%
Sezon (mai-septembrie)	783.025	88,6%	906.767	88,8%	1.036.535	89,1%	1.101.897	89,2%	1.168.109	89,0%	+49,2%
Vârf de sezon (iulie-august)	567.808	64,2%	656.557	64,3%	753.165	64,8%	763.578	61,8%	817.551	62,3%	+44,0%
Extrasezon	100.922	11,4%	114.708	11,2%	126.423	10,9%	133.645	10,8%	144.309	11,0%	+43,0%

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Tabelul nr. 4.38.

Sezonalitatea cererii turistice – evoluția numărului de înoptări

	2014		2015		2016		2017		2018		2018/2014
Înoptări români	3.381.118	93,5%	3.902.667	93,3%	4.307.360	94,8%	4.519.372	95,6%	4.818.638	96,2%	+42,5%
Sezon (mai-septembrie)	3.116.188	86,2%	3.612.362	86,4%	3.981.509	87,7%	4.196.080	88,7%	4.474.553	89,3%	+43,6%
Vârf de sezon (iulie-august)	2.372.412	65,6%	2.750.519	65,8%	3.024.498	66,6%	3.090.352	65,3%	3.308.082	66,0%	+39,4%
Extrasezon	264.930	7,3%	290.305	6,9%	325.851	7,2%	323.292	6,8%	344.085	6,9%	+29,9%
Înoptări străini	235.862	6,5%	278.639	6,7%	234.491	5,2%	209.814	4,4%	192.128	3,8%	-18,5%
Sezon (mai-septembrie)	152.793	4,2%	178.344	4,3%	168.285	3,7%	159.564	3,4%	143.598	2,9%	-6,0%
Vârf de sezon (iulie-august)	77.809	2,2%	87.941	2,1%	99.688	2,2%	88.026	1,9%	80.780	1,6%	+3,8%
Extrasezon	83.069	2,3%	100.295	2,4%	66.206	1,5%	50.250	1,1%	48.530	1,0%	-41,6%
Total înoptări	3.616.980	100,0%	4.181.306	100,0%	4.541.851	100,0%	4.729.186	100,0%	5.010.766	100,0%	+38,5%
Sezon (mai-septembrie)	3.268.981	90,4%	3.790.706	90,7%	4.149.794	91,4%	4.355.644	92,1%	4.618.151	92,2%	+41,3%
Vârf de sezon (iulie-august)	2.450.221	67,7%	2.838.460	67,9%	3.124.186	68,8%	3.178.378	67,2%	3.388.862	67,6%	+38,3%
Extrasezon	347.999	9,6%	390.600	9,3%	392.057	8,6%	373.542	7,9%	392.615	7,8%	+12,8%

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Analiza sezonality circulației pe principalele localități turistice din cadrul județului Constanța, scoate în evidență următoarele aspecte:

- există o concentrare mare a fluxurilor turistice în perioada de sezon, în localitățile cu stațiuni turistice de litoral;
- stațiunea Costinești este exclusiv sezonieră, respectiv 100% din numărul de turiști sunt înregistrați în perioada de sezon. Un alt aspect îngrijorător este faptul că 89,2% din numărul de turiști și 90,7% din numărul de înnoptări sunt consemnate în vârful de sezon (lunile iulie-august);
- situații asemănătoare sunt înregistrate în comuna Limanu (cu satele cu profil turistic 2 Mai și Vama Veche), unde 99,2% din numărul de turiști și 99,1% din numărul de înnoptări sunt consemnate în perioada de sezon; municipiul Mangalia (cu stațiunile Mangalia, Saturn, Venus, Cap Aurora, Jupiter și Neptun-Olimp), unde 97,3% din numărul de turiști și 95,9% din numărul de înnoptări în perioada de sezon și orașul Eforie (cu stațiunile Eforie Sud și Eforie Nord), cu 94,4% din numărul de turiști și 96,3% din numărul de înnoptări în perioada de sezon;
- totuși, în cele trei localități de mai sus, presiunea pe vârful de sezon este mai puțin pronunțată decât în cazul stațiunii Costinești. Astfel, în Limanu 73,2% din numărul de turiști și 79,8% din numărul de înnoptări; în Mangalia 76,2% din numărul de turiști și 75,7% din numărul de înnoptări; iar în Eforie 67,7% din numărul de turiști și 70,2% din numărul de înnoptări sunt consemnate în vârf de sezon;
- Techirghiol, fiind stațiune turistică cu profil balnear, este mai puțin dependentă de factorii climatici, prin urmare, sezonality este un pic mai redusă decât în stațiunile de litoral (31,5% din numărul de turiști și 38,8% din numărul de înnoptări sunt în extrasezon);
- la polul opus sunt localitățile situate în afara zonei de litoral (Cernavodă și Medgidia), localități unde s-a consemnat o distribuție echilibrată a fluxurilor turistice între perioada de sezon și cea de extrasezon (51,2%-48,8% în privința numărului de turiști în Cernavodă; 53,1%-46,9% în privința numărului de turiști în Medgidia). Din păcate, aceste localități ocupă un loc marginal pe harta turistică a județului (Cernavodă înregistrează 0,5% din numărul de turiști, iar Medgidia doar 0,3% din numărul de turiști).

Tabelul nr. 4.39.

Sezonality circulației turistice, pe localități – analiza numărului de turiști în anul 2018

	sezon		vârf de sezon		extrasezon		total	
	nr. turiști	%	nr. turiști	%	nr. turiști	%	nr. turiști	%
Constanța	473.606	82,3%	302.095	52,5%	102.092	17,7%	575.698	100,0%
Mangalia	330.756	97,3%	258.989	76,2%	9.068	2,7%	339.824	100,0%
Medgidia	3.676	53,1%	1.172	16,9%	3.246	46,9%	6.922	100,0%
Cernavodă	1.681	51,2%	881	26,8%	1.604	48,8%	3.285	100,0%
Eforie	206.648	94,4%	148.045	67,7%	12.165	5,6%	218.813	100,0%
Năvodari	62.111	88,1%	34.628	49,1%	8.407	11,9%	70.518	100,0%
Techirghiol	10.693	68,5%	5.251	33,6%	4.918	31,5%	15611	100,0%
Costinești	55.608	100,0%	49.588	89,2%	0	0,0%	55.608	100,0%
Limanu	17.184	99,2%	12.685	73,2%	139	0,8%	17.323	100,0%
Total jud. Constanța	1.168.109	89,0%	817.551	62,3%	144.309	11,0%	1.312.418	100,0%

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>)

Tabelul nr. 4.40.

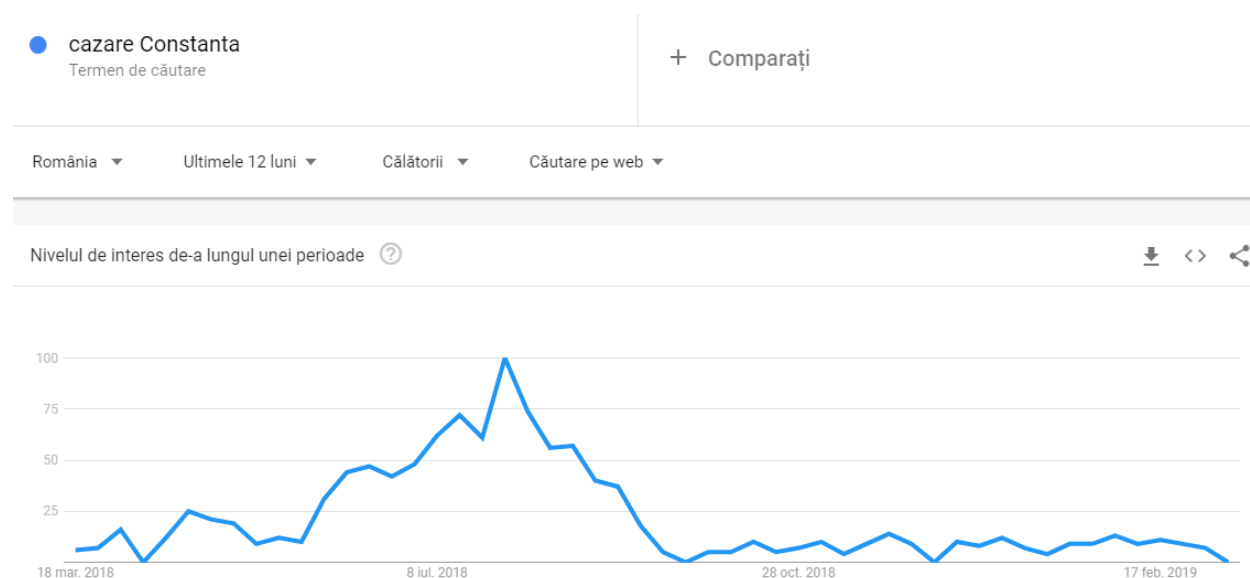
Sezonalitatea circulației turistice, pe localități – analiza numărului de înoptări în anul 2018

	sezon		vârf de sezon		extrasezon		total	
	nr. înoptări	%	nr. înoptări	%	nr. înoptări	%	nr. înoptări	%
Constanța	1.554.762	88,0%	1.060.728	60,0%	212.353	12,0%	1.767.115	100,0%
Mangalia	1.573.666	95,9%	1.241.040	75,7%	66.526	4,1%	1.640.192	100,0%
Medgidia	6.158	48,5%	2.719	21,4%	6.535	51,5%	12.693	100,0%
Cernavodă	3.191	53,2%	1.450	24,2%	2.810	46,8%	6.001	100,0%
Eforie	907.219	96,3%	661.700	70,2%	35.071	3,7%	942.290	100,0%
Năvodari	215.482	94,7%	138.683	60,9%	12.157	5,3%	227.639	100,0%
Techirghiol	81.131	61,2%	39.992	30,2%	51.365	38,8%	132.496	100,0%
Costinești	208.096	100,0%	188.794	90,7%	0	0,0%	208.096	100,0%
Limanu	54.315	99,1%	43.720	79,8%	482	0,9%	54.797	100,0%
Total jud. Constanța	4.618.151	92,2%	3.388.862	67,6%	392.615	7,8%	5.010.766	100,0%

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Sezonalitatea pronunțată a destinației este confirmată și de cercetarea realizată cu ajutorul aplicației Google Trends, aplicație care generează statistici privind expresiile populare folosite la căutarea prin motorul de căutare Google.

Expresia "cazare Constanța" a fost urmărită pe un interval de 12 luni, perioada de vârf a popularității fiind lunile iulie și august, cu un maxim în perioada 8 iulie și 5 august.¹⁷⁹

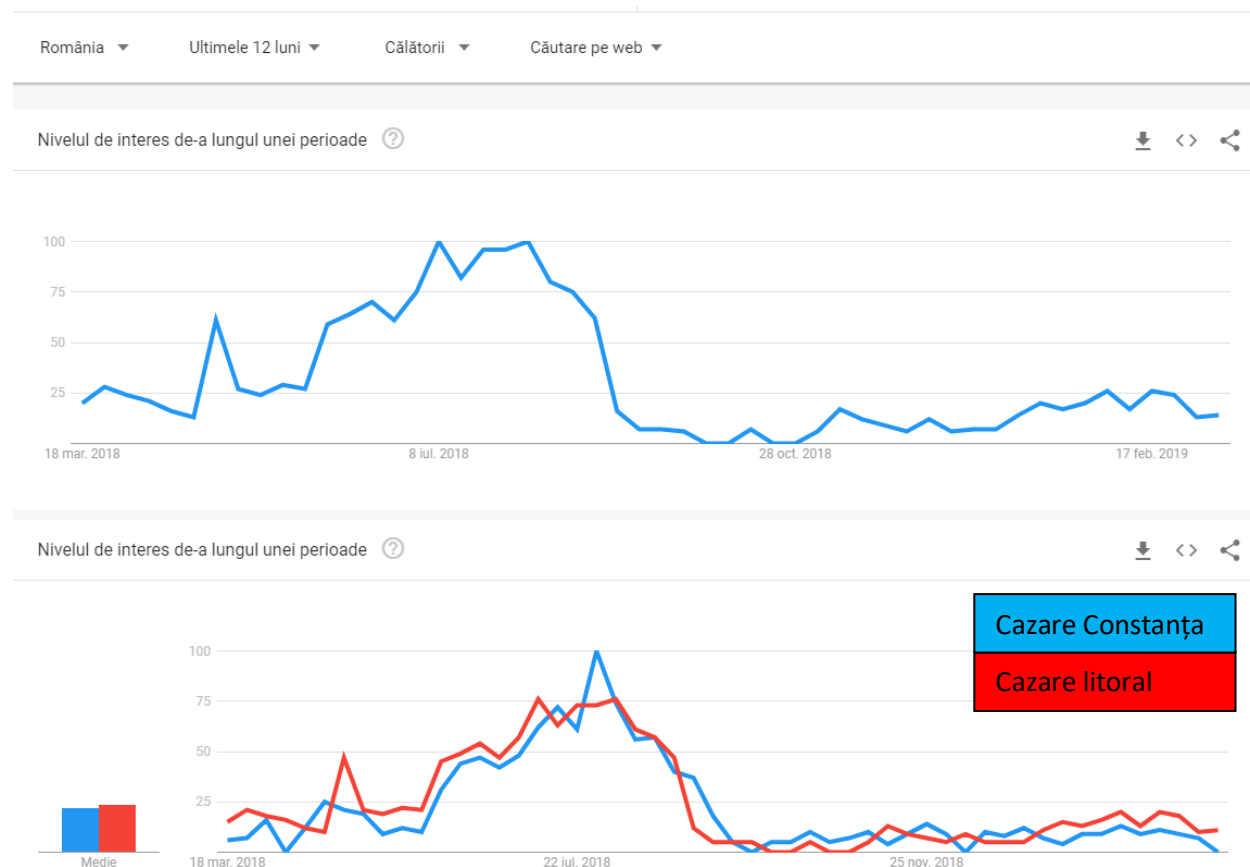

Sursa: <https://trends.google.com>

¹⁷⁹valorile sunt calculate pe o scară de la 0 la 100, unde 100 este valoarea atribuită perioadei cu cea mai mare popularitate ca parte din numărul total de căutări, iar valoarea 50 indică o perioadă cu jumătate din popularitatea primeia. Valoarea 0 indică o perioadă pentru care nu sunt disponibile suficiente date pentru acest termen.

Notă: o valoare mai mare înseamnă o proporție mai mare din numărul total de interogări, nu un număr absolut de interogări mai mare.

Expresia "cazare litoral" a înregistrat un nivel de interes pe parcursul unui an asemănător cu expresia "cazare Constanța".

Sursa: <https://trends.google.com>

Din tiparul activității de căutare reiese și faptul că românii nu își planifică cu mult timp înainte călătoria, vârful de interes pentru termenii respectivi înregistrându-se în lunile de vară.

4.3. Analiza raportului cerere-ofertă turistică (indicele de utilizare netă a locurilor de cazare)

Gradul de ocupare sau indicele de utilizare netă a locurilor de cazare este principalul indicator ce face legătura între cererea și oferta turistică de cazare, sau mai bine spus, între capacitatea de cazare în funcțiune și numărul de înnoptări, redând gradul în care sunt valorificate aceste unități. Evoluția indicilor de utilizare netă a locurilor de cazare din județul Constanța, în perioada 2008-2018, se prezintă astfel:

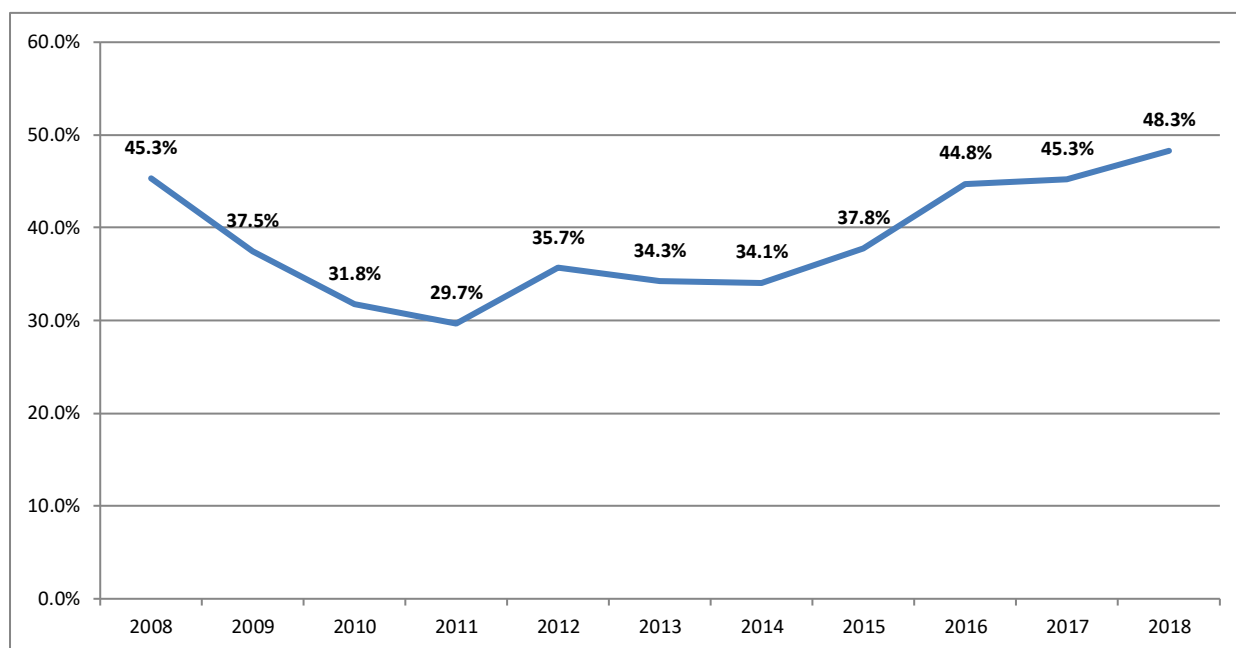

Figura nr. 4.55. Evoluția indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare în județul Constanța, în perioada 2008-2018

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Din punct de vedere al indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare, în ultimul deceniu s-au identificat două perioade distincte:

- o primă perioadă (2008-2011) în care, pe fondul crizei economice, au scăzut principalii indicatori ai cererii turistice, și totodată și indicatorul care face legătura între cererea și oferta turistică. În această perioadă, gradul de ocupare a scăzut cu 15,6 puncte procentuale, de la 45,3% la 29,7%;
- o a doua perioadă (2012-2018) în care, pe fondul revenirii economiei globale, s-a înregistrat o revigorare a activității turistice din județul Constanța. În această perioadă, s-a consemnat o creștere importantă a indicelui de utilizare netă a locurilor de cazare de 29,7% la 48,3%.

Deosebit de utilă este și analiza gradului de ocupare a structurilor de cazare pe luni ale anului. Așa cum se observă și cum era de așteptat, în anul 2018 sunt diferențe foarte mari între lunile de vârf de sezon (iulie și august) și celelalte luni ale anului, și asta chiar în condițiile în care capacitatea de cazare în funcțiune a fost cu mult mai mică în extrasezon.

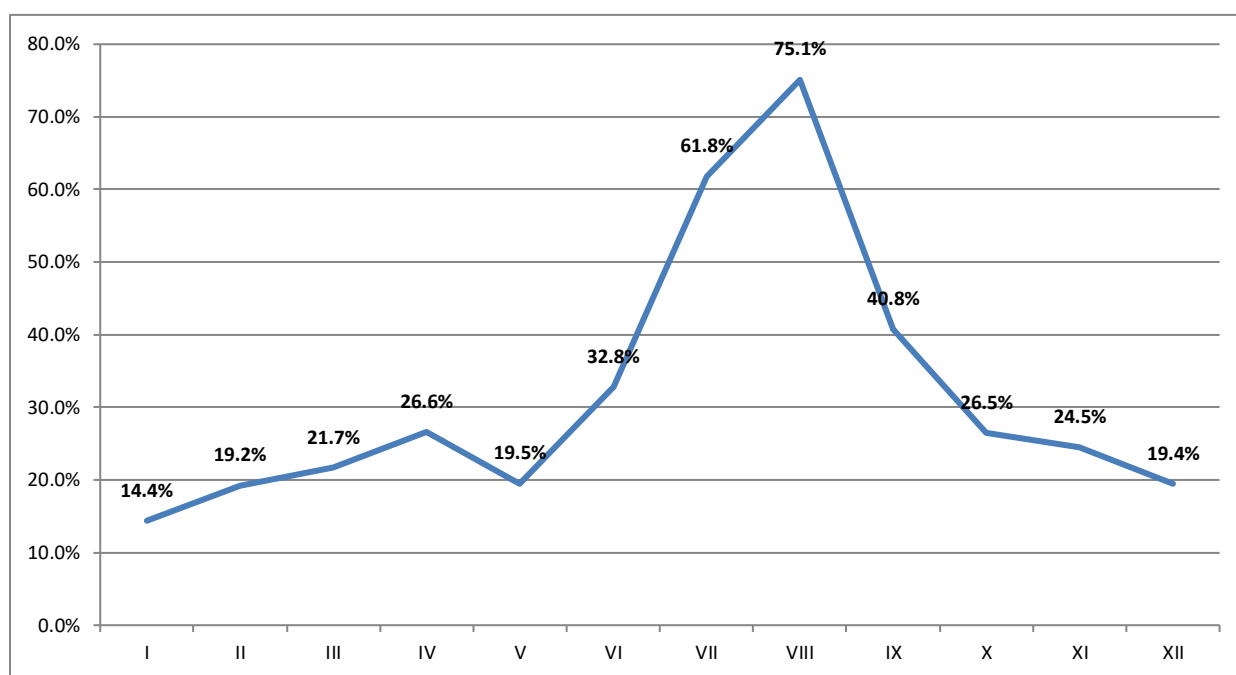

Figura nr. 4.56. Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare în județul Constanța în anul 2018, pe luni

Sursa: INS, baza de date Tempo online (<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>) – date prelucrate

Practic, pe litoralul românesc majoritatea structurilor de cazare activează în pierdere o bună parte din an, iar în încercarea de a reduce aceste pierderi, un număr mare de unități își închid porțile în extrasezon. În aceste condiții, prelungirea sezonului turistic este un obiectiv important atât pentru fiecare unitate hotelieră în parte, cât mai ales la nivelul întregii destinații, pentru a crește indicele de utilizare netă a structurilor de cazare.

4.4. Comportamentul, motivațiile și așteptările vizitatorilor români sosiți în județul Constanța

În vederea studierii comportamentului, motivațiilor și așteptărilor turiștilor români sosiți în județul Constanța, a fost derulată o cercetare on-line în perioada 5.03 - 5.04.2019, pe un eșantion de conveniență. Chestionarul a fost promovat pe Facebook și a avut un reach de 22.552 de persoane, un engagement de 776 persoane (3,4%) și o rată de răspuns de 0,9% (213 persoane).

196 dintre cei 213 respondenți (92,0%) au declarat că au vizitat județul Constanța în ultimii 3 ani, fie că a fost vorba de o vizită scurtă sau pentru petrecerea unui concediu.

Dintre cei care nu au fost în județul Constanța în ultimii 3 ani, majoritatea respondenților au spus că au preferat să petreacă vacanța/concediul în altă țară, la munte sau în alte destinații de litoral.

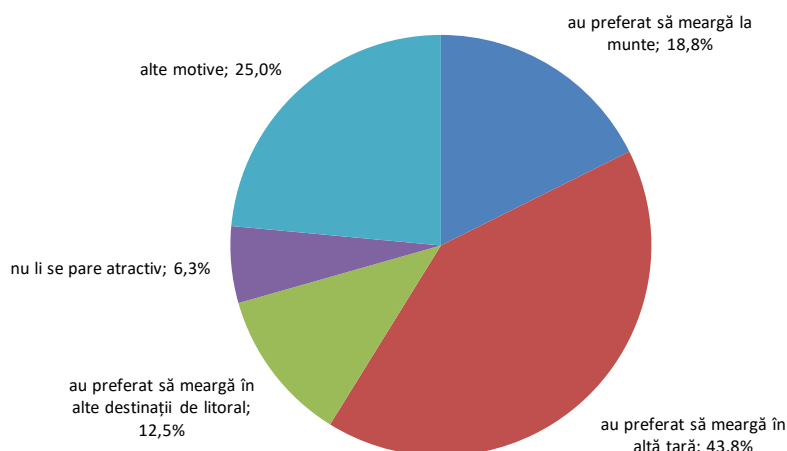

Figura nr. 4.57. Care este motivul pentru care nu ați vizitat județul Constanța în ultimii 3 ani?

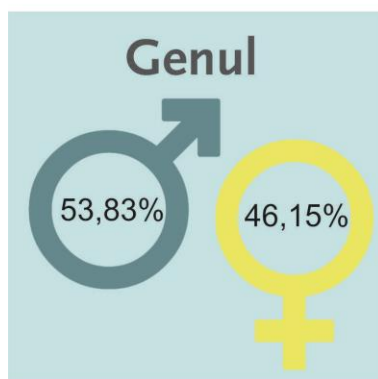
Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Vizitatori de o zi

12,4% dintre respondenții care au vizitat județul Constanța în ultimii 3 ani, nu au înnoptat în cadrul destinației.

Mai mult de 2/3 (69%) dintre vizitatorii de o zi provin din București, fapt datorat în mare parte infrastructurii rutiere și feroviare. Existența autostrăzii A2 și a magistralei feroviare București – Constanța a făcut posibilă parcurgerea distanței între capitala țării și reședința județului Constanța în aproximativ 2-2,5 ore.

Cine sunt vizitatorii județului Constanța?

38,5% călătoresc cu prietenii

38,5% călătoresc cu familia

23,08% călătoresc cu partenerul/partenera

Activități preferate

Majoritatea excursioniștilor merg în județul Constanța pentru a explora sau pentru a se relaxa.

Activitățile preferate de turiști sunt:

- plimbări în natură
- vizite la muzee/complexe arheologice sau alte obiective culturale
- plajă
- excursii pe cont propriu în zona litoralului
- excursii pe cont propriu în Dobrogea
- continentală
- plimbări pe mare/croaziere
- evenimente culturale/ sportive/ gastronomice
- shopping
- pelerinaje
- afaceri

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Accesibilitatea ridicată a județului Constanța față de capitala țării a contribuit la creșterea numărului de vizite de o zi și la creșterea cererii pentru alte tipuri de activități în afara plajei (evenimente culturale, plimbări în natură, distracție).

Principalul scop al călătoriei pentru vizitatorii de o zi este descoperirea/explorarea de locuri noi, pe când pentru turistul care petrece cel puțin o noapte în cadrul destinației, principalul scop al călătoriei este relaxarea.

Cele mai menționate activități de către vizitatorii de o zi sunt plimbările, plaja, vizitarea unor muzee și a unor vestigii arheologice. De asemenea, putem observa că destul de mulți respondenți au decis să facă excursii pe cont propriu în zona litoralului sau spre interiorul județului.

Surse de informare

Cele mai importante surse de informare au rămas **recomandările prietenilor**. În turism, **reclama din gură în gură a fost și rămâne cea mai importantă formă de promovare**. La mică diferență urmează sursele de informare oferite de mediul on-line: blogurile sau site-urile de călătorii, rețelele de socializare sau aplicațiile mobile. Mediile off-line au importanță destul de scăzută în alegerea destinației sau pregătirea călătoriei.

Tabelul nr. 4.41.

Surse de informare ale vizitatorilor de o zi

Variante de răspuns	Respondenți
Recomandările prietenilor	69,23%
Bloguri/site-uri de călătorii	53,85%
Rețele de socializare (Facebook, Twitter, Instagram)	46,15%
Mass media (ziare, reviste, TV)	15,38%
Agenție de turism	7,69%
Aplicații mobile	46,15%
Ghiduri printate	15,38%
Nu m-am informat înainte	15,38%

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Evaluarea calității călătoriei

Evaluând pe o scală de la 1 la 5 calitatea mai multor factori care fac o călătorie/experiență reușită, putem observa că, per ansamblu, gradul de satisfacție a vizitatorilor este peste medie, pentru toate aspectele puse în discuție. Cea mai apreciată este "**atmosfera stațiunii vizitate, atractivitatea locurilor, ambianța**". De asemenea, aprecieri peste medie au primit și gastronomia, calitatea serviciilor de masă, plajele sau interacțiunea cu personalul din turism. Cel mai puțin apreciate au fost modul de valorificare a patrimoniului cultural și prețurile care sunt considerate atât de turiști, cât și de excursioniști, prea mari în raport cu calitatea serviciilor.

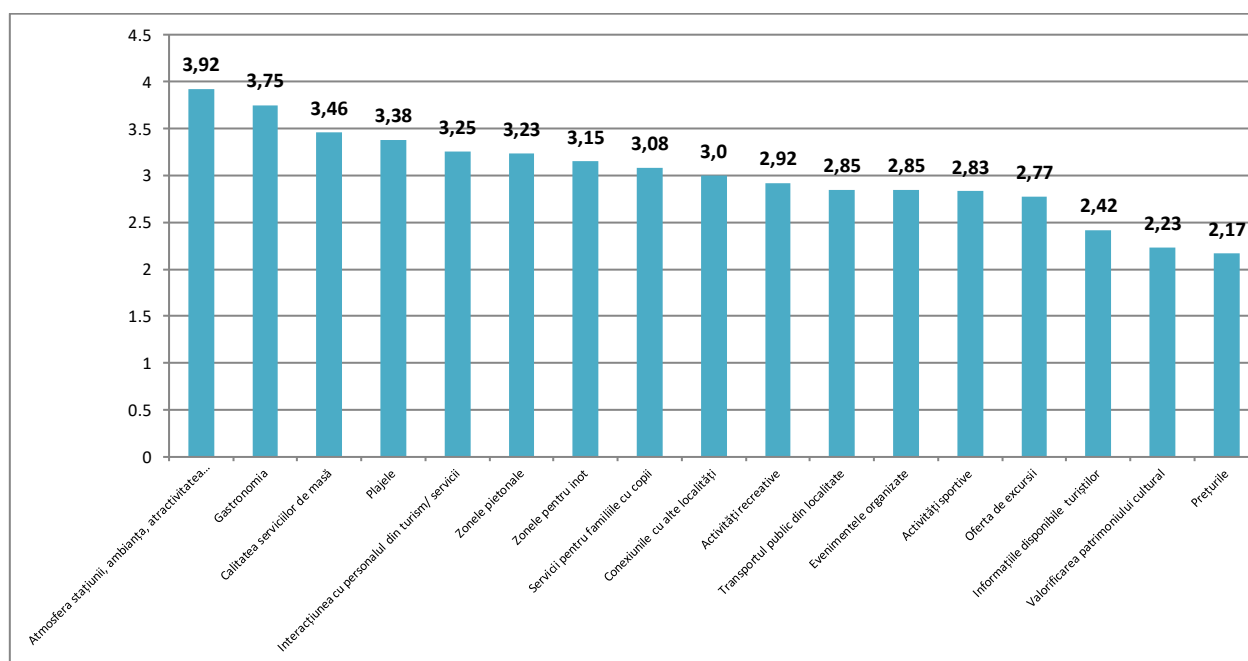

Figura nr. 4.58. Evaluarea calității vizitei

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Aspecte apreciate și mai puțin apreciate

Cele mai apreciate aspecte sunt legate de cea mai importantă resursă naturală a județului, mare-plajă, dar sunt enumerate și vestigiile arheologice (siturile Histria, Adamclisi, Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța, Edificiul Roman cu Mozaic), alte obiective culturale, Portul turistic Tomis, atmosfera relaxată din stațiuni.

Figura nr 4.59. Aspecte apreciate de vizitatorii de o zi

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

În ceea ce privește aspectele negative, majoritatea respondenților au fost dezamăgiți de lipsa curățeniei din stațiuni, de degradarea spațiilor publice, a infrastructurii de acces și a celei de vizitare sau de lipsa spațiilor verzi.

Figura nr. 4.60. Aspecte mai puțin apreciate de vizitatorii de o zi

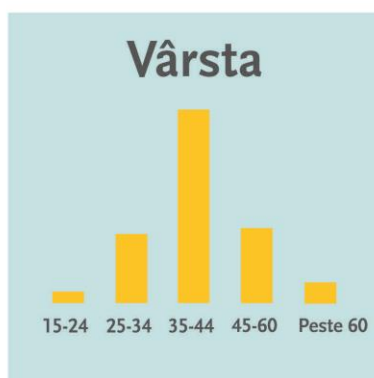
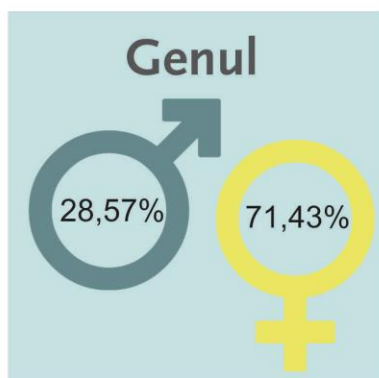
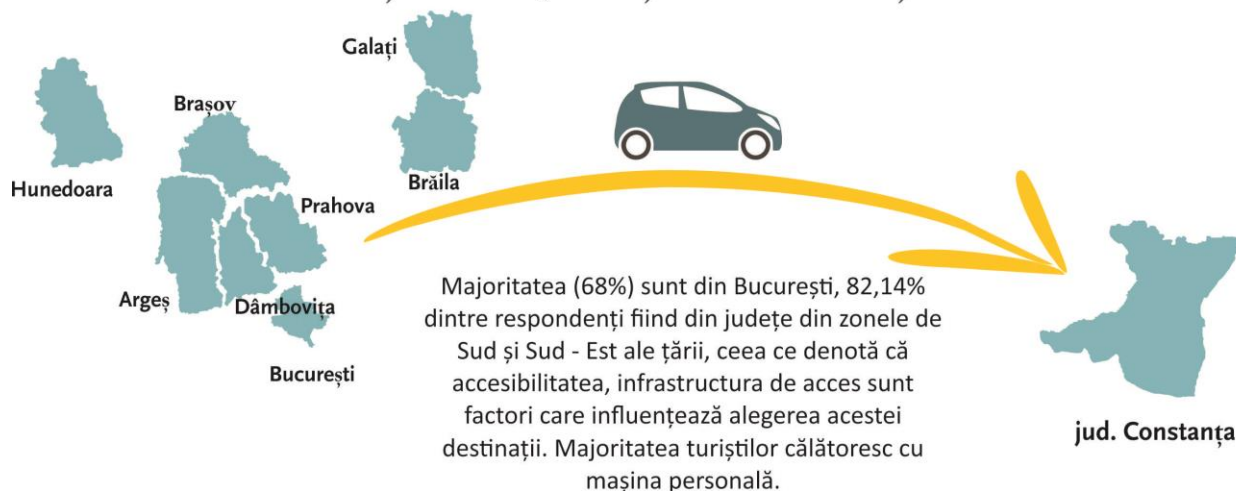
Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Turiști (vizitatori care înnoptează)

169 dintre cei 193 de respondenți (87,6%) care au efectuat o vizită în ultimii 3 ani în județul Constanța au declarat că s-au cazat cel puțin o noapte în cadrul destinației.

În ceea ce privește orașul de reședință al turiștilor respondenți, majoritatea acestora (68%) sunt din București, 82,1% dintre respondenți fiind din județele din sudul și sud-estul țării.

Cine sunt turiștii din județul Constanța?

15,49% călătoresc cu prietenii

50,70% călătoresc cu familia

20,76% călătoresc cu partenerul/partenera

Activități preferate

Majoritatea respondenților (68,31%) merg în stațiunile din județul Constanța pentru relaxare, 11,97% merg pe litoral pentru distracție. Activitățile preferate ale turiștilor sunt:

- plaja (90,78%);
- plimbările în natură (34,75%);
- excursiile pe cont propriu în zona litoralului (24,82%);
- vizite la muzee/ complexe muzeale/ vestigii arheologice (22,70%);

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Preferințe cu privire la destinație, structură de cazare și modalitate de rezervare

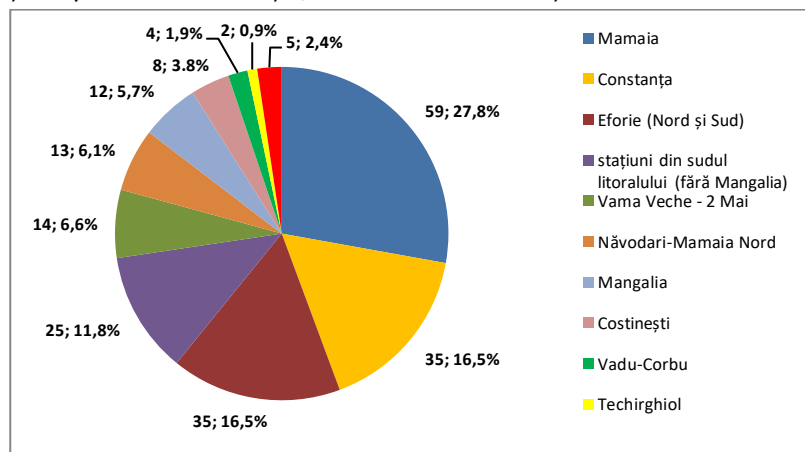

Figura nr. 4.61. Localitatea/stațiunea unde se cazează

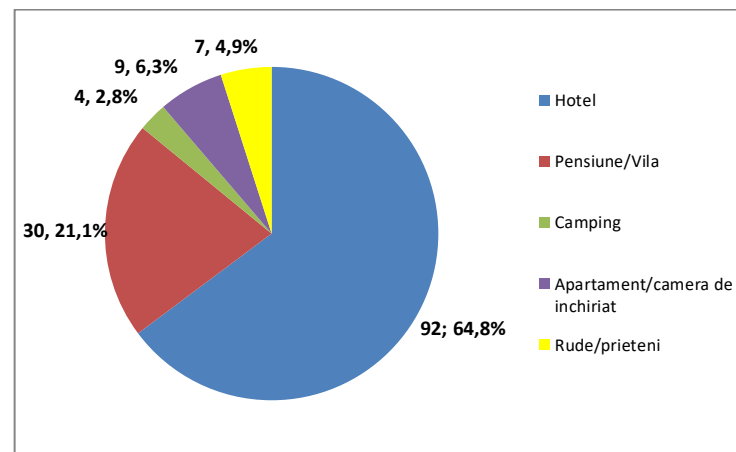

Figura nr. 4.62. Tipul unității de cazare

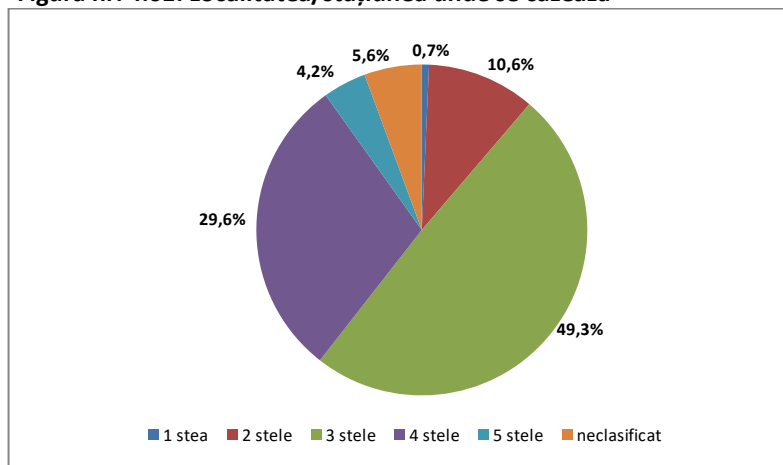

Figura nr. 4.63. Gradul de confort al unității de cazare

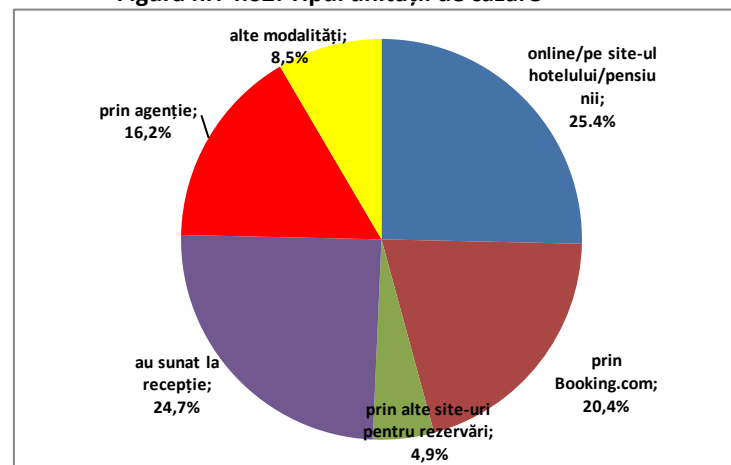

Figura nr. 4.64 Modalitatea de rezervarea serviciilor de cazare

Sursă grafice: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Durata sejurului

Majoritatea respondenților (peste 45%) au avut un sejur cuprins între 3 și 5 zile; aproape 30% dintre respondenți au avut un sejur scurt (1-2 zile) și doar aproximativ 25% au stat în medie peste 5 zile.

Sejurul mediu este în scădere pe litoral, tendință care poate fi pusă pe seama mai multor factori: creșterea mobilității populației și diversificarea ofertelor de vacanță, scăderea interesului pentru litoralul românesc, creșterea numărului de sejururi de scurtă durată și a turismului de weekend.

Cheltuiala medie pe persoană

Pentru aproximativ 3/4 dintre respondenți, cheltuiala medie zilnică în timpul sejurului (cazare, masă, cheltuieli precum taxa de stațiune, agrement, muzee) s-a ridicat la o sumă cuprinsă între 100 - 500 lei. Mai puțin de 15% dintre turiști cheltuiesc în medie între 500-1000 lei, iar undeva până în 5% peste 1000 lei pe zi. În cazul excursioniștilor (vizitatorilor de o zi), aproximativ 85% dintre aceștia au cheltuit în medie într-o zi între 100 și 500 lei.

Mobilitatea turiștilor în timpul sejurului

49% dintre respondenți au declarat că în timpul sejurului fac excursii în afara localității în care sunt cazați.

Figura nr. 4.65. Destinații preferate pentru excursii în timpul sejurului în județul Constanța

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Printre destinațiile preferate de turiștii care pe perioada sejurului fac anumite excursii (pe cont propriu sau organizat) se numără: municipiile Constanța și Mangalia, stațiunile Mamaia Nord (Năvodari), Mamaia, Eforie, Neptun, Vama Veche, Costinești, Venus, Saturn; cetățile antice din județul Constanța (Histria, Adamclisi, Capidava), mănăstirile (Derwent și Sf. Andrei). Interes foarte mare există și pentru Delta Dunării, satul Jurilovca sau Gura Portiței, destinații situate în afara județului.

Surse de informare

Turiștii care merg pe litoral/județul Constanța, încă se bazează foarte mult pe recomandările prietenilor, dar folosesc și alte surse de informare on-line precum site-urile de călătorii, blogurile, aplicațiile mobile, rețele de socializare. 23,94% dintre respondenți au apelat la agențiile de turism pentru planificarea sejurului.

Tabelul nr. 4.42.

Surse de informare ale turiștilor

Variante de răspuns	Respondenți	
Recomandările prietenilor	49,30%	70
Bloguri/site-uri de călătorii	35,21%	50
Rețele de socializare	22,54%	32
Mass media (ziare, reviste, TV)	9,86%	14
Agenție de turism	23,94%	34
Aplicații mobile	24,65%	35
Ghiduri printate	5,63%	8
Nu s-au informat înainte	9,86%	14
Total		142

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Evaluarea calității sejurului

Evaluând pe o scală de la 1 la 5 calitatea mai multor factori care fac o călătorie/experiență reușită, putem observa că, per ansamblu, gradul de satisfacție a vizitatorilor este peste medie pentru toate aspectele puse în discuție. Cel mai satisfăcuți sunt de calitatea serviciilor de cazare (3,72p), de atmosfera stațiunii, ambianța, atractivitatea locurilor vizitate (3,51 p) și de calitatea serviciilor de masă (3,44 p), iar cel mai puțin satisfăcuți de nivelul prețurilor (2,35p), de modul de valorificare a patrimoniului cultural (2,41p) și de informațiile disponibile turiștilor (2,46p).

Tabelul nr. 4.43.

Evaluarea calității serviciilor turistice

	Complet nesatisfăcut		Mai degrabă nesatisfăcut		Indecis		Mai degrabă satisfăcut		Complet satisfăcut		Total	Scor mediu
Calitatea serviciilor de cazare	5,00%	7	14,29%	20	11,43%	16	42,14%	59	27,14%	38	140	3,72
Atmosfera stațiunii, ambianța, atractivitatea locurilor vizitate	3,57%	5	17,86%	25	16,43%	23	48,57%	68	13,57%	19	140	3,51
Calitatea serviciilor de masa	6,47%	9	20,14%	28	15,11%	21	39,57%	55	18,71%	26	139	3,44
Interacțiunea cu personalul din	7,80%	11	20,57%	29	14,89%	21	39,01%	55	17,73%	25	141	3,38

turism/servicii												
Gastronomia	8,57%	12	20,00%	28	12,14%	17	47,14%	66	12,14%	17	140	3,34
Zonele pentru înot	6,62%	9	19,12%	26	33,82%	46	32,35%	44	8,09%	11	136	3,16
Plajele	8,63%	12	30,94%	43	12,95%	18	38,85%	54	8,63%	12	139	3,08
Activități recreative	6,11%	8	20,61%	27	40,46%	53	28,24%	37	4,58%	6	131	3,05
Activități sportive	5,43%	7	13,18%	17	61,24%	79	15,50%	20	4,65%	6	129	3,01
Servicii pentru familiile cu copii	9,38%	12	21,88%	28	39,84%	51	19,53%	25	9,38%	12	128	2,98
Zonele pietonale	12,23%	17	26,62%	37	20,14%	28	35,97%	50	5,04%	7	139	2,95
Evenimentele organizate	6,87%	9	26,72%	35	41,98%	55	20,61%	27	3,82%	5	131	2,88
Conexiunile cu alte localități	11,45%	15	19,08%	25	47,33%	62	18,32%	24	3,82%	5	131	2,84
Oferta de excursii	6,92%	9	24,62%	32	52,31%	68	14,62%	19	1,54%	2	130	2,79
Informațiile disponibile turiștilor	16,42%	22	39,55%	53	27,61%	37	14,18%	19	2,24%	3	134	2,46
Valorificarea patrimoniului cultural	22,96%	31	32,59%	44	27,41%	37	14,81%	20	2,22%	3	135	2,41
Prețurile	22,70%	32	41,13%	58	17,73%	25	15,60%	22	2,84%	4	141	2,35

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Aspecte apreciate și mai puțin apreciate

Majoritatea turiștilor (56,7%) apreciază marea, plaja, apa. Importante pentru un sejur reușit au fost și atmosfera generală a stațiunii, relațiile interumane dar și alte activități în afara plajei, precum vizitarea muzeelor, a vestigiilor arheologice din zona litoralului, calitatea structurilor de primire turistică.

Figura nr 4.66. Aspecte apreciate de turiști

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

Numărul de respondenți nemulțumiți de diverse aspecte ale sejurului a fost mai mic decât al celor mulțumiți. Analiza acestora pune în evidență câteva probleme clare, subliniate de un număr mai mare de respondenți:

- Lipsa curățeniei din spațiile publice, de pe plajă, degradarea spațiilor publice, a spațiilor verzi, proasta întreținere a clădirilor, a monumentelor arhitectonice, aspectul dezolant al construcțiilor părăsite, al șantierelor;
- Aglomerația din stațiuni și din trafic, datorată infrastructurii rutiere învechite, neadaptate fluxului de turiști, lipsei locurilor de parcare;
- Zgomotul de pe plajă și din spațiile publice;
- Lipsa de implicare a administrației publice locale pentru rezolvarea problemelor ce țin de aspectul general al stațiunii (curățenie, spații publice, alei de promenadă, trotuare, clădiri publice, întreținerea și conservarea patrimoniului);
- Neprofesionalismul personalului Horeca;
- Slaba calitate a meselor.

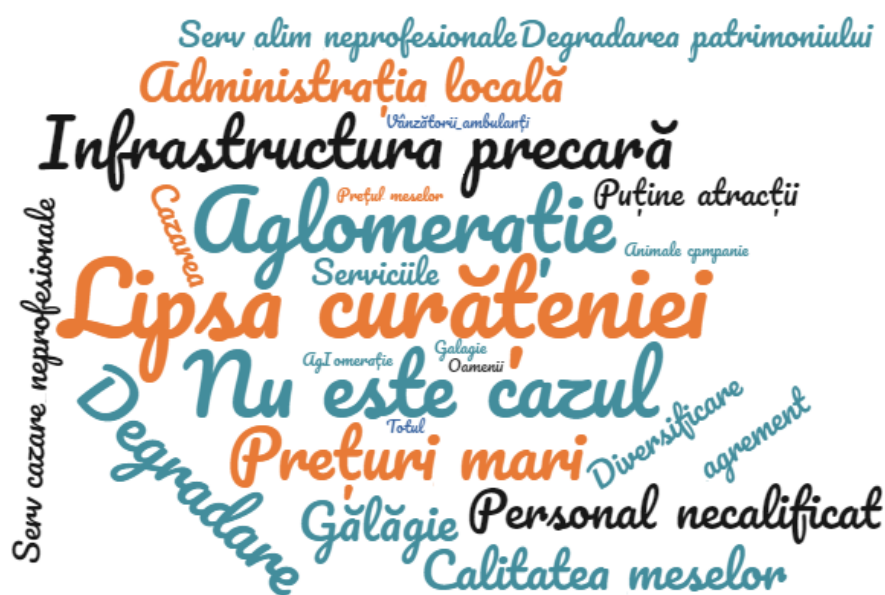

Figura nr. 4.67. Aspecte mai puțin apreciate de turiști

Sursa: date prelucrate de autori, pe baza cercetării privind comportamentul, motivațiile și așteptările turiștilor români sosiți în județul Constanța

CAPITOLUL V

TENDINȚE ÎN TURISM LA NIVEL NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Turismul global a cunoscut o creștere constantă în ultimele șase decenii, beneficiind de accentuarea procesului de globalizare și a progreselor tehnologice care au condus la reducerea cheltuielilor de călătorie, facilitând în același timp planificarea și rezervarea călătoriilor pe cont propriu. Pe parcursul acestei perioade de creștere susținută, turismul a demonstrat o rezistență semnificativă în fața diverselor provocări (OECD, 2018).

Conform World Travel & Tourism Council (2018), contribuția totală a turismului și călătoriilor la **crearea PIB** a fost de 8.272 miliarde dolari (10,4% din PIB) în anul 2017 și se estimează că va crește cu 4% în 2018 și cu 3,8% anual până în 2028, ajungând la 12.450 miliarde dolari (11,7% din PIB). Contribuția totală a turismului și călătoriilor la **ocuparea forței de muncă** a fost de 313.221.000 locuri de muncă (9,9%) și se așteaptă să crească cu 3% în 2018 până la 322.666.000 locuri și cu 2,5% anual până în 2028, ajungând la 413.556.000 locuri de muncă (11,6% din total).

Contribuția turismului la total **exporturi** a fost de 1.494 miliarde dolari (6,5% din total) în anul 2017 și se previzionează că vor crește cu 3,9% în 2018 și cu 4,1% anual până în 2028, atingând 2.311 miliarde dolari (6,9% din total). **Investițiile** în industria turismului și călătoriilor în 2017 au fost de 882,4 miliarde dolari sau 4,5% din totalul investițiilor. Acestea ar trebui să crească cu 4,8% în 2018 și cu 4,3% anual în următorii zece ani, ajungând la 1.408 miliarde dolari în anul 2028 (5,1% din total).

5.1. Tendințe ale cererii și ofertei turistice la nivel național și internațional

5.1.1. Tendințe ale ofertei turistice

Conform studiilor elaborate de OECD (2016, 2018), o dezvoltare sustenabilă a sectorului turistic în perioada următoare va depinde de luarea în considerare a unor aspecte cheie, esențiale în planificarea ofertei turistice, respectiv:

Fig. 5.1. Aspecte cheie care vor influența oferta turistică în viitor

Sursa: realizat de autori

Finanțarea dezvoltării turismului. Presiunea bugetară în perioada de redresare economică a

generat repercusiuni negative asupra finanțării activității turistice în multe țări, inclusiv reducerea bugetelor aferente dezvoltării sectorului turistic (Austria, Italia, Republica Cehă etc.). Acest lucru a condus la un accent mai mare acordat evaluării responsabilității și performanței organizațiilor; studierea mai atentă a piețelor țintă sau a nișelor de piață; identificarea mecanismelor de finanțare a inițiativelor de cooperare în vederea sprijinirii dezvoltării turismului (Austria, Slovacia) (OECD, 2016).

În general, cea mai mare parte a bugetului pentru turism tinde să fie alocată pentru marketing și promovare, inclusiv pentru funcționarea Autorităților Naționale pentru Turism (ANT). În unele țări, sunt alocate sume importante proiectelor și programelor de îmbunătățire a infrastructurii și de îmbunătățire a produsului turistic, adesea în regiunile care înregistrează probleme sau cele cu potențial turistic (OECD, 2018).

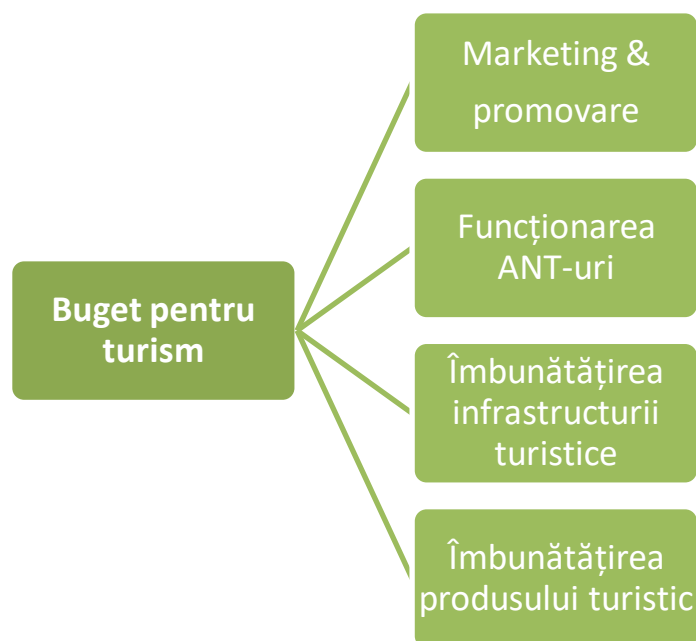

Fig. 5.2. Alocarea bugetară în sectorul turistic

Sursa: adaptat de autori după OECD (2016, 2018)

Fondurile pentru dezvoltarea turismului provin din bugetele centrale. Fondurile structurale ale Uniunii Europene oferă, de asemenea, o sursă semnificativă de venit în țările în care acestea sunt disponibile (Bulgaria, Republica Cehă, Estonia, Italia, Lituania, Polonia, Portugalia, România). Alte surse includ taxe și impozite pe cazare, călătorii aeriene, sosiri și plecări și utilizarea anumitor resurse. Întreprinderile pot plăti, de asemenea, contribuții pentru serviciile furnizate (OECD, 2018).

Politici, strategii și planuri pe termen lung. Dezvoltarea turismului și a infrastructurii conexe care să răspundă cerințelor viitoare ale cererii turistice, necesită o abordare și cooperare integrată între diferite departamente și niveluri de guvernare, cu contribuția și sprijinul industriei turistice. Dezvoltarea unei strategii de turism pe termen lung aprobată, reprezintă o necesitate pentru toate țările care urmăresc susținerea pe termen lung a sectorului turistic. În conturarea unor astfel de strategii, implicarea guvernului, industriei, comunităților gazdă și a altor părți interesate este esențială pentru a putea identifica viziunea și obiectivele specifice pentru dezvoltarea durabilă a turismului și pentru a stabili prioritățile, acțiunile și responsabilitățile specifice (OECD, 2016).

Marea majoritate a țărilor au publicat politici și / sau strategii dedicate dezvoltării turismului pe

termen mediu sau lung. Cele mai multe strategii au fost dezvoltate pentru perioade de cinci ani, dar unele țări au politici cadru de zece ani sau mai mult, pe care se bazează strategii și planuri mai scurte (de exemplu, Irlanda). Documentele de politici și strategii stabilesc o combinație de principii, politici și obiective, care apoi formează baza acțiunilor viitoare. *Destinațiile turistice, la rândul lor, au nevoie de propriile politici și planuri pentru a obține o dezvoltare turistică integrată*. Cadrul de lucru și liniile directoare pot să fie furnizate de către administrația centrală (OECD, 2018).

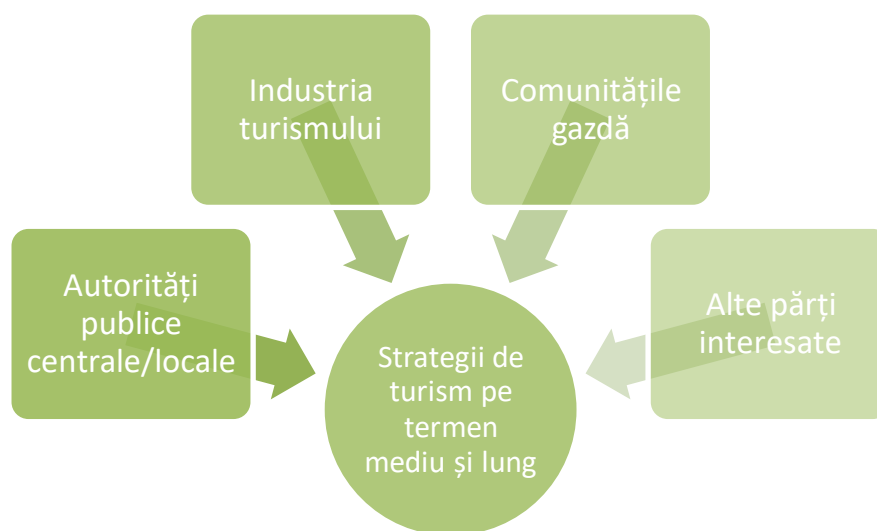

Fig. 5.3. Implicarea stakeholderilor în elaborarea strategiilor, politicilor și planurilor de turism
Sursa: adaptat de autori după OECD (2016, 2018)

Structuri de turism regionale și locale. În vederea gestionării eficiente a activităților de marketing și dezvoltării produselor turistice, este necesară prezența organismelor regionale și locale capabile să planifice și să ia măsuri în cadrul destinațiilor. La nivel regional și local este nevoie să fie create parteneriate, care să reunească întreprinderile locale și sectorul privat (OECD, 2018).

În unele țări cu o structură guvernamentală federală largă, fiecare stat sau provincie poate avea un minister al turismului, un departament sau altă entitate guvernamentală care să gestioneze activitatea turistică (de exemplu, Australia, Germania, Brazilia și Statele Unite). În majoritatea țărilor, autoritățile municipale regionale, provinciale se pot implica în dezvoltarea turismului, a activităților specifice de management și marketing, în funcție de resurse și priorități. *O importanță deosebită o are crearea unor organizații de management al destinației (OMD) care sunt constituite în mod oficial pentru a susține dezvoltarea turismului local, cu implicarea sectorului privat* (OECD, 2018).

Overtourism a ajuns pe primul loc în întreaga lume în acest an, datorită numărului de vizitatori înregistrați în multe destinații, determinând proteste din partea rezidenților și măsuri diverse din partea autorităților locale în anumite locuri. Suprapopularea afectează negativ și călătorii înșiși, iar industria internațională de călătorii și turism trebuie să găsească soluții pentru a gestiona numărul vizitatorilor fără a limita creșterea. Studiile arată că cele mai aglomerate destinații nu sunt orașele, așa cum ar părea la prima vedere, ci stațiunile de schi (ITB Berlin, 2018).

Programe eficiente de promovare și marketing. Politicile de promovare și marketing în turism nu au fost afectate de reducerea finanțării publice. Totodată, programele de promovare trebuie să se adapteze ca urmare a competitivității de pe piața turistică globală, deciziilor guvernamentale, dezvoltării platformelor sociale. Autoritățile urmăresc să identifice noi modele de marketing turistic,

mai puțin dependente de finanțarea guvernamentală; în tot mai multe țări se încurajează cooperarea la nivelul operatorilor din industrie (Austria, Croația, Franța, Islanda, Olanda, Noua Zeelandă, Portugalia, Slovacia, Spania, Suedia, Regatul Unit, Statele Unite).

Destinațiile turistice dezvoltă strategii creative de marketing, în încercarea de a construi brandul unei locații sau de a se re-brand-ui, în vederea creșterii gradului de conștientizare a comunității locale și obținerii sprijinului acestora pentru dezvoltarea turismului (OECD, 2018).

Activitatea promoțională continuă să implice abordări tactice tradiționale, cum ar fi parteneriate cu agențiile și operatorii de turism, implicarea mass-mediei și a jurnaliștilor de turism și participarea la emisiuni cu teme de călătorie. Cu toate acestea, *marketingul on-line și utilizarea sofisticată a social media se află în prim-planul majorității companiilor de marketing turistic.*

În efortul de a optimiza valoarea și impactul activităților de marketing internațional, unele țări au integrat agențiile naționale de marketing în domenii economice precum comerțul, turismul și întreprinderile (Finlanda, Islanda, Slovenia). Alte țări și-au concentrat atenția mai mult pe piețele țintă sau pe nișe de piață (Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Mexic, Țările de Jos, Noua Zeelandă, Spania) și majoritatea se concentrează mai mult pe strategiile digitale (Egipt, Slovenia, Turcia, Marea Britanie).

Fig. 5.4. Activitatea de promovare în turism

Sursa: adaptat de autori după OECD (2016, 2018)

Dezvoltarea produsului turistic. Destinațiile turistice mature se re poziționează cu scopul de a rămâne atractive, de a răspunde mai bine nevoilor pieței internaționale și de a atrage vizitatori care să cheltuiască cât mai mult. De asemenea, destinațiile urmăresc îmbunătățirea calității și durabilității produselor turistice. Acest proces creează valoare adăugată pentru turiști și pentru destinații. Atenția turiștilor este captată inițial cu ajutorul unui element bine cunoscut (de exemplu, plajă) și apoi se conectează cu produsele turistice derivate ale țării sau regiunii respective (de exemplu, cultură). Astfel, turiștii pot avea o experiență de vacanță mai vastă, de exemplu, mergând într-o excursie la oraș, urmată de câteva zile petrecute în natură. De asemenea, se dezvoltă *produse turistice transnaționale* (regiunea Dunării, trasee culturale) (OECD, 2016).

Diferite țări încearcă să susțină turismul intern, recunoscând importanța acestuia în consolidarea performanțelor afacerii și asigurarea profitabilității. O piață internă puternică poate reduce riscul de dependență excesivă de unele piețe internaționale, care pot fi mai volatile. De asemenea, poate contribui la reducerea sezonality.

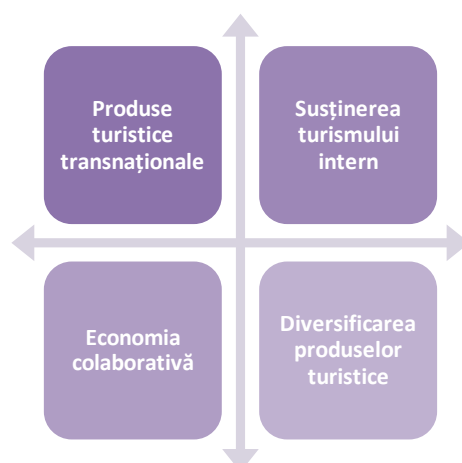

Fig. 5.5. Dezvoltarea produselor turistice

Sursa: adaptat de autori

Deciziile de dezvoltare a produselor turistice sunt determinate de condițiile concurențiale. Multe țări sunt preocupate de raportul calitate-preț al produselor turistice și de diferențele existente între destinațiile de pe piața mondială. Platformele digitale de închiriere a unei locuințe private (Airbnb) sau de conectare a indivizilor (Uber) provoacă operatorii tradiționali în dezvoltarea propriilor operațiuni. Se urmărește dezvoltarea de produse care pot stimula mai degrabă veniturile decât numărul vizitatorilor. Pe de altă parte, operatorii din industria turismului și călătoriilor dezvoltă oferte de produse cu preț scăzut pentru a menține și/sau atrage (noi) segmente de clienți. Această tendință se poate observa, cu o mai mare ușurință, în domeniul transportului aerian (OECD, 2018).

Sharing economy (economia colaborativă) a crescut rapid în UE în ultimii cinci ani, cuprinzând o parte considerabilă a activității economice. Creșterea a fost semnificativă în domeniul transporturilor și cazării (Airbnb, HomeAway, Uber, Lyft și Couchsurfing), dar continuă să se extindă și în alte sectoare. Proprietățile din cadrul *sharing economy* vor continua să concureze cu călătoriile de afaceri ale corporațiilor, deși cu un succes limitat din cauza restricțiilor guvernamentale, dar și a nevoii din partea turiștilor care solicită diferite servicii de călătorie, precum room-service, securitate, curățenie.

Diversificarea produselor turistice. Multe țări dezvoltă și promovează noi piețe de nișă (de exemplu, *turismul gastronomic*: Belgia - Flandra, Franța, Grecia, Italia, Coreea de Sud, Portugalia, Regatul Unit; *ecoturismul și turismul în natură* (Chile, Finlanda). *Turismul de sănătate și wellness* este susținut sau extins în diferite țări care doresc o creștere a ocupării forței de muncă, dar și a cheltuielilor vizitatorilor (Letonia, Turcia). *Găzduirea de evenimente culturale, comerciale sau sportive* rămâne o piață țintă specială (Brazilia, Irlanda, Olanda, Regatul Unit - Țara Galilor) și este adesea folosită ca instrument de diversificare a turismului în afara capitalelor și așezărilor urbane mari (Irlanda, Norvegia). *Cicloturismul* devine tot mai popular (Franța, Noua Zeelandă, Slovacia), generând valoare adăugată comunităților locale. Germania și Spania au elaborat planuri specifice de promovare a *turismului rural*, pentru a crea experiențe distincte vizitatorilor alternativi, dar și pentru a sprijini mijloacele de trai locale (OECD, 2018).

Multe țări au indicat *patrimoniul cultural și natural* ca fiind principala atracție pentru vizitatori, acordând totodată atenție deosebită acțiunilor de conservare a acestuia. O temă recurentă este dezvoltarea mai multor oportunități care se concentrează pe turismul bazat pe natură, zone sălbatice și activitățile în aer liber. De exemplu, Malta dezvoltă o piață de nișă extrem de profitabilă pentru școlile de limbi străine. *Turismul de afaceri* a devenit o prioritate pentru anumite țări, în dorința de a veni atât

în întâmpinarea cererii, cât și a ofertei turistice (OECD, 2018).

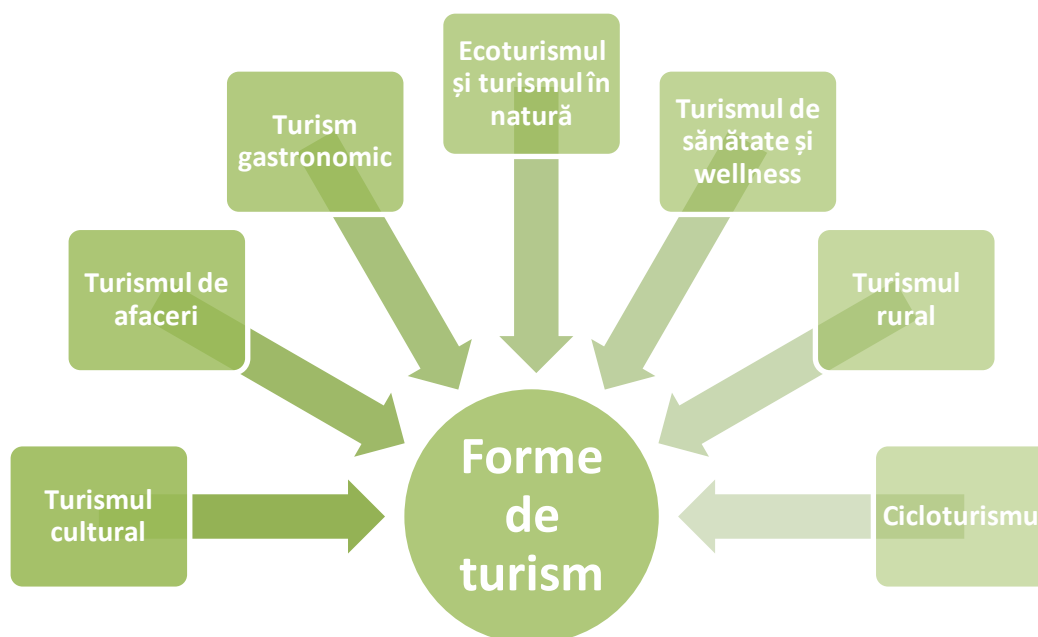

Fig. 5.6. Nișe de turism dezvoltate și promovate

Sursa: adaptat de autori după OECD (2016, 2018)

Tehnologia informației și comunicării. Operatorii din sectorul turistic utilizează frecvent cele mai recente evoluții tehnologice și noi instrumente de comunicare. Tehnologia mobilă este acum integrată, sporind conectivitatea și facilitând furnizarea de informații în timp real. Tehnologia digitală, mediile sociale și platformele de distribuție on-line modifică relația dintre consumatori și producători, susținând co-creația și facilitând experiențele personalizate ale consumatorilor (OECD, 2016).

Diferite tehnologii, inclusiv biometrie, robotică, realitatea augmentată, tehnologia portabilă influențează deplasarea vizitatorilor. Spre exemplu, aeroporturile dezvoltă un nou ecosistem legat de *Internet of things* (*Internetul lucrurilor*) care sporește eficiența operațiunilor și a instrumentelor de comunicare existente între facilitățile de turism, vizitatori și furnizori. Câteva dintre tehnologiile disruptive care vor influența călătoriile corporațiilor sunt următoarele (Global Business Travel Association, 2017; OECD, 2018):

- *Inteligența artificială (IA) = Big data (date masive) + învățarea mecanică.* IA reprezintă capacitatea mașinilor de a derula activități de rutină într-o manieră inteligentă. Experții sunt de părere că IA va automatiza anumite părți ale turismului de afaceri, mai rapid decât în cazul turismului de recreere, oferind date privind profilul turiștilor, frecvența călătoriei, parametrii programului, modelul de călătorie recurent. Companiile din sectorul turistic folosesc *big data* și analize predictive pentru a spori cunoștințele legate de comportamentul consumatorilor și personalizarea experiențelor de călătorie.
- *Blockchain* reprezintă o bază criptată de date ce cuprinde informații și utilizatori care poate să rămână anonimă. Liniile aeriene, grupurile hoteliere, agențiile de turism și alți stakeholderi urmăresc adoptarea acestei tehnologii pentru a facilita și administra tranzacțiile, în special cele care presupun diferite monede de schimb, din mai multe țări. Aplicațiile *blockchain* în turism ar putea include forme mai bune de gestionare a identității persoanelor și o comunicare mai sigură și mai eficientă pe durata călătoriei cu întregul spectru de furnizori de servicii de călătorie, de la

companiile aeriene la programe de recompensare a loialității. Soluțiile de plată reprezintă aplicația cea mai des utilizată a tehnologiei blockchain în cadrul industriei turismului, dar lipsa standardelor și protocoalelor, precum și înțelegerea capacităților sale îi poate încetini adoptarea pe scară largă.

- *Chatbots* reprezintă interfețe conversaționale capabile să proceseze informația (voce sau text) de 1.000 de ori mai rapid decât oamenii, sporind astfel rezultatele. Chatbots sunt susținute de către IA și se așteaptă să remodeleze modul în care consumatorii interacționează cu afacerile. Curând site-urile web și aplicațiile mobile se vor învechi, iar furnizorii din turism vor trebui să se gândească cum să dezvolte chatbot-urile în afacerile de turism.
- *Hotelurile inteligente* vor investi în tehnologie *beacon*, mesagerie, agrement în interior. Aplicațiile pe mobil vor fi folosite tot mai des de către oaspeții familiarizați cu tehnologia (check-in și check-out, deschiderea ușii de hotel, deschiderea televizorului de la distanță, controlul temperaturii camerei etc.).
- *Realitatea augmentată (AR)*: vizitatorii și furnizorii de servicii se adaptează noilor tehnologii precum hologramele sau aplicațiile mobile care adaugă elemente virtuale situațiilor reale. Accesul mai ușor la informațiile de navigație, traducerile și chiar interacțiunile virtuale cu cifrele istorice reprezintă modalități posibile de îmbunătățire a experiențelor vizitatorilor folosind tehnologia AR. În acest fel, se pot oferi experiențe alternative în locuri considerate sensibile din punct de vedere ecologic sau cultural, reducând accesul vizitatorilor fizici, dar sporindu-l pe cel al vizitatorilor virtuali.

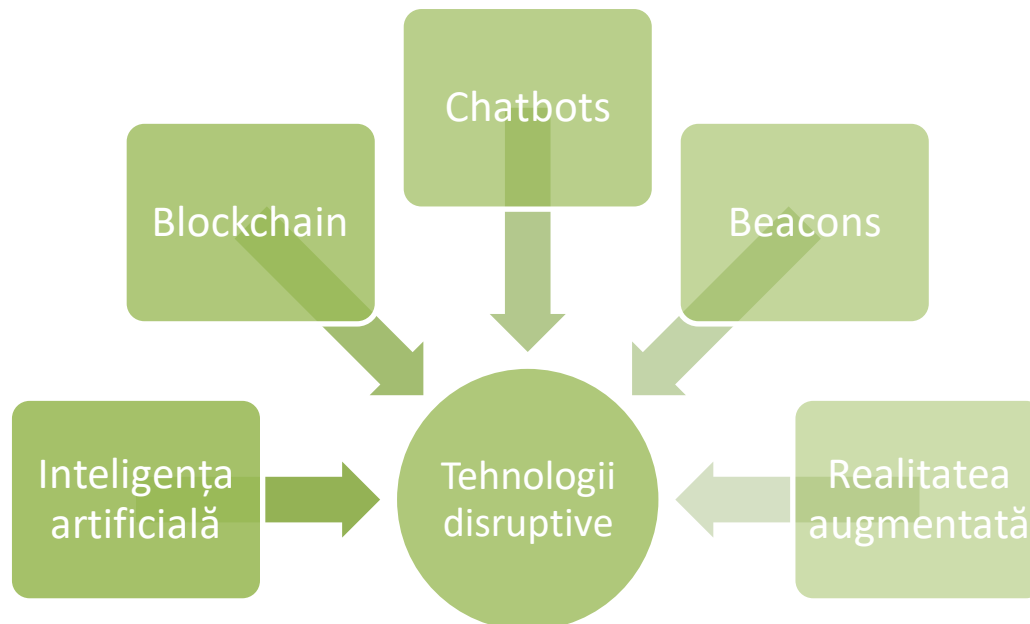

Fig. 5.7. Tehnologii disruptive utilizate în industria turismului

Sursa: adaptat de autori

Există două domenii principale în care *digitalizarea are un impact profund asupra acțiunilor de dezvoltare, gestionare și comercializare a turismului* (OECD, 2018):

- *Procesul de comunicare cu turiștii*. Există diferite dimensiuni ale acestui aspect pe care țările trebuie să le abordeze, inclusiv:
 - formele de prezentare pe internet a mesajelor și informațiilor de marketing;

- utilizarea eficientă a mijloacelor de comunicare socială în cadrul procesului de influențare a alegerii și schimbului de experiențe;
 - importanța crescândă a ratingului generat de clienți pentru facilitățile turistice;
 - creșterea importanței agențiilor de turism online în gestionarea achizițiilor de călătorie, cu impact semnificativ asupra performanței afacerii;
 - utilizarea tehnologiei mobile în furnizarea de informații instantanee vizitatorilor pe durata șederii lor.
- *Gestionarea tranzacțiilor, precum și culegerea și prelucrarea informațiilor și datelor privind cererea și oferta turistică.* Aceasta poate include utilizarea unor volume mai mari și mai complexe de date. O serie de țări se angajează în proiecte noi legate de manipularea sistematică a informațiilor digitale.

Marketingul digital. Importanța crescândă a tehnologiei digitale și a mass-mediei sociale în turism creează provocări și oportunități pentru organizațiile de turism naționale și regionale și pentru întreprinderile de turism. Turiștii sunt conectați din ce în ce mai mult la internet, folosind aplicații mobile; accesând știri, informații legate de transport și platforme de rezervare online (de exemplu, agenții de turism, companii aeriene, trenuri, Uber). Totodată, turiștii utilizează rețelele sociale pentru a revizui, a evalua și a rezerva servicii de cazare (de exemplu, Airbnb, TripAdvisor, Booking), servicii de alimentație (de exemplu, TheFork, MyTable, OpenTable) și alte servicii turistice. Aceste tendințe, în ceea ce privește comportamentul consumatorilor și așteptările lor legate de economia digitală, necesită o trecere către marketingul și promovarea digitală. De exemplu, mai multe țări au pus accent pe campaniile media digitale și sociale (folosind canale online sau mobile), pentru a consolida promovarea turismului internațional, a ținti mai eficient piețele sursă și a eficientiza procesele de obținere a vizelor (Australia, Egipt, Franța, Italia, Noua Zeelandă, Portugalia, Slovenia, Turcia, Regatul Unit) (OECD, 2016).

În cadrul strategiilor digitale pentru turism, țările vor trebui să găsească modalități de a depăși anumite probleme legate de accesul la rețelele Wi-Fi în timpul călătoriei, eliminarea barierelor cauzate de costurile mari de roaming. Conceptul de "destinație inteligentă" câștigă teren, definită ca fiind destinație turistică inovatoare care utilizează tehnologia de ultimă oră pentru dezvoltarea sa durabilă.

Platformele digitale sunt adesea folosite pentru fundamentarea deciziilor de călătorie, iar impactul lor va avea, probabil, o importanță majoră în următoarele decenii. Într-adevăr, platformele online sunt utilizate pentru a face publicitate online și pentru a rezerva vacanțe. Social media este adesea folosită pentru a influența deciziile generațiilor emergente, cum ar fi Millennials sau Generația Z. În timp ce permeabilitatea crescândă a social media prezintă oportunități pentru unele destinații, aceasta poate reprezenta și o amenințare pentru destinațiile vulnerabile (comunități, atracții culturale sau de mediu) nepregătite în fața creșterii rapide a circulației turistice din cauza popularității tot mai mari, pe mai multe platforme sociale.

Aspectele legate de siguranță și securitate rămân preocupări importante pentru călătorii internaționali. Acest lucru are implicații asupra mobilității și circulației persoanelor, cu repercusiuni la nivelul destinațiilor turistice. Țările cooperează îndeaproape pentru a sprijini călătoriile internaționale și pentru a reduce barierele de călătorie (OECD, 2016).

Călătoriile internaționale rămân în continuare sigure, în ciuda dezastrelor naturale și a atacurilor teroriste din întreaga lume care au făcut ca oamenii să fie mai îngrijorați decât este justificat. Cu toate acestea, mulți oameni vor schimba destinațiile din cauza fricii de atacuri teroriste (ITB Berlin, 2018).

Ocuparea forței de muncă. Turismul reprezintă un sector economic intensiv în muncă și o sursă

importantă de ocupare a forței de muncă în multe țări ale lumii. Sectorul turistic creează locuri de muncă pentru persoane de diferite vârste și niveluri de calificare și oferă oportunități de a intra pe piața forței de muncă, de a dobândi experiență, de a-și dezvolta abilitățile și de a trece la niveluri mai înalte de calificare sau către locuri de muncă mai bine plătite (OECD; 2018). Progresele rapide ale *automatizării* prin robotică, învățare automată și *inteligență artificială* sunt pe cale să perturbe piețele forței de muncă din întreaga lume în următoarele două decenii. Multe locuri de muncă din sectorul turismului, de la agenții de turism până la personalul hotelier, sunt susceptibile de a fi afectate de creșterea penetrării automatizării în economie.

Schimbările climatice. Schimbările climatice reprezintă o provocare pe care sectorul turismului nu o poate ignora. Turismul contribuie și este afectat de schimbările climatice. Strategiile de adaptare și de atenuare a impactului schimbărilor climatice asupra turismului și călătoriilor sunt necesare. Consecințele economice ale schimbărilor climatice subliniază necesitatea unei combinații optime de politici de adaptare și de atenuare a efectelor schimbărilor climatice, pentru a minimiza costurile viitoare ale acestora. Analizele indică faptul că schimbările climatice locale fac destinațiile mai mult sau mai puțin atractive și determină schimbări în fluxurile și cheltuielile turistice interne și internaționale. Datorită presiunii de a reduce emisiile de CO₂ și de a crește prețul petrolului, companiile vor fi nevoite să sporească numărul de autoturisme verzi, prietenoase cu mediul.

Tendințe la nivel internațional în dezvoltarea anumitor forme de turism importante pentru județul Constanța

Turismul costier și maritim (de litoral). Turismul costier și maritim este cea mai mare activitate maritimă din Europa și implică aproape 3,2 milioane de persoane, contribuind cu un total de 183 miliarde de euro la crearea valorii adăugate brute și reprezentând peste o treime din economia maritimă (EC, 2014). În UE, turismul costier și maritim reprezintă o mare parte din totalul turismului, cu aproximativ 45% din totalul înnoptărilor turiștilor pe teritoriul UE în 2016. Turismul de masă domină bazinul Mării Negre.

Conform Swart și Haar (2017), turismul costier și maritim este marcat de următoarele tendințe:

- **Sezonalitate:** vizitele se realizează în mod tradițional în perioada de vară. Acest lucru este valabil pentru toate bazinele maritime. O mare parte din potențialul câștig socio-economic este concentrat în această perioadă, cu o mare parte din facilitățile locale, care se închid de obicei în restul anului. Vitalitatea sectorului depinde de mai mulți factori, inclusiv condițiile meteorologice, condițiile de mediu, condițiile estetice.
- **Perspective de dezvoltare:** Turismul costier continuă să crească în ceea ce privește numărul de turiști, în special în regiunea mediteraneană, în jurul Mării Baltice și Oceanului Atlantic. Datorită preocupărilor legate de instabilitate politică și de securitate, turismul costier s-a mutat în țările mediteraneene, pentru vacanțe tradiționale de tip soare – nisip - mare. Cu toate acestea, cheltuielile medii pe noapte și numărul de înnoptări tind să scadă, punând astfel presiune serioasă asupra modelelor turistice existente (turism de masă). Alte tipuri de turism, de ex. ecoturismul și turismul nautic, înregistrează o creștere.
- **Diversificarea produsului turistic:** Dezvoltarea turismului tradițional soare - nisip - mare este în strânsă legătură cu alte activități inclusiv pescuitul, patrimoniul cultural subacvatic și ecoturismul. Acest lucru necesită o extindere a ofertei turistice în spațiu (de exemplu, destinații mai îndepărtate). O parte a turiștilor preferă vacanțele tradiționale, dar caută și alte experiențe și destinații. Închirierea unei bărci sau a unor iahturi a devenit mai populară, la fel ca și utilizarea

altor forme de cazare (Airbnb sau camping gratuit, atunci când este permis).

- *Calitatea peisajului*: reprezintă factorul predominant pentru alegerea destinației vacanțelor în zonele costiere. Capitalul natural deține o importanță primordială pentru sectorul turismului, iar operatorii din turism trebuie să fie tot mai conștienți din punct de vedere ecologic și să implementeze politici progresive de "ecologizare".
- *Digitalizare*: Aplicarea soluțiilor digitale este relativ lentă în acest sector. De exemplu, multe porturi de agrement nu au încă un sistem de rezervare și de plată online. De asemenea, nu toate bărcile au aplicații digitale la bord pentru navigație etc.
- *Diminuarea duratei de ședere*: Durata medie a șederii și cheltuielile medii pe noapte au scăzut. Se așteaptă ca această tendință să continue și, eventual, să devină mai puternică odată ce alte destinații concurente din afara UE câștigă sau își recapătă competitivitatea.
- *Creșterea numărului de turiști din afara UE*: așa-numitele țări BRIC (Brazilia, Rusia, India, China), cu populații mari și ritmuri de dezvoltare economică puternice, au înregistrat o creștere a claselor mijlocii și un număr tot mai mare de turiști bogați de clasă superioară.

În privința principalelor segmente turistice, se constată următoarele tendințe:

- *Turismul de masă* atrage volume mari de vizitatori cu un potențial relativ scăzut al cheltuielilor turistice medii. În mod tradițional, acest lucru a avut loc de-a lungul coastei mediteraneene (Spania, Italia, Grecia); din ce în ce mai mult și coasta bulgară a Mării Negre atrage turiști din UE și din afara UE. Datorită obiceiurilor de călătorie în schimbare, turiștii preferă fie destinații de vacanță luxoase, fie destinații de vacanță în mijlocul naturii. Se așteaptă ca numărul turiștilor care aleg vacanțele tradiționale soare - nisip - mare să se stabilizeze sau chiar să scadă ușor. Cu toate acestea, implicațiile spațiale ale acestui tip de turism vor rămâne aceleași.
- *Turismul high profile* atrage turiștii din diferite grupe de vârstă, statute sociale și naționalități. Pe lângă faptul că oferă o valoare relativ unică și un nivel ridicat de calitate, generează și o presiune asupra mediului înconjurător, astfel încât devine necesară crearea de spațiu suplimentar pentru dezvoltarea acestui sector turistic. Se așteaptă ca în anii următori, numărul turiștilor care optează pentru o astfel de vacanță să crească. Cheltuielile din acest sector vor înregistra o creștere substanțială, pe măsură ce turiștii vor fi dispuși să plătească pentru o vacanță de lux, atât servicii, cât și activități suplimentare.
- *Turismul de nișă* atrage mai puțini turiști, deoarece se concentrează asupra anumitor servicii sau locații. Cu toate acestea, acești turiști pot evalua calitatea serviciilor și sunt dispuși să cheltuiască mai mult. Acesta pune o presiune redusă asupra mediului, iar implicațiile spațiale vor rămâne limitate. Birdwatching-ul sau activitățile de pescuit sunt exemple de forme de turism de nișă practicate în zona costieră. Creșterea acestui sector va depinde în mare măsură de existența spațiilor de cazare care se adresează acestui profil. În cazul în care sporesc posibilitățile de cazare, acest sector este probabil să crească.
- *Turismul low profile* generează o presiune limitată asupra mediului, iar în plan spațial implicațiile rămân reduse. Având în vedere că gradul de conștientizare în ceea ce privește mediul este în continuă creștere în rândul oamenilor, în general, și în special al turiștilor, este probabil ca numărul turiștilor care optează pentru o vacanță ecologică să crească în următorii ani. Cu toate acestea, cheltuielile turistice nu vor crește substanțial, deoarece acest tip de turism apare în zonele naturale, iar turiștii vor opta pentru activități precum drumeții, mersul pe jos și ciclism. Ei nu vor cheltui prea mulți bani pentru alte activități.

Turismul cultural. Se estimează că turismul cultural reprezintă aproximativ 40% din totalul turismului european. În ultimii ani, călătoriile culturale în Europa au scăzut ca urmare a crizei economice, dar par să fi fost mai puțin afectate decât celelalte forme de turism. Unul dintre motivele pentru care turismul cultural a fost mai puțin afectat este legat de *diversitatea motivelor culturale*. În locul unei "piețe de masă" pentru turismul cultural, se poate identifica o gamă tot mai mare de nișe turistice culturale care vizează aspecte specifice ale culturii la care fac apel turiștii sau care sunt dezvoltate de destinații. Printre cele mai importante *nișe de piață* se numără (Richards, 2014): *turismul creativ; educație turistică; vizitarea prietenilor și rudelor (turismul VFR); turismul religios; turismul de voluntariat; turismul gastronomic; turismul pentru învățarea unei limbi străine; turismul spiritual și holistic*.

În ceea ce privește turismul pentru vizitarea muzeelor și monumentelor istorice, se remarcă trecerea de la experiențe statice către *experiențe mai interactive și intangibile* și dezvoltarea creativă a narațiunii, în care creativitatea are un rol important. Astfel, turiștii pot contribui la crearea unor noi spații creative și pot juca un rol activ în dezvoltarea propriilor experiențe de călătorie. Datorită acestor *abilități creative*, turiștii culturali caută elementele locale și definitorii ale atmosferei locurilor. Acest lucru le permite nu numai să vadă sau să experimenteze un loc, ci să trăiască și să se implice în viața culturală.

Turism cultural poate fi caracterizat prin următoarele tendințe (Richards, 2014): co-creație; creșterea legăturilor dintre furnizori și consumatori; creșterea interacțiunii cu cultura locală; un accent sporit pus pe patrimoniul cotidian și intangibil; participarea la evenimente ca mijloc de valorificare a locului; spații creative; abordări holistice și spirituale. Traseele culturale ar putea avea un rol nou și important, ele putând reprezenta locuri de încărcare spirituală, de întâlnire și încredere. Institutul European pentru Rute Culturale a identificat o serie de tendințe relevante pentru turismul cultural: importanța crescândă a expozițiilor și a capitalelor culturale europene; creșterea importanței muzeelor științifice, interactive; importanța tot mai mare a siturilor de patrimoniu industrial; creșterea importanței siturilor arhitecturii militare; creșterea importanței siturilor memoriale; creșterea importanței parcurilor naturale și istorice; creșterea importanței festivităților.

Turismul viti-vinicol se află în diferite stadii de dezvoltare în întreaga lume. Sosirile de turiști generate de această formă de turism depășesc 50 de milioane de persoane. Au fost identificate următoarele tendințe emergente în turismul viti-vinicol, care au evoluat din 2013 (Mintel, 2017):

- Un procent semnificativ din centrele viticole consideră că turismul viti-vinicol va forma o mare parte a industriei viticole până în 2020;
- În afara degustărilor de vin, gastronomia reprezintă cea mai importantă ofertă a centrelor viticole, urmată de vânzarea de produse locale, organizarea de festivaluri cu specific și oferirea de servicii de cazare. Conferințele și evenimentele muzicale au devenit tot mai importante.

Deoarece vinul este produs în aproape toate țările din lume, turismul viti-vinicol a devenit o oportunitate de dezvoltare turistică pentru destinațiile turistice rurale. Țările din Europa Centrală și de Est devin destinații turistice viticole (Republica Moldova; Croația; Georgia; Bulgaria) (Mintel, 2017):

- *Republica Moldova* este cunoscută pentru vechile sale pivnițe subterane și colecțiile uriașe de vinuri, cum ar fi cele 1,5 milioane de sticle și 200 km de tuneluri de la Mileștii Mici și cei 120 km de tuneluri de la Cricova. Țara găzduiește diverse evenimente cu tematică viticolă, inclusiv Ziua Națională a Vinului, iar oferta de turism viticol primește distincții de la jurnaliști din întreaga

lume, inclusiv SUA și Marea Britanie, ca fiind "următoarea destinație a vinului în Europa".

- *Croația*. Multe regiuni rurale au vinării și podgorii, care se poziționează din ce în ce mai mult ca destinații turistice viticole, în special în peninsula Istria care se întinde de-a lungul coastei Adriatice. Traseele viticole se combină bine cu alte activități din peninsulă, cum ar fi agroturismul, gastronomia, drumurile printre plantațiile de măslini și traseele de ciclism.
- *Georgia* are o istorie îndelungată în producția de vin, iar cultura georgiană este puternic centrată în jurul vinului. Turismul vinicol oferă comunităților rurale din întreaga țară oportunități economice semnificative, iar guvernul caută investitori și oferă sprijin antreprenorilor care lucrează în sectorul ospitalității, cu scopul de a atrage vizitatori.
- *Bulgaria* are un număr mare de vinării vechi și situri culturale, cum ar fi mănăstiri și biserici care au legături istorice semnificative.

Turismul de croazieră. În 2017, un număr record de 25,8 milioane de pasageri au călătorit la nivel global și se estimează o creștere cu 5,4% în anul 2018, până la 27,2 milioane de persoane. Impactul economic total în 2016 a fost de 126 miliarde dolari și 1 milion de locuri de muncă pentru care plătesc salarii în valoare de 41 miliarde dolari. Cererea pentru croaziere a crescut cu 20,5% în ultimii cinci ani (The Florida-Caribbean Cruise Association, 2018) și va continua să crească.

Croazierele fluviale vor deveni tot mai active și vor răspunde cererii sporite din partea Generației Millennials și a Generației X. Croazierele pe râuri (ex. Rinul / Moselle, Dunăre) înregistrează o creștere rapidă, fiind introduse noi nave de croazieră ce dețin facilități îmbunătățite. Turiștii doresc croaziere active, care să combine admirarea peisajelor cu derularea de activități, precum drumeții, alpinism, degustarea specialităților locale etc. (ABTA, 2018).

Turismul de croazieră va înregistra următoarele tendințe (The Florida-Caribbean Cruise Association, 2018):

- toate segmentele de consumatori, indiferent de buget, vor solicita croaziere pe durata vacanțelor;
- turismul transformațional de croazieră: turiștii sunt în căutarea unor experiențe "transformative", de la imersiune culturală și voluntariat la aventuri extreme.
- turismul durabil va fi tot mai important, cu călători care participă la activități de reciclare, voluntariat, atât la bord cât și pe uscat;
- Generația Millennials preferă croazierele pe fluvii, la bordul navelor mici, fiind interesați de itinerarii și experiențe la destinație;
- turismul multigenerațional este proiectat să crească în popularitate, iar vacanțele realizate de bunicii împreună cu nepoții (fără părinți), se preconizează că vor fi extrem de populare;
- călătorii dinspre destinații calde spre destinații răcoroase: creșterea popularității destinațiilor mai reci;
- turismul de sănătate și wellness pe durata croazierei (seminarii de sănătate susținute de experți, programe personalizate de fitness, managementul stresului, servicii spa și chiar întregi itinerarii de croazieră dedicate managementului greutății și vieții sănătoase);
- tehnologie inteligentă utilizată la bordul vaselor de croazieră.

Turismul de sănătate și wellness. *Global Wellness Economy Monitor* (2018) a arătat că industria wellness globală a crescut în medie cu 6,4% anual în perioada 2015-2017, de la 3,7 la 4,2 trilioane de dolari. Industria wellness reprezintă 5,3% din producția economică globală. Turismul de wellness

continuă să crească constant pe principalele piețe dezvoltate, inclusiv în Statele Unite și în câteva țări europene importante (Germania, Franța, Italia).

Cheltuielile la nivel global legate de călătoriile în scopuri de sănătate (639,4 miliarde de dolari) sunt distribuite între mai multe segmente ale industriei turismului, de la alimentație și cazare până la activități de recreere, excursii, cumpărături și alte servicii. În cadrul fiecărui segment, unele cheltuieli pot include activități orientate spre sănătate (cum ar fi vizitarea unui izvor cald, masaj, meditație sau fitness), în timp ce alte cheltuieli pot fi "generice" (cum ar fi transportul, cumpărarea de suveniruri). Pe măsură ce tot mai mulți consumatori încorporează aspectele legate de sănătate în stilul lor de viață, există multe oportunități pentru întreprinderile "generice" de a introduce serviciile de sănătate în ofertele lor, ceea ce le poate ajuta să se diferențieze de concurență, să ofere mai multă valoare în relația cu clienții lor și să înregistreze venituri mai mari. De exemplu, hotelurile promovează facilități de wellness, cum ar fi echipamente de exerciții în cameră. Aeroporturile oferă săli de gimnastică, spa-uri și circuite de mers pe jos în jurul terminalelor lor, iar liniile aeriene promovează meditația în zbor și exercițiile. Muzeele oferă cursuri de yoga și meditație chiar în galeriile lor de artă, în timp ce magazinele de cadouri oferă produse specifice locale (Global Wellness Institute, 2018).

Creșterea rapidă a turismului de wellness din întreaga lume a fost stimulată și de creșterea clasei de mijloc, creșterea dorinței consumatorilor de a adopta un stil de viață sănătos și un interes tot mai mare pentru călătoriile experimentale. Piețele în curs de dezvoltare din Asia-Pacific, America Latină-Caraibe, Orientul Mijlociu, Africa de Nord și Africa Sub-Sahariană au înregistrat o creștere puternică în ultimii ani.

Tendențele în serviciile de turism balnear și wellness specializate pot fi subliniate în patru direcții principale (Kazandzhieva, 2014):

- creșterea rolului și importanței lor în combinație cu alte forme de turism - de agrement, cultural, rural, golf etc. Stațiunile specializate în turismul de spa și wellness se află în regiuni cu o mare biodiversitate și în imediata vecinătate a multor situri culturale și istorice. Astfel, resursele comunităților locale sunt utilizate cel mai eficient și se stimulează consumul de servicii suplimentare ca parte a produsului complex spa și wellness;
- stimularea dezvoltării unor forme alternative de turism - turismul wellness și spa are legătură cu multe segmente de nișă aflate în creștere: drumeții și excursii de mers pe jos, excursii pentru degustarea de vinuri, turism rural, ecologic;
- atragerea de noi segmente de turiști care solicită servicii de calitate. Turiștii de spa și wellness preferă o natură nealterată, un bogat patrimoniu istoric și cultural, vacanțe active și îngrijiri medicale, oportunități de relaxare și recreere etc. Piețele majore sunt Rusia, Grecia, Germania, Marea Britanie.

Turismul bazat pe natură și ecoturismul. Vizitatorii caută mai multe experiențe de călătorie individuale și autentice, pe care ecoturismul le poate oferi. Turismul bazat pe natură și aventură necesită un angajament în cel puțin două dintre următoarele elemente: activitatea fizică, mediul natural și emersiunea culturală.

Principalele tendințe identificate în dezvoltarea destinațiilor de turism durabil sunt următoarele (Lackey, Joyner, Bricker, 2018; <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/nature-tourism/nature-eco-tourism-europe>):

- *Produse alimentare durabile.* Produsele alimentare locale și durabile contribuie la susținerea

economiilor locale, reduc impactul asupra mediului și pot cultiva un sentiment autentic al locului și al culturii pentru vizitatori. Ca răspuns la creșterea cererii clienților pentru alimentele locale, numărul de hoteluri cu o politică locală de aprovizionare cu astfel de alimente este în creștere.

- *Cererea de experiențe de călătorie autentice și transformaționale* este în creștere. Călătorii au acum mai multe șanse să caute experiențe care includ imersiunea culturală și educația experiențială. Turiștii de aventură sunt indivizi altruști și intelectuali, caută experiențe unice și transformaționale care să le permită să învețe și să exploreze tradițiile comunităților culturale indigene. Micro-aventurile bazate pe activități în aer liber, cum ar fi drumețiile, mersul pe jos, camping și caiac, redefinesc turismul în aer liber. De asemenea, destinațiile rurale sunt benefice pentru vizitatorii aflați în căutarea legăturii cu natura.
- *Cazare autentică*. Pentru majoritatea turiștilor din Europa, autenticitatea este mai importantă decât luxul. Aceștia preferă cazările unice, la scară redusă, care sunt administrate de localnici și, de preferință, reflectă natura și cultura locală. Cu toate acestea, turiștii solicită camere curate, mese bune și paturi confortabile. Ecoturiștii preferă serviciile de cazare cu un impact minim asupra destinației. Acestea pot varia de la pensiuni sau campinguri ecoturistice pentru cei cu buget redus, la hotelurile ecologice luxoase.
- *Peisaje naturale, nealterate*. Turiștii europeni aleg în principal o vacanță în care se bucură de calitatea peisajelor naturale și nealterate. Acest lucru este adesea mai important decât nivelul facilităților. Aceștia preferă atracțiile naturale, cum ar fi cascade, parcuri naturale etc.
- *Profilul călătorului*. Ecoturiștii sunt în general bine pregătiți, preferă călătoriile, făcând parte din clase socio-economice medii sau înalte. Ceea ce îi motivează pe acești turiști sunt: mediul natural al locurilor pe care le vizitează și să învețe despre comunitățile locale. Există trei tipuri importante de ecoturiști:
 - *Seniorii*. Turiștii din acest segment au între 50-70 de ani. Mulți sunt călători experimentați care se bucură de medii naturale liniștite și caută noi experiențe. Ei așteaptă o valoare ridicată pentru banii oferți și sunt dispuși să plătească mai mult pentru experiențele autentice. Ei caută, în general, standarde mai ridicate de confort.
 - *Turiștii tineri*. Persoanele cu vârste între 18 și 44 de ani sunt cel de-al doilea segment major pentru turismul bazat pe natură și ecoturism. Majoritatea au călătorit mult și / sau au lucrat sau au studiat în străinătate. Ei sunt din ce în ce mai interesați să exploreze noi destinații mai îndepărtate. Există două grupuri de turiști tineri:
 - cu venituri mari, dar mai puțin timp liber. Aceștia sunt tineri profesioniști cu venituri mari, dar timp limitat pentru a călători. Sunt, în marea lor majoritate, oameni cu vârste cuprinse între 31 și 44 de ani, deseori călătoresc în cupluri. Persoanele din acest grup caută experiențe neobișnuite "o dată în viață". Confortul este important pentru ei.
 - cu venituri mai mici, dar cu mai mult timp liber. Acest grup este format din persoane care se încadrează în categoria de vârstă 18 – 30 de ani. Bugetele lor zilnice sunt mici, dar călătoresc pe perioade mai lungi de timp. Ei aleg o cazare mai ieftină, sunt dornici să experimenteze activități și produse locale. Ei adesea își combină călătoria cu activitățile de voluntariat din cadrul unor proiecte comunitare sau de conservare.
 - *Familii cu copii*. Acesta este un segment important, în creștere, care caută facilități și servicii de înaltă calitate și un echilibru între siguranță și distracție. Călătoriile de tip all-inclusive

sunt deosebit de populare printre familii, datorită confortului și controlului asupra cheltuielilor.

5.1.2. Tendințe ale cererii turistice

La nivelul cererii turistice au fost identificate o serie de tendințe, respectiv: *creșterea rapidă a populației în economiile emergente; creșterea ponderii populației de vârstă a treia; expansiune semnificativă și rapidă a clasei de mijloc la nivel mondial; generațiile emergente (generația Millennials, generația Z); schimbarea preferințelor consumatorilor; produse turistice.*

Tendințe sociale și demografice. *Creșterea rapidă a populației în economiile emergente* determină o creștere a cererii externe potențiale. Pe de altă parte, în țările dezvoltate, *ponderea populației de vârstă a treia este în creștere (îmbătrânirea populației)*. Acest lucru înseamnă că populația globală va fi, în general, mai bogată și mai în vârstă, în deceniile viitoare. Totodată, călătoriile multigeneraționale devin tot mai frecvente, trei generații din aceeași familie obișnuiesc să călătorească împreună (OECD, 2016).

Datorită îmbătrânirii populației, se estimează că ponderea populației de peste 60 de ani, în populația globală, aproape se va dubla în următorii 35 de ani. Îmbătrânirea forței de muncă poate avea efecte negative asupra creșterii economice pe termen lung, putând exercita presiuni asupra sistemelor sociale și poate introduce schimbări majore în fluxurile de consum și de investiții. Ca atare, gama și volumul de bunuri și servicii pe care consumatorii în vârstă ar putea să le consume, inclusiv turismul, se presupune că vor crește substanțial. Infrastructura și serviciile de asistență vor trebui adaptate pentru a răspunde atât cererii crescute, cât și schimbării nevoilor și preferințelor vizitatorilor.

Ca urmare a acestor tendințe, un alt segment de nișă care, probabil, va înregistra o creștere semnificativă în următorii ani, este cel al turismului medical. Întrucât costul asigurărilor medicale și al procedurilor, fie în scopuri de sănătate sau cosmetice, continuă să crească în economiile dezvoltate, economiile emergente vor deveni opțiuni atractive. Pe măsură ce calitatea practicienilor și a infrastructurii se îmbunătățește, iar costurile rămân scăzute, comparativ cu cele de pe piețele sursă, turiștii vor avea mai multe șanse să ia în considerare călătoriile în străinătate în scopuri de wellness și / sau o combinație de procedură medicală cu o scurtă vacanță.

Creșterea semnificativă și rapidă a clasei de mijloc la nivel mondial. Această creștere a puterii de cumpărare și a consumului clasei de mijloc va juca un rol major în economia mondială în anii următori. Combinarea acestor creșteri, la care se adaugă progresele tehnologice, face ca oamenii din clasa de mijloc să aibă acces mai facil la bunuri și servicii, inclusiv la cele de turism.

Generații emergente. Generația Millennials și Generația Z vor forma baza viitoarei cereri turistice, iar comportamentul lor de călătorie ar putea duce la schimbări semnificative pe piața turismului. Ambele generații au crescut odată cu expansiunea tehnologică și au folosit Internetul, iar acest lucru va juca un rol-cheie în modul în care aceste generații accesează, navighează și interacționează cu diferite produse și servicii turistice. De asemenea, este mult mai probabil ca aceste generații să călătorească în mod independent, în comparație cu generațiile trecute și să fie deschiși să acceseze temporar sau să închirieze produse sau servicii turistice (OECD, 2018).

Datele indică faptul că Generația Millennials efectuează mai multe călătorii pe an în comparație cu alte generații. Cu toate acestea, călătoriile au tendința de a avea o durată mai scurtă în comparație cu alte grupuri demografice. În plus, aceștia aleg experiențe de călătorie pe care le consideră "autentice" și preferă să-și creeze propriile itinerarii de călătorie decât să se bazeze pe sfaturile agenților de voiaj sau să participe la excursii (OECD, 2018).

Schimbarea preferințelor consumatorilor. *Călătoriile* devin din ce în ce mai *scurte* – deciziile spontane, dar și flexibilitatea locului de muncă vor spori numărul vacanțelor scurte. Vizitatorii caută mai multe *experiențe unice, personalizate* în destinații turistice. Cererea tot mai mare de experiențe turistice neobișnuite se extinde și la nivelul serviciilor turistice.

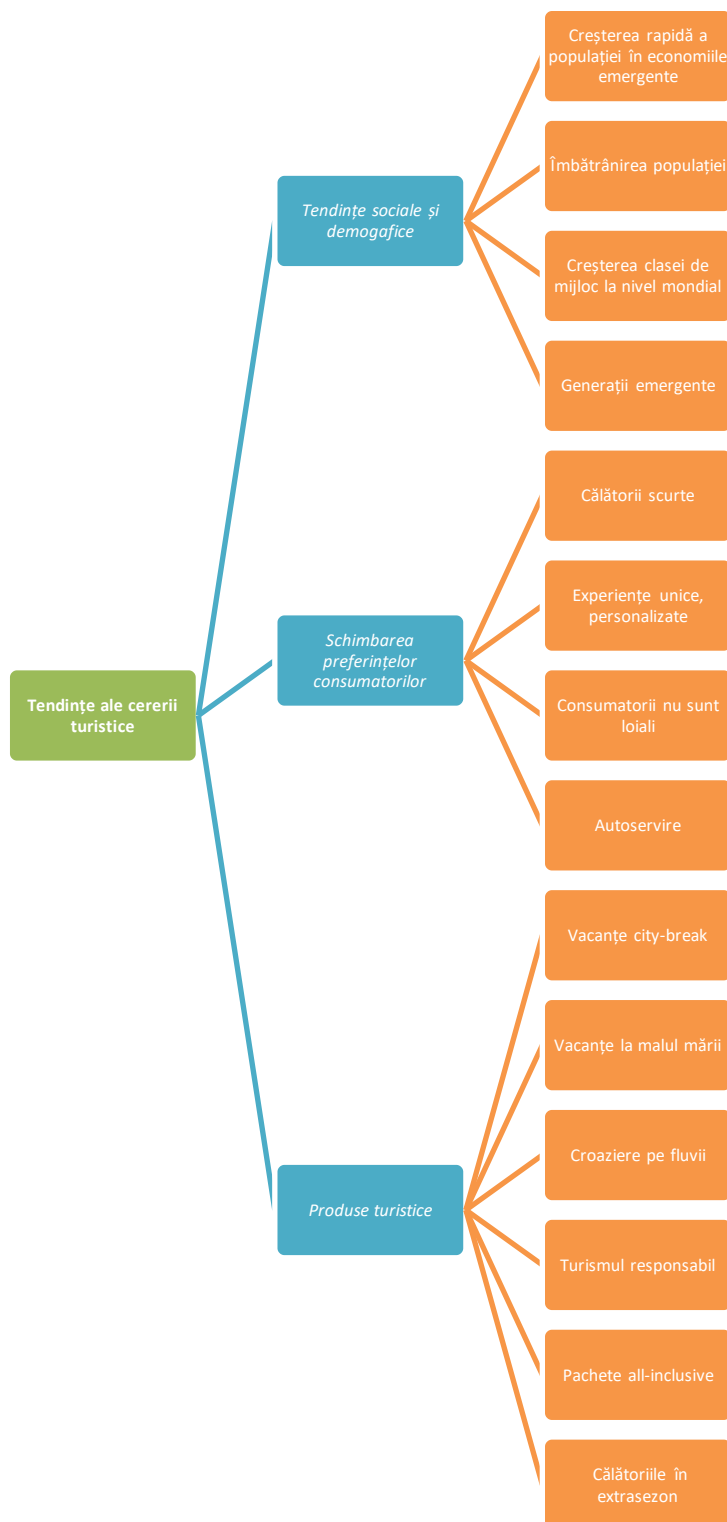

Fig. 5.8. Tendințe ale cererii turistice

Sursa: adaptat de autori

Conform *ABTA Travel Trends Report 2018* și *Regiondo (2018)*, printre preferințele de călătorie ale turiștilor au fost indicate următoarele:

- *Vacanțele de tip city break și vacanțele la malul mării* au rămas în preferințele turiștilor;
- *Vacanțele interne* vor înregistra creșteri în perioadele următoare;
- *Turismul responsabil este în creștere*. Turiștii sunt tot mai conștienți de problemele legate de mediu, drepturile omului și condițiile de muncă și în aceste condiții, operatorii de turism susțin aceste inițiative, dezvoltând un turism responsabil față de mediu. În acest sens, vor exista mai multe inițiative, cum ar fi proiectele de întreprinderi sociale care sprijină comunitățile locale, excursiile neutre din punct de vedere al emisiilor de carbon și interzicerea utilizării materialelor plastice pe plaje;
- *Pachetele de vacanță de tip all-inclusive* rămân cea mai populară opțiune de rezervare pentru vacanțele în străinătate. Unul dintre motivele principale pentru alegerea unui pachet este acela că oferă "cea mai bună valoare la un anumit preț", iar această tendință va continua pe măsură ce oamenii caută opțiuni în care pot planifica o vacanță înainte, la un buget fix. Acest lucru va fi deosebit de important datorită incertitudinii politice și economice, deoarece turiștii se străduiesc să se protejeze împotriva fluctuațiilor valutare;
- Vizitatorii preferă să-și realizeze propriile servicii (*autoservire*): indivizii preferă ca, după ce fac o rezervare, să-și organizeze singuri călătoria, fără a solicita serviciile suport ale companiilor de turism, iar acest lucru are loc tocmai pentru a spori gradul de satisfacție;
- *Călătoriile în extrasezon* devin tot mai populare – deoarece vizitatorii sunt în căutarea a diferite experiențe și pot intra în contact mai bine cu cultura locală;
- *Rezervările pe telefonul mobil* vor continua să crească – vizitatorii vor continua să-și facă rezervările făcând apel la telefoanele inteligente;
- Preferințele legate de serviciile de cazare se schimbă – vizitatorii preferă cazarea Airbnb sau hotelurile ECO.

Consumatorii bogați din ziua de astăzi sunt globali, digitali și cu discernământ, și *nu sunt loiali*. Consumatorii de lux, în special Millennials, achiziționează acum mai multe experiențe și mai puține produse. Acest lucru înseamnă că, în loc de hoteluri de lux "universale și coerente", oaspeții caută acum experiențe "unice și personale". Furnizorii de cazare de lux se deplasează acum de la produse la experiențe personalizate, împărtășite, autentice, imersive, unice și exclusive. Acestea oferă momente memorabile oaspeților, surprinzându-i cu experiențe neașteptate și încercând să genereze un "sentiment de apartenență" (ITB Berlin, 2018).

5.2. Analiza concurenței

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, destinațiile preferate de către turiștii români pentru petrecerea vacanțelor sunt reprezentate de Grecia, Turcia, Bulgaria, urmate de Spania, Italia, Franța (vezi Fig. 5.9). Cele mai dinamice destinații, în privința atragerii turiștilor români, în perioada 2008-2017 au fost Bulgaria (+80,5%), Italia (+77,1%), Grecia (+49,1%).

Tabelul nr. 5.1

Numărul turiștilor români participanți la acțiunile turistice externe organizate de agențiile de turism, pe țări de destinație

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017/ 2008
Bulgaria	77.098	62.637	52.018	134.949	138.645	101.026	85.523	110.558	132.515	139.183	+80,5%
Grecia	109.052	72.939	40.395	121.246	146.856	98.403	105.752	136.812	136.469	162.545	+49,1%
Turcia	148.003	101.339	76.078	185.040	196.952	117.206	105.470	98.627	102.580	139.815	-5,5%
Croația	7.590	5.007	2.292	6.774	16.655	4.860	3.589	2.025	2.575	3.539	-53,4%
Muntenegru	0	1.619	271	1.412	1.134	1.265	374	318	342	249	-84,6%
Egipt	22.297	20.265	31.278	12.770	11.595	2.612	6.214	4.350	926	4.130	-81,5%
Tunisia	22.119	10.380	7.266	957	4.989	1.028	1.644	370	0	285	-98,7%
Spania	48.967	25.646	21.293	56.465	121.586	52.829	55.576	59.735	64.775	56.347	+15,1%
Italia	29.566	11.922	12.369	33.728	90.079	44.735	37.370	47.117	52.384	52.369	+77,1%
Franța	36.367	11.791	10.583	19.840	91.388	25.784	28.640	33.426	34.126	27.409	-24,6%
Portugalia	3.674	671	1.689	1.360	10.399	3.580	5.519	4.354	5.531	7.697	+109,5%
Alte țări	118.407	56.053	55.754	130.791	274.568	124.832	106.360	148.644	164.767	168.968	+42,7%
Total	623.140	380.269	311.286	705.332	1.104.846	578.160	542.031	646.336	696.990	762.536	+22,4%

Notă: Țările de recepție prezentate în Tabelul 5.1. au fost selectate pe considerentul că dețin stațiuni în zona costieră.

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

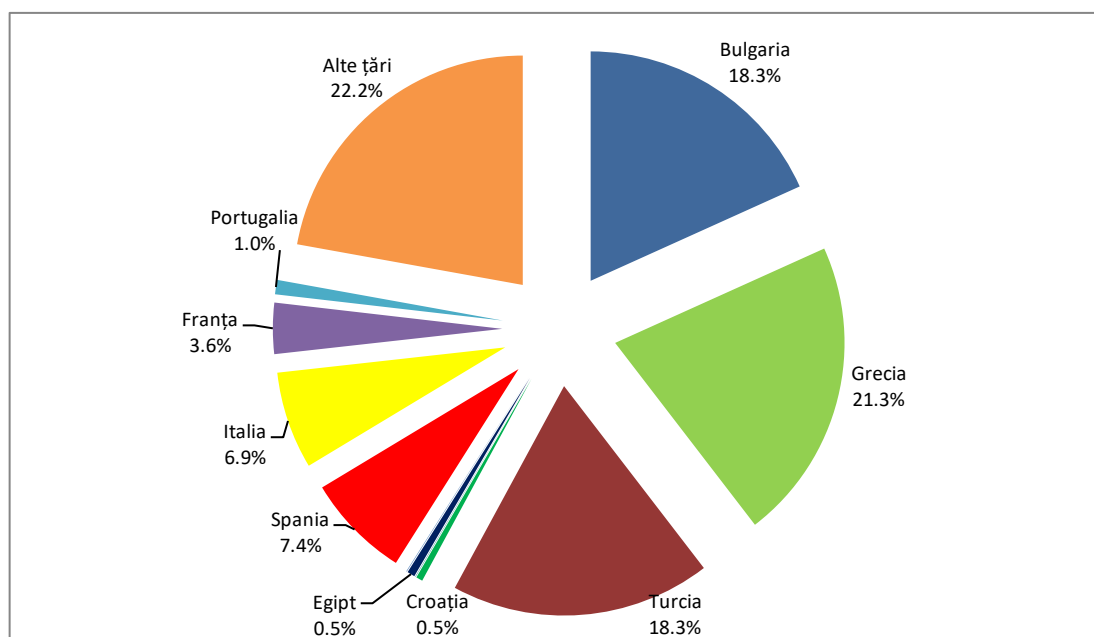

Fig. 5.9. Ponderea turiștilor români participanți la acțiunile turistice externe organizate de agențiile de turism, pe țări de destinație, anul 2017

Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Din punct de vedere al concurenței, au fost identificate trei categorii majore de competitori, respectiv *concurenți direcți* (Bulgaria), *concurenți cu ofertă turistică superioară* aflați în imediata vecinătate a județului Constanța și a țării (Turcia, Grecia), *concurenți emergenți* care oferă destinații turistice atractive, aflate în creștere din punct de vedere al cererii turistice externe (Croația, Muntenegru) – vezi Fig. 5.10. Pentru fiecare dintre concurenții mai sus menționați, au fost identificate principalele tendințe de dezvoltare care fac din destinațiile costiere atracții turistice majore pentru turiștii români și rezidenții țărilor europene.

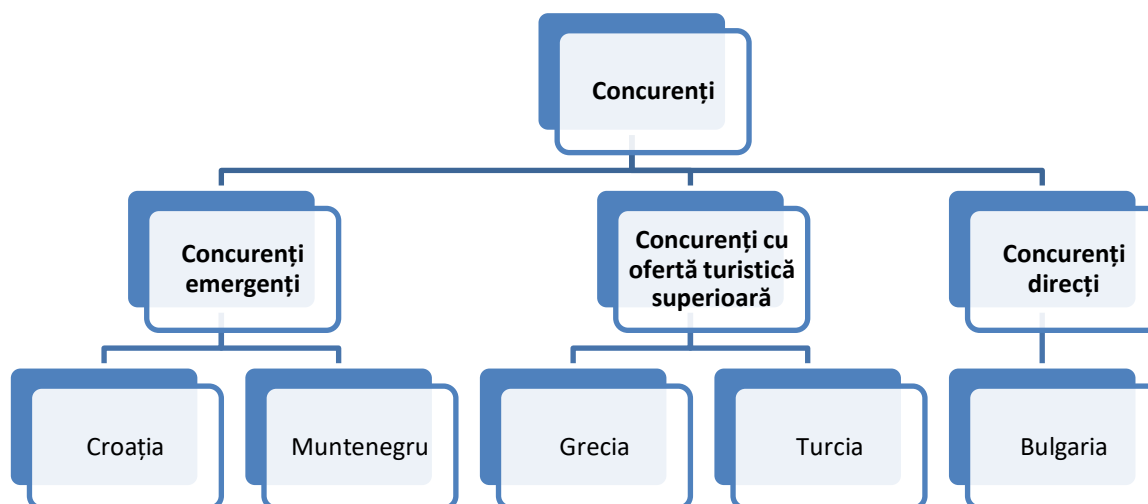

Fig. 5.10. Clasificarea principalilor concurenți

Sursa: realizat de autori

Bulgaria. În ultimii ani, sectorul turismului din Bulgaria a înregistrat o creștere importantă care va continua și în perioada următoare. Indiferent de originea lor, turiștii sunt atrași datorită climatului favorabil și nivelului prețurilor care, în pofida aderării la UE, este încă foarte scăzut, mai ales în comparație cu destinațiile tradiționale din Europa de Vest.

Țările UE continuă să fie cele mai importante piețe sursă pentru turismul receptor, reprezentând aproape două treimi din numărul total de înnoptări (61%). Primele trei piețe de origine sunt România (1,1 milioane), Grecia (1,1 milioane) și Germania (827 000) care, împreună, reprezintă peste o treime din numărul total de înnoptări (36%) (OECD, 2018).

În anul 2017, turismul a contribuit în mod direct cu 3,1% la crearea PIB și a generat 2,9% din totalul locurilor de muncă. Impactul total al turismului (efecte indirecte și induse) a reprezentat 11,5% din PIB și 10,7% din ocuparea forței de muncă (WTTC, 2018b).

În cadrul stațiunilor din zona costieră, numărul înnoptărilor a depășit 13,8 milioane în anul 2017, în creștere cu 4,4% comparativ cu anul anterior. Zona costieră atrage mai mult de 80% din numărul total de înnoptări din Bulgaria.

Tabelul nr. 5.2.

Numărul înnoptărilor în structurile de primire turistică, Bulgaria, anul 2017

Regiune NUTS 2	Total		Zone costiere		% din total	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Bulgaria	16.150.666	17.136.282	13.267.867	13.849.108	82,1%	80,8%
Severoiztochen	6.346.560	7.925.542	6.315.046	7.706.074	99,5%	97,2%
Yugoiztochen	7632183	9.968.379	7.534.062	9.430.208	98,7%	94,6%

Sursa: Eurostat

Printre destinațiile populare din Bulgaria se află și stațiunile de vară de pe litoralul Mării Negre. Varna și Burgas oferă numeroase atracții turistice, zone comerciale și evenimente culturale. Sunny Beach, Nisipurile de Aur, Pomorie și Albena sunt destinații de agrement de vară. O caracteristică a turismului de litoral este concentrarea ridicată a activității în două municipii - Nessebar și Varna, unde se realizează aproape jumătate din toate veniturile turistice.

Tabelul nr. 5.3.

Stațiuni de litoral din Bulgaria

Stațiunea	Descriere/facilități / Profil
Albena	Stațiunea are aproximativ 15.000 de locuri de cazare în 40 de hoteluri de diverse categorii, situate în zona parcului și de-a lungul coastei Mării Negre. Este preferată de familiile cu copii mici pentru mediul pașnic, locurile de joacă și traseele pedestre. Este populară și ca stațiune balneară, datorită disponibilității apei minerale și a nămolului curativ.
Nisipurile de Aur	Stațiune balneară: izvoare minerale cu proprietăți curative. Stațiunea dispune de câteva zeci de hoteluri, dintre care cele mai multe sunt situate în mijlocul pădurii. Stațiunea este preferată de tineri în căutare de vacanțe active și aventură, precum și de familiile cu copii.
Riviera	Stațiune balneară de litoral. Stațiunea este preferată de oamenii care doresc o vacanță relaxantă, precum și de familiile cu copii mici.
Sf. Constantin și Elena	Stațiune balneară: 7 izvoare minerale. Cazarea este disponibilă în hoteluri de 2-4 stele.
Varna	Muzee, parcuri, ruine romane, un delfinariu, un acvariu și multe altele. Varietate de trasee ecologice și activități.
Obzor	Facilități pentru sport și joacă pentru copii. Oferă condiții excelente pentru odihnă și este preferată de familiile cu copii.
Sf. Vlas	Numeroase hoteluri de diferite categorii. Cel mai mare și mai modern port de iahturi din Bulgaria. Una dintre cele mai bune destinații de yachting de pe litoralul Mării Negre.
Sunny Beach	Cel mai mare complex de stațiuni din Bulgaria. Hotelurile variază în stil și categorie. Cluburile, restaurantele și discotecile sunt cunoscute în întreaga Europă. Deține mai multe plaje Blue Flag, desemnate pentru calitatea mediului și pentru un management durabil. Este una dintre cele mai atractive destinații de vară pentru tinerii din țară și străinătate.
Nesebar	Orașul a fost inclus în Lista patrimoniului mondial UNESCO. Hotelurile și restaurantele sunt concentrate în partea nouă a orașului, iar clădirile istorice în orașul vechi.
Pomorie	Stațiune balneară: nămol roșu cu proprietăți curative. Lacul Pomorie, casele vechi din Pomorie și mormântul tracic sunt unele dintre atracțiile orașului. Stațiunea oferă oaspeților o gamă largă de opțiuni de cazare și de divertisment.
Burgas	Are o istorie și o cultură bogată prezentă în muzeele și galeriile sale. Deține unul dintre cele mai importante festivaluri muzicale din Europa - Spirit of Burgas și, de asemenea, un festival unic al cifrelor de nisip se desfășoară în oraș în fiecare vară. Burgas oferă numeroase posibilități de cazare (hoteluri, camere și apartamente de închiriat) și o varietate de activități de agrement.
Sozopol	Punctele sale culturale sunt situate în orașul vechi, iar hotelurile, structurile de alimentație și agrement se află în partea nouă. La sfârșitul lunii august și începutul lunii septembrie, Sozopol găzduiește Festivalul de Artă "Apolonia". Relicvele prețioase ale Sfântului Ioan Botezătorul se păstrează în catedrala "Sf. Cyril și Metodiu" din oraș. Există două plaje în apropierea orașului; mai multe campinguri sunt situate în vecinătate. Stațiunea este foarte populară printre tineri.
Primorsko	Complexul Primorsko este situat pe o mică peninsulă, la 50 km sud de Burgas. Este cunoscut ca o destinație turistică populară în rândul tinerilor care caută divertisment.
Kiten	Deține plaje frumoase și condiții bune de recreere. Kiten are multe hoteluri mici și mijlocii, diverse restaurante și opțiuni de divertisment. În apropiere se află muntele Strandzha și rezervația naturală Ropotamo.
Tsarevo	Există multe hoteluri, restaurante, facilități de divertisment și o natură frumoasă.
Ahtopol	Relaxarea pe plajă poate fi combinată cu drumeții în parcul din apropiere (Strandzha). Zona oferă numeroase trasee de drumeții, fiind destinație preferată de către turiștii care caută liniște.

Sursa: http://bulgariatravel.org/data/doc/039_Chernomorie-ENG_4969.pdf

Autoritățile și operatorii din turism urmăresc promovarea Bulgariei ca destinație turistică pe tot parcursul anului. Noile strategii de marketing subliniază diversitatea produselor turistice. Bulgaria a apărut într-o serie de expoziții de călătorie care promovează siturile culturale, patrimoniul arhitectural și religios, vinurile și facilitățile de spa. Bulgaria este încă un loc favorit, în special pentru tinerii călători, în căutarea unor servicii de cazare ieftină sau pachete ieftine, all-inclusive.

Turismul de litoral din Bulgaria este cu precădere unul de masă și aduce numeroase beneficii economice. Ivanov (2017) identifică o serie de motive ale expansiunii turismului de masă în zona de litoral a Bulgariei, printre care:

- finalizarea autostrăzii Tracia (cea mai lungă *autostradă* din Bulgaria), care leagă Sofia, capitala, de coasta Mării Negre la Burgas (2013). Acest lucru a scurtat timpul de călătorie între cel mai mare oraș din țară și cea mai mare stațiune de pe litoral (Sunny Beach) la mai puțin de patru ore, făcând stațiunea mai atractivă pentru turiștii locali;
- În 2004, Malev (o companie aeriană care nu mai funcționează) și Bulgaria Air au lansat *zboruri regulate* de la Varna la Budapesta și Londra; Austrian Airlines a introdus zborurile regulate către Viena, iar British Airways zborurile către și de la Londra. În consecință, mai mulți turiști au putut vizita Varna și stațiunile turistice din apropiere (Nisipurile de Aur, Sunny Day, St. Constantin și Elena și Riviera). Aeroportul din Varna și alte companii aeriene, printre care Turkish Airlines, Siberian Airlines, Bulgaria Air și Wizz Air, oferă zboruri regulate către și din mai multe destinații, asigurând astfel turiști pe tot parcursul anului. Trebuie subliniate două efecte secundare suplimentare pozitive ale zborurilor regulate:
 - unele *hoteluri din stațiunile de pe litoral*, care anterior erau închise în timpul sezonului de iarnă, rămân acum *parțial deschise* și servesc oaspeții care vizitează Varna pentru training corporativ, pauze scurte de week-end, nunți sau jocuri de noroc;
 - Varna a devenit atractivă pentru turiștii care vizitează zona și în *extrasezon pentru tratamente medicale și stomatologice, chirurgie cosmetică*. În aceste condiții, turismul de masă în regiune a permis ca baza turistică să se extindă, astfel încât să includă o piață de nișă, turiștii neorganizați.
- În ultimii zece ani, au fost construite mai multe *parcuri acvatice de-a lungul coastei*, pentru a crește gradul de satisfacție a turiștilor din stațiunile din apropiere de Nessebar (Sunny Beach) și Varna (Nisipurile de Aur). Deschiderea unui vast parc acvatic la Nisipurile de Aur a acumulat un profit de aproape 2 milioane leva și a determinat atragerea mai multor turiști prin diversificarea oportunităților acestora de a se distra. Parcul ocupă o suprafață de 32.000 mp și oferă diferite secțiuni de divertisment tematice, atracții pentru copii, diverse experiențe extreme.
- Albena JSC, proprietarul stațiunii Albena de pe litoralul Mării Negre, are companii afiliate în agricultură, construcții, energie regenerabilă, servicii medicale, operațiuni de turism și servicii de îndrumare. Acest lucru permite companiei să internalizeze o mare parte din activitățile legate de crearea produsului turistic și să capteze o cotă mai mare din banii turiștilor.

Turcia. Linia costieră plăcută din punct de vedere estetic, clima caldă, atracțiile istorice, culturale și naturale fac din Turcia o destinație populară de vacanță. Sectorul turistic este diversificat, ceea ce îi permite să se adreseze unei game largi de vizitatori, iar acest lucru protejează țara împotriva volatilității sectorului.

În anul 2017, turismul a contribuit în mod direct cu 3,8% la crearea PIB și a generat 1,6% din totalul locurilor de muncă. Impactul total al turismului (efecte indirecte și induse) a fost estimat la 11,6% din PIB și 7,4% din ocuparea forței de muncă (WTTC, 2018c). Numărul turiștilor străini în 2017 a ajuns la 32,4 milioane, iar veniturile au ajuns la 26,3 miliarde de dolari, ajutând Turcia să reducă deficitul de cont curent în creștere și să îmbunătățească veniturile și ocuparea forței de muncă.¹⁸⁰

Turismul de litoral din Turcia acoperă 8,333 km linie de țărm, oferă condiții climatice bune, atracții naturale, plaje Blue Flag și porturi de agrement, facilități de cazare noi și moderne, servicii de înaltă calitate. În anul 2018, în Turcia existau 459 plaje și 22 porturi certificate Blue Flag, fiind din acest punct de vedere pe locul patru, după Spania, Franța și Grecia. (<http://www.blueflag.global/all-bf-sites>).

Infrastructura turistică a Turciei se caracterizează printr-o combinație de stațiuni balneoclimaterice de litoral, multe dintre ele populând coastele Mării Egee și ale Mării Mediterane. În următorii ani, Turcia va căuta să se promoveze mai mult ca o destinație culturală și istorică într-un efort de creștere a veniturilor turistice. Principalele stațiuni turistice de litoral sunt: Antalya, Alanya, Izmir, Cesme, Bodrum, Fethiye, Kusadası, Marmaris, Didim, Side, Mersin, Belek, Aydın etc.

Tabelul nr. 5.4.

Stațiuni de litoral din Turcia

Stațiunea	Descriere/facilități / Profil
Kusadası	Stațiune de litoral, dar și important port maritim pentru nave de linie și de croazieră. Cei mai mulți dintre turiști vin doar pentru a vizita ruinele vechi din Efes. Există o ofertă variată de restaurante, numeroase posibilități de shopping, un număr important de cluburi pe plajă, dar și spații amenajate pentru derularea a diferite activități în familie.
Antalya	Stațiune cu plajele lungi cu nisip și climatul mediteranean tipic, oferă numeroase atracții, hoteluri, baruri și restaurante.
Alanya	Stațiune populară datorită plajelor sale lungi, nisipoase, castelului istoric și a regiunilor montane din apropiere. Stațiunea este deschisă pe tot parcursul anului.
Side	Există un amfiteatru istoric; templul vechi al lui Apollo; numeroase baruri de noapte și restaurante.
Kemer	Destinație preferată de turiștii ruși, deține hoteluri de cinci stele all-inclusive și cluburi de noapte mari.
Belek	Capitala golfului din Turcia. Complex turistic de mici dimensiuni care oferă prețuri atractive.
Cirali	Sat rustic mic, cu cazare ieftină. Zona este ideală pentru drumeții. Plaja lungă este protejată datorită broaștelor țestoase care își depun ouăle în nisip.
Kaş	Stațiune tipic mediteraneană pe malul mării, deține plaje frumoase și un port.
Bodrum	Stațiunea oferă de la hoteluri de lux de cinci stele până la camere de închiriat pentru turiștii cu buget redus; de la restaurante de lux până la localuri care vând hrană pe stradă. Centrul orașului este atractiv pentru iubitorii vieții de noapte. Are influențe occidentale și moderne, cu rădăcini tradiționale, ca un mic sat de pescuit.
Gumbet	Stațiunea dispune de o plajă lungă, unde pot fi practicate o varietate de sporturi acvatice. Vizitatorii britanici au influențat atmosfera și stilul de viață din cadrul stațiunii.
Turgutreis	Un refugiu pentru artiștii inspirați, fiind prezente mai multe galerii de artă. Există o plajă principală în centru, dar în jurul coastei există numeroase golfuri mici. Atrage cupluri, familii și călători singuri.
Yalikavak	Stațiune bine cunoscută pentru morile de vânt din centru. Iubitorii pescuitului pot închiria bărci

¹⁸⁰ <http://www.chinadaily.com.cn/a/201808/18/WS5b77b21ba310add14f3867d4.html>

Stațiunea	Descriere/facilități / Profil
	din port.
Bitez	Destinație populară pentru turiștii britanici. Se remarcă prin Turnul Mustafa Pasa, din secolul al XVII-lea.
Golurkbuku	Destinație de lux, preferată de turiștii bogați și celebri. Hotelurile, cluburile de pe plajă și restaurantele se concentrează pe furnizarea de servicii de vârf, indiferent de preț.
Marmaris	Unul dintre locurile de vacanță de top din Turcia. Hoteluri de 5 stele all-inclusive situate pe malul mării la prețuri atractive. Viața de noapte foarte activă, aici existând numeroase baruri și cluburi.
Icemeler	Stațiune pitorească, cu o plajă lungă și păduri verzi de pin, destinație ideală pentru familiile cu copii mici. Sporturile acvatice sunt populare în această zonă.
Bozburun	Destinație ideală pentru oamenii care caută locuri de vacanță liniștite și rustice.
Turunc	Stațiune cu ofertă adaptată la cerințele vizitatorilor străini. A rămas un mic sat de pescari, nepermițând dezvoltarea turismului de masă.

Sursa: https://www.turkeytourspecialist.com/upload/dosyalar/tsc-turkey-travel-guide_1.pdf

Turcia este deja populară pentru turiștii britanici, germani, bulgari și ruși - care împreună alcătuiesc peste o treime din totalul vizitatorilor străini. Turcia este, de asemenea, bine poziționată pentru a se adresa clasei mijlocii de pe piețele emergente. În prezent, o proporție tot mai mare de vizitatori provin din piețele emergente - țări din Orientul Mijlociu și din Balcani. Piețele recente, în curs de dezvoltare, sunt China, India și Brazilia.

Conform EY (2017) principalele oportunități de dezvoltare turistică ale Turciei sunt:

- Turcia oferă o gamă largă de vacanțe la prețuri medii până la stațiuni de lux, precum și o varietate de vacanțe de tip mare – nisip – soare, destinații culturale, ruine antice și situri istorice sau minuni naturale, cum ar fi Cappadocia, destinații de shopping.
- Turcia a devenit una dintre destinațiile preferate și populare pentru vizitatorii din Orientul Mijlociu și din țările fostei URSS, cum ar fi Ucraina și Georgia. Popularitatea Turciei printre turiștii din Orientul Mijlociu este în creștere, pe măsură ce religia începe să dețină un loc important în cultura și politica țărilor respective.
- Turismul de golf va crește în următorii ani, provocând piețele din Portugalia și Spania.
- Turismul medical se va dezvolta și va atrage vizitatori din Europa și din Orientul Mijlociu.
- Relațiile diplomatice revitalizate cu Rusia dau naștere unor noi oportunități de creștere a sosirilor turistice din această țară.

Grecia. Conform WTTC, în anul 2017 turismul a contribuit în mod direct cu 8% la crearea PIB-ului și a generat 12,2% din totalul locurilor de muncă. Impactul total al turismului (efecte indirecte și induse) a fost estimat la 19,7% din PIB și 24,8% din ocuparea forței de muncă.

Principalele atracții naturale din Grecia sunt reprezentate de aproximativ 16.000 km de coastă și 2.500 de insule; în medie 300 de zile însorite pe an, floră și faună unică și climă cu ierni blânde și veri calde. Atracțiile culturale sunt reprezentate de patrimoniul civilizației grecești, cu aproximativ 25.000 de monumente și situri arheologice înregistrate și protejate, muzee și aproximativ 500 de sate tradiționale tipice. În general, Grecia are o puternică deschidere față de turism în comparație cu alte țări europene și, în general, o atitudine deschisă și pozitivă față de turiști.

Principalele produse ale turismului grecesc sunt "soarele, nisipul și marea", o bogată istorie, cultură, tradiție și peisaje spectaculoase. *Infrastructura turistică a Greciei este bine dezvoltată* - oferta turistică este extinsă, iar Grecia este poziționată ca o destinație turistică pe tot parcursul anului cu

infrastructura turistică, acoperind toate cele patru sezoane și răspunzând nevoilor diverse și exigente ale vizitatorilor. Printre activitățile destinate extinderii turismului se numără, de exemplu, dezvoltarea de stațiuni integrate și imobile rezidențiale, porturi turistice, centre de conferințe, stațiuni balneare și centre wellness, terenuri de golf și complexuri sportive, produse turistice rurale și oferta gastronomică (Guduraș, 2014).

Regiunile cu cel mai mare trafic de pasageri sunt Macedonia Centrală, Marea Egee de Sud, Attica, Creta și Insulele Ionice. Aceste cinci regiuni primesc 84% din totalul sosirilor de turiști (26,0 milioane pentru toată Grecia), 87% din numărul de înnoptări (181 milioane) și 89% din încasări (12,7 miliarde de euro) (Sete Institute, 2018). Patru țări (Germania, Marea Britanie, Italia și Franța) reprezintă 35% din totalul sosirilor; numărul turiștilor proveniți din România au înregistrat o creștere semnificativă în ultimii 3 ani (PwC, 2018). Aproape 70% din toate călătoriile turistice în Grecia reprezintă programe organizate cu ajutorul companiilor aeriene care oferă servicii de tip charter. Acest tip de program este dominant, deoarece turiștii străini dețin o pondere importantă în numărul total al sosirilor și înnoptărilor.

Cea mai mare parte a cheltuielilor se îndreaptă către serviciile de cazare și alimentație, în timp ce transportul reprezintă următoarea cheltuială majoră a turiștilor (transportul maritim, urmat de cel rutier și transportul aerian). În destinații precum sudul Mării Egee, Creta și insulele Ionice, predomină turiștii străini, iar prețurile sunt mai ridicate. Destinații precum Marea Egee de Nord, Macedonia Centrală și Macedonia de Est și Tracia atrag turiști străini cu bugete mai reduse. Destinațiile grecești sunt, în general, supraexploatare (PwC, 2018).

În general, oferta hotelieră este la un nivel superior de confort, ponderea hotelurilor de 5 stele în principalele destinații depășește 20%, cu excepția insulelor Ionice; destinațiile mai mici sunt dominate de hoteluri de 3 și de 4 stele. Airbnb reprezintă aproximativ 12% din oferta generală de locuri de cazare, concentrată în special în destinații urbane. Între 2010 și 2015, au avut loc investiții de peste 1,8 miliarde de euro, concentrate în principal în hoteluri de 5 stele din principalele destinații. Hoteluri din diferite destinații vor trebui să-și actualizeze și să-și mențină activele pentru a rămâne competitive, cheltuind aproximativ 5 miliarde de euro în următorii cinci ani (PwC, 2018).

Tabelul nr. 5.5.

Destinații turistice de litoral din Grecia

Stațiunea	Descriere/facilități / Profil
Insula Santorini	Plaje unice în lume cu nisip negru, roșu sau alb. Insula se adresează în special turismului pentru tineret, datorită numărului impresionant de posibilități de agrement. Insula este faimoasă și pentru numărul mare de muzee. Totodată, se pot face croaziere pe nave maritime în interiorul arhipelagului Ciclade, satele turistice de pe insulă dispunând de mici porturi turistice.
Insula Mykonos	Una dintre cele mai căutate și apreciate destinații turistice pentru divertisment. Pe insulă există două stațiuni (Platis Gialos și Chora), renumite datorită impresionantului număr de baruri, restaurante, taverna, terase, cluburi de noapte. Insula dispune de două porturi turistice, de unde pleacă zilnic în împrejurimi un număr mare de feriboturi și vase de croazieră.
Insula Rodos	Cea mai populară stațiune este Faliraki care, pe lângă hotelurile luxoase și numeroasele facilități pentru agrement, dispune și de un renumit cazinou.
Insula Corfu	Insula se remarcă prin plantațiile de măslini, lămâi sau chiparoși, lanțurile muntoase, apele limpezi și arhitectura venețiană a caselor. Corfu, capitala insulei, este oraș medieval, port maritim și stațiune turistică.

Stațiunea	Descriere/facilități / Profil
Insula Creta	Atractivă destinație de vacanță datorită plajelor sale însorite, numeroaselor stațiuni, cât și vestitelor monumente antice. Cea mai cunoscută stațiune din Creta este Heraklion, o stațiune agitată, perfectă pentru turismul activ. Printre dotările de agrement care atrag numeroși turiști se numără Aquapluspark și Cretaquarium. Cel mai cunoscut obiectiv turistic din Heraklion este Palatul Knossos, vechi de peste două milenii, reședința Regelui Minos. O altă stațiune este Hydra, fără acces rutier sau aerian, aici ajungându-se doar cu feribotul. Cea mai scumpă stațiune este Elounda, un fost sat de pescari, acum reședința celor mai luxoase vile și hoteluri din Creta. Cel mai mare port turistic din Creta este Chania.
Halkidiki	Este o peninsulă în nord-estul Greciei, în provincia Macedonia. Compusă din 3 brațe (Kassandra, Sithonia, Athos), peninsula atrage turiștii prin peisaje impresionante, gastronomie specifică zonei, monumente istorice, sporturi nautice (sailing, schi nautic, canotaj, scufundări, pescuit sportiv etc.) sau distracții nocturne. Renumite sunt stațiunile turistice Shisma, Afytos, Nea Moudania, Hanioti, Gerakini, Kriopigi. Peninsula dispune de complexuri hoteliere, porturi turistice, teatre în aer liber, cazinouri, cluburi de golf.

Sursa: INCDT, *Analiza comparativă a concurenței pe forme de turism și poziționarea ofertei turistice românești față de cea a principalilor concurenți, Faza a II –a Analiza comparativă a concurenței internaționale pentru turismul de litoral, 2012*

Grecia urmărește ca în următorii ani să atragă turiști din bazine de cerere mai mari, precum China, Rusia, SUA, cu venituri superioare; să încurajeze investițiile în stațiuni integrate și în dezvoltarea de case de vacanță; să adauge la turismul de tip mare – nisip – soare, activități de croazieră, iahting, navigație (noi porturi pentru îmbarcarea navelor de croazieră, porturi de agrement), city-break; să investească în infrastructura pentru organizarea de conferințe; să modernizeze siturile culturale; să susțină dezvoltarea turismului medical (McKinsey & Company, Athens Office, 2012).

Inițiativa "Provocarea greacă" urmărește o nouă abordare care promovează navigația, prin parteneriate cu întreprinderile și universitățile pentru a dezvolta programe personalizate. Proiectul își propune să liciteze și să găzduiască regate internaționale de navigație, contribuind astfel la construirea unei noi infrastructuri multifuncționale, extinderea perioadei turistice și introducerea de know-how în sectorul navigației. Prin utilizarea și consolidarea cunoștințelor privind turismul maritim, consorțiul identifică locațiile pentru regate într-o manieră durabilă din punct de vedere ecologic, examinând ce beneficii ar aduce astfel de evenimente pe plan cultural, economic și social.¹⁸¹

Croația. Ca destinație turistică semnificativă în Marea Mediterană, are o lungă tradiție și perspective mari de dezvoltare. În ultimii ani, Croația a fost clasificată drept una dintre destinațiile de călătorie europene cu cea mai mare rată de creștere. Obiectivele principale pentru dezvoltarea turismului sunt reprezentate de transformarea Croației într-o destinație turistică de înaltă calitate în Marea Mediterană, Europa și în lume; creșterea veniturilor din turism prin creșterea cheltuielilor turiștilor și extinderea sezonului. Pentru a atinge obiectivele menționate mai sus, este necesar să se creeze o politică turistică care să sprijine dezvoltarea de noi tipuri de servicii și produse turistice, o imagine distinctă pentru destinațiile și regiunile turistice croate, precum și creșterea calității serviciilor de cazare. Cele mai importante avantaje pe care industria turistică croată le poate utiliza în promovarea destinațiilor turistice și a produselor pe piețele externe sunt natura și mediul conservat, patrimoniul cultural și istoric, climatul mediteranean, apropierea de piețele europene și tradiția îndelungată a turismului.

¹⁸¹ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/docs/body/coastal-and-maritime-tourism_en.pdf

Motivația principală a turiștilor care vin în Croația este, în principal, legată de odihnă și relaxare în zona costieră, divertisment, vizitarea atracțiilor naturale și culturale, precum și noi experiențe și aventuri, gastronomie, sport, agrement (Flanders Investment & Trade, 2013).

Cheltuielile turiștilor internaționali din Croația reprezintă aproape 20% din PIB - cea mai mare pondere în UE. Croația deține un model turistic tipic "mare și soare", care se concentrează în zonele costiere în lunile de vară. Oferta de cazare se caracterizează în principal prin structuri ieftine (cum ar fi case de vacanță private și campinguri), iar cheltuielile de călătorie sunt mai reduse decât cele înregistrate la nivel european, parțial din cauza prețurilor mai mici. În ultimul deceniu, Croația a depășit media altor țări din regiunea mediteraneană de nord (Cipru, Grecia, Italia, Malta și Spania) privind veniturile încasate din turismul internațional, sosirile și înnoptările turiștilor străini. Majoritatea turiștilor internaționali provin din Europa (aproape 90% din sosiri și peste 95% din înnoptări), respectiv Austria, Germania, Italia, Slovenia, Cehia, Slovacia și Ungaria (Orsini și Ostojić, 2018).

Cele mai multe înnoptări ale turiștilor străini (32%) au fost petrecute în județul Istria, unde turismul este cel mai dezvoltat din punct de vedere al infrastructurii, urmat de celelalte județe de coastă: Primorje-Gorski Kotar (19%), Split-Dalmația (17%), Zadar (11%) și Dubrovnik-Neretva, Šibenik-Knin și Lika-Senj (împreună 17%).¹⁸²

Principalele forme de turism practicate în Croația, inclusiv pe litoralul croat sunt următoarele (Flanders Investment & Trade, 2013):

- *Turism nautic și iahting:* Croația este una dintre cele mai bune zone pentru navigație din Marea Mediterană și puține locuri pot concura cu Croația, cu amestecul său de climă, prețuri, cultură și împrejurimi frumoase. Croația are 56 de porturi de agrement și oferă croaziere de câteva zile (7-14 zile pentru 12 până la 40 de pasageri de-a lungul părții mediteraneene croate), precum și excursii (excursii nautice), organizate în parcuri naționale și naturale și alte locații atractive.
- *Turismul de scufundări:* Există peste 400 de nave care oferă servicii de scufundări și pescuit. Există centre specializate de scufundări organizate în cele mai atractive locații de-a lungul coastei (Istria și Kvarner, zona Dalmației Centrale), pentru a permite scafandrilor din întreaga lume să se bucure de lumea subactivă a Croației (recife, peșteri, epave).
- *Turismul de sănătate și wellness:* Urmând exemplul altor țări precum Ungaria, România, Polonia și Republica Cehă, Croația a devenit o destinație turistică pentru turismul de sănătate, iar guvernul ia măsuri în această direcție. Destinațiile spa care dețin izvoare termale naturale în zona costieră sunt Varazdinske toplice, Bizovacke, Stubicke, Krapinske. Stațiunile folosesc apa de mare, sarea de mare, nămolul, algele marine și nisipul în practicarea talasoterapiei. Cele mai populare locații pentru talasoterapie sunt Opatija, Crikvenica și Makarska. De asemenea, serviciile stomatologice, tratamentele esențiale și cosmetice, disponibile la costuri mult inferioare celor oferite în țările occidentale, reprezintă motive importante de călătorie ale turiștilor străini.
- *Turism cultural:* oferta de turism cultural din Croația constă în atmosfera autohtonă a coastei mediteraneene. Patrimoniul cultural este o resursă extrem de valoroasă pentru oferta turismului croat. Într-adevăr, deși soarele și marea sunt principalele motivații pentru a veni în Croația, 69% dintre turiști participă la unele dintre evenimentele culturale sau vizitează situri culturale.

Munte negru. Conform datelor furnizate de World Travel & Tourism Council (2018), contribuția

¹⁸² <http://croatia.eu/article.php?lang=2&id=34>

totală a sectorului de turism și călătorii la crearea PIB-ului în anul 2017 a fost de 23,7%, iar la crearea locurilor de muncă de 19,3%. În 2017, Muntenegru a generat 932,8 milioane de euro din exporturi către vizitatorii străini. Sectorul de turism și călătorii a atras investiții de capital în valoare de 369,8 milioane de euro în 2017.

În anul 2016, Muntenegru a generat peste 800.000 de sosiri de turiști în unități de cazare colectivă și peste 3,5 milioane de înnoptări. Majoritatea sosirilor turistice au fost realizate în zona costieră. Muntenegru este vizitat în cea mai mare parte de turiști din Serbia, Rusia, Bosnia și Herțegovina, Ucraina, Polonia, Germania etc.

Strategia de dezvoltare turistică a statului Muntenegru pentru anul 2020 prevede clustere de dezvoltare turistică în zona costieră pentru:

- Litoralul abrupt stâncos de la Lustica la Ulcinj, cu numeroasele sale golfuri, centrul de turism pe plajă, inclusiv stațiunile de înot bine cunoscute, moderne, cum ar fi Budva și Bečići.
- Ulcinj, un loc cu iz oriental și cea mai mare plajă din estul Adriaticii, cu Ada Bojana și Valdanos. Velika Plaža oferă cele mai mari perspective de dezvoltare turistică din Muntenegru.
- Golful Kotor, înconjurat de stânci abrupte care se ridică brusc din mare și patrimoniul cultural venețian, unic la Marea Mediterană, permit dezvoltarea unui produs deosebit de bogat și diversificat (turism nautic, cursuri de golf etc.) în Golful Tivat și în peninsula Lustica.

Turismul nautic, nișă de lux, atestă, de asemenea, reputația crescândă a Muntenegrului în rândul turiștilor străini. Tot mai multe iahturi au apelat la porturile Kotor, Budva și Bar, astfel încât este necesară dezvoltarea fostului port militar Tivat.

CAPITOLUL VI

ANALIZA SWOT

PUNCTE TARI

Produs turistic

- existența unui *bogat și diversificat potențial turistic* în județul Constanța, cu: litoral, factori naturali terapeutici, numeroase vestigii antice grecești și romane, sate cu valoare etnofolclorică deosebită, atracții naturale etc.:
 - Zona de litoral cu o lungime de circa 120 km în județul Constanța. Plaje cu nisip fin, fundul mării nisipos, complet lipsit de pietre, pantă foarte mică, lipsa mareelor. Litoralul românesc al Mării Negre fiind recunoscut ca una dintre principalele destinații turistice naționale;
 - Cursul inferior al Dunării, mărginește partea de vest a județului, străbătând o zonă bogată în resurse turistice naturale și istorice. Acest lucru poate favoriza dezvoltarea unui nou pol turistic la nivelul județului;
 - Canalul Dunăre - Marea Neagră traversează partea centrală a județului – oferă oportunitatea dezvoltării unei noi artere turistice;
 - potențialul vini-viticol și agrozootehnic al localităților rurale. Acest potențial poate reprezenta suportul pentru dezvoltarea turismului oenologic și al agroturismului în localități aflate în afara liniei costiere;
 - diversitate culturală și etnică – cu obiceiuri, gastronomie, manifestări artistice, monumente istorice specifice;
 - numeroase vestigii arheologice, în special din perioada greacă și romană, răspândite pe teritoriul întregului județ;
 - importante resurse balneo-climatice. Reprezintă o importantă oportunitate pentru prelungirea sezonului turistic în acest areal și, totodată, de prelungire a duratei medii a sejurului;
 - existența unor obiective turistice incluse în cadrul Rutelor Culturale Europene (Monumentul de la Adamclisi, Centrul viticol de la Ostrov) și a unor obiective cu potențial de a intra în cadrul acestor rute, poate crește notorietatea acestora și a destinației turistice în întregime;
 - numeroase arii naturale protejate, risipite la nivelul întregului județ, favorizează dezvoltarea turismului bazat pe natură și a ecoturismului și, totodată, 'scoaterea' unei părți din fluxurile turistice din zona de litoral și deplasarea acestora spre obiective din interiorul județului;
 - existența Rezervației Biosferei Delta Dunării (parțial în județul Constanța), sit aflat în Patrimoniul Mondial UNESCO;
- câteva obiective turistice reprezentative pentru județul Constanța (situri arheologice, clădiri simbol) sunt în curs de restaurare sau urmează a fi restaurate în perioada imediat următoare;
- zona peninsulară din municipiul Constanța (Centrul Vechi), unul dintre principalele obiective turistice de pe litoral, a avut parte de un proces de regenerare urbană;
- zona litorală este o destinație de tradiție pentru un număr mare de români, care revin an de an în vacanța de vară aici;
- existența unui număr mare de stațiuni turistice în județul Constanța (12), toate de interes național: Cap Aurora, Costinești, Eforie Nord, Eforie Sud, Jupiter, Mamaia, Mangalia, Neptun – Olimp, Saturn, Techirghiol, Venus, Zona Mamaia Nord - orașul Năvodari;

- județul Constanța deține 13,4% din numărul total de structuri de cazare și 27,2% din numărul de locuri de cazare din România, din acest punct de vedere fiind cea mai importantă destinație turistică din țară;
- structurile de cazare sunt variate din punct de vedere al tipului unității, al categoriei de confort, facilităților și prețurilor oferite;
- prezența unui număr mare de structuri de cazare din destinație în cadrul unor platforme de rezervări internaționale, precum Booking.com sau Tripadvisor.com;
- apariția unor structuri de cazare all-inclusive, în special în sudul litoralului;
- numărul de structuri de alimentație este bine dimensionat în raport cu numărul de structuri de primire cu funcțiuni de cazare existente;
- existența unor facilități pentru petrecerea timpului liber (piscine; facilități de wellness și spa; facilități de practicare a sporturilor nautice; facilități pentru călărie; atracții și distracții culturale; parcuri acvatice; diverse opțiuni pentru petreceri nocturne, porturi turistice etc.) în zona litorală;
- existența a numeroase baze de tratament balnear (21 de baze de tratament autorizate, cu personal specializat);
- existența unui număr mare de instituții culturale care asigură o ofertă culturală permanentă;
- ofertă de evenimente cultural-artistice și sportive diversificată și în creștere;
- existența porturilor turistice din Constanța, Eforie Nord, Mangalia, Limanu – atracții turistice importante;
- existența unor excursii pentru turiștii cazați pe litoral, oferite de câteva agenții de turism locale;
- proximitate față de Delta Dunării, un element diferențiator important la nivelul destinației;
- tarife în general scăzute pentru intrări la obiectivele turistice și pentru transportul în comun.

Cerere turistică

- există un interes constant al românilor pentru această destinație, fie că este vorba de excursii de o zi, vacanțe scurte sau sejururi mai lungi, ceea ce se reflectă în principalii indicatori ai cererii turistice (numărul de turiști, numărul de înnopțări), care au crescut constant în ultimii ani;
- gradul de ocupare al structurilor de cazare este în creștere în ultimii ani.

Accesibilitate

- destinația este conectată la câteva coridoare de transport europene, fiind deservită de toate tipurile de transport (rutier – autostradă, feroviar, maritim, fluvial, aerian);
- buna poziționare față de municipiul București, cel mai important bazin al cererii turistice pentru zona de litoral, asigură accesibilitate bună atât rutieră, cât și feroviară;
- Portul Constanța este principalul port al României la Marea Neagră și unul dintre cele mai importante porturi europene;
- Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu, situat în apropierea municipiului Constanța. În plus, Aeroportul Internațional Henri Coandă este la doar 3 ore distanță;
- existența liniei de autobuz turistic Constanța City Tour (în timpul sezonului) și a altor autobuze de transport public urban, care fac legătura între gara din Constanța, principalele obiective turistice din Constanța și stațiunea Mamaia.

Capital uman

- existența unor instituții de învățământ (universitar și preuniversitar) cu specializări în domeniul turismului, ce asigură forța de muncă calificată necesară susținerii domeniului turistic;
- existența a 30 de furnizori autorizați de Autoritatea Națională pentru Calificări care oferă programe de formare profesională în turism și domenii conexe. Dintre acestea se remarcă Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Constanța, Camera de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanța sau Universitatea Ovidius Constanța, care oferă și cursuri de formare continuă.

Management & marketing

- existența unor organizații patronale deosebit de active în zona de litoral. Prin asocieri cu autoritățile publice locale, acestea pot sta la baza viitoarelor OMD-uri;
- interesul instituțiilor și organizațiilor locale pentru dezvoltarea și promovarea turismului prin implementarea unor proiecte cu finanțare europeană și din fonduri publice;
- numeroase centre de informare și promovare turistică în județul Constanța – bună acoperire din acest punct de vedere;
- colaborare la nivel local (la nivel de UAT/localitate) în crearea unei oferte coerente de produse turistice, în stabilirea unor direcții de dezvoltare viitoare și a marketingului destinației;
- existența unor inițiative ale autorităților publice locale de sprijinire a activităților turistice (facilități fiscale, consultanță).

PUNCTE SLABE

Produs turistic

- o importantă concentrare spațială a locurilor de cazare și a numărului de turiști în zona de litoral (incluzând aici și municipiul Constanța și stațiunea Techirghiol). Acest areal deține mai mult de 99% din numărul de locuri de cazare și peste 99% din numărul de turiști din județul Constanța;
- numărul mare al structurilor de cazare care activează “la negru”;
- închiderea anumitor unități de cazare în extrasezon din lipsă de clienți (se apreciază că doar circa 10% din totalul locurilor de cazare sunt deschise tot anul);
- un sezon foarte scurt înseamnă practicarea unor prețuri necompetitive în vârf de sezon (neconcordanță între calitatea serviciilor și prețurile practicate);
- degradarea stațiunilor turistice din zona de litoral, cu spații verzi neîngrijite, iluminat public deficitar, trotuare distruse, lipsa toaletelor publice, drumuri/străzi deteriorate, locuri de parcare insuficiente;
- amenajarea precară a falezelor, zonelor de promenadă, acceselor pietonale către plajă;
- degradarea a numeroase monumente de patrimoniu istoric și arhitectural;
- insuficienta punere în valoare a monumentelor istorice prin amenajări specifice;
- lipsa traseelor de drumeție și a traseelor de cicloturism;
- lipsa unor produse turistice integrate, permanente care să acopere sau să stimuleze cererea și în extrasezon;
- infrastructură slab dezvoltată pentru susținerea evenimentelor de mare amploare (sală polivalentă, stadion, sală de conferințe de mari dimensiuni);

- infrastructură slab dezvoltată pentru susținerea turismului de croazieră (puține porturi turistice și de agrement);
- lipsa atracțiilor de mare impact în zona de litoral (excepție ar face Delfinariul);
- litoralul românesc nu face față concurenței pe segmentul all-inclusive;
- slaba valorificare în turism a obiectivelor turistice din afara zonei de litoral;
- ofertă scăzută de agrement în zonele din afara litoralului;
- lipsa unui calendar al evenimentelor organizate la nivelul întregului județ;
- numărul redus al agențiilor care oferă produse alternative față de turismul de litoral;
- absența informațiilor coerente despre alternativele existente la litoral (informații de slabă calitate oferite de centrele de informare turistică; semnalizare deficitară; absența unei aplicații pentru mobil la nivelul întregului județ etc.);
- absența grupurilor sanitare de pe principalele trasee turistice și de pe plaje.

Cerere turistică

- mai puțin de 5% din turiștii sosiți în județul Constanța sunt turiști străini;
- sezonabilitate puternică a cererii turistice – aproximativ 84,9% din numărul de turiști și 88,7% din numărul de înnoptări se înregistrează în perioada iunie-septembrie;
- o aglomerare excesivă în perioada de vârf de sezon (iulie-august) și în special în weekend-urile din vârf de sezon, când adesea se depășește capacitatea de suport a plajei;
- destinația nu mai este percepută ca fiind una de sejur. Durata sejurului este destul de redusă și în scădere, atât la turiștii români, cât mai ales la turiștii străini (în medie sub 4 zile);
- gradul de ocupare este încă destul de redus, iar în extrasezon este sub pragul de rentabilitate;
- reducerea numărului de nave de croaziere care debarcă în Portul Constanța, datorită contextului geopolitic și a scăderii atractivității Mării Negre pentru operatorii din domeniu.

Accesibilitate

- poziție periferică la nivel național, la care se adaugă numărul extrem de mic de zboruri pe Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu (atât la nivel național, cât și internațional, și în special în extrasezon);
- infrastructura feroviară pe relația Constanța-Mangalia nu permite viteze mai mari de deplasare (40 de km se fac în circa o oră și jumătate cu trenul);
- transferul dificil între aeroport și hotelurile din stațiuni (mai ales către cele din sudul litoralului);
- acces dificil în destinație, în special spre stațiunile din sudul litoralului. De asemenea, numeroase drumuri care fac conexiunea între stațiunile de litoral și obiectivele turistice din județ sunt de proastă calitate;
- atractivitatea redusă a mijloacelor de transport public și lipsa unor informații centralizate despre acestea (inclusiv în limbi de circulație internațională);
- nu există o conexiune rapidă pe calea ferată și rutieră cu Tulcea care ar face mai ușor accesul turiștilor spre zona turistică a Deltei Dunării și vice-versa.

Capital uman

- criza forței de muncă în turism din județ, determinată de reducerea populației active (județul fiind afectat de fenomenul accentuat de îmbătrânire demografică). Această problemă a apărut și pe

fondul sezonității accentuate a activității turistice pe litoral și a atractivității scăzute a acestor locuri de muncă;

- nevoile reale ale pieței muncii nu pot fi acoperite de numărul de absolvenți/personal calificat (problemele apar în special în perioada de sezon, când nevoile sunt mult mai mari);
- neconcordanța între programele de studii și abilitățile cerute pe piață. Aceste programe nu asigură abilitățile practice necesare;
- interes scăzut din partea operatorilor turistici de pe litoral pentru a investi în dezvoltarea capitalului uman.

Management & marketing

- lipsa unei abordări de marketing unitare la nivelul întregului județ - nu există o organizație de management-marketing care să reprezinte interesele tuturor stakeholderilor din județul Constanța;
- prezența județului Constanța în mediul virtual este ne semnificativă, neexistând un portal turistic la nivel județean care să promoveze destinația în ansamblu, să integreze toate inițiativele locale de promovare (sub-destinații) și care să centralizeze informațiile cu privire la obiective turistice, evenimente, programe turistice, structuri turistice existente la nivelul întregului județ;
- prezența în social media nu este relevantă și nu este coordonată la nivelul întregului județ;
- absența unui brand al destinației;
- cu mici excepții, materialele promoționale sunt de slabă calitate și învechite;
- lipsa materialelor foto și video de calitate cu drepturi de autor, care să fie folosite pentru promovare;
- absența centrelor de informare și promovare turistică din câteva puncte cheie (ex. municipiul Constanța, stațiunea Mamaia, Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu);
- lipsa contractelor cu marii tour-operatori internaționali;
- lipsa unor planuri de dezvoltare integrată la nivel de stațiune/grup de stațiuni, care să încorporeze reconstrucția infrastructurii turistice existente;
- administrarea în general ineficientă a plajelor;
- reglementări urbane deficitare, fapt ce a permis dezvoltarea haotică a noilor stațiuni/centre turistice (ex. Mamaia Nord). Există zone unde locuințele de vacanță/noile structuri de cazare nu îndeplinesc normele de însorire, zone unde nu sunt suficiente zone verzi sau unde nu sunt suficiente spații de parcare;
- datele statistice oficiale privind circulația turistică din județ nu acoperă unitățile de cazare aflate în următoarele localități din județ: Ostrov, Lipnița, Oltina, Băneasa, Aliman, Adamclisi, Cobadin și Crucea, deși conform datelor Ministerului Turismului, există cel puțin o unitate de cazare omologată în fiecare dintre aceste localități.

OPORTUNITĂȚI

Produs turistic

- potențial important pentru practicarea a numeroase forme de turism (odihnă și relaxare, cultural, balnear, ecoturism, religios, de afaceri, de evenimente, vini-viticol, speologic, de croazieră, sportiv, agrement nautic, de distracție nocturnă etc.);

- existența resurselor financiare și a dorinței de a investi în realizarea și în modernizarea infrastructurii de cazare din stațiunile de litoral;
- potențialul de dezvoltare al turismului în extrasezon, prin turism balnear, turism de afaceri sau turism urban (municipiul Constanța);
- oportunitatea înscrierii anumitor obiective turistice în cadrul Listei Patrimoniului Mondial UNESCO sau în cadrul Rutelor Culturale Europene, ar crea o oarecare notorietate acestora și destinației în ansamblu;
- județul Constanța este străbătut de ruta europeană de cicloturism EURO Velo 6, dar din păcate nu este marcată, datorită lipsei legislației naționale din domeniu;
- existența fondurilor europene pentru conservarea și restaurarea patrimoniului cultural imobil;
- existența fondurilor europene și naționale pentru reabilitarea infrastructurii generale și a infrastructurii turistice din stațiunile turistice și în zonele turistice importante;
- existența fondurilor europene și naționale destinate sectorului privat, inclusiv pentru investiții în domeniul turismului;
- existența fondurilor europene derulate prin GAL-uri destinate unor activități non-agricole (activități de agroturism, activități tradiționale (olărit, brodat, prelucrarea manuală a fierului, lânăii, lemnului, pielii etc.), activități de agrement și alimentație publică);
- stimularea dezvoltării infrastructurii de agrement turistic (programul Primul Centru de Agrement conform programului de guvernare);
- oportunități pentru dezvoltarea turismului de nișă și alternativ, având în vedere interesul sporit pentru turismul cultural, balnear, ecoturism, agroturism și turism rural, ecoturism, turism de croazieră, turism vini-viticol, religios (pelerinaje) etc.; și crearea unor noi pachete turistice în funcție de cerere (nișe turistice);
- oportunități pentru crearea de trasee turistice (ex. al vinului, gastronomic), trasee de drumeție și de cicloturism;
- implicarea Bisericii Ortodoxe Române în reabilitarea și menținerea în stare bună a bisericilor și mănăstirilor și depunerea de eforturi pentru deschiderea lor către vizitatori;
- dezvoltarea industrială și comercială a zonei costiere generează o circulație economică benefică pentru turismul de afaceri, formă de turism cu sezonabilitate redusă;
- existența dorinței autorităților publice locale pentru reabilitarea infrastructurii generale din stațiunile turistice și în zonele turistice importante;
- susținerea oferită de autoritățile publice locale pentru organizarea de festivaluri, concerte, târguri de produse tradiționale;
- oportunități pentru crearea/dezvoltarea/modernizarea infrastructurii de tratament balnear, dezvoltarea rețelelor de captare și/sau de transport a izvoarelor minerale cu potențial terapeutic.
- derularea proiectului de conservare a zonei costiere și de lărgire a plajelor;
- existența programelor de cooperare transfrontalieră, ceea ce poate contribui la dezvoltarea unor proiecte comune cu parteneri din Bulgaria, pentru dezvoltarea unor produse turistice transfrontaliere, construcția/modernizarea/extinderea/reabilitarea infrastructurii turistice cu potențial transfrontalier, inclusiv a zonelor de agrement; promovarea rețelelor turistice și diversificarea serviciilor turistice transfrontaliere și interregionale existente; marketingul și promovarea în comun a produselor transfrontaliere;

- statutul de stațiune turistică conferă prioritate în accesarea anumitor programe de finanțare din domeniul turismului, iar în județul Constanța sunt 12 stațiuni de importanță națională;
- includerea anumitor localități în cadrul *Planului de Amenajare a Teritoriului Național - Secțiunea a VIII-a zone cu resurse turistice* asigură prioritate în accesarea anumitor fonduri pentru dezvoltarea turismului, iar în județul Constanța sunt 36 de UAT-uri cu concentrare mare sau foarte mare a resurselor turistice.

Cerere turistică

- au apărut noi segmente de cerere (atât la nivel național cât și internațional) a căror motivație de călătorie este de a explora, de a cunoaște și de a interacționa cu noi culturi, ceea ce creează oportunitatea dezvoltării de noi produse turistice, care pe lângă componenta de bază, turismul de litoral, să includă ecoturism, cultură, turism vini – viticol;
- creșterea veniturilor populației din Româniace permite existența unei disponibilități bănești suplimentare care pot fi cheltuite în scop turistic.

Accesibilitate

- Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu Constanța este unul dintre cele 5 aeroporturi din România luate în considerare pentru a fi transformate în hub-uri internaționale. Aeroportul are capacitatea necesară pentru a crește numărul de zboruri;
- atragerea unor companii aeriene low cost la Aeroportul Internațional Mihail Kogălniceanu;
- dezvoltarea unor noi porturi turistice, atât la Dunăre, cât și la Marea Neagră (prevăzute în Masterplanul de investiții în turism), va contribui la dezvoltarea turismului de croazieră;
- Autostrada A2, magistrala feroviară București - Constanța, fluviul Dunărea, aeroportul internațional Mihail Kogălniceanu, porturile maritime Constanța și Mangalia înlesnesc deschiderea economică și turistică atât spre Europa, cât și spre Asia;
- existența unor planuri pentru dezvoltarea/modernizarea infrastructurii rutiere (Constanța – Vama Veche, Constanța – Tulcea – Brăila (+ pod peste Dunăre), feroviare (investiții în calea ferată București-Constanța și reabilitarea podurilor dunărene pe această magistrală), navale (modernizarea terminalului de pasageri al portului Constanța și construirea în colaborare cu autoritățile locale a facilităților portuare pentru turiști) și aeriene (modernizarea terminalului de pasageri);
- Conexiunile rutiere cu Bulgaria, în contextul în care autoritățile din Bulgaria au în plan construirea unui drum expres între Varna și granița cu România.¹⁸³

Capital uman

- posibilitatea accesării de finanțări nerambursabile pentru educație și formare profesională;
- legislație favorabilă dezvoltării învățământului dual;
- existența unor planuri pentru înființarea și dotarea unor centre de instruire și perfecționare a forței de muncă în domeniul turismului, în vederea creșterii calității serviciilor turistice oferite și pentru a reduce deficitul de personal din turism (în special pentru destinațiile cu sezonabilitate pronunțată).

¹⁸³Conform hartei accesibilă la

https://en.wikipedia.org/wiki/Highways_in_Bulgaria#/media/File:Bulgarian_motorway_network_en.svg

Economia turismului

- turismul este o industrie în creștere atât la nivel național, cât și la nivelul destinației (în ultimii ani, s-au înregistrat creșteri susținute ale principalilor indicatori turistici – numărul de turiști și numărul de înnoptări);
- creșterea importanței turismului în cadrul economiei județene (creșterea ponderii VAB din comerț, hoteluri și restaurante în total VAB la nivelul județului Constanța, creșterea ponderii locurilor de muncă din hoteluri și restaurante în total locuri de muncă din județul Constanța);
- existența unui cadru legislativ care reglementează și încurajează activitatea de turism.

Management & marketing

- interes din partea unor stakeholderi publici relevanți pentru dezvoltarea turismului (atât Consiliul Județean Constanța, cât și Primăria Constanța au realizat/realizează Strategii de dezvoltare a turismului);
- interesul întreprinzătorilor din turism de pe plan local, al ONG-urilor și al cetățenilor pentru dezvoltarea sectorului turistic;
- existența unor structuri de sprijinire a turismului de afaceri și conferințe (CCINA cu centrele sale de afaceri);
- participarea la târguri de turism internaționale – București, Viena, Milano, Barcelona, Berlin;
- stabilirea de parteneriate și derularea de proiecte cu orașe și provincii din alte țări (în special parteneriatele create în cadrul proiectelor transfrontaliere din cadrul Programului de Cooperare România- Bulgaria);
- realizarea Asociației de Dezvoltare Intercomunitară Turism „Dobrogea” (ADIT Dobrogea), asociație care își propune realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes regional, dar și activități comune de promovare și crearea unui brand turistic regional „Dobrogea”.

AMENINȚĂRI

Produs turistic

- bugetele limitate ale autorităților publice și posibilitatea reducerii acestora reprezintă un factor care limitează posibilele investiții viitoare de punere în valoare a unor obiective turistice;
- interesul scăzut al operatorilor turistici de extindere a sezonului turistic;
- competiția destul de acerbă din partea unor destinații de litoral din apropiere – Bulgaria, Grecia, Turcia, Croația, Muntenegru, Albania, destinații care beneficiază de condiții meteorologice mai bune în capetele de sezon;
- competiția din partea altor destinații naționale, în special în ceea ce privește formele alternative de turism;
- urbanizarea populației rurale, ceea ce implică pierderea autenticității și specificul local;
- lipsa legislației în domeniul marcării și semnalizării traseelor de cicloturism împiedică dezvoltarea acestei forme de turism;
- vecinătatea platformelor industriale, a șantierelor navale și a porturilor comerciale, constituie

<p>un factor important de risc ce contribuie la degradarea mediului și generează poluarea aerului și a apei;</p> <ul style="list-style-type: none">- încălzirea globală, eroziunea costieră și poluarea apei sunt provocări la care această zonă trebuie să facă față pe viitor pentru a nu pierde "materia primă" pentru turismul de litoral;- fiind o destinație meteo-dependentă, condițiile climatice nefavorabile pot avea un impact negativ destul de puternic;- existența unor riscuri naturale, care pot avea un impact negativ asupra populației din comunitățile locale și asupra turismului (inundații, furtuni și tornade, eroziune, alunecări de teren, cutremure).
<p>Cerere turistică</p> <ul style="list-style-type: none">- percepția turiștilor că litoralul este o destinație strict estivală;- pericolul de accentuare și mai mare a sezonității și a turismului de week-end;- politica de personal a firmelor din România (și nu numai) care tind să acorde concediu de odihnă în special în lunile iulie-august;- creșterea interesului pentru a petrece concediu în străinătate în contextul creșterii veniturilor populației și implicit al nivelului de trai- reducerea vacanțelor elevilor.
<p>Accesibilitate</p> <ul style="list-style-type: none">- nerealizarea anumitor investiții pentru creșterea accesibilității spre destinație și în interiorul acesteia;- întâzieri, decalări și nerespectări de termen în realizarea investițiilor de infrastructură de acces.
<p>Capital uman</p> <ul style="list-style-type: none">- tendința de migrare a forței de muncă spre alte orașe din țară și în străinătate;- greutăți birocratice în a angaja forță de muncă din străinătate (imigranți din afara UE);- apetitul investitorilor este temperat de lipsa forței de muncă disponibile.
<p>Economia turismului</p> <ul style="list-style-type: none">- schimbările legislative destul de frecvente care descurajează investițiile.
<p>Management & marketing</p> <ul style="list-style-type: none">- dezvoltarea haotică a noilor zone turistice poate conduce la pierderea atractivității turistice a destinației;- imaginea defavorabilă a României în străinătate, ca potențială destinație turistică.

BIBLIOGRAFIE

- ABTA (2018), *Travel Trends Report 2018*
- Agora Est Consulting (2014), *Studiu privind dezvoltarea urbană în regiunea Sud-Est, situația actuală și oportunități de dezvoltare*, disponibil la http://www.adrse.ro/Documente/Planificare/PDR/2014/Studiu_Urban_ADR_Raport_final.pdf
- AGORAPOLIS (2018), *Strategia de dezvoltare și promovare a turismului în municipiul Constanța*
- Aivaz Kamer Ainur, *Dynamics of the Profit Rate of Companies Grouped by Activity Fields in Constanta*, "Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series Volume XVIII, Issue 2 /2018
- Comitetul Județean pentru Situații de Urgență al Județului Constanța, *Planul de analiză și acoperire a riscurilor al județului Constanța (2018)* (<http://www.isudobrogea.ro/wp-content/uploads/2016/06/PAAR-CONSTANTA-2018.pdf>)
- European Commission (2014), *A European Strategy for more Growth and Jobs in Coastal and Maritime Tourism*
- European Travel Commission (2018), *European Tourism in 2018: Trends & Prospects (Q3/2018)*,
- EY (2017), *Tourism Market Overview Turkey & Istanbul 2017*, https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Tourism/%24FILE/EY_Tourism_Industry_Overview_2017.pdf
- Flanders Investment & Trade (2013), *Tourism Sector in Croatia*, https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/sites/trade/files/market_studies/249130527105655/249130527105655_1.pdf
- Florida-Caribbean Cruise Association (2018), *2018 Cruise Industry Overview*, <https://www.fcca.com/downloads/2018-Cruise-Industry-Overview-and-Statistics.pdf>
- Foreign Market Consulting Ltd. Sti Istanbul June 2014, *Tourism Industry in Turkey*
- Global Business Travel Association (2017) *2018 Global Travel Forecast: Global air, hotel, and ground prices*, CWT
- Global Wellness Institute (2018), *2018 Global Wellness Economy Monitor*, 12th annual Global Wellness Summit
- Guduraș, D. (2014), *Economic Crisis and Tourism: Case of the Greek Tourism Sector*, Ekon. Misao Praksa Dbk. God Xxiii. (2014.) Br. 2. (613-632)
- INCD Turism, INCD GeoEcoMar, INCDM Grigore Antipa (2018), proiectul "*Cercetări în sprijinul dezvoltării capacității de monitorizare, evaluare și valorificare a resurselor naturale oferite de zonele umede de importanță internațională din România și de zona costieră a Mării Negre*" – rapoarte privind evaluarea riscurilor pentru populație și a posibilităților de diminuare a impactului asupra siguranței turiștilor
- INCD Turism (2016), *Evaluarea bazelor de tratament balnear din România*
- INCDT (2012), *Analiza comparativă a concurenței pe forme de turism și poziționarea ofertei turistice românești față de cea a principalilor concurenți*, Faza a II –a *Analiza comparativă a concurenței internaționale pentru turismul de litoral*
- Institutul Național de Statistică, *Repere economice și sociale regionale: Statistică teritorială (2018)*

- Institutul Național de Statistică, *Frecventarea structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare clasificate, anul 2018*
- Institutul Național de Statistică, *Conturi naționale regionale 2012 – 2016, 2018*
- Institutul Național de Statistică, *Călătoriile internaționale înregistrate la frontierele României, 2014, 2017, 2018*
- Institutul Național de Statistică, baza de date Tempo – disponibilă la <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/>
- ITB Berlin (2018), *ITB World Travel Trends Report 2017 / 2018, Boom or Bust? Where is Tourism Heading*, Messe Berlin GmbH
- Ivanov, S. (2017), *Mass tourism in Bulgaria: The Force awakens*. In David Harrison and Richard Sharpley (Eds). *Mass tourism in a small world*. Wallingford: CABI, (pp. 168-180).
- Jugănarul Ion Dănuț, *A Dynamics Analysis of Labor Productivity in Economically Active Companies of Constanta City, Grouped into Categories of Activities*, "Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series Volume XVIII, Issue 2 /2018
- Jugănarul Ion Dănuț, *The Dynamics of the Economic and Financial Efficiency, in Correlation with the Size of the Human Resources Used by the Companies in the Services Sector in Constanta County, Romania*, Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series Volume XIX, Issue 1/ 2019 (<http://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/wp-content/uploads/2019/08/14.pdf>)
- Kazandzhieva, V (2014), *Trends in the Development of Spa and Wellness Tourism*, Conference: International Tourism Forum "Spa and Wine" 10.16.2014 - 20.10.2014
- Lackey, Q., Joyner, L., Bricker, K. (2018), *Ecotourism Outlook 2017*, Prepared for the 2017 Outlook Marketing Forum, <https://ttra.com/wp-content/uploads/2018/04/Ecotourism Outlook 2017 Final.pdf>
- McKinsey & Company, Athens Office (2012), *Greece 10 Years Ahead* <http://sev4enterprise.org.gr/wp-content/uploads/2014/05/EKTHESEIS-5.pdf>
- Ministerul Mediului, Agenția Națională pentru Protecția Mediului, *Raport județean privind starea mediului, anul 2017*, disponibil la http://www.anpm.ro/ro/web/apm-constanta/rapoarte-anuale1/-/asset_publisher/zx0kZaWCbnWT/content/raport-starea-mediului-2017?_101_INSTANCE_zx0kZaWCbnWT_redirect=http%3A%2F%2Fwww.anpm.ro%2Fro%2Fweb%2Fapm-constanta%2Frapoarte-anuale1%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_zx0kZaWCbnWT%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_count%3D1&redirect=http%3A%2F%2Fwww.anpm.ro%2Fro%2Fweb%2Fapm-constanta%2Frapoarte-anuale1%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_zx0kZaWCbnWT%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_count%3D1
- Ministerul Turismului, *Structurile de primire turistice clasificate* (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)
- Ministry Of Culture And Tourism, Republic Of Turkey (2015) *Advertising Tender Information*
- Ministry of Culture & Tourism (2007), *Tourism Strategy of Turkey 2023*, Ankara
- Mintel (2017), *Wine Tourism - March 2017*, <https://www.aaa.org/wp-content/uploads/2017/04/Global-Mintel-Wine-tourism-2017-03.pdf>
- Moira, P., Mylonopoulos, D., Kontoudaki, A. (2015) *Gastronomy as a Form of Cultural Tourism*.

- A Greek Typology, <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/1452-9467/2015/1452-94671502135M.pdf>
- Naumov, N. (2017), "Bulgaria" in The SAGE International Encyclopedia of Travel and Tourism eds. Linda L. Lowry, SAGE Publications, Inc, pp. 181-182
 - <http://www.rowater.ro/Directiva%20Inundatii/Directiva%20Inunda%C8%9Bii.aspx>
 - OMT, *Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026*
 - OECD (2016), *OECD Tourism Trends and Policies 2016*
 - OECD (2016b), "Greece", in *OECD Tourism Trends and Policies 2016*, OECD Publishing, Paris.
 - OECD (2018), *OECD Tourism Trends and Policies 2018*, OECD
 - Orsini, K., Ostojić, V. (2018), *Croatia's Tourism Industry: Beyond the Sun and Sea*, European Economy Economic Briefs
 - Pricăjan A., *Ape minerale și termale din România*, Ed. Tehnică, București, 1972
 - PwC Turkey (2012), *Turkey in 2041 Looking to the future*
 - PwC (2018), *The next day of Greek Tourism*, <https://www.pwc.com/gr/en/publications/greek-thought-leadership/the-next-day-of-greek-tourism-en-long.pdf>
 - Regiondo (2018), *Where Travel is Going in 2019: 5 Tourism Trends and How to Make the Most of Them*
 - Richards, G. (2014), *Tourism trends: Tourism, culture and cultural routes*, https://www.academia.edu/1473475/Tourism_trends_Tourism_culture_and_cultural_routes
 - SC Lafor Service SRL, *Raport geologic ca urmare a efectuării lucrărilor de explorare din perimetrul Saturn, județul Constanța*, 2002
 - Sete Institute (2017), *Greek Tourism Developments and Prospects Synopsis*, Issue 3, http://www.insete.gr/portals/0/meletes-INSETE/01/2017_PM_Ellhnikos_Tourismos_3_EN.pdf
 - Sete Institute (2018), *Analysis of incoming tourism in Greece by Region and market*, 2017
 - Swart, L., Haar, A. Ecorys (2017), *Technical Study MSP as a tool to support Blue Growth Roundtable discussion paper: Coastal and Maritime Tourism*
 - Teodoreanu Elena, Dacos-Swoboda Mariana, Voiculescu Camelia, Enache L., *Bioclima stațiunilor balneoclimatice din România*, Ed. Sport – Turism, București, 1984
 - Vlăduțiu Ion (1976), *Turism cu manualul de etnografie*, Editura Sport Turism, București
 - World Tourism Organization (2018), *European Union Tourism Trends*, UNWTO, Madrid.
 - World Travel & Tourism Council (2018), *TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2018 WORLD*,
 - World Travel & Tourism Council (2018b), *TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2018 Bulgaria*
 - World Travel & Tourism Council (2018c), *TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2018 Turkey*
 - World Travel & Tourism Council (2018c), *TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2018 Greece*
 - World Travel & Tourism Council (2018c), *TRAVEL & TOURISM ECONOMIC IMPACT 2018 Montenegro*
 - WSP, *Planul de Mobilitate Urbană durabilă Polul de Creștere Constanța*, 2015
 - *** *Atlasul RSR*, Ed. Academiei RSR, 1978
 - *** *Raportul Președintelui Consiliului Județean Constanța pentru perioada iunie 2017 -mai 2018* (http://www.cjc.ro/dyn_doc/cjc/rapoarte_activitate_consilieri_judeteni/2017-2018/RA_Tutuianu_Marius_Horia_2017-2018.pdf)

- *** Hotărârea nr. 31/1996 pentru aprobarea Metodologiei de avizare a documentațiilor de urbanism privind zone și stațiuni turistice și a documentațiilor tehnice privind construcții din domeniul turismului
- *** Hotărârea nr. 511/2001 privind unele măsuri de organizare a activității de agrement în stațiunile turistice
- *** Hotărârea Guvernului nr. 335/2002 privind unele măsuri de implementare în România a programului "Steagul Albastru - Blue Flag"
- *** Hotărârea Guvernului nr. 452/2003 privind desfășurarea activității de agrement nautic
- *** Hotărârea Guvernului nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice
- *** Hotărârea Guvernului nr. 998/2008 pentru desemnarea polilor naționali de creștere cu modificările ulterioare
- *** Hotărârea Guvernului nr. 558/2017 privind aprobarea Programului pentru dezvoltarea investițiilor în turism - Masterplanul investițiilor în turism - și a criteriilor de eligibilitate a proiectelor de investiții în turism
- *** Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, cu modificările și completările ulterioare
- *** Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, cu completările și modificările ulterioare
- *** Legea nr. 190/2009 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a zone cu resurse turistice
- *** Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal
- *** Legea nr. 170 din 7 octombrie 2016 privind impozitul specific unor activități
- *** Ordonanța Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România
- *** Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul Administrativ
- *** Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, cu modificările și completările ulterioare
- *** Ordonanța de Urgență nr. 202/2002 privind gospodărirea integrată a zonei costiere, cu actualizările și modificările ulterioare
- *** Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 19 din 22 februarie 2006 privind utilizarea plajei Mării Negre și controlul activităților desfășurate pe plajă, cu actualizările și modificările ulterioare
- *** Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 8/2009 privind acordarea voucherelor de vacanță, modificată și completată prin Ordonanță de Urgență nr. 46/2017
- *** Hotărârea Consiliului Județean Constanța nr. 45/2007
- *** Hotărârea Consiliului Județean Constanța nr. 53/31.03.2017
- *** Hotărârea Consiliului Județean Constanța nr. 179/30.05.2018
- *** Programul de guvernare 2018-2020 (<http://gov.ro/ro/obiective/programul-de-guvernare-2018-2020>)
- *** *Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2014-2020 (SNDR)*
- *** *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030*

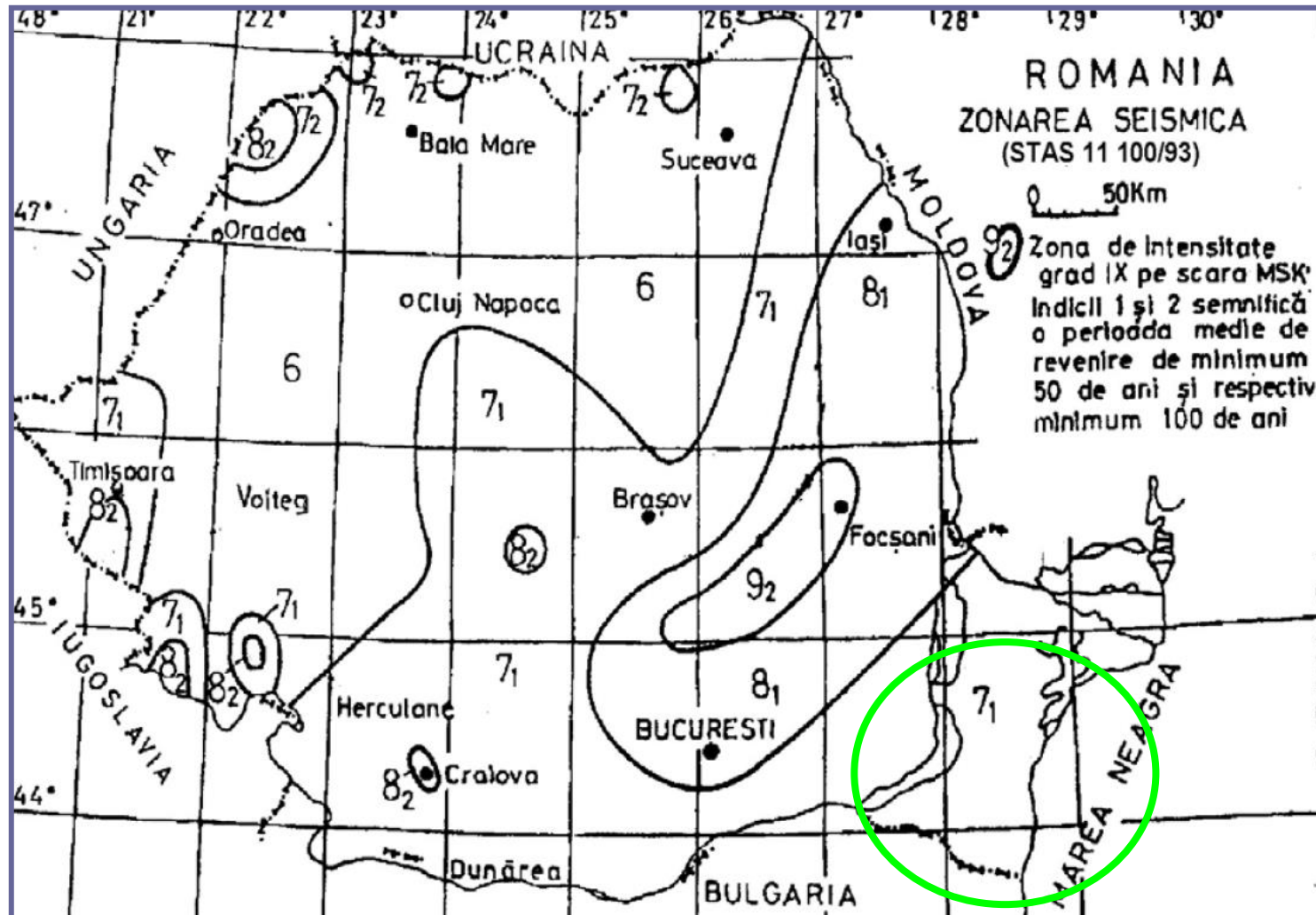
- ***Strategia națională privind schimbările climatice și creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon, pentru perioada 2016-2020
- ***Planul de Dezvoltare Regională Sud-Est 2014-2020
- ***Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană 2017-2023 Zona Metropolitană Constanța
- ***Programul Operațional Regional 2014-2020 (POR 2014-2020)
- *** Montenegro Tourism Development Strategy To 2020, Podgorica, December 2008
- ***Planul de management ROSCI0073 “Dunele marine de la Agigea”, 2011
- *** informații primite de la Consiliul Județean Constanța, Serviciul Turism, Promovare Turistică și Coordonarea Centrului de Excelență în Turism
- *** informații primite de la Consiliul Județean Constanța, Direcția Generală de Proiecte
- *** informații primite de la Centrul Cultural Județean Constanța Teodor T. Burada
- *** informații primite de la Complexul Muzeal de Științele Naturii
- *** informații primite de la SCDVV Murfatlar
- *** informații primite de la primăriile din județul Constanța
- *** site-urile web ale unităților de învățământ din județul Constanța
- *** site-urile web ale structurilor de cazare din județul Constanța
- *** <https://galdobrogeasv.ro/strategia-de-dezvoltare-locala/>
- *** <http://www.galconstantasud.ro/categorie/3-strategie>
- *** http://www.galconstantacentru.ro/upload/atasamente/SDL_V2_2018.pdf
- *** <http://galdc.ro/masuri-gal/>
- *** <http://gal-histria.ro/sdl.php>
- *** <http://galcanaldunaremareaneagra2016.ro/wp-content/uploads/2018/12/SDL-cu-modificarea-2.pdf>
- *** <http://www.galdobrogeaverde.ro/despre/60/strategie-de-dezvoltare-locala>
- *** <http://www.inforegio.ro/ro/implementare/lista-proiectelor-finantate> (lista proiectelor contractate până la 30 septembrie 2018)
- *** <http://www.cjc.ro>
- *** <https://ro.wikipedia.org>
- *** <https://www.tripadvisor.com>
- *** <https://www.booking.com>
- *** <https://www.litoralulromanesc.ro>
- *** <https://www.ccina.ro>
- *** <http://turistinfo-saturn.ro>
- *** <http://turistinfo-neptunolimp.ro>
- *** <http://turistinfo-jupiter.ro>
- *** <http://cniptmurfatlar.ro>
- *** <https://www.info-eforiesud.ro>
- *** <https://www.info-eforienord.ro>
- *** <http://www.cernavoda-turistica.ro>
- *** <http://www.baneasacnipt.ro>
- *** www.discoverdobrogea.ro
- *** <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro>

- *** <https://www.crestinortodox.ro>
- *** <https://audiotravelguide.ro>
- *** <https://muzeuldeartaconstanta.ro>
- *** <http://www.minac.ro>
- *** <http://www.delfinariu.ro>
- *** <http://www.sfanta-maria.ro>
- *** <https://www.ogradaveseliei.ro>
- *** <http://lifeharbour.ro>
- *** <http://cramarasova.ro>
- *** <http://www.cramadarie.ro>
- *** <https://cramagabai.ro>
- *** <https://www.cramaviisoara.ro>
- *** <https://cramahistria.ro>
- *** <https://domeniileostrov.ro>
- *** <http://www.closdescolombes.eu>
- *** <http://www.questoapp.com>
- *** <https://www.ziuaconstanta.ro>
- *** <https://www.vacanta.ro>
- *** <https://www.profit.ro>
- *** <https://www.i-tour.ro>
- *** <https://www.experttravel.ro>
- *** <http://www.merglamare.ro>
- *** <https://www.replicaonline.ro>
- *** <https://www.eforieonline.ro>
- *** <http://jtwatersports.ro>
- *** <https://www.paradisland.ro>
- *** <http://capaurora.ro>
- *** www.povestilemariinegre.ro
- *** www.merglamare.ro
- *** <http://www.portofconstantza.com>
- *** <http://www.casadeculturaasindicatelormedgidia.ro>
- *** <https://www.primaria-harsova.ro/documente/Strategie%20Dezvoltare%202016.pdf>
- *** <http://www.oenologycentre.com>
- *** <http://www.valuluitraian-kaynardja.ro>
- *** <http://www.csbc.ro>
- *** <http://www.tritechlogistic.ro>
- *** <https://www.facebook.com/CentrudeAfaceriNavodari/>
- *** <http://www.infotravelromania.ro>
- *** <https://www.pelerinaj.ro>
- *** <https://www.paradistours.ro>
- *** <https://www.lonelyplanet.com>
- *** <https://www.edu.ro>

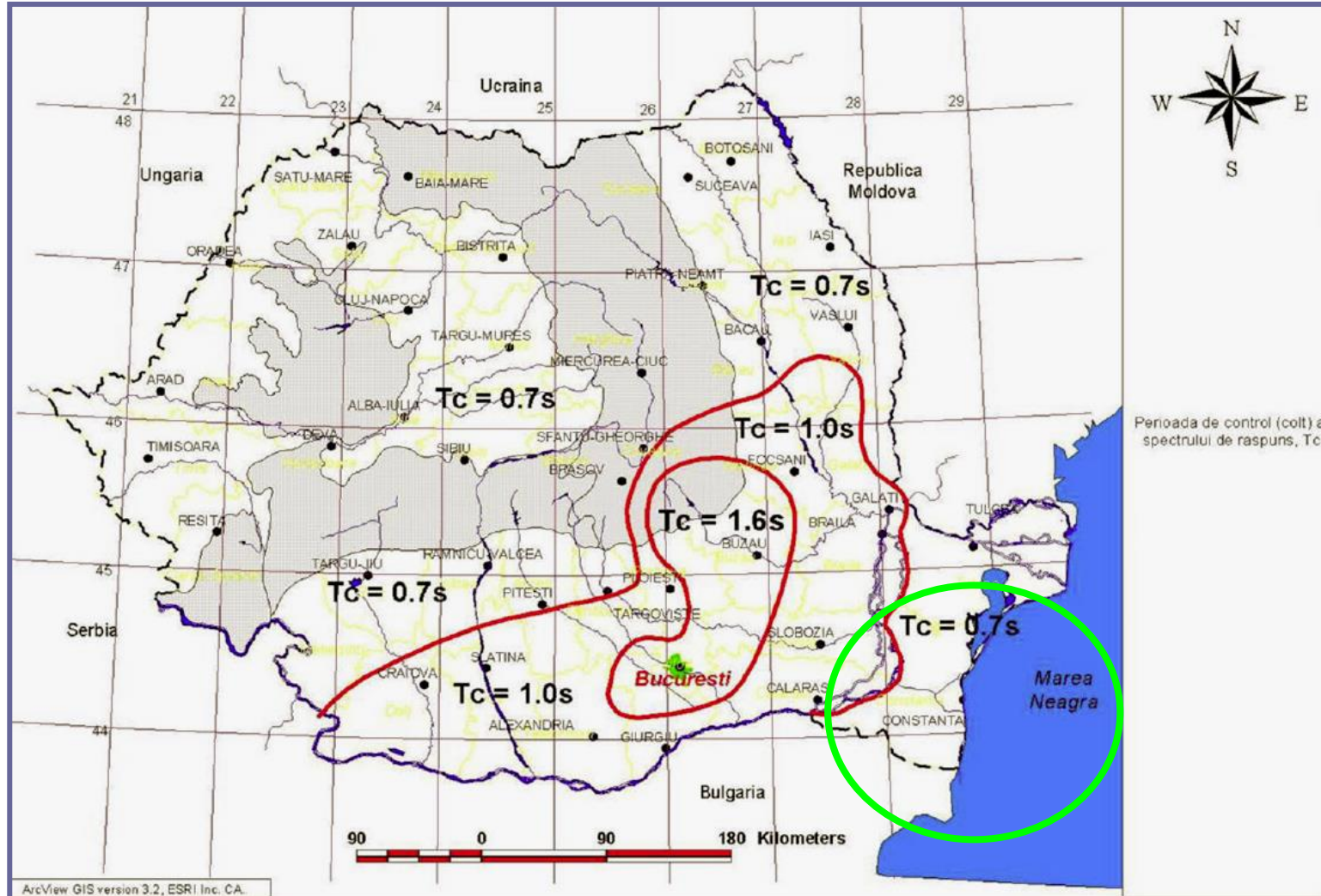
- *** <http://stec.univ-ovidius.ro>
- *** <http://snsa.univ-ovidius.ro>
- *** <http://teologie.univ-ovidius.ro>
- *** <https://sjse-ct.spiruharet.ro>
- *** <http://se.andreisaguna.ro>
- *** <http://constanta.ucdc.ro>
- *** <http://www.isjcta.ro>
- *** <http://constanta.mmanpis.ro>
- *** <https://www.admitereliceu.ro>
- *** <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/nature-tourism/nature-eco-tourism-europe>
- *** <http://www.horeca.ro>
- *** <https://romanalibera.ro>
- *** <https://www.trendshrb.ro>
- *** <http://www.ziare.com>
- *** <http://www.trails.bsnn.org>
- *** <https://ongmarenostrium.wordpress.com/2016/08/30/poteca-lui-neptun/>

ANEXE

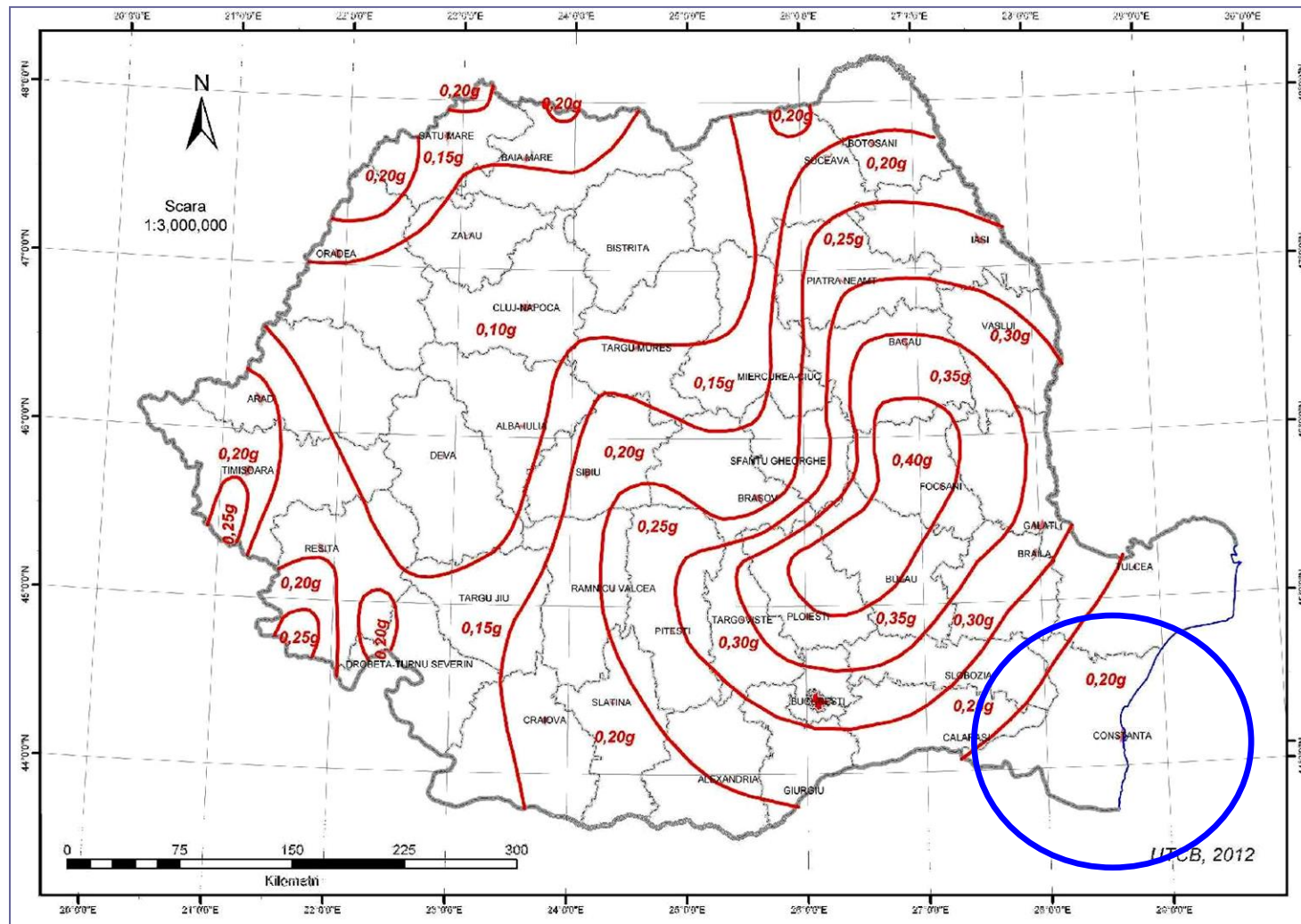
**Zonarea seismică a teritoriului României – intensități pe scara MSK, conform SR 11100–1:93 Zonarea seismică.
Macrozonarea teritoriului României**

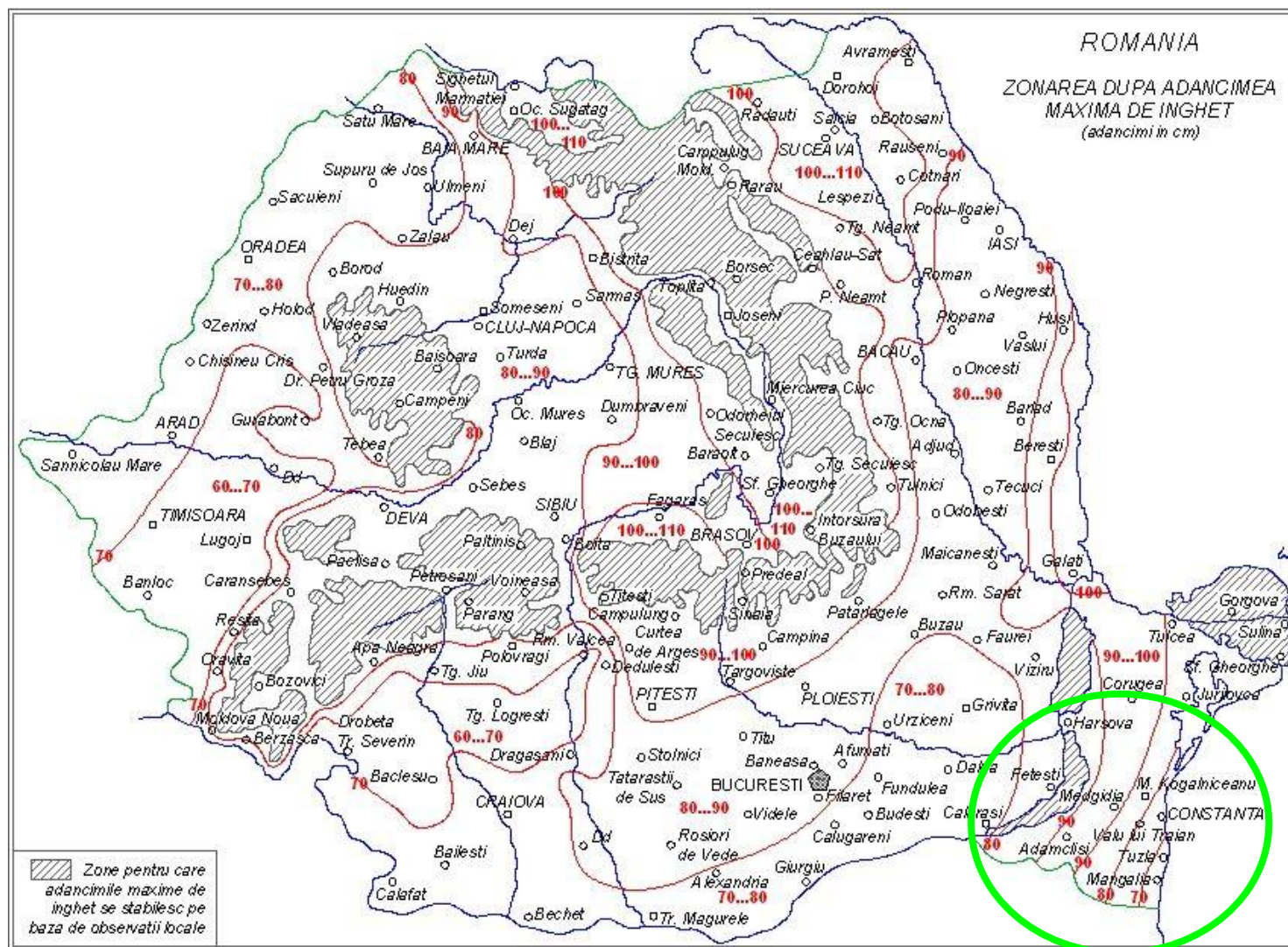
Zonarea teritoriului României în termeni de perioada de control (colt), T_c a spectrului de răspuns. Codul de proiectare P100-1/2013

Zonarea teritoriului României în termeni de valori de vârf ale accelerației terenului pentru proiectare a_g pentru cutremure, având intervalul mediu de recurență $IMR = 225$ ani. Codul e proiectare P100-1/2013

Încadrarea județului CONSTANȚA după adâncimea de îngheț (conform STAS 6054 - 77)

Structuri de primire cu funcțiuni de cazare turistică, deschise iarna

Denumire unitate	Stațiune/localitate	Categorie confort	Număr locuri
Hotel Vega	Mamaia	5 stele	246
Hotel Del Mar	Mamaia	4 stele	180
Hotel Gociman	Mamaia	4 stele	44
Hotel Zenith Conference & Spa	Mamaia	4 stele	636
Hotel Iaki	Mamaia	4 stele	250
Hotel Malibu	Mamaia	4 stele	314
Hotel On Plonge Junior	Mamaia	4 stele	56
Hotel Scapino	Mamaia	4 stele	66
Hotel Richmond	Mamaia	4 stele	98
Hotel Splendid	Mamaia	4 stele	114
Hotel Sulina	Mamaia	4 stele	178
Hotel El Locanda Boutique	Mamaia	4 stele	18
Hotel Ramada	Mamaia	4 stele	372
Hotel Dacia Sud	Mamaia	3 stele	272
Hotel Flora	Mamaia	3 stele	646
Hotel Oxford	Mamaia	3 stele	192
Hotel Prestige	Mamaia	3 stele	62
Hotel Amelie 3 - Apartament in regim hotelier	Mamaia	3 stele	4
Hotelul Arena Regia Hotel & Spa	Mamaia Nord	5 stele	142
Hotel Nayino	Mamaia Nord	4 stele	38
Vila Sangria	Mamaia Nord	3 stele	50
Hotel Mirage	Eforie Nord	4 stele	150
Hotel Aqvatonic - Steaua de Mare	Eforie Nord	4 stele	426
Hotel Grand	Eforie Nord	3 stele	87
Hotel Coralis	Eforie Nord	3 stele	68
Hotel Acapulco	Eforie Nord	3 stele	30
Vila La Mer	Eforie Nord	3 stele	30
Vila Mediteraneo	Neptun-Olimp	4stele	76
Hotel New Belvedere	Mangalia	5 stele	142
Hotel MSR Port	Mangalia	4 stele	61
Hotel Mera Brise	Mangalia	4 stele	98
Hotel Solymar	Mangalia	3 stele	92
Hotel Corsa	Mangalia	3 stele	94
Hotel Paradiso	Mangalia	3 stele	491
Hotel Zodiac	Constanța	4 stele	36
Hotel Bulevard	Constanța	4 stele	174
Hotel GMG	Constanța	4 stele	75
Hotel Carol	Constanța	4 stele	42
Hotel Nevada	Constanța	4 stele	89
Hotel Ibis	Constanța	3 stele	308
Hotel Voila	Constanța	3 stele	25

Hotel Maryiotis	Constanța	3 stele	40
Hotel Turist	Constanța	3 stele	102
Hotel Pacific	Constanța	3 stele	70
Hotel Class	Constanța	3 stele	52
Hotel Kleyn	Constanța	3 stele	36
Hotel Ferdinand	Constanța	3 stele	41
Hotel Megalos	Constanța	3 stele	96
Hotel Guci	Constanța	3 stele	40
Hotel Dali	Constanța	3 stele	32
Hotel London	Constanța	2 stele	36

Sursă: https://www.litoralulromanesc.ro/hoteluri_iarna.htm și baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

Hoteluri all-inclusive

Denumire hotel	Stațiune/localitate	Categorie confort	Număr locuri
Hotel Ambassador	Mamaia	4 stele	258
Hotel Modern	Mamaia	4 stele	310
Hotel Dorna	Mamaia	3 stele	294
Hotel Majestic	Mamaia	3 stele	524
Hotel Complex Mediteranean	Mamaia	4 stele	76
Hotel Victoria	Mamaia	3 stele	660
Hotel Phoenicia Royal	Mamaia Nord	5 stele	244
Hotel Phoenicia Luxury	Mamaia Nord	4 stele	348
HOTEL-APARTAMENT Phoenicia Holiday Resort	Mamaia Nord	4 stele	60
HOTEL-APARTAMENT Hotel Phoenicia Holiday Resort	Mamaia Nord	4 stele	184
Hotel-Apartament Phoenicia Holiday Resort - Corb Rubin	Mamaia Nord	4 stele	184
Hotel-Apartament Phoenicia Holiday Resort - Corp Coral	Mamaia Nord	4 stele	184
Hotel Aqvatonic - Steaua de Mare	Eforie Nord	4 stele	426
Hotel Complex Steaua de Mare - Hotel Delfinul, Meduza	Eforie Nord	3 stele	24
Hotel 2D Resort and Spa - Hotel Dobrogea, Sulina, Delta	Neptun - Olimp	3 stele	642
Hotel Olimpic	Jupiter	4 stele	400
Hotel Mera Onix	Jupiter	4 stele	690
Hotel Tismana	Jupiter	3 stele	468
Hotel Majestic	Jupiter	3 stele	364
Hotel Capitol	Jupiter	3 stele	416
Hotel Delta	Jupiter	3 stele	660
Hotel California	Cap Aurora	3 stele	228
Vila Liliacul	Jupiter	3 stele	32
Hotel Turquoise	Venus	4 stele	236
Hotel Mera Resort	Venus	4 stele	1012
Hotel Palace	Venus	4 stele	172
Hotel Mezotermale Palace Spa & Balneo	Venus	3 stele	104
Hotel Saturn	Saturn	5 stele	182
Hotel Paradiso	Mangalia	3 stele	491

Sursă: https://www.litoralulromanesc.ro/hoteluri_all_inclusive.htm și baza de date a Ministerului Turismului (<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>)

Anexa nr. 7

Furnizori și programe de formare profesională autorizate în județul Constanța

Nr. crt.	Denumire furnizor	Nume program formare autorizat	Tip program
1.	S.C. Centrul de Formare Profesională C&I Trening S.R.L.	Ospătar (chelner), vânzător în unități de alimentație	Calificare
		Barman	Specializare
		Cameristă	Calificare
		Recepționar hotel	Perfecționare
		Bucătar	Specializare
		Barman preparator	Specializare
		Bucătar specialist vegetarian dietetician	Specializare
		Șef recepție	Specializare
		Șef sală restaurant	Specializare
		Director hotel	Perfecționare
		Director restaurant	Perfecționare
		Ospătar (chelner), vânzător în unități de alimentație	Specializare
		Recepționar hotel	Specializare
2.	Asociația Institutul pentru Dezvoltarea Resurselor Umane	Comunicare în limba engleză	Inițiere
		Competențe antreprenoriale	Inițiere
		Comunicare în limba engleză	Specializare
		Barman	Perfecționare
		Manager proiect	Perfecționare
3.	S.C. Diversity Training S.R.L.	Cameristă	Calificare
		Recepționar de hotel	Perfecționare
		Ospătar (chelner), vânzător în unități de alimentație	Calificare
		Barman	Perfecționare
		Bucătar	Calificare
4.	S.C. Work Education S.R.L.	Lucrător hotelier	Calificare
		Tehnician în hotelărie	Calificare
5.	Asociația Sigma Development Center	Comunicare în limba engleză	Inițiere
6.	Asociația Centru pentru Formarea Profesională și Dezvoltare Regională	Cameristă	Calificare
		Recepționar de hotel	Perfecționare
7.	S.C. Cosmetic Forever Young S.R.L.	Comunicare în limba germană	Perfecționare
8.	Asociația Alege Tu Profesia	Agent de turism ghid	Calificare
		Cameristă	Calificare
		Bucătar	Calificare
		Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	Calificare
		Recepționar de hotel	Perfecționare
9.	S.C. Euro Trade Control S.R.L.	Administrator pensiune turistică	Calificare
10.	Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Constanța	Comunicare în limba engleză	Inițiere
		Cameristă	Calificare
		Bucătar	Calificare
		Recepționar de hotel	Perfecționare
		Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	Calificare
		Barman	Calificare
Administrator pensiune turistică	Calificare		

		Comunicare în limba italiană	Inițiere
		Comunicare în limba germană	Inițiere
11.	Asociația LCG Learning S.R.L. Constanța	Comunicare în limba engleză	Inițiere
		Recepționar hotel	Inițiere
		Cameristă	Calificare
12.	Asociația Centru pentru Strategii și Politici Europene	Comunicare în limba engleză	Inițiere
		Competențe antreprenoriale	Inițiere
13.	Fundația Universitară Dunărea Marea Neagră Mangalia	Barman	Perfecționare
		Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	Calificare
		Bucătar	Calificare
		Tehnician în hotelărie	Calificare
		Camerista	Calificare
		Administrator pensiune turistică	Calificare
		Director restaurant	Perfecționare
		Director de hotel	Perfecționare
		Agent de turism ghid	Calificare
		Director de agenție de turism, touroperatoare/detailistă/ filială/sucursală	Specializare
		Guvernanta de hotel/etaj	Specializare
14.	Camera de Comerț, Industrie, Navigație și Agricultură Constanța	Cameristă	Calificare
		Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație publică	Calificare
		Manager în activitatea de turism	Perfecționare
15.	Asociația Servicii pentru Hoteluri și Restaurante Jupiter	Administrator pensiune turistică	Calificare
		Baieș	Calificare
		Cameristă	Calificare
16.	S.C. Minerva Company S.A.	Cameristă	Calificare
17.	S.C. Gastro Stroe International S.R.L.	Bucătar	Calificare
		Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	Calificare
18.	Universitatea Ovidius Constanța	Recepționar de hotel	Perfecționare
		Manager proiect	Specializare
19.	S.C. Formare Profesională Dal S.R.L.	Ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație	Calificare
		Barman	Specializare
20.	Asociația Noul Val	Ghid de turism	Specializare
21.	Asociația Youth Vision Constanța	Competențe antreprenoriale	Inițiere
23.	S.C. Axa Performance S.R.L.	Bucătar	Calificare
24.	S.C. Somelier Consultant S.R.L. Constanța	Somelier	Specializare
25.	Asociația pentru Promovarea Turismului Constanța	Cameristă	Calificare
26.	Asociația Profesională a Salvamarilor Constanța	Salvamar	Calificare
27.	S.C. Profesional Bartending Service S.R.L.	Barman	Perfecționare
28.	Fundația Școala Portuară Constanța	Manager proiect	Perfecționare
29.	Asociația Evolution Vision Approach	Manager proiect	Perfecționare
30.	SC Atractiv Consulting SRL	Manager proiect	Specializare

Sursa: Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială Constanța, Formare Profesională – Secretariatul Tehnic al Comisiei de Autorizare Constanța, *Registrul furnizorilor autorizați de formare profesională a adulților* (<http://constanta.mmanpis.ro/formare-profesionala/>)

Anexa nr. 8

Selecție hoteluri din Județul Constanța cu infrastructură pentru turismul de afaceri

Denumire hotel	Infrastructură pentru turismul de afaceri
5 STELE	
Hotel GRAND HOTEL REX, Mamaia	Săli de conferințe: <ul style="list-style-type: none"> • Grand Hotel Rex (130 locuri); • Sala Regală (20 de locuri); • Sala Cantacuzino (20 de locuri); • Sala Imperială (40 locuri).
Hotel VEGA, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • Vega Conference Hall (200 -230 locuri); • Lyra Meeting Room (10 locuri).
Hotel SATURN, Mangalia	<ul style="list-style-type: none"> • o sală de conferințe (80 locuri)
Hotel INTER, Venus	<ul style="list-style-type: none"> • o sală de conferințe (40 locuri)
ARENA REGIA HOTEL & SPA, Mamaia Nord/Năvodari	<ul style="list-style-type: none"> • 2 săli de conferințe și 2 săli multifuncționale, complet echipate (20 – 140 locuri).
4 STELE	
Hotel AMBASADOR, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • o sală de conferințe (150 locuri).
Hotel AMIRAL, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • o sală de conferințe (60 locuri).
Hotel BAVARIA BLUE, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferințe, care poate fi compartimentată (50 - 700 locuri)
Hotel COMANDOR, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • 2 săli de conferințe (160 locuri și 80 locuri).
Hotel CONDOR, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferințe (90 de locuri).
Hotel DEL MAR MAMAIA, Mamaia	5 săli de conferințe <ul style="list-style-type: none"> • sala Del Mar Ballroom (100-800 locuri); • sala de conferințe Del Mar (50-200 locuri); • sala de conferințe Paris (50-200 locuri); • sala de conferințe Panoramic (40-180 locuri); • sala de ședințe Euxin (40 locuri); • sala de ședințe Meeting Room (22 locuri).
Hotel G.G.GOCIMAN, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferințe (30 de locuri)
Hotel GES, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferințe (50 - 60 locuri)
Hotel GOLDEN PALACE, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • pot fi organizate conferințe în restaurantul propriu (300 locuri), în extrasezon.
Hotel IAKI, Mamaia	5 săli de conferință: <ul style="list-style-type: none"> • Sala BUCUREȘTI (20-50 locuri) • Sala ROMA (20-50 locuri) • Sala Madrid (40-100 locuri) • Sala VIENA (60-200 locuri) • Sala ROMA+MADRID+VIENA (200-400 locuri) • Sala PARIS (18-30 locuri)
Hotel MALIBU, Mamaia	Centrul de Afaceri al Hotel Malibu Mamaia, cu 4 săli de conferințe: <ul style="list-style-type: none"> • Sala Histria (34 locuri); • Sala Tomis (90 locuri); • Sala Callatis (100 locuri); • Sala Ovidiu (250 locuri, poate fi modulată).
Hotel MODERN, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • o sală de conferințe (85 locuri)
Hotel NYOTA, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • Sala Blue Moon (30 locuri, modulară); • Sala Blue (18 locuri); • Sala Moon (10 locuri); • Sala Atlas (80 locuri).
Hotel PARC, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • 3 săli de conferințe (între 30 și 130 locuri fiecare).

Hotel RAMADA, Mamaia	4 săli de conferință: <ul style="list-style-type: none"> • Sala Seneca (220 locuri); • Sala Socrate (35 locuri); • Sala Ovidius (80 locuri); • Sala Cicero (80 locuri).
Hotel REGAL, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferințe (40 de locuri).
Hotel RICHMOND, Mamaia	Centrul de conferințe Richmond Academy: <ul style="list-style-type: none"> • Richmond Academy (80 locuri); • Richmond Business (40 locuri); • Richmond Directory I (40 locuri); • Richmond Directory II (60 locuri); • Richmond Directory III (80 locuri); • Restaurant (80 locuri); • Terasă (60 locuri pentru banchete, recepții).
Hotel SAVOY, Mamaia	2 săli de conferințe: <ul style="list-style-type: none"> • Histria (120 locuri); • Tomis (100 locuri).
Hotel SCAPINO, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferințe (60 locuri)
Hotel SPLENDID, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferințe (50 locuri)
Hotel SULINA INTERNAȚIONAL, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> • Sala de conferințe Velvet (160-190 locuri)
Hotel ZENITH - CONFERENCE & SPA, Mamaia	Centrul de conferințe <ul style="list-style-type: none"> • Poseidon A (55- 220 locuri). • Poseidon B (35 și 110 locuri). • Poseidon A + B (75 și 340 locuri). • Hermes, Artemis, Orion (40-165 locuri unite; 25 - 55 persoane fiecare) • Zenith Events Center (200-550 locuri)
Hotel BULEVARD, Constanța	<ul style="list-style-type: none"> • sala Caragiale (180 – 200 locuri) • sala Panoramic (150 – 180 locuri) • 2 săli de conferințe (40 locuri) • o sală de conferințe (20 locuri)
Hotel AMBRA BOUTIQUE HOTEL & BISTRO, Constanța	<ul style="list-style-type: none"> • Sală de conferință (45 locuri)
Hotel CAROL, Constanța	3 săli de conferință: <ul style="list-style-type: none"> • Sala Ferdinand (50 locuri); • Sala Kogălniceanu (15 locuri); • Sala Carol (16 locuri).
Hotel CHERICA, Constanța	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferință (22 locuri).
Hotel CLUB SCANDINAVIA	<ul style="list-style-type: none"> • sală de conferință (24 locuri) .
Hotel NEVADA, Constanța	<ul style="list-style-type: none"> • sală conferințe (40 locuri).
Hotel VOX MARIS NO. 1 CLUB GRAND RESORT, Costinești	<ul style="list-style-type: none"> • 11 săli de conferințe (20 și 1000 locuri).
Hotel ANA HOTELS EUROPA, Eforie Nord	<ul style="list-style-type: none"> • Ballroom Europa și Foaier (100- 500 locuri, modulară); • Phoenix (Modul din Ballroom Europa, 50-250 locuri); • Helios (Modul din Ballroom Europa, 40-150 locuri); • Cronos (Modul din Ballroom Europa, 30-150 locuri); • Mercur (28-60 locuri); • Urania, Medeea și Atena (maxim 160 locuri, unite); • Urania (20-50 locuri); • Medeea (20-35 locuri); • Atena (15-35 locuri).

Hotel COMPLEX BRAN-BRAD-BEGA, Eforie Nord	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferințe (100 locuri).
Hotel Delfinul, Eforie Nord	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferințe (150 de locuri); sală de conferințe (30 locuri).
Hotel MIRAGE MEDSPA, Eforie Nord	<ul style="list-style-type: none"> sala de conferințe Breeze (100 locuri).
Hotel MERA ONIX, Jupiter	<ul style="list-style-type: none"> Sala de conferințe Mera Onix (sală modulară, 800 locuri); 3 săli module (250-270 locuri fiecare).
Hotel OLIMPIC, Jupiter	<ul style="list-style-type: none"> 3 săli de conferință, cu spațiu modular de la 40 la 100 locuri.
Hotel COCOR, Olimp	<p>Centrul de conferințe COCOR:</p> <ul style="list-style-type: none"> sala Ballroom (90-400 locuri, divizibilă în 3 module izolate fonic); sala Coral (30-100 locuri); sala Perla (30-100 locuri); sala Cristal (30-100 locuri).
Hotel CLEOPATRA, Saturn	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferințe (100 locuri).
Hotel AFRODITA, Venus	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferințe (180 locuri).
Hotel Dana, Venus	<ul style="list-style-type: none"> săli de conferințe (45/180 locuri).
Hotel MELODIA, Venus	<p>Centrul de Conferințe, cu 3 săli:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bolero (29-109 locuri); Jazz (31-119 locuri); Tango (51-250 locuri).
Hotel PALACE HOTEL & RESORT, Venus	<ul style="list-style-type: none"> 4 săli de conferințe, cu o capacitate totală de 400 de locuri.
Hotel Mera Brise, Mangalia	<ul style="list-style-type: none"> Sală de conferințe (100 locuri).
Hotel MSR PORT, Mangalia	<ul style="list-style-type: none"> Centrul de conferințe, situat în apropierea hotelului, cu două săli de conferințe (20-50 locuri).
Hotel Opera, Mamaia Nord/Năvodari	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferința (70 de locuri).
Hotel ALMAR LUXURY, Mamaia Nord/Năvodari	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferințe (30 locuri).
Hotel NAYINO, Mamaia Nord/Năvodari	<ul style="list-style-type: none"> sala de conferințe Infinity (32-90 locuri).
Hotel PHOENICIA LUXURY, Mamaia Nord/Năvodari	<ul style="list-style-type: none"> Teatrul de vara Babylonia (200 locuri).
Hotel CORPORE SANO, Techirghiol	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferințe (70 locuri).
3 STELE	
Dacia Sud Hotel & Resort, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferințe (130 de locuri).
Hotel Flora, Mamaia	<ul style="list-style-type: none"> Sala Magnolia (50 și 140 locuri); Sala Orhideea.
Hotel Ibis, Constanța	<ul style="list-style-type: none"> Sala Ballroom Prestige (70-300 locuri); Sala Ovidiu (70-200 locuri); Sala Decebal (20-40 locuri); Sala Traian (20-40 locuri); Sala Decebal&Traian (32-90 locuri); Sala Euxin (10 locuri).
Hotel Lacul Racilor, Olimp	<ul style="list-style-type: none"> sală de conferințe (50 locuri).
Hotel Sunquest, Venus	<ul style="list-style-type: none"> Sala Gold (120 locuri); Sala Silver (90 locuri).

Sursă: site-urile web ale hotelurilor